
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00356971 2

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

1891

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
1891

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ

ΕΚ ΜΥΚΗΝΩΝ

(Πίν. 1, 2 καὶ 3)

Ἐν τοῖς ἑπομένοις πραγματευόμεθα περί τινων μνημείων τῆς μυκηναίας ἐποχῆς ἢ ὅλως νέων ἢ νῦν πρῶτον δημοσιευομένων, ἐξ αὐτῶν δ' ἀφορμὴν λαμβάνοντες παρενείρομεν εἰς τὸν λόγον — ἀτάκτως ἴσως ὀλίγον — διαφόρους παρατηρήσεις καί τινας νέας πληροφορίας συντελούσας, ὡς πιστεύω, εἰς διαλεύκανσιν τοῦ σπουδαιοτάτου, ἀλλὰ καὶ λίαν σκοτεινοῦ ἔτι μυκηναίου ζητήματος· μοὶ φαίνεται δὲ — ἵνα εἴπω τοῦτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς — ὅτι πολλαὶ καὶ πολλῆς προσοχῆς ἄξιαι ἐνδείξεις συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς γνώμης, ὅτι οἱ Μυκηναῖοι, ἤτοι ὁ τὸν μυκηναῖον πολιτισμὸν ἐν Ἑλλάδι κεκτημένος λαὸς ἦν τῷ ὄντι ἑλληνικός.

Α

Πίν. 1. Ἐν τῷ πίνακι τούτῳ ἀπεικονίσθησαν κατὰ σχεδιάσματα τοῦ ἀρχιτέκτονος Kawerau ἡ κάτοψις, ἡ πρόσοψις καὶ λεπτομέρειαι τῆς προσόψεως τάφου ἀνακαλυφθέντος πέρυσι (1890) ἐν Μυκήναις, λελαξευμένου δ' ἐν τῷ βράχῳ, ὡς οἱ πρὸ τριῶν ἐτῶν αὐτόθι ἀνακαλυφθέντες, καὶ ἔχοντος τὰς πλευρὰς τοῦ στομίου ἐπικεχρισμένας δι' ἀσβέστου, τὴν δὲ πρόσοψιν κεκοσμημένην διὰ πολυχρώμων κοσμημάτων. Παρὰ τοῦτον ἀνεκαλύφθη σχεδὸν συγχρόνως καὶ δεύτερος, οὗ τὸ στόμιον ὡσαύτως εἶναι κεκονιαμένον καὶ κεκοσμημένον διὰ γραφῶν, κατὰ δυστυχίαν κακῶς διατηρουμένων, ὧν ὅμως ἴσως παράσχωμέν ποτε εἰκόνα καθ' ὅσον σώζονται· ἀμφότεροι δ' οἱ τάφοι οὗτοι κεῖνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς καὶ ἀπέχουσιν ὀλίγα μόνον μέτρα τοῦ ἤδη ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 σ. 157 ὑπ' ἀριθ. 52 περιγραφέντος, ὅστις πρὸ τῆς περισυνῆς ἀνακαλύψεως ἦν ὁ μόνος ὁ ἔχων τὰς παραστάδας τοῦ στομίου οὕτω κεκονιαμένας, ἴσως δὲ καὶ ἐρυθρὰς κεχρωσμένας· ὥστε ἀπετέλει τότε ἐξαίρεσιν, σήμερον ὅμως μετὰ τῶν δύο ἄλλων, πλησιέστατα ὡς εἴπομεν ἀλλήλων κειμένων, ἀποτελεῖ συστάδα ἢ μικρὸν νεκροταφεῖον γένους τινὸς ἢ κώμης· διότι τὴν ἀνακάλυψιν τῶν δύο νέων τάφων θεωρῶ ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἀποδείξεων περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 σ. 124 ἑξ. ἐκφρασθείσης καί, ὅσον οἶδα, κοινῶς δεκτῆς γενομένης γνώμης, ὅτι ἐν Μυκήναις ἑκάστη κώμη ἢ ἕκαστον γένος εἶχεν ἴδιον νεκροταφεῖον ἀποτελούμενον ἔκ τινων τάφων ἐχόντων κοινά, ἀλλὰ πολλάκις δυσκόλως ὁριζόμενα γνωρίσματα· νῦν ἀνακαλύπτεται συστὰς ἐκ τριῶν τάφων ἐχόντων γνωρίσματα κοινὰ τὰ μάλα χαρακτηριστικὰ καὶ ὁποῖα ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων πεντήκοντα καὶ πέντε περίπου μυκηναίων τάφων παρετηρήθησαν.

Ὁ τάφος, οὗ τὰ σχέδια δημοσιεύομεν, ἔχει τὸ στόμιον ἐστραμμένον πρὸς δυσμάς· ὁ δρόμος αὐτοῦ δὲν ἐκαθαρίσθη ὁλόκληρος καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἄγνωστον τὸ μῆκός του, τὸ δὲ πλάτος αὐτοῦ πρὸ τοῦ στομίου εἶναι δύο μέτρων· τὸ στόμιον ἔχει πλάτος κάτω 1,30 μ. περίπου, ὕψος 2,60 μ. καὶ βάθος 1,85 μ. Τοῦ ἐσωτερικοῦ αἱ διαστάσεις εἶναι 4,65 μ. πρὸς 5,65 μ., οἱ δὲ κάθετοι τοῖχοι ἔχουσιν ὕψος 2,70 μ. περίπου, ἡ ὀροφὴ ὅμως εἶναι κατεστραμμένη καὶ ἕνεκα τούτου τὸ ὕψος αὐτῆς ἐν τῷ μέσῳ εἶναι ἄγνωστον. Κεκονιαμέναι εἶναι πρῶτον ἡ πρόσοψις μέχρι τοῦ σημείου περίπου, ὅπου αἱ ἑκατέρωθεν αὐτῆς πλευραὶ τοῦ δρόμου ἄρχονται συνερχόμεναι ἀποτόμως μετὰ μείζονος κλίσεως καὶ σχεδὸν ἑνούμεναι σχηματίζουσι τρίγωνον ὑπὲρ τὴν θύραν· ἔπειτα αἱ δύο πλευραὶ τοῦ στομίου καὶ τὰ παρακείμενα τῷ στομίῳ χείλη τῶν ἐσωτερικῶν τοίχων ἐπὶ πλάτος 0,20 μ. περίπου· διὰ τοιχογραφιῶν ὅμως κοσμεῖται μόνη ἡ πρόσοψις, τὸ δὲ κονίαμα τῶν πλευρῶν τοῦ στομίου καὶ τῶν χειλέων τῶν παρακειμένων τῷ στομίῳ τοίχων εἶναι λευκόν. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τὸ στόμιον εὑρέθη, ὡς ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς ὁμοίοις τάφοις, πεφραγμένον διὰ ξηροτοίχου ἐκ λίθων ἀργῶν, ἠδυνήθη δὲ κάλλι-

στα νὰ παρατηρήσω ἐπὶ τοῦ χρίσματος τῶν πλευρῶν τοῦ στομίου, ὅτι ὁ ξηρότοιχος ἐκτίσθη ἐν ὅσῳ τὸ χρίσμα ἦτο ἔτι νωπόν· ἐπὶ δὲ τοῦ χρίσματος τῆς προσόψεως τοῦ φέροντος τὰς τοιχογραφίας παρετηρήθη ὅτι καὶ ἐπεχώσθη ὁ δρόμος συγχρόνως· διότι οἱ ἐν τοῖς χώμασι δι᾽ ὧν ἐπλήρουν τὸν δρόμον λίθοι κυλιόμενοι ἐκ τῶν ἄνωθεν μεθ᾽ ὁρμῆς ἐπεκολλήθησαν πολλαχοῦ ἐπὶ τοῦ νωποῦ χρίσματος βλάψαντες καὶ τὰς τοιχογραφίας, ὅπερ δὲν θὰ συνέβαινεν, ἐὰν μεταξὺ τῆς ἐπιχρίσεως καὶ ζωγραφήσεως τῆς προσόψεως καὶ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ δρόμου παρενέπιπτε χρόνος ἱκανὸς πρὸς ἀποξήρανσιν τοῦ κονιάματος· ὅτι δὲ δὲν περιέμειναν ν᾽ ἀποξηρανθῇ τὸ κονίαμα, ἀλλ᾽ ἐπέχωσαν τὸν δρόμον ἐν γνώσει ὄντες ὅτι ἔμελλον νὰ βλάψωσι τὰς νωπὰς τοιχογραφίας, ἀποδεικνύει ὅτι μόνον χάριν τῆς ἡμέρας ἢ τῶν *ὀλίγων* ἡμερῶν τῆς ἐνταφιάσεως εἶχον παρασκευάσει αὐτάς. Τοῦτο δὲν εἶναι οὐδαμῶς παράδοξον, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ λεγόμενοι τάφοι τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῆς Κλυταιμήστρας, οἱ ἔχοντες ἀσυγκρίτως μεγαλοπρεπεστέραν καὶ πολυτελεστέραν τὴν πρόσοψιν, ἦσαν συνήθως ὡς φαίνεται κεχωσμένοι[1].

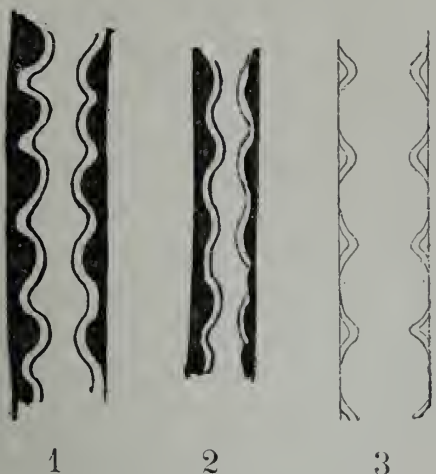
Τὸ χρίσμα εἶναι ἐκ καθαρᾶς ἀσβέστου καὶ ἔχει πάχος διάφορον, ἤτοι τὸ μὲν τῆς ῥοδακοστολίστου ταινίας εἶναι 0,004 μ. παχύ, τὸ δὲ τῆς ἀμέσως τὸ ἄνοιγμα τοῦ στομίου περιβαλλούσης ἐρυθρᾶς ταινίας εἶναι λεπτότερον· τὸ πλάτος τῆς πρώτης ταινίας εἶναι 0,28 μ., τὸ δὲ τῆς ἐρυθρᾶς 0,09 μ., οἱ ῥόδακες ἔχουσι διάμ. 0,20 μ., δὲν εἶναι δὲ πραγματικῶς τόσον κανονικοὶ ὅσον ἐν τῇ εἰκόνι φαίνονται, διότι γεγραμμένοι ὄντες ἐξ ἐλευθέρας χειρὸς παρουσιάζουσιν ἀνωμαλίας μικρὰς καὶ διαφορὰς ἀπ᾽ ἀλλήλων, αἵτινες δὲν ἦτο εὔκολον νὰ δηλωθῶσιν ἐπὶ τῆς εἰκόνος. Τὸ ὑπέρθυρον εἶναι, ὡς ἐσημειώθη καὶ ἐν τοῖς σχεδίοις, κατὰ τὸ πλεῖστον κατεστραμμένον, ἀλλὰ καὶ ὅπου σώζεται, δὲν διατηρεῖ τὸ κονίαμα ἀβλαβές, ἕνεκα τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὁποῖον ἦτο τὸ κόσμημα, οὗ ἐλάχιστα ἴχνη διακρίνονται ἄνωθι τῆς ῥοδακοστοιχίας τοῦ ὑπερθύρου πρὸς τὸ ἀριστερὸν ἄκρον· πιθανῶς ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ἐπιστέφον τὸν κόσμον τοῦ περιχειλώματος τοῦ στομίου εἶδος κυματίου ἀποτελούμενον ἐκ φυλλοειδῶν κοσμημάτων.

[1] Κοινῶς παραδέχονται, τῷ Adler ἑπόμενοι, τὸ ἐναντίον, καὶ ἐγὼ δὲ μέχρι τινὸς ταύτην τὴν γνώμην εἶχον· σήμερον ὅμως ἀμφιβάλλω, ἂν καὶ δὲν εἶμαι ἐντελῶς βέβαιος περὶ τῆς ἐν τῷ κειμένῳ ἐκφρασθείσης εἰκασίας, διότι ἀναμένω τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ δρόμου τοῦ τάφου τῆς Κλυταιμήστρας· ἐξ ὅσων ὅμως μέχρι τοῦδε βλέπω κλίνω νὰ πιστεύσω ὅτι δὲν ἔχει δίκαιον ὁ Adler.

Εἰς τὸν τρόπον τῆς διακοσμήσεως τῆς θύρας μεταβαίνοντες παρατηροῦμεν ὅτι οἱ ῥόδακες ἐν τῇ θέσει ταύτῃ εἶναι συνήθεις πρὸ πάντων ἐν Μεσοποταμίᾳ (π. χ. Perrot et Chipiez, Hist. de l' Art II εἰκ. 136), ἧς τὰ μνημεῖα βεβαίως ἐμιμήθησαν καὶ οἱ Πέρσαι (πρβ. τὴν αὐτόθι V εἰκ. 338 θύραν τάφου)· ἐν τῷ συνόλῳ ὅμως τὸ ἀσσυριακὸν σύστημα διαφέρει τοῦ δημοσιευομένου μυκηναίου, διότι ἐν ἐκείνῳ μὲν οἱ ῥόδακες εἶναι τὸ μόνον κόσμημα, ἐνταῦθα δὲ εἶναι μὲν τὸ κυριώτατον, ἀλλ᾽ οὔτε τὸ μόνον οὔτε τὸ ἀρχικόν· διότι ἀρχαιότερα τῶν ῥοδάκων ἐν τῷ συστήματι τούτῳ φαίνονται ὅτι εἶναι τὰ ἀπεστρογγυλωμένα τὰς κορυφὰς τρίγωνα, τὰ ὁποῖα ὡς ὀδόντες εἰσδύουσιν ἑκατέρωθεν μεταξὺ τῶν ῥοδάκων· τὰ τρίγωνα ταῦτα πρέπει νὰ φαντασθῶμεν συνεχόμενα καὶ σχηματίζοντα γραμμὴν ὀφιοειδῆ, ἤτοι μίαν τῶν ἁπλουστάτων κοσμηματικῶν μορφῶν τῶν δυναμένων νὰ δοθῶσιν εἰς σανίδα καθηλωμένην εἰς τὴν γωνίαν παραστάδος, δύο δὲ τοιαῦται σανίδες ἀπέναντι ἀλλήλων εἰς τὰς γωνίας παραστάδος καθηλωμέναι ἀφίνουσι μεταξύ των χῶρον ἐναλλὰξ στενούμενον καὶ εὐρυνόμενον, δυνάμενον δὲ κάλλιστα νὰ πληρωθῇ διὰ ῥοδάκων ἢ καὶ δι᾽ ἑλικοειδῶν κοσμημάτων ὡς ἐν τῇ τοιχογραφίᾳ τῆς ἑστίας τοῦ μεγάρου Μυκηνῶν (Πρακτικὰ 1886) καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων καὶ διαφόρων ἔργων, διότι τὸ σύστημα εἶναι κοινὸν ἐν τῇ μυκηναίᾳ τέχνῃ. Εἶναι ἀληθές, ὅτι οἱ ῥόδακες καὶ αἱ ἕλικες ἀναπτυσσόμενοι ἐν τῷ συστήματι κατὰ μέγεθος στενοχωροῦσι τοὺς ὀδόντας τόσον, ὥστε νὰ φαίνωνται οὗτοι μᾶλλον ὡς παραπληρωματικὰ κοσμήματα, ἡ ἀρχικὴ ὅμως σημασία των καταφαίνεται ὁσάκις λείπουσιν οἱ ῥόδακες καὶ αἱ ἕλικες, ὡς ἐπὶ τῆς ἐκ Κρήτης πηλίνης λάρνακος, ἣν ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ὁ Orsi[1] καὶ ἥτις κατ᾽ ἀπομίμησιν οἰκίας τετραγώνου πεποιημένη οὖσα ἔχει εἰς τὰς γωνίας ἐξεχούσας τὰς παραστάδας, ἃς ἀνατυπώνομεν ἐνταῦθα ὑπ᾽ ἀριθ. 1 καὶ 2, ὑπ᾽ ἀρ. 3 δὲ παραθέτομεν τμῆμα τῆς ἐν πίν. 1,1 ῥοδακοφόρου ταινίας, ἀλλ᾽ ἄνευ τῶν ῥοδάκων. Ἐκ

[1] Urne funebri κ.τ.λ. ἐν Monum. antichi I πίν. 1,2. Θὰ ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτῶν καὶ κατωτέρω.

τῆς παραβολῆς τῶν δύο πρώτων πρὸς τὸ τρίτον πείθεται, νομίζω, πᾶς, ὅτι περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγμα-

τος πρόκειται· ὅτι δὲ αἱ τῆς λάρνακος παραστάδες ἀναμιμνήσκουσιν ὁμοίας ἐκ ξύλου κατεσκευασμένας παρατηρεῖ λίαν ὀρθῶς ὁ Orsi (ἔ. ἀ. σ. 210). Φαίνεται λοιπόν, ὅτι ἐν τῷ μυκηναίῳ συστήματι οἱ ὀδόντες ἀνεπτύχθησαν ἀνεξαρτήτως ξένης ἐπιδράσεως ἐκ τῆς ξυλουργικῆς, ἐν ᾧ οἱ ῥόδακες προέρχονται κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν ἐξ Ἀνατολῆς.

Ῥοδάκων ἀναγλύπτων χρῆσις εἶχε γείνει καὶ ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ λεγομένου τάφου τοῦ Ἀγαμέμνονος ἢ θησαυροῦ τοῦ Ἀτρέως, ὡς ἀποδεικνύει τεμάχιον μαρμάρου ἐν Expéd. de Morée II πίν. 70, ἡ θέσις ὅμως τούτου πιθανῶς ἦν ἄνωθεν τοῦ ὑπερθύρου, διότι οὐδὲν δεικνύει ὅτι αἱ παραστάδες ἦσαν ἐπενδεδυμέναι διὰ μαρμάρων[1]. Ἀκριβῶς δ' ὅπως ἐπὶ τῆς δημοσιευομένης θύρας εὑρίσκομεν τοὺς ῥόδακας, ὡς γνωστόν, πάλιν ἐπὶ τῆς ἀμιμήτου πύλης τοῦ Ἐρεχθείου, οἱ δὲ συγγραφεῖς τῆς Histoire de l'art dans l'antiquité Perrot καὶ Chipiez παραβάλλοντες ταύτην πρὸς τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν θύραν περσικοῦ τάφου παραδέχονται μὲν κοινὴν τῶν ῥοδάκων ἐξ Ἀσσυρίας καταγωγήν, ἀποθαυμάζουσιν ὅμως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἀνατολικὰ μνημεῖα, τὴν θαυμασίαν διάθεσιν τῶν κοσμημάτων ἐπὶ τοῦ ἀττικοῦ ἀριστουργήματος (αὐτ. V σ. 526-527). Τοῦ ἐπαίνου τούτου ἀξία ἔν τινι μέτρῳ εἶναι, νομίζω, καὶ ἡ πρόσοψις τοῦ μυκηναίου τάφου διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν κοσμημάτων καὶ χρωμάτων, ποικιλίαν ἥτις εὐαρεστεῖ χωρὶς νὰ ἦναι φορτική.

Ἐν ἀντιθέσει ὅμως πρὸς τὴν καλὴν πρόσοψιν τὰ κτερίσματα τοῦ τάφου, περὶ οὗ πραγματευόμεθα, ἦσαν ἐλάχιστα, διότι εὑρέθησαν μόνον ὀλίγα χρυσᾶ φύλλα καί τινες ψηφῖδες ὅρμων ἐξ ὑελώδους μάζης, πρὸς δὲ τούτοις τεμάχια πλακῶν ἐξ ἐλέφαντος φέροντα ἀναγεγλυμμένους ναυτίλους· εἰς τὴν ΒΔ γωνίαν δὲ ἀνεκαλύφθη κοιλότης ἐπιμήκης περιέχουσα ὀστᾶ καὶ ἀγγεῖον χαλκοῦν εὐμέγεθες, σχήματος φιάλης ἀβαθοῦς, ἀνεστραμμένον καὶ ὑπ' αὐτὸ κρανίον ἀνθρώπου συντετριμμένον ὅπως καὶ τὸ ἀγγεῖον. Τὰ ὀστᾶ δὲν ἐφαίνοντο κεκαυμένα, ἄνθρακες δ' ἐν τῷ τάφῳ ὑπῆρχον ὀλίγιστοι. Μεταξὺ δὲ τῶν τεμαχίων ἀγγείων, τὰ ὁποῖα ὡς συνήθως περιεῖχεν ὁ τάφος, ὀφείλω ν' ἀναφέρω ἰδιαιτέρως ἕν, διότι δὲν ἦτο ὡς τὰ ἄλλα μυκηναίου, ἀλλὰ *γεωμετρικοῦ* ῥυθμοῦ τοῦ Διπύλου, εὑρέθη δ' *ἐντὸς τοῦ τάφου* πρὸ τοῦ στομίου κυλισθὲν πιθανώτατα μετὰ πολλῶν χωμάτων ἀπὸ τοῦ δρόμου διὰ τῆς ὀπῆς, ἥτις ἀφίνετο ὑπὸ τὸ ὑπέρθυρον (πρβ. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 σ. 129), διότι τῷ ὄντι ἔκειτο ἱκανῶς ὑψηλότερον τοῦ ἐδάφους τοῦ τάφου· ἐν τῇ ἐπιχώσει τοῦ δρόμου ὅμως ἀνασκαπτομένῃ δὲν παρετήρησα ἐγὼ οὔτε σημεῖα ὑστερωτέρας ἀνασκαλεύσεως τῶν χωμάτων οὔτε ἄλλο τεμάχιον τοῦ αὐτοῦ ῥυθμοῦ, ὥστε φαίνεται ἀποδεικνυόμενον, ὅτι καθ' ὃν χρόνον ὁ τάφος τὸ ὕστατον ἐκλείσθη καὶ ἐπεχώσθη ὁ δρόμος του, ὁ ῥυθμὸς τοῦ Διπύλου δὲν ἦτο μὲν ὅλως ἄγνωστος ἐν Μυκήναις, τὰ κατ' αὐτὸν ὅμως κεκοσμημένα ἀγγεῖα βεβαίως σπανιώτατα.

Περὶ τῆς στέγης τοῦ τάφου εἴπομεν ἤδη, ὅτι δὲν διατηρεῖται καλῶς, διακρίνεται ὅμως σαφῶς, ὅτι ὄχι μόνον αἱ δύο μακραὶ πλευραὶ τοῦ τάφου, ἀλλὰ καὶ αἱ δύο στεναί, ἀντὶ νὰ ἦναι κάθετοι μέχρι τῆς κορυφῆς, ἄρχονται ἀπὸ τοῦ ὕψους 2,70 μ. περίπου συγκλίνουσαι πρὸς τὸ μέσον τῆς ὀροφῆς, ὥστε αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ δύο τραπεζίων συνερχομένων ἄνω καὶ δύο ἑκατέρωθεν ἐπικεκλιμένων τριγώνων, ἦν δηλαδὴ ἐπικλινὴς καὶ πρὸς τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ τάφου· ἡ τοιαύτη ὀροφὴ εἶναι πρωτοφανὴς ἐν τοῖς τάφοις, διότι πάντες οἱ μέχρι τοῦδε ἀνακαλυ-

1. Πρβ. Adler ἐν Schliemanns Tiryns σ. XLV καὶ Thiersch Mitth. des athen. Instit. 1879 σ. 177 ἑξ. Οὐδέτερος αὐτῶν ἀναφέρει τι περὶ ἐπενδύσεως τῶν παραστάδων, ἄλλοι ὅμως παραδέχονται τοιαύτην, ἐν οἷς καὶ ὁ Semper (Stil I σ. 440), ὅστις ὁμιλεῖ περὶ πλακῶν λευκῶν, ἐρυθρῶν καὶ πρασίνων. Πρβ. καὶ Belger, Kuppelgräber σ. 23.

φθέντες ἔν τε Μυκήναις καὶ Σπάτᾳ καὶ ἀλλαχοῦ ἀετοειδῆ στέγην εἶχον, ἐκτὸς ὅταν αὕτη ἦτο ἄμορφος ὅλως ὡσεὶ φυσικοῦ σπηλαίου[1]· ἕνεκα τούτου ὑπ᾿ ὄψιν ἔχων καὶ τὴν κακὴν διατήρησιν τῆς ὀροφῆς τοῦ ἐν λόγῳ τάφου καὶ τὸ ἀτημελὲς τῆς λαξεύσεως ἐν βράχῳ μὴ ἐπιδεχομένῳ ἐπιμελεστέραν θ᾿ ἀμφέβαλλον ἴσως περὶ τοῦ πράγματος, ἐὰν μὴ ἐδημοσίευε σχεδὸν συγχρόνως ὁ P. Orsi μυκηναίας τινὰς λάρνακας ἐκ Κρήτης, ὧν μία[2], ἡ καὶ ἀνωτέρω ὑφ᾿ ἡμῶν μνημονευθεῖσα, κατεσκευασμένη, ὡς εἴπομεν, κατ᾿ ἀπομίμησιν ἱκανῶς ἀκριβῆ οἰκίας οὖσα ἔχει τὸ πῶμα ὅμοιον στέγῃ τοιαύτῃ, οἵα πρέπει νὰ ἦτο ἡ τοῦ τάφου τούτου.

Ὡς γνωστόν, παρὰ πλείστοις λαοῖς ἀπαντῶμεν τὸ ἔθος τοῦ νὰ κατασκευάζωσι τοὺς τάφους των ὁμοίους ταῖς οἰκίαις, ἐν αἷς ζῶντες κατῴκουν· οὕτως ἐξηγεῖται ἐν Ἑλλάδι ἡ ὕπαρξις τῶν κτιστῶν θολωτῶν τάφων[3] καὶ ἡ τῶν ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένων τετραγώνων τῶν ἐχόντων ἀετοειδῆ ἢ καὶ πρὸς τὰς τέσσαρας πλευρὰς ἐπικλινῆ στέγην· ἐν Κρήτῃ δὲ βλέπομεν, ὅτι μορφὴν οἰκίας ἔδιδον καὶ εἰς τὰς λάρνακας, διότι, ὡς παρατηρεῖ ὀρθῶς ὁ Orsi (σ. 225), ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ λαοῦ εἶχεν

[1] Ὅρα Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 σ. 123, περὶ δὲ τῶν τάφων Σπάτα καὶ Ναυπλίου κατωτέρω.

[2] Urne funebri cretesi dipinte nello stile di Micene ἐν Monumenti antichi I πίν. 1, 2. Τὰ μνημεῖα ταῦτα ὡραῖα ἐκδοθέντα καὶ ὑπομνηματισθέντα παρέχουσιν ἀναμφιβόλως σπουδαιοτάτην συμβολὴν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς μυκηναίας ἐποχῆς· διότι καὶ ἡ οἰκοδομικὴ αὐτῆς ἐξακριβοῦται μᾶλλον, ὡς παρετήρησε τοῦτο καὶ ὁ Furtwängler (Wochenschrift für kl. Philol. 1891 σ. 250), καὶ τὰ περὶ τῆς ταφῆς γνωρίζονται κάλλιον καὶ εὐρύτερον· ὀστεοδόχοι λάρνακες τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐν γένει δὲν ἦσαν μέχρι τοῦδε γνωσταί, λάρνακας δ᾿ ἰδίως πεποιημένας κατ᾿ ἀπομίμησιν τῶν οἰκιῶν εὑρίσκομεν, ὡς γνωστόν, καὶ παρὰ λαοῖς τῆς Ἰταλίας, ὅπερ δὲν εἶναι ἴσως ὅλως τυχαῖον· τίς δ᾿ οἶδεν ἐὰν δὲν ἀνακαλυφθῶσί ποτε ὅμοιαι καὶ ἐν Λακωνίᾳ ἢ τῇ βορείᾳ Ἑλλάδι. Τὸ σχῆμα βεβαίως δύο τῶν ἐκ Κρήτης λαρνάκων (Orsi ἔ. ἀ. σ. 209 ἀρ. 4 καὶ 5) δὲν ἦτο ὅλως ἄγνωστον, διότι ἀκριβῶς ὅμοιος τὴν μορφὴν εἶναι ὁ ἐν Τίρυνθι ἀνακαλυφθεὶς λουτὴρ (Schliemann Tiryns πίν. 24 c), ἐν τῇ ἀκροπόλει Μυκηνῶν δ᾿ εὗρον ἐγὼ ἄλλον ὅμοιον λουτῆρα εἰς πλεῖστα τεμάχια μὴ συγκολληθέντα ἔτι· ἀλλ᾿ ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὑρέσεώς του ἐθεώρησα τοῦτον ὑστερώτερον τῆς μυκηναίας ἐποχῆς καὶ τὸν θεωρῶ καὶ σήμερον ἔτι τοιοῦτον· ἐννοεῖται ὅμως ὅτι τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει ἢ ὅτι τὸ σχῆμα τοῦτο δὲν ἀνήκει εἰς μίαν μόνην ἐποχήν.

[3] Ὁ Adler (Schliemann, Tiryns σ. XXXVIII) κατάγει τὸ κυκλοτερὲς σχῆμα τῶν θολωτῶν τάφων ἐκ Φρυγίας, ἐν ᾧ ὁ Orsi (ἔ. ἀ. σ. 217 ἑξ.) διαβλέπει ἐν αὐτῷ τὸ σχῆμα, ὃ αἱ καλύβαι τῶν προϊστορικῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος εἶχον. Ἐγὼ χαίρω, διότι ἀκριβῶς ταύτην τὴν γνώμην περὶ τῆς ἐκ τῆς ἀρχεγόνου ἑλληνικῆς καλύβης ἐξελίξεως τῆς μορφῆς τῶν θολωτῶν τάφων ἐξέφρασα ἤδη πρὸ τῆς ἐκδόσεως ἔτι τοῦ περὶ Τίρυνθος βιβλίου τοῦ Schliemann (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1885 σ. 30 ἑξ.).

ἐξαλειφθῇ ἡ ἀνάμνησις, ὅτι αὐτοὶ οἱ τάφοι ἤδη — σπηλαιοειδεῖς ἐν Κρήτῃ — ἐμιμοῦντο τὴν οἰκίαν. Δυνάμεθα λοιπὸν ἐκ τούτων νὰ συμπεράνωμεν καὶ περὶ τῆς μορφῆς, ἣν εἶχον αἱ οἰκίαι κατὰ τὴν ἐποχήν, εἰς ἣν ἀνήκουσιν οἱ τάφοι ἢ καὶ τὴν προγενεστέραν ταύτης· ἐπειδὴ δέ, ὡς παρετηρήσαμεν ἤδη, οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνακαλυφθέντων ἐν Μυκήναις, ὁ τοῦ Σπάτα[1], εἷς τοὐλάχιστον καὶ δὴ ὁ μέγιστος τῶν παρὰ τὸ Ναύπλιον ἀνασκαφέντων (Ἀθηναίου τόμ. VII πίν. Α) καὶ δύο τῶν ἐκ Κρήτης λαρνάκων ἀετοειδῆ στέγην ἔχουσιν, ἀναγκαζόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι κατὰ τὴν μυκηναίαν ἐποχὴν ἡ ἀετοειδὴς στέγη ἐπεκράτει. Ἠδυνάμεθα ὅμως καὶ νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τῆς στεγάσεως κατὰ τὴν ἐποχήν, περὶ ἧς πρόκειται, μόνον ὡς ἀνάμνησις ἐν τοῖς τάφοις ἐσῴζετο, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ τῶν οἰκιῶν· διότι τῷ ὄντι γινώσκομεν, ὅτι τὰ ἀνάκτορα τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηνῶν εἶχον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα στέγας ὁριζοντίας, ἡλιαστήρια ἢ δώματα, ὡς ὀνομάζομεν αὐτὰς σήμερον· ἐν τοῖς ἐρειπίοις μάλιστα τοῦ τῶν Μυκηνῶν ἀνεκαλύφθησαν τεμάχια μεγάλα χρίσματος παχέος ἐξ ἀσβέστου καὶ πηλοῦ, ἐφ᾿ ὧν ἐσῴζοντο ἀκόμη τύποι καλάμων πυκνῶν, οὓς ἐπέθετον ἐπὶ τῶν δοκῶν πρὶν ἐπιστρώσωσι τὸ χρίσμα (Πρακτικὰ 1886 σ. 73). Ἀλλὰ τὸν λόγον, δι᾿ ὃν ἐν τοῖς ἀνακτόροις προετίμων τὰς ὁριζοντίας στέγας, ἐξήγησεν ὁ Dörpfeld (Schliemann, Tiryns σ. 311) κατὰ τρόπον πειστικώτατον· ἐὰν δηλαδὴ κατεσκεύαζον ἀετοειδῆ στέγην, τότε, ἐὰν μὲν αὕτη ἦτο μία συνεχὴς ἐφ᾿ ὅλου τοῦ ἀνακτόρου, τὸ μέσον μάλιστα αὐτῆς θὰ ἐγίνετο ὑπὲρ τὸ δέον ὑψηλόν· ἐὰν δὲ ἦσαν πολλαί, μία ἐφ᾿ ἑκάστου δωματίου, τότε σχηματίζονται μεταξὺ τῶν διαφόρων στεγῶν ὑδρορρόαι, αἵτινες ἀδύνατον εἶναι διὰ κα-

[1] Ὅρα Ἀθηναίου τόμ. VI πίν. Ζ. Ὁ Milchhöfer, Mitth. d. athen. Instit. 1877 σ. 83 παρατηρεῖ περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς· von decorativer Ausschmückung keine Spur, man müsste denn eine vertiefte Linie dafür nehmen, die rings umlaufend den Ansatz der in einem stumpfen Winkel gebrochenen Decke von den senkrechten Wänden trennt. Ἡ γραμμὴ αὕτη παρατηρεῖται καὶ ἐν πολλοῖς τῶν τάφων τῶν Μυκηνῶν, δὲν περιθέει ὅμως πάντας τοὺς τοίχους, ἀλλὰ τοὺς δύο, ἐφ᾿ ὧν ἑδράζεται ἡ ἀετοειδὴς στέγη — μόνος ὁ δημοσιευόμενος τάφος ὡς ἔχων τετραμερῆ στέγην φέρει ἴχνη τῆς γραμμῆς καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων τοίχων — καὶ εἶναι ἀνάμνησις τοῦ κενοῦ, ὅπερ σχηματίζεται ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς μεταξὺ τῆς ὁριζοντίας ἐπιφανείας, εἰς ἣν ἀπολήγουσιν ἄνω οἱ τοῖχοι, καὶ τῶν ἐπ᾿ αὐτῆς καὶ τῆς κορυφαίας δοκοῦ ἐπικειμένων πλαγίων δοκῶν, τῶν *ἀμειβόντων*.

λάμων νὰ στεγασθῶσιν οὕτως, ὥστε νὰ μὴ διαρρέῃ δι' αὐτῶν ἡ βροχή· διότι κέραμοι δὲν εὑρέθησαν οὔτε ἐν Τίρυνθι οὔτε ἐν Μυκήναις. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν ἔπρεπε νὰ ἐκλέξωσι στέγας ὁριζοντίας. Ὁ λόγος ὅμως οὗτος ὁ τόσον ἰσχυρὸς διὰ τὰ ἀνάκτορα καὶ τὰς μεγάλας οἰκοδομὰς ἐν γένει, οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ ὑπόστασιν προκειμένου περὶ τῶν μικρῶν οἰκιῶν τῶν ἰδιωτῶν· ἀπ' ἐναντίας δι' αὐτὰς ἡ ἀετοειδὴς στέγη ἔχει τοῦτο τὸ προτέρημα, ὅτι ὡς σκεπαζομένη διὰ χόρτων εἶναι προχειροτέρα, ὀλιγώτερον δαπανηρὰ καὶ πολὺ ἐλαφροτέρα.

Εὑρίσκομεν λοιπὸν ἐν τῇ μυκηναίᾳ ἐποχῇ συγχρόνως δύο ὅλως διάφορα συστήματα στεγάσεως, τὸ μὲν ἐν χρήσει ἐν τοῖς ἀνακτόροις, τὸ δ' ἕτερον ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν ἰδιωτῶν, ὅπως δ' ἐν πολλοῖς ἄλλοις οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀδιστάκτως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὸ σύστημα τοῦ λαοῦ εἶναι τὸ ἀρχικόν, τὸ ἐθνικόν, τὸ δ' ἄλλο τὸ νεώτερον καὶ ξένον· διότι δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι αἱ ὁριζόντιαι στέγαι ἐξ Ἀνατολῆς ἐγένοντο γνωσταὶ ἐν Ἑλλάδι· σήμερον ἔτι παρ' ἡμῖν οἱ μὲν κάτοικοι τῶν νήσων προτιμῶσι τὰ ἡλιαστήρια, οἱ δὲ τῆς ἠπείρου τὰς ἀετοειδεῖς στέγας· καὶ δικαίως· διότι αὗται μὲν ἀνήκουσι μᾶλλον εἰς τὰ βόρεια καὶ βροχερὰ κλίματα, αἱ δὲ ὁριζόντιαι εἰς τὰ μεσημβρινά, τὰ θερμὰ καὶ ξηρά· οὕτω ἐν Αἰγύπτῳ, Συρίᾳ καὶ Μεσοποταμίᾳ αἱ στέγαι ἦσαν πάντοτε ἢ ὁριζόντιαι ἢ — ὅπου ὑπῆρχεν ἔλλειψις ξύλων — θολωταὶ ἐκ πλίνθων ὠμῶν [1], ἐν ᾧ αἱ εἰς ὀξὺ ἀπολήγουσαι θεωροῦνται κοινῶς ὡς χαρακτηριστικαὶ τοῦ Βορρᾶ. Ἀπὸ τῶν μνημονευθεισῶν δὲ ἀνατολικῶν χωρῶν εἰσαχθέντα τὰ ἡλιαστήρια εἰς Ἑλλάδα ἐπὶ τῶν παναρχαίων ἤδη μυκηναίων χρόνων ἐγένοντο ἐνταῦθα κοινότατα καὶ ὑπερίσχυσαν μάλιστα τῆς ἀετοειδοῦς ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκοδομαῖς, ἀλλὰ βεβαίως ὄχι διὰ μιᾶς· διότι ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν εὑρίσκομεν ἔτι τὰ δύο συστήματα συνυπάρχοντα· οὕτω ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ τὸ ἀνάκτορον τῆς Κίρκης ἔχει ἡλιαστήριον, ἐφ' οὗ κοιμᾶται ὁ Ἐλπήνωρ, ἡ σκηνὴ ὅμως τοῦ Ἀχιλλέως ἡ ἐν τῷ πρὸ τοῦ Ἰλίου Ἑλληνικῷ στρατοπέδῳ (Ἰλ. Ω 448 ἑξ.) ἡ ἐκ ξύλων πεποιημένη καὶ διὰ χόρτων τοῦ λειμῶνος ἐστεγασμένη εἶχε βεβαίως στέγην ἀετοειδῆ· ὁμοία στέγη ἐννοεῖται καὶ ἐν Ἰλ. Ψ 712, ἔνθα οἱ παλαίοντες Ὀδυσσεὺς καὶ Αἴας παραβάλλονται πρὸς τὰς δοκοὺς στέγης ἀετοειδοῦς, τοὺς ἀμείβοντας. Μόνον δὲ κατὰ τοὺς ἀληθῶς ἱστορικοὺς χρόνους εὑρίσκομεν τὰ ἡλιαστήρια ἐν τόσον γενικῇ χρήσει, ὥστε νὰ θεωρῆται ἡ ἀετοειδὴς στέγη, ἐν Ἀθήναις τοὐλάχιστον, ὡς προνόμιόν τι τῶν ναῶν [1], διότι ἐν τοῖς ναοῖς ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων μόνη αὕτη ἦν συνήθης—τεκμήριον ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ κατασκευάζωσι ναοὺς τῶν θεῶν τὰ ἡλιαστήρια ἦσαν ἢ ὅλως ἢ σχεδὸν ἄγνωστα. Οὐχ ἧττον ὅμως δὲν πρέπει καὶ νὰ πιστεύωμεν, ὅτι κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκίαις, μάλιστα ταῖς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, μόνον τὰ ἡλιαστήρια ἄνευ ἐξαιρέσεως ἦσαν ἐν χρήσει· διότι προνόμιον τοῖς οἴκοις τῶν θεῶν ἁρμόζον ἐθεωροῦντο κυρίως τὰ ἀετώματα, οὐδένα δὲ βεβαίως ἐκώλυεν ἡ εὐσέβεια νὰ κατασκευάσῃ στέγην κεκλιμένην καὶ πρὸς τὰς τέσσαρας πλευράς, ὁποία ἡ τῆς ἐκ Κρήτης λάρνακος καὶ ἡ τοῦ μυκηναίου τάφου [2].

Ἡ ἐξέλιξις αὕτη εἶναι τόσον ὁμαλὴ καὶ τόσον φυσική, ὥστε δὲν ἔχει ἀνάγκην πλειόνων ἀποδείξεων, οὔτε θὰ ἐπέμενον δὲ τόσον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἐὰν δὲν παρετήρουν, ὅτι ἀνακριβῶς παρίστανται ἐνίοτε τὰ πράγματα σχετικῶς πρὸς τὴν μυκηναίαν ἐποχήν. Οἱ κτιστοὶ θολωτοὶ τάφοι ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ἀρχέγονον καλύβην, ἀφ' ἧς βεβαίως ἐνωρὶς προέβησαν εἰς τὴν κατασκευὴν τετραγώνων οἰκιῶν ἐχουσῶν στέγην διμερῆ ἀετοειδῆ ἢ τετραμερῆ [3]· τῆς καλύβης τὴν μορφὴν διετήρησαν οἱ κτιστοὶ τάφοι, διότι εὐρύχωροι ὄντες δὲν ἠδύναντο νὰ στεγασθῶσιν ἢ διὰ θόλου, οἱ ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένοι ὅμως προσέλαβον τὸ τετράγωνον σχῆμα μετὰ τῆς κεκλιμένης στέγης, ἥτις κατὰ τὴν μυκηναίαν ἐποχὴν ἐπεκράτει βεβαίως ἐν ταῖς ἰδιωτι-

[1] Ὅρα Perrot et Chipiez I σ. 99 περὶ τῆς Αἰγύπτου, II σ. 181 καὶ 466 περὶ Μεσοποταμίας, IV σ. 394 περὶ τῶν οἰκιῶν τῶν Ἰουδαίων. Ἀετοειδεῖς στέγας ἀπαντῶμεν ἐν Ἀσίᾳ πάλιν ἐν ταῖς βορειόερτον κειμέναις χώραις, Λυκίᾳ, Φρυγίᾳ κλ.

[1] Πρβ. Bötticher, Tektonik. I σ. 239 καὶ 236. — Winckler, Wohnhäuser der Hellenen σ. 145. — Becker-Göll, Charikles II σ. 141 ἑξ.).

[2] Οἱ Ῥωμαῖοι ὡσαύτως ἐγίνωσκον τάς τε ἀετοειδεῖς καὶ τὰς πρὸς τὰς τέσσαρας πλευρὰς κεκλιμένας στέγας (Nissen, Pompejanische Studien σ. 608).

[3] Μεταξὺ πολυαρίθμων παναρχαίων κυκλοτερῶν ἀνακαλυφθεισῶν ἐν Βονωνίᾳ τῆς Ἰταλίας ὑπῆρχον καὶ τρεῖς τετράγωνοι, αἵτινες ἦσαν καὶ αἱ πλουσιώτεραι. Helbig Italiker in der Poebene σ. 47. 48.

καῖς οἰκίαις· συγχρόνως ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐγένετο γνωστὴ ἐξ Ἀνατολῆς καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ἡλιαστηρίων, ἐπί τινας δ᾽ αἰῶνας ἀμφότερα τὰ συστήματα ἦσαν ἐξ ἴσου ἐν χρήσει, μέχρις οὗ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ὑπερίσχυσαν τὰ ἡλιαστήρια, μάλιστα ἐν ταῖς πόλεσιν. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἀναμφιβόλως πολὺ ἡ διὰ τοὺς κατοίκους τῶν ἐντὸς τειχῶν ἐστενοχωρημένων ἑλληνικῶν πόλεων μεγίστη ἀνάγκη νὰ ἔχωσιν ἐν καιρῷ θέρους τὴν μὲν νύκτα εὐάερα ὑπνωτήρια, τὴν δὲ ἡμέραν δροσερὰς κατοικίας, τοῦ παχέος στρώματος τῶν ἡλιαστηρίων κωλύοντος τὴν ἐξωτερικὴν θερμότητα νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικόν[1]. Μόνη τοῦ ναοῦ ἡ στέγη ὡς καθιερωμένη ἀπ᾽ ἀρχαιοτάτων χρόνων δὲν ὑπέστη τὰς μεταβολὰς ταύτας, ἀλλ᾽ ἐξηκολούθει νὰ ἐγείρῃ ὑπεράνω τῶν χαμηλῶν ἡλιαστηρίων τὰ λάμποντα ἐν χρώμασι καὶ γλυπτῷ πολλάκις κόσμῳ δύο μέτωπά της, τὰ ἀετώματα, δὲν εἶναι δ᾽ ἄπορον ὅτι ὁ δημοκρατικὸς λαὸς ἐθεώρησε ταῦτα ὡς ἁρμόζοντα μόνον τοῖς θεοῖς[2].

Περὶ τῶν οἰκιῶν κατὰ τὴν μυκηναίαν ἐποχὴν θὰ εἴπωμέν τινα καὶ κατωτέρω.

Β

Ἡ ἐν πίν. 2, 2 εἰς φυσικὸν μέγεθος δημοσιευομένη εἰκὼν εὕρηται ἐπὶ τεμαχίου ἀργυροῦ ἀγγείου προερχομένου ἐκ τοῦ τετάρτου τῶν ὑπὸ τοῦ Schliemann ἐν τῇ ἀκροπόλει Μυκηνῶν ἀνακαλυφθέντων τάφων· κατὰ τὴν εὕρεσίν του δὲν παρετηρήθη ἕνεκα τῆς κατιώσεως ἡ ἐπ᾽ αὐτοῦ παράστασις, ἀλλὰ περιελήφθη βεβαίως καὶ τοῦτο εἰς τὰ πολλὰ τεμάχια δέκα ἀργυρῶν ἀγγείων, ἃ ἀναφέρει ὁ Schliemann ἐκ τοῦ τάφου τούτου (Myc. σ. 348). Τὴν παράστασιν παρετήρησε ὁ κ. Ἀθανάσιος Κουμανούδης, ὁ καθαρισμὸς ὅμως τοῦ τεμαχίου ἦν δυσκολώτατος καὶ ἕνεκα τούτου ἐγκατελείφθη ἐπί τινα χρόνον καὶ ἐπανελήφθη κατόπιν δὶς ἢ τρὶς μέχρι τοῦδε· σήμερον δὲ τὸ δημοσιεύομεν κατ᾽ ἰχνογράφημα τοῦ

[1] Πρβλ. Perrot et Chipiez ἀνωτέρω περὶ τῶν ἑβραϊκῶν κατοικιῶν καὶ περὶ τῶν κατοίκων τῆς Μεσοποταμίας Στράβωνα 731 : διὸ (ἕνεκα τῆς θερμότητος) καὶ τῆς στέγης ἐπὶ δύο πήχεις γῆν ἐπιτίθενται.

[2] Ἀκριβῶς ὅ,τι συνέβη ἐν Ἑλλάδι, συνέβη καὶ ἐν Ἰταλίᾳ παρὰ τοῖς Τυρρηνοῖς· παρὰ τὴν ἀρχικῶς δηλαδὴ μόνην ἐν χρήσει κεκλιμένην στέγην εἰσήχθησαν ἐξ Ἀνατολῆς καὶ ἐκεῖ καὶ συνυπῆρχον τὰ ἡλιαστήρια· Martha, l'art étrusque. σ. 2-7.

Gilliéron ὅπως ἔχει, διότι ἐντελέστερον δὲν δύναται νὰ καθαρισθῇ.

Τὸ ἀγγεῖον, εἰς ὃ ἀνῆκε, φαίνεται ὅτι ἦτο εὐμέγεθες καὶ εἶχε στόμιον πλατὺ ὡσεὶ ποτηρίου· τὸ χεῖλος εἶναι ἐπίχρυσον, δηλαδὴ ἐπικεκαλυμμένον διὰ λεπτοῦ χρυσοῦ ἐλάσματος, χρυσοῦν δ᾽ εἶναι καὶ τὸ εἰς τὸ ἀριστερὸν ἄκρον σωζόμενον κόσμημα[1], τὸ ὁποῖον εἶναι προσηλωμένον δι᾽ ἑνὸς ἥλου.

Τὸ θέμα τῆς παραστάσεως εἶναι αὐτόδηλον· πρὸ τῶν τειχῶν πόλεως ἐπὶ ὄρους κειμένης συνάπτεται μάχη κρατερὰ μεταξὺ τῶν ἀμυνομένων ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ἐχθρῶν, ὧν οὐδεὶς δυστυχῶς εὕρηται ἐπὶ τοῦ σωζομένου τεμαχίου τοῦ ἀγγείου· ἐν ταῖς λεπτομερείαις ὅμως μάλιστα τὸ ἄνω δεξιὸν μέρος τῆς παραστάσεως καὶ ἕνεκα τῆς κατιώσεως καὶ ἕνεκα τῆς ἰδιαιτέρας φύσεως τοῦ παριστανομένου δὲν εἶνε λίαν εὐκρινές. Τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, ἐφ᾽ οὗ γυναῖκες ἱστάμεναι καὶ πρὸς τοὺς μαχομένους ἀποβλέπουσαι χειρονομοῦσι ζωηρῶς, εἶναι ᾠκοδομημένον κατ᾽ ἰσοδομικὸν τρόπον, δεξιὰ δὲ καὶ ὑψηλότερον ἐγείρονται πυργοειδῆ τετράπλευρα κτίρια, τὰ ὁποῖα φαίνονται κατ᾽ ἄλλον τρόπον ᾠκοδομημένα, διότι ἡ ἐπιφάνειά των εἶναι ἑνιαία, ἐλλείπουσι δηλαδὴ αἱ τοὺς ἁρμοὺς τῶν λίθων δηλοῦσαι γραμμαί, ὡσεὶ ἦσαν οἱ τοῖχοι αὐτῶν ἐκτισμένοι ἐκ λίθων μικρῶν ἢ ὠμῶν πλίνθων καὶ ἐπικεχρισμένοι· ἕκαστον τῶν κτιρίων τούτων φέρει ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τρεῖς ὀπάς, θυρίδας βεβαίως· ὅλως δ᾽ εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον ἡ ὄψις τῶν κτιρίων παραλλάσσει, διότι ἀναμφιβόλως παρίσταται ἐνταῦθα πύλη δηλουμένη διὰ πολλῶν καθέτων γραμμῶν. Τὰ πυργοειδῆ κτίρια νομίζω ὅτι παριστῶσιν οὐχὶ πύργους, ἀλλ᾽ οἰκίας, αἵτινες ἕνεκα τοῦ ἀνηφορικοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἀδεξιότητος τοῦ τεχνίτου φαίνονται ὑπερκείμεναι ἀλλήλων, ἐν ᾧ πραγματικῶς ἡ μία κεῖται ὀπίσω καὶ ὑψηλότερον τῆς ἄλλης· ἐὰν ἦναι πύργοι, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἔχουσι πλείονα πατώματα, ἐν ἑκάστῳ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι τρία παράθυρα.[2] Ἐκ τῶν γυναικῶν δύο ἵστανται ἐμπρὸς ἐπὶ τοῦ τείχους, ὑφ᾽ οὗ κρύπτεται τὸ κάτω ἥμισυ τοῦ σώματός των· ἡ πρώτη τείνει τὰς χεῖρας πρὸς τοὺς μα-

[1] Τὸ αὐτὸ κόσμημα καθ᾽ ὅμοιον περίπου τρόπον ἐπικεκολλημένον εὑρίσκεται καὶ ἐπὶ τεμαχίου πηλίνου σκεύους, οὗ τὸ σχῆμα δύσκολον εἶναι νὰ ὁρισθῇ, ἐν τῇ Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν ἀνακαλυφθέντος.

[2] Τρία παράθυρα ὅμως ἔχουσιν οἱ πύργοι παρὰ Layard Monum. 1st ser. πίν. 17.

χομένους, ἡ δὲ δευτέρα ἀνέχει αὐτάς· κατόπιν αὐτῶν φαίνεται τρίτη, ἐπὶ τοῦ τείχους καὶ αὕτη ἢ ἐξ οἰκίας βλέπουσα, διότι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι σαφές, τείνει δὲ τὴν μίαν τῶν χειρῶν πρὸς τὰ ἄνω, ἡ δ' ἑτέρα καθειμένη οὖσα κάμπτεται περὶ τὸν ἀγκῶνα πρὸς τὰ δεξιά· ἄνωθι ταύτης ἄλλη γυνὴ ἐξ οἰκίας προκύπτουσα τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἐμπρός, πέμπτης δὲ μόνη ἡ κεφαλὴ διακρίνεται μεταξὺ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος καὶ τῆς κεφαλῆς τῆς δευτέρας μνημονευθείσης· τέλος ἀνωτάτω τῶν γυναικῶν σώζεται ὁ βραχίων ὡς φαίνεται ἕκτης. Ἐὰν δὲ ἡ σμικρότης καὶ ἡ κακὴ διατήρησις τῶν μορφῶν δὲν ἀπατᾷ, αἱ γυναῖκες φοροῦσι χιτῶνας χειριδωτοὺς μέχρι τῶν ἀγκώνων, ὡς τοῦτο φαίνεται πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας[1]· ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς φοροῦσι πιθανῶς κόσμον τινὰ ὑψηλότερον ἐπὶ τοῦ μετώπου οὕτως, ὥστε ἡ καταγραφὴ τοῦ κρανίου ν' ἀποτελῇ γραμμὴν λοξὴν κατερχομένην πρὸς τὸ ἰνίον· σαφῶς φαίνεται τοῦτο ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ τῆς πέμπτης γυναικός, τῆς ἐξ οἰκίας προκυπτούσης, πρὸς ἃς παραβλητέα ἡ κεφαλὴ τῆς καθημένης γυναικὸς ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ ἐκ Μυκηνῶν χρυσοῦ δακτυλίου.

Τὰ δένδρα ἀριστερὰ τῆς πόλεως εἶναι ὅμοια τοῖς ἐπὶ τῶν χρυσῶν ἐκ Βαφειοῦ ποτηρίων, πιθανώτατα λοιπὸν καὶ ταῦτα ἐλαῖαι. Οἱ δὲ ὑπερασπισταὶ τῆς πόλεως μάχονται ἐπὶ χαμηλοτέρου ἐδάφους πρὸ τῶν τειχῶν αὐτῆς οἱ μὲν διὰ τόξων, οἱ δὲ διὰ σφενδονῶν· οἱ τοξόται παρίστανται γονατίζοντες, ὡς συνήθως ἐν τῇ ἑλληνικῇ τέχνῃ, καὶ τὰ τόξα των εἶναι ὅμοια τῷ ἐπὶ τοῦ παρὰ Schliemann Mycènes εἰκ. 334 χρυσοῦ δακτυλίου· οἱ δὲ σφενδονῆται παρίστανται πάντες, πλὴν ἑνός, ἐν τῇ αὐτῇ στάσει, καθ' ἣν στιγμὴν δηλαδὴ θέσαντες τὸν λίθον ἐν τῇ σφενδόνῃ μέλλουσι νὰ περιστρέψωσι ταύτην περὶ τὴν κεφαλήν των· ὅμοιος καθ' ὅλα εἶναι ὁ ἐπὶ νομισμάτων τῆς Ἀσπένδου σφενδονήτης (Gardner, Types of greek coins πίν. X, 10 καὶ XIII, 5). Περίεργον εἶναι ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ ἀγγείου πάντες οἱ ἄνδρες, πλὴν τριῶν, εἶναι ὡς φαίνεται ἐντελῶς γυμνοί, διότι οὔτε τοῦ γνωστοῦ περιζώματος οὔτε κρηπίδων ἴχνη διακρίνονται· τῶν δὲ τριῶν ἐνδεδυμένων οἱ δύο ἵστανται εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον καὶ φέρουσι χιτῶνας κατερχομένους μέχρι τῶν γονάτων, ἀλλ' ἀφίνοντας γυμνὸν τὸν ἀριστερὸν βραχίονα· ἀμφότεροι παρακολουθοῦσι τὴν μάχην μετὰ προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος, ἀλλὰ δὲν μετέχουσιν αὐτῆς. Τοῦ τρίτου ἐνδεδυμένου ἀνδρὸς σώζεται μόνον τὸ ἄνω ἥμισυ εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς παραστάσεως, φορεῖ δ' οὗτος χιτῶνα στενὸν ἢ θώρακα καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κράνος μετὰ λόφου, ἐν δὲ ταῖς χερσὶ κρατεῖ σφενδόνην, κατ' ἄλλον ὅμως τρόπον ἢ οἱ τρεῖς τῆς ἄνω γραμμῆς· τὸ κράνος ἀποτελοῦσι πλείονες ἐπικείμενοι δακτύλιοι ἐξ ἱμάντων πιθανῶς συνεστραμμένων[1], ὁ δὲ χιτὼν φέρει βραχείας χειρίδας. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ δὲ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς σώζονται τρία ἀντικείμενα ὅμοια πρὸς κράνη ἄνευ λόφων καὶ πιθανώτατα τοιαῦτα εἶναι· ἔχομεν δ' οὕτω εἰς τὸ κατώτατον τῆς παραστάσεως μέρος τέσσαρας ἄνδρας φοροῦντας κράνη καὶ — ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ μόνου, οὗ πλέον τι τοῦ κράνους σώζεται — ἐνδεδυμένους, ἐν ᾧ οἱ ἀνώτερον μαχόμενοι εἶναι ἐντελῶς γυμνοί· ἴσως δὲ δὲν εἶναι ἄμοιρον σημασίας καὶ τὸ ὅτι ὁ τὸ κράνος φορῶν κρατεῖ τὴν σφενδόνην ἄλλως ἢ οἱ λοιποὶ τρεῖς· ὡσαύτως δὲν φαίνεται πιθανόν, ὅτι ἄνευ λόγου ἐχώρισεν ὁ τεχνίτης τοὺς τέσσαρας ἄνδρας τοῦ κάτω μέρους τῆς παραστάσεως ἀπὸ τῶν ἄλλων διὰ χώρου κενοῦ, ἐν ᾧ γραμμαί τινες καὶ κύκλοι δηλοῦσι λίθους καὶ ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ δύο διαφόρους στρατοὺς χωριστὰ μαχομένους, τὸν μὲν ἕνα ἐξ ἀστῶν τῆς πολιορκουμένης πόλεως συγκείμενον, τὸν δ' ἕτερον ἐξ ἐπικούρων[2].

Τὸ θέμα τῆς παραστάσεως πρῶτον νῦν ἀπαντῶμεν ἐπὶ μνημείων τῆς μυκηναίας ἐποχῆς, εἶναι ὅμως, ὡς γνωστόν, συνηθέστατον ἐπὶ τῆς τῶν ἀνατολικῶν λαῶν· ὅμοιαι δὲ παραστάσεις ἦσαν ἐν Ἑλλάδι γνωσταὶ τῷ τε Ὁμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ, ὡς ἀποδεικνύουσι τοῦ μὲν ἡ νῦν μνημονευθεῖσα ἀσπὶς τοῦ

[1] Δυστυχῶς ἡ λιθογραφία δὲν ἀπέδωκεν ἀκριβῶς πάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ ἰχνογραφήματος τοῦ Gilliéron· π. χ. δὲν διακρίνεται σαφῶς ἡ ἐσθὴς τῶν γυναικῶν, αἱ δὲ μορφαὶ ἐν γένει φαίνονται ἀμυδρότεραι καὶ μᾶλλον συγκεχυμέναι, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου τὸ περίγραμμα τῶν ἀνδρῶν μάλιστα εἶναι ἀκριβῶς ὡρισμένον.

[1] Ὅμοιον ὅρα παρὰ Schuchhardt, Schliemanns Ausgr. εἰκ. 198, ἔνθα ἀπεικονίσθη κεφαλὴ πολεμιστοῦ ἐκ γῆς αἰγυπτιακῆς — πορσελλάνης λεγομένης — ἐκ τοῦ τρίτου τάφου τῆς ἀκροπόλεως Μυκηνῶν προερχομένη· ἀντὶ λόφου ὅμως φέρει αὕτη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δύο κερατοειδῆ ἐπιθήματα.

[2] Δύο στρατοί, πολιορκοῦντες ὅμως ἐκεῖνοι τὴν πόλιν ἀμφότεροι, κατὰ τὴν πιθανωτέραν ἑρμηνείαν, καὶ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἀχιλλέως Ἰλ. Σ 509.

Ἀχιλλέως, τοῦ δὲ ἡ τοῦ Ἡρακλέους· ἀκριβῶς ὅμως ἐπειδὴ τὸ θέμα εἶναι τῶν κοινοτάτων, δύσκολον εἶναι νὰ ὁρισθῇ ἡ προέλευσις τοῦ ἀγγείου. Τοῦ ζητήματος ἡ λύσις θὰ προήγετο βεβαίως, ἐὰν ἠλήθευε γνώμη τις ἐκφρασθεῖσα ἐσχάτως περὶ τῶν ἐκ Βαφειοῦ ποτηρίων καὶ τῶν ἐπ᾽ αὐτῶν εἰκονιζομένων δένδρων, ὅσα δὲν εἶναι προφανῶς φοίνικες. Ἐν τῇ Ἐφημερίδι ταύτῃ (1889 σ. 160) ἐγὼ ἐξέφρασα περὶ αὐτῶν τὴν εἰκασίαν ὅτι εἶναι ἐλαῖαι, ὁ δὲ Winter (Archäol. Anzeiger 1890 σ. 103 ἑξ.) ὄχι μόνον παραδέχεται τὴν γνώμην ταύτην, ἀλλὰ προχωρῶν καὶ περαιτέρω διατείνεται ὅτι εἶναι ἥμεροι ἐλαῖαι καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὸν V. Hehn (Kulturpflanzen und Hausthiere 5η ἔκδ. σ. 83) ἡ ἥμερος ἐλαία μόλις ἐπὶ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων ἤρχισε καλλιεργουμένη ἐν Ἑλλάδι, συμπεραίνει ὁ Winter, ὅτι τὰ χρυσᾶ ποτήρια δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐποιήθησαν ἐνταῦθα, ἀλλ᾽ ἐν Συρίᾳ. Κατ᾽ ἀκολουθίαν καὶ περὶ τοῦ νῦν γνωριζομένου ἀργυροῦ ἀγγείου ἀνάγκη εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐκ Συρίας εἰσήχθη εἰς Μυκήνας, διότι τὰ ἐπ᾽ αὐτοῦ δένδρα εἶναι ὡσαύτως ἐλαῖαι. Ὁμολογῶ ὅμως, ὅτι ὁ συλλογισμὸς οὗτος δέν μοι φαίνεται στηριζόμενος ἐπὶ ἀσφαλοῦς βάσεως· ὅτι τὰ δένδρα, περὶ ὧν πρόκειται, παριστῶσιν ἐλαίας, εἶναι εἰκασία λίαν πιθανή· ὅτι ὅμως αἱ ἐλαῖαι αὗται εἶναι ἥμεροι, τοῦτό μοι φαίνεται δύσκολον ν᾽ ἀποδειχθῇ, διότι ἀφοῦ καὶ ἐν τῇ φύσει ἡ ἀγρία ἐλαία, ὅταν εἶναι μέγα δένδρον, ὀλίγον μακρόθεν ὁρωμένη δὲν διακρίνεται εὐκόλως ἀπὸ τῆς ἡμέρου, τίνα γνωρίσματα ἐπὶ τῶν ποτηρίων ἔχομεν, ὅπως ἀποφανθῶμεν μετὰ βεβαιότητος περὶ τούτου; ἐγώ, πρὶν δημοσιεύσω τὰ ἐκ Βαφειοῦ ποτήρια, ἐζήτησα τὴν γνώμην ἀνδρὸς βοτανικοῦ περὶ τῶν ἐπ᾽ αὐτῶν δένδρων, οὗτος δὲ μετ᾽ ἐξέτασίν μοι ἀπήντησεν, ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ ὁρίσῃ τὸ γένος αὐτῶν· πῶς θὰ ὁρίσωμεν ἡμεῖς καὶ τὸ εἶδος; ἔπειτα αὗται αἱ παραστάσεις τῶν τε χρυσῶν ποτηρίων καὶ τοῦ ἀργυροῦ τεμαχίου δὲν ἀποδεικνύουσιν, ὅτι περὶ ἀγρίων δένδρων πρόκειται; ἡ θήρα τῶν ἀγρίων ἢ ἡμιαγρίων βοῶν γίνεται βεβαίως ἐν τόπῳ μὴ καλλιεργουμένῳ, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ ἀνώμαλον καὶ πετρῶδες ἔδαφος· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀργυροῦ τεμαχίου ὁ τεχνίτης ἠθέλησε προφανῶς νὰ παραστήσῃ τὸ ἀπέναντι τῆς πολιορκουμένης πόλεως ὄρος ὡς κεκαλυμμένον ὑπὸ δάσους· ἀλλ᾽ εἶναι πιθανόν, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Συρίᾳ καὶ αὐτὰ τὰ ὄρη ἐσκεπάζοντο ὑπὸ δασῶν ἡμέρων ἐλαιῶν; Ἐὰν ὅμως τὰ δένδρα δύνανται νὰ εἶναι καὶ ἀγριελαῖαι, οὐδὲν ἐμποδίζει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τά τε χρυσᾶ ποτήρια καὶ τὸ τεμάχιον, ὃ νῦν δημοσιεύομεν, ἐποιήθησαν ἐν Ἑλλάδι, διότι καὶ αὐτὸς ὁ Hehn δὲν ἀρνεῖται ὅτι ἀγριελαῖαι ὑπῆρχον ἀνέκαθεν ἐν Ἑλλάδι, μόνον δὲ τὴν ἐξημέρωσιν καὶ καλλιέργειαν αὐτῶν ἀναφέρει εἰς ξένον λαὸν ἕνεκα τῆς ἀρχαιότητος τοῦ ἐν Ἀσίᾳ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ σχετικῶς τραχυτέρου κλίματος τῆς Ἑλλάδος[1].

Ἐν γένει, ἂν καὶ ἐπὶ ἄλλων μυκηναίων ἔργων εὑρίσκονται ὁμοιότητές τινες μεταξὺ αὐτῶν καὶ χεταίων ἰδίως μνημείων[2], ὅμως ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ ἀγγείου οὐδὲν βλέπω ἐγὼ δυνάμενον νὰ ὁδηγήσῃ ἡμᾶς πρὸς τὴν Συρίαν ἢ ὅλως τὴν Ἀσίαν. Εὐκολώτερον δὲ δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν αἰγυπτιακὴν ἐπίδρασιν· διότι ἐπὶ αἰγυπτιακῶν μνημείων πολλάκις παρίστανται ἄνδρες ἐργάται ἰδίως, ἤτοι ναῦται, ἁλιεῖς, ποιμένες, σφαγεῖς ὅλως γυμνοὶ ὡς οἱ τοῦ ἀγγείου πολεμισταὶ (Erman, Aegypten σ. 294), ὧν

[1] Ἐν Μυκήναις ἀνεκαλύφθησαν ἤδη δὶς πυρῆνες ἐλαιῶν (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1889 σ. 152), ἐν Τίρυνθι δ᾽ εὑρέθη ἀγγεῖον ὅλον πλῆρες αὐτῶν ὥς μοι εἶπεν ὁ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Schliemann ὡς ἐπίτροπος τῆς Κυβερνήσεως ἐφορεύσας Φίλιος· καὶ εἶναι μὲν δυνατὸν νὰ εἰσήγετο καὶ ὁ καρπὸς ἔξωθεν, ὡς εἰσήγετο πιθανῶς τὸ ἔλαιον, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἐν γένει ὁ Hehn κατεβίβασε χρονολογικῶς πολὺ τὴν ἐν Ἑλλάδι καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας· διότι δύναται νὰ ἐκαλλιεργεῖτο ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐλαία ἤδη κατὰ τὴν μυκηναίαν ἐποχὴν καὶ ὅμως νὰ μὴ ἦτο κοινότατον τὸ δένδρον οὐδ᾽ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν, τοῦτο δ᾽ ἕνεκα πολλῶν λόγων· πρῶτον ἀπαιτεῖ πολλὰς καὶ πολυχρονίους περιποιήσεις πρὶν ἀρχίσῃ ν᾽ ἀποφέρῃ καρπὸν καὶ τότε δ᾽ ἔτι οὔτε ἀφθόνως οὔτε κατὰ πᾶν ἔτος καρποφορεῖ· ἔπειτα ἡ μεγάλη κτηνοτροφία, οἵα ἀναμφιβόλως ὑπῆρχε κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν Ἑλλάδι, εἶναι μέγας ἐχθρὸς τῆς ἐλαίας ὑπὸ διττὴν ὄψιν, δηλαδὴ καὶ διότι τὸ πλεῖστον τῶν ζώων, ὡς αἱ αἶγες, τὰ πρόβατα, οἱ βόες τρώγουσι τὰ φύλλα καὶ τοὺς κλάδους αὐτῆς μετὰ λαιμαργίας καὶ διότι τὸ λίπος αὐτῶν, ἰδίως τὸ τῶν βοῶν καὶ χοίρων, ἀναπληροῖ τὸ ἔλαιον καὶ ὡς τροφὴν καὶ ὡς ἄλειμμα τοῦ σώματος· τέλος δ᾽ ἴσως αὐτὸ τὸ γεωργικὸν σύστημα τῶν ἀρχαιοτάτων κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον ὅμως μᾶλλον μαντεύομεν ἢ ἀκριβῶς γινώσκομεν, τὸ σύστημα δηλαδὴ τῆς κοινοκτημοσύνης τῆς γῆς καθ᾽ οἱονδήτινα τρόπον, δὲν ἦτο κατάλληλον πρὸς εἰσαγωγὴν καὶ καλλιέργειαν ἐν μεγάλῳ δένδρου τόσον δυσκόλως ἀναπτυσσομένου καὶ μετὰ τόσας πολυετεῖς φροντίδας μόλις ἀμείβοντος τοὺς κόπους τοῦ γεωργοῦ· οὐδὲν ὅμως κωλύει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐκαλλιεργεῖτο ὑπό τινων ἐν τοῖς ἰδιοκτήτοις κήποις, ὅπως ὑπὸ τοῦ Ἀλκινόου ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ἤδη κατ᾽ ἐποχὴν παναρχαίαν.

[2] Πρβλ. Furtwängler und Löschke. Myk. Vasen σ. 79. Ἐγὼ αὐτὸς ὑπέδειξα ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 σ. 163 τὴν ὁμοιότητα παραστάσεως ἐπὶ ἐλεφαντίνης πλακὸς ἐκ Μυκηνῶν πρὸς χεταῖα ἀνάγλυφα, τὴν αὐτὴν δὲ πλάκα πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀναφέρει καὶ ὁ Winter (ἔ. ἀ. σ. 108 ἑξ.), ὅστις καὶ ἄλλας ἀναλογίας ἀνευρίσκει μεταξὺ χεταίας καὶ μυκηναίας τέχνης.

πρὸς τούτοις καὶ τὸ ῥαδινὸν ἀνάστημα καὶ ἡ εὐκινησία καὶ ζωηρότης αἰγυπτιακὰς μορφὰς ὑπενθυμίζουσιν· ἔπειτα ὅλως τυχαῖον δὲν εἶναι ἴσως καὶ τὸ ὅτι εἷς τοὐλάχιστον τῶν σφενδονητῶν τοῦ ἀγγείου φορεῖ τὸ αὐτὸ καθ' ὅλα, πλὴν τῶν κεράτων, κράνος ὃ καὶ ἀνὴρ ἐπὶ τεμαχίου ἀγγείου ἐκ γῆς αἰγυπτιακῆς[1].

Ἐκ τῆς παραδοχῆς ὅμως αἰγυπτιακῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ἀγγείου ἐπιτρέπεται ἆρά γε νὰ εἰκάσωμεν καὶ περὶ τοῦ τόπου τῆς προελεύσεώς του, ὅπως ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιδράσεως, βεβαιωθείσης ἤδη πρότερον ἐπὶ ἄλλων μυκηναίων ἔργων[2], ὁ Winter (Archäol. Anzeiger 1890 σ. 190) συνεπέρανε πάλιν ὑπὲρ τῆς μνημονευθείσης θεωρίας του περὶ καταγωγῆς τοῦ μυκηναίου πολιτισμοῦ ἐκ Συρίας, διότι «τόσον ζωηρὰ ἐπιμιξία μετὰ τῆς Αἰγύπτου, οἵαν ἡ ἐπίδρασις αὕτη προϋποθέτει, μόνον περὶ τῆς χώρας ταύτης μαρτυρεῖται»; νομίζω ὄχι· διότι ἡ μετὰ τῆς Συρίας ἐπιμιξία τῆς Αἰγύπτου ἦν βεβαίως μεγάλη, ἀλλὰ διάφορα μνημεῖα μαρτυροῦσιν ἀναμφισβητήτως ἄμεσον ἢ ἔμμεσον ἐπιμιξίαν καὶ μετὰ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν μυκηναίαν ἐποχήν, εἶναι δὲ ταῦτα ὁ ἐκ Μυκηνῶν σκαραβαῖος τῆς βασιλίσσης Τῖ (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1887 πίν. 13, 21), ὁ ἐξ Ἰαλυσοῦ σκαραβαῖος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Ἀμενόφιος τοῦ τρίτου (Furtwängler und Löschke, Myk. Vasen Hilfst. E, 1) καὶ τὸ ἐκ Μυκηνῶν τεμάχιον ἀγγείου ἐκ γῆς αἰγυπτιακῆς (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 σ. 156), ἐφ' οὗ ὁ Erman ἀνέγνωσε τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοῦ Ἀμενόφιος (Wochenschrift für kl. Philol. 1891 σ. 250)· πέρυσι δ' ἀνεκαλύφθησαν ἐν Μυκήναις ἐν ἐρειπίοις, περὶ ὧν πλείονα θὰ εἴπωμεν κατωτέρω, δύο τεμάχια μικρῶν πλακῶν ἐξ αἰγυπτιακῆς γῆς, τὰ ὁποῖα ἀπεικονίσαμεν ἐν πίν. 3 ἀρ. 3 καὶ 4 εἰς τὰ $^{2}/_{3}$ τοῦ πραγματικοῦ μεγέθους περίπου· τὸ πάχος αὐτῶν εἶναι τοῦ μὲν μείζονος 0,013 μ., τοῦ δ' ἑτέρου ὀλίγον τι μεγαλείτερον, ἀμφότερα δ' ἔχουσιν ἐφ' ἑκατέρας τῶν ἐπιφανειῶν ὑέλωσιν λευκήν, διακρίνονται ὅμως καὶ λείψανα χρώματος πρασίνου ἐπὶ τῆς ὑελώσεως· ἐπιγραφὰς δ' ἔφερον ὡσαύτως ἐφ' ἑκατέρας τῶν ὄψεων καὶ δὴ ὁμοίας, ὡς φαίνεται· διότι ἐπὶ μὲν τῆς ἑτέρας ὄψεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 σώζεται ἔτι τὸ πτηνόν, τὸ ἥμισυ τοῦ ἄνωθι αὐτοῦ δίσκου καὶ τμῆμα μικρὸν τῆς περιφερείας τῆς σφραγῖδος, τοῦ δὲ ὑπ' ἀρ. 4 ἡ ἑτέρα ὄψις φέρει ἔτι τὸν ἔνωτον σταυρὸν καὶ τὸ σημεῖον τὸ ἔχον σχῆμα δέλτα μετὰ τμήματος τῆς ἐλλειψοειδοῦς περιφερείας. Μετ' αὐτῶν εὑρέθησαν καὶ δύο ἄλλα τεμάχια ὅμοια, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς ἔχοντος πάχος 0,012 μ. οὐδὲν ἐπιγραφικὸν σημεῖον διακρίνεται, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου, οὗ τὸ πάχος εἶναι 0,014 μ., σώζονται ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐπιφανειῶν τμήματα μόνον μικρὰ τῶν περιφερειῶν τῆς σφραγῖδος. Εἰς τί ἐχρησίμευον αἱ πλάκες αὗται ἀγνοῶ· περὶ τῶν ἐπιγραφῶν ὅμως ἐλάβομεν τῇ φιλικῇ μεσιτείᾳ τοῦ κ. Wolters παρὰ τοῦ ἐν Βερολίνῳ καθηγητοῦ Erman ἐπιστολήν, ἐν ᾗ οὗτος γράφει ὅτι, ἐπειδὴ τὰ δύο δημοσιευόμενα τεμάχια εὑρέθησαν ὁμοῦ, εἶναι πιθανὸν ὅτι φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοῦ βασιλέως καὶ ἀναγινώσκει ἐπὶ μὲν τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τὴν ἀρχήν, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου τὸ τέλος τοῦ ὀνόματος βασιλέως τινὸς Ἀμενόφιος μετὰ τῶν κοινῶν πᾶσι τοῖς Φαραὼ ἐπιθέτων *υἱὸς τοῦ Ῥᾶ καὶ ζωῇ δωρηθείς*· ἐκ τῶν τριῶν δὲ ὁμωνύμων βασιλέων τῆς 18^{ης} δυναστείας, εἰς οὓς δύνανται ν' ἀνήκωσιν αἱ ἐπιγραφαί, πιστεύει ὁ Erman ὅτι πρόκειται πάλιν περὶ Ἀμενόφιος τοῦ τρίτου, διότι οὗτος ἐβασίλευσε τεσσαράκοντα περίπου ἔτη, ἐν ᾧ ὁ δεύτερος ὀλίγον μόνον χρόνον, ὁ δὲ τέταρτος μόνον ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας του ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦτο[1].

[1] Ἐκ μόνων τῶν κεράτων οὐδὲν βέβαιον συμπέρασμα ἐξάγεται· ταῦτα εὑρίσκομεν ἐπὶ μυκηναίων μνημείων οὐχὶ σπανίως (πρβλ. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1889 σ. 170), ἐπὶ δὲ αἰγυπτιακῶν φοροῦσιν ὅμοια οἱ Shardana (Milchhöfer Anf. d. Kunst σ. 96)· ἔπειτα ἀπαντῶσιν ἐπὶ ἐτρουσκικοῦ ἀργυροῦ ἀγγείου (Milchhöfer αὐτ.), καὶ ὁ Πύρρος δὲ ἐφόρει κράνος τῷ τε λόφῳ διαπρέπον καὶ τοῖς *τραγικοῖς κέρασι* (Πλουτ. Πύρρος 11, 20), ὁ δὲ Ἡρόδοτος VII 76 ἀναφέρει ἀσιατικόν τινα λαὸν φοροῦντα κράνη χαλκᾶ κεκοσμημένα δι' ὤτων καὶ κεράτων βοὸς χαλκῶν καὶ λόφων· τέλος κέρατα μεγάλα φοροῦσιν ἐπὶ τοῦ κράνους καὶ τὰ ἀρχαιότατα ἐκ Σαρδηνίας ἀγαλμάτια παρὰ Perrot et Chipiez IV σ. 67 ἑξ. Τὸ ἔθιμον ὅμως τοῦτο μόνον ὑπὸ ἐθνογραφικὴν ἔποψιν ἔχει σημασίαν, διότι ἀπαντῶμεν αὐτὸ καὶ σήμερον ἐν χώραις, αἵτινες οὐδεμίαν σχέσιν δύνανται νὰ ἔχωσι μετὰ τῶν περὶ ὧν ὁμιλοῦμεν· οὕτω ἐν Hist. des voyages par Albert Montémont (τόμ. 28 σ. 398-399: voyage ou ambassade dans le pays des Achantis, Afrique occidentale, 1820, par Hutton) ἀναγινώσκω περί τινος ἐντοπίου ἀξιωματικοῦ περικοπήν, ἣν θεωρῶ καὶ ἄλλως ἀξίαν νὰ παρατεθῇ ἐνταῦθα: le capitaine Adon Quanima, dont le costume était remarquable, avait le corps couvert de fétiches dans des étuis d' or et d' argent; son bonnet avait des cornes de belier (πρβλ. τὰ τραγικὰ κέρατα τοῦ Πύρρου) dorées, surmontées de plumes d'aigle.

[2] Πρβλ. Köhler, Mitth. des athen. Inst. 1882 σ. 241 ἑξ. καὶ 1883 σ. 5 ἑξ. — Perrot, Bull. de corr. hell. 1886 σ. 348 ἑξ. — Furtwängler ἐν Roschers Lex. der Myth. I σ. 1746.

[1] Τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Erman παραθέτω αὐτολεξεὶ καὶ ἐν

Αἱ ὑπὸ τῶν μνημείων τούτων μαρτυρούμεναι σχέσεις τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν μετὰ τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐπιρρίπτουσι νέον φῶς ἐπὶ εἰδήσεων ἐξ αὐτῶν τῶν Αἰγυπτίων προερχομένων· διότι ἤδη Τούθμωσις (Thutmos) ὁ τρίτος, οὗ τρίτος διάδοχος εἶναι ὁ πλειστάκις μνημονευθεὶς Ἀμένοφις, καυχᾶται ἐν ἐπιγραφαῖς, ὅτι οἱ βασιλεῖς τῆς Φοινίκης καὶ *τῶν νήσων τῆς μεγάλης θαλάσσης* εἶναι φόρου ὑποτελεῖς αὐτῷ· ὁ Ἄμμων λέγει πρὸς τὸν βασιλέα· σοὶ δίδω νὰ καταστρέψῃς τοὺς λαούς, οἵτινες οἰκοῦσιν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς θαλάσσης . . . σοὶ δίδω νὰ καταστρέψῃς τοὺς *Δαναοὺς* (ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ὀνόματος φαίνεται ὅτι εἶναι βεβαία)· αἱ νῆσοι τῶν *Δαναῶν* ὑπόκεινται τῇ ἰσχύϊ τοῦ πνεύματός σου· δι᾽ ἐμοῦ βλέπουσι τὴν μεγαλειότητά σου κτλ.[1]. Διὰ τῆς φράσεως *νῆσοι τῆς μεγάλης θαλάσσης* ἐννοοῦνται βεβαίως αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου ἐν γένει μετὰ τῶν παραλίων τῆς Πελοποννήσου πιθανῶς, οὐχὶ μόνη ἡ Κύπρος. Ὅτι δὲ αἱ νῆσοι αὗται ἦσαν ὑποτελεῖς τῇ Αἰγύπτῳ, τοῦτο βεβαίως εἶναι ἁπλῆ τοῦ Φαραὼ καύχησις· ὁπωσδήποτε ὅμως οὗτος εἶχεν ἀκούσει περὶ τῶν νησιωτῶν καὶ ἐκεῖνοι βεβαίως περὶ αὐτοῦ καὶ ἀνταλλαγαὶ προϊόντων ἐγίνοντο. Ἡ ἐπιμιξία δ᾽ αὕτη, ὅσον μικροτέρα τῆς μετὰ τῆς Συρίας καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ὅμως ἐξαρκεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν ἡμῶν· διότι ἀκριβῶς διὰ μετρίας ἐπιμιξίας ἐξηγεῖται τὸ ἐν γένει ὁμογενὲς καὶ σχετικῶς ἀνεξάρτητον τῆς μυκηναίας τέχνης ἀπέναντι τῆς αἰγυπτιακῆς καὶ τὸ ὅτι δὲν εἰσέδυσαν καὶ εἰς αὐτήν, ὅσον μέχρι τοῦδε εἶναι γνωστόν, σύμβολα καθαρῶς αἰγυπτιακά, οἷα ὁ πτερωτὸς δίσκος καὶ ἄλλα.

Οὔτε τὰ δένδρα λοιπὸν οὔτε ἡ παρατηρουμένη αἰγυπτιακὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς μυκηναίας τέχνης ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ ἀργυροῦν ἀγγεῖον δὲν ἐποιήθη ἐν Ἑλλάδι· ἀλλὰ καὶ θετικὴν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ ἐναντίου οὐδεμίαν ἔχομεν· περίεργος ὅμως πάντως εἶναι ἡ συμφωνία τῆς παραστάσεως τοῦ ἀγγείου μετὰ τῆς παρ᾽ Ἡσιόδῳ περιγραφῆς ὁμοίου θέματος (Ἀσπὶς 237 ἑξ.), ἣν ἀνέφερα ἤδη· οἱ στίχοι αὐτοῦ ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

οἱ δ᾽ . . .
ἄνδρες ἐμαρνάσθην, πολεμήια τεύχε᾽ ἔχοντες,
τοὶ μὲν ὑπὲρ σφετέρης πόλιος σφετέρων τε τοκήων
λοιγὸν ἀμύνοντες, τοὶ δὲ πραθέειν μεμαῶτες·
πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ᾽ ἔτι δῆριν ἔχοντες
μάρνανθ᾽· αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων,
χαλκέων, ὀξὺ βόων, κατὰ δ᾽ ἐδρύπτοντο παρειάς,
ζωῇσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτοῦ Ἡφαίστοιο.
ἄνδρες δ᾽, οἳ πρεσβῆες ἔσαν γῆράς τε μέμαρπον,
ἀθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
δειδιότες· τοὶ δ᾽ αὖτε μάχην ἔχον.

Δὲν φαίνεται ὡσεὶ εἶχεν ὁ Ἡσίοδος πρὸ ὀφθαλμῶν παράστασίν τινα καθ᾽ ὅλα ὁμοίαν τῇ τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου, ὅταν ἐποίει ταῦτα; ἰδίως δὲ ἄξιον προσοχῆς εἶναι, ὅτι ὁ ποιητὴς ἀναφέρει καὶ τοὺς γέροντας, οἵτινες ἐκτὸς τῶν πυλῶν ἱστάμενοι παρακολουθοῦσι τὴν μάχην μετ᾽ ἀγωνίας· διότι τούτους ἀναμφιβόλως παριστῶσιν ἐπὶ τοῦ ἀγγείου οἱ πρὸ τῆς πύλης δύο ἄνδρες, οἵτινες τὰς δεξιὰς πρὸς τοὺς μαχομένους ἐκτείνοντες σχεδὸν ἀσυνειδήτως ὡσεὶ ἤθελον νὰ δράμωσι πρὸς βοήθειάν των, δεικνύουσι διὰ τούτου τὴν κατέχουσαν αὐτοὺς συγκίνησιν, ἡ δὲ πλήρης, μέχρι τῶν γονάτων καθήκουσα ἐσθὴς φανερόνει τὴν προβεβηκυῖαν ἡλικίαν των. Ἄμεσος σχέσις μεταξὺ τοῦ ἀγγείου καὶ τῆς ἐν τῇ Ἀσπίδι περιγραφομένης παραστάσεως[1] οὐδεμία ὑπάρχει, οἱ τεχνῖται ὅμως ἀμφοτέρων ἐνεπνεύσθησαν ὑπὸ τῶν αὐτῶν γεγονότων καθ᾽ ὅμοιον τρόπον καὶ δή, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, κατὰ τρόπον διάφορον ἢ οἱ συνάδελφοί

τῷ πρωτοτύπῳ ἕνεκα τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας του: Es ist nun bereits das dritte Mal, dass der Name Amenophis' III auf Alterthümern der mykenischen Periode gefunden wird und man kann dem gegenüber nicht mehr von Zufall sprechen; sie gehören gewiss zum Theil seiner Zeit an. Die Regierungszeit Amenophis' III wird neuerdings auf die Jahre 1440-1400 v. Chr. geschätzt, was im Wesentlichen richtig sein dürfte. Προσθέτω, ὅτι τὸν χρονολογικὸν τοῦτον ὁρισμὸν τῆς μυκηναίας ἐποχῆς ἐπικυροῦσιν αἱ νεώταται καὶ σπουδαιόταται ἐν Αἰγύπτῳ ἀνακαλύψεις τοῦ Flinders Petrie, οὗ τὸ βιβλίον Kahun, Gurob and Hawara, London 1890, δὲν εἶδον δυστυχῶς, γινώσκω δὲ μόνον ἐκ τοῦ Archæol. Anz. 1891 σ. 37 ἑξ. (Winter). Πρβλ. καὶ Journal of hell. Studies 1890 σ. 274 (Flinders Petrie).

[1] Maspero, hist. anc. de l'Orient σ. 202.—Ed. Mayer, Gesch. des Alterth. I σ. 234.

[1] Ὁ Ἡσίοδος περιγράφει ἔργα οὐχὶ φανταστικά, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα εἶδε· πρβλ. Sittl, Jahrb. des arch. Inst. 1887 σ. 182 ἑξ. Ὅρα καὶ Löschke, Archäol. Zeitung 1881 σ. 46, ὅστις ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ θήρα τοῦ λαγωοῦ (Ἀσπὶς 302 ἑξ.) εὕρηται καὶ ἐπὶ μυκηναίων καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐκ Βοιωτίας, Μήλου, Ῥόδου κ. ἀ. ἀγγείων, τῶν ἀμέσως εἰς τὸν μυκηναῖον τρόπον προσκολλωμένων καὶ τὴν μυκηναίαν παράδοσιν ἔτι διασωζόντων· ὥστε δὲν στερεῖται πιθανότητος καὶ ἡ παραδοχὴ ἐμμέσου σχέσεως μεταξὺ τοῦ ἀργυροῦ ἀγγείου καὶ τῆς Ἀσπίδος διὰ τοιαύτης παραδόσεως.

των ἐξ ἀνατολῆς· διότι ἐπὶ τῶν αἰγυπτιακῶν, τῶν ἀσσυριακῶν καὶ τῶν ἀπὸ τούτων ἀμέσως ἐξαρτωμένων μνημείων ὁ ἕτερος τῶν ἀντιπάλων στρατῶν, συνήθως οἱ πολιορκούμενοι, παρίστανται πάντοτε ἡττώμενοι, διότι οἱ τεχνῖται ἐκείνων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς πράξεις ἡγεμόνων ὡς χρονογράφοι ἐξυμνοῦντες δὲν ἠδύναντο νὰ παραστήσωσιν αὐτοὺς ἡττωμένους, ἢ ἁπλῶς ἀνικάνους νὰ νικήσωσιν· ἐπὶ τοῦ δημοσιευομένου ἀγγείου ὅμως, ἂν καὶ δυστυχῶς μόνοι οἱ πολιορκούμενοι σώζονται, ὅμως ἐκ τῶν χειρονομιῶν τῶν γυναικῶν δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ μάχη εἶναι ἀμφίρροπος· διότι ὁ τεχνίτης τοῦ ἀγγείου, ὅπως καὶ ὁ Ἡσίοδος, ἁπλῶς μάχην ἀκμάζουσαν ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ καὶ τὸ κατώρθωσε μετὰ δεξιότητος οὐχὶ μικρᾶς. Ἐν γένει διαπνέει τὰς παραστάσεις τοῦ τε ἀγγείου καὶ τῆς Ἀσπίδος πνεῦμα ἐλευθερώτερον καί, ἵνα εἴπω οὕτω, δημοτικώτερον ἢ ὅσον εὕρηται συνήθως ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν μνημείων, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο διαφαίνεται ἔν τε τῇ ὅλῃ συλλήψει καὶ ταῖς λεπτομερείαις, ὧν ἡ μᾶλλον τὴν ἡμετέραν συμπάθειαν κινοῦσα εἶναι ἡ τῶν πρὸ τῆς πόλεως γερόντων.

Γ

Τὸ ἐν πίν. 2, 4 καὶ 4α εἰς φυσικὸν μέγεθος ἀπεικονισθὲν ἀγαλμάτιον εἶναι χαλκοῦν καὶ ἀνεκαλύφθη πέρυσιν (1890) ἐν Μυκήναις, ὅμοιον δ' αὐτῷ εἶχεν εὕρει πρὸ πολλοῦ ὁ Schliemann ἐν Τίρυνθι, ὃ δὶς ἐδημοσίευσεν ἤδη, ἐν Mycènes σ. 64 εἰκ. 12 καὶ ἐν Tiryns σ. 187 εἰκ. 97· αἱ εἰκόνες ὅμως ἐκεῖναι εἶναι ὅλως ἀνεπαρκεῖς, διότι τὸ ἀγαλμάτιον ἐδημοσιεύθη ὅπως εἶχεν εὑρεθῇ· ἤδη δὲ καθαρισθὲν ἀπεικονίσαμεν ἡμεῖς αὐτὸ καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι (ἀρ. 1) εἰς μέγεθος μικρότερον τοῦ πραγματικοῦ (ὕψος ἔχει 0,09 μ.) κατ' ἰχνογράφημα τοῦ Gilliéron, ὅστις καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἐπὶ τῶν πινάκων 2 καὶ 3 ἀντικείμενα ἐσχεδίασεν. Ἡ ὁμοιότης μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀγαλματίων εἶναι ἀληθῶς μεγίστη· ἀμφότερα παριστῶσιν ἄνδρα γυμνὸν τὰ ἄλλα πλὴν διαζώματος βραχέος, ὄρθιον, ἀνέχοντα τὴν δεξιὰν καὶ προβάλλοντα τὴν ἑτέραν, διότι δι' αὐτῆς ἐκράτει ἀναμφιβόλως ἀσπίδα, ὡς εἶναι τοῦτο δῆλον πρὸ πάντων ἐν τῷ ἐκ Μυκηνῶν, οὗ ὁ πῆχυς φαίνεται ὀλίγον πεπιεσμένος πλησίον τοῦ καρποῦ· δὲν ὑπάρχουσιν ὅμως ἄλλα ἴχνη ἀσπίδος ἢ τελαμῶνος· ἐν τῇ ὑψωμένῃ δεξιᾷ ἐκράτουν ἀμφότερα βεβαίως δόρυ, ὡς εἴκασεν ἤδη ὁ Schliemann. Ἐσθῆτα φοροῦσιν ἀμφότερα ὡσαύτως ὁμοίαν ἐν τοῖς κυρίοις, διαφέρουσαν δὲ μόνον ἐν λεπτομερείαις· οὕτω τὸ ὑψηλὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς παρὰ μὲν τῷ ἐκ Μυκηνῶν εἶναι ἁπλοῦν, παρὰ τῷ ἄλλῳ ὅμως ἔχει ὀπίσω ῥαβδώσεις λεπτάς· τὸ δὲ διάζωμα τοῦ ἐκ Μυκηνῶν — ἕνεκα τῆς ἀδεξιότητος τοῦ τεχνίτου πιθανῶς — ὁμοιάζει πρὸς βραχείας ἀναξυρίδας σχηματιζούσας ἐμπρὸς μεγάλην πτυχὴν καὶ ἐξαρτωμένας ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου διὰ τελαμῶνος· ὀφείλομεν ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ στήθους σχεδὸν οὐδόλως διακρίνεται ὁ τελαμών. Τὸ ἐκ Τίρυνθος φορεῖ τεμάχιον ὑφάσματος κεκοσμημένου κάτω διὰ γραμμῶν ἐγχαράκτων ὁριζοντίων, μεταξὺ δὲ τῶν σκελῶν διὰ δύο ἄλλων λοξῶν, αἵτινες βεβαίως δηλοῦσι τὴν ὤαν τοῦ ὑφάσματος. Τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας ἀμφοτέρων λείψανα τοῦ χυτηρίου μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῶν ἀγαλματίων (πρβλ. Perrot et Chipiez III σ. 404)· πρὸς ἀκριβέστερον ὅμως ὁρισμὸν τῆς ἐποχῆς χρησιμεύει παραβολὴ τοῦ ἐκ Μυκηνῶν ἀγαλματίου πρὸς τὸ παρὰ Schliemann, Tiryns πίν. 14 ἀγγεῖον [1], ἐφ' οὗ παρίστανται δύο ὁπλῖται πρὸς δεξιὰ βαίνοντες καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἅρμα· τῶν ἀνδρῶν τούτων, μάλιστα τοῦ δευτέρου, τὸ δεξιὸν σκέλος φαίνεται ὡσεὶ ἐκφυόμενον ὄπισθεν παρὰ τὸ ἱερὸν ὀστοῦν, διότι ὁ τεχνίτης δὲν ἐγίνωσκε νὰ παραστήσῃ κάλλιον ἐν καταγραφῇ τὴν προβολὴν τοῦ ἑτέρου τῶν σκελῶν· ἀκριβῶς δὲ τὴν αὐτὴν ἀδεξιότητα βλέπομεν καὶ ἐν τῷ ἐκ Μυκηνῶν ἀγαλματίῳ ὡς ἀποδεικνύει ἡ ὑπ' ἀρ. 4α ὄψις, ἐφ' ἧς τὸ δεξιὸν σκέλος ἐκφύεται ὡς οὐρὰ ἀπὸ τοῦ κορμοῦ [2]. Τὸ Τιρύνθιον, ὅπως ἐν γένει φαίνεται νεώτερον, εἶναι καὶ κατὰ τοῦτο τελειότερον. Τὸ ἐκ Μυκηνῶν ὅμως ἀγαλμάτιον καὶ τὸ ἐκ Τίρυνθος ἀγγεῖον, ἐν οἷς τὸν αὐτὸν ἀδέξιον τρόπον παραστάσεως εὑρίσκομεν, πρέπει νὰ ἦναι σύγχρονα· καὶ ἐπειδὴ τὸ ἀγγεῖον ἀνήκει εἰς περίοδον μεταβατικὴν ἀπὸ τοῦ μυκηναίου εἰς τὸν καθαρῶς γεωμετρικὸν ῥυθμὸν [3], ἀκολουθεῖ ὅτι καὶ τὸ μυκηναῖον

[1] Καὶ παρὰ Schuchhardt Schliemanns Ausgr. εἰκ. 132.

[2] Ἐπὶ τοῦ πράγματος ἡ ἐντύπωσις αὕτη εἶναι ἰσχυροτέρα ἢ ἐν τῇ εἰκόνι.

[3] Πρβλ. Schuchhardt ἔ. ἀ. σ. 159.

ἀγαλμάτιον εἰς τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀνάγεται, ἤτοι τὴν νεωτάτην μυκηναίαν· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ σπάνις ἐν γένει *χυτῶν* χαλκῶν εἰδωλίων ἐν τῇ μυκηναίᾳ τέχνῃ ἀποδεικνύει, νομίζω, τὴν σχετικῶς ὑστερωτέραν ἐμφάνισίν των ἐν αὐτῇ· διότι πλὴν τῶν δύο ἀγαλματίων ἀνδρῶν, ἑνὸς ζωαρίου οὐχὶ μακρὰν αὐτῶν ἀνακαλυφθέντος (πίν. 2, 3· ἴδε καὶ κατωτέρω) καὶ αἰγὸς καθημένης ἐκ τάφου τῆς Ἰαλυσοῦ (Furtwängler und Löschke, Myk. Vasen B 27) οὐδεμίαν ἄλλην ὁλόγλυφον εἰκόνα ζώου ἢ ἀνθρώπου *χαλκῆν* τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐνθυμοῦμαι ἐγώ[1]· πιθανόν δέ μοι φαίνεται, ὅτι τὰ ἔργα ταῦτα εἶναι ἐκ τῶν πρώτων δειγμάτων τέχνης νεωστὶ τότε εἰσαχθείσης εἰς Ἑλλάδα ἐκ Φοινίκης, διότι ὑπάρχουσιν ἄλλα φοινικικά[2], τὰ ὁποῖα παρουσιάζουσι μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὰ ἡμέτερα ἀγαλμάτια, ὡς παρετήρησεν ἤδη τοῦτο ὁ Schliemann (Tiryns σ. 187). Ἴσως μάλιστα αὐτὰ ταῦτα τὰ δημοσιευόμενα ἀγαλμάτια — ἢ τὸ ἕτερον αὐτῶν — οὐδόλως ἐποιήθησαν ἐν Ἑλλάδι, διότι ὁμολογουμένως ἔχουσι πολὺ τὸ ξενότροπον καὶ ἐν ἄλλοις καὶ ἐν τῇ καταγραφῇ τοῦ προσώπου, τοῖς λίαν ἀπέχουσι μεγάλοις ὠτίοις καὶ τῷ καλύμματι τῆς κεφαλῆς, τὸ ὁποῖον αἰγυπτιάζει πολὺ μᾶλλον ἢ ἐν ἄλλοις μυκηναίοις ἔργοις.

Εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα περὶ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀγαλματίων ἀγόμεθα καὶ ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῆς ἐπιχώσεως, ἐν ᾗ τὸ ἐκ Μυκηνῶν εὑρέθη, διότι περὶ τοῦ ἐκ Τίρυνθος δὲν ὑπάρχουσιν ἀκριβεῖς πληροφορίαι· πρὸς τοῦτο ἀνάγκη εἶναι νὰ ἐκθέσωμεν ἐν ὀλίγοις τὰ περὶ τῶν ἐν Μυκήναις ἀνασκαφῶν τοῦ 1890, αἵτινες καὶ ἄλλως παρέχουσιν οὐχὶ μικρὸν ἐνδιαφέρον. Βορειοανατολικῶς τῆς πύλης τῶν λεόντων, μεταξὺ τοῦ περιβόλου τῆς ἀκροπόλεως καὶ τῶν ἐρειπίων οἰκιῶν μεταγενεστέρων, σημειωθεισῶν ἐν τῷ χάρτῃ τοῦ Steffen, ἀνεκαλύφθησαν ἄλλων οἰκιῶν ἐρείπια ἀνηκουσῶν μὲν ἀναμφισβητήτως εἰς τὴν μυκηναίαν ἐποχήν, ἀλλὰ διαφόρων ἔν τισιν ὄχι ὀλίγον τοῦ τε ἀνακτόρου καὶ τῆς οἰκίας, ὧν τὰ σχέδια ἐδημοσιεύθησαν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ 1886 πίν. 4. Οἱ τοῖχοι αὐτῶν εἶναι μὲν ἐκτισμένοι, ὡς καὶ οἱ τοῦ ἀνακτόρου ἐκ λίθων ἀργῶν καὶ μικρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ πηλοῦ, δὲν φέρουσιν ὅμως χρίσμα ἐξ ἀσβέστου, ἀλλ᾽ οὔτε — σήμερον τοὐλάχιστον — ἁπλοῦν ἐκ πηλοῦ· ἔπειτα δὲν παρετήρησα ἐν αὐτοῖς ἴχνη τῶν ὁριζοντίων ξυλίνων δοκῶν, ὧν ἡ ὕπαρξις ἐν τοῖς τοίχοις τοῦ ἀνακτόρου καὶ τῆς οἰκίας (Πρακτικὰ 1886 σ. 72), ὡς καὶ ἐν τῷ ἀνακτόρῳ Τίρυνθος (Schliemann, Tiryns σ. 291), διὰ πολλῶν ἐβεβαιώθη. Τῶν δωματίων τῶν οἰκιῶν τούτων τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἐκ στρώματος λίθων ἀργῶν, ἐπὶ τούτου δὲ κεῖται ἄλλο στρῶμα οὐχὶ παχὺ γῆς πεπατημένης, ὡς παρετηρήθη τοῦτο καλῶς μάλιστα ἐν ἑνὶ δωματίῳ κατέχοντι τὴν ΒΔ γωνίαν τῆς ἀκροπόλεως· ἔδαφος κεχρισμένον οὐδὲν τῶν δωματίων ἔχει. Οἱ τοῖχοι ὑψοῦνται σήμερον ἔτι σχεδὸν δύο μέτρα ἀνωτέρω τῆς ἐκ γῆς πεπατημένης στρώσεως, ἐν τοῖς πλείστοις τῶν δωματίων δὲ δὲν φαίνονται σημεῖα θυρῶν, ἐξ οὗ ἀκολουθεῖ, ὅτι κατέβαινον εἰς αὐτὰ διὰ κλιμάκων· ὅτι δὲ οἱ τοῖχοι οὗτοι δὲν εἶναι ἁπλοῖ τοῖχοι *θεμελίων*, ἀλλ᾽ ἀληθεῖς τοῖχοι περιβάλλοντες δωμάτια, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς στρώσεως τοῦ ἐδάφους καὶ ἐκ τῆς μεταξὺ τῶν τοίχων ἐπιχώσεως, ἥτις ἀπετελεῖτο ἐξ ἐρειπίων — πηλοῦ καὶ λίθων ἐκ τοίχων καταρρυέντων — ἀναμεμιγμένων μετὰ τέφρας, τεμαχίων ἀγγείων καὶ ὀστῶν ζώων, ὧν ἐνιαχοῦ πλῆθος πολὺ εὑρέθη· ἀλλὰ καὶ ὑπόγεια δὲν ἦσαν ταῦτα τὰ στερούμενα θυρῶν δωμάτια, διότι ἀπεκαλύφθησαν τμήματα διαδρόμων ἢ ὁδῶν στενῶν[1], ὧν τὸ ἔδαφος κεῖται χαμηλότερον πολὺ τοῦ σωζομένου ὕψους τῶν τοίχων· εἶναι λοιπὸν πιθανόν, ὅτι ἐπὶ τῶν δωματίων, περὶ ὧν ὁ λόγος, ὑπῆρχον ὑπερῷα, εἰς ἃ ἀνήρχοντο ἀμέσως ἀπὸ τῶν ὁδῶν διὰ κλιμάκων, ἀπ᾽ αὐτῶν δ᾽ ἔπειτα κατέβαινον εἰς τὰ σωζόμενα δωμάτια, τὰ ὁποῖα δὲν δύνανται νομίζω νὰ ἐχρησίμευον ἢ ὡς ταμιεῖα[2]. Ὅμοια δὲ ἀκριβῶς εἶναι καὶ τὰ ἐρείπια οἰκιῶν, ἃ ὁ Schliemann (Mycènes σ. 206) ἀνεκάλυψε πρὸ ἐτῶν πρὸς μεσημβρίαν τοῦ περιβόλου τῶν τάφων ἀποτελούμενα ἐκ πλειόνων

[1] Ἐν τάφῳ θολωτῷ ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντι ἐν τῷ δήμῳ Ἀβίας τῆς Λακωνικῆς ἤκουσα ὅτι εὑρέθη χαλκοῦν εἰδώλιον βοός, ἀλλὰ δὲν εἶδον αὐτό.

[2] Ὅρα Perrot et Chipiez III εἰκ. 277 καὶ 304.

[1] Μία τῶν ὁδῶν τούτων παρὰ τὸν περίβολον τῆς ἀκροπόλεως ἔχει πλάτος 1,20 μ., ὁ δὲ παρ᾽ αὐτὴν τοῖχος οἰκίας σώζεται μέχρις ὕψους 2 μ., ἐν αὐτῷ δὲ φαίνεται τὸ κατώτατον μέρος ἀνοίγματος θύρας εἰς *ὕψος 1,80 μ. ἀπὸ τῆς ὁδοῦ*. Ὑπὸ τὸ ἔδαφος δὲ τῆς ὁδοῦ ὑπάρχει ὑπόνομος πρὸς ἐκροὴν τῶν ὑδάτων.

[2] Ὀφείλω ὅμως νὰ παρατηρήσω, ὅτι τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἀκροπόλεως Μυκηνῶν δὲν ἀνεσκάφη ἔτι ἐντελῶς, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν γνώμην ὁριστικήν.

δωματίων, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουσι πάντα θύρας, ἂν καὶ σώζονται οἱ τοῖχοί των εἰς ἱκανὸν ὕψος.

Περὶ τῆς ἐποχῆς τῶν ἐρειπίων τούτων ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἀνάκτορα θὰ εἴπωμέν τινα κατωτέρω, περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ὅμως γενομένων εὑρημάτων κατὰ τὰς περυσινὰς ἀνασκαφὰς παρατηροῦμεν, ὅτι πολλά, ἴσως τὰ πλεῖστα ἀνήκουσιν εἰς τὴν νεωτάτην μυκηναίαν περίοδον· οὕτω ἀνεκαλύφθησαν εἰς δύο μέρη δύο μικροὶ θησαυροὶ χαλκῶν ἀντικειμένων κεκρυμμένοι μεταξὺ τῶν λίθων τοίχων, ὅπως σωθῶσιν, ὡς εἰκάζω, ἀπὸ διαρπαγῆς ἢ κλοπῆς· ὁ ἕτερος τούτων εὑρέθη ἀληθῶς ἔξω τῶν ἐρειπίων, περὶ ὧν ὁμιλοῦμεν, τὰ ἑκάτερον αὐτῶν ὅμως ἀποτελοῦντα πράγματα εἶναι τόσον ὅμοια ἀλλήλοις, ὥστε ἀναμφιβόλως συγχρόνως ἢ σχεδὸν συγχρόνως κατετέθησαν ἐκεῖ. Τὰ πράγματα ταῦτα ἦσαν τοῦ μὲν ἑνὸς θησαυροῦ τέσσαρες πελέκεις ἀμφίστομοι, ὡς οἱ συνήθεις· τρία ξίφη, ὡς τὸ παρὰ Schliemann Mycènes σ. 244 εἰκ. 238, μήκους 0,40 μ., 0,37 μ. καὶ 0,345 μ.· μία μάχαιρα ἔχουσα λαβὴν ὁμοίαν ταῖς τῶν ξιφῶν τούτων· δύο ξίφη, ὧν τὸ ἕτερον ἀπεικονίσθη ἐν πίν. 2, 5, μήκους 0,65 καὶ 0,41 μ.· ἄλλο ξίφος μήκους 0,50 μ.[1] ὅμοιον τῷ ἐν Mycènes σ. 222 εἰκ. 221· ἓν ξυρὸν ὅμοιον ἀκριβῶς τῷ ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 πίν. 9, 18 ἐκ τάφου μυκηναίου· εἷς δίσκος κατόπτρου μετὰ δύο μικρῶν ὀπῶν διὰ τὴν λαβήν, ὡς ὁ ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 πίν. 9, 19· δύο μικρὰ δισκάρια (διαμ. 0,055 μ.) ἐξ ἐλάσματος λεπτοῦ φέροντα ἐκτύπους ῥόδακας· πέντε σφηνοειδῆ ἐργαλεῖα· μαχαίρια μικρὰ δέκα καὶ τρία, ὧν τὰ ἑπτὰ δρεπανοειδῆ· ὀκτὼ αἰχμαὶ βελῶν *τετράπλευροι*· δύο λαβίδες· ταινίαι λεπταὶ ἄνευ κοσμημάτων· εἷς χαλινὸς ἵππου πιθανῶς καί τινα ἄλλα μικρότερα· μεταξὺ δ' αὐτῶν εὑρέθη καὶ σύρμα χρυσοῦν σπειροειδές, ὡς τὰ ὑπὸ Schliemann (Myc. εἰκ. 529) δημοσιευθέντα. Ὁ ἕτερος θησαυρὸς περιελάμβανε πάλιν πελέκεις ἀμφιστόμους, μαχαίρια δρεπανοειδῆ, ἐργαλεῖα σφηνοειδῆ, τμῆμα ξίφους ὡς τὸ ἐν πίν. 2, 5, τὸ ἐν πίν. 3, 6 χαλκοῦν ἐργαλεῖον, οὗ ἡ χρῆσίς μοι εἶναι ἄγνωστος[2] καὶ τεμάχιον ὀγκῶδες *χαλκοῦ ἀκατεργάστου*. Ὅμοια ἢ σχεδὸν ὅμοια ξίφη εὑρέθησαν καὶ ἀλλαχοῦ, ἤτοι ἐν τάφῳ τῆς Ἰαλυσοῦ (Furtwängler und Löschke ἔ. ἀ. D 11 σ. 8) ἐν μήκους 0,50 μ., ἐν Καρπάθῳ μετὰ ἀγγείων μυκηναίου ῥυθμοῦ (Journal of hell. Studies 1867 σ. 449 πίν. 83) ἄλλο ἐν Κερκύρᾳ καὶ τέταρτον ἐν κορινθιακῷ τάφῳ[1], πλείονα δέ, ὀλίγον τι διάφορα ὅμως ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ (Helbig ἔ. ἀ.)· πέρυσι δ' εὗρον ἐγὼ ἐν τῷ παρὰ τὴν Σπάρτην Ἀμυκλαίῳ ἄλλο παρεμφερές, σιδηροῦν ὅμως. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀμφιβολία, ὅτι ταῦτα εἶναι χαρακτηριστικὰ τῆς μεταβατικῆς ἀπὸ τῆς ἀκραιφνοῦς μυκηναίας εἰς τὴν μετὰ ταῦτα περίοδον. Ἔπειτα ἀνεκαλύφθησαν ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῶν οἰκιῶν τούτων καὶ ἄλλα τινὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ὡσαύτως κατὰ τὴν γνώμην μου ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν μεταβατικὴν περίοδον, ἤτοι δύο κεφαλαὶ βοῶν διάφοροι τῶν συνήθων ἐκ Μυκηνῶν, ἀλλ' ὅμοιαι ταῖς ὁποίαις εὑρέθησαν πάλιν ἐν τῷ Ἀμυκλαίῳ[2], καὶ δύο πόρπαι τύπου διαφόρου τοῦ τέως ἐκ Μυκηνῶν γνωστοῦ καὶ νεωτέρου, νομίζω, οὐχὶ ὅμως βεβαίως κατὰ πολύ, διότι ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐρειπίοις εὑρέθη καὶ μία ἐκείνου τοῦ τύπου, οἵα δηλαδὴ ἡ ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 πίν. 9, 12 δημοσιευθεῖσα, ἔπειτα δὲ διότι ἀμφότεροι συγχρόνως ἀπαντῶσι καὶ ἐν ταῖς terramare τῆς Ἰταλίας[3]· τῶν ἐκ Μυκηνῶν νέων πορπῶν ἡ μία ἀπεικονίσθη ἐν πίν. 3, 5, ἡ δ' ἑτέρα κατὰ τὸ ἥμισυ σωζομένη διαφέρει ταύτης μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν φέρει τὰ κοσμηματικὰ ἐγχαράγματα, ἀντ' αὐτῶν ὅμως ἕνα κόμβον εἰς τὴν ἀρχὴν (καὶ ἄλλον ἀναμφιβόλως εἶχεν εἰς τὸ πέρας) τοῦ πεπλατυσμένου μέρους· ἄλλην πόρπην ὁμοίαν κατὰ τὸ σχῆμα τῇ δημοσιευομένῃ, ἀλλ' ἄνευ κοσμημάτων, εὑρεθεῖσαν δ' ἐν Θεράπναις οὐχὶ μακρὰν τοῦ ἱεροῦ τοῦ Μενελάου, κατέχει τὸ μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας[4].

[1] Τῆς λαβῆς τὸ ἄκρον λείπει, ὥστε ἀρχικῶς εἶχε καὶ τοῦτο τὸ αὐτὸ μέγεθος περίπου, ὃ τὸ παρὰ Schliemann, ἤτοι 0,60 μ.

[2] Μῆκος ἔχει τοῦτο 0,235 μ. καὶ πάχος τῆς λεπίδος 0,004 μ.

[1] Undset, Études sur l'âge de bronze de la Hongrie I σ. 151. Τὸ βιβλίον, ὃ ἐγὼ δὲν εἶδον, ἀναφέρει ὁ Helbig hom. Epos 1 ἔκδ. σ. 249, ἔνθα καὶ ἀπεικονίζεται τὸ ἐκ Κερκύρας.

[2] Περὶ αὐτῶν ἀνέφερεν ἤδη ὁ Wolters, Mitth. des athen. Inst. 1890 σ. 350, θὰ δημοσιευθῇ δὲ προσεχῶς καὶ δεῖγμα ἐν τῇ Ἐφημερίδι ταύτῃ. Ἐκ Μυκηνῶν πρβ. τὴν παρὰ Schliemann, Mycènes ὑπ' ἀριθ. 160 εἰκόνα.

[3] Undset, Zeitschr. für Ethnol. 1889 σ. 205 εἰκ. 1-4· ὁ Undset λέγει ὅτι προέρχονται ἀμφότεροι οἱ τύποι aus der noch reinen und nicht spätesten italischen Bronzezeit. — Τὴν γνῶσιν τῆς διατριβῆς ταύτης ὀφείλω εἰς τὸν κύριον Wolters.

[4] Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐποχὴν ὑπάγεται καὶ τὸ γνωστὸν ἐκ Μυκηνῶν ἀγγεῖον τῶν πολεμιστῶν, τὸ ὑπὸ τοῦ Schliemann ἀνακαλυφθὲν ἐν τοῖς πρὸς Μ τοῦ περιβόλου τῶν τάφων

Πρὸς τούτοις ἀναφέρω, ὅτι ἐν ἑνὶ τῶν δωματίων τούτων ἀνεκαλύφθησαν τέσσαρες τάφοι, δύο δ' ἐν ἄλλοις, ἅπαντες μικροὶ — εἷς ἔχει μῆκος 0,52 μ. καὶ πλάτος 0,42 μ., ἄλλος μῆκ. 0,60 μ. καὶ πλ. 0,45 μ. περίπου — πρωτοφανεῖς ἐν Μυκήναις, ἐκ πλακῶν ἐκτισμένοι καὶ ὁμοίως κεκαλυμμένοι, πάντες δ' ἀνεξαιρέτως περιεῖχον ὀστᾶ παίδων· ἐν ἑνὶ εὑρέθη μεταξὺ τῶν ὀστῶν καὶ χαλκῆ βελόνη ἐν ἄλλῳ δὲ πάλιν χαλκῆ βελόνη[1] καὶ δύο ἀγγεῖα πήλινα, ὧν τὸ μὲν ἓν εἶναι πρόχους κεκοσμημένη περὶ τοὺς ὤμους διὰ τριγώνων πεπληρωμένων διὰ γραμμῶν διασταυρουμένων, τὸ δ' ἕτερον ἀπεικονίζομεν ἐν πίν. 3, 1 ἐκ μιᾶς ὄψεως· ἡ ἄλλη ὄψις κοσμεῖται, ὅπως καὶ ἡ ἀπεικονιζομένη, διὰ κύκλου παχέος, ἐντὸς ὅμως αὐτοῦ ὑπάρχουσι κατὰ τὸ μέσον τέσσαρες γραμμαὶ ὁριζόντιαι, ὧν αἱ ἐσώτεραι δύο πληροῦνται δι' ἄλλων διασταυρουμένων, ἄνωθι δὲ τῶν γραμμῶν τούτων εὕρηται ἓν τρίγωνον, κάτω δ' ἄλλα δύο συναπτόμενα ταῖς κορυφαῖς καὶ πεπληρωμένα διὰ γραμμῶν διασταυρουμένων· τὸ ἔδαφος εἶναι ἐρυθρόξανθον, τὰ δὲ κοσμήματα καστανόχροα.

Ἐκ τῶν κτερισμάτων τούτων ἐξάγεται πάλιν, ὅτι οἱ τάφοι εἶναι ὀλίγον ὑστερώτεροι τῆς καθαρᾶς μυκηναίας ἐποχῆς· ἀλλὰ καὶ πολὺ μεταγενέστεροι. δὲν δύνανται νὰ ἦναι, διότι οἱ ἐν τῷ ἑνὶ δωματίῳ τέσσαρες ἔκειντο ἀμέσως ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους, ἄνωθι δ' αὐτῶν ὑπῆρχεν ἐπίχωσις δύο καὶ πλέον μέτρων πλήρης ἀγγείων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων μυκηναίας ἐποχῆς.

Τὴν ἀρχαιότητα ἄλλως τῶν ἐρειπίων τούτων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς τάφων βεβαιοῖ παραδόξως ἡ προϊστορικὴ ἐποχὴ τῶν Ἀθηνῶν· διότι ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις ἰδιαιτέρας, οὕτως εἰπεῖν, συγγενείας μεταξὺ ταύτης καὶ ἐκείνων, ἕνεκα δὲ τούτου ἐπιτρέπεται νὰ ἐνδιατρίψωμεν ὀλίγον ἐπ' αὐτῶν, διότι ἡ ἱστορία τῶν Μυκηνῶν καὶ ἡ ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν διαφωτίζονται οὕτω ἀμοιβαίως. Ἐν τῇ Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς περιστάσεις, ὑφ' ἃς καὶ ἐν Μυκήναις, τέσσαρες τάφοι καὶ δὴ παίδων καὶ οὗτοι[1], ἐν ἄλλῳ δὲ μέρει τῆς Ἀκροπόλεως — μεταξὺ τοῦ μουσείου καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τείχους — ἀνεκαλύφθησαν «οἱονεὶ ἐντετειχισμένα χαλκᾶ τινα ἐργαλεῖα, ἰδίως πελέκεις, δίσκοι καὶ ἄλλα τινὰ δυσδιάγνωστα» (Καββαδίας αὐτ. σ. 30). Ἐνταῦθα πλὴν τοῦ τρόπου τῆς ἀποκρύψεως μεγάλη εἶναι καὶ ἡ ὁμοιότης αὐτῶν τούτων τῶν ἀντικειμένων πρὸς τὰ ἐν Μυκήναις ὡσαύτως ἐν τοίχοις εὑρεθέντα· διότι εἶδον μεταξὺ τῶν ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν σφηνοειδῆ ἐργαλεῖα, πελέκεις ἀμφιστόμους, ἓν δρεπανοειδὲς μαχαίριον, ἓν ξίφος — πάντα ἀκριβῶς ὅμοια ἐκείνοις — καὶ τέλος ἐργαλεῖον ὁμοιότατον τῷ ἐν πίν. 3,6[2]. Αἱ συμ-

ἐρειπίοις, περὶ ὧν εἴπομεν ἤδη, ὅτι εἶναι καθ' ὅλα ὅμοια πρὸς τὰ πέρυσιν ἀνασκαφέντα, πράγματι δ' ὑπήχθη ἤδη τὸ ἀγγεῖον ὑπὸ πολλῶν εἰς τὴν νεωτάτην περίοδον τῶν μυκηναίων (Furtwängler u. Löschke Myk. Vasen σ. 70. — Schuchhardt, Schliemanns Ausgr. σ. 138), ὁ δὲ Milchhöfer (Anf. d. Kunst σ. 180) παραβάλλων αὐτὸ πρὸς τὸ τοῦ Ἀριστονόφου παραδέχεται στενοτάτην σχέσιν τούτου μετὰ τῶν μυκηναίων· ὁ Arndt ὅμως (Studien zur Vasenk. σ. 4) ἐπινεύοντος καὶ τοῦ Wolters (Mitth. d. athen. Inst. 1889 σ. 215, 1) θεωρεῖ τὸ ἀγγεῖον τῶν πολεμιστῶν μετὰ τοῦ τοῦ Ἀριστονόφου καί τινων ἄλλων (ἐξ Ἀττικῆς, ἑνὸς δ' ἐκ Ῥόδου) ἀποτελοῦντα ἰδίαν κατηγορίαν ἀπέχουσαν τῶν μυκηναίων. Ἡ γνώμη αὕτη δέν μοι φαίνεται ὀρθή· τὸ ἀγγεῖον τῶν πολεμιστῶν εἶναι βεβαίως μυκηναῖον, ὅπως μυκηναῖαι εἶναι καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν βοῶν καὶ αἱ πόρπαι τοῦ νέου τύπου καὶ τὰ ξίφη, ἀλλ' εἶναι ἐκ τῶν νεωτάτων· περὶ τούτου πείθει με πρὸ πάντων ὁ τόπος τῆς εὑρέσεώς του, ἔπειτα δὲ καὶ ἡ παραβολὴ πρὸς ἄλλα ὅμοια μνημεῖα, π. χ. τὰς ἐκ τοῦ ἀνακτόρου Μυκηνῶν τοιχογραφίας (Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 πίν. 11). Ἐν πίν. 3, 2 δὲ ἀπεικονίσαμεν τεμάχιον ἀγγείου εὑρεθέντος ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῶν οἰκιῶν περὶ ὧν ὁμιλοῦμεν, οὐχὶ μὲν ἀληθῶς εἰς μέγα βάθος, ἀλλὰ μεταξὺ ἄλλων ἀγγείων τοῦ μυκηναίου ῥυθμοῦ· ἐπ' αὐτοῦ σώζεται κορμὸς ἀνδρὸς φοροῦντος χιτῶνα βραχὺν ἢ θώρακα, ἴσως ἀσπίδα καὶ κνημῖδας, αἵτινες δὲν εἶναι περιδεδεμέναι ἐπὶ τῶν σκελῶν δι' ἱμάντων, ὡς αἱ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγγείου τῶν πολεμιστῶν, λείπει δηλαδὴ ἐνταῦθα ἓν γνώρισμα χαρακτηριστικὸν τῆς ἀνδρικῆς ἐνδυμασίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, καὶ ὅμως οὐδόλως ἀμφιβάλλω ὅτι καὶ τοῦτο τὸ τεμάχιον εἶναι μυκηναῖον. Σχετικῶς πρὸς τὸν ὁπλισμὸν τῶν ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἀγγείου πολεμιστῶν παραθέτω χωρίον τοῦ Ξενοφῶντος (Ἀναβ. 5, 4, 12 ἑξ.) ἀναφερόμενον εἰς τοὺς παρὰ τὸν Πόντον οἰκοῦντας Μοσσυνοίκους, περίεργον πρὸς παραβολήν· «ἔστησαν (οἱ Μοσσύνοικοι) . . . ἔχοντες γέρρα πάντες λευκῶν βοῶν δασέα, ***εἰκασμένα κιττοῦ πετάλῳ***, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἑξπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγχην ἔχον, ***ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ξύλου σφαιροειδές***. χιτωνίσκους δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων». Καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ἀγγείου πολεμιστῶν αἱ ἀσπίδες ἔχουσι σχῆμα δυνάμενον νὰ παραβληθῇ πρὸς πέταλον κισσοῦ· ἄξια δὲ σημειώσεως εἶναι καὶ τὰ ***σφαιροειδῆ*** τῶν δοράτων.

[1] Ἀμφότεραι ὁμοιάζουσι τῇ ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1887 πίν. 13, 21 δημοσιευθείσῃ.

[1] Ἀρχαιολ. Δελτίον 1888 σ. 83 (Καββαδίας) : « Μεταξὺ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τείχους ἀπεκαλύφθησαν λείψανα πελασγικῆς ἐποχῆς καὶ τέσσαρες μικροὶ τάφοι, ὧν τὰ τοιχώματα καὶ τὸ κάλυμμα ἦσαν ἐκτισμένα ἄνευ συνδετικῆς τινος ὕλης ἐκ τοῦ αὐτοῦ κοινοῦ λίθου, ἐξ οὗ εἶναι κατεσκευασμένα καὶ τὰ κυκλώπεια τὴν κατασκευὴν τείχη τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐν τοῖς τάφοις τούτοις εὑρέθησαν ὀστᾶ μικροῦ παιδίου ἢ μᾶλλον βρέφους καὶ τεμάχια ἀρχαιοτάτων ἀγγείων· εὑρέθη ἔτι ἓν ἀγγεῖον σῶον, μόνωτον, τοῦ μυκηναίου τρόπου». Παρατηρῶ ὅτι ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἐπικυροῖ πάλιν τὴν τοῦ Πλάτωνος ἐν Μίνῳ 315 μαρτυρίαν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἔθαπτον ἐν ταῖς οἰκίαις των.

[2] Ὅρα πλείονα περὶ αὐτῶν ἐν Bull. de corr. hell. XII σ. 244. (Lechat) καὶ Mitth. des athen. Inst. 1888 σ. 108 ἑξ. (Wolters).

πτώσεις αὗται εἶναι ἤδη ἀξιοπαρατήρητοι, μείζονος δὲ προσοχῆς ἀξία μοὶ φαίνεται ἄλλη τις· εἴπομεν ἀνωτέρω, ὅτι εἰς τὰ δωμάτια τῶν ἐν Μυκήναις οἰκιῶν, περὶ ὧν πάντοτε ὁμιλοῦμεν, τὰ σωζόμενα, κατέβαινον ἀπὸ ὑπερῴων, εἰς ἃ ἀνήρχοντο ἀμέσως ἀπὸ τῆς ὁδοῦ διὰ κλιμάκων· ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ ὑποθέτει ὁ Milchhöfer (Baumeisters Denkm. I σ. 153) περὶ τῶν ἐπὶ τῆς Πνυκὸς ἀρχαιοτάτων οἰκιῶν, ὧν τὰ ἐπὶ τοῦ βράχου λελαξευμένα οἰκόπεδα σώζονται ἔτι· ἐπειδή, λέγει, οὐδαμοῦ φαίνονται ἴχνη οὐδῶν — πλὴν ὑστερωτέρων τινῶν ἐπὶ τοῦ Ἀρείου πάγου — ἢ θυρῶν, εἶναι πιθανόν, ὅτι εἰς τὰ ὑπερῷα μόνον ἠδύναντο ν' ἀνέρχωνται ἀπὸ τῆς ὁδοῦ διὰ ξυλίνων κλιμάκων. Περὶ τῶν Ἀθηνῶν γινώσκομεν, ὅτι καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἔτι χρόνους εἰς τοὺς πύργους, ἤτοι τὰ δεύτερα πατώματα τὰ ἐγειρόμενα οὐχὶ ἐφ' ὅλου, ἀλλ' ἐπὶ μέρους μόνον τοῦ ἰσογείου, ἀνέβαινον πολλάκις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἀμέσως διὰ ξυλίνων κλιμάκων, ἴσως δ' οὗτοι εἶναι οἱ ἀναβαθμοί, οὓς κατά τι χωρίον τοῦ Ἀριστοτέλους (Οἰκον. II 5 σ. 1347α, 4) ἐπώλησεν ὁ Ἵππαρχος[1]· καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ δὲ ἡ δευτέρα ὀροφὴ ἦν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ διὰ κλίμακος ἀναβατή, ὡς ἐν Ἀθήναις (Becker, Gallus II σελ. 238). Ἀποδεικνύεται λοιπόν, ὅτι ἰδιορρυθμία τις ἀνευρισκομένη ἐν ταῖς προϊστορικαῖς οἰκίαις τῶν Μυκηνῶν καὶ Ἀθηνῶν διεσώζετο ἐν τῇ τελευταίᾳ πόλει — τροποποιηθεῖσα ἀναλόγως τῶν μεταβληθεισῶν περιστάσεων — μέχρι τοῦ πέμπτου αἰῶνος τοὐλάχιστον. Οὐχ ἧττον σπουδαία εἶναι ὅμως ἡ ἐκ τῶν ἀνωτέρω τεκμηρίωσις δύο τρόπων οἰκοδομῆς τῶν οἰκιῶν κατὰ τὴν μυκηναίαν ἐποχήν· διότι τὰ ἀνάκτορα Τίρυνθος καὶ Μυκηνῶν, ὡς καὶ ἡ οἰκία ἐν τοῖς Πρακτικοῖς 1886 πίν. 4, εἶναι ἰσόγεια κυρίως, τὰ δ' ὑπερῷα ἐν αὐτοῖς εἶναι ὅλως δευτερεύοντα, διαφέρουσι δὲ καὶ ἔν τισιν ἄλλοις τῶν οἰκιῶν τούτων, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω (σ. 24). Ὅτι ὁ τρόπος τῶν ἀνακτόρων εἶναι ἀρχαιότερος, ὁ δ' ἕτερος νεώτερος, δὲν πιστεύω[1]· ἴσως ἀνεπτύχθησαν ἐκ διαφόρου ἕκαστος ἀρχῆς, ἢ ἐπήγασαν μὲν ἐκ τῆς αὐτῆς, ἀλλὰ διεμορφώθη ὁ τῶν ἀνακτόρων ὡς διεμορφώθη ὑποβοηθούσης καὶ ξενικῆς ἐπιδράσεως. Ἐν τοῖς κατωτάτοις στρώμασι τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἀνασκαφέντων ἐρειπίων ὑπῆρχον πολλὰ τεμάχια ἀγγείων τοῦ ἀρχαιοτέρου μυκηναίου τρόπου ἤτοι φέροντα ἐπὶ ἐδάφους μέλανος ἀμαυροῦ κοσμήματα χρώματος ἐρυθροῦ βαθέος καὶ λευκὰ ἐπιτεθειμένα· πρὸς τούτοις ἀνεκαλύφθησαν ἐνταῦθα καὶ αἱ πλάκες αἱ φέρουσαι τὸ ὄνομα Ἀμενόφιος τοῦ τρίτου, περὶ ὧν ὡμιλήσαμεν ἤδη (σελ. 18 ἑξ.). Οὐχ ἧττον ὅμως εὑρήματα πλεῖστα μαρτυροῦσιν, ὡς εἴδομεν, ὅτι αἱ οἰκίαι αὗται κατῳκοῦντο μέχρι τῶν νεωτάτων μυκηναίων χρόνων, εὑρήματα οἷα αἱ πόρπαι τοῦ δευτέρου τύπου, τὰ ἔχοντα ἀετοειδὲς τὸ ἄκρον τῆς λαβῆς ξίφη, αἱ τετράπλευροι αἰχμαὶ βελῶν[2], τὸ ἀγγεῖον τῶν πολεμιστῶν, αἱ ἐκ τῶν παιδικῶν τάφων βελόναι καὶ τὸ ἀπεικονισθὲν ἀγγεῖον καί τινα ἄλλα ἀπαριθμηθέντα ἀνωτέρω.

Ἐπανερχόμενοι ἤδη εἰς τὰ χαλκᾶ ἀγαλμάτια παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ ἐκ Μυκηνῶν εὑρέθη ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ, ἐν ᾧ καὶ ἡ μία τῶν κεφαλῶν βοῶν, ἐν παρακειμένοις δὲ δωματίοις ἀνεκαλύφθησαν αἱ τοῦ νέου τύπου πόρπαι καὶ ἐν ἄλλῳ ὡσαύτως παρακειμένῳ καὶ τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς κατασκευῆς εὗρον ἤδη τὸ 1886 ἐν μικρᾷ ἀποπειρατηρίῳ σκαφῇ τὸ ἐν πίν. 2, 3 εἰς τὸ πραγματικὸν μέγεθος ἀπεικονισθὲν ἀρχαϊκώτατον χαλκοῦν ζωάριον, ὃ ἀνέφερα ἤδη. Ὁ τόπος λοιπὸν τῆς εὑρέσεως τοῦ ἀγαλματίου συνηγορεῖ προδήλως καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ χρονολογικοῦ ὁρισμοῦ, εἰς ὃν ἤγαγεν ἡμᾶς ἡ παραβολὴ πρὸς τὸ ἐκ Τίρυνθος τεμάχιον ἀγγείου καὶ ἡ σκέψις περὶ τῆς σπανιότητος τῶν χαλκῶν εἰδωλίων ἐν τῇ μυκηναίᾳ ἐποχῇ.

Δ

Εἰς τὴν φυσικὴν ἐρώτησιν, ἐὰν τὸ ἐκ Μυκηνῶν

[1] Πρβ. Becker-Göll, Charikles II σ. 140. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὰ ἰσόγεια τῶν ἐν Ἀθήναις οἰκιῶν ἦσαν βεβαίως καὶ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ προσιτά, κατὰ τοὺς χρόνους ὅμως, εἰς οὓς ἀνάγονται τὰ μυκηναῖα ἐρείπια καὶ τὰ οἰκόπεδα τῆς Πνυκός, ἄνευ θυρῶν καὶ παραθύρων ὄντα εἰς τί ἄλλο ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ἢ εἰς ταμιεῖα; μήπως ἐξηγεῖται οὕτω — γνωστῆς οὔσης τῆς τυπικῆς γλώσσης τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν — ὅτι ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ τῇ Ὀδυσσείᾳ δὲν *εἰσέρχονται*, ἀλλὰ ***καταβαίνουσιν*** εἰς τοὺς θαλάμους, ἐν οἷς ἀπόκεινται τὰ κειμήλια καὶ αἱ τροφαί;

[1] Ὁ Steffen, Karten von Mykenæ, Text σ. 33 παραδέχεται περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Schliemann ἀποκαλυφθέντων ἐρειπίων πρὸς M τοῦ περιβόλου τῶν τάφων ὅτι εἶναι ὀλίγον μεταγενέστερα· ἴσως ἔχει δίκαιον, δὲν πρόκειται ὅμως ἐνταῦθα περὶ μιᾶς οἰκίας ὡρισμένως, ἀλλὰ περὶ τοῦ συστήματος ἐν γένει.

[2] Τοῦ καθαρῶς μυκηναίου βέλους ἡ μορφὴ προσεγγίζει πολὺ τῇ τῶν λιθίνων ἢ εἶναι ὅλως ἡ αὐτή· πρβ. Schliemann, Myc. εἰκ. 435 καὶ Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 πίν. 9, 22, ἐν ᾧ ἡ τετράπλευρος μόνον περὶ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς ἀναφαίνεται.

ἀγαλμάτιον καὶ τὸ ἐκ Τίρυνθος παριστῶσι θεόν τινα ἢ θνητὸν δὲν θὰ προσπαθήσω ν' ἀπαντήσω, διότι δὲν θεωρῶ εὔκολον νὰ κρίνωμεν περὶ τούτου μὴ ὑπάρχοντος ἄλλου γνωρίσματος, τοῦ δὲ τύπου ἁρμόζοντος ἐξ ἴσου καὶ θεῷ καὶ θνητῷ ὁπλίτῃ· ἀφορμὴν ὅμως δίδει ὁ τύπος νὰ ἐξετάσωμεν ἐκ νέου δύο γνωστὰς ἤδη εἰκόνας μυκηναίων μνημείων, ἐφ' ὧν ἀνευρίσκομεν αὐτόν, διότι ἐν ἐκείναις δὲν λείπουσι καὶ ἄλλα γνωρίσματα, ἐννοοῦμεν δὲ τὰς παραστάσεις ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ ἐκ Μυκηνῶν δακτυλίου[1] καὶ τῆς ὡσαύτως ἐκ Μυκηνῶν προερχομένης πηλίνης πλίνθου ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1887 πίν. 10, 2[2], χωρὶς ὅμως φυσικῶς νὰ νομίζω, ὅτι ἐπὶ τῶν παραστάσεων ἐκείνων ἔχομεν ἐξ ἀνάγκης τὸ αὐτὸ ὄν, ὅπερ παριστῶσι καὶ τὰ χαλκᾶ ἀγαλμάτια· διότι εἶπον ἤδη περὶ τούτων, ὅτι δὲν γινώσκω, ἐὰν παριστῶσιν θεὸν ἢ θνητόν, ἐν ᾧ αἱ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου καὶ τῆς πλίνθου ὡπλισμέναι μορφαὶ εἶναι ἀναμφιβόλως θεῶν μορφαί· χαρακτηριστικὰ δὲ γνωρίσματα αὐτῶν εἶναι τὸ παλλόμενον δόρυ καὶ ἡ μεγάλη ἀσπὶς ἡ σκεπάζουσα ὁλόκληρον τὸ σῶμα αὐτῶν· τὸ παλλόμενον δόρυ εἶναι, ὡς γνωστόν, χαρακτηριστικὸν καὶ τῶν ἀρχαιοτάτων εἰκόνων τῆς Ἀθηνᾶς, τῶν Παλλαδίων, ἐν οἷς δηλοῖ τὸν *κεραυνόν*, ὅπως τῷ ὄντι παρίσταται ἐνίοτε ἡ θεὰ αὕτη κεραυνὸν ἐν τῇ χειρὶ κρατοῦσα καὶ ἐν τοῖς μύθοις οὕτως ἀναφέρεται (Preller-Robert, Gr. Myth. I σ. 119)· ὁμοίως ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Ἡρακλῆς πάλλουσι δόρατα δηλοῦντα τὰ πύρινα βέλη, δι' ὧν οἱ θεοὶ οὗτοι καταβάλλουσι τοὺς κακοὺς δαίμονας (Furtwängler ἐν Roschers Lex. der Myth. I σελ. 2138). Καὶ ἀληθῶς εἶναι αὐτονόητον, ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο νὰ φαντασθῶσι τὸν κεραυνὸν ἄλλως ἢ ὡς ὅπλον ὅμοιον ἐκείνοις, ἃ αὐτοὶ ἐν ταῖς μάχαις ἔπαλλον, ὡς δόρυ, πέλεκυν, σφῦραν· ὁ πέλεκυς εἶναι γνωστὸν σύμβολον τοῦ Διὸς καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἔξω αὐτῆς (Milchhöfer, Anf. d. Kunst σελ. 116)· ἰδίως ὅμως γνωστὴ εἶναι ἡ παράστασις τοῦ ἐν Καρίᾳ λατρευομένου Στρατίου ἢ Λαβρανδέως Διός, ὅστις κρατεῖ πέλεκυν τῇ μιᾷ χειρὶ καὶ δόρυ τῇ ἑτέρᾳ (Overbeck, Kunstmyth. des Zeus σ. 269

[1] Schliemann, Mycènes εἰκ. 530 καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις βιβλίοις.

[2] Ἄνευ χρωμάτων παρὰ Schuchhardt, Schliemanns Ausgr. εἰκ. 288.

ἑξ.), ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ μυκηναίου δακτυλίου εὑρίσκομεν κάτωθι τοῦ τὸ δόρυ πάλλοντος θεοῦ ἀπεικονισμένον καὶ τὸν ἀμφίστομον πέλεκυν. Ἡ παράστασις τοῦ κεραυνοῦ ὑφ' ἣν μορφὴν ἡμεῖς συνήθως γινώσκομεν αὐτὸν προσεγγίζει — ἐὰν δύναται νὰ ῥηθῇ τοῦτο — μᾶλλον ἢ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ πρὸς τὴν ἀόριστον φύσιν αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι βεβαίως ἡ ἀρχαιοτάτη· ἄλλως εὑρίσκομεν ἐν λίαν ἀρχαίοις μνημείοις τὸν Δία — διότι τοῦτον παριστῶσι κατὰ τὴν γνώμην μου αἱ δύο μυκηναῖαι εἰκόνες — ὡπλισμένον ὡς ἥρωα· οὕτω ἐπὶ ἀγγείου παριστῶντος τὴν γιγαντομαχίαν[1] καὶ ἐν τῷ ἀετώματι τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ θησαυροῦ τῶν Μεγαρέων, ἐν ᾧ διατρυπᾷ τὰς πλευρὰς τοῦ ἀντιπάλου του διὰ δόρατος, ὡς φαίνεται[2]. Ἔπειτα ἐπίθετα ὡς τὸ πινδαρικὸν *ἐγχεικέραυνος* (Ὀλυμπ. 13, 77), τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ θεωρῶμεν πάντοτε ὡς ἁπλᾶς ποιητικὰς μεταφοράς, ἐκ τοιούτων παραστάσεων τοῦ Διὸς βεβαίως ἐπήγασαν.

Τὸ ἄλλο γνώρισμα τοῦ ἐπὶ τῶν δύο μυκηναίων μνημείων θεοῦ, ἡ ποδηνεκὴς ἀσπίς, δύναται κάλλιστα νὰ σημαίνῃ ἐνταῦθα τὴν αἰγίδα τοῦ Διός, διότι μοὶ φαίνεται βέβαιον, ὅτι ταύτην οἱ ἀρχαιότεροι Ἕλληνες ὡς πραγματικὴν ἀσπίδα ἐφαντάζοντο[3], εἰκόνες δέ τινες ἐπικαί, ἐν αἷς ἡ αἰγὶς ὑπὸ τὴν ἀρχικήν της σημασίαν ὡς *νεφέλη σκοτεινή, τὸν κεραυνὸν καὶ τὴν καταιγίδα ἐγκυμονοῦσα* ἀναφαίνεται[4], ἐφαρμόζονται κάλλιον ἐπὶ τῶν μνημείων, περὶ ὧν ὁμιλοῦμεν, ἢ ἐπὶ τῶν κατόπιν, ἔνθα φοροῦσι τὴν αἰγίδα ὡς κόσμον ἐπὶ τοῦ στήθους ἢ κρατοῦσιν αὐτὴν ὡς ῥάκος ἐν χερσί· π. χ. Ἰλ. Ρ 593:

καὶ τότ' ἄρα Κρονίδης ἕλετ' αἰγίδα θυσσανόεσσαν
μαρμαρέην, Ἴδην δὲ κατὰ νεφέεσσι κάλυψεν,
ἀστράψας δὲ μάλα μεγάλ' ἔκτυπε, τὴν δ' ἐτίναξεν·

[1] Monum. d. Inst. VI. VII 78. — Overbeck Kunstmyth. Atlas IV 8.

[2] Ausgr. von Olympia IV πίν. 18. — Friederichs-Wolters, Gypsabgüsse σ. 137. — Mayer, Giganten und Titanen σ. 287

[3] Ὅρα Stengel ἐν Fleckeisens Jahrb. 1882 σ. 518. — Ὁ Roscher, Lex. der Myth. I σ. 149 θεωρεῖ πιθανόν, ὅτι ἡ αἰγὶς ἀρχικῶς ἐσήμαινε δέρμα, ᾧ ἐν ἀρχαιοτάτοις χρόνοις ἀντὶ ἀσπίδος ἴσως ἐχρῶντο. Πρβ. καὶ Preller-Plew, Gr. Myth. I σ. 96, ἔνθα λέγεται, ὅτι τὴν αἰγίδα οἱ ἐπικοὶ ἐφαντάζοντο ὡς ἀσπίδα, ἀσπίδα τοῦ Διός.

[4] Ὅτι ἡ αἰγὶς τοῦτο δηλοῖ, παραδέχονται σήμερον, ὅσον γινώσκω, πάντες.

Ὡσαύτως Ο 307:

πρόσθεν δὲ κί' αὐτοῦ Φοῖβος Ἀπόλλων
εἱμένος ὤμοιιν νεφέλην, ἔχε δ' αἰγίδα θοῦριν.

Ἐν ταῖς εἰκόσι ταύταις βλέπομεν, ὅτι μόλις ὁ Ζεὺς λάβῃ ἐν χερσὶ τὴν αἰγίδα, καλύπτεται ἡ Ἴδη καὶ αὐτὸς ὁ ἐπ' αὐτῆς καθήμενος θεὸς ὑπὸ νεφῶν, ἐπίσης δ' ὁ Ἀπόλλων κρατῶν τὴν αἰγίδα φορεῖ περὶ τοὺς ὤμους νεφέλην ὑφ' ἧς ἀποκρύπτεται[1], ὅπως ὁ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου καὶ τῆς πλίνθου θεὸς καλύπτεται ὅλος ὑπὸ τῆς ἀσπίδος του. Ὁ Ὅμηρος βεβαίως δὲν ἐφαντάζετο πλέον ἀκριβῶς οὕτω τὸν Δία, τὰς ὑπ' αὐτοῦ ὅμως διασωθείσας παναρχαίας εἰκόνας δυσκόλως, νομίζω, ἠδύναντο νὰ μεταφράσωσι κατὰ τὴν μυκηναίαν ἐποχὴν ἐν τῇ τέχνῃ ἄλλως ἢ ὅπως κατ' ἐμὲ τὰς μετέφρασαν, ἤτοι παριστῶντες τὸν θεὸν τινάσσοντα ποδηνεκῆ ἀσπίδα — κεκρυμμένον δηλαδὴ ἐν νεφέλαις — καὶ πάλλοντα τὸ δόρυ — ἤτοι ἀστράπτοντα καὶ κεραυνοὺς βάλλοντα. Ὁ τοῦ χρυσοῦ δακτυλίου τεχνίτης προσεπάθησε νὰ καταστήσῃ σαφέστερον τὸ ὅτι περὶ τοῦ Διὸς πρόκειται διὰ τοῦ οὐρανοῦ (οὐχὶ θαλάσσης), τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, κατωτέρω δ' ἔθηκε καὶ τὸν πέλεκυν, ὅστις ὡς εἴδομεν οὐχ ἧττον τοῦ δόρατος εἶναι σύμβολον τοῦ κεραυνοῦ. Ἀλλ' ὁ Ζεὺς ἐν νεφέλαις κεκαλυμμένος καὶ τὸν κεραυνὸν βάλλων εἶναι αὐτὸς ὁ οὐρανός, ὃν ἐν καταιγίδι διασχίζουσιν οἱ κεραυνοί, ὁ οὐρανὸς ὁ ἐκκενῶν ἐπὶ τῆς γῆς τοὺς ἀφθόνους ὄμβρους, ἕνεκα τῶν ὁποίων αὕτη φύει τὰ ἄνθη καὶ φυτὰ καὶ τοὺς καρπούς, ἐξ ὧν τρέφονται οἱ ἄνθρωποι. Τὰ εὐεργετικὰ δὲ ταῦτα ἀποτελέσματα τοῦ Διὸς παριστᾷ, νομίζω, ἡ κάτω σκηνή, ἔνθα βλέπομεν γυναῖκα καθημένην καὶ τρεῖς ἄλλας προσφερούσας αὐτῇ ἄνθη· τὴν καθημένην δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν Γαῖαν, Ῥέαν, ὡς θέλει ὁ Milchhöfer[2], Ἀφροδίτην Οὐρανίαν ἐν κήπῳ ὡς νομίζει ὁ Furtwängler (und Löschke Myk. Vasen σ. 79), διότι πάντα ταῦτα τὰ ὀνόματα καὶ ἄλλα, ὡς τὰ Δήμητρα, Διώνη τὴν αὐτὴν κατ' οὐσίαν θεότητα δηλοῦσιν, δὲν πρόκειται δὲ περὶ ὡρισμένου μυθολογικοῦ γεγονότος. Παράδοξον ὅμως ἴσως φανῇ, ὅτι ἀπέναντι τῆς καθημένης καὶ τῶν δύο ὀρθίων γυναικῶν ὁ Ζεὺς τόσον μικρὸς παρίσταται, ἀληθῶς δ' ὁμολογῶ ὅτι ἡ ἔνστασις αὕτη δὲν εἶναι ἄμοιρος σπουδαιότητος· ἴσως ὅμως ὁ τεχνίτης διὰ τῆς σμικρότητος τοῦ θεοῦ ἠθέλησε τρόπον τινὰ προοπτικῶς νὰ παραστήσῃ τὴν ἀπόστασιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐπὶ γῆς σκηνῆς· ἔπειτα ἡ πλίνθος δεικνύει σαφῶς, ὅτι περὶ κυρίου θεοῦ πρόκειται.

Διὰ τῆς ἑρμηνείας ταύτης ἐξηγεῖται ἱκανῶς καὶ ἄνευ βίας ἡ παράστασις τῆς πλίνθου, τὰ πλεῖστα δὲ καὶ τῆς παραστάσεως τοῦ δακτυλίου[1], οὕτω δὲ νομίζω ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἑρμηνευθῶσι καὶ ἄλλαι παραστάσεις μυκηναίων μνημείων σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὴν θρησκείαν· βεβαίας δὲν θεωρῶ οὐδ' ἐγὼ τὰς ἑρμηνείας ταύτας, διότι βεβαιότης ἐν τοῖς τοιούτοις — ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὐλάχιστον — δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ, νομίζω ὅμως ὅτι ὀφείλομεν, πρὶν προσδράμωμεν πρὸς ἐξήγησιν αὐτῶν εἰς τὰς ξένας θρησκείας, νὰ ἐρευνήσωμεν πρῶτον καλῶς ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ὅπως ἔπραξεν ἤδη ὁ Milchhöfer.

Μία τῶν παραστάσεων τούτων, ἥτις σήμερον δύναται νὰ ὀνομασθῇ κοινὴ ἐν τῇ μυκηναίᾳ τέχνῃ, εἶναι ἡ τῆς περσικῆς λεγομένης Ἀρτέμιδος, ἀπτέρου ὅμως· ἀλλὰ περὶ αὐτῆς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκταθῶμεν πολύ, διότι ὁ Studniczka, ὁ ἄλλως θερμὸς ὑπέρμαχος τῆς ξενικῆς καταγωγῆς τοῦ μυκηναίου πολιτισμοῦ, ἀκολουθῶν ἄλλοις ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι ἑλληνικωτάτη (Kyrene σ. 153 ἑξ.), περὶ δὲ τοῦ παρὰ Milchhöfer (Anf. d. Kunst εἰκ. 56ª) ἐγγεγλυμμένου λίθου, ἐφ' οὗ παρίσταται αὕτη κρατοῦσα ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ πτηνὸν ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ, πιστεύει ὅτι ἀνήκει εἰς *καθαρῶς ἑλληνικοὺς χρόνους*[2]· ἐὰν ὅμως, ἐπιλέγει, ἀληθῶς ἀνέρχεται μέ-

[1] Ἄξιος παρατηρήσεως εἶναι ὁ παρατεθεὶς στίχος Ο 308 διὰ τὴν σύνταξίν του· ἡ δευτέρα πρότασις *ἔχε δ' αἰγίδα θοῦριν* φαίνεται ὡς ἐπεξήγησις τῆς πρώτης *εἱμένος ὤμοιιν νεφέλην*, ἂν καὶ ὁ ποιητὴς διακρίνει τὴν αἰγίδα τῆς νεφέλης, ἀσυνειδήτως ὅμως ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἀρχικὴν ἔννοιαν τῆς αἰγίδος.

[2] Anf. d. Kunst. σ. 135. Τοῦ Μ. ἡ ἑρμηνεία συμφωνεῖ πλεῖστον μετὰ τῆς ἡμετέρας, τὸν ὡπλισμένον δαίμονα ὅμως ὀνομάζει ἐκεῖνος Κορύβαντα· ἀλλ' εἰς τοῦτον δὲν ἁρμόζει, νομίζω, ἡ λατρεία, ἡ ἀπονεμομένη αὐτῷ ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐπὶ τῆς πλίνθου, ἣν ἄλλως δὲν ἐγίνωσκε τότε ὁ Milchhöfer.

[1] Ὅτι αἱ ἐπ' αὐτοῦ κεφαλαὶ εἶναι λεόντων ἀποδεικνύει παραβολὴ πρὸς λίθους ἐγγεγλυμμένους, οἷος ὁ ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 πίν. 10, 39, περὶ δὲ τῆς ἐννοίας αὐτῶν ὅρα εἰκασίαν τινὰ κατωτέρω. Περὶ τοῦ δένδρου, ἂν ἦναι πίτυς, ἄμπελος ἢ ἐλαία, (οὕτω ὁ Winter Arch. Anz. 1890 σ. 130), θεωρῶ περιττὸν νὰ ἐκφέρω γνώμην, ἀφοῦ οὐδεμίαν ἔνδειξιν πιθανὴν περὶ τοῦ εἴδους αὐτοῦ ἔχομεν.

[2] Ὅλως διάφορος εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Knoll (Studien zur ältesten Kunst in Griechenl., Progr. der Studienanstalt Bamberg, Bamberg 1890) περί τε τοῦ λίθου τούτου καὶ τοῦ μετ' αὐτοῦ ἀπεικονιζομένου παρὰ Milchhöfer, ἐφ' οὗ ἡ θεὰ κρατεῖ τράγον ἀπὸ

χρι τῆς μυκηναίας ἐποχῆς, τότε πρέπει νὰ θεωρήσωμεν, ὅτι ἔχομεν ἐνταῦθα παρὰ λαῷ συγγενεῖ τῷ ἑλληνικῷ προδρόμους, ἴσως πρότυπα τῶν μετὰ ταῦτα παραστάσεων τῆς θεᾶς. Ἡ πρώτη ὑπόθεσις δὲν εἶναι ὀρθή, διότι ἡ παράστασις εὑρέθη καὶ ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Βαφειοῦ, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐξαρκεῖ ἡμῖν ἡ ὁμολογία, ὅτι ἐν αὐτῇ ἔχομεν πρότυπον τῆς Ἀρτέμιδος καὶ πρότυπον τοιοῦτο, ὥστε νὰ μὴ διακρίνηται ἀπὸ τῶν γνησίων ἑλληνικῶν ἔργων τῶν *καθαρῶς ἑλληνικῶν* χρόνων· διότι τότε τίνα ἀπόδειξιν ἔχομεν, ὅτι οἱ τεχνῖται οἱ ποιήσαντες αὐτὰ ἀνῆκον εἰς λαὸν συγγενῆ μόνον τῷ ἑλληνικῷ καὶ δὲν ἦσαν ἐξ ἴσου τοὐλάχιστον γνήσιοι Ἕλληνες, ὅσον καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὑστερώτεροι, οἵτινες ἐπί τινα περίοδον χρόνου ξένῃ ἐπιρροῇ ὑπείκοντες ἐνόμιζον, ὅτι ἔπρεπε νὰ στολίζωσι τὴν θεὰν καὶ διὰ πτερύγων, μέχρις οὗ τὸ ἀναγεννώμενον ἑλληνικὸν πνεῦμα ἀποκατέστησε τὴν μορφὴν αὐτῆς πάλιν, ὁποία ἦτο ἐπὶ τῶν Μυκηναίων; διότι καὶ τοῦτο πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἐπὶ ἄλλου ἐγγεγλυμμένου λίθου τῆς ἐποχῆς ταύτης δημοσιευθέντος παρὰ Furtwängler und Löschke Myk. Vasen E 36 βλέπομεν γυναῖκα τοξεύουσαν, ἣν οἱ ἐκδόται τοῦ βιβλίου τούτου διστάζοντες μέν, ἀποκαλοῦσιν ὅμως Ἄρτεμιν — ὀρθῶς νομίζω.

Ἄλλην κατηγορίαν παραστάσεων ἱκανῶς πολυάριθμον τῆς μυκηναίας ἐποχῆς ἀποτελοῦσι τὰ γνωστὰ ζωόμορφα, πρὸ πάντων λεοντόμορφα τέρατα, ἅτινα ἐν διαφόροις στάσεσι καὶ δράσεσι παρίστανται καὶ ἐπὶ ἄλλων μνημείων καὶ ἐπὶ ἐγγεγλυμμένων λίθων· ὅσα ἐξ αὐτῶν κρατοῦσιν ἀγγεῖα ἡρμηνεύθησαν, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τοῦ Milchhöfer (Anf. d. Kunst σ. 67 ἑξ.) ὡς παραστάσεις τῆς Ἴριδος· ὑπὸ τοῦ Rossbach ὅμως (Archäol. Ztg. 1883 σελ. 175 ἑξ. καὶ Annali dell'Inst. 1885 σελ. 196) ὡς παρανοήσεις ἀσσυριακῶν τύπων, ὑπὸ δὲ τοῦ Winter (Archäol. Anz. 1890 σελ. 108 ἑξ.) πάλιν ὡς παρανοήσεις, ἀλλὰ τῆς αἰγυπτίας θεᾶς Thueris νῦν· ὁμολογουμένης δ' οὔσης, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, τῆς μείζονος ἐπιδράσεως τῆς αἰγυπτιακῆς τέχνης ἐπὶ τῆς μυκηναίας, θ' ἀσχοληθῶμεν ἐπ' ὀλίγον μόνον περὶ τὴν εἰκασίαν τοῦ Winter. Ὅστις ἀπροκαταλήπτως παραβάλῃ εἰκόνας τῆς Thueris[1] πρὸς τὰς μυκηναίας παραστάσεις, θὰ παρατηρήσῃ ἀμέσως τὴν μεγίστην διαφορὰν τούτων ἀπ' ἐκείνης· διότι ἡ αἰγυπτία θεὰ ἔχει κεφαλὴν καὶ σῶμα ἱπποποτάμου, μαστοὺς δὲ κρεμαμένους καὶ χαρακτηριστικωτάτους αὐτῆς, διότι δηλοῦσι τὴν φύσιν της[2] καὶ ἀποτελοῦσι κύριον γνώρισμα αὐτῆς, ἐν ᾧ αἱ ἐπὶ τῶν μυκηναίων μνημείων μορφαὶ οὐδέποτε ἔχουσι μαστούς, κεφαλὴν δὲ ἔχουσι καὶ σκέλη λέοντος[3], ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὐλάχιστον, καὶ κρατοῦσιν ἐν χερσὶν ἀγγεῖον· ἐπὶ ἑνὸς δὲ τῶν ἐκ Βαφειοῦ λίθων παρίστανται δύο τοιαῦτα τέρατα ἀντιμέτωπα καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει δενδρύλλιον, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐκ Κύπρου ἀγγείου ἐπαναλαμβάνονται πλεονάκις αἱ δύο ἀντιμέτωποι μορφαί, ἀλλ' ἄνευ τοῦ δενδρυλλίου. Ταῦτα εἶναι γνωρίσματα ἀποδεικνύοντα, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ μιμήσεως ἀσυνειδήτου, ἀλλὰ περὶ ὄντος ἔχοντος ἰδίαν ὑπόστασιν καὶ ἴδια ἀκριβῶς ὡρισμένα χαρακτηριστικά, ὧν οὐδὲν ἀναμιμνήσκει τὴν αἰγυπτίαν θεάν.

Ὁμοίας φύσεως εἶναι καὶ τὰ ἱπποκέφαλα, ὀνοκέφαλα ἢ λεοντοκέφαλα ὄντα, τὰ ὁποῖα φέρουσιν ἀμέσως ἐπὶ τῶν ὤμων ἢ ἀπὸ ξύλου κρεμάμενα ἓν ἢ πλείονα ζῷα[4] καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁ Milchhöfer σ. 71 ἑξ. καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Schuchhardt (Schliemanns Ausgr. σ. 327) ὑπέδειξαν, ὅτι παριστῶσι τὰ πρότυπα τῶν Σειληνῶν, Σατύρων καὶ τῶν παραπλησίων τούτοις δαιμόνων[5]· ἐὰν ὅμως τὰ κρα-

τῶν κεράτων· διότι ἐν σελ. 65 ἀποφαίνεται, ὅτι ἀμφότεροι οἱ λίθοι «εἶναι ἀπομιμήσεις ἑλληνικαὶ περσικῶν πρωτοτύπων ἢ κάλλιον αὐτόχρημα περσικὰ ἔργα οὐχὶ ἀρχαιότερα τῶν χρόνων τοῦ Δαρείου». Οἱ ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Βαφειοῦ ὅμως τέσσαρες λίθοι, ἐφ' ὧν αἱ αὐταὶ ἀκριβῶς παραστάσεις ανευρίσκονται (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1889 πίν. 10 ἀρ. 5, 13, 33, 34), ἀπέδειξαν ὅτι ἡ θεὰ αὕτη εἶναι ἐν Ἑλλάδι πολὺ ἀρχαιοτέρα πάντων Δαρείων καὶ Μεγαβάζων.

[1] Ὅσα τοιαύτας ἐν Gazette archéol. 1888 πίν. 1, εἰς ἣν καὶ ὁ Winter παραπέμπει. — Perrot et Chipiez I σ. 63 εἰκ. 42. — Maspero, Archéol. égypt. σ. 225.

[2] Ἡ Thueris προστατεύει τὰς ἐγκύους γυναῖκας καὶ παρίσταται κατὰ τὸν τοκετὸν αὐτῶν (Maspero ἔ. ἀ.), εἶναι δὲ καὶ θεὰ τοῦ θηλασμοῦ (Pierret, Diction. d'archéol. égypt. ἐν λ. Thueris).

[3] Τοῦτο εἶναι βέβαιον περὶ ἑνὸς τοὐλάχιστον τῶν παρὰ Milchhöfer (ἔ. ἀ. εἰκ. 44α), περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ ἐκ Κύπρου ἀγγείου (Perrot et Chipiez III εἰκ. 555, 556) καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1889 πίν. 10, 35, 36 ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Βαφειοῦ λίθων. Περὶ τοῦ παρὰ Milchhöfer 466 τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀμφίβολον. Πρβ. Milchhöfer ἔ. ἀ. καὶ Archäol. Ztg. 1883 σ. 247 ἑξ. Rossbach ἔ. ἀ. καὶ ὅσους αὐτοὶ ἀναφέρουν· πρὸς τούτοις Knoll Studien κλ. σ. 11 ἑξ.

[4] Ὄνου κεφαλὰς ἔχουσιν ἐπὶ τῆς τοιχογραφίας Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1887 πίν. 10, 1, ἵππου δὲ κεφαλὴν τὸ παρὰ Milchhöfer εἰκ. 446 (ἢ μήπως εἶναι καὶ τοῦτο ὀνοκέφαλον;), λέοντος δ' ἴσως τὰ λοιπὰ παρὰ Milchhöfer αὐτόθι. Πρβ. τοὺς ἐν τῇ προηγουμένῃ σημειώσει ἀναφερομένους συγγραφεῖς.

[5] Καὶ ὁ Reinach τὴν αὐτὴν περίπου γνώμην ἐδήλωσε, διότι ἀνα-

τοῦντα τὰ ἀγγεῖα τέρατα εἶναι ἀπομιμήσεις τῆς Thueris, τότε ἐξ ἀνάγκης καὶ ταῦτα· ἀλλ' ἐπιτρέπεται νὰ ὁμιλῶμεν περὶ ἀπομιμήσεως ἢ παρανοήσεως, ὅταν οὔτε ἐν ταῖς μορφαῖς, οὔτε ἐν ταῖς πράξεσι οὔτε ἐν ἄλλῳ τινὶ ὑπάρχει ἡ ἐλαχίστη ὁμοιότης μεταξὺ ἀπομιμήσεως καὶ δῆθεν προτύπου;

Ἀποκλειομένης τῆς αἰγυπτίας θεᾶς μένει νὰ ἴδωμεν, ἐὰν ἦναι δυνατὸν νὰ ἑρμηνευθῶσιν αἱ περίεργοι αὗται μορφαὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας· περὶ τῶν φερόντων ζῶα τεράτων δέν μοι φαίνεται, ὅτι θὰ εὑρεθῇ εὐκόλως ἑρμηνεία καλλιτέρα τῆς θεωρούσης αὐτὰ ὡς δαίμονας τῶν δασῶν, περὶ δὲ τῶν κρατούντων ἀγγεῖα εἶπον ἤδη ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1889 σ. 169 ὅτι κατὰ τὴν γνώμην μου παριστῶσι δαίμονας τῶν ὑδάτων· τῷ ὄντι εἶναι γνωστόν, ὅτι τοὺς ποταμοὺς παρωμοίαζον οἱ Ἕλληνες ἕνεκα τοῦ ῥεύματος καὶ τῆς ὁρμῆς των πρὸς ταύρους, λέοντας, κάπρους, ἵππους, κριοὺς καὶ ἄλλα ζῶα (ἴδε Preller-Plew Gr. Myth. I σ. 448) καὶ ὅτι καὶ ὀνόματα ἔθετον αὐτοῖς τοιαῦτα· οὕτω ἔχομεν ποταμοὺς Κριόν, Σῦν, Τράγον, Ταύριον ἢ Ταῦρον, Λύκον, Ἔλαφον, ἔπειτα Ἵππου κρήνην ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος καὶ ἄλλην ἐν Τροιζῆνι, ὁμοίως πηγὴν Ἱππὼ κ. ἄ. (πρβ. περὶ πάντων Pape, Wörterb. der gr. Eigenn.). Ἰδιαιτέρως ὅμως τοῦ λέοντος ἡ μορφὴ καὶ τὸ ὄνομα ἀπαντᾶται οὐχὶ σπανίως ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὕδωρ· ὁ λέων τῆς Νεμέας, ὃν φονεύει ὁ Ἡρακλῆς, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ χείμαρρος ὁρμητικός, ὅπως ὁ Ἐρυμάνθιος κάπρος εἶναι αὐτὸς ὁ ποταμὸς Ἐρύμανθος[1]· ὁ Ἀλφειὸς ἐκαλεῖτο *λεόντειος πόρος*, διότι παρὰ τὰς πηγὰς αὐτοῦ ὑπῆρχον ἱδρυμένοι δύο λέοντες[2], ἐν Ἀθήναις δὲ ὑπῆρχεν ἐπί τινος κρήνης ἱδρυμένον ἄγαλμα χαλκοῦν λέοντος, ὅστις ἐκαλεῖτο *κρηνοφύλαξ* (Πολυδ. Ὀνομ. 8, 113)· ἔπειτα εἶναι γνωστόν, ὅτι ἐν ταῖς κρήναις ἔθετον πολλάκις ὡς κρουνοὺς κεφαλὰς καὶ ἄλλων μὲν ζώων, πρὸ πάντων δὲ λεόντων, καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ ἀναμφιβόλως ὀρθῶς ὁ Curtius (Plastik κλ. σ. 143) ἐκ τῆς κοινῆς Ἕλλησι καὶ Ἰταλοῖς παραστάσεως, τῆς σωζομένης καὶ σήμερον ἔτι ἐν Ἑλλάδι, καθ' ἣν ἡ πηγὴ θεωρεῖται ὡς κεφαλὴ τοῦ ὕδατος[1]· ὅταν δὲ ἡ κεφαλὴ αὕτη εἶναι λέοντος, δὲν ἀκολουθεῖ ὅτι καὶ τοῦ σώματος τὴν μορφὴν ἀνάλογον ἐφαντάζοντο; ἀπὸ τῶν κρηνῶν δὲ μετήνεγκαν τὰς λεοντοκεφαλὰς οὐ μόνον εἰς τὰς ὑδρορρόας τῶν οἰκοδομημάτων, ἀλλ' ἤδη εἰς λίαν ἀρχαίους χρόνους καὶ εἰς ἄλλα παρεμφερῆ ἀντικείμενα[2]. Τέλος ὀνόματα ποταμῶν, οἷα τὰ Βοάγριος καὶ Βουφάγος, εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, καθ' οὓς τὰ πάντα καὶ κατ' ἐξοχὴν τοὺς ποταμοὺς ὑπὸ τὴν μορφὴν ἐμψύχων ὄντων ἐφαντάζοντο, βεβαίως σαρκοβόρα θηρία καὶ δὴ λέοντας ἐδήλουν. Ἀληθὲς ὅμως εἶναι ἀφ' ἑτέρου, ὅτι βραδύτερον ἐν τῇ τέχνῃ ὑπερίσχυσε πάντων τῶν ἄλλων ζώων ὁ ταῦρος καὶ τούτου τὴν μορφὴν ἢ μέρος αὐτῆς φέρουσιν οἱ ποταμοί, οὐχὶ δὲ τὴν τοῦ λέοντος ἢ τοῦ συός[3]· Τούτου αἴτιος ἐγένετο πιθανῶς ὁ Ἀχελῷος, ὅστις πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος λατρευόμενος ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν ποταμὸς παρίστατο συνηθέστερον ὑπὸ μορφὴν ἀνθρωποκεφάλου ταύρου (Stoll ἐν Roschers Lex. I σ. 7 ἑξ.), τούτου δὲ τὴν μορφὴν ἔδωκαν φαίνεται οἱ τεχνῖται καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ἰδίως ἐν Σικελίᾳ. Τὸ ἀγγεῖον, ὅπερ ἐπὶ τῶν μυκηναίων μνημείων κρατοῦσι τὰ ὄντα, περὶ ὧν ὁμιλοῦμεν, εἶναι γνωστὸν σύμβολον τῶν ποταμῶν καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ τέχνῃ, ἀπὸ τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων ὅμως μόνον (Lehnerdt ἔ.ἀ. σ. 1492)· ἴσως ὑπόκειται τῇ ἐμφανίσει ταύτῃ παράδοσις λαϊκὴ ἀρχαιοτάτη, ἴσως ὅμως καὶ αἱ αὐταὶ ἰδέαι ἐξεφράσθησαν διὰ τῶν αὐτῶν συμβόλων κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ περὶ τὸ τέλος τῆς μακραίωνος ἐξελίξεως τῆς τῶν ποταμίων θεῶν μορφῆς.

Ὑπὲρ τῆς ἑρμηνείας ταύτης τῶν ἀγγεῖα κρατούντων τεράτων συνηγορεῖ πρὸ παντὸς ὁ ἐκ Βα-

φέρων (Revue archéol. 1889 t. 14 σ. 131) τὴν μυκηναίαν τοιχογραφίαν ἀνέμνησε τὸν μῦθον τοῦ Μίδα, μορφῆς δηλαδὴ συγγενοῦς τοῖς Σειληνοῖς καὶ Σατύροις.

[1] Bursian, Geogr. 2, 35. — Curtius, Pelop. II σ. 506. Πρβλ. Θεοκρ. 25, 201 περὶ τοῦ λέοντος τῆς Νεμέας: πάντας γάρ, πίσῃ τις ἐπικλύζων ποταμός ὥς, λὶς ἄμοτον κεράϊζε. Τοῦτο τὸ χωρίον ἀναφέρων ὁ Curtius ὀρθῶς παρατηρεῖ ὅτι ὁ μῦθος ἐννοεῖ κυρίως τὸ ἀντίστροφον, ἐκεῖνος δηλαδὴ παραβάλλει τὸν ποταμὸν πρὸς λέοντα, ὁ δὲ Θεόκριτος τὸν λέοντα πρὸς ποταμόν.

[2] Παυσ. 8, 44, 3. — Curtius, Plastik der Hellenen an Quellen und Brunnen σ. 145 ἐν Abhdl. der Akad. zu Berlin 1876.

[1] *Κεφαλάρια* καλοῦμεν ἡμεῖς τὰς ἀφθόνους πηγάς.

[2] Ὅρα τὴν ἐν Journal of hell. Studies 1890 πίν. 1 δημοσιευθεῖσαν ὡραιοτάτην μικρὰν λήκυθον, ῥυθμοῦ τοῦ λεγομένου πρωτοκορινθιακοῦ, ἥτις ἀντὶ λαιμοῦ καὶ στομίου ἔχει κεφαλὴν λέοντος.

[3] Οἱ ποταμοὶ ὅμως Λύκος καὶ Κάπρος παρίστανται ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ οἰκείου ζώου ἑκάτερος ἐπὶ νομίσματος τῆς ἐν Φρυγίᾳ Λαοδικείας. Head. hist. num. σ. 566. Mionnet, Suppl. 7 σ. 587. Lehnerdt ἐν Roschers Lex. der Myth. I σ. 1493. Εἰκόνα τοῦ νομίσματος δὲν εἶδον ἐγώ.

φειοῦ λίθος καὶ τὸ ἐπ᾽ αὐτοῦ δενδρύλλιον, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἀρδεύουσιν οἱ δαίμονες· ἀλλὰ καὶ ὡς κοσμηματικαὶ μορφαὶ ἐπὶ τῶν λαβῶν τοῦ μεγάλου ἐκ Κύπρου χαλκοῦ ἀγγείου — λέβητος ἢ κρατῆρος — εὑρηνται βεβαίως ἐν θέσει λίαν ἁρμοζούσῃ τῇ φύσει αὐτῶν· τρίτον ἐξηγεῖται οὕτω καὶ τὸ γεγονός, ὅτι συνήθως μὲν παρίστανται τὰ τέρατα λεοντόμορφα, ἐνίοτε ὅμως ἔχουσιν ἴσως κεφαλὴν ἵππου ἢ ἄλλου τινὸς ζώου, ὅπως καὶ τοὺς ποταμοὺς ὑπὸ διαφόρων ζώων μορφὰς ἐφαντάζοντο. Τέλος προσθέτω ἐνταῦθα τὴν εἰκασίαν, ὅτι καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ ἐκ Μυκηνῶν δακτυλίου λεοντοκεφαλαί, ἐὰν δὲν ἦναι ὅλως κοσμηματικαί, ἴσως πηγὰς ποταμῶν παριστῶσι[1].

Ε

Ἐρχόμεθα νῦν εἰς ζήτημα ἀφορῶν εἰς τὴν τροφήν. Ὡς γνωστόν, ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν οἱ ἥρωες δὲν τρώγουσιν ἰχθῦς εἰμὴ ἐν μεγίστῃ ἀνάγκῃ (Buchholz, Hom. Real. II 1 σ. 161)· ἀφ᾽ ἑτέρου ὅμως εἶναι ἀληθές, ὅτι πολλὰ χωρία τῆς τε Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας ἀποδεικνύουσιν ὄχι μόνον ὅτι ἡ ἁλιεία δὲν ἦτο ἄγνωστος, ἀλλὰ καὶ ὅτι εὐτύχημα μέγα ἐθεωρεῖτο, ἐὰν ἡ πλησίον θάλασσα παρεῖχεν ἀφθόνους ἰχθῦς, ὡς Ὀδυσ. Τ 113. Πῶς δ᾽ ἐξηγεῖται ἡ ἀντίφασις αὕτη; ὅπως καὶ αἱ τόσαι ἄλλαι αἱ ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν ἠθῶν τῆς ὁμηρικῆς κοινωνίας παρατηρούμεναι· ὡς π. χ. ὅτι οἱ ἥρωες δὲν ἀναφέρονται γράφοντες ἢ ἱππεύοντες ἢ τρώγοντες ἑφθὰ κρέατα, ἂν καὶ ἦναι ὅλως ἀπίθανον ὅτι τὰ πράγματα ταῦτα ἦσαν ἄγνωστα τοῖς Ἕλλησι μέχρι τέλους τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς· ἀλλ᾽ ἡ ἐπικὴ ποίησις ἐγεννήθη καὶ διεμορφώθη ἐν ἐποχῇ, καθ᾽ ἣν τῷ ὄντι οἱ Ἕλληνες οὔτε ἔγραφον οὔτε ἵππευον οὔτε ἔτρωγον ἰχθῦς ἢ ἑφθὰ κρέατα, οἱ δ᾽ ὑστερώτεροι ἐπικοὶ ποιηταί, καί περ ζῶντες ἐν χρόνοις, καθ᾽ οὓς τὰ ἤθη ἦσαν διάφορα, διέσωζον ὅμως διὰ τῆς παραδόσεως τοῦ ἔπους γνῶσιν τοῦ βίου τῶν ἡρώων, οὓς ἔψαλλον, ἡ γνῶσις δ᾽ αὕτη προεφύλαττεν αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ ἀναχρονισμῶν[1]. Μεταξὺ λοιπὸν τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τῆς μακρᾶς περιόδου, καθ᾽ ἣν ἤκμασεν ἡ ἐπικὴ ποίησις, ἤρχισαν οἱ Ἕλληνες συνειθίζοντες νὰ τρώγωσιν ἰχθῦς· πρότερον ἀπεῖχον τῆς τροφῆς ταύτης, ἂν καὶ κατῴκουν χώρας προκαλούσας εἰς ἁλιείαν. Τὸ συμπέρασμα δὲ τοῦτο ἐπικυροῖ καὶ ἡ γλωσσολογία, διότι ὁ Helbig (Italiker in der Poebene σ. 75 ἑξ.) ἀπέδειξεν, ὅτι πᾶσαι αἱ ἑλληνικαὶ καὶ λατινικαὶ λέξεις αἱ εἰς τὴν ἁλιείαν καὶ τὴν ἰχθυολογίαν ἀναφερόμεναι διαφέρουσιν ἀλλήλων, καὶ συμπεραίνει ἐκ τούτου, ὅτι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἰταλοὶ μετὰ τὸν χωρισμόν των ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἁλιείαν καὶ ἰχθυοφαγίαν (πρβ. καὶ Schrader, Sprachvergleichung und Urgeschichte σ. 171). Πρὸς μείζονα τούτου τεκμηρίωσιν ἀναφέρει ὁ Helbig (αὐτ. σ. 15), ὅτι ἐν ταῖς terramare τῆς Ἰταλίας, ἔνθα ἀνευρίσκονται τὰ λείψανα τῶν οἰκήσεων τῶν ἀρχαιοτάτων Ἰταλῶν, μόνον ἅπαξ εὑρέθη ἄκανθα ἰχθύος, ἥτις ὅμως καὶ τυχαίως δύναται νὰ κατήντησεν ἐκεῖ· πλὴν ταύτης δὲ οὐδὲν ἄλλο ἴχνος ἰχθυοφαγίας οὐδ᾽ ἄγκιστρον ἀνεκαλύφθη ἐν αὐταῖς.

Τοῦτ᾽ αὐτὸ ὅμως συμβαίνει καὶ ἐν Μυκήναις· διότι ἐν ᾧ ἔν τε τοῖς ἐρειπίοις αὐτῶν καὶ τοῖς τάφοις ἀνεκαλύφθησαν μέχρι τοῦδε ὄχι μόνον πλεῖστα ὀστᾶ ζώων, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα ὄστρεα εἰδῶν διαφόρων, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι τὰ θαλάσσια ἔργα δὲν ἦσαν ἄγνωστα τοῖς Μυκηναίοις, ὅμως εἰσέτι δὲν ἀνεκαλύφθη, ὅσον ἐγὼ οἶδα, οὔτε ἐν Μυκήναις, οὔτε ἐν Τίρυνθι[2] οὔτε ἄλλοθί που ἡ ἐλαχίστη ἔνδειξις, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῆς μυκηναίας ἐποχῆς ἔτρωγον τοὺς ἰχθῦς, οὔτε ἄγκιστρον δηλαδὴ οὔτε ἄκανθα ἰχθύος οὔτε ἄλλο τι παραπλήσιον, ἂν καὶ ἐν Μυκήναις τοὐλάχιστον ἐγὼ *ἀπὸ πολλοῦ ἰδιαιτέρως προσέχω ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου*[3]. Τὸ πόρισμα ἡμῶν ἐκ τῶν φαινομένων τού-

[1] Ὁ Knoll ἔ. ἀ. πραγματευόμενος περὶ τῶν τερατομόρφων τούτων ὄντων τῶν τε ἀγγεῖα κρατούντων καὶ τῶν ζῷα φερόντων καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἀνατίθενται ἐνταῦθα τοῖς ζώοις πράξεις δαιμόνων καὶ ἀνθρώπων χάριν τοῦ γελοίου, ἔν τισι δὲ καὶ χάριν διδασκαλίας (ὅπως ἐν τοῖς μύθοις τοῦ Αἰσώπου). Περιττὸν ἴσως νὰ εἴπω, ὅτι δὲν συμφωνῶ.

[1] Σχεδὸν αὐτολεξεὶ ἐκ v. Wilamowitz-Möllendorf, Homerische Untersuchungen σ. 292.

[2] Ἐν τῷ βιβλίῳ Tiryns οὐδαμοῦ βλέπω νὰ γίνηται λόγος περὶ ἰχθύων ἤ τινος σχετικοῦ εὑρήματος· ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι καὶ ὄστρεα δὲν ἀναφέρονται.

[3] Τὸ μόνον ὅπερ ἠδύνατό τις ν᾽ ἀναφέρῃ ὑπὲρ τῆς ἐναντίας γνώμης εἶναι νομίζω ὁ τοῦ βρεττανικοῦ μουσείου αἱματίτης λίθος (Katal. of Gems of the Br. Mus. ἀρ. 80 μετ᾽ εἰκόνος), ἐφ᾽ οὗ παρίσταται ἀνὴρ φορῶν τὸ γνωστότατον περίζωμα καὶ κρατῶν ἰχθῦν ἀπὸ σχοινίου· ἴσως ὑποτίθεται νῦν δὴ ἁλιεύσας αὐτόν, καὶ ἐὰν τὸν ἡλίευσε, τὸ ἔπραξε πιθανῶς ἵνα τὸν φάγῃ· ἀλλ᾽ ἀπέναντι τῶν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν ἐξαγομένων ὁ λίθος οὗτος ἓν μόνον δύναται ν᾽ ἀποδείξῃ, γνωστὸν καὶ ἄλλοθεν,

των θὰ παραθέσωμεν κατωτέρω, ἂν καὶ εἶναι εὐνόητον, παρατηροῦμεν μόνον ἐνταῦθα, ὅτι ἐν ᾧ ἡ ἰχθυοφαγία ἦτο ἄγνωστος τοῖς Μυκηναίοις, ἄγνωστος τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐπικῇ ποιήσει, ἄγνωστος τοῖς ἀρχαιοτάτοις Ἰταλοῖς, ἦτο ὅμως γνωστοτάτη τοῖς τὴν Τροίαν κατοικοῦσι, διότι ἀνεκαλύφθησαν αὐτόθι ἐν τοῖς ἐρειπίοις καὶ τῆς δευτέρας πόλεως, ἧς τὸ ἀνάκτορον τόσον ὁμοιάζει πρὸς τὰ τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηνῶν, τόσα λείψανα διαφόρων εἰδῶν ἰχθύων, ὥστε κατὰ τὸν Virchow (Ilios ἔκδ. γαλ. σ. 366) ἐσχημάτιζον ἐνιαχοῦ στρώματα πάχους μιᾶς σπιθαμῆς.

Αἱ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἔρευναι κατέδειξαν ἄξια λόγου σημεῖα παραλληλισμοῦ μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ὃν καλοῦμεν συντόμως *μυκηναῖον*, καὶ τῶν ἀρχαίων Ἰταλῶν ἐν γένει, συγγενείας δὲ μετὰ τῶν ὑστερωτέρων Ἑλλήνων, οἵτινες ἐν πολλοῖς ἠκολούθησαν τὴν ἐν τῇ μυκηναίᾳ ἐποχῇ ἀρξαμένην ἐξέλιξιν, ἰδίᾳ ἐν τῇ θρησκείᾳ· δὲν ἀμφιβάλλω λοιπόν, ὅτι ὁ λαὸς οὗτος ἀπὸ Βορρᾶ κατῆλθεν εἰς Ἑλλάδα καὶ ὅτι εἶναι ἑλληνικός. Πρὸς μείζονα ὅμως τούτου ἐντύπωσιν ἀνακεφαλαιοῦμεν τὰ κυριώτατα τῶν πορισμάτων. Αἱ οἰκίαι εἶχον συνήθως στέγας ἀετοειδεῖς ἢ ἐπικλινεῖς πρὸς τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ οἰκήματος, οἷαι ἰδιάζουσι τοῖς βορείοις κλίμασιν, ὁ τρόπος δ' οὗτος ἦν ὁ ἐγχώριος, ἐν ᾧ ἡ τῶν ἡλιαστηρίων κατασκευὴ διὰ τῆς Ἀνατολῆς ἐγένετο γνωστή· τὰ ἀνάκτορα καί τινες οἰκίαι εἶναι κυρίως ἰσόγειοι, ἄλλαι ὅμως εἶναι προσιταὶ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ μόνον διὰ κλιμάκων μᾶλλον ἢ ἧττον ὑψηλῶν, ὁμοίας δ' οἰκίας εὑρίσκομεν ἐν ταῖς παναρχαίαις Ἀθήναις, ἐν αἷς καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἔτι χρόνους οἱ *πύργοι* ἔξωθεν ἦσαν πολλάκις ἀναβατοί, ὅπως πάλιν ἐν ταῖς ἀρχαίαις τῶν Ῥωμαίων οἰκίαις[1]. Ἰδέαν περὶ τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς τῆς μυκηναίας οἰκίας σχηματίζομεν ἐκ τῶν ὀστεοδόχων λαρνάκων τῆς Κρήτης, διότι εἴς τινας τούτων ἔδωκαν μορφὴν οἰκίας, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἰταλίᾳ· ἐπὶ μιᾶς δὲ τῶν ἐκ Κρήτης λαρνάκων εὕρομεν καὶ τὴν ἀρχὴν συνηθεστάτου ἐν τῇ μυκηναίᾳ τέχνῃ κοσμήματος ἐκ τῆς ξυλουργικῆς ἀναπτυχθέντος. Σχετικῶς πρὸς τὴν ἐσθῆτα εἴδομεν ὅτι ἐν Μυκήναις ὑπῆρχον συγχρόνως δύο τύποι πορπῶν, ὁ μὲν ἀρχαϊκώτερος, ὁ δὲ μᾶλλον ἀνεπτυγμένος, ἀμφότεροι δ' οὗτοι οἱ τύποι ὡσαύτως συγχρόνως εὑρίσκονται καὶ ἐν ταῖς terramare τῆς Ἰταλίας ταῖς εἰς τὴν καθαρὰν χαλκῆν περίοδον ἀνηκούσαις, ὥστε ἂν μή τι ἄλλο, ἐπικοινωνίαν τοὐλάχιστον μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν. Μετὰ τῶν κατοίκων τῶν terramare ἔχουσιν οἱ Μυκηναῖοι καὶ ἄλλο γνώρισμα κοινόν, τὴν ἄγνοιαν τῆς ἰχθυοφαγίας, τὸ γνώρισμα δὲ τοῦτο ἔχει μεγίστην σημασίαν, διότι, ὡς διδάσκουσι τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα καὶ ἡ γλωσσολογία, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἰταλοὶ ἐν χρόνοις σχετικῶς ὑστέροις ἤρχισαν συνειθίζοντες εἰς τὴν τροφὴν ταύτην. Πάλιν δ' ἡ γλωσσολογία παρέχει ἡμῖν ἐξήγησιν τοῦ παραδόξου ἀληθῶς φαινομένου, ὅτι οἱ Μυκηναῖοι οἱ μὴ τρώγοντες ἰχθῦς ἦσαν, ὡς αἱ ἀνασκαφαὶ ἀπέδειξαν[1], δεινοὶ ὀστρεοφάγοι· διότι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἰχθῦς τὸ ὄνομα τῶν ὀστρέων ἔχει τὴν αὐτὴν ῥίζαν παρὰ τοῖς Ἕλλησι, Λατίνοις, Γερμανοῖς, Ῥώσσοις, Ἰρλανδοῖς (Schrader ἔ. ἀ. σ. 120 καὶ 169). Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν θρησκείαν εἴδομεν, ὅτι πολλαὶ τῶν σωζομένων παραστάσεων τῶν εἰς θεοὺς ἀναφερομένων, καὶ δὴ αἱ σπουδαιότεραι, δύνανται νὰ ἑρμηνευθῶσιν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, ἑρμηνευόμεναι δ' οὕτω παρέχουσιν ἡμῖν εἰκόνα τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀκριβῶς ὁποίαν ἔπρεπε νὰ προσδοκῶμεν· διότι εὑρίσκομεν

ὅτι ἀκριβῶς τῶν λίθων τούτων πολλοὶ ἀνήκουσιν εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέραν τῆς καθαρῶς μυκηναίας· ἐξ ὅσων ὅμως εἴπομεν ἐν τῷ κειμένῳ ἐννοεῖται, ὅτι ὁ αἱματίτης τοῦ βρεττανικοῦ μουσείου δύναται νὰ ἦναι — καὶ πιθανώτατα εἶναι — ἀρχαιότερος πολλῶν μερῶν τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσείας.

[1] Ἐνταῦθα δὲν δύναμαι νὰ μὴ παραθέσω τὴν ἑξῆς περικοπὴν ἐκ τοῦ Helbig Italiker in der Poebene σ. 60: Unwillkürlich drängt sich die Frage auf, ob nicht gewisse Erscheinungen in der späteren italischen Architektur, wie die hohe Terrasse, die dem italischen Tempel im Gegensatz zum griechischen eigenthümlich ist, und überhaupt die Tendenz der Italiker, die Gebäude auf hohen Substructionen zu errichten, vermöge einer Reihe von Zwischengliedern, deren Kenntniss uns verloren gegangen ist, mit dem uralten Pfahlbau in Zusammenhang steht. Διότι ἡ αὐτὴ ἐρώτησις προβάλλει καὶ σχετικῶς πρὸς τὰς οἰκίας τῶν Μυκηνῶν καὶ τὰς ἐπὶ τῆς Πνυκός· πρὸς τούτοις δὲ τολμῶ νὰ ἐκδηλώσω τὴν εἰκασίαν, ὅτι καὶ ἡ παράδοξος ἔντασις τῶν κιόνων τῆς μυκηναίας ἐποχῆς πρὸς τὰ ἄνω ἐκ τοιαύτης τινὸς ἀρχῆς πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ, ἐκ τοῦ ὅτι δηλαδὴ εἶναι οὗτοι κυρίως *πάσσαλοι* ἐκ κορμῶν ὅλων δένδρων, ὧν ἡ κορυφὴ ἐμπηγνύεται εἰς τὴν γῆν.

[1] Πρβ. περὶ τῆς ὀστρεοφαγίας τῶν Μυκηναίων, ἧς τεκμήρια ἀνευρίσκει τις ἐν Μυκήναις ὁπουδήποτε σκάψῃ, Schliemann, Mycènes σ. 366.

τὸν Δία καὶ τὴν Γῆν (ὑπὸ οἱονδήποτε ὄνομα), ἔπειτα τὴν Ἄρτεμιν καὶ δαίμονας τερατομόρφους τῶν ὀρέων καὶ τῶν ὑδάτων, θεοὺς δηλαδὴ πάντας τῆς φύσεως καὶ ὁμολογουμένως ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων· ἰδίως ἀξία προσοχῆς εἶναι ἡ ἐπὶ μυκηναίων ἔργων ἀναγνώρισις τῆς Ἀρτέμιδος ὑπὸ μορφήν, ἣν καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους εἶχεν· διότι ἡ Ἄρτεμις εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ μεγίστων θεῶν τῆς Ἑλλάδος, ἡ δὲ λατρεία της διέσωσε πολλαχοῦ ἀναμνήσεις ἀνθρωποθυσιῶν· εἶναι ἡ μεγάλη θεὰ τῆς φύσεως καὶ ὡς τοιαύτη ἔν τισι μύθοις — π. χ. τοῖς ἀρκαδικοῖς — γυνὴ τοῦ Διός· αὐτὴ δίδει καὶ ἀφαιρεῖ τὴν ζωήν, διὰ τοῦτο προστατεύει τὸν τοκετὸν τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ φονεύει αὐτὰς — λέων ἐν γυναιξὶ (Ἰλ. Φ 483)· εἶναι κυρία τῶν θηρίων τοῦ δάσους — πότνια θηρῶν, εἶναι κουροτρόφος. Ἔχει λοιπὸν δύο ὄψεις, τὴν μὲν ζωοπάροχον, τὴν δὲ φθοροποιόν· διὰ τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον, ὅτι ἐπὶ τοῦ ἐγγεγλυμμένου λίθου, ὃν ἀνωτέρω (σ. 35) ἀνεφέραμεν, παρίσταται ἀφ' ἑνὸς μὲν φόνον διὰ τῶν βελῶν προπέμπουσα[1], ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔχουσα, ὡς ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν περιγράφεται, μαστοὺς μεγάλους καὶ λαγόνας εὐρείας, ἤτοι τὰ χαρακτηριστικὰ οὐχὶ παρθένου, ἀλλὰ γυναικὸς καρποφόρου· τοιαύτη δ' εἰκονίζεται καὶ ἐπὶ ἄλλων λίθων, ἐφ' ὧν κρατεῖ ζῷα ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ ἢ τῶν κεράτων[2].

Ὅτι πάντα ταῦτα εἶναι συμπτώσεις τυχαῖαι ἢ ἀπομιμήσεις ἢ καὶ παρανοήσεις ἢ ὅτι προέρχονται ἐξ ἐπιδράσεως ἑλληνικῆς ἐπὶ τοῦ μυκηναίου πολιτισμοῦ καθ' ὃν χρόνον Ἕλληνες ἀληθεῖς καὶ Μυκηναῖοι κατὰ τὸ μεταίχμιον τῶν δύο ἐποχῶν ἦλθον εἰς ἐπιμιξίαν[1], δὲν δύναμαι νὰ πεισθῶ· ἐν τῇ τέχνῃ βλέπομεν ἐπίδρασιν κυρίως αἰγυπτιακήν, ἡ δὲ τέχνη τῶν χυτῶν χαλκῶν εἰδωλίων, ἥτις ἐκ Φοινίκης πιθανῶς εἰσήχθη, μόνον κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς ἐμφανίζεται· ἐν τῇ θρησκείᾳ ὅμως ἀνευρίσκομεν τὸν πυρῆνα τῆς μετὰ ταῦτα ἑλληνικῆς θρησκείας, ἐν τοῖς ἤθεσι δὲ — τροφῇ, οἰκίαις, πόρπαις κλ. συγγένειαν μετὰ τῶν λαῶν τῆς Ἰταλίας καὶ ἐν γένει τῆς Εὐρώπης. Μετὰ τῶν πορισμάτων δὲ τούτων συμπίπτουσι παραδόξως αἱ νεώταται ἀποφάνσεις δύο ἐρευνητῶν, τοῦ Flinders Petrie καὶ τοῦ A. S. Murray· ὁ πρῶτος γράφει (Journal of hell. Studies 1890 σ. 276) ὅτι ὁ μυκηναῖος πολιτισμὸς εἶναι κλάδος τοῦ ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὴν χαλκῆν ἐποχὴν ἐπικρατήσαντος καὶ ἐπὶ τὴν Γαλλίαν, Οὐγγαρίαν, Ἰταλίαν, Ἑλλάδα καὶ Λιβύην ἐκταθέντος πολιτισμοῦ, ὁ δὲ Murray (American Journal of Arch. 1890 σ. 443) ὁμιλῶν περὶ τῶν ἐκ Βαφειοῦ χρυσῶν ποτηρίων λέγει, ὅτι οἱ ἐπ' αὐτῶν ἄνδρες προξενοῦσιν αὐτῷ ἐντύπωσιν μᾶλλον *κελτικοῦ* ἢ ἀνατολικοῦ λαοῦ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

---

[1] Καὶ τὸ ὄνομά της *Ἄρτεμις* τοῦτο δηλοῖ, ὡς λαμπρῶς ἡρμήνευσεν αὐτὸ ὁ Robert (Preller-Robert Gr. Myth. I σ. 296)· ἄρταμος λέγεται ὁ σφαγεύς.

[2] Περὶ τῆς ἀρχαιοτάτης θρησκείας τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει πρβ. Curtius Studien zur Gesch. des gr. Olymps ἐν Sitzungsb. der berl. Akad. 1890 σ. 1141 ἑξ. Ὁ Ζεύς, οἱ δαίμονες τῶν ὑδάτων ἐν γένει, ὁ Ἥλιος, ἡ Σελήνη καὶ ἡ Ἠώς — αὗται εἶναι κατὰ τὸν Curtius αἱ ἀρχαιόταται θεότητες τῆς Ἑλλάδος. Περὶ τῆς Ἀρτέμιδος ὅρα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως Studien zur Gesch. der Artemis ἔ. ἀ. 1887 σ. 1169 ἑξ., ἔνθα ἐκτενέστερον ἀναπτύσσεται ἡ ἀρχικὴ φύσις καὶ εὐρεῖα δύναμις τῆς θεᾶς, ἀλλὰ καὶ συνάπτεται μετὰ τῆς Ἀσίας — ζήτημα περὶ ὃ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐνταῦθα. Προσπαρατηρῶ δὲ περὶ τῆς Ἀρτέμιδος τοῦτο μόνον, ὅτι ἀρχικῶς τὸ εἰς αὐτὴν ἀφιερωμένον ζῷον εἶναι οὐχὶ ἡ ἔλαφος, ἀλλ' ἡ *χίμαιρα*, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ εἰς τὴν Ἀγροτέραν θυσίαι τῶν Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν, ἐπὶ δὲ τῶν μυκηναίων λίθων κρατεῖ, ὡς εἴδομεν, ἀπὸ τῶν κεράτων ζῷον, ὃ συνήθως ὀνομάζομεν τράγον, ἀλλὰ ὀρθότερον βεβαίως θὰ ἐκαλεῖτο καὶ τοῦτο χίμαιρα.

[1] Οὕτω ἐδικαιολόγησαν τὴν ἐν Μυκήναις ἀνακάλυψιν τῶν πορπῶν.

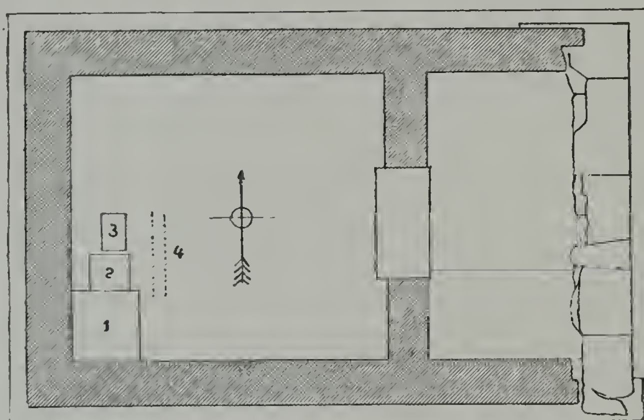
ΑΓΑΛΜΑΤΑ ΕΚ ΡΑΜΝΟΥΝΤΟΣ

(Πίν. 4, 5, 6 καὶ 7)

Ἐντὸς τοῦ σηκοῦ τοῦ ἐν παραστάσι μικροῦ ναοῦ τοῦ καλουμένου *τῆς Θέμιδος* ἐν Ραμνοῦντι (ἴδ. Uned. Antiqu. of Attika publ. b. the society of Dilet. Cap. VII Tav. 5) εὕρομεν κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἐνεργοῦντες ἀνασκαφὰς ἀναλώμασι καὶ ἐντολῇ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας τὰ ἐν τοῖς πίναξι 4-7 φωτοτυπικῶς δημοσιευόμενα τρία ἀγάλματα μετὰ τῶν ἐνεπιγράφων βάθρων αὐτῶν, κειμένων κατὰ χώραν. Ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ σηκοῦ εὕρομεν καὶ δύω ἕτερα ἀρχαϊκὰ ἀγαλμάτια, οἷς παρεμφερῆ τινα τῶν ἐν Ἀκροπόλει, ἀκέφαλα, καὶ δύω ἐπίσης ἀρχαϊκὰς κεφαλὰς ἑτέρων ἀγαλματίων, ἅτινα παρελείψαμεν ἐν τῇ δημοσιεύσει ταύτῃ τῶν ἐκ Ραμνοῦντος γλυπτῶν ἔργων, ἅτε ἥσσονος ὄντα λόγου ἄξια, διά τε τὸ κοινὸν τοῦ τύπου καὶ τὴν πλημμελῆ αὐτῶν διατήρησιν.

Ὁ ναὸς οὗτος, οὗτινος κατωτέρω δίδομεν πρόχειρον σχέδιον πρὸς κατανόησιν κυρίως τῆς θέσεως τῶν ἀγαλμάτων, ὁ *ἀρχαιότερος*, ὡς θὰ καλέσωμεν ἡμεῖς αὐτὸν ἐν τῇ δημοσιεύσει ταύτῃ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν παραπλεύρως αὐτῷ ἀνεγερθέντα κατὰ τὰ μέσα τῆς Ε^ης^ π. Χ. ἑκατονταετηρίδος *νεώτερον*, ὁ ναός, λέγομεν, οὗτος, τοῦ ὁποίου οἱ πολυγωνικῶς ἐκτισμένοι τοῖχοι ὑψοῦνται καὶ τὰ νῦν ἔτι ἐς ἱκανὸν ἀπὸ τῶν θεμελίων αὐτῶν, διετηρήθη ἐν καλῇ καὶ χρησίμῳ καταστάσει, οὐ μόνον μετὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ νεωτέρου ναοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ὅλας μετὰ τὴν ἀνοικοδομὴν τούτου, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ἀνιδρύσεως ἐν αὐτῷ τοῦ τῆς ἱερείας ἀγάλματος (Πίν. 5) τασσομένου εἰκότως εἰς τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους, καὶ ἐκ τάφου ἀποκαλυφθέντος ἐν τῷ δαπέδῳ τοῦ ναοῦ (σχ. 4), πρὸ τοῦ βάθρου τοῦ ἀγάλματος τούτου, περιέχοντος δὲ λύχνους κοινοὺς ἐξ ὀπτῆς γῆς Ρωμαϊκῶν χρόνων, καὶ νομίσματα τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων.

Τὰ τρία ἐν τοῖς πίναξι 4-6 εἰκονιζόμενα ἀγάλματα ἵδρυντο, ὡς εἴπομεν, ἐν τῷ σηκῷ τοῦ ναοῦ τούτου, κατὰ τὴν δυτικὴν αὐτοῦ πλευράν, ἔναντι τῆς εἰσόδου.

Καὶ τὸ μὲν τῆς Θέμιδος (Πίν. 4) ἀριστερὰ τῷ εἰσιόντι κατὰ τὸ ἄκρον (σχ. 1), τὸ τῆς ἱερείας (Πίν. 5) ἐν τῷ μέσῳ (σχ. 2), ἀνιδρυμένον τοῦτο ἐπὶ ὑψηλοτέρου βάθρου, ἵνα ἐξήκῃ που εἰς τὸ ὕψος τῆς Θέμιδος, καὶ τὸ τοῦ παιδὸς (Πίν. 6) ἑτέρωθεν τῆς ἱερείας (σχ. 3) ἐπὶ βάθρου ἀρχαϊκοῦ σχήματος, ἱκανῶς ἐπιμήκους. Τὰ ἀγάλματα δὲ ταῦτα εὑρέθησαν κατερριμμένα ἔμπροσθεν τῶν βάθρων αὐτῶν, ὑπὸ τοὺς ὀγκολίθους τοῦ σηκοῦ· ἔκειντο δὲ τὸ μὲν τῆς Θέμιδος παραδόξως ὕπτιον, τὸ τῆς ἱερείας δὲ καὶ τὸ τοῦ παιδὸς πρηνῆ. Φανερὸν δ' εἶνε, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ βάθρου κατάπτωσις τοῦ κολοσσιαίου ἀγάλματος τῆς Θέμιδος δὲν προῆλθεν ἐκ τυχαίου μόνον συμβάντος, οἷον σεισμοῦ λ. χ., ἀλλ' ὅτι προηγήθη πάντως σκόπιμος μετακίνησις τούτου ἢ μεταστροφὴ ἐπὶ τοῦ βάθρου αὐτοῦ, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ ἔκειτο καὶ τοῦτο πρηνὲς πρὸ τοῦ βάθρου, ὡς τὰ δύω ἄλλα.

Ἡ τοποθέτησις δὲ τῶν ἀγαλμάτων τούτων ἐν τῷ σηκῷ, καθ' ἣν εὕρομεν αὐτὰ τάξιν, ἥτις, ὡς ἐκ τῆς

εὑρέσεως τῶν κατὰ χώραν κειμένων βάθρων αὐτῶν τυγχάνει ἀναμφισβήτητος, τοῦτο παρέχει τὸ ἀξιοσημείωτον, ὅτι τὴν ἐπίσημον, οὕτως εἰπεῖν, θέσιν ἐν τῷ ναῷ, τὴν ἐν τῷ μέσῳ δηλαδή, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου, κατεῖχεν οὐχὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Θεᾶς, ἀλλὰ τὸ τοῦ παιδὸς (Πίν. 6, σχ. 3). Σημειωτέον ὅμως πρῶτον, ὅτι τὸ ἄγαλμα τοῦτο τῆς Θέμιδος ἦν ἀναθηματικὸν καὶ οὐχὶ τὸ τῆς λατρείας (Kultusbild)· δεύτερον ὅτι ὁ ναὸς οὗτος δὲν ἦτο ναὸς τῆς Θέμιδος, ὡς θὰ ἀποδείξωμεν ἐν τοῖς ἑπομένοις· διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει τοιοῦτον ἄγαλμα, καίτοι ἀναθηματικόν, θὰ ἱδρύετο, φρονοῦμεν, ἐν ἐπισήμῳ θέσει, μετατοπιζομένων ἄλλων πρωϊαίτερον τυχὸν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἀνιδρυμένων, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῷ ναῷ, ὡς φαίνεται, ἕτερον ἄγαλμα λατρευτικόν. Τὸ πρᾶγμα δ' ἔχει οὕτως· τὸ ἀγαλμάτιον τοῦ παιδός, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, τοῦ σχήματος τοῦ βάθρου καὶ τῆς ἐπιγραφῆς, ἀνακτέον εἶνε εἰς τὴν Εην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα, συνεπῶς κατὰ πολὺ ἀρχαιότερον τοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς. Φυσικῶς δὲ ὁ ἀναθέτης τούτου ἐξελέξατο τότε τὴν ἐπισημοτέραν θέσιν πρὸς ἀνίδρυσιν αὐτοῦ, τὴν ἀπέναντι τῆς εἰσόδου. Τὸ ἄγαλμα τῆς Θέμιδος ποιηθὲν πολὺ μεταγενεστέρως, ἐτοποθετήθη ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἀναθημάτων πλησίον ἐκείνου κατὰ τὸ ἄκρον· τοιουτοτρόπως καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς ἱερείας, ἀναθηματικὸν καὶ τοῦτο, ἐτέθη κατόπιν ἐν τῇ αὐτῇ σειρᾷ καὶ δὴ μεταξὺ τούτου καὶ ἐκείνου, πληροῦν οὕτως ἅμα καὶ κενὸν χῶρον. Πιθανώτατα εἵποντο ἐν τῇ αὐτῇ σειρᾷ, πρὸς ἀριστερὰν τοῦ ἀγάλματος τοῦ παιδὸς καὶ ἕτερα ἀναθηματικὰ ἀγάλματα ἀπολεσθέντα, ὡς προκύπτει ἐκ βάθρου ἐκτετοπισμένου ἀνευρεθέντος ἐν τῷ σηκῷ κατὰ τὸ δεξιὸν ἄκρον, φέροντος τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν:

ΑΝΤΙΦΙΛΟΝΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΛΕΩΝΙΚΗΗΜΗΤΗΡ
ΑΝΕΘΗΚΕΝ

(Ὕψ. 0,95. Πλ. πλίνθου 0,30. Μηκ. 41). γράμμασι τῆς Δης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος — ἐφ' οὗ ἵδρυτο πιθανῶς χαλκοῦν ἀγαλμάτιον παιδός, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς πλίνθου αὐτοῦ κοιλωμάτων τῶν ποδῶν — τοῦτο δὲ ἐπικυροῦσι καὶ τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα ἀρχαϊκὰ ἀκέφαλα ἀγαλμάτια, ἅτινα εὑρέθησαν ἐπίσης κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ σηκοῦ, πλησίον τῶν δημοσιευομένων ἀγαλμάτων. Παράδοξος ὅπως δήποτε εἶνε ἡ ἀνίδρυσις ἀγαλμάτων θεῶν ἐν στοίχῳ, οὕτως εἰπεῖν, πρὸς ἀγάλματα ἱερειῶν καὶ παίδων ἄνευ διακρίσεως θέσεως.

ΑΓΑΛΜΑ ΘΕΜΙΔΟΣ

Ἐν τῷ πίνακι 4 εἰκονίζεται ἐν φωτοτυπίᾳ τὸ ὑπερφυσικοῦ μεγέθους (ὕψ. 2 μ. 0,22) ἐκ πεντελησίου λίθου ἄγαλμα τὸ ἀνατεθὲν ὑπὸ Μεγακλέους τῇ Θέμιδι. Ἡ θεὰ παρίσταται μεγαλοπρεπῶς ἱσταμένη, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ποδός, τοῦ δεξιοῦ προτεταμένου μικρὸν καὶ θλωμένου κατὰ τὸ γόνυ. Ἐπὶ τοῦ ποδήρους χιτῶνος, τοῦ ἐζωσμένου ὑπὸ τοὺς μαστοὺς διὰ δέματος κατερχομένου ἐκ τῶν ὤμων, φέρει μακρὸν ἱμάτιον, μὴ καλύπτον τὸ στῆθος, ἀλλὰ συστρεφόμενον περὶ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, ἀφ' οὗ καταπίπτει εἰς φυσικωτάτας πτυχάς. Παραλείποντες τὰ καθέκαστα ἐν τῇ περιγραφῇ, ἅτε εἰκονιζομένου τοῦ ἀγάλματος πιστότατα ἐν τῷ πίνακι, μνημονεύομεν τοῦ χρωματισμοῦ, οὗτινος ἱκανὰ ἴχνη διακρίνονται ἔτι ἐπὶ τοῦ ἱματίου κυρίως· ἀλλὰ δυστυχῶς οὔτε τὸ χρῶμα δυνατὸν νὰ καθορίσῃ τις ἐκ τῶν λειψάνων τούτων, οὔτε τὸ σχῆμα τῶν κοσμημάτων, εἴ που ὑπῆρχον τοιαῦτα ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων. Γραμμαί τινες ὑπέρυθροι κάθετοι, ἀπολήγουσαι εἰς ὀξύ, διακρίνονται κατὰ τὰς κνήμας τοῦ ἀγάλματος, ἀλλὰ καὶ αὗται δυνατὸν νὰ ἔχωσι τυχαῖον λόγον ἐκ τῆς διαλύσεως τοῦ χρωματισμοῦ. Ἡ κεφαλὴ μετὰ τοῦ τραχήλου ἦν ἔνθετος ἐν τῷ κορμῷ, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ χεῖρες, ὧν ἡ δεξιὰ ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος ἀποκεκομμένη οὖσα, δὲν ἀνευρέθη. Ἡ ἐλλείπουσα ἄκρα ἀριστερὰ χεὶρ τοὐναντίον εὑρέθη ἐν τῷ σηκῷ πλησίον τοῦ ἀγάλματος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἠγέρθησαν ἀμφιβολίαι περὶ τῆς ἀκριβοῦς αὐτῆς ἐφαρμογῆς, ἐλλείποντος μεταξὺ μικροῦ τεμαχίου, δὲν ἐφηρμόσθη ἔτι ἐν τῷ ἀγάλματι, εἰ καὶ καθ' ἡμᾶς οὐδεμία δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία ὅτι ἀνήκει τῷ ἀγάλματι· ἔχει αὕτη ἡμίκλειστον φυσικὴν θέσιν, ἐλλείπουσι δὲ τρεῖς τῶν δακτύλων.

Ἡ ἀπώλεια τῆς δεξιᾶς χειρὸς ζημιοῖ ὄντως μεγάλως τὸ ἄγαλμα οὐ μόνον ὑπὸ αἰσθητικὴν ἔπο-

ψιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἑρμηνευτικήν. Ὁ τύπος κατὰ τὸν ὁποῖον εἰκονίζετο παρ' Ἕλλησι ἡ τοσοῦτον σπανίως παρασταθεῖσα πλαστικῶς θεὰ αὕτη [1], περιέρχεται εἰς ἡμᾶς καὶ τὰ νῦν ἐλλιπὴς καὶ δυσαναπαράστατος. Ἡ χεὶρ ἦτο κεκαμμένη κατὰ τὸν ἀγκῶνα καὶ προτεταμένη· ὥστε ἡ θεὰ θὰ ἐκράτει πάντως ἐν τῇ χειρὶ ταύτῃ σύμβολόν τι, ὅπερ ἐξ οὐδεμιᾶς ἀναλογίας δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ ἀναπληρώσωμεν. Ὑπέθεσαν τινὲς ὅτι ἡ θεὰ ἐκράτει χαλκῆν πλάστιγγα· ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη, εἰ καὶ ὄντως φυσικὴ καὶ ἁρμόζουσα εἰς θεὰν ἐκπροσωποῦσαν τὸ Δίκαιον [2], εἶνε ἀποκρουστέα, ἅτε στερουμένη ἀναλόγου τινὸς ἐν τῇ πλαστικῇ τῶν ἀρχαίων [3].

Οἱασδήποτε ὅμως τῆς ὑποτιθεμένης συμπληρώσεως τοῦ ἀγάλματος, ἀλλὰ καὶ ὅπως τὰ νῦν ἔχει τοῦτο, ἐκφράζει ἀπαραμίλλως τὴν ἰδέαν τῆς προσωποποιήσεως τῆς «εὐβούλου» καὶ «ὀρθοβούλου» θεᾶς, τῆς «Οὐρανίας» κατὰ Σοφοκλῆ. Ὁ γλύπτης ἐνεπνεύσθη ἀληθῶς ὅπως ἐξεύρῃ τύπον προσώπου ἁρμόζοντα οὕτως ἀμιμήτως εἰς τὴν παράστασιν τοῦ ἰδανικοῦ τοῦ «Θείου Δικαίου», ὅπως παραστήσῃ ἐν θείῳ καὶ ἁρμονικῷ κάλλει τὴν σεμνοτέραν τῶν Θεαινῶν, τὴν πάρεδρον τοῦ Διὸς καὶ Σώτειραν Θέμιδα. Ἡ μεγαλοπρέπεια ἐν τῇ στάσει καὶ διαθέσει τῆς ὅλης μορφῆς, τὸ σεμνὸν καὶ ὡραῖον ἐν τῷ προσώπῳ, τὸ θεῖον καὶ ἰδανικὸν ἐν τῇ ἐκφράσει σπανίως ἀπετυπώθησαν ἐν τῷ λίθῳ τόσον ἐπιτυχῶς, ὅσον ἐν τῷ ἀγάλματι τούτῳ τοῦ τέως ἀγνώστου ἡμῖν Ραμνουσίου τεχνίτου, ὅστις, κατὰ τοὺς πρώτους, πιθανώτατα, Ἀλεξανδρινοὺς χρόνους ἀκμάσας, ἀπέδωκεν εἰς τὸ ἔργον του τὰς τεχνικὰς ἐκείνας ἰδιότητας, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὰ ἔργα τῆς μακρᾶς περιόδου τῆς τέχνης, καθ' ἣν ἐτεχνουργήθησαν τὰ ἀγάλματα τοῦ Μαυσωλείου καὶ ἡ ἐκ Σαμοθράκης Νίκη. Τὸ μεγαλοπρεπὲς τουτέστι καὶ ἐπιβλητικὸν διὰ τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ ὑπερφυσικοῦ, τὸ αὐστηρὸν καὶ σεμνὸν διὰ τοῦ ὡραίου καὶ ἀληθοῦς. Ἡ ἐξέγερσις αἰσθήματος ἰσχυροῦ καὶ ἐντυπώσεως ζωηρᾶς ἦτο κυρίως τὸ μέλημα τῶν τεχνιτῶν τῆς περιόδου ταύτης, μὴ ἀμελούντων οὐχ ἧττον τῆς ἀκριβείας ἐν τοῖς καθέκαστον οὐδὲ τῆς φυσικότητος ἐν ταῖς λεπτομερείαις. Μαρτύριον δὲ τούτου ἐν τῷ ἀγάλματι τοῦ Ραμνουσίου τεχνίτου ἡ φυσικότης τῶν πτυχῶν τοῦ ἱματισμοῦ, ἡ κανονικότης τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου καὶ ἡ ἀφελὴς ἀλλ' ἐπιμελὴς διάταξις τῆς κόμης. Τὰ ὄπισθεν μόνον τῆς κεφαλῆς, ὡς καὶ τοῦ ὅλου ἀγάλματος ἡ ὄπισθεν ὄψις δεικνύουσι ἀμέλειαν ἐπεξεργασίας· τοῦτο δὲ διότι τὸ ἄγαλμα ἦν ὡς ἐκ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ καὶ τῆς θέσεως προωρισμένον νὰ ὁρᾶται κάτωθεν καὶ τὴν ἔμπροσθεν μόνον ὄψιν· ἔλλειψις ἄλλως κοινὴ καὶ συνήθης τῇ περιόδῳ ταύτῃ τῆς τέχνης, ἀφορώσης, ὡς εἴπομεν, εἰς τὴν πρόκλησιν ἐντυπώσεως μᾶλλον ἢ εἰς τὸ ἀπολύτως τέλειον τῶν χρόνων λ. χ. τῆς φειδιακῆς τέχνης.

Ἡ ἐπὶ τοῦ βάθρου τοῦ ἀγάλματος ἐπιγραφή, τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων τῆς ὁποίας ἐπικυροῖ τὴν χρονολογικὴν κατάταξιν τοῦ ἀγάλματος εἰς τοὺς κατ' Ἀλέξανδρον χρόνους, ἔχει οὕτω:

ΜΕΓΑΚΛΗΣΜΕΓΑΚΛ....ΣΡΑΜΝΟΥΣ.ΟΣΑΝΕΘΗΚΕΝΘΕΜΙΔΙΣΤΕΦΑΝΩΘΕΙΣΥΠΟΤΩΝΔΗΜΟΤΩΝΔΙΚΑΙ
ΟΣΥΝΗΣΕΝΕΚΑΕ...ΕΡΕΙΑΣΚΑΛΛΙΣΤΟΥΣΚΑΙΝΙΚΗΣΑΣΠΑΙΣΙΚΑΙΑΝΔΡΑΣΙΓΥΜΑΣΙΑΡΧΩΝ
ΚΑΙΚΩΜΩΔΟΙΣΧΟΡΗΓΩΝ

ΚΑΙΦΕΙΔΟΣΤΡΑΤΗΣΝΕΜΕΣΕΙΙΕΡΕΙΑΣ

ΧΑΙΡΕΣΤΡΑΤΟΣΧΑΙΡΕΔΗΜΟΥ
ΡΑΜΝΟΥΣΙΟΣΕΠΟΙΗΣΕ

ἤτοι ἐν μεταγραφῇ:

Μεγακλῆς Μεγακ[λέου]ς Ραμνούσιος ἀνέθηκεν Θέμιδι στεφανωθεὶς ὑπὸ τῶν δημοτῶν δικαι|οσύνης ἕνεκα ἐ[πὶ ἱ]ερείας Καλλιστοῦς (Φειδοστράτης Νεμέσει ἱερείας) καὶ νικήσας παισὶ καὶ ἀνδράσι γυμνασιαρχῶν| καὶ κωμωδοῖς χορηγῶν.

Χαιρέστρατος Χαιρεδήμου
Ραμνούσιος ἐποίησε.

[1] Ἐν τῇ ζωφόρῳ τῆς Περγάμου πιθανώτατα παρίσταται καὶ ἡ θεὰ αὕτη ἐν τῇ στρατιᾷ τῶν θεοτήτων. Πρβλ. Overbeck Gr., Pl. II, σ 235.

[2] Πρβλ. Preller gr. Myth. I σ. 373.

[3] Ἐπὶ νομισμάτων Αἰγυπτιακῶν ἀπαντᾷ ὄντως ἡ Θέμις κρατοῦσα πλάστιγγα ἢ κέρας· ἐνίοτε δὲ φέρουσα καὶ ἀσπίδα καὶ κράνος, ὡς ἡ Ἀθηνᾶ.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀποτελεῖται ἐκ δύω σειρῶν γραμμάτων κεχαραγμένων ἐπὶ τοῦ ἐπικράνου τῆς πλίνθου, ἀλλ' ὁ χαράκτης λησμονήσας τὸ πρῶτον, φαίνεται, νὰ χαράξῃ καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἱερείας Φειδοστράτης προσέθηκε τοῦτο κάτωθεν τοῦ ἐπικράνου ἐπὶ τῆς πλακὸς τοῦ βάθρου, ἕνεκα ἐλλείψεως χώρου· οὕτως ἡ φράσις «καὶ Φειδοστράτης Νεμέσει ἱερείας» ἣν ἐν τῇ μεταγραφῇ ἐθέσαμεν ἐντὸς παρενθέσεως, ἐχαράχθη κατόπιν συμπληρωματικῶς. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ φράσις «καὶ κωμωδοῖς χορηγῶν» ἐχαράχθη κάτωθεν τοῦ ἐπικράνου ὡσαύτως ἐλλείψει χώρου.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης μανθάνομεν ὅτι τὸ ἄγαλμα ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Ραμνουσίου Μεγακλέους τῇ Θέμιδι στεφανωθέντος κτλ. συνεπὲς δὲ εἶνε ὅτι τὸ ἄγαλμα παρίστησι αὐτὴν τὴν θεάν, εἰς ἣν ἡ ἀνάθεσις. Παράδοξον ὅμως εἶνε· ὅτι ἀφ' οὗ τὸ ἄγαλμα ἀνετέθη εἰς τὴν Θέμιδα καὶ ἱδρύθη ἐντὸς τοῦ ναοῦ ταύτης, ὡς πιστεύεται, ὅτι, λέγομεν, ἐν τῇ ἐπιγραφῇ δὲν ἀναφέρεται ἡ ἱέρεια τῆς Θεᾶς ταύτης ἀλλ' ἡ τῆς Νεμέσεως. Καὶ ἀληθῶς μὲν ἀναγράφονται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ δύω ὀνόματα ἱερειῶν, τὸ τῆς Καλλιστοῦς καὶ Φειδοστράτης, ἐξ οὗ ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι ἡ πρώτη τούτων ἦτο ἱέρεια τῆς Θέμιδος καὶ ἡ δευτέρα τῆς Νεμέσεως, ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ προσδιορισμὸς «Νεμέσει ἱερείας» ἀναγράφεται ἐν τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ, ὡς ἀφορῶν εἰς τὴν Φειδοστράτην καὶ μόνην, ἀλλὰ τότε διατὶ παρελείφθη ὁ προσδιορισμὸς οὗτος ὡς πρὸς τὴν ἑτέραν τῶν δύω μόνον; Ἐξ ἄλλου τὰ ὀνόματα τῶν δύο τούτων ἱερειῶν εὕρηνται ἀναγεγραμμένα ἐπὶ δύω μαρμαρίνων θρόνων τοποθετημένων τὸ πάλαι ἑκατέρωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ τοῦ καλουμένου τῆς Θέμιδος, ἐδημοσιεύθησαν δὲ τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς Society of Dilet. (ἐνθ. ἀνωτ.)

Αἱ ἐπὶ τῶν θρόνων τούτων ἐπιγραφαὶ ἔχουσι κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Boeckh ἐν τῷ C. I. G. 461, 462 ἀναδημοσίευσιν τούτων [1], οὕτως:

1

ΕΠΙΙΕΡΕΙΑΣΦΙΔΟΣΤΡΑ[της
ΘΕΜΙΔΙ

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ
ΑΝΕΘΗΚΕΝ

2

ΕΠΙΙΕΡΕΙΑΣΚΑΛΛΙΣΤΟ[υς
ΝΕΜΕΣΕΙ

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ
ΑΝΕΘΗΚΕΝ

(Παρβ. καὶ C. I. A. II 1570, 1571 καὶ Lolling Mitth. d. arch. Inst. IV σ. 283). Φανερὸν εἶνε ὅτι αἱ ἐπὶ τῶν θρόνων τούτων ἀναφερόμεναι ἱέρειαι τὰ αὐτὰ εἶνε πρόσωπα τὰ καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ ἀγάλματος μνημονευόμενα. Ὅμως, ὡς παρατηρεῖ τις, ὁ εἰς τὴν Θέμιδα ἀνατεθεὶς θρόνος φέρει τὸ ὄνομα τῆς Φειδοστράτης ὡς ἱερείας, ἐνῷ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ ἀγάλματος ῥητῶς καλεῖται αὕτη ἱέρεια τῆς Νεμέσεως· τοὐναντίον δὲ ὁ θρόνος ὁ εἰς τὴν Νέμεσιν ἀφιερωμένος φέρει τὸ ὄνομα τῆς Καλλιστοῦς ἥν, ὡς εἴπομεν, ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ ὡς ἱέρειαν τῆς Θέμιδος. Ἓν τῶν δύω λοιπὸν συμβαίνει, ἢ ἡ Θέμις δὲν εἶχεν ἱέρειαν, ἢ αἱ δύο αὗται ἱέρειαι, αἱ μνημονευόμεναι ἀντιθέτως εἰς τὰς δύω ἐπιγραφάς, ὑπηρέτουν ἀδιαφόρως παρὰ ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ τῶν Θεαινῶν. Ἀλλὰ παρατηροῦντες ὅτι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ τῆς ἱερείας Ἀριστονόης (Πίν. 5) ἀγάλματος, μνημονεύεται αὕτη ῥητῶς ὡς ἱέρεια τῆς Νεμέσεως, καίπερ τῆς ἀναθέσεως γενομένης καὶ εἰς τὰς δύω θεάς, πειθόμεθα ὅτι ἡ πρώτη τῶν ὑποθέσεων τούτων ἀληθεύει, ἀφ' οὗ οὐδαμοῦ ῥητῶς ἀναγράφεται ἱέρεια τῆς Θέμιδος, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ ὅπου ἀπητεῖτο τοῦτο παρελείφθη. Συνέπεια δὲ τούτου εἶνε, φρονοῦμεν, καὶ ἡ ἄρνησις τῆς ὑπάρξεως ναοῦ τῆς Θέμιδος ἐν Ραμνοῦντι. Καὶ ἀληθῶς δὲν εἶνε παράδοξον ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφέρει τί που περὶ ναοῦ τῆς Θέμιδος ἐν Ραμνοῦντι; Ὁ Παυσανίας δὲ (I 33,2) ὁ ἐπισκεφθεὶς τὸ ἱερὸν καὶ μνημονεύσας διὰ μακρῶν τοῦ ναοῦ τῆς Νεμέσεως καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἀγάλματος τῆς θεοῦ, δὲν θὰ ἐμνημόνευεν ἄρα καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Θέμιδος, ἐὰν ὑπῆρχε τοιοῦτος; Ὅτι δὲ ὁ Παυσανίας οὐδένα λόγον ποιεῖται περὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου ναοῦ τούτου, τοῦ ὑφισταμένου πάντως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς περιηγήσεώς του,

[1]. Οἱ θρόνοι εὕρηνται τὰ νῦν ἐν τῷ Ἐθν. Μουσείῳ, ἄνευ ὅμως τῶν ἐπὶ τῶν ἀνακλίσεων ἐπιγραφῶν τῶν ἀναγραφουσῶν τὰ ὀνόματα τῶν ἱερειῶν, ἀφαιρεθέντες ταύτας ἄγνωστον ὑπὸ τίνων καὶ πότε.

εἶνε ἀκριβῶς ἀπόδειξις τοῦ ὅτι καὶ ὁ ναὸς οὗτος ἦτο τῆς Νεμέσεως, ἀλλ' ἄσημος πλέον μετὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ περιπτέρου ναοῦ, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ἄγαλμα ποιηθὲν (κατ' αὐτὸν) ὑπὸ τοῦ Φειδίου, δι' ὃ καὶ δὲν ἠξίωσε τοῦτον κἂν μνείας. Ἄλλως ὅμως, φρονοῦμεν, θὰ εἶχε τὸ πρᾶγμα ἐὰν ὁ ναὸς οὗτος ἐλατρεύετο ἐν ὀνόματι ἄλλης θεᾶς. Ὁ Παυσανίας πάντως θὰ ἐμνημόνευε καὶ τούτου. Ἄλλως ἡ εἰκασία ὅτι ὁ παλαιὸς ναὸς ἦν τῆς Θέμιδος ἔσχε τὴν ἀρχὴν μόνον ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐπιγραφῆς (πρβλ. Leake Demen v. Attika σελ. 118 τῆς γερμ. μεταφράσεως) ἥν, φυσικῶς, δὲν ἠδυνήθησαν ἄλλως νὰ ἑρμηνεύσωσιν. Ἡμεῖς ἐξ ἁπάντων τούτων συμπεραίνομεν ὅτι ἐν Ῥαμνοῦντι δὲν ὑπῆρχε ναὸς τῆς Θέμιδος, ὅτι δὲ ἡ θεὰ αὕτη συνελατρεύετο ἴσως τῇ Νεμέσει[1], ἄγνωστον ἐν τίνι λατρευτικῇ σχέσει πρὸς ταύτην διατελοῦσα, εἰ μὴ ἐν ἀμφοτέροις, τοὐλάχιστον ἐν τῷ παλαιοτέρῳ τούτῳ ναῷ, τῷ φέροντι οὐχ ἧττον τὸ ὄνομα τῆς Νεμέσεως καὶ μόνης ταύτης.

Ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ βάθρου ἡμῶν ἐπιγραφῆς μανθάνομεν σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι ὁ ἀναθέτης Μεγακλῆς ἐνίκησε παισὶ καὶ ἀνδράσι γυμνασιαρχῶν καὶ χορηγῶν κωμῳδοῖς, ἐξ οὗ δῆλον ὅτι ἐν Ῥαμνοῦντι οὐ μόνον ἀγῶνες ἐτελοῦντο γυμναστικοί, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιγραφῶν γνωστὸν γίγνεται, ἀλλ' ὅτι καὶ θέατρον ὑπῆρχεν ἐκεῖ, ἐν ᾧ ἐδιδάσκοντο κωμῳδίαι, ὅπερ ἄγνωστον.

ΑΓΑΛΜΑ ΙΕΡΕΙΑΣ

Τὸ ἐν τῷ πίνακι 5 εἰκονιζόμενον ἄγαλμα παριστᾷ τὴν ἐν τῷ σηκῷ τοῦ παλαιοτέρου ναοῦ, παρὰ τῷ ἀγάλματι τῆς Θέμιδος, εὑρεθεῖσαν ἱέρειαν. Ἐκ πεντελησίου λίθου πεποιημένον ἔχει ὕψος 1 μ. 0,62 ἄνευ τοῦ ἐνεπιγράφου βάθρου αὐτοῦ. Ἡ κεφαλὴ μετὰ τοῦ λαιμοῦ καὶ αἱ χεῖρες, ὧν ἡ ἀριστερὰ ἐλλιπὴς τοὺς δακτύλους, ἦσαν ἔνθετοι· τὸ ἄγαλμα κατὰ τὰ ἄλλα ἄρτιον.

Εἰκονίζει τοῦτο, ὡς εἴπομεν, γυναῖκα καὶ δὴ τὴν Ἀριστονόην, κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ βάθρου αὐτοῦ ἐπιγραφήν, τὴν ἱέρειαν τῆς Νεμέσεως. Εἰκονίζει δὲ ταύτην μεσήλικα ἐν ἐξιδανικευμένῳ πως τύπῳ, κρατοῦσαν φιάλην ἐν τῇ χειρὶ καὶ ἐνδεδυμένην ἱμάτιον ἐπὶ τὸν χιτῶνα. Τὸ ἔργον εἶνε τεχνίτου κοινοῦ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὡς δῆλον καὶ ἐκ τοῦ σχήματος τῶν ἐπὶ τοῦ βάθρου αὐτοῦ γραμμάτων, χειρωνακτικῶς ἐργαζομένου καὶ ἀπομιμουμένου τύπους συνήθεις ἔργων δεξιωτέρων γλυπτῶν. Ἐν τῷ ἀγάλματι τούτῳ ὁ τεχνίτης δὲν ἀπέτυχεν ἐν τῇ διαθέσει τῆς μορφῆς καὶ τῇ διατάξει τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τῇ ἐπεξεργασίᾳ τούτου ἐν ταῖς λεπτομερείαις, ἔχων πάντως πρὸ αὐτοῦ ὡς πρότυπον, ἔργον τῶν καλῶν χρόνων τῆς τέχνης· πιθανῶς ἀνάγλυφον ἐπιτύμβιον. Ἀπέτυχεν ὅμως ἐντελῶς εἰς τὴν διάθεσιν καὶ προσαρμογὴν τῶν χειρῶν· ποιῶν εἰκόνα ἱερείας ὤφειλε νὰ παραστήσῃ ταύτην κρατοῦσαν φιάλην, τὸ σύμβολον τοῦτο, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ἀξιώματος αὐτῆς, ὤφειλε δ' οὕτως νὰ παρεκκλίνῃ τοῦ προτύπου πλάττων αὐτὸς καὶ αὐτενεργῶν. Αἱ χεῖρες οὕτω τοῦ ἀγάλματος προσετέθησαν τόσον ἀτέχνως καὶ κακοζήλως, ὥστε φαίνονται ὡσεὶ καθηλωμέναι ἐν τῷ σώματι, δυσανάλογοι ὅλως καὶ παρὰ φύσιν. Προκαλεῖται δὲ τοιουτοτρόπως αἴσθησις ζημιώδης εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἔργου, ὅπερ κατὰ τὰ ἄλλα δὲν στερεῖται τέχνης, ἐπιεικῶς πάντοτε κρινόμενον.

Ἐπὶ τοῦ βάθρου αὐτοῦ φέρεται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή:

ΘΕΜΙΔΙΚΑΙΝΕΜΕΣΕΙ
ΙΕΡΟΚΛΗΣΙΕΡΟΠΟΙΟΥΡΑΜΝΟΥΣΙΟΣ
ΑΝΕΘΗΚΕΤΗΝΜΗΤΕΡΑΑΡΙΣΤΟΝΟΗΝ
ΝΙΚΟΚΡΑΤΟΥΡΑΜΝΟΥΣΙΟΥΙΕΡΕΙΑΝ
ΝΕΜΕΣΕΩΣ

ἤτοι ἐν μεταγραφῇ:

Θέμιδι καὶ Νεμέσει
Ἱεροκλῆς Ἱεροποιοῦ Ῥαμνούσιος
ἀνέθηκε τὴν μητέρα Ἀριστονόην
Νικοκράτου Ῥαμνουσίου ἱέρειαν
Νεμέσεως

Ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω ἐν τῷ δαπέδῳ τοῦ ναοῦ ἔμπροσθεν τοῦ βάθρου τοῦ ἀγάλματος τούτου εὕρομεν κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τάφον (σχ. 4) περιέχοντα πηλίνους λύχνους καὶ νομίσματα χαλκᾶ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων. Ἴσως δὲ ὁ τάφος οὗτος

[1] Ὅπως ἐν Ἐρεχθείῳ λ. χ. καὶ ἐν ἄλλοις ναοῖς ἔνθα συνελατρεύοντο πλείονες τοῦ ἑνὸς θεοί.

ἦτο ὁ τῆς Ἀριστονόης, ἥν, ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματος αὐτῆς ἐνεταφίασαν ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἀνίδρυσαν δὲ ὕπερθεν τοῦ τάφου καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦτο. Ἐὰν ἀληθεύῃ ἡ ὑπόθεσις ἡμῶν αὕτη, ἔχομεν διὰ τῶν νομισμάτων τούτων ἀκριβεστέραν χρονολογίαν τοῦ ἔργου, ὅπερ ἄλλως καὶ ἄνευ τούτων εἰκότως θὰ ἐτάσσετο εἰς τοὺς χρόνους τῶν πρώτων Ρωμαίων αὐτοκρατόρων.

ΑΓΑΛΜΑ ΠΑΙΔΟΣ

Τὸ ἐν τῷ Πίνακι 6 εἰκονιζόμενον ἄγαλμα παιδός, μετὰ τοῦ ὑπομέλανος ἐκ τιτανολίθου ἐνεπιγράφου βάθρου αὐτοῦ, εἶνε τὸ τρίτον τῶν ἐν τῷ παλαιῷ ναῷ ἀνευρεθέντων. Τὸ ἄγαλμα ἐκ λευκοῦ λίθου πεντελησίου πεποιημένον ἔχει ὕψος 0,88. Εἰκονίζει δὲ παῖδα, μόλις ἡβῶντα, ἱστάμενον καὶ στηριζόμενον ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ποδός, φέροντα δὲ ἁπλοῦν ἱμάτιον καλύπτον τὸ κάτω τοῦ σώματος, ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου πίπτον. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχει διάδημα, τύπον δὲ προσώπου ὅλως ἐξιδανικευμένον. Αἱ χεῖρες τοῦ ἀγαλματίου, ὧν ἡ μὲν δεξιὰ κεκαμμένη κατὰ τὸν ἀγκῶνα οὖσα ἀνυψοῦτο ἡ ἀριστερὰ δὲ ἔπιπτεν, εἰσὶν ἀποκεκομμέναι μὴ ἀνευρεθεῖσαι. Δυσχερὴς δ' εἶνε καὶ ἐν τῷ ἀγάλματι τούτῳ ἡ συμπλήρωσις τῆς δεξιᾶς χειρός· ὁ παῖς ἐκράτει ἴσως ἐν τῇ χειρὶ ταύτῃ δᾷδα, ὧν τις πιθανῶς τῶν λαμπαδηφόρων.

Τὸ ἀγαλμάτιον ὡς ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, τοῦ σχήματος τοῦ βάθρου καὶ τῆς ἐπὶ τούτου ἐπιγραφῆς ἀνακτέον εἶνε εἰς τὸν Ε^ον^ π. Χ. αἰῶνα· πιθανώτερον περὶ τὰ τέλη τούτου. Εἶνε ὅμως ἔργον χειρωνακτικὸν ἀνάξιον τῆς τέχνης τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἐποιήθη. Ἀμφιβολίαι δ' ὡς ἐκ τούτου ἠγέρθησαν μὴ τὸ βάθρον, οὗτινος κυρίως ἡ εἰς τὴν Ε^ην^ ἑκατονταετηρίδα ἀναγωγὴ τυγχάνει οὖσα ἀναμφισβήτητος, δὲν ἀνήκει τῷ ἀγαλματίῳ. Αἱ ἀμφιβολίαι ὅμως αὗται εἶνε καθ' ἡμᾶς ἀβάσιμοι· τὸ ἀγαλμάτιον εὑρέθη ἔμπροσθεν τοῦ βάθρου, τὸ ἐπὶ τούτου δὲ κοίλωμα ἁρμόζει εἰς τὰς διαστάσεις τῆς πλίνθου τοῦ ἀγαλματίου οὕτως, ὥστε μόνον ὁ ἐκ προκαταλήψεως παρατηρητὴς δυνατὸν νὰ βλέπῃ τὸ ἐναντίον. Ἄλλως ἡ πλίνθος ἦν στερεοποιημένη ἐπὶ τοῦ βάθρου διὰ μολύβδου ἐλλείποντος, ἐξ οὗ καὶ μικρά τις αὖλαξ κύκλῳ περιθέει κενή.

Ἐξ ἄλλου δὲ ἡ ἀναγωγὴ τούτου εἰς τὴν τῶν χρόνων τοῦ βάθρου τεχνικὴν περίοδον, ἔχει ἀνάλογα παραδείγματα. Ἐν τῷ ἐθνικῷ Μουσείῳ ὑπάρχει ἀγαλμάτιον Ἀφροδίτης (Gazette archéol. 1887 σ. 250) ἢ κόρης (Friederichs-Wolters Bausteine N. 1209) ἐκ Πειραιῶς, πρὸς ὃ τὸ ἡμέτερον ἀγαλμάτιον μεγίστην ἔχει ὁμοιότητα ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας καὶ τὴν διάθεσιν τῆς ὅλης μορφῆς· εἶνε δὲ καὶ τοῦτο ἔργον ἀτελὲς τῆς αὐτῆς χρονικῆς περιόδου.

Ἡ ἐπὶ τοῦ βάθρου τοῦ ἀγαλματίου τούτου ἐπιγραφὴ ἀποτελεῖ δίστιχον ἔμμετρον κεχαραγμένον εἰς τέσσαρας σειρὰς γραμμάτων στοιχηδόν, οὕτω:

Λ Υ Σ Ι Κ Λ Ε Ι Δ Η Σ Α Ν Ε Θ Η Κ
Ε Ν Ε Γ Α Ν Δ Ρ Ι Δ Ο Υ Ο Σ Α Γ Η
Α Ρ Χ Η Ν Τ Ο Ν Δ Ε Θ Ε Α Ι Τ Η Ι
Δ Ε Η Τ Ο Δ Ι Χ Ε Ι Τ Ε Μ Ε Ν Ο Σ

ἤτοι ἐν μεταγραφῇ:

Λυσικλεί|δης ἀνέ|θηκεν Ἐ|πανδρίδο|ὑὸς ἀ|πΗαρχὴν
τόνδε Θε|ᾷ τῇ|δε, ἣ τόδ' [ἔ]|χει τέμε|νος.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης δὲν μανθάνομεν δυστυχῶς οὔτε τὸν ἀνατιθέμενον, οὔτε τὴν Θεὰν εἰς ἣν ἀνετέθη. «Τόνδε θεᾷ τῇδε ἣ τόδ' ἔχει τέμενος» οὐδὲν τούτου ἀφελέστερον. Ὡς πρὸς τὸν ἀνατιθέμενον ὅμως πιθανῶς εἶνε αὐτὸς οὗτος ὁ ἀναθέτης, ἢ φίλος τού τις. Ὡς πρὸς τὴν Θεὰν δέ, ἐὰν ἀληθεύωσιν ὅσα ἀνωτέρω εἴπομεν περὶ τοῦ ναοῦ, δέον αὕτη νὰ εἶνε ἡ Νέμεσις.

ΑΓΑΛΜΑ ΕΡΜΑΪΚΟΝ

Τὸ ἐν τῷ πίνακι 7 εἰκονιζόμενον ἑρμαϊκὸν ἄγαλμα εὑρέθη ἔξωθεν τοῦ περιβόλου τῶν ναῶν καὶ ὑπὸ τὸ τεῖχος τούτου, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς τὸν λιμένα· ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ εὑρέθη καὶ τὸ κυκλοτερὲς βάθρον αὐτοῦ μετὰ δύω ἄλλων βάθρων ἐνεπιγράφων τετραγωνικοῦ σχήματος, ὧν τὸ ἕτερον κατὰ χώραν κεῖται. Τούτων τὰς ἐπιγραφὰς δημοσιεύομεν κατωτέρω. Εὑρέθησαν ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ θέσει τρεῖς κορμοὶ καὶ δύω κεφαλαὶ παρεμφερῶν ἑρμαϊκῶν ἀγαλμάτων, ὧν ἡ δημοσίευσις ἐθεωρήθη

περιττή, διδομένου ἐν τῷ ὑπὸ ἑρμηνείαν πίνακι τοῦ τύπου αὐτῶν, διὰ τοῦ ἀρτιωτέρου καὶ τεχνικωτέρου τῶν ἀγαλμάτων τούτων.

Ὡς βλέπει τις ἐν τῇ εἰκόνι (Πίν. 7), τὸ ἄγαλμα παριστᾷ κατὰ τὸ ἥμισυ περίπου ἀνθρωπίνην μορφήν, ἀπὸ τῶν μηρῶν δέ που πρὸς τὰ κάτω ἀπολήγει εἰς τετράγωνον στήλην, εἰς Ἑρμῆν, ἐντεθειμένην εἰς κοίλωμα τετράγωνον τοῦ κυκλοτεροῦς αὐτοῦ βάθρου [1]. Μετέχει τοῦτο δηλ. Ἑρμοῦ τῆς τετραγώνου ἐργασίας, τοῦ γνωστοῦ καὶ κοινοῦ τύπου, καὶ ἀγάλματος· πλέον δὲ τούτου ἢ ἐκείνου. Ὁ τοιοῦτος τύπος δὲν εἶνε ἐν τούτοις ὅλως πρωτοφανής· ἐν Ρωμαϊκοῖς χρόνοις ἐποιοῦντο ἀγάλματα αὐτοκρατόρων (κυρίως ὑπὸ τὸ πρόσχημα Ἡρακλέους, ὡς τὸ ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Σπάρτης καὶ ἀλλαχοῦ) ἀπολήγοντα οὕτως εἰς τετράγωνον στήλην. Πρωτοφανὴς ὅμως εἶνε ἡ παράστασις Ἑρμοῦ ἐν τοιούτῳ σχήματι, εἰ ὄντως τὸ ἄγαλμα ἡμῶν εἰκονίζει τὸν θεὸν τοῦτον, ὡς θὰ ἐξετάσωμεν ἐν τοῖς ἑπομένοις.

Τὸ ἄγαλμα φέρει εἶδος χιτῶνος καὶ ἐπ᾿ αὐτὸν χλαμύδα ἐμπεπορπημένην ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου οὕτως, ὥστε ὁ δεξιὸς βραχίων, (ἐλλείπων ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος) νὰ μένῃ γυμνός. Ὁ ἀριστερὸς βραχίων, ὑπὸ τοῦ ἐνδύματος καλυπτόμενος, κάμπτεται κατὰ τὸν ἀγκῶνα, ἐρειδομένης τῆς χειρὸς ἐπὶ τοῦ ἰσχίου καὶ συγκρατούσης ἅμα τὸ ἔνδυμα.

Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κεφαλῆς, ἥτις φιλαρέσκως κλίνει πρὸς τὰ ἀριστερά, εἰσὶ λεπτὰ καὶ γυναικοπρεπῆ· ἐπίσης δὲ καὶ ἡ κόμη, ἥτις φέρει διάδημα ἀποτελοῦν οἱονεὶ τρίγωνον ὑπεράνω τοῦ μετώπου, εἶνε διατεταγμένη κατὰ τρόπον ἁρμόζοντα εἰς γυναῖκα μᾶλλον ἢ εἰς ἄνδρα. Ὁ σχηματισμὸς τοῦ κορμοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ στήθους ἔχει πολὺ τὸ γυναικεῖον, δι᾿ ὃ καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκλαμβάνει τις τὸ ἄγαλμα ὡς εἰκονίζον γυναῖκα. Μετὰ βάσανον ὅμως τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἄλλως ἔχον· διότι πρῶτον ὁ ἱματισμὸς τοῦ ἀγάλματος εἶνε ἴδιος ἀνδρὶ μᾶλλον ἢ γυναικί· δεύτερον, ἡ ἀνίδρυσις τούτου ἐπὶ βάθρου φέροντος ἀναγεγραμμένα ὀνόματα λαμπαδηφόρων καὶ ἡ τοποθέτησις τούτου κατὰ τὴν ὁδὸν μαρτυρεῖ ἱκανῶς, ὅτι τὸ ἄγαλμα ἦν Ἑρμῆς. Ἐξ ἄλλου τὸ παρεμφερὲς τοῦ προκειμένου ἀγάλματος, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν τύπον, πρὸς τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ἀνευρεθέντας κορμοὺς ἄλλων ἀνδρικῶν τοιούτων ἀγαλμάτων — Ἑρμῶν δὲ τούτων ἀναμφιβόλως — ὡς καὶ ἡ ὁμοιότης τοῦ ἀγάλματος τούτου πρὸς ἀκέφαλον τοῦ αὐτοῦ τύπου ἀγαλμάτιον ἀνευρεθὲν ὑπ᾿ ἐμοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ (νῦν ἐν τῷ ἐθν. Μουσείῳ) ἀνέκδοτον ἔτι, εἰκονίζον πάντως, ὡς δῆλον ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτοῦ [1], Ἑρμῆν, πείθουσιν ὅτι καὶ τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἄγαλμα παριστᾷ Ἑρμῆν καὶ δή, ὡς εἴπομεν, ὅλως πρωτοφανοῦς τύπου, ἀναγομένου πάντως εἰς τὰ μέσα τῆς Γ^{ης} π. Χ. ἑκατονταετηρίδος ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων τοῦ βάθρου καὶ ἐν γένει τῆς τεχνικῆς ἐργασίας τοῦ ἀγάλματος δῆλον γίγνεται.

Ἡ ἐπὶ τοῦ βάθρου ἐπιγραφή, ἥτις δυστυχῶς εἶνε ἐλλιπής, γνωρίζει ἡμῖν τὰ ὀνόματα τῶν λαμπαδηφόρων μετὰ τῶν συγκεκομμένων δημοτικῶν αὐτῶν, πάντων ἐκ γνωστῶν δήμων τῆς Ἀττικῆς. Ἐλλείπει δὲ τὸ ὄνομα, διατηρηθέντος μόνου τοῦ δημοτικοῦ, τοῦ ἑτέρου τῶν γυμνασιαρχῶν τῶν καὶ ἀναθετῶν ἅμα, ὡς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος, πιθανῶς δὲ καὶ τὸ τοῦ θεοῦ εἰς ὃν ἀνέθεσαν τὸ ἔργον, κεχαραγμένον ὄν, πιθανῶς, ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ἐπικράνου γραμμῇ ἐξ ἧς μόνον τὸ τέλος τῆς λέξεως «.... ασιος» σώζεται.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει οὕτω:

. . . . ΑΣΙΟΣ
. . . . γυμ]ΝΑΣΙΑΡΧΟΙΑΝΕΘΕΣΑΝ
. . . . ἄρ]ΧΟΝΤΟΣΛΑΜΠΑΔΙΝΙΚΗΣΑΝΤΕΣ
. . . . ΕΥΩΝΥΜΕΥΣΧΑΡΙΚΛΗΣΑΛΕΞΙΜΕΝΟΥΠΕΡΓΑΣΗΘΕΝ

[1] Ἡ τετράγωνος αὕτη στήλη ἦν ἐν τῷ ἀγάλματι ἡμῶν ἀποκεκομμένη κάτωθεν τοῦ ἐνδύματος, συνεπληρώθη δὲ γύψῳ, τῶν διαστάσεων τοῦ κοιλώματος τοῦ βάθρου οὐσῶν ἐν προφανεῖ ἀναλογίᾳ πρὸς τὰς διαστάσεις τῆς ἀποκεκομμένης τοῦ ἀγάλματος στήλης.

[1] Ἡ ἐπὶ τῆς στήλης τοῦ ἀγαλματίου ἀνέκδοτος ἔτι ἔμμετρος ἐπιγραφὴ ἔχει οὕτω:

ΟΥΧΟΥΤΩCΑΓΟΡΗCΙΝΕΝΙCΤΑΔΙΟΙCΙΤΕΧΑΙΡΩ
ΟCCΟΝΕΦΙΜΕΡΤΗΙΤΗΙΔΕΓΕΓΗΘΑΒΑCΕΙ
ΔΗΓΑΡΑΘΗΝΑΙΟCΜΕCΟΦΟΝΘΕΟΝΕΝΠΡΟΠΥΛΑΙΟΙC
ΑΡΗΤΗΡΓΕΓΑΩCЄΙCΑΤΟΠΡΑΞΑΓΟΡΑC

Ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη καὶ ἐπο–

Λ Α Μ [π] Α Δ Η Φ Ο Ρ Ο Ι

1

ΑΓΑΚΛΗΣΠΕΡΓΑΣΗ
ΑΡΧΑΓΑΘΟΣΛΑΝΠΤΡ
ΣΟΛΩΝΑΓΡΥΛΗΘΕΝ
ΠΥΘΟΚΛΗΣΛΑΝΠΤΡΕ
ΔΗΜΟΚΡΙΝΗΣΠΕΡΓΑ
ΔΙΚΑΙΟΚΡΑΤΗΣΠΕΡ
ΧΑΡΙΝΑΥΤΗΣΛΑΝ
ΦΙΛΗΜΩΝΑΓΡΥΛΗ
ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣΛΑΝΠ
ΦΙΛΟΧΑΡΗΣΑΝΑΓΥ

2

ΦΑΝΟΜΑ[χος - - -
ΑΛΚΙΜΑΧΙΔΗΣΠΕΡ
ΚΙΜΩΝΠΕΡΓΑΣΗ
ΤΙΜΟΚΡΑΤΗΣΚΗΦΙ
ΣΩΣΙΒ(ι)ΟΣΕΥΩΝΥΜ
ΔΙΟΚΛΗΣΛΑΝΠΤΡΕ
ΙΕΡΩΝΛΑΜΠΤΡΕ
ΠΟΛΥΚΡΑΤΗΣΕΥΩΝ
ΞΕΝΟΦΩΝΛΑΜΠΤΡ
ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΕΥΩΝ

3

ΥΠΕΡΒΟΛΟΣΛΑΜ
ΦΙΛΟΚΛΗΣΑΝΑ
ΑΡΙΣΤΙΩΝΠΕΡΓΑΣ
ΤΕΛΕΝΙΚΟΣΠΕΡΓΑΣ
ΕΙΔΩΝΑΓΡΥΛΗΘΕΝ
ΦΙΛΙΠΠΟΣΑΝΑΓΥΡΑ
ΦΙΛΟΔΗΜΟΣΛΑΝΠΤ
ΑΝΤΙΦΗΜΟΣΠΕΡΓΑΣ
ΑΝΤΙΦΑΝΗΣΚΗΦΙΣΙ
ΦΙΛΟΝΕΩΣΠΕΡΓΑΣΗΘ
ΝΙΚΙΑΣΚΗΦΙΣΙΕΥΣ
ΦΑΝΟΤΕΛΗΣΕΥΩΝ
Διοπ]ΕΙΘΗΣΛΑΜ

4

ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΑΝΑΓΥ
ΘΗΡΑΜΕΝΗΣΚΗΦΙ[Σ]Ι
ΦΙΛΩΝΛΑΜΠΤΡ
ΘΕΟΦΙΛΟΣΑ(να)ΓΥΡΑ
ΑΓΝΩΝΙΔΗΣΚΗΦΙΣΙ
ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣΛΑΜ
ΚΑΛΛΙΠ(π)ΟΣΛΑΜΠΤ
ΓΛΑΥΚΟΣΕΥΩΝΥ
ΝΙΚΟΦΗΜΟΣΕΥΩ
ΦΙΛΩΝΙΔΗΣΕΥΩΝ
ΚΗΦΙΣΟΓΕΝΗΣΚΗΦ
ΠΟΛΥΜΗΔΗΣΛΑΜΠΤ

ΛΕΩ(τυ)ΧΙΔΗΣΕΥΩΝ

Ὁ κατάλογος τῶν λαμπαδηφόρων, τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἐν ὅλῳ, διαιρεῖται ἐπὶ τοῦ βάθρου εἰς τέσσαρας στήλας, τὴν διαίρεσιν δὲ ταύτην διετηρήσαμεν καὶ ἐν τῇ ἀνωτέρω δημοσιεύσει ταύτης. Ἡ διαίρεσις ὅμως αὕτη οὐδένα ἄλλον λόγον ἔχει, ἢ τὴν μικρότητα τοῦ βάθρου, ἐφ᾽ οὗ ἦτο ἀδύνατον νὰ χαραχθῶσι τόσα ὀνόματα ἐν μιᾷ στήλῃ. Μετὰ τὸ πρῶτον ὄνομα τῆς πρώτης στήλης ἐπὶ τοῦ βάθρου διακρίνεται κενὸς χῶρος ὀνόματος ἀπεξεσμένου. Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ὅτι τὸ δημοτικὸν «Λαμπτρεὺς» γέγραπται διὰ τοῦ *ν* ἢ *μ* ἀδιαφόρως.

μένως καὶ τὸ ἀγαλμάτιον τάσσονται εἰς τοὺς τελευταίους Ρωμαϊκοὺς χρόνους.

Ἡ συγκοπὴ δὲ τῶν δημοτικῶν γίγνεται ἀναλόγως τοῦ μήκους τῶν ὀνομάτων μείζων ἢ ἐλάσσων ὅπως τηρῆται ἡ συμμετρία ἐν τοῖς στίχοις. Τὸ τελευταῖον τῶν ὀνομάτων κεχαραγμένον εἶνε οὕτω: ΛΕΩΧΙΔΗΣ, τοῦ τετάρτου γράμματος κ ἢ χ ὄντος· ἡμεῖς συνεπληρώσαμεν τὸ ὄνομα «Λεωτυχίδης» καθόσον ὄνομα Λεωχίδης ἢ Λεωκίδης φαίνεται ἡμῖν δύσκολον νὰ ὑπῆρχε· ὕψος ἔχει τὸ βάθρον 0,22.

Αἱ δύω κατωτέρω δημοσιευόμεναι ἐπιγραφαὶ εἰσὶ κεχαραγμέναι ἐπὶ τῶν δύω ἀνωτέρω μνημονευθέντων βάθρων, ἐφ᾽ ὧν ἵδρυντο πάντως παρεμφερῆ ἀγάλματα Ἑρμῶν, εὑρεθέντων δὲ ἐν τῷ αὐτῷ

χώρῳ, κατὰ τὴν ὁδόν, ἐν ᾧ καὶ τὸ προκείμενον ἄγαλμα· κεῖται δὲ τὸ ἕτερον τούτων (ἀρθ. 2) κατὰ χώραν.

Ἀρθ. 1. Βάθρον τετράγωνον ἐκ λευκοῦ λίθου, μετὰ κοιλώματος τετραγώνου ἄνωθεν· ὕψ. 0,35. πλ. 0,38. μηκ. 0,45 φέρον τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν γράμμασι τῶν χρόνων πιθανῶς τῆς Γ^ης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος:

οἱ σ]ΤΡΑΤΙΩΤΑΙΕΣΤΕΦΑΝΩΣ[αν
ΤΟΝΣΤΡΑΤΗΓΟΝΚΑΙΤΟΝΠΕΡΙΠΟΛΑΡΧΟ[ν
ΑΡΕΤΗΣΕΝΕΚΑΚΑΙΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ[ς
ΤΗΣΕΙΣΤΟΥΣΣΤΡΑΤΙΩΤΑΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ	ΠΕΡΙΠΟΛΑΡΧΟΣ
ΦΕΡΕΚΛΕΙΔΗΣ	ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ
ΦΕΡΕΚΛΕΟΥΣ	ΚΑΝΝΩΝΟΥ
ΠΕΡΙΘΟΙΔΗΣ	ΦΙΛΑΙΔΗΣ

Ἀρθ. 2. Βάθρον ἐκ λευκοῦ λίθου ὀρθογωνίου σχήματος τεθλασμένον τὴν ἄνω δεξιὰν γωνίαν (ὕψ. 0,75 πλ. 0,70) φέρον ἐπὶ τῆς ἔμπροσθεν ὄψεως ἓξ ἀναγεγλυμμένους στεφάνους, ἐντὸς τῶν τριῶν δὲ τούτων ἀναγινώσκονται αἱ ἐπιγραφαί:

1

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ
- - - - - - - - - - -
ΚΛΕΟ - - - - - -
ΑΧΑΡΝΕΥΣ

2

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΤΡΑΤΟΣ
ΔΗΜΟΧΑΡΙΔΟΥ
ΠΟΡΙΟΣ

3

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ
ΕΥΔΙΚΟΣ
ΕΥΔΙΚΟΥ
ΙΚΑΡΙΕΥΣ

Ἐντὸς τῶν ἄλλων στεφάνων ἢ τὰ γράμματα ἐξηλείφθησαν καθ' ὁλοκληρίαν ἢ δὲν εἶχον παντάπασι χαραχθῆ.

Οἱ ἀναφερόμενοι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ «ἐπιμεληταὶ» θὰ ἦσαν πιθανῶς ἐπιμεληταὶ τῶν γυμνασίων καὶ ἀγώνων, ἢ ἴσως καὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς Νεμέσεως.

Β. ΣΤΑΗΣ

ΛΕΙΨΑΝΑ ΦΕΙΔΙΑΚΟΥ ΑΝΑΓΛΥΦΟΥ

(Πίν. 8, 9)

Αἱ ἐν Ραμνοῦντι ἀνασκαφαὶ ἤγαγον εἰς φῶς ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς πίναξι 4—7 δημοσιευομένων ἀγαλμάτων πολυτιμότατα λείψανα τοῦ ἐπὶ τοῦ βάθρου τῆς Νεμέσεως γλυπτοῦ κόσμου, ἤτοι τὰ ἐν τοῖς πίναξι 8 καὶ 9 εἰκονιζόμενα τεμάχια ἀναγλύπτων μορφῶν. Τὰ γλυπτὰ ταῦτα ἐκ Παρίου πιθανῶς λίθου πεποιημένα (πάντως οὐχὶ πεντελησίου) εἰσὶ λίαν μικρομεγέθη, ὡς ὁρᾷ τις ἐν τοῖς πίναξι 8 καὶ 9 ἔνθα ἀποδίδονται αἱ κεφαλαὶ μὲν εἰς τὰ 3/4 τοῦ μεγέθους αὐτῶν οἱ κορμοὶ δὲ εἰς τὸ 1/3 καὶ ἔλασσον τούτου. Τὰ τεμάχια ταῦτα δὲν προσαρμόζουσιν εἰς ἄλληλα, καίπερ ἔνια τούτων βεβαίως τὴν αὐτὴν ἀποτελοῦντα μορφήν, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἑπομένοις· εἰσὶ δὲ πάντα ἔκτυπα λίαν ἀνάγλυφα, διαφόρου πάχους, (0,06-0,10 μ.) ἀναλόγως τῆς εἰκονιζομένης μορφῆς, εὑρέθησαν δὲ ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ νεωτέρου ναοῦ τῆς Νεμέσεως ἐσπαρμένα κατὰ τὴν ἀρκτικὴν αὐτοῦ πλευράν, μετεκομίσθησαν δὲ εἰς τὸ ἐθνικὸν Μουσεῖον μετὰ τῶν ἄλλων ἐκ Ραμνοῦντος γλυπτῶν. Ἐν τοῖς εὑρήμασι τούτοις ἔχομεν δύο ἀνελλιπεῖς κεφαλὰς γυναικείας (Πίν. 8 ἀριθ. 1, 2), μίαν κατὰ τὸ ἄνω ἥμισυ σωζομένην (ἀρθ. 4) ἐπίσης γυναικείαν· μίαν ἀνδρικὴν (ἀρθ. 3) νεανίου καὶ μίαν ἵππου (ἀριθ. 5) ἀποκεκομμένην καὶ ἐλλιπῆ κατὰ τὸ στόμα καὶ τὰ ὦτα. Τεμάχια δὲ ἐκ κορμῶν ἓξ (Πίν. 9), ὧν τὰ ὑπ' ἀρθ. 2 καὶ 3 ἀνδρικῆς μορφῆς καὶ δὴ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ὀσφύος ἄνω μέχρι τοῦ λαιμοῦ, τὸ δὲ ἀπὸ τῶν μηρῶν μέχρι τῶν κνημῶν[1]. Τὰ τεμάχια ταῦτα προέρχονται φανερῶς ἐκ τοῦ περὶ τὸ βάθρον τοῦ ἀγάλματος τῆς Νεμέσεως γλυπτοῦ κόσμου, ὃν ἰδοὺ πῶς περιγράφει ὁ Παυσανίας ἐν βιβλ. I. 33, 7 μετὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀγάλματος: «Νῦν δὲ ἤδη δίειμι » ὁπόσα ἐπὶ τῷ βάθρῳ τοῦ ἀγάλματός ἐστιν εἰρ- » γασμένα, τοσόνδε ἐς τὸ σαφὲς προδηλώσας. Ἑ- » λένῃ Νέμεσιν μητέρα εἶναι λέγουσι, Λήδαν δὲ » μαστὸν ἐπισχεῖν αὐτῇ καὶ θρέψαι· πατέρα δὲ καὶ » οὗτοι καὶ πάντες κατὰ ταὐτὰ Ἕλληνες Δία καὶ » οὐ Τυνδάρεων εἶναι νομίζουσι. Ταῦτα ἀκηκοὼς » Φειδίας πεποίηκεν Ἑλένην ὑπὸ Λήδας ἀγομένην » παρὰ τὴν Νέμεσιν, πεποίηκε δὲ Τυνδάρεών τε » καὶ τοὺς παῖδας καὶ ἄνδρα σὺν ἵππῳ παρεστη- » κότα, Ἱππέα ὄνομα· ἔστι δὲ Ἀγαμέμνων καὶ Με- » νέλαος καὶ Πύρρος ὁ Ἀχιλλέως, πρῶτος οὗτος » Ἑρμιόνην τὴν Ἑλένης γυναῖκα λαβών. Ὀρέ- » στης δὲ διὰ τὸ εἰς τὴν Μητέρα τόλμημα παρεί- » θη, παραμεινάσης τε ἐς ἅπαν Ἑρμιόνης αὐτῷ » καὶ τεκούσης παῖδα· ἑξῆς δὲ ἐπὶ τῷ βάθρῳ καὶ » Ἔποχος καλούμενος καὶ νεανίας ἐστὶν ἕτερος· ἐς » τοῦτο ἄλλο μὲν ἤκουσα οὐδέν, ἀδελφοὺς δὲ εἶναι » σφᾶς Οἰνόης, ἀφ' ἧς ἐστὶ τὸ ὄνομα τῷ δήμῳ ».

Εὐτύχημα ἀληθῶς εἶναι ὅτι κατέλιπεν ἡμῖν ὁ Παυσανίας τὴν ἀνωτέρω ἰσχνὴν μὲν καὶ ἐλλιπῆ περιγραφὴν τοῦ ἔργου, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως πάσης ἄλλης πληροφορίας, ἀνεκτίμητον ὄντως· ἄνευ τῶν ὀλίγων τούτων τοῦ Παυσανίου γραμμῶν οὐδεμίαν θὰ εἴχομεν ἔννοιαν τῶν λειψάνων τούτων τοῦ ἐπὶ τῷ βάθρῳ γλυπτοῦ κόσμου, ἀλλ' οὐδὲ θὰ ἐμαντεύομεν, πιθανῶς, ὅτι προέρχονται ἐξ αὐτοῦ τούτου. Ἡ περιγραφὴ τοῦ Παυσανίου εἶνε, ὡς εἴπομεν, ἐλλιπής, κατὰ τύχην ὅμως λίαν εὔνους πρὸς τὰ εὑρήματα ἡμῶν, ἅτινα ἑρμηνεύονται διὰ ταύτης ἐπαρκῶς. Ἐν τοῖς εὑρήμασι τούτοις ἔχομεν ὡς εἴπομεν, δύω μὲν ἀρτίας (Ἀρθ. 1, 2) κεφαλὰς γυναικῶν καὶ μίαν ἐλλιπῆ (Ἀρ. 4) σωζομένην κατὰ τὰ ἄνω μόνον ἀπὸ τῆς ῥινός. Ἔχομεν δὲ τοιουτοτρόπως πάντως τὰς κεφαλὰς τῶν τριῶν ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἀναφερομένων γυναικῶν: τῆς Νεμέσεως τῆς Λήδας καὶ τῆς Ἑλένης· μὴ ἀναφερομένων δὲ γυναικῶν ἄλλων ἐν τῇ παραστάσει τοῦ βάθρου, τὰ ἀνευρεθέντα λείψανα τῶν γυναικείων κορμῶν (Πίν. 9 ἀρθ. 1, 4, 5, 6 καί τινα μικρὰ τεμάχια ἐν τοῖς μὴ ἀπεικονισθεῖσιν) ἀνήκουσι φυσικῶς εἰς τὰς τρεῖς ταύτας μορφάς, ὧν τὰς κεφα-

[1]. Ἕτερον τεμάχιον ἀνδρικῆς γυμνῆς μορφῆς, ἐκ τοῦ περὶ τὴν ὀσφὺν μέρους, δὲν ἀπεικονίσθη διά τε τὴν ἔλλειψιν χώρου καὶ τὴν κακὴν αὐτοῦ διατήρησιν· ὁμοίως δὲν ἀπεικονίσθησαν καὶ ἕτερα μικρὰ καὶ ἄσημα τεμάχια.

λάς ἀνεύρομεν. Ἐκ τῆς ἐρεύνης δέ, ἣν ἐπὶ τῶν τεμαχίων τούτων ἐποιησάμεθα, ἐπείσθημεν ὅτι τὸ ὑπ' ἀρθ. 4 τεμάχιον τοῦ κορμοῦ ἀνήκει, καίτοι ὡς ἐκ τῆς ἀποκρούσεως μὴ ἐφαρμοζόμενον ἀκριβῶς, εἰς τὴν ὑπ' ἀρθ. 2 κεφαλήν, ἣν ὑπολαμβάνομεν οὖσαν τῆς Λήδας. Ἐπίσης τὸ τεμάχιον ὑπ' ἀρθ. 6, τὸ ἀκρότατον ὂν τῶν ποδῶν καθημένης πιθανῶς μορφῆς, δὲν δύναται ἢ νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν Νέμεσιν, τῆς ὁποίας ἔχομεν πάντως τὴν κεφαλὴν ἐν τῇ ὑπ' ἀρθ. 1 εἰκόνι. Ὑπολείπεται ὁ ὑπ' ἀρθ. 1 κορμός, ὁ εἰς δύω τεμάχια ἀποκεκομμένος καὶ συγκεκολλημένος, ὅστις μὴ ἀνήκων προφανῶς εἰς τὸ ὑπ' ἀρθ. 4 τεμάχιον τοῦ στήθους, ὡς ἐκ τῆς διαφόρου πτυχώσεως τοῦ ἐνδύματος, δέον νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν τρίτην τῶν γυναικῶν, τὴν Ἑλένην, ἧς μέρος τῆς κεφαλῆς ἔχομεν ἐν τῇ ὑπ' ἀρθ. 4 εἰκόνι. Τοιουτοτρόπως εὑρίσκομεν ἐν τοῖς τεμαχίοις τούτοις ἐκτὸς τῶν κεφαλῶν καὶ μέρη τῶν κορμῶν τῶν τριῶν ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἀναφερομένων γυναικῶν. Ἐκ τῆς λοιπῆς παραστάσεως βέβαιον λείψανον ἔχομεν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου, (ἀρθ. 6) ῥητῶς ὑπὸ τοῦ Παυσανίου μνημονευομένου, καί τινα μικρὰ τεμάχια τῶν ποδῶν τούτου ἐν τοῖς μὴ ἀπεικονισθεῖσι τεμαχίοις. Ἀβεβαίου προσδιορισμοῦ εἶνε τὰ τεμάχια τῶν ἀνδρικῶν κορμῶν ἐν τῷ πίν. 9 καὶ ἐν τοῖς μὴ ἀπεικονισθεῖσι λειψάνοις. Οὐχ' ἧττον λίαν πιθανὸν εἶνε ὁ ὑπ' ἀρθ. 2 κορμὸς νὰ παριστᾷ τὸν Τυνδάρεων, τὸ ὑπ' ἀρθ. 3 δὲ τεμάχιον τῶν ποδῶν νὰ ἀνήκῃ εἰς ἕνα τῶν τριῶν ὀνομαστὶ ἀναφερομένων ἀνδρῶν. Ὁμοίως ἀβεβαίου προσδιορισμοῦ εἶνε καὶ ἡ ἀνδρικὴ κεφαλὴ ὑπ' ἀρ. 3 μετὰ τοῦ ἐν τοῖς ἀνεκδότοις τεμαχίου ἐκ τῆς ὀσφύος ἀνδρικῆς μορφῆς (ὅπερ πιθανῶς ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν μορφήν, ἅτε ἐν ἀναλογίᾳ ὂν ταῖς διαστάσεσι πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ στασιν εχον αντωπην, ὅπως αὔτη) ἅτινα πιθανῶς ἀνήκουσι τῷ ἐν τῷ τέλει μνημονευομένῳ νεανίᾳ.

Ἡ ὅλη λοιπὸν ἐπὶ τοῦ βάθρου παράστασις εἶχε, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, πιθανῶς οὕτω: ἐν τῷ μέσῳ εἰκονίζετο ἡ Νέμεσις, καθημένη ἴσως καὶ φέρουσα πέπλον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀνεχόμενον πρὸ τοῦ προσώπου διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός, ἀριστερὰ δὲ ταύτης ἡ Λήδα ἱσταμένη, τὸν ἀριστερὸν βραχίονα (Πίν. 9, ἀρθ. 4.) ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς παρ' αὐτῇ ἱσταμένης (ἀριστερὰ καὶ ταύτης) Ἑλένης ἔχουσα, ἣν καὶ ἐκράτει ἴσως διὰ τῆς ἄλλης χειρός. Τὸ πρόσωπον τῆς Λήδας (Πίν. 8, ἀρθ. 2) εἶνε ἐστραμμένον μικρὸν πρὸς ἀριστεράν, τὴν παρὰ τὴν Νέμεσιν ἀγομένην Ἑλένην προσατενίζον. Εἵπετο ἐν τῇ αὐτῇ σειρᾷ, πάντοτε πρὸς ἀριστερὰν τῆς Νεμέσεως, ὁ Τυνδάρεως μετὰ τῶν παίδων, τούτων πιθανῶς ἐν μικρῷ μεγέθει εἰκονισμένων, ὡς μαρτυρεῖ καὶ τεμάχιον (ἐν τοῖς ἀνεκδότοις) μορφῆς μικροτέρων διαστάσεων ἢ αἱ λοιπαί. Ἔληγε δὲ ἡ παράστασις πρὸς ἀριστερὰν διὰ τοῦ ἱππέως καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ ἵππου, οὗτινος ἡ εὑρεθεῖσα κεφαλὴ (ἀριθ. 5) ἐπικυροῖ τὴν κατάταξιν ταύτην, ἅτε ἐπεξειργασμένη οὖσα ἐντελέστερον ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ αὐτῆς, ἀποκεκομμένη δὲ τῆς πλακὸς τοῦ βάθρου ἐκ τοῦ δεξιοῦ· ἠτένιζεν ἄρα ὁ ἵππος πρὸς τὸ κέντρον τῆς παραστάσεως, ἱστάμενος ἀριστερὰ τούτου πλαγίως. Δεξιὰ δὲ τῆς Νεμέσεως ἵστατο ὁ Ἀγαμέμνων ὁ Μενέλαος καὶ ὁ Πύρρος ὁ Ἀχιλλέως υἱός, ὁ ὡς ἐκ τοῦ γάμου αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἑρμιόνης, τῆς θυγατρὸς τῆς Ἑλένης, δικαιώματα προσαποκτήσας συμπαραστάσεως ἐν τῷ οἰκογενειακῷ τούτῳ κύκλῳ. Εἵπετο δὲ ὁ Ἔποχος καὶ ὁ νεανίας, οἱ ἀδελφοὶ τῆς Οἰνόης («ἀφ' ἧς ἐστὶ τὸ ὄνομα τῷ δήμῳ») ἐὰν καλῶς ἑρμηνεύῃ ὁ Παυσανίας, ὅπερ, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἀμφίβολον. Ἡ παράστασις ἐπὶ τῷ βάθρῳ εἶχε, κατὰ ταῦτα τὴν ἑξῆς τάξιν περίπου:

νεανίας Ἔποχος Πύῤῥος Μενέλαος Ἀγαμέμνων ΝΕΜΕΣΙΣ, Λήδα Ἑλένη, Τυνδάρεως παῖδες, ἵππος ἱππεύς:

Ἐκ τῆς κατατάξεως ὅμως ταύτης προκύπτει ὅτι τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς παραστάσεως ἦν πληρέστερον τοῦ δεξιοῦ καί, ὡς ἐκ τῆς ἀπεικονίσεως τοῦ ἵππου ἑτέρωθεν μόνον, ἀσύμμετρον, τοῦθ' ὅπερ δύσκολον εἶνε νὰ συνέβαινε.

Ἐξ ἄλλου δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἀναφερόμενα ὀνόματα τῶν δύο ἑκατέρωθεν κατὰ τὰ ἄκρα μορφῶν «Ἱππεὺς» καὶ «Ἔποχος» ἀδύνατον εἶνε, ἀληθῶς, νὰ ἦνε τὰ κύρια ὀνόματα τῶν μορφῶν τούτων, ὡς ὑπελήφθησαν, φαίνεται, ταῦτα ὑπὸ

τῶν ἐκδοτῶν τοῦ Παυσανίου τῶν ἀναγραφόντων ταῦτα διὰ κεφαλαίου τοῦ ἀρχικοῦ γράμματος [1], ἀλλὰ πάντως ἀναφορικὰ εἰς τὴν παράστασιν· καὶ «ἱππεὺς» μὲν ἦτο ἡ ἀγνοουμένη μορφὴ ἡ παρὰ τῷ ἵππῳ, «Ἔποχος» δὲ ἡ κατὰ τὸ ἕτερον ἄκρον μορφὴ ἡ ἐπὶ ἅρματός τινος ἴσως, ἣν ἠδυνάτουν ἄλλως νὰ ἑρμηνεύσωσιν. Ὁ Παυσανίας ἔγραφεν ὅ,τι καὶ ὅπως τῷ ὑπηγόρευον οἱ ἐξηγηταί· οὗτοι δὲ πάντως ἀγνοοῦντες τὰ πρόσωπα ἀπεκάλουν ταῦτα δι' ὀνομάτων γενικῶν, σχετικῶν τῆς παραστάσεως. Ἡμεῖς διὰ ταῦτα καὶ διὰ τὴν συμμετρίαν κυρίως, φρονοῦμεν ὅτι κατὰ τὸ δεξιὸν ἄκρον τῆς παραστάσεως εἰκονίζετο ἅρμα, οὗτινος ἐπέβαινεν ἀνὴρ «Ἔποχος» ἀορίστως κληθείς. Ἡ πρὸς ὑπεκφυγὴν δὲ ἑρμηνεία τοῦ Παυσανίου, ὅτι δῆθεν οὗτος μετὰ τοῦ παρ' αὐτῷ νεανίου ἀδελφοὶ ἦσαν τῆς Οἰνόης, φαίνεται ἡμῖν ἀπαράδεκτος καὶ δι' ἄλλους λόγους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπουσίαν ταύτης ἐκ τῆς παραστάσεως, ἥτις πάντως ἔδει νὰ προτιμηθῇ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς.

Ἐὰν ἀληθεύῃ ἡ ὑπόθεσις ἡμῶν αὕτη καὶ ἡ ἑρμηνεία, ἥ τε συμμετρία ἐν τῇ εἰκόνι καὶ ἡ ἀναλογία ἐν ταῖς μορφαῖς εὐοδοῦται· ἡ παράστασις δὲ ἀναπαρίσταται οὕτως ἀρτία καὶ πλήρης. Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις διατί τάχα ὁ Παυσανίας ὁ μνησθεὶς τοῦ ἵππου κατὰ τὸ ἀριστερὸν ἄκρον δὲν ἀνέφερε καὶ τὸ ἅρμα, τὸ κατὰ τὸ δεξιόν, ἀλλ' ἠρκέσθη εἰς τὸ «Ἔποχος»; Ἀπαντῶμεν δὲ ὅτι, ὡς γνωστόν, οὐχὶ τὸ πρῶτον τὰ νῦν ὁ Παυσανίας φωρᾶται λεπτολογῶν ἐν οὐ δέοντι, παραλείπων ἐν ταῖς περιγραφαῖς αὐτοῦ οὐσιώδεις λεπτομερείας. Πρόχειρον παράδειγμα ἔστω ὁ ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ ἀγάλματος τῆς Νεμέσεως (ἐνθ. ἀνωτ.) μακρὸς αὐτοῦ λόγος περὶ Αἰθιόπων, ἐν ᾧ διὰ βραχέων παρῆλθε πρὸ τοῦ ἀγάλματος τῆς Θεᾶς, ὅπερ ἠδύνατο καὶ ὤφειλεν, ἴσως, νὰ περιγράψῃ λεπτομερέστερον. Ἀλλὰ τοιαῦται ἐλλείψεις καὶ ἀσυνέπειαι ἀπαντῶσι πλεῖσται, ὡς εἴπομεν, παρὰ Παυσανίᾳ, ὅστις, ὡς ὀρθῶς παρετηρήθη ἤδη, γράφων πρὸς συγχρόνους αὐτῷ καὶ αὐτόπτας τῶν περιγραφομένων δὲν ὤφειλεν, ἴσως, καὶ νὰ ἐνδιατρίβῃ μακρότερον εἰς λεπτομερείας ὁρατὰς καὶ μὴ χρῄζούσας ὡς πρὸς αὐτοὺς μνείας.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι μεταξὺ τῶν τεμαχίων ἅτινα δὲν ἀπεικονίσθησαν ὑπάρχει καὶ τεμάχιον κορμοῦ ἵππου ὁλόγλυφον, συμφωνοῦν μὲν ταῖς διαστάσεσι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἀναγλύφων τούτων τοῦ βάθρου, ἀλλ' ἥσσονα δεικνύον ἐπεξεργασίαν, ὅπερ δυνατὸν νὰ προέρχηται ἐκ τοῦ ἅρματος, ἐὰν ὑποτεθῇ, ὅπερ οὐδόλως ἀπίθανον, ὅτι ἐποιήθη ἰδιαιτέρως καὶ προσεκολλήθη ἀκολούθως τῷ βάθρῳ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν· ὡς πρὸς τὴν χρονολογικὴν δὲ κατάταξιν τοῦ ἔργου καὶ τὸν τεχνικὸν αὐτοῦ προσδιορισμὸν εὑρισκόμεθα εἰς κρείσσονα ἑρμηνευτικὴν θέσιν· ὡς γνωστὸν τρεῖς ὑπάρχουσι παραδόσεις ὡς πρὸς τὸν ποιητὴν τοῦ ἀγάλματος τῆς Νεμέσεως ἐν Ραμνοῦντι καὶ ἑπομένως καὶ τοῦ βάθρου, ὧν αἱ δύο μέν, σχετικαὶ οὖσαι, δυνατὸν νὰ συναληθεύωσιν, ἡ τρίτη ὅμως τυγχάνει ὅλως ἀπορριπτέα. Ὁ Παυσανίας δηλονότι (ἐνθ. ἀνωτ.), ὁ Ἡσύχιος («Ραμνουσία Νέμεσις»), ὁ Σουΐδας («Ραμν. Νέμεσις») καὶ ὁ Ζηνόβιος (5, 82) ἀποδίδουσι ρητῶς τὸ ἔργον εἰς τὸν Φειδίαν, ὁ Στράβων δὲ (9. σ. 396) καὶ ὁ Πλίνιος (h. n. 36, 5) εἰς τὸν μαθητὴν τοῦ Φειδίου Ἀγοράκριτον. Ὁ Ἀντίγονος δὲ ὁ ἐκ Καρύστου (παρὰ Ζηνοβίῳ ἐνθ. ἀνωτ.) παρέδιδεν ὅτι αἱ λέξεις «Ἀγοράκριτος Πάριος ἐποίησεν» ἦσαν κεχαραγμέναι ἐπὶ μικροῦ πτυχίου ὅπερ ἐξηρτᾶτο ἐκ κλάδου μηλέας, ὃν ἡ θεὰ ἐκράτει ἐν τῇ χειρί, καὶ ἑπομένως ὅτι θὰ ἦσαν ἐπιπρόσθετοι[1]. Ἐν γένει δὲ ὅτε Σουΐδας καὶ ὁ Ζηνόβιος θεωροῦσιν ὡς παραδεδεγμένον καὶ βέβαιον ὅτι ὁ Φειδίας μὲν ἐποίησε τὸ ἔργον, ἀλλ' ὅτι οὗτος, χαριζόμενος, παρῃτήθη τῆς τιμῆς ταύτης ὑπὲρ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἀγορακρίτου, ὃν περὶ πολλοῦ εἶχεν. Ὑπάρχει, ὡς εἴπομεν, καὶ τρίτη παράδοσις διασωθεῖσα παρὰ Στράβωνι (ἐνθ. ἀνωτ.) ὅτι τὸ ἔργον ἐποιήθη ὑπὸ Διοδότου τινος, τοῦθ' ὅπερ ὅμως παντάπασι τυγχάνει ἀπαράδεκτον. Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι αἱ δύω παραδόσεις περὶ Φειδίου δηλ. καὶ Ἀγορακρίτου δυνατὸν νὰ συναληθεύωσι· καὶ ἀληθῶς οὐδόλως ἀπίθανον εἶνε, ὡς ἐκ τῆς σχέσεως τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἐκεῖνος μὲν νὰ εἰργάσθη τὸ ἔργον, οὗτος δὲ νὰ ἐσχεδίασε καὶ ἐπεξειργάσθη. Οὐδετέρα των παραδόσεων εἶνε ὅλως ψευδής· ἀλλὰ φυσικὸν εἶνε ὁ Ἀγοράκριτος νὰ ἐποίησε τὸ ἔργον κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Φειδίου, τούτου ἐπιβλέποντος καὶ ἐπεξεργαζομένου, πιθα-

[1] Καὶ ἐν γένει ὑπὸ πάντων τῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀσχοληθέντων τὰ ὀνόματα ἐξελήφθησαν ὡς κύρια.

[1] Πρβλ. Ἑρμηνείαν Wilamowitz (Antigonos von Karystos).

νῶς, τοῦτο. Καὶ ἀληθῶς ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων λειψάνων τῶν ἐπὶ τῷ βάθρῳ ἀναγλύφων, ἅτινα ἐν πολλοῖς ἀναπολοῦσι τὰ τοῦ Παρθενῶνος γλυπτά, ἐπικυροῦται ἡ παράδοσις περὶ τῆς συμμετοχῆς τοῦ διδασκάλου εἰς τὸ ἔργον, εἴτε σχεδιάσαντος ἁπλῶς εἴτε καὶ ἐπεξεργασθέντος τοῦτο. Βεβαίως ὅμως τὸ πρῶτον, ἡ σύλληψις δηλ. καὶ ἡ σχεδίασις τοῦ τε ἀγάλματος τῆς Νεμέσεως καὶ τοῦ ἐπὶ τῷ βάθρῳ γλυπτοῦ κόσμου ἀνήκει εἰς τὸν διδάσκαλον εἰς τὸν μέγαν Φειδίαν, οὗτινος ἡ παραστατικὴ δύναμις καὶ το συνθετικὸν ἐν τῇ ἀπεικονίσει μυθολογικῶν σκηνῶν ἦν ἀνυπέρβλητος καὶ ἀπαράμιλλος. Δι' ὃ καὶ ὀρθῶς ὁ Παυσανίας, καίπερ ἴσως ἐν γνώσει ὢν τῆς ἐργασίας τοῦ Ἀγορακρίτου ἐν τῷ ἔργῳ, ἔγραψεν οὐχ ἧττον «Ταῦτα ἀκηκοὼς Φειδίας ἐποίησε...κτλ. Ὁ Leake ἐν τῷ συγγράμματι αὑτοῦ «Οἱ Δῆμοι τῆς Ἀττικῆς» (σελ. 120 τῆς γερμ. μεταφρ.) ἀναφέρει ὅτι εὑρέθησαν (ἀλλ' ὑπὸ τίνος καὶ πότε;) τεμάχια ἐκτύπου ἀναγλύφου, ἅτινα προήρχοντο ἐκ τοῦ ἐπὶ τῷ βάθρῳ γλυπτοῦ κόσμου· ἐξ ὅσων δὲ περὶ αὐτῶν λέγει, φαίνεται ὅτι τοῦτο εἶνε ἀληθές. Νεώτεροι ὅμως ἐρευνηταὶ (Πρβλ. Stephani ἐν N. Rhein. Mus. IV σ. 16 καὶ Overbeck Plast. I. σελ. 278) οὐδὲ τεμάχιον τούτων ἠδυνήθησαν νὰ ἀνακαλύψωσι. Ποῦ ἆρα νὰ εὑρίσκωνται ταῦτα; Εὐκταῖον θὰ ἦτο ἐάν, οἱ κάτοχοι τούτων τὰ ἀπεκάλυπτον (διότι βεβαίως δὲν θὰ ἐξηφανίσθησαν τέλεον) ὅπως συμπληρωθῶσι τυχὸν τὰ νέα εὑρήματα δι' ἐκείνων καὶ προκύψῃ οὕτως ἀρτιωτέρα ἡ ὅλη ἐπὶ τοῦ βάθρου παράστασις.

Ἐν τέλει μνημονεύσωμεν καὶ τοῦ παραδοξολογήματος, ὅπερ ἀναγράφει ὁ Παυσανίας (ἔνθ. ἀνωτ.), ἐπιγράμματά τινα δὲ ὑπαινίσσονται[1], καθ' ὃ δῆθεν τὸ ἄγαλμα ἐποιήθη ἐκ τεμαχίου Παρίου λίθου, ὅπερ οἱ Πέρσαι κατέλιπον ἡττηθέντες καὶ ὅπερ ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν πρὸς ἀνέγερσιν τροπαίου, βέβαιοι ὄντες ἐκ τῶν προτέρων ἐπὶ τῇ νίκῃ!

Πρὸς ἀναίρεσιν τοῦ προφανῶς μυθολογήματος τούτου ἐγράφησαν ἤδη πολλὰ (Παρβλ. Zoega's Διατριβ. ἐκδ. ὑπὸ Welcker σ. 62 καὶ ἑξ. καὶ 417— Overbeck Pl. I σελ. 278 καὶ ἄλ.) περιττὸν δὲ θεωροῦμεν νὰ ἐνδιατρίψωμεν. Ὁ Leake ἐν τῷ προμνημονευθέντι συγγράμματι αὑτοῦ (σελ. 119) ἀποκρούει καὶ οὗτος τὸ μυθολόγημα βασιζόμενος κυρίως ἐπὶ τούτου, ὅτι ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ ναοῦ τῆς Νεμέσεως εἶδε τεμάχια κολοσσιαίου ἀγάλματος, ἅτινα θὰ ἀνῆκον εἰς τὸ ἄγαλμα τῆς Νεμέσεως τὸ ὑπὸ Φειδίου ποιηθὲν (ἐὰν μὴ τοῦτο, λέγει, ἀντικατέστη ὑπὸ ἑτέρου κατὰ τοὺς Ρωμ. χρόνους!) καὶ τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐκ λίθου Ἀττικοῦ, ὁμοίου τῷ χρησιμοποιηθέντι εἰς τὴν ὅλην οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ. Ἡ εὕρεσις ὅμως τῶν τεμαχίων ἅτινα δημοσιεύομεν, τὰ ὁποῖα πάντως εἶνε οὐχὶ ἐξ Ἀττικοῦ λίθου πεποιημένα ἀλλὰ πιθανώτατα ἐκ Παρίου (ἑπομένως δὲ καὶ τὸ ἄγαλμα θὰ ἦτο ἐξ ὁμοίου λίθου) μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Leake ἢ δὲν ἀνεγνώρισε τὸν λίθον τῶν τεμαχίων τούτων, ἐὰν ὄντως εἶδε τοιαῦτα, ἢ ὅτι τὰ τεμάχια ταῦτα προήρχοντο ἐξ ἄλλου ἀγάλματος ὑπερφυσικοῦ μεγέθους[1]. Τὰ ὑφ' ἡμῶν εὑρεθέντα τεμάχια καθιστῶσι μὲν πιθανωτέραν, βεβαίαν σχεδόν, τὴν παράδοσιν ὅτι τὸ ἄγαλμα σὺν τῷ βάθρῳ αὐτοῦ ἐποιήθη ἐκ Παρίου λίθου, τοῦτο ὅμως οὐδαμῶς συντελεῖ καὶ εἰς τὴν ἀποδοχὴν τοῦ μύθου, ὅτι ὁ λίθος προήρχετο ἐκ τῶν λαφύρων τῶν Περσῶν, μύθου, ὅστις μόνον μετὰ τὰ Περσικὰ ἠδύνατο νὰ εἶνε πιστευτὸς ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀρεστός.

Β. ΣΤΑΗΣ

---

[1] Anth. Graec. T. II σ. 555, T. III σ. 205.

[1] Πρβλ. O. Rossbach «Zur Nemesis des Agorakritos» Mitth. d. arch. Inst. Zahrg. 1890 σ. 64.

ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΥ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ

(Συνέχεια· ὅρα Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σ. 1).

34

Ο Ε Ο Ι
ΕΝΑΜΦΙΑΡΑΟΥΕΚΤΟΥΛΟΤΡΩΝΟΣΤΟΥΛΝΑΝΔΡΕΙΟ
ΥΟΠΩΣΑΝΤΟΥΔΩΡΜΗΚΩΛΥΗΤΑΙΡΕΙΝΥΠΟΤΗΣΧ
ΑΡΛΔΡΛΣΟ.ΑΝΡΕΙΛΛΛΕΙΧΡΗΣΙΜΟΣΟΛΟΥΤΡΩΝΟ
ΤΑΝΧΕΙΜΑΙΕΙΟΟΕΟΣΟΧΕΤΟΜΠΟΗΣΑΙΛΙΟΙΝΟΝΚ
ΡΥΠΤΟΝΤΟΜΕΝΜΗΚΟΣΛΡΞΑΜΕΝΟΝΑΠΟΤΟΥΣΤΡ
ΩΜΑΤΟΣΤΟΥΤΗΣΓΕΦΥΡΑΣΜΕΧΡΙΤΗΣΚΑΤΑΒΑΣ
ΕΙΩ.ΤΗΣΠΛΡΛΤΟΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΝΛΟΥΤΡΩΝΑΤΑ
ΦΡΟΝΟΡΥΞΛΝΤΛΜΗΚΟΣΜΕΝΤΟΓΕΓΑΡΜΜΕΝΟΝΠΛ
ΛΤΟΣΔΕΑΠΟΤΟΥΑΝΑΛΗΜΜΑΤΟΣΤΟΥΤΗΣΧΑΡΑ
ΔΡΑΣΤΕΤΤΑΡΩΝΠΟΔΩΝΒΑΟΟΣΔΕΤΡΙΠΟΥΝΟΗΣΕΙΛ
ΙΟΟΥΣΤΟΥΣΜΕΝΕΝΤΩΙΕΔΑΦΕΙΦΟΡΜΗΔΟΝΣΥΝΤΙΟ
ΕΙΣΠΡΟΣΛΛΛΗΛΟΥΣΑΡΜΟΤΤΟΝΤΑΣΚΑΙΕΙΣΕΔΡΑΝ
ΑΣΚΑΣΤΟΥΣΚΑΤΛΚΡΟΥΩΝΤΟΝΛΙΟΟΝΕΚΑΣΤΟΝ
ΜΟΛΥΒΔΩΙΗΛΙΟΩΙΕΠΙΚΟΨΑΣΔΕΚΑΤΑΚΕΦΑΛΗΝΚΛΙΣ
ΥΝΟΜΑΛΙΣΑΣΠΡΟΣΤΗΝΚΑΤΑΦΟΡΑΝΟΠΩΣΣΑΝΕΙ
ΕΥΡΟΝΕΠΙΟΗΣΕΙΕΠΙΤΟΥΤΩΝΕΞΕΡΓΛΣΜΕΝΟΥΣ
ΤΩΝΛΙΟΩΝΤΛΣΕΔΡΑΣΟΡΟΑΣΚΛΙΑΣΤΡΛΦΕΙΣΚΑΙΤ
ΟΥΣΑΡΜΟΥΣΟΛΟΥΣΤΑΔΕΜΕΤΩΠΑΑΝΑΠΕΛΕΚΗΣ
ΕΙ ΕΥΤΕΝΗΟΗΣΕΙΔΕΤΟΥΣΛΙΟΟΥΣΟΡΟΟΥΣΕΠΙΤΑΤ
ΡΙΗΜΙΠΟΔΙΑΔΙΑΛΕΙΠΩΝΔΙΑΡΡΟΥΝΠΛΛΤΟΣΠΟΔΟΣ
ΟΗΣΕΙΔΕΕΙΣΕΔΡΑΝΛΣΚΑΣΤΟΥΣΡ..ΠΡΟΣΑΛΛΗΛ
ΟΥΣΑΡΜΟΤΤΟΝΤΑΣΣΥΜΒΛ....ΤΟΥΣΑΡΜΟΥΣ
ΟΛΟΥΣΕΠΙΚΟΨΑΣΔΕΤΑΤΑΚΕΦΑΛΗΝΕΥΤΕΝΗΣΥ
ΝΣΤΩΡΣΕΙΛΙΟΟΙΣΣΥΝΤΙΟΕΙΣΠΡΟΣΑΛΛΗΛΟΥΣΑ
ΡΜΟΤΤΟΝΤΑΣΚΑΙΕΙΣΕΔΡΑΝΛΣΚΑΣΤΟΥΣΤΙΟΕΙΣ
ΑΡΤΙΛΙΟΙΑΝΜΗΔΛΜΟΥΠΟΙΩΝΠΛΡΑΣΑΞΕΙΔΕΤΟΥ
ΣΛΙΟΥΣΛΠΛΝΤΑΣΓΕΙΤΕΙΕΚΤΗΣΤΑΦΡΟΥΛΙΟΙΣ
ΔΕΧΡΗΣΕΤΑΙΤΟΙΣΕΚΤΟΥΟΕΑΤΡΟΥΤΟΥΚΑΤΑΤ
ΟΜΒΩΜΟΝΠΡΟΣΑΓΟΜΕΝΟΣΑΥΤΟΣΑΥΤΩΙΠΡΟ
ΣΤΟΕΡΓΟΝΕΑΝΔΕΜΗΙΚΑΝΟΙΩΣΙΝΠΛΡΕΞΟΥΣΙΝ
ΟΣΩΝΑΝΠΡΟΣΔΕΙΟΙΕΠΙΜΕΛΗΤΛΙΠΡΟΣΤΩΙΕΡΓΩ
ΙΑΝΑΙΡΗΣΕΤΑΙΔΕΤΟΕΡΓΟΝΚΑΤΑΤΕΤΡΑΠΟΔΙΑΝΚΑ
ΙΑΠΟΔΩΣΕΙΤΕΛΟΣΕΧΟΝΕΙΚΟΣΙΗΜΕΡΩΝΑΦΗΣΑΝ
ΛΛΒΕΙΤΟΑΡΓΥΡΙΟΝΕΜΙΣΟΩΣΑΤΟΤΗΝΤΕΤΡΛΠΟ
ΔΙΛΝΓΥΜΙΣΟΩΤΗΣΦΡΥΝΟΣΑΛΩΠΕΚΗΣΙΟΙΚΩΝΕΓΓ
ΥΗΤΗΣΤΕΛΕΣΙΑΣΤΕΛΛΙΟΥΕΥΩΝΥΜΕΥΣ

Θεοί.

Ἐν Ἀμφιαράου ἐκ τοῦ λοτρῶνος τοῦ ⟨αν⟩ ἀνδρείο-[υ], ὅπως ἂν τὸ ὕδωρ μὴ κωλύηται ρεῖν ὑπὸ τῆς χ-αράδρας, ὅ[τ]αν [ρ;]εῖ, ἀλλ' εἶ χρήσιμος ὁ λουτρών, ὅ-ταν χειμάζει ὁ θεός, ὀχετὸμ ποῆσαι λίθινον κ-ρυπτόν, τὸ μὲν μῆκος ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ στρ-ώματος τοῦ τῆς γεφύρας μέχρι τῆς καταβάσ-ε[ι]ω[ς] τῆς παρὰ τὸν γυναικεῖον λουτρῶνα, τά-φρον ὀρύξαντα μῆκος μὲν τὸ γεγαρμμένον, πλ-άτος δὲ ἀπὸ τοῦ ἀναλήμματος τοῦ τῆς χαρά-δρας τεττάρων ποδῶν, βάθος δὲ τρίπουν, θήσει λ-ίθους τοὺς μὲν ἐν τῶι ἐδάφει φορμηδὸν συντιθ-εὶς πρὸς ἀλλήλους ἁρμόττοντας καὶ εἰς ἕδραν ἀσκάστους κατακρούων τὸν λίθον ἕκαστον μολύβδωι ἢ λίθωι, ἐπικόψας δὲ κατὰ κεφαλὴν καὶ σ-υνομαλίσας πρὸς τὴν καταφορὰν ὅπως⟨ς⟩ ἂν εἶ εὖρον ἐπιθήσει ἐπὶ τούτων ἐξεργασμένους τῶν λίθων τὰς ἕδρας ὀρθὰς καὶ ἀστραφεῖς καὶ [τ-οὺς ἁρμοὺς ὅλους, τὰ δὲ μέτωπα ἀναπελεκήσ-ει εὐτενῆ, θήσει δὲ τοὺς λίθους ὀρθοὺς ἐπὶ τὰ τ-ριημιπόδια διαλείπων διάρρουν πλάτος ποδός, θήσει δὲ εἰς ἕδραν ἀσκάστους [καὶ] πρὸς ἀλλήλ-ους ἁρμόττοντας, συμβ[άλλων] τοὺς ἁρμοὺς ὅλους, ἐπικόψας δὲ κατὰ κεφαλὴν εὐτενῆ συ-*νστώρσει* λίθοις συντιθεὶς πρὸς ἀλλήλους ἁ-ρμόττοντας καὶ εἰς ἕδραν ἀσκάστους τιθεὶς ἀρτ]ιλιθίαν μηδαμοῦ ποιῶν, παρασάξει δὲ τού-ς λίους ἅπαντας γεῖ τεῖ ἐκ τῆς τάφρου, λίοις δὲ χρήσεται τοῖς ἐκ τοῦ θεάτρου τοῦ κατὰ τ-ὸ[μ;] βωμόν, προσαγόμενος αὐτὸς αὐτῶι πρὸ-ς τὸ ἔργον, ἐὰν δὲ μὴ ἱκανοὶ ὦσιν, παρέξουσιν ὅσων ἂν προσδεῖ οἱ ἐπιμεληταὶ πρὸς τῶι ἔργω-ι· ἀναιρήσεται δὲ τὸ ἔργον κατὰ τετραποδίαν κα-ὶ ἀποδώσει τέλος ἔχον εἴκοσι ἡμερῶν ἀφ' ἧς ἂν λάβει τὸ ἀργύριον. Ἐμισθώσατο τὴν τετραπο-δίαν . . μισθωτὴς Φρῦνος Ἀλωπεκῆσι οἰκῶν· ἐγγ-υητὴς Τελεσίας Τελλίου Εὐωνυμεύς.

Στήλη λευκοῦ μαρμάρου, ἀπολήγουσα ἄνω εἰς τριγωνικὸν χῶρον, δίκην ἀετώματος, ἐξέχοντα ὀλίγον τῆς ἄλλης ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας ἔμπροσθεν, ἀλλὰ μὴ φέροντα πλαίσιον. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ τυμπάνου τούτου γέγλυπται ὁ 1ος στίχος, κατωτέρω δὲ οἱ λοιποί. Ἡ στήλη εἶνε δίχα τεθραυσμένη (ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ 27ου στίχου πρὸς τὸ τέλος τοῦ 20ου). Ὕψος ὅλον 0.83, πλ. 0.25-0.27, πάχ. 0.06. Ὕψος γραμμ. 0.003-0.005. Εὑρέθη πρανὴς μετά τινων ἄλλων (κατωτ. ἀριθ. 37, 38, 51, 50, 36) παρὰ τὸ δεξιὸν τοῦ περιβωμίου (Γ)[1] ἐπισκέπουσα ὀχετὸν κατιόντα αὐτόθεν (ἀπὸ τοῦ ὑδραγωγείου Δ) πρὸς τὸ ρεῦμα.

Ἡ παροῦσα ἐπιγραφὴ χορηγεῖ ἡμῖν σπουδαιοτάτας εἰς τὴν τοπογραφίαν τοῦ τεμένους εἰδήσεις. Ὡς πρὸς τοὺς λίθους, ὧν ἐπιτρέπεται χρῆσις ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ ὀχετοῦ (στίχ. 28-30), παρετήρησα ὅτι μεταξὺ περιβωμίου καὶ βωμοῦ (Β) ἐπικαλύπτουσι τὸ ὑδραγωγεῖον Δ πῶροι ἔχοντες τὸ αὐτὸ καὶ οἱ τοῦ περιβωμίου σχῆμα, ἤγουν τετμημένοι τρόπον ἀναβαθμοῦ ἢ ἑδωλίου μετὰ νώτου· ἂν δὲ μὴ σφάλλωμαι, διακρίνεται καὶ τὸ τοξοειδὲς ἢ ὑπόκοιλον τῆς προσθίας ἐπιφανείας τῶν λίθων. Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο ἐρχόμενον ἔξωθεν τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ Ναοῦ σύγκειται ἐκ πώρων, δύο συνήθως δόμων ἐν ἑκατέρᾳ πλευρᾷ (ὕψ. περ. 1,00), κάτω δὲ μεταξὺ (κενὸν περ. 0.30) ἦτο ἐστρωμένον, κατὰ τὰ ἐνιαχοῦ σῳζόμενα, διὰ πλίνθων ἐπιπέδων μετὰ καθέτων πρὸς τὰ ἄνω προεξοχῶν (ἐν σχήματι ⊔). Ἐκ τῆς ὑποκάτω δὲ τοῦ βάθρου Σύλλα (Κ)[2] διαρροῆς αὐτοῦ (ἐν βάθει ἡμίσεος καὶ πλέον μέτρου) ἀριδήλως ἐξάγεται ὅτι εἶνε ἀρχαιότερον τοῦ βάθρου. Ἀλλὰ τὸ μνημεῖον τοῦτο δὲν ἀνῆκεν ἀρχῆθεν τῷ Σύλλᾳ· διότι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου (*Τεισικράτης Θοινίου ἐποίησε*) καὶ τὰ προξενικὰ ψηφίσματα, τὰ ἐπὶ τῆς ὄψεως τοῦ βάθρου κεχαραγμένα μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ ἀνάθεσις τοῦ Σύλλα εἶνε ἐπὶ προγενεστέρας γεγλυμμένη. Τοῦ τεχνίτου δὲ ἀκμάσαντος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 3ου αἰῶνος π. Χρ. (Ὀλυμπ. 115-124) καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς βασιλείας Δημητρίου (μετὰ τὸ 294)[3], ἕπεται ὅτι τὸ εἰρημένον ὑδραγωγεῖον ἐκτίσθη πρὸ τῶν χρόνων τούτων. Ὡς πρὸς τὸν χρόνον ἐν παραβολῇ πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ὠρωποῦ εἰς τὸ αὐτὸ ἄγει καὶ ἡ χρῆσις δημοτικῶν ἀντὶ τοῦ *Ἀθηναῖος*. Σημειωτέον ὅτι τὸ ὑδραγωγεῖον οὔπω ἀνεσκάφη ἐντελῶς.

Ἐκ τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς προσέτι συνάγεται ὅτι καὶ ὁ βωμός, τοὐλάχιστον ὁ παλαιὸς (διότι φαίνεται πολυμερῶς μετεσκευασμένος[4]), μετὰ τοῦ

[1] Ὅρα πίν. Ε'. τῶν «Πρακτικῶν» τοῦ 1884.

[2] Ἐφ. Ἀρχ. 1885 σελ. 103

[3] Πρβ. Löwy *Inschr. griech. Bildhauer* n. 120 a.

[4] Πρβ. Παυσαν. 1, 34, 3 καὶ τὸ κατωτ. ἀττ. ψήφισμα ἀριθ. 37, ὅπου περὶ πλειόνων θυσιῶν ὁ λόγος.

περιβωμίου ἤτοι θεάτρου ἐστὶν ἀρχαιότερος τοῦ τε ὑδραγωγείου καὶ τῆς ἐπιγραφῆς. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν καμπῶν, ἃς ἕνεκα τῶν δύο ἐκείνων κτιρίων ἠναγκάσθη τὸ ὑδραγωγεῖον, μεταξὺ αὐτῶν χωροῦν, νὰ ὑποστῇ (ὅρα πίν. Ε'.). Ὅτι δὲ πολλάκις καὶ δὴ ἐν ἐλλείψει ἄλλων μαρτυριῶν αἱ θλάσεις τῆς γραμμῆς τῶν ὀχετῶν, ὅπου ἂν ὑπάρχωσι τοιαῦται, ἄγουσιν εἰς ὁρισμὸν τοῦ χρόνου παρακειμένων μνημείων ἢ καὶ αὐτῆς τῆς θέσεως μηκέτι σωζομένων, κατεδείχθη μάλιστα ἐν Ὀλυμπίᾳ, ὅπου καὶ εὐλόγως ἀπεδόθη αὐταῖς ἡ προσήκουσα ἀξία. Ὡς πρὸς δὲ τὸ περιβώμιον εἰρήσθω ἐν τέλει ὅτι εἶχε πάντως περιέλθη εἰς ποιάν τινα φθοράν, ἀφ' οὗ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ἐπετράπη τῷ Φρύνῳ ἡ χρῆσις λίθων ἐκ τοῦ κατὰ τὸν βωμὸν θεάτρου. Τανῦν ἐκ τῶν ἀναβαθμῶν περιλείπονται τρεῖς, τοῦ δ' ἀνωτάτου ἡ ἄνω ἐπιφάνεια δὲν ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ ἐπιπέδου τῶν πλησίον αὐτοῦ βάθρων, ἀλλὰ κεῖται ταπεινότερον· ἴσως δὲ οὐδ' ἐσῴζοντο πλείονες σειραὶ ἀναβαθμῶν καθ' οὓς χρόνους ἵσταντο τά γε νεώτατα τῶν βάθρων. Προστεθήτω ὅτι μεταξὺ τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ περιβωμίου εὑρέθησαν λείψανα καμίνου· ἐν αὐτῇ πιθανῶς κατεστράφησαν μετὰ μαρμάρων τῶν πλησίον βάθρων καὶ πολλοὶ λίθοι τοῦ βωμοῦ μᾶλλον ἢ τοῦ περιβωμίου καθὸ διὰ τὴν σκληρότητα προσφορώτεροι τούτων εἰς κατασκευὴν ἀσβέστου.

Περὶ τῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ μνημονευομένων λουτρώνων γενήσεται ὁ δέων λόγος μετὰ τὴν τελείαν ἀποκάλυψιν τοῦ ἐν δεξιᾷ τῆς Στοᾶς ἀνασκαπτομένου λουτρῶνος[1].

Ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιγραφῇ τηρεῖται ἡ τυχαία (οὐ συλλαβικὴ) διαίρεσις τῶν λέξεων ἐν τέλει τῶν στίχων (πρβ. καὶ ἀριθ. 49 κλπ.) σημειωτέον δὲ τὰς γραφὰς *λοτρῶνος* (ἀλλὰ καὶ *λουτρών*, *λουτρῶνα*), *εὔρον* (ἀλλὰ *διάρρουν*), *ἐξεργασμένους*, *καταβάσειως* (πρβ. ἀρ. 36), τὴν ὑπέρθεσιν ἐν τῷ *γεγαρμμένον* καὶ *συνστώρσει* (ὅπου καὶ τὸ ν ἐφυλάχθη πρὸ τοῦ στ) καὶ τὴν ἑκασταχοῦ ἀναπλήρωσιν τῆς ηι διὰ τῆς ει (*λάβει*, *γεῖ* κλπ.)· πρβ. ρ;]εῖ, *προσδεῖ* (Meisterhans *Grammatik d. att. Inschriften*² S. 140). Ὡς πρὸς τεχνικοὺς ὅρους κλπ. ὅρα καὶ τὴν ὑπὸ Στ. Κουμανούδη ἐκδοθεῖσαν Λεβαδείας ἐπιγραφὴν («Ἀθήναιον» 4, 369 ἑξ., Fabricius *de Archit.*), ἐν ᾗ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ *ἀσχάστους καὶ ἀστραβεῖς*, καὶ τὴν περὶ τῆς Φίλωνος σκευοθήκης («Ἀθήναιον» 1881 σελ. 557, Choisy *L'arsenal du Pirée.* Paris 1883). Ἡ ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιγραφῇ (στίχ. 27) λέξις *ἀρτιλιθία*, ἣν ἀλλαχοῦ δὲν ἀπήντησα, εὕρηται, καθ' ἃ εὐγενῶς μοι ἀνεκοινώθη ὑπὸ Homolle, ἐν ἀνεκδότῳ δηλιακῇ (τοῦ 296 π. Χρ.) ἐπιγραφῇ ἐν τῇ φράσει *φεύγων ἀρτιλιθίαν τὸ ἐλάχιστον ἡμιποδι* . . . . Πρβ. Ἡσύχ. ἐν λέξ. *ἀρτίκολ(λ)α*, *ἀρτίτονον* κλπ. καὶ Ἱπποκρ. 809 g «οἱ σπόνδυλοι (τῆς ῥάχιος) ἐντὸς ἄρτιοι εἰσὶν ἀλλήλοισι, καὶ δέδενται πρὸς ἀλλήλους».

Τοῦ γράμματος *α* δὲν διακρίνεται πανταχοῦ ἡ μέση γραμμή· ὡσαύτως οὐδὲ τοῦ *θ* ἡ στιγμή. Τοῦ *σ* τὰ σκέλη ὀλίγον εἰσὶν ἀνοικτά, ἐνιαχοῦ δὲ μονονοὺ παράλληλα, τοῦ δὲ *υ* πολλαχοῦ τὸ κάτω μετὰ τοῦ ἑτέρου βραχίονος σχηματίζει καμπύλη (Ύ).

Στίχ. 8. Μετὰ τὸ *τὸν* κενὸν ἢ ὡσεὶ ἴχνη ν (ἢ γ;) ἐξαληλιμμένου.

Στίχ. 16. Μεταξὺ τοῦ *ὅπως* καὶ *ἂν* ἓν ς περισσόν.

Στίχ. 24. Μετὰ τὸ *δὲ* ἐκ παραδρομῆς τοῦ χαράκτου φαίνεται *τατὰ* ἀντὶ *κατά*.

Στίχ. 25. Τὰ 7 τελευταῖα γράμματα τοῦ *συντιθεὶς* φαίνονται ὡς ἐπὶ ἄλλων ἐπιγεγλυμμένα, ἰδίᾳ δὲ τὸ *ντ* καὶ τὸ *θείς*.

Στίχ. 28. Ἐν λέξεσι *λί(θ)ους* καὶ *λί(θ)οις* παρελείφθη τὸ ἕτερον τῶν κυκλικῶν γραμμάτων (θ ἢ ο).

Στίχ. 30. Τὸ πρὸ τοῦ *βωμὸν* γράμμα φαίνεται μ μᾶλλον ἢ ν (πρβ. *ὀχετὸμ* ἐν στίχ. 5).

Στίχ. 36. Τὰ μετὰ τὸ *δίαν* δύο γράμματα δὲν διακρίνονται καλῶς.

Στίχ. 37. Μετὰ τὸ *Εὐωνυμεὺς* τὰ λοιπὰ τοῦ στίχου εἰσὶν ἐπίτηδες ἀπεσβεσμένα· ὁμοίως δὲ καὶ μετ' αὐτὸν φαίνεται χῶρος βαθύτερον γεγλυμμένος ὡς δύο ἐπίτηδες ἀπεσβεσμένων στίχων.

Ἐπιμεληταὶ ἀναγράφονται καὶ ἐν τῷ ἀττικῷ ψηφίσματι ἀριθ. 36 (Πρβ. *ἐπιμελητοῦ* ΕΑ. 1889 σελ. 7-10).

[1]. Περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων πρβ. τὰ ἐκδοθησόμενα «Πρακτικὰ» τοῦ 1890.

35

ΘΕΟΙ

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣΕΙΠΕΝΟΠΩΣΑΜΠΟΡΟΣΧΡΗΜΑΤΩΓ
ΓΙΝΗΤΑΙΕΙΣΤΗΝΟΙΚΟΔΟΜΙΑΝΤΟΥΤΕΙΧΟΥΣΚΑΙ
ΣΥΝΤΕΛΕΣΘΕΝΤΩΝΤΩΝΤΕΙΧΩΝΧΡΗΣΙΜΟΙ
ΩΜΕΝΑΥΤΟΙΤΕΑΥΤΟΙΣΚΑΙΤΩΙΚΟΙΝΩΙΒΟΙΩΤΩΝ
ΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΤΟΥΣΤΕΙΧΟΠΟΙΟΥΣΚΑΙ
ΤΟΥΣΠΟΛΕΜΑΡΧΟΥΣΔΑΝΕΙΣΑΣΘΑΙΧΡΗΜΑ
ΤΑΕΑΜΠΟΘΕΝΔΥΝΩΝΤΑΙΤΟΚΩΝΟΤΙΑΝΕΛΑ
ΧΙΣΤΩΝΔΥΝΩΝΤΑΙ⁝ΤΟΙΣΔΕΔΑΝΕΙΣΑΣΙΝ
ΑΠΟΔΟΥΝΑΙΤΑΧΡΗΜΑΤΑΕΝΤΩΙΕΝΙΑΥΤΩΙ
ΤΩΙΜΕΤΑΩΡΩΠΟΔΩΡΟΝΙΕΡΕΑΑΥΤΑΚΑΙΤΟΥΣ
ΤΟΚΟΥΣΩΝΑΝΕΚΑΣΤΑΔΑΝΕΙΣΩΝΤΑΙΤΟΥΣΔΕ
ΔΑΝΕΙΣΑΝΤΑΣΤΗΙΠΟΛΕΙΕΙΣΤΟΝΤΕΙΧΙΣΜΟΝ
ΜΕΧΡΙΤΑΛΑΝΤΟΥΚΑΙΤΟΥΠΛΕΟΝΟΣΤΟΚΩΝ
ΤΩΝΕΠΙΔΕΚΑΤΩΝΠΡΟΞΕΝΟΥΣΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥ
ΕΡΓΕΤΑΣΤΗΣΠΟΛΕΟΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΥΣ
ΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣ
ΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙ
ΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝ
ΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡ
ΤΟΙΣΠΟΛΙΤΑΙΣΚΑΙΑΝΑΓΡΑΨΑΙΑΥΤΟΥΣΠΑΤΡΟ
ΘΕΝΣΤΗΛΗΙΛΙΘΙΝΗΙΚΑΙΣΤΗΣΑΙΕΝΤΩΙΙΕΡΩΙ
ΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΟΣΟΙΔΑΝΕΛΑΤΤΟΝΤΑΛΑΝΤΟΥ
ΔΑΝΕΙΣΩΣΙΝΤΗΙΠΟΛΕΙΥΠΕΡΤΟΥΤΩΝΤΟΝΔΗΜΟΝ
ΕΠΙΣΚΕΨΑΣΘΑΙΚΑΘΟΤΙΑΝΕΚΑΣΤΟΣΑΥΤΩΝΑΞΙΟΣ
Η⁝ΤΙΜΗΘΗΝΑΙΥΠΟΤΗΣΠΟΛΕΩΣΑΝΑΓΡΑΨΑΙΤΟΥΣ
ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΥΣΤΟΨΗΦΙΣΜΑΕΝΣΤΗΛΗΙΛΙΘΙΝΗΙ
ΚΑΙΣΤΗΣΑΙΕΝΤΩΙΙΕΡΩΙΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥ⁝ΤΟΝΔΕ
ΤΑΜΙΑΝΤΟΑΛΩΜΑΔΟΥΝΑΙ
ΟΙΔΕΠΡΟΞΕΝΟΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΚΑΤΑΤΟΨΗΦΙΣΜΑ
ΝΙΚΩΝΧΑΡΜΙΔΟΣ

Θεοί.

Λύσανδρος εἶπεν· ὅπως ἂμ πόρος χρημάτωγ γίνηται εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ τείχους καὶ συντελεσθέντων τῶν τειχῶν χρήσιμοι ὦμεν αὐτοί τε αὐτοῖς καὶ τῶι κοινῶι Βοιωτῶν, δεδόχθαι τῶι δήμωι τοὺς τειχοποιοὺς καὶ τοὺς πολεμάρχους δανείσασθαι χρήματα, ἐάμ ποθεν δύνωνται, τόκων ὅτι ἂν ἐλαχίστων δύνωνται. Τοῖς δὲ δανείσασιν ἀποδοῦναι τὰ χρήματα ἐν τῶι ἐνιαυτῶι τῶι μετὰ Ὠρωπόδωρον ἱερέα, αὐτὰ καὶ τοὺς τόκους, ὧν ἂν ἕκαστα δανείσωνται· τους δὲ δανείσαντας τῆι πόλει εἰς τὸν τειχισμὸν μέχρι ταλάντου καὶ τοῦ πλέονος τόκων τῶν ἐπιδεκάτων προξένους εἶναι καὶ εὐεργέτας τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτοὺς καὶ ἐκγόνους, καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ τοῖς πολίταις, καὶ ἀναγράψαι αὐτοὺς πατρόθεν ἐν στήληι λιθίνηι καὶ στῆσαι ἐν τῶι ἱερῶι τοῦ Ἀμφιαράου· ὅσοι δ' ἂν ἔλαττον ταλάντου δανείσωσιν τῆι πόλει, ὑπὲρ τούτων τὸν δῆμον

ἐπισκέψασθαι καθ' ὅ τι ἂν ἕκαστος αὐτῶν ἄξιος
ἥ[ι] τιμηθῆναι ὑπὸ τῆς πόλεως· ἀναγράψαι τοὺς
πολεμάρχους τὸ ψήφισμα ἐν στήληι λιθίνηι
καὶ στῆσαι ἐν τῶι ἱερῶι τοῦ Ἀμφιαράου. Τὸν δὲ
ταμίαν τὸ Αλωμα δοῦναι.
Οἵδε πρόξενοι καὶ εὐεργέται κατὰ τὸ ψήφισμα·
Νίκων Χάρμιδος.

Στήλη λευκοῦ μαρμάρου, ἄνευ κόσμου τινός. Ὑψ. 1,17, πλ. 0,42—0,46, πάχ. 0,09—0,11. Εὑρέθη πρανὴς ἔξωθεν τοῦ σωζομένου μακροῦ τοίχου τοῦ Ναοῦ κατὰ τὸ μέσον (περὶ τὰ 15μ. ἀπὸ τοῦ βάθρου Σύλλα), ἐπὶ τοῦ ὑδραγωγείου Δ.

Τὰ γράμματα τοῦ 1ου στίχου εἰσὶ μεγάλα (0,02) τὰ δὲ λοιπὰ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλάσσονα. Τὸ *ο*, *θ* καὶ *ω* σχεδὸν ἰσοϋψῆ τοῖς ἄλλοις. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε ἐπιμελέστατα καὶ κάλλιστα κεχαραγμένη.

Στίχ. 2. *Γίνηται*. Ἐν τῷ ἀττ. ψηφίσματι ἀριθ. 37 *γίγνηται*. Πρβ. Meisterhans *Gramm.* σελ. 59 καὶ 141.

Στίχ. 16. Τὸ *πόλεος* γέγραπται διὰ τοῦ ο, κατωτέρω δὲ (στίχ. 26), διὰ τοῦ ω[1]. Πρβ. *πόλεος* (ΕΑ. 1885 σελ. 96, ΕΑ. 1886 σελ. 71) ἐν ἑτέραις ἐπιγραφαῖς τοῦ Ὠρωποῦ, εἰς οὗ ἄλλως τὴν γλῶσσαν εἶχε ῥοπήν τινα καὶ ἡ τῶν γειτόνων λαῶν.

Στίχ. 29. *ἄλωμα* (ἄνευ τοῦ *ἀν*) ἀπαντᾷ μόνον ἐν τῇ περὶ Νικαρέτης ἐπιγραφῇ τοῦ Ὀρχομενοῦ (Larfeld *Sylloge* 16 στίχ. 38). Τὸ αὐτὸ δὲ μόνον χωρίον ἀναφέρεται καὶ ἐν Στ. Κουμανούδη *Συναγωγῇ* (=*Bull. de Corr. hell.* 4, σ. 4 στ. 139).

Περὶ τοῦ ὀνόματος Λύσανδρος πρβ. κατωτ. (ἀριθ. 52, 1).

Ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν τοῦ ὀνόματος *Ὠρωπόδωρος* (ἄλλον ὅρα ἐν ΕΑ. 1889 σελ. 35) πρβ. καὶ «Κλεομέδων *Ὠρωποκλέου*» ἐν Ἐρετρίας ἐπιτυμβίῳ στήλῃ (ἑλληνικῶν χρόνων· Δελτ. Ἀρχ. 1889 σελ. 168· γρμ. Κ, μ σχεδὸν παραλληλοσκελές, Ν, Π), *Ὠρωποκλῆς* ἐν Ἐρετρίας καταλόγῳ (ΕΑ. 1887 σελ. 101-102 στίχ. 141. Πρβ. καὶ τὰ περὶ Εὐβοϊκοῦ Ὠρωποῦ). Ἔτι δὲ *Ὠρώπιχος*, αὐτ. στίχ. 286 (πρβ. Chr. Blinkenberg *Eretriske Gravskrifter* [Kobenhavn 1891] Nº 72, ὅπου μνημονεύεται καὶ τὸ ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1859 ἀριθ. 3524, διορθούμενον εἰς *Ὠρωποκλῆς Βιόττου .... καὶ Βίοττος Ὠρωποκλέου ....*). Τὰς συνθέσεις ταύτας ἐτυμολογεῖ ὁ Blinkenberg οὐχὶ ἀπὸ τοῦ τοπικοῦ *Ὠρωπός*, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου ἥρωος (ὅρα Στέφ. Βυζ. ἐν λέξ. *Ὠρωπός*).

Πολέμαρχοι ἀναφέρονται καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἀργυρωμάτων ψηφίσματι (CIG 1570)[1]. Τοῖς πολεμάρχοις ἀνατίθεται ἡ ἀναγραφὴ ψηφίσματος καὶ κατωτέρω (ἀριθ. 53, 1). Ὅρα καὶ ἀριθ. 39, 40, 57.

Σημειωτέον ὅτι ἐν τέλει κάτωθεν τοῦ *Νίκων Χάρμιδος* δὲν ὑπάρχει ἄλλο ὄνομα προξένου καὶ εὐεργέτου.

Ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ ἀνάγεται εἰς χρόνους, καθ' οὓς ὁ Ὠρωπὸς δὲν ἦτο ὑπὸ τοὺς Ἀθηναίους, ἐξάγεται ἐκ τοῦ 5ου στίχου.

36

Θ Ε Ο Ι
Ε Π Ι Ν Ι Κ Η Τ Ο Υ Α Ρ Χ Ο Ν Τ Ο Σ Ε Π Ι Τ Η Σ Ε Ρ Ε
Χ Θ Η Ι Δ Ο Σ Ε Ν Α Τ Η Σ Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε Α Σ Η Ι Α Ρ Ι
Σ Τ Ο Ν Ο Υ Σ Α Ρ Ι Σ Τ Ο Ν Ο Υ Α Ν Α Γ Υ Ρ Α Σ Ι Ο Σ
Ε Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ε Υ Ε Ν Ε Ν Δ Ε Κ Α Τ Η Ι Τ Ρ Ι Τ Η Ι
Κ Α Ι Ε Ι Κ Ο Σ Τ Η Ι Τ Η Σ Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε Ι Α Σ Ε Κ Κ
Λ Η Σ Ι Α Κ Υ Ρ Ι Α Τ Ω Ν Π Ρ Ο Ε Δ Ρ Ω Ν Ε Π Ε Ψ Η Φ
Ι Ζ Ε Ν Ε Π Ι Χ Α Ρ Η Σ Α Γ Ν Ο Υ Σ Ι Ο Σ Ε Δ Ο Ξ Ε Ν
Τ Ω Ι Δ Η Μ Ω Ι Φ Α Ν Ο Δ Η Μ Ο Σ Δ Ι Υ Λ Λ Ο Υ Θ Υ Μ

[1]. Περὶ τῆς συστολῆς τοῦ ω εἰς ο πρβ. καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ καθηγ. Θ. Παπαδημητρακοπούλου γεγραμμένα ἐν «Βασάνῳ τῶν περὶ τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς Ἐρασμικῶν ἀποδείξεων» 1889 σελ. 399 ἑξ. καὶ ἐν «Nouveaux documents épigraphiques démontrant l' antiquité de la prononciation des Grecs modernes». Leiden 1890 (extrait de la Revue de la Société philhellénique «Ἑλλάς»), ὅπου καὶ πολλὰ παραδείγματα (*Εὐβαίορος* C. I. A. II 836 *παραγγελλέτοσαν* ΕΑ 1884 σελ. 137-138 (πρβ. Meisterhans σελ. 133 e), *Λεύκορος* Δελτ. Ἀρχ. 1889 σελ. 56, κλπ).

[1] Πρβ. Bull. de Corr. hellén. 4 p. 85, 3 p. 413 καὶ τὰ ἐν τῇ ἀρτιφανεῖ τοῦ Ἀριστοτέλους «*Ἀθηναίων πολιτείᾳ*» § 58.

ΑΙΤΑΔΗΣΕΙΠΕΝΑΓΑΘΗΙΤΥΧΗΙΤΟΥΔ
ΗΜΟΥΤΟΥΑΘΗΝΑΙΩΝΕΠΕΙΔΗΟΘΕ⁝ΟΣ
ΚΑΛΩΣΕΠΙΜΕΛΕΙΤΑΙΤΩΝΑΦΙΚΝΟΥΜ
ΕΝΩΝΑΘΗΝΑΙΩΝΚΑΙΤΩΝΑΛΛΩΝΕΙΣΤ
ΟΙΕΡΟΝΕΦΥΓΙΕΙΑΙΚΑΙΣΩΤΗΡΙΑΙΠ
ΑΝΤΩΝΤΩΝΕΝΤΗΙΧΩΡΑΙΣΤΕΦΑΝΩΣΑ
ΙΤΟΝΑΜΦΙΑΡΑΟΝΧΡΥΣΩΙΣΤΕΦΑΝΩΙ
ΑΠΟ:Χ:ΔΡΑΧΜΩΝΚΑΙΑΝΕΙΠΕΙΝΤΟΝ
ΚΗΡΥΚΑΤΟΥΔΗΜΟΥΟΤΙΣΤΕΦΑΝΟΙΟΔ
ΗΜΟΣΟΑΘΗΝΑΙΩΝΤΟΝΑΜΦΙΑΡΑΟΝΧΡ
ΥΣΩΙΣΤΕΦΑΝΩΙΑΠΟ:Χ:ΔΡΑΧΜΩΝΤΟ
ΔΕΑΡΓΥΡΙΟΝΤΟΕΙΣΤΟΝΣΤΕΦΑΝΟΝΔ
ΟΥΝΑΙΤΟΝΤΑΜΙΑΝΤΩΝΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚ
ΩΝΚΑΙΠΑΡΑΔΟΥΝΑΙΤΟΝΣΤΕΦΑΝΟΝΠ
ΟΗΣΑΜΕΝΟΝΤΟΙΣΕΠΙΜΕΛΗΤΑΙΣΑΝΑ
ΘΕΙΝΑΙΕΙΣΤΟΙΕΡΟΝΤΟΥΣΔΕΕΠΙΜΕ
ΛΗΤΑΣΑΝΕΙΠΟΝΤΑΣΤΑΕΨΗΦΙΣΜΕΝΑ
ΤΩΙΔΗΜΩΙΕΝΤΩΙΙΕΡΩΙΑΝΑΘΕΙΝΑΙ
ΤΟΝΣΤΕΦΑΝΟΝΤΩΙΘΕΩΙΕΦΥΓΙΕΙΑΙ
ΚΑΙΣΩΤΗΡΙΑΙΤΟΥΔΗΜΟΥΤΟΥΑΘΗΝΑ
ΙΩΝΚΑΙΠΑΙΔΩΝΚΑΙΓΥΝΑΙΚΩΝΚΑΙΤ
ΩΝΕΝΤΗΙΧΩΡΑΙΠΑΝΤΩΝΑΝΑΓΡΑΨΑΙ
ΔΕΤΟΔΕΤΟΨΗΦΙΣΜΑΕΝΣΤΗΛΗΙΛΙΘΙ
ΝΕΙΚΑΙΣΤΗΣΑΙΕΝΤΩΙΙΕΡΩΙΤΟΝΚΑ
ΤΑΠΡΥΤΑΝΕΙΑΝΓΡΑΜΜΑΤΕΑΕΙΣΔΕΤ
ΝΑΝΑΓΡΑΦΗΝΤΗΣΣΤΗΛΗΣΔΟΥΝΑΙΤΟ
ΝΤΑΜΙΑΝΤΟΥΔΗΜΟΥ:ΔΔ:ΔΡΑΧΜΑ̣ΣΕ
ΚΤΩΝΚΑΤΑΨΗΦΙˎΝ^ΤΑΑΝΑΛΙΣΚΟΜΕ
ΝΩΝΤΩΙΔΗΜΩΙ

Θεοί.
Ἐπὶ Νικήτου ἄρχοντος, ἐπὶ τῆς Ἐρε-
χθηΐδος ἐνάτης πρυτανείας, ἧι Ἀρι-
στόνους Ἀριστόνου Ἀναγυράσιος
ἐγραμμάτευεν, ἑνδεκάτηι, τρίτηι
καὶ εἰκοστῆι τῆς πρυτανείας· ἐκκ-
λησία κυρία· τῶν προέδρων ἐπεψήφ-
ιζεν Ἐπιχάρης Ἁγνούσιος. Ἔδοξεν
τῶι δήμωι, Φανόδημος Διύλλου Θυμ-
αιτάδης εἶπεν· ἀγαθῆι τύχηι τοῦ δ-
ήμου τοῦ Ἀθηναίων, ἐπειδὴ ὁ θεὸς
καλῶς ἐπιμελεῖται τῶν ἀφικνουμ-
ένων Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων εἰς τ-
ὸ ἱερὸν ἐφ' ὑγιείαι καὶ σωτηρίαι π-
άντων τῶν ἐν τῆι χώραι στεφανῶσα-
ι τὸν Ἀμφιάραον χρυσῶι στεφάνωι
ἀπὸ : Χ : δραχμῶν καὶ ἀνειπεῖν τὸν
κήρυκα τοῦ δήμου ὅτι στεφανοῖ ὁ δ-
ῆμος ὁ Ἀθηναίων τὸν Ἀμφιάραον χρ-
υσῶι στεφάνωι ἀπὸ : Χ : δραχμῶν, τὸ
δὲ ἀργύριον τὸ εἰς τὸν στέφανον δ-
οῦναι τὸν ταμίαν τῶν στρατιωτικ-
ῶν καὶ παραδοῦναι τὸν στέφανον π-
οησάμενον τοῖς ἐπιμεληταῖς ἀνα-
θεῖναι εἰς τὸ ἱερόν, τοὺς δὲ ἐπιμε-
λητὰς ἀνειπόντας τὰ ἐψηφισμένα
τῶι δήμωι ἐν τῶι ἱερῶι ἀναθεῖναι
τὸν στέφανον τῶι θεῶι ἐφ' ὑγιείαι
καὶ σωτηρίαι τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηνα-
ίων καὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ τ-
ῶν ἐν τῆι χώραι πάντων, ἀναγράψαι
δὲ τόδε τὸ ψήφισμα ἐν στήληι λιθί-

νει καὶ στῆσαι ἐν τῶι ἱερῶι τὸν κα-
τὰ πρυτανείαν γραμματέα, εἰς δὲ τ-
(ὴ)ν ἀναγραφὴν τῆς στήλης δοῦναι τό-
ν ταμίαν τοῦ δήμου : ΔΔ : δραχμὰς ἐ-
κ τῶν κατὰ ψηφίσμ[α]τα ἀναλισκομέ-
νων τῶι δήμωι.

Στήλη πεντελησίου λίθου, ἀπολήγουσα ἄνω εἰς τρίγωνον, ἐν ᾧ ἀναγεγλυμμένον ἀέτωμα. Ὕψ. 0,85, πλ. 0,30-0,32, πάχ. 0,07 περίπου. Ὕψ. γρμ. 0,005. Εὑρέθη ὑπτία ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 34 ὀχετοῦ.

Τὸ γράμμα *ν* πολλαχοῦ φαίνεται ὡς ἰσοσκελές.

Ἐν τῇ δοτικῇ τοῦ θηλυκοῦ παρατηροῦνται ἀμφότεραι αἱ γραφαὶ *ηι* καὶ *ει*. Ὁμοίως καὶ ἐν ἀρ. 37.

Στίχ. 3. Πρυτανέας[1]· ἐν στίχ. 6 *πρυτανείας* καὶ στίχ. 34 *πρυτανείαν*.

Στίχ. 5. Παρελείφθη ὁ μὴν Θαργηλιὼν (πρβ. ἑξῆς ἀρ. 37, ἄλλως δὲ ἀρ. 38).

Στίχ. 11. *Θειός*. Πρβ. *καταβάσειως* (ἀριθ. 34), *δειόμενον* (ΕΑ. 1885 σελ. 96)· Meisterhans σελ. 36.

Στίχ. 34-35. Παρελείφθη τὸ *η* τοῦ *τὴν*.

Στίχ. 36. Τὸ πρῶτον Δ τοῦ ΔΔ φέρει ἴχνη ἐρυθροῦ χρώματος (μίλτου).

Τὸ ἔτος τοῦ Νικήτου ἄρχοντος ἀντιστοιχεῖ τῷ 332/1 π. Χ. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐγράφη καὶ ἡ ἑξῆς (ἀριθ. 37), ἐν ᾗ ὁ Φανόδημος στεφανοῦται· ἐν τῇ κατόπιν δὲ (ἀρ. 38) ὁ αὐτὸς στεφανοῦται μετ' ἄλλων. Ἄρχοντας τῶν ἐτῶν 333 καὶ 329 π. Χ. ὅρα ἐν ἀριθ. 28 (ΕΑ. 1889 σελ. 14) καὶ κατωτ. ἀριθ. 38. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους (ἀπὸ τοῦ 338 π. Χ.) ὁ Ὠρωπὸς ἦν, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τοὺς Ἀθηναίους.

37

ΘΕΟΙ
ΕΠΙΝΙΚΗΤΟΥΑΡΧΟΝΤΟΣΕΠΙΤΗΣΕΡΕΧΟΗ
ΙΔΟΣΕΝΑΤΗΣΠΡΥΤΑΝΕΙΑΣΗΙΛΡΙΣΤΟΝΟ
ΥΣΑΡΙΣΤΟΝΟΥΑΝΑΓΥΡΑΣΙΟΣΕΓΡΑΜΜΑΤ
ΕΥΕΝΟΑΡΓΗΛΙΩΝΟΣΕΝΔΕΚΑΤΕΙΤΡΙΤΗΙ
ΚΑΙΕΙΚΟΣΤΗΙΤΗΣΠΡΥΤΑΝΕΙΑΣΕΚΚΛΗΣ
ΙΑΚΥΡΙΑΤΩΝΠΡΟΕΔΡΩΝΕΠΕΨΗΦΙΖΕΝΕΠ
ΙΧΑΡΗΣΑΓΝΟΥΣΙΟΣΕΔΟΞΕΝΤΩΙΔΗΜΩΙ :
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣΕΥΚΤΗΜΟΝΟΣΑΦΙΔΝΑΙΟΣΕΙ
ΠΕΝΕΠΕΙΔΗΦΑΝΟΔΗΜΟΣΟΥΜΑΙΤΑΔΗΣΚΑ
ΛΩΣΚΑΙΦΙΛΟΤΙΜΩΣΝΕΝΟΜΟΟΕΤΗΚΕΝΠΕ
ΡΙΤΟΙΕΡΟΝΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΟΠΩΣΑΝΗΤΕ
ΠΕΝΤΕΤΗΡΙΣΩΣΚΑΛΛΙΣΤΗΓΙΓΝΗΤΑΙΚΑ
ΙΑΙΑΛΛΑΙΘΥΣΙΑΙΤΟΙΣΘΕΟΙΣΤΟΙΣΕΝΤ
ΩΙΙΕΡΩΙΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΚΑΙΠΟΡΟΥΣΠΕ
ΠΟΡΙΚΕΝΕΙΣΤΑΥΤΑΚΑΙΕΙΣΤΗΝΚΑΤΑΣΚ
ΕΥΗΝΤΟΥΙΕΡΟΥΔΕΔΟΧΟΑΙΤΗΙΒΟΥΛΗΙΤ
ΟΥΣΠΡΟΕΔΡΟΥΣΟΙΑΝΛΑΧΩΣΙΝΠΡΟΕΔΡΕ
ΥΕΙΝΕΙΣΤΗΝΠΡΩΤΗΝΕΚΚΛΗΣΙΑΝΠΡΟΣΑ
ΓΑΓΕΙΝΦΑΝΟΔΗΜΟΝΠΡΟΣΤΟΝΔΗΜΟΝΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΙΣΑΙΓΝΩΜΗΝΔΕΞΥΜΒΑΛΛΕΣΟΑΙ
ΤΗΣΒΟΥΛΗΣΕΙΣΤΟΝΔΗΜΟΝΟΤΙΔΟΚΕΙΤΗ
ΙΒΟΥΛΗΙΕΠΑΙΝΕΣΑΙΦΑΝΟΔΗΜΟΝΔΙΥΛΛ
ΟΥΟΥΜΑΙΤΑΔΗΝΦΙΛΟΤΙΜΙΑΣΕΝΕΚΑΤΗΣ
ΠΡΟΣΤΟΝΟΕΟΝΚΑΙΤΟΙΕΡΟΝΤΟΥΑΜΦΙΑΡ

[1] C. I. A. II 829 στίχ. 8, καὶ 62 στίχ. 5, Meisterhans σ.32, «Βάσανος» (ἀνωτ.) σ. 199 καὶ 715 ἑξ.

Α Ο Υ Κ Α Ι Σ Τ Ε Φ Α Ν Ω Σ Α Ι Χ Ρ Υ Σ Ω Ι Σ Τ Ε Φ Α Ν Ω Ι
Α Π Ο : Χ : Δ Ρ Α Χ Μ Ω Ν Α Ν Α Γ Ρ Α Ψ Α Ι Δ Ε Τ Ο Δ Ε Τ Ο
Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α Ε Ν Σ Τ Η Λ Η Ι Λ Ι Ο Ι Ν Ε Ι Τ Ο Γ Γ Ρ Α Μ Μ
Α Τ Ε Α Τ Ο Ν Κ Α Τ Α Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε Ι Α Ν Κ Α Ι Σ Τ Η Σ Α Ι
Ε Ν Τ Ω Ι Ι Ε Ρ Ω Ι Τ Ο Υ Α Μ Φ Ι Α Ρ Α Ο Υ Ε Ι Σ Δ Ε Τ Η Ν
Α Ν Α Γ Ρ Α Φ Η Ν Τ Η Σ Σ Τ Η Λ Η Σ Δ Ο Υ Ν Α Ι Τ Ο Ν Τ Α Μ
Ι Α Ν Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ : Δ Δ : Δ Ρ Α Χ Μ Α Σ Ε Κ Τ Ω Ν Κ Α Τ
Α Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α Τ Α Α Ν Α Λ Ι Σ Κ Ο Μ Ε Ν Ω Ν Τ Ω Ι Δ Η Μ Ω Ι

Θεοί.
Ἐπὶ Νικήτου ἄρχοντος, ἐπὶ τῆς Ἐρεχθη-
ίδος ἐνάτης πρυτανείας, ἧι Ἀριστόνο-
υς Ἀριστόνου Ἀναγυράσιος ἐγραμμάτ-
ευεν, Θαργηλιῶνος ἑνδεκάτει, τρίτηι
καὶ εἰκοστῆι τῆς πρυτανείας, ἐκκλησ-
ία κυρία· τῶν προέδρων ἐπεψήφιζεν Ἐπ-
ιχάρης Ἁγνούσιος. Ἔδοξεν τῶι δήμωι :
Δημήτριος Εὐκτήμονος Ἀφιδναῖος εἶ-
πεν· ἐπειδὴ Φανόδημος Θυμαιτάδης κα-
λῶς καὶ φιλοτίμως νενομοθέτηκεν πε-
ρὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀμφιαράου, ὅπως ἂν ἥ τε
πεντετηρὶς ὡς καλλίστη γίγνηται κα-
ὶ αἱ ἄλλαι θυσίαι τοῖς θεοῖς τοῖς ἐν τ-
ῶι ἱερῶι τοῦ Ἀμφιαράου, καὶ πόρους πε-
πόρικεν εἰς ταῦτα καὶ εἰς τὴν κατασκ-
ευὴν τοῦ ἱεροῦ, δεδόχθαι τῆι βουλῆι τ-
οὺς προέδρους οἳ ἂν λάχωσιν προεδρε-
ύειν εἰς τὴν πρώτην ἐκκλησίαν προσα-
γαγεῖν Φανόδημον πρὸς τὸν δῆμον καὶ
χρηματίσαι, γνώμην δὲ ξυμβάλλεσθαι
τῆς βουλῆς εἰς τὸν δῆμον ὅτι δοκεῖ τῆ-
ι βουλῆι ἐπαινέσαι Φανόδημον Διύλλ-
ου Θυμαιτάδην φιλοτιμίας ἕνεκα τῆς
πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀμφιαρ-
άου καὶ στεφανῶσαι χρυσῶι στεφάνωι
ἀπὸ : Χ : δραχμῶν, ἀναγράψαι δὲ τόδε τὸ
ψήφισμα ἐν στήληι λιθίνει τὸγ γραμμ-
ατέα τὸν κατὰ πρυτανείαν καὶ στῆσαι
ἐν τῶι ἱερῶι τοῦ Ἀμφιαράου, εἰς δὲ τὴν
ἀναγραφὴν τῆς στήλης δοῦναι τὸν ταμ-
ίαν τοῦ δήμου : ΔΔ : δραχμὰς ἐκ τῶν κατ-
ὰ ψηφίσματα ἀναλισκομένων τῶι δήμωι.

Στήλη μετ' ἀετώματος, λευκοῦ μαρμάρου. Ὕψ. 0,77, πλ. 0,32, πάχ. 0,06. Ὕψ. γρμ. 0,004-0,005. Εὑρέθη πρανὴς παρὰ τῇ ἀνωτέρῳ (ἀρ. 34) ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὀχετοῦ.

Ἕκαστος στίχος ἔχει 30 γράμματα πλὴν τοῦ τελευταίου ἔχοντος 31, συσφιγχθέντων τῶν δύο τελευταίων (ωι) ἐν χώρῳ ἑνὸς γράμματος· τοῦτο δὲ ἵνα μὴ μείνῃ, φαίνεται, μόνον τὸ ι ἐν ἰδίῳ (34ᵠ) στίχῳ.

Τοῦ γράμματος *θ* δὲν διακρίνεται πανταχοῦ ἡ κεντρικὴ στιγμή.

Στίχ. 8. Ἐν τέλει μετὰ τὸ *δήμωι* φαίνονται ὡσεὶ ἴχνη ἄνω καὶ κάτω τελείας στιγμῆς.

Περὶ Νικήτου ἄρχοντος πρβ. ἀρ. 36. Καὶ ὁ γραμματεὺς εἶνε γνωστὸς ἐκ τοῦ C. I. A.

Περὶ Φανοδήμου πρβ. ἀρ. 36 καὶ 38.

38

Θ Ε Ο Ι
Ε Π Ι Κ Η Φ Ι Σ Ο Φ Ω Ν Τ Ο Σ Α Ρ Χ Ο Ν Τ Ο Σ Ε Π Ι Τ
Η Σ Ι Π Π Ο Θ Ω Ν Τ Ι Δ Ο Σ Τ Ρ Ι Τ Η Σ Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε
Ι Α Σ Η Ι Σ Ω Σ Τ Ρ Α Τ Ι Δ Η Σ Ε Χ Φ Α Ν Τ Ο Υ Ε Υ Π
Υ Ρ Ι Δ Η Σ Ε Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ε Υ Ε Ν
Ε Κ Τ Ε Ι Ε Π Ι Δ Ε Κ Α Τ Ρ Ι Τ Ε Ι Κ Α Ι Τ Ρ Ι Α Κ Ο
Σ Τ Ε Ι Τ Η Σ Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε Ι Α Σ Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α Τ Ω

ΜΠΡΟΕΔΡΩΝΕΠΕΨΗΦΙΖΕΝΔΗΜΟΧΑΡ
ΗΣΦΛΥΕΥΣΕΔΟΞΕΝΤΩΙΔΗΜΩΙΔΗΜΟΣ
ΟΕΝΗΣΔΗΜΟΚΛΕΟΥΣΛΑΜΠΤΡΕΥΣΕΙΠ
ΕΝΕΠΕΙΔΗΟΙΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΝΤΕΣΥΠ
ΟΤΟΥΔΗΜΟΥΕΠΙΤΗΝΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝΤΟ
ΥΑΓΩΝΟΣΚΑΙΤΩΝΑΛΛΩΝΤΩΝΠΕΡΙΤΗ
ΝΕΟΡΤΗΝΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΚΑΛΩΣΚΑΙ
ΦΙΛΟΤΙΜΩΣΕΠΕΜΕΛΗΘΗΣΑΝΤΗΣΤΕΠ
ΟΜΠΗΣΤΩΙΑΜΦΙΑΡΑΩΙΚΑΙΤΟΥΑΓΩΝ
ΟΣΤΟΥΓΥΜΝΙΚΟΥΚΑΙΙΠΠΙΚΟΥΚΑΙΤ
ΗΣΑΠΟΒΑΣΕΩΣΚΑΙΤΩΝΑΛΛΩΝΠΑΝΤΩ
ΝΤΩΝΠΕΡΙΤΗΝΠΑΝΗΓΥΡΙΝΩΝΑΥΤΟΙ
ΣΠΡΟΣΕΤΑΞΕΝΟΔΗΜΟΣΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩ
ΙΔΗΜΩΙΕΠΑΙΝΕΣΑΙΤΟΥΣΑΙΡΕΟΕΝΤ
ΑΣΦΑΝΟΔΗΜΟΝΔΙΥΛΛΟΥΘΥΜΑΙΤΑΔΗ
ΝΛΥΚΟΥΡΓΟΝΛΥΚΟΦΡΟΝΟΣΒΟΥΤΑΔΗ
Ν:ΔΗΜΑΔΗΝΔΗΜΕΟΥΠΑΙΑΝΙΕΑ:ΣΩΦΙΛ
ΟΝΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣΦΥΛΑΣΙΟΝ:ΘΡΑΣΥ
ΛΕΟΝΤΑΘΕΟΦΩΝΤΟΣΑΧΑΡΝΕΑ:ΕΠΙΤΕ
ΛΗΝΣΩΙΝΟΜΟΥΠΕΡΓΑΣΗΘΕΝ:ΝΙΚΗΡΑ
ΤΟΝΝΙΚΙΟΥΚΥΔΑΝΤΙΔΗΝ:ΕΠΙΧΑΡΗΝ
ΑΓΩΝΟΧΑΡΟΥΣΠΑΙΑΝΙΕΑ:ΘΥΜΟΧΑΡΗ
ΝΦΑΙΔΡΟΥΣΦΗΤΤΙΟΝ:ΚΗΦΙΣΟΦΩΝΤΑ
ΛΥΣΙΦΩΝΤΟΣΧΟΛΑΡΓΕ:ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ
ΣΕΝΕΚΑΚΑΙΦΙΛΟΤΙΜΙΑΣΤΗΣΠΡΟΣΤ
ΟΝΘΕΟΝΚΑΙΤΟΝΔΗΜΟΝΤΩΝΑΘΗΝΑΙΩ
ΝΚΑΙΣΤΕΦΑΝΩΣΑΙΑΥΤΟΥΣΧΡΥΣΩΙΣ
ΤΕΦΑΝΩΙΑΠΟ:Χ:ΔΡΑΧΜΩΝΔΟΥΝΑΙΔΕΑ
ΥΤΟΙΣΚΑΙΕΙΣΘΥΣΙΑΝΚΑΙΑΝΑΘΗΜΑ
Η:ΔΡΑΧΜΑΣΤΟΔΕΑΡΓΥΡΙΟΝΤ ΕΙΣΤΗ
ΝΘΥΣΙΑΝΠΡΟΔΑΝΕΙΣΑΙΤΟΝΤΑΜΙΑΝ
ΤΟΥΔΗΜΟΥΕΝΔΕΤΟΙΣΠΡΩΤΟΙΣΝΟΜΟ
ΘΕΤΑΙΣΠΡΟΣΝΟΜΟΘΕΤΗΣΑΙΤΩΙΤΑΜ
ΑΙΔΟΥΝΑΙΔΕΚΑΙΤΑΣΤΡΙΑΚΟΝΤΑΔ
ΑΧΜΑΣΤΟΝΤΑΜΙΑΝΤΟΥΔΗΜΟΥΤΟΙΣ
ΙΡΕΘΕΙΣΙΝΕΠΙΤΟΝΑΓΩΝΑΑΣΕΙΡΗ
ΤΑΙΔΙΔΟΝΑΙΕΝΤΩΙΝΟΜΩΙΤΩΙΑΙΡΕ
ΘΕΝΤΙΕΠΙΤΗΝΕΥΤΑΞΙΑΝΑΝΑΓΡΑΨΑ
ΙΔΕΤΟΔΕΤΟΨΗΦΙΣΜΑΤΟΓΓΡΑΜΜΑΤΕ
ΑΤΗΣΒΟΥΛΗΣΚΑΙΣΤΗΣΑΙΕΝΤΩΙΙΕΡ
ΩΙΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΕΙΣΔΕΤΗΝΑΝΑΓΡ
ΑΦΗΝΤΗΣΣΤΗΛΗΣΔΟΥΝΑΙΤΟΝΤΑΜΙΑ
ΝΤΟΥΔΗΜΟΥ:ΔΔ:ΔΡΑΧΜΑΣΕΚΤΩΝΚΑΤ
ΑΨΗΦΙΣΜΑΤΑΜΕΡΙΖΟΜΕΝΩΝΤΩΙΔΗΜ
ΩΙ

Θεοί.
Ἐπὶ Κηφισοφῶντος ἄρχοντος, ἐπὶ τ-
ῆς Ἱπποθωντίδος τρίτης πρυτανε-
ίας, ἧι Σωστρατίδης Ἐχφάντου Εὐπ-
υρίδης ἐγραμμάτευεν·
ἕκτει ἐπὶ δέκα, τρίτει καὶ τριακο-
στεῖ τῆς πρυτανείας, ἐκκλησία· τῶ-
μ προέδρων ἐπεψήφισζεν Δημοχάρ-
ης Φλυεύς. Ἔδοξεν τῶι δήμωι, Δημοσ-
θένης Δημοκλέους Λαμπτρεὺς εἶπ-
εν· ἐπειδὴ οἱ χειροτονηθέντες ὑπ-
ὸ τοῦ δήμου ἐπὶ τὴν ἐπιμέλειαν το-
ῦ ἀγῶνος καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ τὴ-
ν ἑορτὴν τοῦ Ἀμφιαράου καλῶς καὶ
φιλοτίμως ἐπεμελήθησαν τῆς τε π-
ομπῆς τῶι Ἀμφιαράωι καὶ τοῦ ἀγῶν-
ος τοῦ γυμνικοῦ καὶ ἱππικοῦ καὶ τ-
ῆς ἀποβάσεως καὶ τῶν ἄλλων πάντω-
ν τῶν περὶ τὴν πανήγυριν, ὧν αὐτοῖ-
ς προσέταξεν ὁ δῆμος, δεδόχθαι τῶ-
ι δήμωι ἐπαινέσαι τοὺς αἱρεθέντ-
ας Φανόδημον Διύλλου Θυμαιτάδη-
ν[:] Λυκοῦργον Λυκόφρονος Βουτάδη-
ν : Δημάδην Δημέου Παιανιέα : Σώφιλ-
ον Ἀριστοτέλους Φυλάσιον : Θρασυ-
λέοντα Θεοφῶντος Ἀχαρνέα : Ἐπιτέ-
λην *Σωινόμου* [1] Περγασῆθεν : Νικήρα-
τον Νικίου Κυδαντίδην : Ἐπιχάρην
Ἀγωνοχάρους Παιανιέα : Θυμοχάρη-
ν Φαίδρου Σφήττιον : Κηφισοφῶντα
Λυσιφῶντος Χολαργέ : δικαιοσύνη-
ς ἕνεκα καὶ φιλοτιμίας τῆς πρὸς τ-
ὸν θεὸν καὶ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίω-
ν, καὶ στεφανῶσαι αὐτοὺς χρυσῶι σ-
τεφάνωι ἀπὸ : Χ : δραχμῶν, δοῦναι δὲ α-
ὐτοῖς καὶ εἰς θυσίαν καὶ ἀνάθημα
Η : δραχμάς, τὸ δὲ ἀργύριον τ[ὸ] εἰς τὴ-
ν θυσίαν προδανεῖσαι τὸν ταμίαν
τοῦ δήμου, ἐν δὲ τοῖς πρώτοις νομο-
θέταις προσνομοθετῆσαι τῶι ταμ-
ί]αι, δοῦναι δὲ καὶ τὰς τριάκοντα δ-
ρ]αχμὰς τὸν ταμίαν τοῦ δήμου τοῖς
α]ἱρεθεῖσιν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, ἃς εἴρη-
ται διδόναι ἐν τῷ νόμωι τῶι αἱρε-
θέντι ἐπὶ τὴν εὐταξίαν· ἀναγράψα-
ι δὲ τόδε τὸ ψήφισμα τὸγ γραμματέ-
α τῆς βουλῆς, καὶ στῆσαι ἐν τῶι ἱερ-
ῶι τοῦ Ἀμφιαράου, εἰς δὲ τὴν ἀναγρ-
αφὴν τῆς στήλης δοῦναι τὸν ταμία-
ν τοῦ δήμου : ΔΔΔ : δραχμὰς ἐκ τῶν κατ-
ὰ ψηφίσματα μεριζομένων τῶι δήμ-
ωι.

[1] Ἡ διὰ κεκλιμένων στοιχείων τύπωσις κυρίων ὀνομάτων ἐν τῇ μεταγραφῇ δηλοῖ ὅτι ταῦτα δὲν ἀπαντῶσιν ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Pape.

Στήλη μετ᾽ ἀετώματος, λευκοῦ μαρμάρου· δίχα τεθραυσμένη ὑπὸ τὸν $21^{ον}$ καὶ ἐπὶ τοῦ $22^{ου}$ στίχου. Ὅλον ὕψ. 0,895, πλ. 0,36, πάχ. 0,07.

Εὑρέθη πρανὴς παρὰ τῇ ἀνωτέρω (ἀρ. 37).

Ὁ πρῶτος στίχος γέγλυπται ἐπὶ τοῦ γείσου. Τὰ γράμματα (ὕψ. 0,005-0,006) μικρόν τι διάφορα τῶν τῆς προηγουμένης (πρβ. φ, ὅπερ ἄλλως ἐνιαχοῦ ἐν τῇ προκειμένῃ δὲν εἶνε εὐδιάκριτον, καὶ ξ). Τοῦ μ ἡ μέση γωνία φθάνει μέχρι τοῦ κάτω μέρους.

Ἡ δοτικὴ τοῦ θηλυκοῦ γέγραπται διὰ τῆς ει, ἀλλὰ ἧι (στίχ. 4).

Στίχ. 4 *Ἐχφάντου*. Περὶ τῆς τροπῆς τοῦ κ εἰς χ πρβ. «Βάσανον» (ἀνωτ.) σελ. 653, ἔνθα ἑρμηνεύεται ὁ λόγος τῆς τοιαύτης τροπῆς ὡς συμφωνῶν πρὸς τὴν νῦν παρ᾽ ἡμῖν προφορὰν τῶν δασέων. Καὶ ἐν Meisterhans σελ. 82 ἄλλα παραδείγματα. Τὸν ἐνταῦθα γραμματέα συμπληρωτέον καὶ ἐν C. I. A. II 178.

Στίχ. 5. Μετὰ τὸ *ἐγραμμάτευεν* δὲν διακρίνονται γράμματα. Μὴν ἀντιστοιχῶν καὶ συμπληρωτέος ἐνταῦθα εἶνε ὁ Πυανοψιών.

Στίχ. 8. *Ἐπεψήφισζεν*. Τὸ σζ εὕρηται καὶ ἐν τοῖς *καρπίσζεσθαι* (ΕΑ. 1884 σελ. $100^{α}$ στίχ. 2 = 28, ἀλλὰ καὶ πολλάκις αὐτόθι τὸ αὐτὸ ῥῆμα διὰ μόνου τοῦ ζ), *μασζονόμον* (ΕΑ. 1889 σελ. 7-10). Meisterhans σελ. 70.

Στίχ. 23. Περὶ τελειῶν (:) πρὸ τοῦ *Λυκοῦργον* δὲν εἶμαι βέβαιος.

Στίχ. 27. *Σωινόμου* (μετὰ τοῦ ι), ἀλλὰ στίχ. 24-25 *Σώφιλον*. Ἐκ τούτου συμπληρωτέον καὶ ἐν C. I. A. II 181 (Meisterhans σ. 52) *Σ[ω]ιν[όμου]*, οὐχὶ *Σ[ω]ιν[αύτου]*.

Κηφισοφῶν ἄρχων ἐγένετο τῷ 329/8 π. Χ.

Ὁ Φανόδημος εἶπε τὸ ἀνωτ. (ἀρ. 36) ψήφισμα, στεφανοῦται δὲ ἐν ἀριθ. 37.

Οἱ δέκα ἐνταῦθα τιμώμενοι ἄνδρες εἰσὶ σχεδὸν πάντες ἐπιφανεῖς καὶ γνωστοί, ἀντιπρόσωποι, ὡς

φαίνεται, τῶν 10 φυλῶν, καίτοι πολλοὶ ἐκ τῆς αὐτῆς εἰσι φυλῆς.

Οἱ ἱππικοὶ κλπ. ἀγῶνες ἐν Ἀμφιαρείῳ ἐτελοῦντο πιθανῶς κατὰ τὰ ΒΔ. ὄπισθεν τοῦ Ἱεροῦ, ἐπὶ τῆς εἰς Σκάλαν ὁδοῦ, ἐν θέσει τανῦν καλουμένῃ «αὐλοτόπι».

39

Θ Ε Ο Ι Τ Υ Χ Η Ι \ Γ Α Θ Η Ι Ε Π Ι Χ Α Ρ Ο Π Ι Δ Ο Υ Ι Ε
Ρ Ε Ω Σ Τ Ο Υ Α Μ Φ Ι Α Ρ Α Ο Υ Π Ο Λ Ε Μ Α Ρ Χ Ω Ν Α Μ Φ
Ι Δ Η Μ Ο Υ Α Μ Φ Ι Μ Η Δ Ο Υ Σ Χ Α Ι Ρ Ε Σ Τ Ρ Α Τ Ο Υ Ε
Υ Χ Α Ρ Ι Δ Ο Σ Ν Ι Κ Ο Ξ Ε Ν Ο Υ Σ Ι Μ Ι Ο Υ Α Μ Φ Ι Δ Η
Μ Ο Σ Α Μ Φ Ι Μ Η Δ Ο Υ Σ Ε Λ Ε Ξ Ε Ν Ε Δ Ο Ξ Ε Ν Τ Η Ι Β
Ο Υ Λ Η Ι Κ Α Ι Τ Η Ι Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α Ι Ε Π Ε Ι Δ Η Α Ν Δ
Ρ Ε Σ Α Γ Α Θ Ο Ι Κ Α Ι Δ Ι Κ Α Ι Ο Ι Π Ε Ρ Ι Τ Η Μ Π Ο Λ
Ι Ν Τ Η Ν Ω Ρ Ω Π Ι Ω Ν Γ Ε Γ Ε Ν Η Ν Τ Α Ι Α Ι Σ Υ Μ Ν Ο
Σ Ο Ξ Υ Μ Ε Ν Ο Υ Σ Α Ν Τ Ι Π Α Τ Ρ Ο Σ Σ Ω Σ Ι Ο Σ Μ Α Κ
Ε Δ Ο Ν Ε Σ Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Υ Σ Κ Α Ι Ε Υ Ε Ρ Γ Ε Τ Α Σ Ε Ι
Ν Α Ι Α Υ Τ Ο Υ Σ Κ Α Ι Ε Κ Γ Ο Ν Ο Υ Σ Κ Α Ι Ε Ι Ν Α Ι Α
Υ Τ Ο Ι Σ Π Ο Λ Ι Τ Ε Ι Α Ν Α Τ Ε Λ Ε Ι Α Ν Π Α Ν Τ Ω Ν Γ
Η Σ Ο Ι Κ Ι Ω Ν Ε Γ Κ Τ Η Σ Ι Ν Α Σ Υ Λ Ι Α Ν Α Σ Φ Α Λ Ε
Ι Α Ν Κ Α Ι Π Ο Λ Ε Μ Ο Υ Κ Α Ι Ε Ι Ρ Η Ν Η Σ Κ Α Ι Κ Α Τ
Α Γ Η Ν Κ Α Ι Κ Α Τ Α Θ Α Λ Α Τ Τ Α Ν

Θεοί. Τύχηι [ἀ]γαθῆι· ἐπὶ *Χαροπίδου* ἱε-
ρέως τοῦ Ἀμφιαράου, πολεμάρχων Ἀμφ-
ιδήμου Ἀμφιμήδους, Χαιρεστράτου Ε-
ὐχάριδος, Νικοξένου Σιμίου, Ἀμφίδη-
μος Ἀμφιμήδους ἔλεξεν· ἔδοξεν τῆι β-
ουλῆι καὶ τῆι ἐκκλησίᾳ, ἐπειδὴ ἄνδ-
ρες ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι περὶ τὴμ πόλ-
ιν τὴν Ὠρωπίων γεγένηνται Αἴσυμνο-
ς *Ὀξυμένους*, Ἀντίπατρος Σώσιος, Μακ-
εδόνες, προξένους καὶ εὐεργέτας εἶ-
ναι αὐτοὺς καὶ ἐκγόνους, καὶ εἶναι α-
ὐτοῖς πολιτείαν, ἀτέλειαν πάντων, γ-
ῆς, οἰκιῶν ἔγκτησιν, ἀσυλίαν, ἀσφάλε-
ιαν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατ-
ὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.

Στήλη μετ' ἀετώματος, λευκοῦ μαρμάρου, τεθραυσμένη. Ταύτης εὑρέθησαν δύο τεμάχια, ἤγουν ὅλον κατὰ πλάτος τὸ ἄνω καὶ τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ κάτω· καὶ τὸ μὲν ἄνω περιέχει τὴν προκειμένην ἐπιγραφήν, τὸ δὲ εἶνε ἀνεπίγραφον ὡς βεβαίως ἦτο καὶ τὸ ἐλλεῖπον δεξιὸν τοῦ κάτω. Ὕψος ὅλον 1,10, πλ. 0,45, πάχ. 0,08. Ἐπὶ τοῦ ἀετώματος διακρίνονται ἴχνη ὡσεὶ χρώματος ἐρυθροῦ. Εὑρέθη πρανὴς ἔξωθεν τοῦ σῳζομένου μακροῦ τοίχου τοῦ Ναοῦ ὑπὸ ἄλλα ἐνεπίγραφα τεμάχια καὶ κοινοὺς λίθους, ἐπὶ τοῦ αὐτόθι παρήκοντος καὶ ὑπὸ τὸ βάθρον Σύλλα χωροῦντος ὑδραγωγείου Δ.

Ὕψ. γρμ. 0,007. Τὸ ο καὶ ω σχεδὸν ἰσοϋψῆ τοῖς ἄλλοις γράμμασι.

Κατὰ τὰ ἐν αὐτῇ ὀνόματα, τὴν ἀπαράλλακτον ταυτότητα τοῦ τύπου καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων ἡ παροῦσα ἐπιγραφὴ ἐγράφη κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ ἡ ἑξῆς (ἀρ. 40) χρόνον. Καὶ οἱ πρόξενοι ἐν ἀμφοτέραις Μακεδόνες. Πρβ. καὶ ἀριθ. 50 καὶ 51, ὅπου καὶ «ἔδοξε τεῖ ἐκκλησίει».

Περὶ πολεμάρχων ἰδὲ καὶ ἀριθ. 35.

Ὡς πρὸς τὰς γενικὰς *Εὐχάριδος* καὶ *Σώσιος* πρβ. Meisterhans σελ. 101-102.

40

Θ Ε Ο Ι Τ Υ Χ Η Ι Α Γ Α Θ Η Ι Ε Π Ι Χ Α Ρ Ο Π Ι Δ Ο
Υ Ι Ε Ρ Ε Ω Σ Τ Ο Υ Α Μ Φ Ι Α Ρ Α Ο Υ Π Ο Λ Ε Μ Α Ρ

Χ Ω Ν Α Μ Φ Ι Δ Η Μ Ο Υ Λ Μ Φ Ι Μ Η Δ Ο Υ Σ Χ Α Ι Ρ
Ε Σ Τ Ρ Α Τ Ο Υ Ε Υ Χ Α Ρ Ι Λ Ο Σ Ν Ι Ⱶ Ο Ξ Ε Ν Ο Υ
Σ Ι Μ Ι Ο Υ Α Μ Φ Ι Δ Η Μ Ο Σ Α Μ Φ Ι Μ Η Δ Ο Υ Σ Ε
Λ Ε Ξ Ε Ν Ε Δ Ο Ξ Ε Ν Τ Η Ι Β Ο Υ Λ Η Ι Κ Α Ι Τ Η Ι
Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α Ι Ε Π Ε Ι Δ Η Α Ν Η Ρ Α Γ Α Θ Ο Σ Κ
Α Ι Δ Ι Κ Α Ι Ο Σ Π Ε Ρ Ι Τ Η Μ Π Ο Λ Ι Ν Τ Η Ν Ω Ρ
Ω Π Ι Ω Ν Π Ε Γ Ε Ν Η Τ Α Ι Α Λ Κ Α Ν Ω Ρ Α Ρ Κ Ε Σ Ι
Λ Α Ο Υ Μ Α Κ Ε Δ Ω Ν Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Ν Κ Α Ι Ε Υ Ε Ρ
Γ Ε Τ Η Ν Ε Ι Ν Α Ι Α Υ Τ Ο Ν Κ Α Ι Ε Κ Γ Ο Ν Ο Υ Σ
Κ Α Ι Ε Ι Ν Α Ι Α Υ Τ Ω Ι Π Ο Λ Ι Τ Ε Ι Α Ν Α Τ Ε Λ
Ε Ι Α Ν Π Α Ν Τ Ω Ν Γ Η Σ Ο Ι Κ Ι Ω Ν Ε Γ Κ Τ Η Σ Ι
Ν Α Σ Υ Λ Ι Α Ν Α Σ Φ Α Λ Ε Ι Α Ν Κ Α Ι Π Ο Λ Ε Μ Ο
Υ Κ Λ Ι Ε Ι Ρ Η Ν Η Σ Κ Α Ι Κ Α Τ Α Γ Η Ν Κ Α Ι Κ Α
Τ Α Θ Α Λ Α Τ Τ Α Ν

Θεοί. Τύχηι ἀγαθῆ· ἐπὶ *Χαροπίδο-*
υ ἱερέως τοῦ Ἀμφιαράου, πολεμάρ-
χων Ἀμφιδήμου Ἀμφιμήδους, Χαιρ-
εστράτου Εὐχάριδος, Νικοξένου
Σιμίου, Ἀμφίδημος Ἀμφιμήδους ἔ-
λεξεν· ἔδοξεν τῆι βουλῆι καὶ τῆι
ἐκκλησίᾳ, ἐπειδὴ ἀνὴρ ἀγαθὸς κ-
αὶ δίκαιος περὶ τὴμ πόλιν τὴν Ὠρ-
ωπίων γεγένηται Ἀλκάνωρ Ἀρκεσι-
λάου Μακεδών, πρόξενον καὶ εὐερ-
γέτην εἶναι αὐτὸν καὶ ἐκγόνους,
καὶ εἶναι αὐτῶι πολιτείαν, ἀτέλ-
ειαν πάντων, γῆς, οἰκιῶν ἔγκτησι-
ν, ἀσυλίαν, ἀσφάλειαν, καὶ πολέμο-
υ καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κα-
τὰ θάλατταν.

Στήλη μετ᾽ ἀετώματος, λευκοῦ μαρμάρου. Ὕψ. 0,95, πλ. 0,41, πάχ. 0,08. Εὑρέθη ὑπτία πλησίον τῆς προηγουμένης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὑδραγωγείου, ἐν βάθει ἀντιστοιχοῦντι πρὸς 1 μέτρον σχεδὸν ὑπὸ τὴν εὐθυντηρίαν τοῦ Ναοῦ. Ἡ στοιχηδὸν τάξις ταράσσεται ἐν στίχῳ 9ῳ ἔχοντι ἓν πλέον τοῦ δέοντος γράμμα.

Στίχ. 3. Ἐν τῷ *α* τοῦ *Ἀμφιμήδους* δὲν διακρίνεται ἡ μέση γραμμή. Ὡσαύτως οὐδὲ ἐν στίχ. 15 ἐν τῷ πρώτῳ *α*.

Στίχ. 4. Δὲν διακρίνεται ἡ κάτω γραμμὴ τοῦ *δ* τοῦ *Εὐχάριδος* καὶ τὰ δύο σκέλη τοῦ *κ* ἐν τῷ *Νικοξένου*.

Στίχ. 9. Ἐν τῷ πρώτῳ *γ* τοῦ *γεγένηται* φαίνονται ὡσεὶ ἴχνη καὶ τρίτης γραμμῆς· ἴσως ἐκ παραδρομῆς εἶχε χαραχθῆ *π* πρότερον.

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε σύγχρονος τῇ ἀνωτέρω (ἀρ. 39).

41

Ν Ι Κ Ο Ξ Ε Ν Ο Σ Κ Ρ Α Τ Ι Ν Ο Υ Ε Ι
Π Ε Ν Ε Π Ε Ι Δ Η Σ Ω Σ Τ Ρ Α Τ Ο Σ
Κ Α Λ Λ Ι Ο Υ Α Θ Η Ν Α Ι Ο Σ Ε Υ Ν Ο Υ Σ
Κ Α Ι Χ Ρ Η Σ Ι Μ Ο Σ Ω Ν Δ Ι Α Τ Ε Λ Ε Ι
Κ Ο Ι Ν Ε Ι Π Α Σ Ι Ν Ω Ρ Ω Π Ι Ο Ι Σ
Δ Ε Δ Ο Χ Θ Α Ι Τ Ω Ι Δ Η Μ Ω Ι Ε Ι Ν Α Ι
Α Υ Τ Ο Ν Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Ν Κ Α Ι Ε Υ Ε Ρ
Γ Ε Τ Η Ν Τ Η Σ Π Ο Λ Ε Ω Σ Ω Ρ Ω Π Ι Ω Ν
Κ Α Ι Α Υ Τ Ο Ν Κ Α Ι Ε Γ Γ Ο Ν Ο Υ Σ
Κ Α Ι Ε Ι Ν Α Ι Α Υ Τ Ο Ι Σ Γ Η Σ Κ Α Ι
Ο Ι Κ Ι Α Σ Ε Γ Κ Τ Η Σ Ι Ν Κ Α Ι Α Σ Φ Α
Λ Ε Ι Α Ν Κ Α Ι Α Σ Υ Λ Ι Α Ν Κ Α Ι Π Ο

Λ Ε Μ Ο Υ Ο Ν Τ Ο Σ Κ Α Ι Ε Ι Ρ Η Ν Η Σ
Κ Α Ι Κ Α Τ Α Γ Η Ν Κ Α Ι Κ Α Τ Α Θ Α
Λ Α Τ Τ Α Ν Κ Α Ι Ι Σ Ο Π Ο Λ Ι Τ Ε Ι Α Ν
Κ Λ Ι Τ Α Λ Λ Α Π Α Ν Τ Α Κ Α Θ Α Π Ε Ρ
Τ Ο Ι Σ Α Λ Λ Ο Ι Σ Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Ι Σ Κ Α Ι
Ε Υ Ε Ρ Γ Ε Τ Α Ι . //// Ν Α Γ Ρ Α Ψ Α Ι Δ Ε
Τ Η Ν Π Ρ Ο Ξ Ε . . Λ Ν Ε Ν Σ Τ Η . . Ι Λ Ι
Θ Ι Ν Ε Ι Κ Α Ι . . Η Σ Α Ι Ε Ν Τ Ω Ι
Ι Ε Ρ Ω Ι Τ Ο Υ . . Φ Ι Α Ρ Α Ο Υ

Νικόξενος Κρατίνου εἶ-
πεν· ἐπειδὴ Σώστρατος
Καλλίου Ἀθηναῖος εὔνους
καὶ χρήσιμος ὢν διατελεῖ
κοινεῖ πᾶσιν Ὠρωπίοις,
δεδόχθαι τῶι δήμωι εἶναι
αὐτὸν πρόξενον καὶ εὐερ-
γέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων,
καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους,
καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ
οἰκίας ἔγκτησιν, καὶ ἀσφά-
λειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ πο-
λέμου ὄντος καὶ εἰρήνης,
καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θά-
λατταν, καὶ ἰσοπολιτείαν,
καὶ τἆλλα πάντα καθάπερ
τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ
εὐεργέται[ς· ἀ]ναγράψαι δὲ
τὴν προξε[νί]αν ἐν στ[ήλε]ι λι-
θίνει καὶ [στ]ῆσαι ἐν τῶι
ἱερῶι τοῦ [Ἀμ]φιαράου.

Στήλη λευκοῦ μαρμάρου, ἄνευ ἀετώματος, φέρουσα γείσωμα ἐξ ἄβακος καὶ κυματίου, ἐφ' οὗ ὑπῆρχε γραπτὸν κόσμημα (ῥάβδος ᾠῶν). Εἶνε τεθραυσμένη εἰς 4 τεμάχια (ὅσον σῴζεται), ἐλλείπει δὲ τὸ κάτω ἀριστερόν, ὅπερ ὅμως ἦν ἀνεπίγραφον. Ὅλον ὕψ. 0,83, πλ. 0,35, πάχ. 0,08. Ὕψ. γρμ. 0,008. Τῶν τεμαχίων τὰ μὲν εὑρέθησαν ἄνωθεν τῆς ὑπ' ἀρ. 39, ἐν δὲ κάτωθεν τῆς προηγουμένης (ἀρ. 40) ἐπὶ τοῦ ὑδραγωγείου Δ.

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ φαίνεται ὡς ἐπιδιωκομένη ἡ κατὰ συλλαβὴν διαίρεσις τῶν λέξεων ἐν τέλει τῶν στίχων, ὅπου καὶ ἔνθα μὲν κενά, ἔνθα δὲ πύκνωσις καὶ ὀλιγωρία τῆς στοιχηδὸν τάξεως.

Ἄξιαι μνείας εἰσὶ λέξεις τινὲς καὶ φράσεις ἀσυνήθεις ἐν Ἀμφιαρείῳ (*ἰσοπολιτείαν*, *προξενίαν* [πρβ. ἀριθ. 49], *πᾶσιν Ὠρωπίοις* κλπ.). Ὡς πρὸς τὸ ὄνομα Κρατίνου εἰρήσθω καὶ «Παράμυθος Κρατίνου» ΕΑ. 1889 σελ. 23, ψηφ. 4 καὶ 5.

42

Κ Τ Η . Ι . . . . . Λ Ϡ Μ Ο Σ Τ Ο Υ Ε Ι . . Ν . Π Ε
Ι Δ Η Φ Ι Λ . . . Υ Ν Ο Υ Σ Ω Ν . . Α Τ Ε Λ Ε Ι Τ
Ξ Ι Π Ο . . . . . Ω Π . . . Κ Α Ι Χ Ρ Ε Ι Α Σ Π Α
Ρ Ε Χ Ο Μ Ε . Ο Σ . . . Λ Ε Γ Ω Ν Κ Α Ι Π Ρ Α Τ Τ
Ω Ν Τ / Σ . . . . Α Δ Ε Δ Ο Χ Θ Α Ι Τ Ω Ι
Δ Η . . . . Ι Λ Ω Ν Ο Σ Ε Φ Ε Σ Ι Ο Ν
Π Ρ Ο . . . . Α Ι Τ Η Σ Π Ο Λ Ε Ω Σ Ω Ρ Ω
Π Ι Ω Ν Κ Α Ι Α Υ Τ Ο Ν Κ Α Ι Ε Κ Γ Ο Ν Ο Υ Σ Κ Α
Ι Ε Ι Ν Α Ι Α Υ Τ Ο Ι Σ Γ Η Σ Κ Α Ι Ο Ι Κ Ι Α Σ Ε
Ν Κ Τ Η Σ Ι Ν Κ Α Ι Ι Σ Ο Τ Ε Λ Ε Ι Α Ν Κ Α Ι Α Σ
Υ Λ Ι Α Ν Κ Α Ι Π Ο Λ Ε Μ Ο Υ Κ Α Ι Ε Ι Ρ Η Ν Η Σ
Κ Α Ι Κ Α Τ Α Γ Η Ν Κ Α Ι Κ Α Τ Α Θ Α Λ Α Τ Τ Α Ν
Κ Α Ι Τ Α Α Λ Λ Α . Α Ν Τ Α Κ Α Θ Α Π Ε Ρ Τ Ο Ι Σ

Α Λ Λ Ο Ι Σ Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Ι Σ Κ Α Ι Ε Υ Ε Ρ Γ Ε Τ
Α Ι Σ Α Ν Α Γ Ρ Α Ψ Α Ι Δ Ε Τ Ο Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α Ε Ν
Σ Τ Η Λ Ͱ Ι Λ Ι Θ Ι Ν Ͱ Ι Κ Α Ι Σ Τ Η Σ Α Ι Ε . Τ
Ω Ι Ι Ε Ρ Ω Ι Τ Ο Υ Α Μ Φ Ι Α Ρ Α Ο Υ Ο Υ Α Ν . Ο
Ͱ Ε Ι Ε Ν Κ Α Λ Λ Ι Σ Τ Ω Ι Ε Ι Ν Α Ι

Κτη[σίας Ἐφ;]αρμόστου εἶ[πε]ν· [ἐ]πε-
ιδὴ Φίλ[ων ε]ὔνους ὢν [δι]ατελεῖ τ-
εῖ πόλ[ει Ὠρ]ωπ[ίων] καὶ χρείας πα-
ρεχόμενος [καὶ] λέγων καὶ πράττ-
ων τὰ [συμφέροντ]α, δεδόχθαι τῶι
δήμωι [Φίλωνα Φ]ίλωνος Ἐφέσιον
πρό[ξενον εἶν]αι τῆς πόλεως Ὠρω-
πίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, κα-
ὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔ-
νκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσ-
υλίαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης
καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν
καὶ τὰ ἄλλα [π]άντα καθάπερ τοῖς
ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέτ-
αις, ἀναγράψαι δὲ τὸ ψήφισμα ἐν
στήλ[ε;]ι λιθίν[ε;]ι καὶ στῆσαι ἐ[ν] τ-
ῶι ἱερῶι τοῦ Ἀμφιαράου οὗ ἂν [δ]ο-
[κ]εῖ ἐν καλλίστωι εἶναι.

Στήλη λευκοῦ μαρμάρου, φέρουσα ἁπλοῦν γεῖσον ἐξ ἄβακος καὶ κυματίου. Δίχα τεθραυσμένη ὁριζοντίως κατὰ τὸν 16ον στίχον. Ὕψ. 0,51, πλ. 0,30, πάχ. 0,05. Εὑρέθη πρανὴς ἔμπροσθεν τοῦ Ναοῦ, κατὰ τὸ μεταξὺ τοῦ βάθρου Σύλλα καὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἄκρου τοῦ περιβωμίου μέρος τοῦ ὑδραγωγείου Δ. Τὰ γράμματα (ὕψ. 0,005) πολλαχοῦ λίαν τετριμμένα, φαίνονται δὲ παραπλήσια τοῖς τῶν ἀνωτέρω ἀττικῶν ψηφισμάτων.

Τὸ δεύτερον ὄνομα ἴσως εἶνε ΕΦαρμόστου. Ἐν τῇ κατωτέρω, βοιωτικῆς διαλέκτου, ἐπιγραφῇ (ἀρ. 44) φέρεται ΕΠαρμόσστω. Εἰρήσθω ὅτι εὑρέθη καὶ ὄνομα *Παπάρμοστος* ἐν Ἀμφιαρείῳ, ἀλλ' ἂν τὸ πρῶτον ὄνομα τῆς προκειμένης εἶνε *Κτησίας*, δὲν ὑπάρχει χῶρος εἰς τοιαύτην συμπλήρωσιν. Σημειωθήτω ἐν παρόδῳ καὶ «Κτεισίαο ἄρχοντος Βοιωτῦς» παρὰ Larfeld *Sylloge* 21 καὶ 162.

Ἐν καλλίστῳ τόπῳ τοῦ ἱεροῦ ὁρίζεται καὶ ἡ ἀναγραφὴ τοῦ CIG 1570 καὶ ΕΑ. 1885, σ. 103.

43

Χ Α Ρ Ο Π Ι Ν Ω Α Ρ Χ Ο Ν Τ Ο Σ Ε Υ Φ Ρ
Α Ι Ν Ω Ν Π Τ Ω Ι Ο Δ Ω Ρ Ο Υ Ω Ρ Ω Π Ι
Ο Σ Ε Λ Ε Ξ Ε Δ Ε Δ Ο Χ Θ Η Τ Ο Ι Δ Α Μ
Ο Ι Α Π Ο Λ Λ Ο Δ Ω Ρ Ο Ν Φ Ρ Ο Υ Ν Ι Χ
Ο Υ Α Θ Α Ν Η Ο Ν Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Ν Ε Ι Μ
Ε Ν Κ Η Ε Υ Ε Ρ Γ Ε Τ Α Ν Τ Ω Κ Ο Ι Ν Ω
Β Ο Ι Ω Τ Ω Ν Α Υ Τ Ο Ν Κ Η Ε Γ Γ Ο Ν Ω
Σ Κ Η Ε Ι Μ Ε Ν Α Υ Τ Ο Ι Σ Γ Α Σ Ε Π Π
Α Σ Ι Ν Κ Η Ι Ι Κ Ι Α Σ Κ Η Α Σ Φ Α Λ Ι
Α Ν Κ Η Α Σ Ο Υ Λ Ι Α Ν Κ Η Π Ο Λ Ε Μ Ω
Ι Ο Ν Τ Ο Σ Κ Η Ι Ρ Α Ν Α Σ Κ Η Κ Α Τ Α
Γ Α Ν Κ Η Κ Α Τ Α Θ Α Λ Α Τ Τ Α Ν Κ Η Τ
Α Λ Λ Α Π Α Ν Τ Α Ο Σ Α . Η Τ Ο Ι Σ Λ Ο
Ι Π Ο Ι Σ Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Ι Σ Κ Η Ε Υ Ε Ρ
Γ Ε Τ Η ⁝ Σ Τ Ω Κ Ο Ι Ν Ω Β Ο Ι Ω Τ Ω Ν

Χαροπίνω ἄρχοντος, Εὐφρ-
αίνων *Πτωιοδώρου* Ὠρώπι-
ος ἔλεξε· δεδόχθαι τοῖ δάμ-
οι Ἀπολλόδωρον Φρουνίχ-
ου Ἀθανῆον πρόξενον εἶμ-
εν κὴ εὐεργέταν τῶ κοινῶ

Βοιωτῶν, αὐτὸν κὴ ἐγγόνω-
ς, κὴ εἶμεν αὐτοῖς γᾶς ἔππ-
ασιν κὴ Fικίας, καὶ ἀσφάλι-
αν, καὶ ἀσουλίαν. κὴ πολέμω
ἰόντος κὴ ἰράνας, κὴ κατὰ
γᾶν κὴ κατὰ θάλατταν, κὴ τ-
ἆλλα πάντα ὅσα [κ]ὴ τοῖς λο-
ιποῖς προξένοις κὴ εὐερ-
γέτης τῶ κοινῶ Βοιωτῶν.

Στήλη μετ' ἀετώματος, λευκοῦ μαρμάρου, δίχα τεθραυσμένη (κάτωθεν τοῦ τέλους τῆς ἐπιγραφῆς). Ὕψ. 0,63, πλ. 0,27, πάχ. 0,06. Εὑρέθη πρανὴς ἀριστερόθεν τοῦ περιβωμίου ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸν Ναὸν τοίχου τοῦ ὑδραγωγείου Δ. Τὰ γράμματα ἐλάχιστόν τι μείζω τῶν τῆς προηγουμένης (ἀρ. 42).

Τὸ *ν* πολλαχοῦ δὲν διακρίνεται ἂν εἶνε ἰσοσκελές.

Ἄνωθεν τοῦ *Χαροπίνω* ὡσεὶ ἴχνη δύο στίχων (ἴσως *αρχ; αρχοντ;*).

Τὸ μετὰ τὰς λέξεις *ἔππασιν κὴ* γράμμα φαίνεται ὡς F, ἴσως δ' ἔχει καί τι τοῦ *κ* (πιθανῶς σφάλμα τοῦ χαράκτου).

Τὸ *η* ἀντικαθίστησι τὴν δίφθογγον *αι* πλὴν ἐν τῷ ὀνόματι *Εὐφραίνων* (πρβ. *εὐεργέτης*), οὐδαμοῦ ὅμως τὸ *υ* τὴν *οι*. Σημειωθήτωσαν ἔτι αἱ γενικαὶ *Πτωιοδώρου* καὶ *Φρουνίχου*.

Χαροπίνω ἄρχοντος φέρει καὶ τὸ ἑξῆς ψήφισμα, ὅπερ ὅμως πρὸς τοῖς ἄλλοις διαφέρει καὶ κατὰ τὰ γράμματα. *Χαροπίνω ἄρχοντος Βοιωτοῖς* ἀπαντᾷ ἐν Larfeld *Sylloge* 68 (ὀλίγον πρὸ τοῦ 200 π.Χ.) = Collitz *Sammlung d. griech. Dialekt-Inschr.* 418.

44

ΧΑΡΟΠΙΝΩΑΡΧΟΝΤΟΣΜΕΙΝΟΣΠΑΝΑΜΩ
ΕΠΕΨΑΦΙΔΕΔΙΔΥΜΜΩΝΕΠΑΡΜΟΣΣΤΩΟΠΟ
ΕΝΤΙΟΣΔΑΜΟΚΡΙΤΟΣΤΙΜΟΓΕΝΙΟΣΩΡΩΠΙΟ<
ΕΛΕΞΕΔΕΔΟΧΘΗΤΥΔΑΜΥΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΜΕΝ
ΚΗΕΥΕΡΓΕΤΑΝΤΩΚΥΝΩΒΟΙΩΤΩΝΚΛΕΟΦΑΝΤΟ
ΚΛΕΟΦΩΝΤΟΣΧΑΛΚΙΔΕΙΑΚΗΑΥΤΟΝΚΗ
ΕΓΓΟΝΩΣΚΗΕΙΜΕΝΑΥΤΟΙΚΗΓΑΣΚΗΥΚΙΑΣ
ΕΠΠΑΣΙΝΚΗFΙΣΟΤΕΛΙΑΝΚΗΑΣΦΑΛΙΑΝ
ΚΗΑΣΟΥΛΙΑΝΚΗΠΟΛΕΜΩΚΗΙΡΑΝΑΣΙΩΣΑΣ
ΚΗΚΑΤΑΓΑΝΚΗΚΑΤΑΘΑΤΤΑΝΚΗΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑ
ΚΑΘΑΠΕΡΚΗΤΥΣΑΛΛΥΣΠΡΟΞΕΝΥΣΚΗΕΥ
.ΡΓΕΤΗΣ

Χαροπίνω ἄρχοντος, μεινὸς Πανάμω,
ἐπεψάφιδε Διδύμμων *Ἐπαρμόσστω* Ὀπο-
έντιος, Δαμόκριτος Τιμογένιος Ὠρώπιο[ς
ἔλεξε· δεδόχθη τῦ δάμυ πρόξενον εἶμε[ν
κὴ εὐεργέταν τῶ κυνῶ Βοιωτῶν Κλεόφαντ[ον
Κλεοφῶντος Χαλκιδεῖα κὴ αὐτὸν κὴ
ἐγγόνως, κὴ εἶμεν αὐτοῖ κὴ γᾶς κὴ ὑκίας
ἔππασιν, κὴ Fισοτέλιαν κὴ ἀσφάλιαν
κὴ ἀσουλίαν, κὴ πολέμω κὴ ἰράνας ἰώσας,
κὴ κατὰ γᾶν κὴ κατὰ θά(*λα*)τταν, κὴ τὰ ἄλλα πάντα
κ]αθάπερ κὴ τῦς ἄλλυς προξένυς κὴ εὐ-
ε]ργέτης.

Στήλη μετ' ἀετώματος, λευκοῦ μαρμάρου. Ὕψ. 0,65, πλ. 0,35, πάχ. 0,07. Εὑρέθη ἐν τῷ Ναῷ ἔμπροσθεν τῆς εἰς τὸ πρόθυρον *α'* ἀγούσης θύρας. Τὰ γράμματα (ὕψ. μέχρι 0,009) εἰσὶ μείζω, παχύτερα (ἰδίᾳ κατὰ τἄκρα τῶν γραμμῶν) καὶ ἀμελέστερα τῶν τῆς προηγουμένης. Τὸ *μ* ἔχει ἔνθα μὲν ἀνοικτά, ἔνθα δὲ κάθετα τὰ σκέλη.

Στίχ. 2. *Ἐπεψάφιδε* δι' ἑνὸς *σ*· *Διδύμμων* διὰ δύο *μ*. Σύγχυσις τῆς ἐλλείψεως καὶ τοῦ πλεονασμοῦ τῶν διττῶν καὶ ἁπλῶν συμφώνων.

Στίχ. 3. Ἐν λέξει *Τιμογένιος* τὸ *μ* φαίνεται ὡς ἐπὶ *ο* ἐπιγεγλυμμένον. Ἴσως ὁ χαράκτης παραλιπὼν τὸ *μ* ἔγραψε τὸ μετ' αὐτὸ γράμμα, εἶτα δ' εὐθὺς διώρθωσε τὸ σφάλμα.

Στίχ. 10. Ὁ χαράκτης παρέλιπε τὸ *λα* τοῦ *θάλατταν*.

Ἡ δίφθογγος *οι* μόνον ἐν λέξεσι *Βοιωτῶν* (πρβ. ἀλλαχοῦ *Βυωτῶν* Bull. de corr. hell. 9,430 ἀρ. 45) καὶ *αὐτοῖ* παρατηρεῖται.

Ὡς πρὸς τὸν ἄρχοντα πρβ. ἀνωτέρω (ἀριθ. 43).

45

ΠΑΜΠΕΙΡΙΧΩΑΡΧΟΝΤΟΣΕΝΔΙΟΣ
ΤΗΛΕΓΟΝΩΠΛΑΤΑΙΕΥΣΕΛΕΞΕΤΥ
ΔΑΜΥΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΜΕΝΚΗΕΥΕΡΓΕ
ΤΑΝΤΩΚΟΙΝΩΒΟΙΩΤΩΝΑΡΙΣΤΗΩΝΑ
ΑΡΙΣΤΕΩΣΡΟΔΙΟΝΚΗΑΥΤΟΝΚΗ
ΕΓΓΟΝΩΣΚΗΕΙΜΕΝΑΥΤΩΓΑΣΚΗΟ
ΚΙΑΣΕΜΠΑΣΙΝΚΗΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΗΑ
ΣΦΑΛΙΑΝΚΗΑΣΥΛ ΙΑΝΚΗΠΟΛΕΜΩ
ΚΗΕΙΡΑΝΑΣΙΩ ΣΑΣΚΗΚΑΤΑΓΑΝΚΗ
.ΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΗΤΑΑΛΛΑΠΑΝ
ΤΑΚΑΘΑΠΕΡΚΗΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕ
ΝΟΙΣΚΗΕΥΓΕΤΑΙΣΤΩΚΟΙΝΩΒΟΙΩΤΩΝ

Παμπειρίχω ἄρχοντος, Ἔνδιος
Τηλεγόνω Πλαταιεὺς ἔλεξε τῦ
δάμυ πρόξενον εἶμεν κὴ εὐεργέ-
ταν τῶ κοινῶ Βοιωτῶν Ἀριστήωνα
Ἀριστέως Ῥόδιον κὴ αὐτὸν κὴ
ἐγγόνως, κὴ εἶμεν αὐτῶ γᾶς κὴ ο[ἰ-
κίας ἔμπασιν, κὴ ἰσοτέλιαν κὴ ἀ-
σφάλιαν κὴ ἀσυλίαν, κὴ πολέμω
κὴ εἰράνας ἰώσας, κὴ κατὰ γᾶν κὴ
κ]ατὰ θάλατταν, κὴ τὰ ἄλλα πάν-
τα καθάπερ κὴ τοῖς ἄλλοις προξέ-
νοις κὴ εὐ(ερ)γέταις τῶ κοινῶ Βοιωτῶν.

Στήλη μετ' ἀετώματος, λευκοῦ μαρμάρου. Ὕψ. 0,57, πλ. 0,30, πάχ. 0,07. Εὑρέθη πρανὴς ὅπου καὶ ἡ 43, ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸ περιβώμιον τοίχου τοῦ ὑδραγωγείου Δ (πρβ. ἀρ. 47). Τὰ γράμματα (ὕψ. 0,007) εἰσὶν ἐπιμελῶς κεχαραγμένα.

Ἡ δίφθογγος *αι* εὕρηται ἐν λέξεσι *Πλαταιεὺς* καὶ *εὐ(ερ)γέταις*. Ὡσαύτως ἀπαντῶσιν ἀμφότεραι αἱ γραφαὶ *ι* καὶ *ει*, *υ* καὶ *οι* (πρβ. καὶ *αὐτῶ* στ. 6).

Στίχ. 4. *Ἀριστήωνα*. Ἴσως = *Ἀρισταίωνα* μᾶλλον ἢ ἀντὶ τοῦ *Ἀριστίωνα* ἢ *Ἀριστέωνα*, καίτοι *Ἀρισταίων* ὄνομα δὲν ὑπάρχει παρὰ Pape.

Πανπιρίχω ἄρχοντος φέρει τὸ ἑξῆς ψήφισμα.

46

ΠΑΝΠΙΡΙΧΩΑΡΧΟΝΤΟΣΜΕΙΝΟΣΠΑΝΑΜΩ
ΕΠΕΨΑΦΙΔΔΕΛΥΣΑΝΔΡΟΣΜΕΙΛΙΧΩΩΡΩΠΙΟΣ
ΜΙΚΡΙΝΑΣΞΕΝΩΝΟΣΘΕΙΣΠΙΕΥΣΕΛΕΞΕΔΕΔΟΧΘΗ
ΤΟΙΔΑΜΟΙΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΜΕΝΚΗΕΥΕΡΓΕΤΑΝ
ΤΩΚΥΝΩΒΟΙΩΤΩΝΣΤΡΑΤΩΝΑΑΠΟΛΛΟΦΑΝΙΟΣ
ΣΙΔΩΝΙΟΝΚΗΑΥΤΟΝΚΗΕΓΓΟΝΩΣΚΗΕΙΜΕΝΑΥΤΟΙ
ΓΑΣΚΗϜΟΙΚΙΑΣΕΠΠΑΣΙΝΚΗϜΙΣΟΤΕΛΙΑΝ
ΚΗΑΣΦΑΛΙΑΝΚΗΑΣΟΥΛΙΑΝΚΗΠΟΛΕΜΩΚΗΙΡΑΝΑ_
ΕΩΣΑΣΚΗΚΑΤΑΓΑΝΚΗΚΑΤΘΑΛΑΤΤΑΝ
ΚΗΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΚΗΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣ
¬ΡΟΞΕΝΟΙΣΚΗΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

Πανπιρίχω ἄρχοντος, μεινὸς Πανάμω,
ἐπεψάφιδδε Λύσανδρος Μειλίχω Ὠρώπιος,
Μικ;]ρίνας Ξένωνος Θεισπιεὺς ἔλεξε· δεδόχθη
τοῖ δάμοι πρόξενον εἶμεν κὴ εὐεργέταν
τῶ κυνῶ Βοιωτῶν Στράτωνα Ἀπολλοφάνιος
Σιδώνιον, κὴ αὐτὸν κὴ ἐγγόνως, κὴ εἶμεν αὐτοῖ
γᾶς κὴ Ϝοικίας ἔππασιν, κὴ Ϝισοτέλιαν,
κὴ ἀσφάλιαν, κὴ ἀσουλίαν, κὴ πολέμω κὴ ἰράνα[ς
ἐ]ώσας, κὴ κατὰ γᾶν κὴ κατ θάλατταν,
κὴ τἄλλα πάντα καθάπερ κὴ τ[ο]ῖς ἄλλοις
π]ροξένοις κὴ εὐεργέτης.

Στήλη μετ' ἀετώματος, λευκοῦ μαρμάρου. Ὕψ. 0,65, πλ. 0,34-0,37, πάχ. 0,07. Εὑρέθη ὄπισθεν τῶν τελευταίων ἐν ἀριστερᾷ βάθρων ἐντὸς λεκάνης πωρίνης ὀρθὴ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς ἐγκειμένη.

Ἡ δίφθογγος οι μόνον ἐν λέξει *κυνῶ* ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ υ.

Παμπειρίχω ἄρχοντος φέρει τὸ προηγούμενον ψήφισμα (ἀριθ. 45). Ἀλλὰ τὰ γράμματα τοῦ παρόντος (ὕψ. 0,008) εἰσί πως μᾶλλον τοῖς τοῦ 44 ὅμοια κατὰ τὴν χάραξιν. Τὸ *α* φαίνεται ἐνιαχοῦ μὴ ἔχον εὐθεῖαν τὴν μεταξὺ τῶν σκελῶν γραμμήν. Τοῦ ω τὰ ἄκρα τῆς καμπύλης ἐξέρχονται τῶν ὁριζοντίων γραμμῶν. Τὸ *μ* ἔχει σχεδὸν παράλληλα τὰ σκέλη, τὸ δὲ *ν* σχεδὸν ἴσας τὰς καθέτους.

Λύσανδρος Μειλίχω κατωτέρω (ἀριθ. 52.1). *Κλεόμαχος Μειλίχου* εἶπεν ἐν ΕΑ. 1889 σελ. 31 τρία ψηφίσματα (2, 3, 6), ὧν ἐν ὀνομάζει πρόξενον τὸν *Γενναῖον Κλέωνος Ἐλατέα*[1]. Ἐνταῦθα μνημονευτέον ὅτι οἱ αὐτοὶ ἄνδρες ἀπαντῶσι καὶ ἐν Bull. de corr. hellén. 10,361 : «*Ἀγα*]*θᾶι τύχαι· ἄρχοντος Γενναίου ἔδωκεν ἁ πόλις τῶν Ἐλατέων* [*Κλεομ*]*άχωι Μειλίχου Βοιωτίωι ἐξ Ὠρωποῦ προξενίαν* . . . », τὸ δὲ ψήφισμα τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὸ τέλος τοῦ 3ου ἢ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ 2ου αἰῶνος π. Χ. Πρβ. καὶ *ἱερέως . . . Κλεομάχου* (κατωτ. ἀρ. 56.3, τῶν αὐτῶν χρόνων). *Λύσανδρος εἶπεν* ἀνωτ. ἀρ. 35. Ἄλλον Λύσανδρον πρβ. ΕΑ. 1889 σελ. 10. (Ἐν τῇ μεταγραφῇ ἐκεῖ ἐκ παραδρομῆς ἐγράφη στίχ. 26 *ἐπὶ* ἀντὶ *περί*, στ. 55 *ἄλλης* ἀντὶ *ἄλλη*, στ. 57 *ἥ*[μ]*ισυ* ἀντὶ ἥ[μ]υσυ· προστεθήτω ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ ὅτι τὰ γράμματα *α* καὶ *β* ἐν οἰκείοις τόποις ἐν ἀρχῇ τῶν ἀριθμῶν ἔχουσι καμπυλοειδῆ τὴν προεκβολὴν πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς κορυφῆς, τοῦ κυρτοῦ ὄντος πρὸς τὰ ἄνω).

Στίχ. 3. Φαίνεται ὡσεὶ [*Μικ*]*ρίνας*· τοιοῦτον ὄνομα δὲν ἀπαντᾷ παρὰ Pape, ἀλλὰ παρὰ Larfeld *Sylloge* 156.

47

ΠΥΡΙΔΗΣΔΗΜΟΧΑΡΟΥΕΙΠΕΝ
ΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΦΙΛΟΚΛΗΝ
ΘΕΟΔΟΤΟΥΕΦΕΣΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑ
ΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙ
ΕΓΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΓΗΣΚΑΙ
ΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝ
ΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙ
ΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝ
ΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝ
ΤΑΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕ
ΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

Πυρίδης Δημοχάρου εἶπεν·
δεδόχθαι τῶι δήμωι Φιλοκλῆν
Θεοδότου Ἐφέσιον πρόξενον εἶνα[ι
τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ
ἐγγόνους, καὶ εἶναι αὐτῶι γῆς καὶ
οἰκίας ἔγκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν,
καὶ ἀσυλίαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ
πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν
καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ τἆλλα πάν-
τα καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξέ-
νοις καὶ εὐεργέταις.

Στήλη λευκοῦ μαρμάρου, ἄνευ ἀετώματος, φέρουσα γεῖσον μετὰ κυματίων. Δίχα τεθραυσμένη ὑπὸ τὸν 7ον στίχον μέχρι τοῦ 9ου. Ὕψ. 0.57, πλ. 0.21—0.23. Εὑρέθη πρανὴς παρὰ τῇ 45 κάτωθεν ἄλλων λίθων, ἴσως ἐν ἐπισκευῇ τοῦ ὑδραγωγείου τεθεῖσα.

Ἐν ἀριστερᾷ ὁ λίθος κατὰ τὴν ἄνω καὶ κάτω γωνίαν φέρει ἀνὰ μίαν μικρὰν διαμπερῆ ὀπήν. Ἡ κάτω ἐπιφάνεια ὑπὸ τὴν ὀπὴν ὀλίγον τι κεκομμένη ἐπίτηδες. Ἡ ὄπισθεν ἐπιφάνεια φέρει ἐν μέρει πλαίσιον. Ἡ ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ ἐπιφάνεια καλῶς γεγλυμμέναι. Ἐκ τούτων φαίνεται ὅτι τοῦ λίθου δὲν ἐγένετο μόνον χάριν τῆς παρούσης ἐπιγραφῆς χρῆσις.

Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιγραφῆς δὲν κεῖται πλησίον ὑπὸ τὸ γεῖσον, ἀλλὰ κατωτέρω (0.20 ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ λίθου).

Ὕψ. γρμ. περ. 0.007. Τοῦ *σ* ἐνιαχοῦ τὸ ἕτερον σκέλος ἀφίσταται.

Πυ*ρίδης* (δι' ἑνὸς *ρ*) δὲν ὑπάρχει παρὰ Pape.

48

Π Α Ρ Α Μ Ο Ν Ο Σ Β Ο Η Θ
Ε Ι Π Ε Ν Ε Π Ε Ι Δ Η Σ Ι Μ Ι Α
Ε Υ Ν Ο Υ Σ Ω Ν Δ Ι Α Τ Ε /
Τ Η Ι Π Ο Λ Ε Ι Ω Ρ Ω Π Ι Ω
Κ Α Ι Ι Δ Ι Α Ι Κ Α Ι Κ Ο Ι Ν Η Ι Τ Ο
Α Ε Ι Δ Ε Ο Μ Ε Ν Ο Ι Σ Τ Ω
Π Ο Λ Ι Τ Ω Ν Χ Ρ Ε Ι Α Σ Π Α
Ρ Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ο Σ Κ Α Ι Λ Ε Γ Ω Ν

[1] Ὡς πρὸς τὸ 6ον ψήφισμα *Καλλίαν Νίκωνος Ἐλατέα* εἰρήσθω ὅτι Νίκων ἄρχων ἀναγράφεται (δὶς) ἐν Ἐλατ. ἐπιγρ. Bull. de corr. hell. 10,379.

ΚΑΙΠΡΑΤΤΩΝΤΑΣΥΜΦΕ
ΡΟΝΤΑΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙ
ΔΗΜΩΙΣΙΜΙΑΝΤΑΤΤΑΒΟ`
ΛΑΜΨΑΚΗΝΟΝΠΡΟΞΕ
ΝΟΝΕΙΝΑΙΤΗΣΠΟΛΕΩΣ
ΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙ
ΞΓΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥ
ΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓ
ΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝ
ΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕ
ΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑ
ΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤ
ΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝ
ΑΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛ
ΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣ

Παράμονος Βοήθ[ου
εἶπεν· ἐπειδὴ Σιμία[ς
εὔνους ὢν διατε[λεῖ
τῆι πόλει Ὠρωπίω[ν
καὶ ἰδίαι καὶ κοινῆι το[ῖς
ἀεὶ δεομένοις τῶ[ν
πολιτῶν χρείας πα-
ρεχόμενος, καὶ λέγω[ν
καὶ πράττων τὰ συμφέ-
ροντα, δεδόχθαι τῶι
δήμωι Σιμίαν *Ταττάβο*[ν
Λαμψακηνὸν πρόξε-
νον εἶναι τῆς πόλεως
Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ
ἐ]γγόνους, καὶ εἶναι αὐ-
τ]οῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔγ-
κ]τησιν, καὶ ἰσοτέλεια[ν,
κ]αὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέ-
μου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ
γ]ῆν καὶ κατὰ θάλατ-
τ]αν, καὶ τἆλλα πάν-
τ]α καθάπερ τοῖς ἄλ-
λοις προξένοις.

Στήλη μετ' ἀετώματος, λευκοῦ μαρμάρου. Ὕψ. 0.60, πλ. 0.20—0.22, πάχ. 0.05. Εὑρέθη πρανὴς κατὰ τὸν αὐτόν που καὶ ἡ 43 τόπον.

Τὰ γράμματα (ὕψ. 0.01 περ.) παχέα καὶ ἀμελῶς μᾶλλον γεγλυμμένα. Τὸ ξ τοῦ *πρόξε* (στίχ. 12) φαίνεται ὡσεὶ ἔχον κάθετον λεπτὴν διατέμνουσαν τὰς τρεῖς παραλλήλους. Κατωτέρω ὅμως ἐν λέξει *προξένοις* (στίχ. 23) δὲν φαίνεται τοιαύτη.

Πρβ. «Παραμόνου» Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 7. κατωτ. ἀριθ. 56, 3.

Τάτταβος ὄνομα δὲν ὑπάρχει παρὰ Pape. Σημειωτέον ὅτι *Τάττα* ἀναφέρεται παρὰ Στράβωνι (568) λίμνη (ἁλοπήγιον αὐτοφυὲς) παρακειμένη τῇ μεγάλῃ Καππαδοκίᾳ.

49

Θ Ε Ο Ι
ΦΙΛΟΞΕΝΟΣΕΥΚΛΕΟΥΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗ
ΑΥΤΙΑΣΑΥΤΟΚΛΕΟΥΑΘΗΝΑΙΟΣΔΙ
ΑΤΕΛΕΙΕΥΝΟΥΣΚΑΙΧΡΗΣΙΜΟΣΩΝ
ΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΝΠ
ΡΟΞΕΝΟΝΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩ
ΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΓΓΟΝΟΥΣΚ
ΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤ
ΗΣΙΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕ
ΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΛΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤ
ΤΑΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑ
ΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΑΝ///ΓΡΑΨ
ΑΙΔΕΤΗΝΠΡΟΞΕΝΙΑΝΕΝΣΤΗΛΗΙΛΙΘΙΝΗΙ
ΚΑΙΣΤΗΣΑΙΕΝΤΩΙΙΕΡΩΙΤΟΥΑΜΦΙΕΡΑΟΥ

Θεοί.
Φιλόξενος Εὐκλέου εἶπεν· ἐπειδὴ
Αὐτίας Αὐτοκλέου Ἀθηναῖος δι-
ατελεῖ εὔνους καὶ χρήσιμος ὤν,
δεδόχθαι τῶι δήμωι εἶναι αὐτὸν π-
ρόξενον καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεω-

ς Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους, κ-
αὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτ-
ησιν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέ-
μου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατ-
ταν, καὶ ἰσοτέλειαν. καὶ τἆλλα πάντα κα-
θάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις· ἀν[α]γράψ-
αι δὲ τὴν προξενίαν ἐν στήληι λιθίνηι
καὶ στῆσαι ἐν τῶι ἱερῶι τοῦ Ἀμφιεράου.

Στήλη μετ᾽ ἀετώματος, λευκοῦ μαρμάρου. Ὕψ. 0.80, πλ. 0.42, παχ. 0.09. Εὑρέθη ὑπτία παρὰ τῇ 43.

Τὰ γράμματα (ὕψ. 0.012) εἰσὶ καλῶς κεχαραγμένα· τὸ *σ* ὀλίγον ἀνοικτοσκελές. Τὰ τοῦ 2ου στίχου ὀλίγον ἐλάσσω τῶν λοιπῶν.

Καὶ ἐνταῦθα ἡ γραφὴ *Ἀμφι*Ε*ράου* (στίχ. 14).

50

ΘΕΟΣ
ΔΡΙΜΩΝΕΛΕΞΕΕΔΟΞΕ
ΤΕΙΕΚΚΛΗΣΙΕΙΑΓΑΘΕΙΤΥΧΕΙ
ΑΜΥΝΤΑΝΑΝΤΙΟΧΟΥΜΑΚΕ
ΔΟΝΑΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΩΡΩΠΙ
ΩΝΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΑΤΕΛΕΙΑΝ
ΔΕΕΙΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟ
ΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΗΣ
ΕΝΚΤΗΣΙΝΑΥΤΩΙΚΑΙΕΚΓΟΝΟΙΣ

Θεός.
Δρίμων ἔλεξε· ἔδοξε
τεῖ ἐκκλησίει, ἀγαθεῖ τύχει,
Ἀμύνταν Ἀντιόχου Μακε-
δόνα πρόξενον εἶν Ὠρωπί-
ων καὶ εὐεργέτην, ἀτέλειαν
δὲ εἶν καὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέμο[υ
κ]αὶ εἰρήνης, καὶ γῆς καὶ οἰκίης
ἔνκτησιν, αὐτῶι καὶ ἐκγόνοις.

Στήλη λευκοῦ μαρμάρου ἀπολήγουσα ἄνω εἰς ἁπλοῦν τριγωνικὸν χῶρον ἐξέχοντα ὀλίγον ὡς ἡ πρώτη (ἀριθ. 34). Ὕψ. 0.70, πλ. 0.29, πάχ. 0.05. Εὑρέθη πρανὴς κάτωθεν τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. 36.

Ὕψ. γρμ. ὡς 0.012. Τὰ *ο*, *θ*, *ω* σχεδὸν ἰσοϋψῆ τοῖς λοιποῖς.

Στίχ. 2. Τὰ μετὰ τὸ *Δρίμων* ε̄ γράμματα (*λεξε ἔδοξε*) εἶνε ἐπὶ ἐσβεσμένων ἐπιγεγλυμμένα (ὅρα καὶ τὴν σύγχρονον ἑξῆς ἀριθ. 51).

Στίχ. 9. Τὸ *ι* τοῦ *ἐκγόνοις* φαίνεται ὡσεὶ ἔπειτα ἐνσφηνωθέν.

Εἰρήσθω ὅτι *Δρύμων* ὑπάρχει παρὰ Pape.

Παρατηρητέοι οἱ ἰωνικοὶ τύποι *ἐκκλησίει*, *οἰκίης* κτλ. Πρβ. καὶ ἀνωτ. ἀριθ. 39 καὶ 40.

51

ΜΩΝΕΛΕΞΕΕΔΟΞΕ
ΕΙΕΚΚΛΗΣΙΕΙΑΓΑΘΕΙΤΥΧΕΙ
ΑΥΝΤΑΝΠΕΡΔΙΚΚΑΜΑΚΕΔΟΝ
ΟΞΕΝΟΝΕΙΝΩΡΩΠΙΩΝ
ΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΑΤΕΛΕΙΑΝΔΕ
ΙΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥ
ΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΗΣ
ΕΝΚΤΗΣΙΝΑΥΤΩΙΚΑΙΕΚΓΟΝΟΙΣ

[Θεός].
Δρί]μων ἔλεξε· ἔδοξε
τ]εῖ ἐκκλησίει, ἀγαθεῖ τύχε[ι,
Ἀμ]ύνταν Περδίκκα *Μακεδόν[α*
πρ]όξενον εἶν Ὠρωπίων
κα]ὶ εὐεργέτην, ἀτέλειαν δὲ
ε]ἶν καὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέμου
καὶ εἰρήνης, καὶ γῆς καὶ οἰκίης
ἔνκτησιν, αὐτῶι καὶ ἐκγόνοις.

Στήλη λευκοῦ μαρμάρου, ἐλλιπὴς τὰ ἄνω καὶ κάτω (ἡ ἐπιγραφὴ πλήρης ἐν τέλει).

Σχῆμα εἶχεν ὁ λίθος πιθανῶς τὸ αὐτὸ καὶ ὁ προηγούμενος, ὡς ἔχει ὅμοια τά τε γράμματα καὶ τὸν τύπον αὐτολεξεὶ (πρβ. καὶ τὰ ὀνόματα). Καὶ ἐνταῦθα τὰ *λεξε ἔδοξε*, ὡς φαίνεται δὲ καὶ τὸ *Μακεδόν*[*α*] εἰσὶν ἐπὶ ἀπεξεσμένων γεγλυμμένα. Ὕψ. σωζ. 0.39. Πλάτος καὶ πάχος τὸ αὐτό που καὶ ἡ 50. Εὑρέθη πρανὴς παρὰ τὴν προηγουμένην (50) καὶ τὴν ὑπ᾽ ἀριθ. 38.

52

(Πρβ. ἀριθ. 3.)

Τὰ ἑξῆς τρία ψηφίσματα εὕρηνται ἐπὶ τοῦ βάθρου *Βασιλεὺς Λυσίμαχος* [1] γεγλυμμένα ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας εὐθὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου. Τὸ βάθρον κεῖται δεξιόθεν τῆς βάσεως *Σῶσις ἐποίησε* (Ἐφ. Ἀρχ. 1886 σελ. 53).

[1] Ἐφ. Ἀρχ. 1885, σελ. 102, ἀρ 3. «Πρακτικὰ» τοῦ 1884, πίν. Ε΄. ι΄΄΄.

1 ΑΝΤΙΓΩΝΟ[illegible]ΑΡΧΟΝΤΟΣΛΥΣΑΝΔΡΟΣΜΕΙΛΙΧΩΩΡΩΠΙΟΣΕΛΕΞΕΕΠΙΔΕΙΘΕΟΜΝΑΣΤΟΣ
ΕΥΝΟΟΣΕΩΝΔΙΑΤΕΔΙΤΟΙΚΟΙΝΟΙΒΟΙΩΤΩΝΚΗΠΑΡΕΧΕΤΗΧΡΕΙΑΣΤΟΙΣΔΕΙΟΜΕΝΟΙΣ
ΕΝΠΑΝΤΙΚΗΡΟΙΔΕΔΟΧΘΗΤΟΙΔΑΜΟΙΘΕΟΜΝΑΣΤΟΝΣΚΥΛΑΚΟΣΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΙΑΠΡ
ΞΕΝΟΝΕΙΜΕΝΚΗΕΥΕΡΓΕΤΑΝΤΩΚΟΙΝΩΒΟΙΩΤΩΝΑΥΤΟΝΚΗΕΣΓΟΝΩΣΚΗΕΙΜΕΝΑΥΤ
ΟΙΓΑΣΚΗFΟΙΚΙΑΣΕΝΠΑΣΙΝΚΗΑΣΥΛΙΑΝΚΗΑΣΦΑΛΙΑΝΚΗΚΑΤΑΓΑΝΚΑΤΑΘΑΛΑ
-ΑΝΚΗΠΟΛΕΜΩΙΟΝΤΟΣΚΗΕΙΡΑΝΑΣΚΗΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΕΜΕΝΑΥΤΟΙΚΑΘΑΚΗΤΟΙ
ΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΗΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

2 ΥΒΟΥΛΟΣΑΜΥΝΤΟΥΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΕΚΑΤΑΙΟΣΝΟΥΜΗΝΙΟΥΜΕΣΗΛ
ΡΙΑΝΟΣΔΙΑΤΕΛΕΙΕΥΝΟΥΣΩΝΚΑΙΧΡΗΣΙΜΟΣΤΕΙΠΟΛΕΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩ
ΝΑΙΑΥΤΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΚ
ΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΔΕΔΟΣΘΑΙΑΥΤΩΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙ
ΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ
ΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙ
ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

3 ΕΥΒΟΥΛΟΣΑΜΥΜΤΟΥΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΠΛΑΤΩΡΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΚΑΙΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝΑΕΙΤΟΙΣΔΕ
ΟΜΕΝΟΙΣΧΡΕΙΑΣΠΑΡΕΧΕΤΑΙΕΝΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΠΛΑΤΟΡΑΕΠΙ
ΚΑΔΟΥΔΙΜΑΛΛΙΤΗΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟ
ΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΩΠΤΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑ
ΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΕΙΝΑΥΤΩΙ
ΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

1 Ἀντίγωνο[ς] ἄρχοντος, Λύσανδρος Μειλίχω Ὠρώπιος ἔλεξε· ἐπιδεὶ Θεόμναστος
εὔνοος ἐὼν διατελῖ τοῖ κοινοῖ Βοιωτῶν κὴ παρέχετη χρείας τοῖς δειομένοις
ἐν παντὶ κηροῖ, δεδόχθη τοῖ δάμοι Θεόμναστον Σκύλακος Ἁλικαρνασσεῖα πρ
ξενον εἶμεν κὴ εὐεργέταν τῶ κοινῶ Βοιωτῶν, αὐτὸν κὴ ἐσγόνως, κὴ εἶμεν αὐτ-
οῖ γᾶς κὴ Ϝοικίας ἔνπασιν, κὴ ἀσυλίαν, κὴ ἀσφάλιαν, κὴ κατὰ γᾶν κατὰ *θάλα-*
τ]*αν*, κὴ πολέμω ἰόντος κὴ ειράνας, κὴ τὰ ἄλλα πάντα ὑπαρχέμεν αὐτοῖ καθὰ κὴ τοῖ[ς
ἄ]λλοις προξένοις κὴ εὐεργέτης.

2 Ε]ὔβουλος Ἀμύντου εἶπεν· ἐπειδὴ Ἑκαταῖος Νουμηνίου Μεση[μ-
β]ριανὸς διατελεῖ εὔνους ὢν καὶ χρήσιμος τεῖ πόλει, δεδόχθαι τῶι δήμ[ωι
ε]ἶναι αὐτὸν πρόξενον καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸ[ν
κ]αὶ ἐκγόνους, καὶ δεδόσθαι αὐτῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν, καὶ ἀσφάλει-
αν καὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν,
καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ τἆλλα πάντα καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ
εὐεργέταις.

3 Εὔβουλος Ἀμύμτου εἶπεν· ἐπειδὴ Πλάτωρ εὔνους ὢν διατελεῖ καὶ τῶν πολιτῶν ἀεὶ τοῖς δε-
ομένοις χρείας παρέχεται ἐν παντὶ καιρῶι, δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι Πλάτορα Ἐπι-
κάδου Διμα*λλ*ίτην πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγό-
νους, καὶ εἶναι αὐτῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ ἀσφάλειαν, κα-
τὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης, καὶ τἆλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτῶι
καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

Τὰ γράμματα τοῦ 1ου ψηφίσματος (ὕψ. 0.007) φέρουσι κατὰ τὰ ἄκρα τῶν γραμμῶν βαθυτέραν τὴν χάραξιν ἐν εἴδει στιγμῆς. Τὰ τοῦ 2ου (ὕψ. 0.005) εἰσὶν ἀραιότερα, ὀλίγον ἐλάσσω καὶ κανονικώτερα τῶν τοῦ 3ου. Δὲν εἶνε ἀπίθανον ὅτι τὰ δύο τελευταῖα ψηφίσματα ἐγράφησαν πρὸ τοῦ 1ου· τοῦτο δὲ δύναταί πως νὰ εἰκασθῇ καὶ ἐκ τῶν ὀνομάτων. Εὔβουλος Ἀμύντου (Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 47) καὶ Μείλιχος Ἀριστογείτονος (Ἐφ. Ἀρχ. 1886 σελ. 68) εἰπόντες ψηφίσματα ἐπὶ ἄρχοντος Φίλωνος φαίνονται ὄντες σύγχρονοι· ἐὰν δὲ ὁ παρὼν Λύσανδρος εἶνε ἐκείνου τοῦ Μειλίχου υἱός (πρβ. ἀρ. 46), τὸ ψήφισμα αὐτοῦ (1ον) ἀνακτέον εἰς τοὺς χρόνους τῶν μετὰ Φίλωνα ἀρχόντων καὶ δὴ μετὰ τὸν χρόνον τῶν τοῦ Εὐβούλου ψηφισμάτων. Προστεθήτω δὲ ὅτι καὶ ὁ ἀλλαχοῦ ἀπαντῶν Κλεόμαχος Μειλίχου (Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 31) εἶπε ψηφίσματα ἐπὶ Στράτωνος ἄρχοντος ὑστέρου τοῦ Φίλωνος, καὶ Κλεόμαχος (ἁπλῶς) ἀναγράφεται ἱερεὺς ἐπὶ Καφισίου ὡσαύτως ἄρχοντος ὑστέρου τοῦ Φίλωνος (ἀρ. 56)· ἐὰν δὲ εἶνε ἀδελφὸς τοῦ Λυσάνδρου, ὁ χρόνος αὐτοῦ συμπίπτων τῷ τοῦ Λυσάνδρου προσυποδεικνύει τὸ ὑστερόχρονον τοῦ 1ου ψηφίσματος. Σημειωθήτω ἐν τούτοις ὅτι ὁ Κλεόμαχος Μειλίχου εἶπε ψήφισμα (Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 31) καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ὁ Μείλιχος (αὐτ. σελ. 25) ἄρχοντος Διονυσίου.

1ον *ψήφισμα*. Τὸ πρῶτον ο τοῦ *πρόξενον* (στ. 3-4) καὶ τὸ πρῶτον τ τοῦ *θάλατταν* (στ. 5-6) δὲν φαίνονται. Ἐν ἀριστερᾷ ὁ λίθος εἶνε βεβλαμμένος. Ἐν τούτοις ἐὰν ἐτηρήθη ἡ κατὰ κάθετον τάξις ἐν τῇ χαράξει τῆς ἀρχῆς τῶν στίχων, πιθανώτερον ἴσως εἶνε ὅτι τὰ δύο εἰρημένα γράμματα παρελείφθησαν ὑπὸ τοῦ χαράκτου μᾶλλον ἢ ὅτι εὑρίσκοντο ἐν ἀρχῇ τοῦ 4ου καὶ 6ου στίχου.

Στίχ. 5. Μετὰ τὸ *κατὰ γᾶν* παρελείφθη ὑπὸ τοῦ χαράκτου τὸ *κή*.

Στίχ. 6. *καθὰ* ἀντὶ τοῦ συνήθους *καθάπερ*.

2ον *ψήφισμα*. Στίχ. 4. *δεδόσθαι* ἀντὶ τοῦ συνήθους *εἶναι*.

3ον *ψήφισμα*. Στίχ. 1. Ὑπὸ τοῦ χαράκτου ἐγράφη *Ἀμύμτου*.

Στίχ. 3. Ἡ πόλις φέρεται *Δίμαλος*, *Διμάλη*

καὶ *Διμάλλη* (*Dimallum*). Περὶ τῆς ὑπὸ Αἰμιλίου πολιορκίας αὐτῆς κτλ. Πολύβ. 3, 18. 7, 9. Liv. 29, 12 (3 καὶ 13).

Στίχ. 4. Τὸ ι τοῦ *αὐτῶι* εἶχε παραλειφθῇ ὑπὸ τοῦ χαράκτου, προσεχαράχθη δ' ἔπειτα, ὡς φαίνεται, πρὸς διόρθωσιν ἐν τῷ Γ τοῦ γῆς δευτέρα κάθετος γραμμὴ παράλληλος τῇ πρώτῃ.

Στ. 4. Μετὰ τὸ *ἀσφάλειαν* παρελείφθη τὸ σύνηθες *καί*.

53

Τμῆμα βάθρου, λευκοῦ μαρμάρου, τὰ δεξιὰ ἀποτεθραυσμένον εἰς τεμάχια. Ὕψ. 0.69, πλ. περ. 0.50, πάχ. 1.08 (ἄνω) καὶ 1.04 (κάτω). Εὑρίσκεται σεσαλευμένον ἐπὶ ὁμοίας βάσεως (πλάτ. σῳζ. 1.33), πιθανῶς αὐτῷ ἀνηκούσης καὶ 3 μέτρ. περ. ἀριστερόθεν τοῦ *Πόλυχρον* (Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 50) κειμένης· εἰ κεῖται κατὰ χώραν ἡ βάσις, εἶνε ἀβέβαιον.

Ἀμφότερα τὰ μάρμαρα φέρουσι κόσμον πέριξ (ἡ βάσις ἐκ κυματίου, ταινίας καὶ πλίνθου, μονόλιθος) πλὴν ἐν δεξιᾷ, ὅπου ἐκ τῆς ἀναθυρώσεως, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἔμπροσθεν ἐπιγραφῆς, συνάγεται ὅτι τὸ βάθρον συνέκειτο ἐκ πλειόνων μαρμάρων, κατὰ τὰ μέτρα δὲ κρίνοντι ἔστιν εἰκάσαι ὅτι ὑπῆρχεν ἔτι πρὸς μὲν τῷ τῆς βάσεως ἕν, πρὸς δὲ τῷ ἐπ' αὐτῆς ἐνεπιγράφῳ πλείονα μαρμάρινα τμήματα.

Τὸ ἐπὶ τῆς βάσεως εἰρημένον τμῆμα φέρει ἔμπροσθεν μὲν τὸ *Βασίλισσαν Ἀρ* καὶ ὑπ' αὐτῷ τὸ 1ον ψήφισμα, ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας τὸ 2ον ψήφισμα.

Β Α Σ Ι Λ Ι Σ Σ Α Ν Α Ρ

1) ΑΡΧΟΝΤΟΣΕΝΚΟΙΝΩΙΒΟΙΩΤΩΝΔΙΟΝΥΣΙΟΥΕΠΙΔΕΠΟ
ΚΛΕΟΥΣΙΕΡΕΩΣΔΕΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΔΗΜΟΚΡΑΤΟΥΤΟΥΔΕ
ΝΕΑΝΔΡΟΣΝΕΑΝΔΡΙΔΟΥΕΙΠΕΝΠΡΟΒΕΒΟΥΛΕΥΜΕΝΟΝΑΥ
ΝΑΙΠΡΟΣΤΟΝΔΗΜΟΝΕΠΕΙΔΗΦΟΡΜΙΩΝΟΒΥΖΑΝΤΙΟΣΦΙΛ
ΤΟΥΒΑΣΙΛΕΩΣΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥΚΑΙΛΕΓΩΝΚΑΙΠΡΑΤΤΩΝ
ΛΕΙΤΑΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΤΩΙΔΗΜΩΙΚΑΙΚΑΘΙΔΙΑΝΑΕΙΤΩ
ΤΩΝΤΩΙΧΡΕΙΑΝΕΧΟΝΤΙΤΗΝΠΑΣΑΝΣΠΟΥΔΗΝΠΟΙΕΙΤΑΙ
ΜΟΝΟΝΕΝΤΗΙΙΔΙΑΙΩΝΕΥΝΟΥΝΕΑΥΤΟΝΠΑΡΕΙΧΕΤΟΤΩ'
ΑΛΛΑΚΑΙΝΥΝΠΑΡΑΤΩΙΒΑΣΙΛΕΙΠΤΟΛΕΜΑΙΩΙΠΟΛΛ
ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΣΛΟΓΟΥΣΠΟΙΕΙΤΑΙΥΠΕΡΤΗΣΠΟΛΕΩ
ΟΥΝΚΑΙΟΔΗΜΟΣΦΑΙΝΗΤΑΙΤΗΝΠΑΣΑΝΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΜΕΝΟΣΤΩΝΕΥΕΡΓΕΤΟΥΝΤΩΝΕΑΥΤΟΝΔΕΔΟΧΘΑΙ
ΛΗΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΦΟΡΜΙΩΝΑΝΥΜΦΑΙΟΥΒΥΖΑ
ΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙ
ΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΕΙΝΑΙΔΕΑΥΤΟΙΣΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕ
ΣΥΛΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑ
ΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΕΝΚΤΗΣΙΝΓΗΣΚΑΙΟΙΚ'
ΠΡΟΕΔΡΙΑΝΕΝΤΟΙΣΑΓΩΣΙΝΟΙΣΤΙΘΗΣΙΝΗΠΟΛ
ΣΟΔΟΝΠΡΟΣΤΗΝΒΟΥΛΗΝΚΑΙΤΟΝΔΗΜΟΝΠΡΩΤΟ
ΤΑΙΕΡΑΚΑΙΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑ
ΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΤΗΣΠΟΛΕΩΣΥΠΑΡΧΓ
ΨΑΙΔΕΤΟΔΕΤΟΨΗΦΙΣΜΑΤΟΥΣΠΟΛΕΜΑΡΧΟ
ΠΙΙΕΡΕΩΣΔΗΜΟΚΡΑΤΟΥΤΟΥΔΕΥΤΕΡΟΥΕΝ
ΑΜΦΙΑΡΑΟΥΕΠΙΤΗΣΒΑΣΕΩΣΤΩΝΕΙΚΟΝ
ΣΙΛΕΩΣΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥΚΑΙΤΗΣΒΑΣΙΛ'

Βασίλισσαν Ἀρ[σινόην

1) Ἄρχοντος ἐν κοινῶι Βοιωτῶν Διονυσίου, ἐπὶ δὲ πό[λεως Νικοκλέους, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Δημοκράτου τοῦ δε[υτέρου, Νέανδρος *Νεανδρίδου* εἶπεν· προβεβουλευμένον αὐ[τῶι εἶναι πρὸς τὸν δῆμον· ἐπειδὴ Φορμίων ὁ Βυζάντιος φί[λος ὢν τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου καὶ λέγων καὶ πράττων [διατελεῖ τὰ συμφέροντα τῶι δήμωι καὶ καθ' ἰδίαν ἀεὶ τῶ[ν πολιτῶν τῶι χρείαν ἔχοντι τὴν πᾶσαν σπουδὴν ποιεῖται, [καὶ οὐ μόνον ἐν τῆι ἰδίαι ὢν εὔνουν ἑαυτὸν παρείχετο τῶ[ι δήμωι, ἀλλὰ καὶ νῦν παρὰ τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίωι πολλ[οὺς καὶ συμφέροντας λόγους ποιεῖται ὑπὲρ τῆς πόλεω[ς· ὅπως οὖν καὶ ὁ δῆμος φαίνηται τὴν πᾶσαν ἐπιμέλει[αν ποιούμενος τῶν εὐεργετούντων ἑαυτόν, δεδόχθαι [τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμωι Φορμίωνα Νυμφαίου Βυζά[ντιον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπί[ων, αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, εἶναι δὲ αὐτοῖς ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσφάλε[ιαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης, καὶ κα[τὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ἔνκτησιν γῆς καὶ οἰκ[ίας, καὶ προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσιν, οἷς τίθησιν ἡ πόλ[ις, καὶ πρόσοδον πρὸς τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον πρώτο[ις μετὰ τὰ ἱερά, καὶ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ καὶ τοῖς [ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλεως ὑπάρχ[ει· ἀναγράψαι δὲ τότε τὸ ψήφισμα τοὺς πολεμάρχο[υς τοὺς ἐπὶ ἱερέως Δημοκράτου τοῦ δευτέρου ἐν [τῶι ἱερῶι τοῦ Ἀμφιαράου ἐπὶ τῆς βάσεως τῶν εἰκόν[ων τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου καὶ τῆς βασιλ[ίσσης Ἀρσινόης.

Τοῦ *Βασίλισσαν Ἀρ* (ὕψ. γρμ. ὡς 0.03) τὸ *α* ἔχει καμπύλην τὴν μεταξὺ τῶν σκελῶν γραμμήν.

1ον *ψήφισμα*. Τὰ γράμματα (ὕψ. 0.007) ἀπολήγουσι σφηνοειδῶς πλατέα. Τὸ ψήφισμα τοῦτο, οὗ τὸ πρῶτον μέρος (ἀπὸ τοῦ *Ἄρχοντος* μέχρι καὶ τοῦ *εὐεργέτην*) κατεχωρίσθη μικροῖς γράμμασιν ὑπὸ Dürrbach ἐν τῇ διατριβῇ αὐτοῦ «De Oropo et Amphiarai sacro» p. 59, ἐκδίδωμι πλῆρες ἐνταῦθα μετὰ μικρῶν τινων διαφορῶν. Ἐκεῖ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἄρχοντος τοῦ κοινοῦ εἰκάζεται ὅτι Πτολεμαῖος ἐνταῦθα (ὁ καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως μετὰ τῆς Ἀρσινόης τιμηθεὶς) εἶνε ὁ Φιλοπάτωρ (βασιλ. 221[1]-204 π. Χρ.)· ἐξ οὗ καὶ Ἀρσινόη ἐκείνη, ἥτις συνεπολέμησεν ἐν Ραφίᾳ καὶ ἀπέθανε πρὸ τοῦ Πτολεμαίου, φονευθεῖσα τῇ συναινέσει αὐτοῦ μετὰ τὸ 210 π. Χ. (Πολύβ. 5, 83. 84· 15, 25 κλπ.). Κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην ὁ χρόνος τοῦ παρόντος ψηφίσματος δύναταί πως ἀκριβέστερον ἄλλων ψηφισμάτων νὰ ὁρισθῇ· ἐὰν δὲ οἱ συμφέροντες λόγοι, οὓς ὁ Φορμίων «νῦν παρὰ τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ ποιεῖται ὑπὲρ τῆς πόλεως», ἀναφέρωνται εἰς τοὺς μετὰ τὴν ὑπὸ Φιλίππου ἅλωσιν τῶν Φθιωτίδων Θηβῶν χρόνους, ὅτε «πάλιν ἧκον ὑπὲρ τῶν διαλύσεων παρά τε Χίων καὶ Ροδίων καὶ Βυζαντίων πρέσβεις, καὶ παρὰ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως»[1] πρὸς τὸν Φίλιππον, τὸ ψήφισμα δὲν εἶνε ἀρχαιότερον τοῦ 217 π. Χρ.

Ἄξιος λόγου εἶνε ὁ διαρρήδην ὁρισμὸς τοῦ τόπου τῆς ἀναγραφῆς τοῦ ψηφίσματος ἐπὶ τῆς βά-

[1] Droysen *Gesch. d. Epig.* II S. 163.

[1] Πολύβ. 5, 24, 11. 5, 99-100. Πρβ. καὶ τὰ περὶ Σωκράτους τοῦ Βοιωτίου 5, 63. 65.

σεως τῶν εἰκόνων τοῦ Πτολεμαίου καὶ τῆς Ἀρσινόης.

Ὡς πρὸς τὸ «φίλος βασιλέως» πρβ. τοὺς παρὰ Πτολεμαίοις τίτλους «συγγενεῖς», «πρῶτοι φίλοι» κτλ. C. I. G. III. p. 290.

Πρβ. καὶ *βασιλέως Πτολεμαίου* (Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 10).

Τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ ἱερέως τοῦ παρόντος ψηφίσματος ἐποιησάμην μνείαν ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 27. Πρβ. καὶ «Νικοκλέους χρυσοῦς» C. I. G. 1570.

Πολέμαρχοι ἀναφέρονται ἐν ἀριθ. 35.

Καθ' ἰδίαν εὕρηται καὶ ἐν Ραγκαβῇ Ant. hell. Nº 681 ἐν Ἀμφιαρείῳ. Πρβ. Meisterhans *Gramm.* σελ. 67.

Μεταξὺ τοῦ *πολεμάρχους* καὶ *ἐπὶ ἱερέως*, καίτοι ὁ χῶρος ποθεῖ μακροτέραν πως συμπλήρωσιν, ἡ μόνη, ὥς γε φαίνεται, ἀφ' οὗ καὶ οἱ στίχοι δὲν ἦσαν πάντες ἰσομήκεις, εἶνε τούς. Ταύτην ἔχουσιν αἱ ὑπὸ Dittenberger ἐκδοθησόμεναι IGS., ὧν τὸ ὠρωπικὸν μέρος εὐγενῶς μοι ὑπὸ Lolling δανεισθὲν εἶδον ἄρτι ἐνταῦθα.

Σημειωθήτω ὅτι ὁ χρόνος (*ἐπὶ ἱερέως Δημοκράτου τοῦ δευτέρου*) ὁρίζεται, ὡς πρὸς τὸ μέλλον, κατὰ τὸν ἱερέα καὶ ἀνωτ. ἀριθ. 35 (*ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ μετὰ Ὠρωπόδωρον ἱερέα*).

2) ΑΡΧΟΝΤΟΣΕΝΚΟΙΝΩΙΒΟΙΩΤΩΝ////Α—ΑΡΕΤΟΥΕΠΙΠΟΛΕΩΣΔΕ
ΜΗΤΡΟΔΩΡΟΥΙΕΡΕΩΣΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΦΑ:ΝΙΟΥΜΗΝΟΣΑΛΑΛΚΟ
ΜΕΝΕΙΟΥΑΣΩΠΟΣΔΕΡΚΩΝΟΣΕΙΠΕΝΠΡΟΒΕΒΟΥΛΕΥΜΕΝΟΝ
ΑΥΤΩΙΕΙΝΑΙΠΡΟΣΤΟΝΔΗΜΟΝΕΠΕΙΔΗΡΟΔΩΝΕΥΝΟΥΣΩΝ
ΔΙΑΤΕΛΕΙΤΗΙΤΕΠΟΛΕΙΚΟΙΝΕΙΚΑΙΙΔΙΑΙΤΟΙΣΔΕΟΜΕΝΟΙΣ
ΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝΠΑΡΕΧΕΤΑΙΧΡΕΙΑΣΕΜΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙ
ΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΡΟΔΩΝΑ///ΡΟΔ///ΟΚΛΕ
ΟΥΣΑΘΗΝΑΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣ
ΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣ
ΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝ
ΚΑΙΚ///ΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥ
ΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΕΙΝ
ΑΥΤΟΙΣΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡ
ΓΕΤΑΙΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

2) Ἄρχοντος ἐν κοινῶι Βοιωτῶν [*Μν;*]α[σ;]αρέτου, ἐπὶ πόλεως δὲ
Μητροδώρου, ἱερέως τοῦ Ἀμφιαράου Φαινίου, μηνὸς Ἀλαλκο-
μενείου, Ἀσωπος *Δέρκωνος* εἶπεν· προβεβουλευμένον
αὐτῶι εἶναι πρὸς τὸν δῆμον· ἐπειδὴ Ρόδων εὔνους ὢν
διατελεῖ τῆι τε πόλει κοινεῖ καὶ ἰδίαι τοῖς δεομένοις
τῶν πολιτῶν παρέχεται χρείας ἐμ παντὶ καιρῶι,
δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι Ρόδωνα Ροδοκλέ-
ους Ἀθηναῖον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς
πόλεως Ὠρωπίων, αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, καὶ εἶναι αὐτοῖς
γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ ἀσυλίαν,
καὶ κ[α]τὰ γῆν καὶ κατὰ θαλατταν, καὶ πολέμου
ὄντος καὶ εἰρήνης, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν
αὐτοῖς, καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐερ-
γέταις γέγραπται.

2ον *ψήφισμα*. Τὰ γράμματα τούτου εἰσὶ διάφορα τῶν τοῦ 1ου. Τὸ ο εἶνε ἐλάχιστον (0.003), τὸ δὲ *φ* ὑψηλότατον (0.015) ἀλλὰ πάνυ στενόν, ὡς καὶ τὸ *ρ*. Τοῦ *η* ἡ μεταξὺ τῶν σκελῶν γραμμὴ φέρεται οὐχὶ ὁριζοντίως ἀλλὰ λοξῶς καὶ ἐνιαχοῦ καμπυλοειδῶς, καμπύλη δὲ εἶνε καὶ ἡ τοῦ *α*. Τοῦ *π* ἐνιαχοῦ ἐξέχει ἑτέρωσε ἡ στέγουσα κεραία.

Στίχ. 1. Συνεπλήρωσα *Μνασαρέτου*· τοιοῦτον ὄνομα δὲν ἀπαντᾷ παρὰ Pape (ἀλλὰ μόνον *Μνησαρέτη*), ὑπάρχει ὅμως ἐν Larfeld *Sylloge* 66ᵃ καὶ app. 11.

Στίχ. 3. *Δέρκων* ὄνομα οὐχ εὕρηται παρὰ Pape (πρβ. *Δόρκων*), ἀλλὰ ἐν Bull. d. corr. hell. 8, 170.

Στίχ. 7. Μετὰ τὸ *Ρόδωνα* φαίνεται ὡς τριῶν γραμμάτων ἀπεσβεσμένων χῶρος, ἐφ᾽ οὗ κεχάρακται τὸ *Ρο* (τοῦ *Ροδοκλέους*), ὡσαύτως δὲ μεταξὺ τοῦ *δ* καὶ τοῦ *οκλέ* ὡσεὶ ἀπεσβεσμένου γράμματος κενόν τι.

54

(Πρβ. ἀριθ. 17)

Τὰ ἑξῆς ὀκτὼ ψηφίσματα (ὕψ. γραμμ. 0,008) εἰσὶ κεχαραγμένα ἐπὶ τοῦ βάθρου *Κουρίωνα* (Ἐφ. Ἀρχ. 1886 σελ. 55 ἀρ. 17). Καὶ τὸ μὲν 1ον γέγραπται ἐπὶ τῆς ὄψεως τοῦ βάθρου ὑπὸ τὸ *Ξενοκράτης ἐπόησε*· τὰ δὲ λοιπὰ ἑπτὰ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας τοῦ βάθρου καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μαρμάρου πάντα, πλὴν τοῦ δεξιοῦ ἡμίσεος τῶν τεσσάρων τελευταίων (5, 6, 7, 8) ψηφισμάτων, ὅπερ γέγλυπται ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ τῆς παρακειμένης ἀριστερᾶς ἐπιφανείας τῆς ὄψεως. Τὸ 2ον, 3ον καὶ 4ον εἶνε γεγλυμμένα ἐν ἀριστερᾷ ὑπ᾽ ἀλλήλοις, τὰ δὲ τέσσαρα τελευταῖα ὁμοίως ἐν δεξιᾷ πλησίον (ἡ τοῦ 5ου ἀρχὴ κεῖται παρὰ τὴν λέξιν *εἰρήνης* τοῦ 2ου ψηφίσματος, παρεμπίπτοντος κενοῦ χώρου δύο γραμμάτων).

Ἐπὶ τῆς ὄπισθεν ἐπιφανείας τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος εὕρηνται κεχαραγμένα ὑπὸ τὸ γεῖσον μικροῖς ἀμελέσι καὶ ἀτάκτοις γράμμασιν, ὀλίγον τι πρὸς ἄνω καὶ δεξιὰ φερομένοις, τάδε :

ΙΕΡΟΚΛΗΝ ΠΥΘΩΝΟΣ

Ἱεροκλῆν Πύθωνος.

Τὰ εἰρημένα ψηφίσματα ἔχουσιν ὧδε :

1

ΙΕΡΕΩΣΜΟΛΟΤΤΟΥΠΥΘΩΝΚΑΛΛΙΓΕΙΤΟΝΟΣΕΙΠΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙ
ΔΗΜΩΙΜΗΝΟΦΙΛΟΝΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥΚΩΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΤΗΣΠΟΛΕΩΣ
ΩΡΩΠΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΓΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟ
ΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΠΟ
ΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡ
ΓΕΤΑΙΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

1

Ἱερέως Μολοττοῦ, Πύθων Καλλιγείτονος εἶπεν· δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι Μηνόφιλον Ἀσκληπιάδου Κῶιον πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων, αὐτὸν καὶ ἐγγόνους, καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ τἆλλα πάντα, καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.

1ον *ψήφισμα*. «*Ἐπὶ ἱερέως Μολοττοῦ*» φέρεται ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1886 σελ. 61, ὅπου καὶ *Πύθων Καλλιγείτονος* εἰπὼν τὸ ψήφισμα· πρβ. καὶ τὸ 3ον καὶ 7ον, καὶ *Πύθωνος συλλογέως* Ἐφημ. Ἀρχ. 1889, σελ. 8, στ. 33—34. *Καλλιγείτων Ἀριστάνδρου* εἶπε τὰ ἐν Ραγκαβῇ Ant. hellén. N° 678 καὶ 679. *Ἀρίστανδρος Καλλιγείτονος* εἶπε τὸ 2 καὶ 4.

2

ΑΡΙΣΤΑΝΔΡΟΣΚΑΛΛΙΓΕΙΤΟΝΟΣΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗ
ΠΑΝΤΙΑΣΚΑΙΓΟΡΓΙΑΣΠΑΝΤΙΟΥΛΑΚΩΝΕΣΕΥΝΟΥΣΟΝΤΕΣ
ΔΙΑΤΕΛΟΥΣΙΝΚΑΙΧΡΗΣΙΜΟΙΤΗΙΠΟΛΕΙΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΚΟΙΝΗ
ΚΑΙΙΔΙΑ//ΠΑΣΙΤΟΙΣΔΕΟΜΕΝΟΙΣΤΩΜΠΟΛΙΤΩΝΧΡΕΙΑΣΠΑΡΕ
ΧΟΝΤΑΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΠΡΟΞΕΝΟΥΣΕΙΝΑΙΤΗΣΠΟΛΕΩΣ
ΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΥΣΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙ
ΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝ
ΚΑΙΙ: ΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣ
ΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝ ΓΑΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙ
ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

3

ΠΥΘΩΝΚΑΛΛΙΓΕΙΤΟΝΟΣΕΙΠΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΔΕΙΝΙΑΔΗΝΛΥΣΙΜΑΧΟΥΑΘΗΝΑΙΟΝ
ΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΓΓΟΝΟΥΣ
ΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝ
ΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡ
ΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

4

ΑΡΙΣΤΑΝΔΡΟΣΚΑΛΛΙΓΕΙΤΟΝΟΣΕΙΠΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΜΗΝΙΟΝΖΩΙΛΟΥ
ΒΥΖΑΝΤΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝ
ΚΑΙΕΓΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝ
ΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ
ΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

5

ΙΕΡΕΩΣΣΠΙΝΘΑΡΟΥΜΗΝΟΣΔΑΜΑΤΡΙΟΥΕΠΕΨΗΦΙΖΕΝΑΡΙΣΤΟΝΙΚΟΣ
ΕΥΦΗΡΟΥΚΤΗΣΙΦΩΝΑΝΦΙΝΙΚΟΥΕΙΠΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΗΡΟΔΟΤΟΝ
ΚΑΙΤΛΗΠΟΛΕΜΟΝΑΡΙΣΤΟΛΟΧΟ//ΕΦΕΣΙΟΥΣΠΡΟΞΕΝΟΥΣΕΙΝΑΙΤΗΣΠΟΛΕΩΣ
ΩΡΩΠΙΩΝΑΥΤΟΥΣΚΑΙΕΓΓΟΝΟΥ//ΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝ
ΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑ//ΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣ
ΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤ//ΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣ
ΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

6

ΙΕΡΕΩΣΟΛΥΝΠΙΧΟΥΘΥΙΟΥΕΚ⌉ ⌞ΙΕΠΙΔΕΚΑΑΡΙΣΤΟΝΙΚΟΣ
ΕΥΦΗΡΟΥΕΙΠΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΜΙΚΙΩΝΑΕΥΒΙΟΥ
ΠΑΡΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣ
ΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΓΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΓΗΣΚΑΙ
ΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥ
ΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑ
ΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

7

ΠΥΘΩΝΚΑΛΛΙΓΕΙΤΟΝΟΣΕΙΠΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΠΕΛΟΠΑΔΕΞΙΑΝΕΑΠΟΛΙΤΗΝ
ΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΓΓΟΝΟΥΣ
ΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝ
ΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠ////
ΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

8

ΠΛΟΥΤΑΡΧΙΔΗΣΦΙΛΙΣΤΙΔΟΥΕΙΠΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΜΕΛΑΝΘΥΡΟΝΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ
ΧΑΛΚΙΔΕΑΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΓΓΟ
ΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝ
ΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕ////
ΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

2

Ἀρίστανδρος Καλλιγείτονος εἶπεν· ἐπειδὴ
Παντίας καὶ Γοργίας Παντίου Λάκωνες εὔνους ὄντες
διατελοῦσιν καὶ χρήσιμοι τῆι πόλει Ὠρωπίων καὶ κοινῆ
καὶ ἰδία[ι] πᾶσι τοῖς δεομένοις τῶμ πολιτῶν χρείας παρέ-
χονται, δεδόχθαι τῶι δήμωι προξένους εἶναι τῆς πόλεως
Ὠρωπίων, καὶ αὐτοὺς καὶ ἐκγόνους, καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ
οἰκίας ἔγκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ ἀσφάλειαν,
καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης,
καὶ τἆλλα πάντα καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ
εὐεργέταις.

3

Πύθων Καλλιγείτονος εἶπεν· δεδόχθαι τῶι δήμωι Δεινιάδην Λυσιμάχου Ἀθηναῖον
πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους,
καὶ εἶναι αὐτῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ ἀσφάλειαν,
καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ τἆλλα πάντα καθάπερ
τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

4

Ἀρίστανδρος Καλλιγείτονος εἶπεν· δεδόχθαι τῶι δήμωι Μήνιον Ζωίλου
Βυζάντιον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν
καὶ ἐγγόνους, καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσυλίαν,
καὶ ἀσφάλειαν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν,
καὶ τἆλλα πάντα καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

5

Ἱερέως Σπινθάρου, μηνὸς Δαματρίου, ἐπεψήφιζεν Ἀριστόνικος
Εὐ]φήρου, Κτησιφῶν Ἀνφινίκου εἶπεν· δεδόχθαι τῶι δήμωι Ἡρόδοτον

καὶ Τληπόλεμον Ἀριστολόχο[υ] Ἐφεσίους προξένους εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων, αὐτοὺς καὶ ἐγγόνου[ς], καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσυλίαν, κα[ὶ] ἀσφάλειαν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

6

Ἱερέως Ὀλυνπίχου, Θυίου ἕκ[τε]ι ἐπὶ δέκα, Ἀριστόνικος Εὐφήρου εἶπεν· δεδόχθαι τῶι δήμωι Μικίωνα Εὐβίου Πάριον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους, καὶ εἶναι αὐτῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ τἆλλα πάντα καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

7

Πύθων Καλλιγείτονος εἶπεν· δεδόχθαι τῶι δήμωι Πέλοπα Δεξία Νεαπολίτην πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους, καὶ εἶναι αὐτῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ τἆλλα πάντα καθάπ[ε-ρ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

8

Πλουταρχίδης Φιλιστίδου εἶπεν· δεδόχθαι τῶι δήμωι Μελάνθυρον Παραμυθίου Χαλκιδέα πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγό-νους, καὶ εἶναι αὐτῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν. καὶ ἀσυλίαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ τἆλλα πάντα καθάπε[ρ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

2ον *ψήφισμα*. Στίχ. 3. Ἐν λέξει *κοινῇ* δὲν φαίνεται ι προσγεγραμμένον.

5ον *ψήφισμα*. Τὸν μῆνα Δαμάτριον εἴδομεν καὶ ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1889 σελ. 24. Ὁ ἐνταῦθα ἐπιψηφίζων *Ἀριστόνικος Εὐφήρου* εἶπε τὸ ἑξῆς (6ον) ψήφισμα. *Ἀριστονίκου* ἀναγράφεται *κούαθος* ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1889 σελ. 8. Εἰρήσθω καὶ [Ἀρισ]τόνικος Μενάνδρου Ὠρώπιος (Ἐφημ. Ἀρχ. 1884 σελ. 127). *Ἀνφιρείκου* εὕρηται ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1889 σελ. 7. Πρβ. *Ἀμφίνικος Πυθίωνος* (ἀριθ. 58).

6ον *ψήφισμα*. Τὸ *ἱερέως Ὀλυνπίχου* ἐμνημόνευσα ἐν ΕΑ 1889 σελ. 27.

7ον *ψήφισμα*. Ὁ ἐνταῦθα πρόξενος εὕρηται καὶ ἐν Τανάγρας ψηφίσματι (Robert ἐν Hermes 1876, σελ. 98 ἑξ. Larfeld *Sylloge* 490[1]) « *πρόξενον εἶμεν κὴ εὐεργέταν τᾶς πόλιος Ταναγρήων Πέλοπα Δεξίαο Νιαπολίταν* ». Ἐπὶ τοῦ λίθου ἐκεῖ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ψηφίσματα περὶ τοῦ παρὰ Πτολεμαίῳ Φιλοπάτορι Σωσιβίου κτλ.

8ον *ψήφισμα*. Περὶ *Φιλιστίδου* πρβ. Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 11. *Κλέων Φιλιστίδα Ὠρώπιος* ἀναγράφεται πρόξενος ἐν δελφικῇ ἐπιγραφῇ ἐπὶ « ἄρχοντος Πεισίλα », οὗ γνωστὸν τὸ τῆς ἀρχῆς ἔτος (187. Wescher et Foucart *Inscr. recueillies à Delphes* N° 18, p. 25, l. 155 ἑξ. Πρβ. Dürrbach ἔνθ. ἀνωτ. σ. 61). Προστεθήτω καὶ [*χ*]*υθ*[*ρὶ*]*ς Κλέωνος* Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 10.

[1] Παρὰ Larfeld εἶνε οὐχὶ ὀρθῶς, φαίνεται, τετυπωμένον *Πέλοπα Δεξίωνα Νεαπολίταν*.

55

(Πρβ. ἀριθ. 22 καὶ 56)

Τὸ ἑξῆς ψήφισμα εὕρηται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος τοῦ βάθρου *Ἰσαυρικὸν* (Ἐφ. Ἀρχ. 1886, σ. 66, ἀρ. 22), ἐφ' οὗ ἔστησα ὡς ἐπίκρανον αὐτῷ ἀνῆκον τὸ κατωτέρω μέγα μάρμαρον ἀριθ. 56.

Ὕψος γραμμάτων 0.006· τὸ *κ* σχεδὸν κ.

Στίχ. 5. Τὸ *ζ* τοῦ *Ζωίλου* δὲν διακρίνεται σαφῶς· ἡ μέση γραμμὴ φαίνεται ὡσεὶ ἔχουσά τι τοῦ *σ*, οἷόν πως εἶναι καὶ ἐν λέξει *Μόσχον* τὸ *σ* ἀποτελούμενον ἐκ καμπύλων μᾶλλον ἢ εὐθειῶν γραμμῶν.

Στίχ. 8. Μεταξὺ τοῦ *ἔγκτη* καὶ *σιν* ὑπάρχει *τ* περιττόν.

Στίχ. 9. Ἅπας σχεδὸν ὁ στίχος εἶνε κεχαραγμένος ἐπὶ ἄλλων λέξεων ἐκ παραδρομῆς τοῦ χαράκτου. Τὸ *καὶ ἀσυλίαν* καὶ ἰδίᾳ τὸ *συλίαν* φαίνεται ἐπιγεγλυμμένον. Μετὰ τὸ *ἀσυλίαν* τὸ ι τοῦ *καὶ* δὲν εἶνε πάνυ εὐκρινές, ἴσως δὲ εἶχε γραφῇ πρὶν *καΤὰ (θάλατταν;)* καὶ διωρθώθη τὸ *τ* (τοῦ *κατὰ*) εἰς *ι*. Τὸ *σ* τοῦ *ἀσφάλειαν* δὲν διακρίνεται μετὰ βεβαιότητος ἂν εἶνε ἐπιγεγλυμμένον. Τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ στίχου φαίνονται πάντα σχεδὸν ἐπὶ ἄλλων γεγλυμμένα καὶ δὴ μετὰ τὸ *πολ[έ]μου καὶ* ἴσως γράψας *πολέμου καὶ εἰ* διώρθωσε τὸ *πο* (τοῦ δευτέρου *πολέμου*) εἰς *ει* καὶ ἐξήλειψε τὰ λοιπά, ὧν ὅμως ὑπολείπονται ἐν τέλει ἴχνη (τοῦ ἐσβεσμένου *υ καὶ εἰ*;)

Στίχ. 10. Καὶ ἐνταῦθα φαίνεται τὸ *θάλ* ἴσως δὲ καὶ τὸ μετ' αὐτὸ *α* ὡς ἐπιγεγλυμμένον· ὑπὸ τὸ νῦν *άλ* μεταξὺ διακρίνεται τὸ πρὶν ἐσφαλμένως χαραχθὲν *α*, τὸ δὲ *θ* φαίνεται συνεσφιγμένον καὶ μικρόν. Ἴσως εἶχε γράψῃ *κατὰ τα*.

ΜΕΛΑΝΤΑΣΑΜΕΙΝΟΤΕΛΟΥΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΜΟΣ
ΧΟΣΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤΕΙΤΕΠΟΛΕΙΩΡΩΠΙΩΝ
ΚΑΙΙΔΙΑΙΠΑΡΕΧΕΤΑΙΧΡΕΙΑΣΤΟΙΣΔΕΟΜΕΝΟΙΣ
ΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝΕΝΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥ
ΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΜΟΣΧΟΝΖΩΙΛΟΥΑΘΗΝΑΙΟΝ
ΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣ
ΩΡΩΠΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΓΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥ
ΤΩΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΤΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝ
ΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙ//////////ΥΚΑ:ΕΙ
ΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑ
ΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡ
ΓΕΤΑΙΣΤΗΣΠΟΛΕΩΣ

Μελάντας *Ἀμεινοτέλου* εἶπεν· ἐπειδὴ Μόσ-
χος εὔνους ὢν διατελεῖ τεῖ τε πόλει Ὠρωπίων,
καὶ ἰδίαι παρέχεται χρείας τοῖς δεομένοις
τῶν πολιτῶν ἐν παντὶ καιρῶι, δεδόχθαι τεῖ βου-
λεῖ καὶ τῶι δήμωι Μόσχον Ζωίλου Ἀθηναῖον
πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως
Ὠρωπίων, αὐτὸν καὶ ἐγγόνους, καὶ εἶναι αὐ-
τῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτη⟨τ⟩σιν, καὶ ἰσοτέλειαν,
καὶ ἀσυλίαν, καὶ *ἀσφάλειαν*, *καὶ πολέμου καὶ εἰ*-
ρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ *θάλ*ατταν, καὶ τἆλλα
πάντα καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐερ-
γέταις τῆς πόλεως.

56

(Πρβ. ἀριθ. 55).

Λευκὸν μέγιστον μάρμαρον, ὅπερ, ὡς ἐν ΕΑ. 1886 σελ. 69 ἐσημείωσα, φαίνεται ὅτι ἀνήκει ὡς ἐπίκρανον τῷ καὶ ἀνωτέρω (ἀριθ. 55) μνημονευθέντι βάθρῳ *Ἰσαυρικόν*, ἐφ' οὗ καὶ μετακινήσας ἔθηκα αὐτό. Στερούμενον κόσμου τινὸς φέρει μόνον διὰ τὸ ἄγαλμα ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας (κατὰ τὴν προσθίαν δεξιὰν καὶ τὴν ὀπίσθιον ἀριστερὰν γωνίαν) δύο κοιλότητας στρογγύλας, πρὸς δὲ καὶ ἐλάσσονα τετράγωνον αὐτόθι ἐν δεξιᾷ, ἐπὶ δὲ τῆς προσθίας (ὕψ. 0.29) ἐπιφανείας τὰ ἑξῆς τρία ψηφίσματα.

1

ΤΩΝ[...]Ο˜ΙΕΡΕ[...]ΣΔΕΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΥΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΙΠΠΑΡΧΟΣΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤ[...]ΙΠΟΛΕΙΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΤ[...]Ν[...]Ο[...]ΝΤΟΙ[...]
ΝΓ[...]ΠΑΝ[...]Ι[...]ΑΙΡ[...]ΟΣΥΙΙΦΕΡΟΝΠΡΑΤΤΕΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΗΙΒΟΥΛΗΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΙΠΠΑΡΧΟΝΙΠΠΑΡ›
ΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣ
ΟΙΚΙ[...]ΣΕ[...]ΚΤΗΣΙΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙ[...]ΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ
\ΙΤΑ[...]ΛΛ[...]ΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΕΙΝΑΥΤΟΙΣΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚ[...]ΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΓΕΓΡΑ[...]ΑΙ

2

ΠΑΤΡΟΣΑΡΧΙΛΟΧΟΥΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΠΥΡΡΟΣΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤΗΙΠΟΛΕΙΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΤΩΝΠ[...]ΛΙΤΩΝΤΟΙΣΧΡΕΙ
ΑΝΕΧΟΥ[...]ΙΝ[...]ΜΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΤΟΣΥΜΦΕΡ[...]ΝΠΡΑΤΤΕΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΗΙΒΟΥΛΗΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΠΥΡΡΟΝΑΜΥΝΤΟΥΑΘΗΝΑΙΟΝ
Π[...]Ο[...]Ν[...]Ν[...]ΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣ
[...]Η[...]ΙΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΑΛΛΑ
[...]ΑΝΤΑ[...]Π[...]ΡΧΕΙΝΑΥΤΟΙΣΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

3

ΑΡΧΟΝΤΟΣΕΝΤΩΙΚΟΙΝΩΙΒΟΙΩΤΩΝΚΑΦΙΣΙΟΥΙΕΡΕΩΣΔΕΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΚΛΕΟΜΑΧΟΥ
ΑΡΙΣΤΩΝ[...]ΜΟΣΠΑΡΑΜΟΝΟΥΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΗΡΑΙΟΣΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤΗΙΠΟΛΕΙΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝΤΟΙΣ
ΑΕ[...]ΧΡΕΙΑΝΕΧΟΥΣΙΝΕΝΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΤΟΣΥΜΦΕΡΟΝΠΡΑΤΤΕΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΗΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙ
ΤΩΙΔΗΜΩΙΗΡΑΙΟΝΜΗΤΡΟΦΑΝΟΥΑΘΗΝΑΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕ
ΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙ
ΤΗΝΛΟΙΠΗΝΑΣΦΑΛΕΙΑΝΠΑΣΑΝ[...]ΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛ
ΩΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΙLΙΑΙΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

1

Ἄρχοντος ἐγ; κοινῶι Βοιω]τῶν [Φίλωνος], ἱερέ[ω]ς δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Θεοδώρου,
Ἀντίπατρος Ἀρχιλόχου;] εἶπεν· ἐπειδὴ Ἵππαρχος εὔνους ὢν διατελεῖ τ[ῆ]ι πόλει Ὠρωπίων καὶ τ[ῶν πολιτῶ]ν τοῖ[ς χρείαν ἔχουσι]ν ἐ[μ;] παν[τ]ὶ [κ]αιρ[ῶι τ]ὸ συ[μ;]φέρον πράττει, δεδόχθαι τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμωι Ἵππαρχον Ἱππάρ[χου *ἐθνικὸν*] πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ] οἰκί[α]ς ἔ[γ;]κτησιν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ [κα]τὰ θάλατταν, κα]ὶ τὰ [ἄ]λλ[α] πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς, καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις κ[α]ὶ εὐεργέταις γέγρα[πτ]αι.

2

Ἀντίπατρ]ος Ἀρχιλόχου εἶπεν· ἐπειδὴ Πύρρος εὔνους ὢν διατελεῖ τῆι πόλει Ὠρωπίων καὶ τῶν π[ο]λιτῶν τοῖς χρείαν ἔχου[σ]ιν [ἐμ;] παντὶ καιρῶι τὸ συμφέρ[ο]ν πράττει, δεδόχθαι τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμωι Πύρρον Ἀμύντου Ἀθηναῖον π[ρ]ό[ξε]ν[ο]ν [εἶ]ναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔγ;κτ]η[σ]ιν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ τὰ ἄλλα π]άντα [ὑ]π[ά]ρχειν αὐτοῖς, καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.

3

Ἄρχοντος ἐν τῶι κοινῶι Βοιωτῶν Καφισίου, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Κλεομάχου,
Ἀριστώνυμ;]ος Παραμόνου εἶπεν· ἐπειδὴ Ἡραῖος εὔνους ὢν διατελεῖ τῆι πόλει Ὠρωπίων καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς ἀε[ὶ] χρείαν ἔχουσιν ἐν παντὶ καιρῶι τὸ συμφέρον πράττει, δεδόχθαι τῆι βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι Ἡραῖον Μητροφάνου Ἀθηναῖον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ τὴν λοιπὴν ἀσφάλειαν πᾶσαν, [καὶ π]ολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης, καὶ τἆλλα πάντα, καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλο]ις προξένοις καὶ εὐερ[γέτ]αις γέγραπται.

Τὰ γράμματα τῶν δύο πρώτων ψηφισμάτων (ὕψ. 0.008) εἰσὶ λίαν ἐφθαρμένα· τοῦ τρίτου δὲ ἀραιότερα, ὀλίγον μείζω καὶ διάφορα τὸ σχῆμα.

1ον *καὶ* 2ον *ψήφισμα*. Ἄρχοντα Φίλωνα καὶ ἱερέα Θεόδωρον εἴδομεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βάθρου *Ἰσαυρικὸν* ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1886 σελ. 68, ὅπου καὶ *ἐπεψήφιζεν Ἀντίπατρος Ἀρχιλόχου*. Κατὰ τὸ αὐτὸ ψήφισμα προέκρινα ἐνταῦθα ἐν ταῖς συμπληρώσεσι τὰς γραφὰς ἐγ κοινῶι, ἐμ παντί, συμφέρον, ἔγκτησιν.

Πρβ. καὶ Ἀλεξίδημος Θεοδώρου υἱὸς ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1884 σελ. 101.

Εἰρήσθω καὶ ἡ μικρὰ εἰκασία, ὅτι ἂν ὁ ἐν τῷ 1ῳ ψηφίσματι πρόξενος ἔχῃ ἀναφοράν τινα πρὸς τὸν πατέρα τοῦ ἐν ΕΑ. 1886 σ. 67 (22,1), ἴσως συμπληρωτέον καὶ ἐνταῦθα *Ἀθηναῖον*.

3ον *ψήφισμα*. Τὸ *α* ἔχει καμπύλην τὴν μεταξὺ τῶν σκελῶν γραμμήν.

Τοῦ ἐνταῦθα Καφισίου ἐποιησάμην μνείαν ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 12[1], τοῦ δὲ Κλεομάχου αὐτόθι σελ. 35 (πρβ. ἀνωτ. ἀρ. 52). Ἀριστώνυμος καὶ Παράμονος ἀναφέρονται ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1889 σελ. 7-8. Παράμονος Βοήθου ἀνωτ. ἀρ. 48.

Ἐν τῶι κοινῶι ἀντὶ τοῦ συνήθους *ἐν κοινῶι*.

Καὶ τὴν λοιπὴν ἀσφάλειαν πᾶσαν ἀντὶ τοῦ συνήθους *καὶ ἀσφάλειαν*.

Ἐν τέλει εἰρήσθω ὅτι τὸ εἰρημένον ἐπίκρανον σαλευθὲν πάλαι εἶχε κλίνη ἐπὶ τῶν δύο σῳζομένων μαρμάρων τοῦ ἐν δεξιᾷ κειμένου ἐλλιποῦς[1] βάθρου, ὅπερ ἐμνημόνευσα ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1886 σελ. 74· σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ οὐρὰ (τὸ ὄπισθεν μάρμαρον) τοῦ ἐλλιποῦς τούτου βάθρου εὑρέθη ἀντιστρόφως ἱσταμένη, ἤγουν ἔχουσα τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν κάτω, ἐπ' αὐτῆς δὲ οὕτως ἤδη κειμένης, εὑρέθη κεκλιμένον τὸ ἀνωτέρω ἐνεπίγραφον ἐπίκρανον. Τὴν οὐρὰν ταύτην ἐπανέστρεψα ὀρθῶς.

[1] Προστεθήτω καὶ *Καφισίου ἄρχοντος ἐν Ὀγχηστοῖ* Larfeld *Sylloge* app. 3. Περὶ τῆς ταυτότητος τῶν τύπων *ἄρχων ἐν Ὀγχηστῷ* καὶ *ἄρχων Βοιωτοῖς* ὅρα Bull. de corr. hellén. 4 p. 83 ἑξ.

[1] Οὕτω καλῶ αὐτό, διότι ἐλλείπουσιν ἡ ὄψις καὶ ἡ δεξιὰ πτέρυξ.

57

ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΓΚΟΙΝΩΙΒΟΙΩΤΩΝΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣΙΕΡΕΩΣΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΘΕΟΚΥΔΟΥ
ΜΗΝΟΣΟΜΟΛΩΙΟΥΠΡΟΞΕΝΙΑΚΙΤΤΟΣΑΡΙΣΤΩΝΟΣΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΔΙΟΝΥΣΙΟΣΑΡΙΣΤΩΝΟΣΚΑΙ
ΗΛΙΟΔΩΡΟΣΜΟΥΣΑΙΟΥΕΥΝΟΥΣΕΙΣΙΝΚΑΙΕΙΣΑΓΑΓΟΝΤΕΣΣΙΤΟΝΑΞΙΩΣΑΝΤΩΝΤΩΝΠΟΛΕΜΑΡΧΩΝ
ΑΠΟΔΟΣΘΑΙΤΗΙΠΟΛΕΙΚΑΘΥΠΗΚΟΥΣΑΝΤΗΣΚΑΛΩΣΕΧΟΥΣΗΣΤΙΜΗΣΟΠΩΣΟΥΝΚΑΙΗΠΟΛΙΣΦΑΙΝΗΤΑΙ
ΑΞΙΑΣΧΑΡΙΤΑΣΑΠΟΔΙΔΟΥΣΑΤΟΙΣΤΟΙΟΥΤΟΙΣΔΕΔΟΧΘΑΙΤΗΙΒΟΥΛΗΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΔΙΟΝΥΣΙΟΝΑΡΙΣΤΩΝΟΣ
ΤΥΡΙΟΝΚΑΙΗΛΙΟΔΩΡΟΝΜΟΥΣΑΙΟΥΣΙΔΩΝΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΥΣΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΣΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝ
ΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΚΑΤΑ
ΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΙΝΑΥΤΟΙΣ
ΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

Ἄρχοντος ἐγ κοινῶι Βοιωτῶν Ἀγαθοκλέους, ἱερέως τοῦ Ἀμφιαράου Θεοκύδου,
μηνὸς Ὁμολωίου· προξενία. Κίττος Ἀρίστωνος εἶπεν· ἐπειδὴ Διονύσιος Ἀρίστωνος καὶ
Ἡλιόδωρος Μουσαίου εὔνους εἰσὶν καὶ εἰσαγαγόντες σῖτον ἀξιωσάντων τῶν πολεμάρχων
ἀποδόσθαι τῆι πόλει καθυπήκουσαν τῆς καλῶς ἐχούσης τιμῆς, ὅπως οὖν καὶ ἡ πόλις φαίνηται
ἀξίας χάριτας ἀποδιδοῦσα τοῖς τοιούτοις, δεδόχθαι τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμωι Διονύσιον Ἀρίστωνος
Τύριον καὶ Ἡλιόδωρον Μουσαίου Σιδώνιον προξένους εἶναι καὶ εὐεργέτας τῆς πόλεως Ὠρωπίων,
καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ κατὰ
γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχιν αὐτοῖς,
καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.

Ἐπίκρανον βάθρου, λευκοῦ μαρμάρου, ἄνευ κόσμων. Κάτω φέρει δύο ἐπιμήκεις τόρμους, ἄνω δὲ δύο τύπους ποδῶν ἀγάλματος. Ὕψ. 0.23, πλάτ. 0.84, πάχ. 0.75. Εὑρέθη ὄπισθεν τοῦ βάθρου *Βασιλεὺς Λυσίμαχος* (ἀνωτ. ἀριθ. 52) ἐν ἀποστάσει περ. 4 μέτρων.

Τὸ *σ* ἔχει πολλαχοῦ καμπύλα τὰ σκέλη, τοῦ δὲ *π* μόνον ἑτέρωθεν ἐξέχει ἡ στέγουσα κεραία. Ὕψ. γρμ. 0.008.

Στίχ. 1. Πρβ. *Ἀγαθοκλῆς* ἐν C. I. G. 1570. *Θεοκύδου ἐπιμελητοῦ* καὶ *Θεοκύδου* Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 7-10.

Στίχ. 2. Ὡς πρὸς τὸν εἰπόντα πρβ. καὶ *Ἀρίστων Νικοστράτου* Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 25.

Στίχ. 2. Σπάνιον ἐνταῦθα παράδειγμα τοῦ *προξενία* ὡς τίτλου τοῦ ψηφίσματος. Ἀλλαχοῦ πρβ. Ἐφημ. Ἀρχ. 1883 σ.157, Larfeld *Sylloge* 185 (200-150. π. Χρ.), 501, ἔτι 505 καὶ 506, Bull. de corr. hell. 14, 8, Swoboda *Griech. Volksbeschlüsse* σελ. 263.

Περὶ σιτωνίας ἀνάλογα ψηφίσματα πρβ. Bull. de corr. hell. 10, 104. 133. Wood *Discov. at Ephesus*, app. Inscr. from the temple of Diana N° 1. Mittheil. d. athen. Inst. 8, 211 κλπ.

58

ΑΜΦΙΝΙΚΟΣΠΥΘΙΩΝΟΣΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΙΠΠ·
ΕΥΝΟΥΣΕΣΤΙΝΤΗΙΠΟΛΕΙΚΑΙΛΕΓΩΝΚΑΙΠΡΑΤΤΩ
ΦΕΡΟΝΤΑΚΑΙΚΑΤΑΤΗΝΤΕΧΝΗΝΕΜΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΔΙ/
ΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΙΠΠΑΡΧΟΝΜΕΜΝΟΝΟΣ
ΚΟΡΙΝΘΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩ
ΡΩΠΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΤΕΚΑΙΤΟΙΣ
ΕΚΓΟΝΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΛΣ
ΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙ
ΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΕΙΝ
ΑΥΤΟΙΣΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ
ΤΗΣΠΟΛΕΩΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

Ἀμφίνικος Πυθίωνος εἶπεν· ἐπειδὴ Ἵπ[παρχος. . . . . . .
εὔνους ἐστὶν τῆι πόλει καὶ λέγων καὶ πράττ[ων τὰ συμ-
φέροντα καὶ κατὰ τὴν τέχνην ἐμ παντὶ καιρῶι δι[ατελεῖ,
δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι Ἵππαρχον Μέμ[ν]ονος
Κορίνθιον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠ-
ρωπίων, αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, καὶ εἶναι αὐτῶι τε καὶ τοῖς
ἐκγόνοις γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν, καὶ ἰσοτέλειαν, καὶ ἀσ-
φάλειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης, καὶ
κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ τἆλλα πάντα ὑπάρχειν
αὐτοῖς, καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις
τῆς πόλεως γέγραπται.

Ἐπίκρανον βάθρου, λευκοῦ μαρμάρου. Εἶνε δὲ ἑνὸς λίθου, καίτοι φαίνεται συγκείμενον ἐκ δύο ἐπαλλήλων, ὧν ὁ ἄνω πλατύτερος ἐξέχων τοῦ κάτω κατὰ 0.075 πέριξ, πλὴν ἐν δεξιᾷ, ὅπου ὅλος ὁ λίθος συνεδεῖτο μεθ' ἑτέρου. Ἡ ἐπιγραφὴ γέγραπται ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἡμίσεος μιᾶς τῶν στενῶν ἐπιφανειῶν τοῦ ἄνω μέρους (ὕψ.0.21) τοῦ λίθου. Ὅλον ὕψος 0.28, πλάτ. (ἄνω) 1.08, πάχ. (ἄνω) 0.73. Ὕψ. γρμ. 0.009. Εὑρέθη ὄπισθεν τοῦ ἀνωτέρω (ἐν ἀρ. 56) μνημονευθέντος ἐλλιποῦς βάθρου.

Τὰ γράμματα (ἰδίᾳ τὸ ω) εἶνε πλατύτερα κατὰ τἄκρα. Τὸ *α* ἔνθα μὲν ἔχει εὐθεῖαν, ἔνθα δὲ καμπύλην τὴν μεταξὺ τῶν σκελῶν γραμμήν.

Στ. 1. *Ἀμφίνικος Πυθίωνος* εἶπε τὸ ἐν Ραγκαβῆ

Ant. hellén. 686 ψήφισμα. Πρβ. καὶ ἀνωτ. ἀριθ. 54, 5.

Στίχ. 1. Μετὰ τὸ Ἵπ[παρχος μένοντος ἔτι χώρου ἴσως συμπληρωτέον *Μέμνονος*, ἢ ἐλλείπει ἡ τέχνη τοῦ ἀνδρὸς ὡς ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1889 σελ. 47 (« *Κλεόνικος ὁ τραγωιδὸς* ») ἢ τὸ ἐθνικὸν ὡς ἀνωτ. ἀριθ. 53, 1 (« *Φορμίων ὁ Βυζάντιος* »), καίτοι ὁ στίχος θὰ ἐγίνετο ἴσως τότε καὶ τοῦ 10ου μακρότερος. Συνήθως, ὡς εἴδομεν, μετὰ τὸ *ἐπειδὴ* γράφεται μόνον τὸ κύριον ὄνομα τοῦ ὀνομαζομένου προξένου, δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον ὅτι καὶ ἐνταῦθα οὐδὲν ἄλλο μετὰ τὸ Ἵπ[παρχος εἵπετο καὶ ὅτι ἔμενε χῶρός τις κενὸς ἐν τέλει τοῦ στίχου.

59

(Πρβ. ἀριθ. 6)

Τὸ ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1885 σελ. 106 ἀρ. 6 ἐλλεῖπον τεμάχιον τοῦ ἐπικράνου τοῦ βάθρου Μετέλλης εὑρέθη ἐν ταῖς μετὰ ταῦτα ἀνασκαφαῖς μακρὰν τοῦ ἐπικράνου ἔν τινι τῶν ὄπισθεν τῶν βάθρων δωματίων. Τὸ τεμάχιον (ὕψ. 0.11, πλ. 0.21. πάχ. 0.24) φέρει τάδε τὰ γράμματα:

ΜΕΤ
ΕΠΑΦΡΟ

Διὰ τῶν γραμμάτων τούτων τῶν δύο στίχων ἔχομεν ὅλην τὴν ἐπιγραφήν, ὅπως καὶ ἐκεῖ συνεπλήρωσα:

ὁ δῆμος Ὠρωπίων
Μετέλλαν Καικελίαν, Λευκίου Σύλλα
*Ἐπαφρο*δίτου γυναῖκα, Ἀμφιαράωι καὶ Ὑγιείαι.

Τὸ *καὶ Ὑγιείαι* (μετὰ τὸ *Ἀμφιαράωι*) εἶνε σπάνιον· εὕρηται καὶ ἐν βάθρῳ ἀρ. 4 (Ἐφ. Ἀρχ. 1885 σελ. 102).

Κάτωθεν τοῦ *Ὑγιείαι* καί πως ὀλίγον πρὸ αὐτοῦ ὁ λίθος φέρει ὡς σφυροκτυπήματά τινα μικρά.

Ἡ θέσις τοῦ βάθρου τοῦ παρόντος ἐπικράνου εἶνε ἄδηλος, πάντως ὅμως ἦν οὐ μακρὰν τοῦ βάθρου Σύλλα (πρβ. τὴν θέσιν τῶν βάθρων Καλπορνίου καὶ Ποπιλλίας (Ἐφ. Ἀρχ. 1886 σελ. 63-64).

Ἡ Μετέλλα, ὡς ἐκ τῆς ἀναθέσεως ἐξάγεται, ἐτιμήθη μετὰ τὸν χρόνον, καθ᾽ ὃν ὁ Σύλλας ἐπεκλήθη *Ἐπαφρόδιτος* (*Εὐτυχής*, *Felix*). Τὸ ἐπώνυμον τοῦτο, ὅπερ ἀναγράφει καὶ ἡ ἀνάθεσις τοῦ βάθρου Σύλλα, κοινῶς ἀποδίδοται αὐτῷ ἀπὸ τοῦ 82 π. Χρ., ὅτε ὁ Σύλλας ἐκράτησε κατὰ τὴν ἐμφύλιον στάσιν, ἥτις ἐγένετο διαλυομένου τοῦ Μαρσικοῦ πολέμου (Διόδ. 38-9, 18. Πλούτ. Σύλλ. 34, Ἀππιαν. Ἐμφυλ. 1, 97). Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ὁ Σύλλας ἤδη « ταῖς τροπαίοις ἐπέγραψεν Ἄρη καὶ Νίκην καὶ *Ἀφροδίτην* ὡς οὐχ ἧττον εὐτυχίᾳ κατορθώσας. . . . τὸν πόλεμον· . . . . .τῆς πεδιάδος μάχης, ᾗ πρῶτον ἐνέκλιναν οἱ περὶ Ἀρχέλαον» (Πλούτ. Σύλλ. 19). Πρβ. καὶ ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα πρὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ νίκης τὴν θεοκλύτησιν τοῦ Σύλλα καταφιλοῦντος τὸ ἐκ Δελφῶν χρυσοῦν Ἀπόλλωνος ἀγαλμάτιον, ὅπερ ἀεὶ κατὰ τὰς μάχας περιέφερεν ἐν τῷ κόλπῳ « τὸν εὐτυχῆ Σύλλαν Κορνήλιον . . . . ἐνταῦθα ῥίψεις ἐπὶ θύραις τῆς πατρίδος ἀγαγών. . . . .;» (Πλούτ. αὐτ. 29). Ὁ Σύλλας λέγεται ἐν Ἀμφιαρείῳ *Ἐπαφρόδιτος* καὶ ἐν τῇ μνείᾳ τοῦ συγκλητικοῦ δόγματος (τοῦ 80 π. Χρ. Ἐφ. Ἀρχ. 1884 σελ. 103). Πρβ. καὶ ἀλλαχοῦ ἐν Bull. de corr. hell. 9, 445-451. (81 π. Χρ.). Ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς παρούσης ἀναθέσεως λογιστέον καὶ τὸν τῆς νόσου καὶ τοῦ θανάτου τῆς Μετέλλης, ὅτε καὶ « γραψάμενος διάλυσιν τοῦ γάμου πρὸς αὐτὴν ὁ Σύλλας, ἔτι ζῶσαν ἐκέλευσεν εἰς ἑτέραν οἰκίαν μετακομισθῆναι » (81 π. Χρ. Πλούτ. αὐτ. 35). Σημειωτέον προσέτι ὅτι ἡ Μετέλλα πρότερον ἦλθε πρὸς τὸν Σύλλαν εἰς Ἑλλάδα δεομένη τοῖς οἴκοι βοηθεῖν (87 π. Χρ.). Ἐν τέλει προστεθήτω ὅτι ὁ Σύλλας πρὸ τῆς εἰς Ῥώμην ἐπανόδου ἦλθε μετὰ τὴν ἐν Δαρδάνῳ συνθήκην κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 83 π. Χρ. εἰς Ἀθήνας. Ἐντεῦθεν δὲ πρὸς θεραπείαν τῆς ἐμπεσούσης αὐτῷ ποδάγρας διέπλευσεν εἰς Αἰδηψὸν πρὸς χρῆσιν θερμῶν ὑδάτων (πρβ. ἄλλως καὶ Στράβωνα 447, ὅστις ἐν τῷ Ληλάντῳ πεδίῳ λέγει ὅτι ὁ Σύλλας ἐχρήσατο θερμοῖς ὕδασιν). Ἂν ὁ Σύλλας ἢ ἡ Μετέλλα (πρβ. τὸ ἐν τῇ ἀναθέσει *καὶ Ὑγιείαι*) ἐζήτησαν καὶ ἀναψυχὴν ἢ θεραπείαν ἐν Ἀμφιαρείῳ κατὰ τοὺς εἰρημένους χρόνους, οὐκ οἶδα.

·

Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἐπιφανείας τοῦ ἐπικράνου γέγλυπται, ὡς ἐν ἀριθ. 6 ἐρρήθη, τὸ ἑξῆς ψήφισμα:

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣΜΝΑΣΙΛΛΟΥΕΙΠΕΝΠΡΟΒΕΒΟΥΛΕΥΜΕΝΟΝΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΠΡΟΣΤΗ
ΚΑΙΤΟΝΔΗΜΟΝΕΠΕΙΔΗΑΜΦΙΚΛΗΣΦΙΛΟΞΕΝΟΥΔΗΛΙΟΣΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤΕΙΤΕΠΟΛ
ΚΑΙΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝΤΟΙΣΑΕΙΔΕΟΜΕΝΟΙΣΧΡΕΙΑΣΠΑΡΕΧΕΤΑΙΕΝΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΚΑΙΛΕ
ΠΡΑΤΤΩΝΤΑΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΕΠΙΔΗΜΗΣΑΣΤΕΠΑΡΗΜΙΝΑΚΡΟΑΣΕΙΣΚΑΙΠΛΕΙΟΥΣΠΕΠΟΗΤΑΙΔ⁝
ΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΑΜΦΙΚΛΗΝΦΙΛΟΞΕΝΟΥΔΗΛΙΟΝΕΠΑΙΝΕΣΑΙΕΠΙΤΕΤΕΙΠΡΟΣΤΗΝΠΟ
ΚΑΙΤΑΙΣΑΚΡΟΑΣΕΣΙΝΚΑΙΕΠΙΤΕΙΑΝΑΣΤΡΟΦΕΙΕΙΝΑΙΔΑΥΤΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗ
ΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΗ
ΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΕΙΝΑΥΤΟΙΣΚΑΘΑ
ΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΤΗΣΠΟΛΕΩΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

Δημήτριος Μνασίλλου εἶπεν προβεβουλευμένον εἶναι αὐτῶι πρὸς τ[ὴν βουλὴν
καὶ τὸν δῆμον· ἐπειδὴ Ἀμφικλῆς Φιλοξένου Δήλιος εὔνους ὢν διατελεῖ τεῖ τε πό[λει κοινεῖ
καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς ἀεὶ δεομένοις χρείας παρέχεται ἐν παντὶ καιρῶι καὶ λέ[γων καὶ
πράττων τὰ συμφέροντα, ἐπιδημήσας τε παρ' ἡμῖν ἀκροάσεις καὶ πλείους πεπόηται, δ[εδόχθαι
τεῖ βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι Ἀμφικλῆν Φιλοξένου Δήλιον ἐπαινέσαι ἐπί τε τεῖ πρὸς τὴν π[όλιν εὐνοίαι
καὶ ταῖς ἀκροάσεσιν καὶ ἐπὶ τεῖ ἀναστροφεῖ, εἶναι δ' αὐτὸν πρόξενον καὶ εὐεργέτην τ[ῆς πόλεως
Ὠρωπίων, καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν, καὶ ἰσοτ[έλειαν,
καὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης, καὶ τἆλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς, καθ[άπερ τοῖς
ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλεως γέγραπται.

Τὰ γράμματα ἀμελῶς κεχαραγμένα καὶ ἀνισομεγέθη πολλαχοῦ ὄντα δὲν ἀποδίδονται ἀκριβῶς διὰ τοῦ τύπου. Τοῦ κ τὰ λοξὰ σκέλη φαίνονται βραχύτερα, ἀλλὰ πολλαχοῦ διὰ τῆς κατὰ τἆκρα πλατύνσεως μηκύνονται. Τὸ ν καὶ π ἔνθα μὲν ἰσοσκελῆ, ἔνθα δ' οὔ. Ὡσαύτως τὸ σ ἔχει παράλληλα ἢ ἀνοικτὰ τὰ σκέλη καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν μόνον τὸ ἕτερον ἀφεστώς.

Τὸ ψήφισμα τοῦτο καταχωρισθὲν μικροῖς γράμμασιν ὑπὸ Fougères ἐν Bull. de corr. hell. 13, 248 ἐκδίδωμι ἐνταῦθα μετὰ μικρῶν τινων διαφορῶν.

Περὶ τοῦ Ἀμφικλέους τούτου εὑρέθη ἐν Δήλῳ προβούλευμα «Ἀθηναίων τῶν ἐν Δήλῳ κατοικούντων», οὗ οἱ μὲν πρῶτοι 24 στίχοι ἐξεδόθησαν ὑπὸ Homolle (Bull. 10, 35), τὸ δὲ λοιπὸν (μετὰ καὶ τῆς ἀρχῆς μικροῖς γράμμασιν) ὑπὸ Fougères (Bull. 13 σ. 244). Τοῦ ψηφίσματος τούτου ἅτε παρέχοντος ἡμῖν πλείονας περὶ τοῦ ἀνδρὸς εἰδήσεις μεταφέρω ἐνταῦθα τάδε:

1 Ἐπὶ Πέλοπος ἄρχοντος, κλπ.
4 . . . . Ἀγαθοκλῆς Ἀπολλο-
5 δώρου Παιανιεὺς εἶπεν· ἐπειδὴ
Ἀμφικλῆς, μουσικὸς καὶ μελῶν
ποητής, ἀκροάσεις καὶ πλείους
ἐποήσατο, καὶ προσόδιον γράψας
ἐμμελὲς εἰς τὴν πόλιν, τούς τε
θεοὺς τοὺς τὴν νῆσον κατέχοντας
καὶ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων
ὕμνησεν, ἐδίδαξεν δὲ καὶ τοὺς τῶν
πολιτῶν παῖδας πρὸς λύραν τὸ
μέλος ᾄιδειν κλπ.
18 . . . . ὅπως οὖν καὶ ἡ
βουλὴ καὶ ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων τῶν
ἐν Δήλωι κατοικούντων φαίνωνται
τιμῶντες τοὺς ἀξίους· ἀγαθεῖ τύχει
δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ τοὺ[ς λαχόντας]
26 . . . . . ὅτι δοκεῖ τεῖ βουλεῖ ἐπαινέσαι
τε Ἀμφικλῆν Φιλοξένου Ρηναέα ἐπί
τε τεῖ εἰς τοὺς θεοὺς εὐσεβείαι
καὶ τεῖ εἰς τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων
εὐνοίαι κλπ.

Τὸ ἐν Ἀμφιαρείῳ ψήφισμα ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ μεταγενέστερον τῆς ἀναθέσεως. Ἀλλ' ἀφ' οὗ καὶ ἡ θέσις τοῦ βάθρου μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ λίθων διατελεῖ ἄγνωστος, ἡ δὲ ὀπίσθιος στενὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐν λόγῳ ἐπικράνου ἐστὶν ὅλη τεθραυσμένη, γνωστὸν δὲ τυγχάνει ὅτι τὸ ἐπ' αὐτοῦ ψήφισμα δὲν

εἶνε τὸ ἀρχαιότατον ἐν Ἀμφιαρείῳ ἐπὶ ἐπικράνου γεγραμμένον, ἀλλ' ὅτι καὶ πρότερον ἐπεκράτει ἡ συνήθεια αὕτη ἐν τῇ ψηφισματογραφίᾳ παρ' Ὠρωπίοις, δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι τοῦ σῳζομένου λίθου τὸ πρῶτον χρῆσις ἐγένετο εἰς τὴν τῆς Μετέλλης ἀνάθεσιν. Ἄλλως δὲ ὡς πρὸς τοὺς ὑστάτους χρόνους, ὧν ἔχομεν γνωστὰ προξενικὰ ψηφίσματα (ἀττικὰ κλπ.), πρβ. Meier *de proxenia* σ. 9, Schubert *de proxenia attica* σ. 80-81.

Ἀλλ' ὁ ὁρισμὸς τοῦ χρόνου τῶν περὶ Ἀμφικλέους δύο ψηφισμάτων ἐξαρτᾶται μάλιστα ἐκ τοῦ χρόνου τοῦ ἄρχοντος τοῦ δηλιακοῦ ψηφίσματος καὶ ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος τοῦ τιμωμένου ἀνδρός.

Ἐπὶ Πέλοπος ἄρχοντος γεγραμμένον, πρὸς τῷ ἐν CIA (II nova add. 477 b) ψηφίσματι, προσέρχεται τὸ ἄρτι ὑπὸ Φιλίου (ΕΑ. 1890 σελ. 125 ἑξ.) ἐκδοθὲν καὶ εἰς τὸν π. Χρ. 2ον αἰῶνα μεσοῦντα ἀναγόμενον, καθ' ἃ ἰδίᾳ ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἐκεῖ τὸ 2ον ψήφισμα εἰπόντος, ὅστις ἀλλαχοῦ (ΕΑ. 1890 σ. 151) εὕρηται εἰπὼν ἐπὶ τοῦ ἄρχοντος τοῦ 169/8 π. Χρ. ψήφισμα.

Διὰ τὸ σπάνιον τοῦ ὀνόματος μνημονευτέος καὶ ὁ Πέλοψ Εὐβούλου Ἀτηνεύς, ἀπαντῶν ἐν δηλιακῷ ψηφίσματι, ὅπερ ἀνάγεται εἰς τοὺς μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων κατάληψιν (166 π. Χρ.) τῆς Δήλου χρόνους (Homolle ἐν Bull. 13 σελ. 421 ἑξ.).

Ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ δὲ ὀνόματος τοῦ Ἀμφικλέους ἐν τῷ δηλιακῷ ψηφίσματι (*Ρηναῖα*) εἰκάζει ὁ Fougères ὅτι τοῦτο ἐγράφη μετὰ τὸ 166 π. Χρ. Διότι μετὰ τὴν κατάληψιν οἱ κάτοικοι τῆς νήσου («μεταστάντες εἰς Ἀχαΐαν οἱ Δήλιοι καὶ πολιτογραφηθέντες» Πολύβ. 30,18· 32,17) ἀφῃρέθησαν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα *Δήλιος*, *Ρηναεῖς* δ' ἐκαλοῦντο τοῦ λοιποῦ οἱ μένοντες ἐν Δήλῳ. Ἔτι δὲ ὡς πρὸς τὸν χρόνον τοῦ δηλιακοῦ ψηφίσματος ἀποκλειστέα τὰ πρῶτα μετὰ τὴν κατάληψιν ἔτη (166-161), διότι μεταξὺ τῶν ἀρχόντων τοῦ 169/8-161/9 γνωστῶν ὄντων δὲν καταλέγεται ὁ Πέλοψ. Ἐν τούτοις ἐν τῷ ἀμφιαρείῳ ψηφίσματι ὁ Ἀμφικλῆς γράφεται, δὶς μάλιστα, *Δήλιος*. Ἡ ὡς πρὸς τὸ ἐθνικὸν διαφορὰ αὕτη ἐξηγεῖται κατὰ Fougères, ἐὰν ὑποτεθῇ δυοῖν θάτερον, ἢ ὅτι τὸ ἀμφιάρειον ψήφισμα ἐγράφη ὀλίγῳ πρὸ τοῦ 166 ἢ ὅτι οἱ Ὠρώπιοι ἐναντιούμενοι τοῖς Ἀθηναίοις διετέλεσαν καὶ ἔπειτα καλοῦντες *Δηλίους* καὶ οὐχὶ *Ρηναεῖς* τοὺς κατοίκους τῆς νήσου. Ἴσως δὲ καὶ ὡς γνωστοτέρου ἢ γενικωτέρου ἐποιήσαντο χρῆσιν τοῦ *Δήλιος* ἐνταῦθα οἱ Ὠρώπιοι (πρβ. καὶ *Ἀγκυλῆθεν* - *Ἀθηναῖος* ΕΑ. 1886 σελ. 56).

Ὡς πρὸς τὰ κοινὰ τῶν περὶ τοῦ Ἀμφικλέους δύο ψηφισμάτων πρβ. ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ «ἀκροάσεις καὶ πλείους ἐποήσατο» πρὸς τὸ «ἀκροάσεις καὶ πλείους πεπόηται».

Περὶ ἄλλων ψηφισμάτων, δι' ὧν τιμῶνται ποιηταί, συγγραφεῖς κλπ. ὅρα Fougères ἐν Bull. ἀνωτ. («παραγενόμενος εἰς τὴν ν[ῆσον] ἐποιήσατο καὶ πλείο[νας ἀ]κροάσεις»), Ραγκαβῆ Ant. hell. 741 (καὶ 742 «δείξεις ἐποιήσατο»), Bull. 4, 345, ἑξ. Reinach *Épigr. grecque* σελ. 361. Πρβ. καὶ ἀνωτ. ἀριθ. 58.

Στίχ. 8. Ἐκ τοῦ χώρου εἰκάζων προετίμησα ἐν τῇ συμπληρώσει τὴν παράλειψιν τοῦ *καὶ* μεταξὺ τοῦ *καθάπερ* καὶ τοῦ *τοῖς*.

60

ΜΕΙΝΟΝΙΚΗΚΛΕΑΡΙΣΤΗΑΡΜΟΤΤ
ΑΝΟΝΠΙΣΤΟΞΕΝΟΥΤΟΝΠΑΤΕΡ
ΞΡΕΑΓΕΝΟΜΕΝΟΝΑΜΦΙΑΡΑΩΙ

Ἀ]*μειvονίκη*, Κλεαρίστη, Ἁρμόττ[α,
Φ]ᾶνον Πιστοξένου τὸν πατέρ[α
ἱ]ερέα γενόμενον, Ἀμφιαράωι.

Βάθρου ἐπίκρανον, μέλανος λίθου, τεθραυσμένον ἐν ἀριστερᾷ καὶ ὄπισθεν. Ἄνω φέρει δύο τύπους ποδῶν ἀγάλματος. Ὕψ. 0.31, πλ. περ. 0.67. Εὑρέθη ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ κτιρίῳ Λ (Πρακτ. 1884 πίν. Ε').

Τὰ γράμματα (ὕψ. 0.023) ἐπιμελῶς κεχαραγμένα.

Ἀμεινονίκη ὄνομα δὲν ὑπάρχει παρὰ Pape (ἀλλὰ *Ἀμεινόνικος*).

Ἀθήνησι, τῇ 7ῃ Μαΐου 1891.

Β. Ι. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΓΡΑΙΑΣ ΜΕΘΥΟΥΣΗΣ

(Πίν. 10)

Τὸ ἐν πίνακι 10 κατὰ δύο ὄψεις ἀπεικονισμένον ἀγγεῖον εὑρέθη ἐν Σκύρῳ, καθ' ἃ εἶπεν ὁ πωλήσας αὐτὸ εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν (ἀριθ. εὑρετηρίου 2695) ἐν ἔτει 1882. Τὸ ἀγγεῖον εἶναι μόνωτον καὶ ἔχει σχῆμα ἀγαλματίου, ἐκ πηλοῦ τεφροῦ οὐχὶ ἐντελῶς καθαροῦ καὶ περιέχοντος ψήγματα μαρμαρυγίου, ἔφερέ δέ ποτε πᾶσα ἡ ἔξω αὐτοῦ ἐπιφάνεια καὶ μέλαν λάμπον γάνωμα, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν σωζομένων εὐδιακρίτων λειψάνων αὐτοῦ. Ὁ πυθμὴν τοῦ ἀγγείου, ἰδίᾳ ποιηθείς ποτε καὶ προσκολληθείς, εἶναι νῦν ἀποκεκολλημένος. Ὕψος τοῦ ἀγγείου μετὰ τῆς βάσεως 0,255, ἄνευ δὲ τῆς βάσεως 0,237. Πλάτος τῆς βάσεως 0,10, μέγιστον δ' αὐτῆς βάθος περίπου 0,12. Πάχος τοῦ πηλοῦ 0,005. Τὸ κυρίως ἐνδιαφέρον ἡμᾶς δὲν εἶναι τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου, ἀλλ' ἡ εἰκονιζομένη μορφή. Εἶναι δ' αὕτη γραῖα χαμαὶ καθημένη καὶ μεταξὺ τῶν γονάτων της ὑψωμένων συσφίγγουσα καὶ τοῖς βραχίοσι περιβάλλουσα ἀγγεῖον μόνωτον καὶ εὐρεῖαν ἔχον κοιλίαν[1]. Φορεῖ χιτῶνα ἀχειρίδωτον ἔχοντα ἄνω παρυφήν, συνεσταλμένον δὲ περὶ τὸν λαιμὸν καὶ ἐμπεπορπημένον ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου καὶ ἱμάτιον, ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου πρὸς δεξιὰ κατερχόμενον καλύπτει τὸ σῶμα πλὴν τοῦ δεξιοῦ μαστοῦ καὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος καὶ καταπίπτει μεταξὺ τῶν κνημῶν εἰς παχείας καὶ πρὸς τὸ ἁδροῦφὲς αὐτοῦ ὕφασμα συναδούσας πτυχάς. Οἱ πόδες, ὡς φαίνεται, εἶναι γυμνοί, ἐπὶ δὲ τῆς κόμης εἶναι ἐπιτεθειμένος κολλυριοειδὴς στέφανος, ὅστις καὶ χωρίζει τὸν λαιμὸν τοῦ ἀγγείου ἀπὸ τοῦ ἀγαλματίου[2].

Καὶ ἐδήλωσε μὲν ἐπιτυχῶς ὁ τεχνίτης διὰ τῶν πλαδαρῶν μυώνων τοῦ γυμνοῦ δεξιοῦ βραχίονος καὶ τοῦ λιποσάρκου στήθους τὰ χαρακτηριστικὰ γραίας γυναικός, ἀλλ' ἐν τῇ κεφαλῇ μάλιστα ἐπετήδευσεν ἀπομίμησιν τῆς φύσεως καθ' ὑπερβολήν. Ἡ κεφαλὴ εἶναι ἐστραμμένη ὀλίγον πρὸς δεξιὰ καὶ κλίνει πρὸς τὰ ὀπίσω οὕτως, ὥστε ὁ λάρυγξ προέχει πολὺ τοῦ χονδροῦ καὶ ἐρρυτιδωμένου λαιμοῦ. Τὸ πλατὺ καὶ σχεδὸν τετραγωνικὸν πρόσωπον περιβάλλεται κατὰ τοὺς κροτάφους ὑπὸ κόμης ἀφθόνου καὶ πρὸς τὰ ὀπίσω ἐκτενισμένης. Τὸ δὲ μέτωπον κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν λίαν προέχουσαν γένυν εἶναι βραχὺ καὶ ταπεινόν. Αἱ κόγχαι τῶν πρὸς τὰ ἄνω ἐστραμμένων καὶ λίαν ἀνεῳγμένων ὀφθαλμῶν εἶναι βαθεῖαι, τὰ δὲ γεῖσα αὐτῶν ὑψηλὰ καὶ τοξοειδῆ· τὰ μόλις ἐξέχοντα κάτω βλέφαρα καὶ τὰ ἀνεσπασμένα ἄνω βλέφαρα, ἐξογκούμενα κατὰ τὰ ἄκρα, καθιστῶσι τὸν βολβὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ μετὰ τῆς σφόδρα ἐκτύπου κόρης αὐτοῦ λίαν προβεβληκότα. Καθίσταται δὲ οὕτω τὸ βλέμμα τῆς μορφῆς ἀπλανὲς καὶ ἀόριστον. Ἡ γρυπὴ καὶ παχεῖα ῥὶς ἀποτόμως χωριζομένη ἀπὸ τοῦ μετώπου μετὰ τῶν λίαν ἀναπεπταμένων πτερυγίων της, τὸ πλατὺ καὶ νωδὸν στόμα, τὸ φιληδόνως ἀνεσταλμένον ἄνω χεῖλος καὶ τὸ κρεμάμενον κάτω χεῖλος, τὰ ὑπερμέτρως ἀπὸ τῶν λιποσάρκων παρειῶν ἐξέχοντα μῆλα καὶ αἱ βαθεῖαι ῥυτίδες, τὸ μὲν ἀπὸ τῶν μήλων τῶν παρειῶν τὸ δὲ ἀπὸ τῶν πτερυγίων τῆς ῥινὸς ἀρχόμεναι, περιβάλλουσαι δὲ σχεδὸν κυκλικῶς καὶ ἀναδεικνύουσαι τὸ στόμα καὶ τὴν γένυν, πάντα ταῦτα μετὰ τῶν ἀνωτέρω δηλωθέντων χαρακτηριστικῶν παρέχουσιν ὁμοῦ εἰκόνα βαρβαρικῆς ἀσχημίας καὶ ἀποτροπαίου χυδαιότητος, ἣν μόνον ἡ παρατηρουμένη ἐπιτυχὴς μίμησις τῆς φύσεως καὶ ἡ σχετικῶς καλὴ ἐργασία καθιστῶσιν ἀνεκτήν.

Καὶ δηλοῖ μὲν καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου τῆς γραίας τί τὸ περιεχόμενον τοῦ μετὰ τόσου πάθους περισφιγγομένου ἐν τῇ ἀγκάλῃ ἀγγείου, σαφέστερον ὅμως διδάσκει ἡμᾶς τὸ πρᾶγμα ὁ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ἀγαλματίου γράμμασιν ὑστερωτέρων χρόνων ἐγκεχαραγμένος ἑξάμετρος:

ΓΡΑΥΣΗΔΕΟΙΝΟΦΟΡΟΣΚΕ
ΧΑΡΗΜΕ ... ΕΚΑΘΗΤΑΙ

[1] Διὰ τὸ σχῆμα περίπου πρβ. Furtwängler, Berl. Vasenkatalog πίν. VII 266. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 2862 φέρει περὶ τοὺς ὤμους στέφανον δάφνης.

[2] Πρβ. Treu, Griech. Thongefässe in Statuetten-u. Büstenform. Winckelmannsprogr. 1875 σελ. 16.

Τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἀκέραιον ἔχομεν τὸν πρῶτον στίχον, ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου ἀναγινώσκονται σαφῶς τὰ γράμματα ΧΑΡ καὶ τὰ τρία ἑπόμενα εἰ καὶ λίαν ἀποτετριμμένα, πρὸς τούτοις ἓν Ε πρὸ τοῦ Κ, τὸ ἑπόμενον Α καὶ τὰ ΗΤΑΙ. Τοῦ Κ καὶ Θ σώζονται λείψανά τινα. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῶν δύο Ε ὑπάρχει τόπος τεσσάρων μέχρι πέντε γραμμάτων. Ὅθεν ἀναγνωστέον:

Γραῦς ἥδε οἰνοφόρος κεχαρημέ[νη ὧδ;]ε κάθηται

(πρβ. τὰ παρόμοια ἐπιγράμματα τῆς Ἀνθολογίας ἐν Abhandl. des arch.-epigraphischen Seminars der Univers. Wien VII σ. 787, Ausonius Ep. XLI εἰς τὴν Μερόην καὶ ἐν γένει τὰ ὑπὸ Stephani ἐν Compte-Rendu 1869 σ. 168 συνηγμένα χωρία).

Γραῖαν λοιπὸν μεθύουσαν καὶ δὴ βάρβαρόν τινα, ἴσως τίτθην, ἠθέλησε ὁ τεχνίτης νὰ εἰκονίσῃ. Τὸ ἀγγεῖον θὰ προέρχεται ἴσως ἐκ τάφου καὶ ὡς κτέρισμα ἐδήλου τὰς ἐν τῷ βίῳ ἕξεις τοῦ ταφέντος νεκροῦ.

Καὶ πότε μὲν τὸ ἀγγεῖον ἐποιήθη δὲν δυνάμεθα δυστυχῶς νὰ ὁρίσωμεν ἀκριβῶς· ἐκ τοῦ σχήματος ὅμως τῶν γραμμάτων κρίνοντες δυνάμεθα ν' ἀναγάγωμεν αὐτὸ εἰς χρόνους οὐχὶ πολὺ ἀρχαιοτέρους τῶν τοῦ πρώτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος. Ἀσφαλέστερον δυνάμεθα ν' ἀποκριθῶμεν εἰς τὸ ἐρώτημα ὁποῖόν τι πρότυπον ἐμιμήθη ὁ τεχνίτης τοῦ ἀγγείου, ἐρώτημα, ὅπερ παρέχει ἡμῖν ἀφορμὴν νὰ θέσωμεν ἡ ὕπαρξις καὶ ἑτέρου ἀντιτύπου, ὅπερ ἀνήκει ἐπίσης εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Εἶναι καὶ τοῦτο μόνωτον ὡσαύτως ἀγγεῖον (ἀριθ. εὑρετηρίου 5773) ἐκ Τανάγρας, σχῆμα ἔχον ἀγαλματίου, πηλοῦ καλῆς ποιότητος καὶ χρώματος ἐρυθροκιτρίνου μετὰ στίλβοντος γανώματος τοῦ αὐτοῦ μὲν χρώματος ἀλλὰ βαθυτέρου. Ὕψος αὐτοῦ μετὰ τῆς βάσεως 0,185 (τὸ στόμιον εἶναι ἀποκεκρουσμένον). Τῆς βάσεως ὕψος 0,02, πλάτος κατὰ τὴν ἐμπροσθίαν πλευρὰν 0,085 καὶ βάθος περίπου 0,095, τοῦ πηλοῦ πάχος 0,005. Τοσαύτη εἶναι ἡ ὁμοιότης του πρὸς τὸ ἐκ Σκύρου ἀγγεῖον κατά τε τὸ σχῆμα καὶ τὴν παράστασιν, ὥστε οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἀμφότερα εἶναι πεποιημένα κατὰ τὸ αὐτὸ ὑπόδειγμα· μόνον κατὰ τὰ ἑξῆς διαφέρει τὸ ἐκ Τανάγρας ἀγγεῖον: Ἡ κεφαλὴ τῆς γραίας δὲν εἶναι πρὸς τὰ ἄνω ἐστραμμένη, τὸ πρόσωπον στενώτερον, οἱ πόδες, ὡς φαίνεται, ὑποδεδεμένοι, ὁ χιτὼν δὲ καὶ τὸ ἱμάτιον ἐν τῷ μεταξὺ τῶν σκελῶν δὲν διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων. Ἡ ἐργασία εἶναι ἀγροῖκος καὶ βαναυσική, ἕνεκα δὲ τούτου ἀδύνατος πᾶσα σύγκρισις τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας τῆς μορφῆς ταύτης πρὸς τὸν τῆς προηγουμένης.

Τὸ προϋποτεθὲν κοινὸν ἀμφοτέροις τοῖς ἀγγείοις πρότυπον ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ καὶ ἁπλῶς ὡς ἓν τῶν κοινῶν εἰς χρῆσιν τῶν τεχνιτῶν παραδειγμάτων. Ἡ ἑξῆς ὅμως φιλικὴ παρατήρησις καθιστᾷ τὸ πρᾶγμα ἀπίθανον. Ἡ παράστασις δηλονότι τοῦ ἐκ Σκύρου ἀγγείου φαίνεται ἐνέχουσα παράδοξόν τινα ἀντίφασιν· διότι, τί κυρίως παρίσταται πράττουσα ἡ γραῖα; Παρίσταται ἁπλῶς ὡς παραδεδομένη εἰς διάχυσιν; Ἡ σχετικῶς ὀρθία στάσις τῆς κεφαλῆς ἀντίκειται εἰς τὴν ἐκδοχὴν ταύτην. Εἰς τὸν κατ' ἐπανάληψιν θεώμενον τὴν μορφὴν ἡ αὐτὴ πάντοτε ἐμποιεῖται ἐντύπωσις ὅτι δηλ. ἡ γραῖα περιφέρει μεθ' ἡδονῆς ἐν τῷ στόματι γενναίαν δόσιν οἴνου πρὶν ἢ καταπίῃ αὐτὸν ἐντελῶς. Ἀλλ' εἰς τοῦτο ἐναντιοῦταί πως ὁ τρόπος καθ' ὃν ἡ μορφὴ εἰκονίζεται περισφίγγουσα τὸ οἰνοφόρον ἀγγεῖον. Συμφωνότερον πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἔννοιαν θὰ ἦτο ἐὰν τὸ ἀγγεῖον παρίστατο κρατούμενον ὑπὸ τῆς χειρὸς τῆς πρὸ μικροῦ προσαγαγούσης αὐτὸ εἰς τὰ χείλη. Ἡ ἀντίφασις αἴρεται ἁπλούστατα ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἀντίγραφον ἑτέρου ἔργου τροποποιηθὲν ὅμως σύμφωνα πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἀγγειοπλαστικῆς.

Καὶ ὁ τύπος τῆς μορφῆς, ὃν παρέχουσιν ἡμῖν τὰ ἀνωτέρω ἀγγεῖα δὲν εἶναι πράγματι πρωτοφανής. Τὸ ὅτι γραῖα μεθύουσα δὲν εἶναι ἄγνωστον πρόσωπον ἐν ταῖς κωμῳδίαις τοῦ Εὐπόλιδος καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους (πρβ. Stephani ἔ. ἀ.) δὲν συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν περὶ ἔργων τέχνης κρίσιν. Ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ τέχνῃ ἤδη πρώϊμα ἀπαντῶσιν ὅμοιοι τύποι· τὰ παρὰ Stephani (ἔ. ἀ. πίν. III, 12. 14) πήλινα εἰδώλια ἀνήκουσιν ἤδη εἰς τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ 4ου αἰῶνος. Αἱ γελοιογραφικαὶ μορφαί, αἵτινες μετὰ τῶν ἀνωτέρω ἐν τοῖς τάφοις τῆς Κριμαίας (Stephani ἔ. ἀ.) ἀνεκαλύφθησαν, τὰ ὑπὸ Schöne (Griech. Rel. πίν. XXXVI) δημοσιευθέντα ἀγαλμάτια, αἱ παρόμοιαι ἐξ Ἀλεξανδρείας μορφαὶ (Athen. Mittheil. 1885 πίν. X ἑξ.), τὰ παρὰ Furt-

wängler (Samml. Sabouroff II πίν. CXXXVIII) ἐκ μικρᾶς Ἀσίας πήλινα ἀγαλμάτια καὶ μορφή τις ὡς ἡ Vetula ἐπί τινος ἀγγείου ἐκ τῆς κάτω Ἰταλίας (Arch. Zeitung 1872 πίν. 10) κ.ἄ. μαρτυροῦσιν ὅτι ἔκτοτε ἡ τέχνη ἐκείνη, ἥτις μέχρι καὶ τοῦ ἀσχήμου καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ ἀπεχθοῦς πιστῶς τὴν φύσιν ἀπεμιμεῖτο, εὗρεν ὑποδοχὴν εἰς πολλὰς καὶ διαφόρους χώρας τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Εἶναι δ' ἀναμφιβόλως ἡ μίμησις αὕτη τῆς φύσεως πολὺ διάφορος τῆς ἐν μέτρῳ καὶ μετὰ φειδοῦς γινομένης οἵα λ.χ. παρατηρεῖται ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ Παιδαγωγοῦ ἐπὶ τοῦ ἀγγείου τοῦ Πιστοξένου (Ann. dell' Inst. 1871 πίν. F) ἢ ἐν τῇ τῆς Τίτθης ἐπὶ τοῦ ἐκ Μήλου ἀναγλύφου (Monum. dell' Inst. 1861 πίν. LVII). Ὅ,τι ἡ μικροτεχνία δὲν κατεφρόνει, τοῦτο καὶ ἡ κυρίως τέχνη δὲν ἀπέστεργεν. Ὁ Λυσικράτης, ὁ Φιλίσκος, ὁ Πειραϊκός, ὁ Σῖμος καὶ ἄλλοι ἔχαιρον τότε φήμην (πρβ. Helbig Untersuch. zur camp. Wandmal. σ. 187 κ. ἑξ. Furtwängler, Dornauszieher σ. 37 ἑξ. 63). Ἐσώθη δ' ἡμῖν ἐκ τῶν χρόνων ἐκείνων τοὐλάχιστον ἓν λείψανον, ὅπερ ἀνήκει πιθανῶς εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν τῆς μεθυούσης γραίας τύπον. Εἶναι δὲ τοῦτο ἡ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Μουσείου τῆς Δρέσδης ἀποκτηθεῖσα κεφαλή (Archaeol. Anzeiger 1889, 99).

Μέχρι τοῦδε ἀπέσχον ἐπίτηδες νὰ κάμω λόγον περὶ δύο ἀγαλμάτων τοῦ μὲν ἐν Ῥώμῃ (Μουσεῖον τοῦ Καπιτωλίου) τοῦ δὲ ἐν Μονάχῳ, τὰ ὁποῖα πᾶς τις θέλει ἐνθυμηθῇ βλέπων τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον. Περὶ τούτων ἐπιτραπήτω ἡμῖν μακρότερος λόγος. Τὸ ἐν Ῥώμῃ ἄγαλμα ἀπεικονίσθη παρὰ Montfaucon Explic. II πίν. 2, Righetti Descrizione del Campidoglio I πίν. LIV, Bottari-Foggini Mus. Capitol. III πίν. XXXVI καὶ Clarac πίν. 701 ἀρ. 1659, πανταχοῦ δὲ ἀτελέστατα· τὸ δὲ ἐν Μονάχῳ παρὰ Christ Abhandl. der Münchener Akadem. 3 Cl. Bd. πίν. III. Περὶ τῆς παρὰ Rossi-Maffie Racc. di statue πίν. 103 χαλκογραφίας ἰσχυρίσθη ὁ Christ ἔ. ἀ. ὅτι αὕτη ἀπεικονίζει οὐχὶ τὸ ἐν Ῥώμῃ ἀλλὰ τὸ ἐν Μονάχῳ, ἐκ τούτου δὲ συνεπέρανεν ὅτι ἐνδέχεται νὰ ἦναι ἔργον σημερινῆς κατασκευῆς τὸ ἐν Ῥώμῃ ἄγαλμα. Τὸ ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Καπιτωλίου ἔτυχεν οὐ μόνον καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἀκριβῶς νὰ ἐξετάσω, ἀλλὰ καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Loewy εἶχε τὴν καλωσύνην χάριν ἐμοῦ νὰ παραβάλῃ πρὸς αὐτὸ τὸ μὲν τὴν παρὰ De Rossi ἀπεικόνισιν, τὸ δὲ φωτογραφικὰς ἀπεικονίσεις τοῦ ἐν Μονάχῳ, ἃς φιλικῶς παρέσχε μοι ὁ κ. Herrmann, κατὰ τὸ γύψινον αὐτοῦ ἔκμαγμα τὸ ἐν Δρέσδῃ ἀποκείμενον. Ἐξαγόμενον τῶν ἐρευνῶν τούτων εἶναι τὸ ἑξῆς: Τὸ ἐν Μονάχῳ (M) καὶ τὸ ἐν Ῥώμῃ (P), ἐκτὸς λεπτομερειῶν τινων ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, εἶναι σχεδὸν κατὰ πάντα ὅμοια. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων δυσκολώτερον καθίσταται ν' ἀποφανθῇ τις ἀσφαλῶς περὶ τῆς παρὰ Rossi εἰκόνος (DR), καθ' ὅσον μάλιστα αὕτη δὲν ἀποδίδει μετ' ἄκρας πίστεως τὸ πρωτότυπον. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει παρατηρητέα τὰ ἑξῆς: Οἱ ὀδόντες τῆς ἄνω σιαγόνος ἐν τῷ ἀγάλματι P καὶ DR εἶναι εὐκρινῶς ἐξειργασμένοι, ἐν ᾧ τοῦ ἀγάλματος M μόνον οἱ δύο μέσοι ὀδόντες τῆς ἄνω σιαγόνος εἶναι δεδηλωμένοι διὰ στρογγύλης τινὸς καὶ μικρᾶς ἐξογκώσεως. Τὸ σχέδιον τῶν περιβαλλόντων τὸ ἀγγεῖον φυλλωμάτων ἐν τῷ DR ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς τὸ τοῦ P ἢ τὸ τοῦ M. Εἰς δὲ ταῦτα παραθέτομεν αὐτολεξεὶ καὶ τὰς ἀκολούθους παρατηρήσεις τοῦ κ. Loewy: «Ἐπὶ τῆς παρυφῆς τοῦ κάτω μέρους τοῦ χιτῶνος ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς τῆς μορφῆς καὶ πέρα πρὸς ἀριστερὰ (τῷ θεωμένῳ) παρατηροῦνται μικραὶ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν δύο ἀντιτύπων. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τὸ ἄγαλμα (P) ἔχει πλησιέστατα τῷ ποδὶ ἀριστερὰ πτυχὴν ὀλίγον ἐξέχουσαν καὶ ἐν μέρει ἀποκεκρουσμένην, περισσότερον δὲ κατὰ τοῦτο συμφωνεῖ ἡ ἀπεικόνισις DR ἢ ἡ φωτογραφία τοῦ M, καθ' ἣν ἐν τούτῳ ἡ πτυχὴ αὕτη εἶναι πολὺ πλέον ἐξωγκωμένη. Ἐπίσης κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος ἡ πλίνθος τοῦ ἀγάλματος P πλησίον τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς πρὸς ἀριστερὰ εἶναι ἀποτεθραυσμένη, τὸ δὲ χεῖλος τοῦ θραύσματος φθάνει μέχρι καὶ τῆς παρυφῆς τοῦ χιτῶνος· ἕνεκα δὲ τούτου, ὡς νομίζω, πάλιν τὸ P δύναται μᾶλλον νὰ θεωρηθῇ ὡς πρότυπον τῆς ἄλλως ἀσαφοῦς ἀπεικονίσεως DR, ἢ τὸ M, παρ' ᾧ ἡ πλίνθος εἶναι ἀβλαβής, ἡ δὲ ἄκρα αὐτῆς ἀπέχει ἀπὸ τῆς παρυφῆς τοῦ χιτῶνος. Ἀλλὰ καὶ ἔτι ὑψηλότερα ἐὰν προχωρήσωμεν, φαίνεται ἡ ἀπεικόνισις DR ἀκολουθοῦσα μᾶλλον τὸ ἄγαλμα P ἢ τὸ M, διότι αἱ ἐπιφάνειαι τῶν πτυχῶν τοῦ κατὰ τὸ μέρος τοῦτο καταπίπτοντος χιτῶνος εἶναι τελειότερον ἐξειργασμέναι καὶ μᾶλλον ἔκτυποι ἐν τῷ ἀγάλματι M ἢ ἐν τῇ ἀπεικονίσει DR ἥτις καὶ κατὰ τοῦτο συμφωνεῖ μᾶλλον πρὸς τὸ P».

Καὶ ναὶ μὲν ἔν τισι ἡ ἀπεικόνισις DR διαφέρει τοῦ P· ἐλλείπει δηλονότι, ἐὰν ἄλλα ἧττον οὐσιώδη παραλίπωμεν, ἐν τῷ ἀγάλματι P τὸ ὀπίσω πρὸς ἀριστερὰ ἐν τῇ ἀπεικονίσει DR ὁρώμενον περιθώριον τῆς πλίνθου. Ἀλλ' ἴσα ἴσα κατὰ τὸ σχῆμα τῆς πλίνθου ἡ ἀπεικόνισις DR ἀφίσταται περισσότερον τοῦ ἀγάλματος M. Μεγαλειτέραν σπουδαιότητα ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἔχει ἡ παρατηρουμένη διαφορὰ κατὰ τὸ ὅτι ἡ ἀπεικόνισις DR σύμφωνα πρὸς τὸ ἄγαλμα M μόνον ἕνα δακτύλιον ἀποδίδει καὶ τοῦτον εἰς τὸν παράμεσον τῆς ἀριστερᾶς χειρός, ἐν ᾧ τὸ ἄγαλμα P φέρει δύο δακτυλίους τὸν μὲν εἰς τὴν ἀνωτάτην φάλαγγα τοῦ δείκτου τὸν δὲ εἰς τὴν ἀνωτάτην φάλαγγα τοῦ παραμέσου. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ διαφορὰ ἀσθενὲς ἀποβαίνει τεκμήριον, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει καὶ τὰς ἄλλας ἀπεικονίσεις τοῦ ἀγάλματος P, αἵτινες ἐπίσης ἐν τῇ λεπτομερείᾳ ταύτῃ ἥκιστα ἀκριβεῖς εἶναι. Παρὰ μὲν τῷ Righetti ἐλλείπει ὁ δακτύλιος τοῦ δείκτου, παρὰ δὲ τῷ Bottari-Foggini ὁ τοῦ παραμέσου καὶ ἀμφότεροι παρὰ τῷ Clarac. Διατί λοιπὸν νὰ ἀξιῶμεν ἴσα ἴσα παρὰ τῆς ἀπεικονίσεως DR μόνον ἀπόλυτον ἀκρίβειαν;

Δυνάμεθα λοιπὸν κατὰ ταῦτα νὰ διϊσχυρισθῶμεν ὅτι ὁ De Rossi ἀπεικονίζει τὴν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Καπιτωλίου γραῖαν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ διϊσχυρισμός μου ἀπεδεικνύετο μὴ ἀληθής, πάλιν ἐγὼ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι τὸ ἄγαλμα τοῦ Καπιτωλίου εἶναι ἀρχαῖον. Βεβαίως ὅμως εἶναι ἔργον τῶν καισαρείων χρόνων κακῆς διατηρήσεως καὶ κακῆς ἐργασίας. Εὑρέθη ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὴν Via Nomentana (πρβ. Bunsen-Platner III, 1 σ. 165). Εἰς τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἀνήκει, κατὰ ῥητὴν διαβεβαίωσιν τοῦ κ. Arndt καὶ τὸ ἐν Μονάχῳ ἀντίτυπον. Καὶ τοῦτο δ' ἐπίσης ἀντίγραφον εἶναι ὡς καὶ τὸ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἠγοράσθη περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Ἐκλέκτορος Καρόλου Θεοδώρου καὶ μετεκομίσθη ἐκ Mannheim εἰς Μόναχον ἐν ἔτει 1803 (πρβ. Christ ἔ. ἀ. σ. 377 καὶ 380 ἑξ.). Συνομολογῶ δὲ τῷ Christ ὅτι προέρχεται ἐξ Ἰταλίας καὶ δὴ πιθανῶς ἐκ Ῥώμης. Ὡσαύτως καὶ τὸ πρωτότυπον τῶν δύο ἀγαλμάτων μετὰ πιθανότητος δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι εὑρίσκετο ἐν Ῥώμῃ. Πιθανὸν νὰ ἐκομίσθη ἐκεῖ συληθὲν ἐξ Ἀνατολῆς. Ἀλλὰ τίνων χρόνων καὶ τίνος τεχνίτου ἔργον ἦτο; Γνωστὸν ὅτι ὁ Πλίνιος (Hist. nat. XXXVI, 33) ἀναφέρει ἄγαλμα γραίας μεθυούσης ὡς ἑξῆς: (Nam) Myronis illius qui in ære laudatur, anus ebria est Zmyrnæ in primis incluta. Ἀπὸ πολλοῦ δὲ καὶ λίαν πιθανῶς τὰ δύο σωζόμενα ἔργα ἐθεωροῦντο ὡς ἀντίτυπα τοῦ ἀγάλματος ἐκείνου. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ χωρίον τοῦ Πλινίου παρεῖχεν οὐκ ὀλίγας δυσκολίας εἰς εὐκρινῆ τοῦ πράγματος κατανόησιν. Καὶ δὲν ἐδίστασαν μὲν ἀληθῶς ὅτε Brunn καὶ ὁ Christ νὰ συγκαταλέξωσι καὶ τοῦτο τὸ ἔργον εἰς τὰ λοιπὰ τοῦ Μύρωνος ἔργα, ἀλλὰ σήμερον δικαίως ὑπερισχύει ἡ γνώμη ὅτι ὁ μέγας τοῦ χαλκοῦ τεχνίτης, ἐν οἷς χρόνοις ἔζη, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δώσῃ τοιοῦτον τύπον εἰς τὸ προκείμενον θέμα, καθόσον μάλιστα καὶ τὸ μάρμαρον, (ἐξ οὗ ἦν τοῦτο πεποιημένον) ἦν, ὡς φαίνεται, ὕλη ὅλως ἀλλοτρία τῶν λοιπῶν ἔργων τοῦ Μύρωνος. Ὁ Πλίνιος λοιπὸν φαίνεται ὅτι ἐπλανήθη. Πρὸς ἐξήγησιν δὲ τούτου πολλοὺς μετῆλθον οἱ ἀρχαιολόγοι τρόπους. Καὶ ὁ μὲν Schöne (Arch. Zeit. 1862 σ. 333) παρεδέχθη ὅτι αἴτιος τῆς πλάνης εἶναι ὁ πρῶτος στίχος τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ Λεωνίδα (Anth. Pal. VII 455):

Μαρωνὶς ἡ φίλοινος ἡ πίθων σποδὸς

Ὁ Πλίνιος δηλονότι ἀνέγνωσε δῆθεν Myronis ἀντὶ τοῦ *Μαρωνὶς* ἢ μᾶλλον τοῦ λατινικοῦ Maronis καὶ ἐξέλαβεν τὴν λέξιν ὡς γενικὴν τοῦ ὀνόματος *Μύρων*. Ἀλλ' ὁ Benndorf (Arch. Zeit. 1868 σ. 78) ὀρθῶς ἀπέκρουσε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην· διότι ἀνεξήγητον καὶ πάλιν θὰ ἔμενε πόθεν ἐπήγασεν ἡ περὶ τοῦ τόπου (τῆς Σμύρνης) μαρτυρία τοῦ Πλινίου[1]. Τὰς δὲ θεωρίας τοῦ Wustmann (Rhein. Mus. 1867, 22) ἀποδίδοντος τὸ ἔργον εἰς ἀνύπαρκτόν τινα χαλκοπλάστην ὀνόματι Σωκράτην, δικαίως ἀπεκάλεσεν ὁ Furtwängler (Dornauszieher σ. 92 σημ. 46) ὅλως ἀστόχους. Ἀλλὰ καὶ τούτου ἡ γνώμη ὅτι ὁ τεχνίτης ὁ ποιήσας ἄγαλμα εἰκονίζον γραῖαν μεθύουσαν, τοῖς περισωθεῖσιν ἡμῖν ὅμοιον, (ἢ ἴσως καὶ τὸ κοινὸν ἁπλῶς) ὠνόμασεν αὐτὸ διὰ τοῦ τυπικοῦ ἐκείνου καταστάντος ὀνόματος καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν πιθανὸν *Μαρωνὶς* νὰ ἐλέγετο περιβόητόν τι ἄγαλμα ἐν Σμύρνῃ καὶ ὡς τοιοῦτον νὰ περιεγράφετο ἐν ταῖς πηγαῖς, ὅθεν ἤντλησεν ὁ Πλίνιος· ἢ

[1] Ὁ Murray (Hist. of greek sculpt. I 227), παρανοῶν τὰ ὑπὸ Benndorf καὶ Schöne γραφέντα, ὀνομάζει τὸν τεχνίτην Μάρωνα.

γνώμη αὕτη, λέγω, τοῦ Furtwängler ἕνεκα τοῦ ἀναποδείκτου τῶν προϋποτιθεμένων δὲν φαίνεται ἐμοὶ τοὐλάχιστον ἀσπαστή. Ἡ δυσχέρεια ὅμως αἴρεται ἴσως ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὰ ἑξῆς: Παρεδόθη ἡμῖν ἐξ ἐπιγραφῶν ὅτι Μύρων δὲν ὠνομάζετο μόνος ὁ περιβόητος χαλκῶν ἔργων τεχνίτης· διότι Μύρων τις ἐν ἀρχῇ τοῦ τρίτου αἰῶνος ἐποίησε, κατὰ τὸν Παυσανίαν (VI, 8. 5) καὶ τὴν παρὰ Löwy (Künstlerinschrift. ἀρ. 126) ἐπιγραφήν, ἄγαλμα παιδὸς ἀθλητοῦ Φιλίππου τοῦ Ἀζᾶνος ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἕτερος δὲ Μύρων Θηβαῖος περὶ τὸ τέλος τοῦ τρίτου αἰῶνος εἰργάσθη εἰς τὰ ἐν Περγάμῳ ἀναθηματικὰ μνημεῖα (Löwy ἀρ. 154 m. n.). Φαίνεταί μοι λοιπὸν οὐχὶ ἀπίθανον ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ Μύρων ἐκ Περγάμου εἰς Σμύρνην ἐλθὼν ἐποίησεν ἐκεῖ, ἵνα ὡς κόσμος κήπου (κρήνης ἐπίθημα;) χρησιμεύσῃ, τὸ ἄγαλμα τῆς γραίας. Ὅτι δὲ τὸ ἔργον ἁρμόζει εἰς τοὺς χρόνους τῆς κατασκευῆς καὶ τὴν τεχνοτροπίαν τῆς σχολῆς τῶν περγαμηνῶν ἔργων, τοῦτο εἶναι φανερὸν ἐκ πρώτης ὄψεως· ἐκτὸς τῆς κατὰ φύσιν ἀπεικασίας τῶν σαρκῶν καὶ τῶν ἐνδυμάτων ἐνυπάρχει ἐν τοῖς ἔργοις τῆς Περγάμου καὶ ἡ ἐπιτήδευσις μάλιστα ἐκείνη ἣν βλέπομεν ἐκδηλουμένην καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐν Μονάχῳ ἀγάλματος εἰς τοὺς περὶ τὸ μέτωπον καὶ τοὺς κροτάφους καταπίπτοντας μικροὺς βοστρύχους τῆς κόμης. Οὐδὲν λοιπὸν ἔχει τὸ παράδοξον ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ Πλίνιος συνέχεε τοὺς δύο ὁμωνύμους τεχνίτας καὶ μάλιστα ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψει τὴν φύρδην μίγδην συγγραφὴν τοῦ μέρους τούτου τῆς ἱστορίας αὐτοῦ (πρβ. Löwy Untersuch. z. griech. Künstlergesch. σ. 51 ἑξ.).

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω προσεπάθησα νὰ καταστήσω πιθανόν, ὅτι ἀμφότερα τὰ πήλινα ἀγγεῖα κατεσκευάσθησαν κατὰ πρότυπον μὴ ἀνῆκον εἰς τὸν κύκλον τῆς κεραμευτικῆς. Ἀλλ' εἶναι τὸ πρότυπον τοῦτο τὸ αὐτὸ καὶ τὸ προϋποτιθέμενον πρωτότυπον τῶν μαρμαρίνων ἀγαλμάτων, ἡ ἐν Σμύρνῃ γραῖα δηλ. τοῦ Θηβαίου Μύρωνος; Ἐὰν ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ τύπου τοῦ προσώπου, τῶν ἐνδυμάτων καὶ τοῦ οἰνοφόρου ἀγγείου, φαίνεται ὅτι πρέπει ν' ἀποκριθῶμεν ἀρνητικῶς εἰς τὸ ἐρώτημα. Καὶ ὅμως ἡ μεγάλη ὁμοιότης ἐν τῇ καθόλου διαπλάσει τῶν πηλίνων καὶ μαρμαρίνων μορφῶν ἀποκλείει τὴν περὶ ἐγγυτέρας ἢ ἀπωτέρας σχέσεως αὐτῶν ἀμφιβολίαν. Κατ' ἐμὲ μίαν τῶν ἑξῆς δύο γνωμῶν ὀφείλομεν ν' ἀποδεχθῶμεν: Ἢ τὰ πρωτότυπα καὶ τῶν ἀγαλμάτων καὶ τῶν ἀγγείων ἀνάγονται εἰς κοινόν τι πρότυπον καὶ τότε αἱ τῶν ἀγγείων μορφαὶ — πλὴν τῆς στάσεως τῆς κεφαλῆς — θὰ ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πιστότερα αὐτοῦ ἀντίτυπα, ἢ οἱ κεραμεῖς εἶχον ὡς πρότυπον ἐλευθέραν ἀπομίμησιν τοῦ ἀγάλματος τοῦ Μύρωνος. Κατὰ δὲ ταῦτα καὶ οἱ χρόνοι καθ' οὓς τὰ ἀγγεῖα ἐποιήθησαν δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ὑποτεθῶσιν ἀρχαιότεροι ἐκείνων, καθ' οὓς ὁ Μύρων ἐν Περγάμῳ εἰργάζετο.

Ἐν Βιέννῃ κατὰ Μάρτιον 1891.

R. Weisshaeupl

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

(Πίν. 11, 12, 13, 14 καὶ 15)

Α΄ Η ΝΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΧΕΡΜΟΥ

Περὶ τὴν τεχνικὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἐκ Δήλου ἀρχαϊκοῦ ἀγάλματος Νίκης ἐσπούδασαν οἱ ἀρχαιολογοῦντες μετὰ πολλοῦ πάντοτε ζήλου, μάλιστα δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἀφ᾽ ὅτου ἡ σκαπάνη ἔφερεν εἰς φῶς τὰ ἐν Ἀκροπόλει πλαστικὰ κειμήλια τῶν προπερσικῶν χρόνων, τὸ μνημεῖον τοῦτο ἐχρησίμευσε πολλαχῶς ὡς ὅρος συγκρίσεως πρὸς αὐτά, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὡς ὁ γνώμων, πρὸς ὃν ἡ νεωτέρα τῶν ἀρχαιολόγων γενεὰ ἐρρύθμισε τὰς δοξασίας αὐτῆς περὶ τῆς καθόλου πορείας, ἣν ἐν Ἀττικῇ διήνυσεν ἡ τέχνη κατὰ τοὺς χρόνους τοὺς ἀρχαϊκούς. Πάντες δὲ σχεδὸν οἱ ὁπωσδήποτε μελετήσαντες τὰ ἐν Ἀκροπόλει ἀρχαϊκὰ ἀγάλματα ἐμνημόνευσαν καὶ τοῦ ἐκ Δήλου μνημείου, θεωροῦσι δὲ αὐτὸ ἔργον τέχνης ὅλως ἀντιθέτου πρὸς τὴν ἐν Ἀττικῇ, ἔργον ἀσιατικῆς-νησιωτικῆς, μᾶλλον δὲ ὡρισμένως χιακῆς τέχνης. Ἡ δοξασία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι πόρισμα ὅπερ ἀναγκαίως πηγάζει ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ἐκ τῆς τεχνικῆς δηλ. ἀναλύσεως τοῦ μνημείου αὐτοῦ καθ᾽ ἑαυτό, ἀλλ᾽ ἀπόρροια μᾶλλον τῆς ἐσχάτως σχηματισθείσης πεποιθήσεως, ὅτι οἰκεῖον βάθρον τοῦ ἀγάλματος τούτου εἶναι ἡ γνωστὴ ἐκ Δήλου ἐνεπίγραφος βάσις ἡ δηλοῦσα τὸ ὄνομα τοῦ Χίου καλλιτέχνου Ἀρχέρμου. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ὁ σεβαστός μοι διδάσκαλος Brunn κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῷ τρόπον ἐρεύνης τὸν μόνον ἄλλως προσήκοντα εἰς τὴν μελέτην τῶν μνημείων τῆς τέχνης ἐξήτασε τεχνικῶς τὸ ἐκ Δήλου ἄγαλμα αὐτὸ καθ᾽ ἑαυτὸ ἀνεπηρέαστος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περὶ Ἀρχέρμου παραδόσεων ἢ ὑπὸ ἄλλης τινὸς προκαταλήψεως, κατέληξε δὲ ἐκ τῆς τεχνικῆς ἀναλύσεως τοῦ μνημείου εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τοῦτο εἶναι ἔργον πελοποννησιακῆς τέχνης.

Ἔχομεν ἄρα δύο γνώμας ὁρμωμένας ἐξ ἀντιθέτου ἀρχῆς καὶ ἀντικειμένας πρὸς ἀλλήλας, αἰτινες ὅμως ἔχουσι τοῦτο μόνον τὸ κοινὸν σημεῖον, ὅτι ἀποφαίνονται τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μνημεῖον ἔργον τέχνης ξένης πρὸς τὴν ἐν Ἀττικῇ. Καὶ τὸ μὲν πόρισμα τῆς ἐρεύνης τοῦ Brunn δὲν δύναται εὐκόλως νὰ κυρωθῇ καὶ ὑπὸ τῶν ὕστερον γενομένων ἀνακαλύψεων· ἀλλὰ καὶ ἄλλως, φρονῶ, λεπτομερὴς σύγκρισις τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος τοῦ Ἀρχέρμου πρὸς τὰ καὶ τότε γνωστὰ ἐκ Πελοποννήσου ἀρχαϊκὰ μνημεῖα πείθει ἡμᾶς ὅτι ὀλίγα μόνον ὑπάρχουσι κοινὰ σημεῖα τούτων καὶ ἐκείνου. Οἱ γνωματεύοντες δὲ ὑπὲρ τῆς χιακῆς αὐτοῦ καταγωγῆς εἶναι εὐτυχέστεροι κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ δοξασία αὐτῶν δὲν δύναται κατὰ τὸν αὐτὸν ὡρισμένον τρόπον νὰ βασανισθῇ καὶ ἐλεγχθῇ διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀρχαϊκῶν ἐκ Χίου μνημείων δυναμένων νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μέτρον συγκρίσεως. Σῴζονται ὅμως εὐτυχῶς ἄλλα ἔργα, ἅτινα ἀνάγονται εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἡ χιακὴ τέχνη κύκλον. Καὶ τοιαῦτα εἶναι τὸ ἐν Λούβρῳ ἀρχαϊκὸν ἐκ Σάμου ἄγαλμα τὸ τῆς Ἥρας καλούμενον (Bull. de corr. hell. 4, XIII), τὰ δύο ἐν Ἀκροπόλει εὑρεθέντα ὅμοια αὐτῷ (Μουσεῖα Ἀθηνῶν πίν. IX καὶ Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 πίν. 8), εἰς τὰ εἰρημένα δὲ συγκαταλέγω διὰ τὴν τεχνικὴν συγγένειαν καὶ τὰ γνωστὰ ἐκ Μιλήτου ἀγάλματα. Πάντα τὰ προμνημονευθέντα εἶναι τὰ μόνα μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν σῳζομένων ἔργα, ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἀληθῆ τινα εἰκόνα τοῦ χαρακτῆρος τῆς μικρασιατικῆς - νησιωτικῆς τέχνης. Πᾶς τις δὲ προθύμως θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ταῦτα τὰ ἔργα δεικνύουσι τρόπον ἐργασίας ὅλως ξένον τοῦ τεχνικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐκ Δήλου Νίκης καὶ ὅτι οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον κοινὸν σημεῖον ἔχουσι τοῦτο καὶ ἐκεῖνα. Διὰ τῆς μελέτης ταύτης σκοποῦμεν νὰ ὑποδείξωμεν ὅσα μνημεῖα νομίζομεν ἡμεῖς ὅτι στενώτερον συνδέονται μετὰ τῆς καλουμένης Νίκης τοῦ Ἀρχέρμου καὶ νὰ καθορίσωμεν τὰ ὅρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων δέον νὰ συμπεριληφθῇ καὶ τὸ εἰρημένον ἔργον. Τοῦτο ὅμως δύναται νὰ κατορθωθῇ μόνον διὰ λεπτομεροῦς τινος ἐξετάσεως τῶν τεχνικῶν

αὐτοῦ γνωρισμάτων. Ἀρχόμεθα δὲ τῆς τεχνικῆς ταύτης ἀναλύσεως ἀπὸ τῶν ἐπουσιωδεστέρων καὶ δὴ ἀπὸ τῆς περιβολῆς αὐτῆς.

Ἡ Νίκη φέρει ἁπλουστάτην τινὰ περιβολὴν ποδήρη, στερρῶς ἐν μέρει προσκεκολλημένην ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ περὶ τὴν ὀσφὺν συνεσφιγμένην. Τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς περιβολῆς καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀμφιέσεως εἶναι γνώριμα εἰς ἡμᾶς καὶ ἐξ ἄλλων ἀρχαιοτάτων ἀττικῶν μνημείων, πωρίνων καὶ μαρμαρίνων εἰδώλων γυναικείας μορφῆς, ὧν τὰ πλεῖστα ἀπόκεινται ἐν αὐτῷ τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἡ ἑξῆς μόνον σπουδαία ἄλλως διαφορὰ ὑπάρχει, ὅτι τῶν μὲν εἰρημένων εἰδώλων ὁ χιτὼν εἶναι ὅλως ἄπτυχος, τοῦ δὲ χιτῶνος τῆς Νίκης μόνον τὸ ἄνω μέρος εἶναι παντελῶς ὅμοιον εἰργασμένον, τὸ ἀπὸ τῆς ζώνης ὅμως εἶναι διατεταγμένον εἰς πτυχάς. Καὶ ἠδύνατό τις εὐλόγως νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι φυσικὴ καὶ κανονικὴ ἐπίδοσις τῆς ἐργασίας τῶν προμνημονευθέντων εἰδώλων, δὲν ἔχομεν ὅμως ἀνάγκην νὰ καταφύγωμεν εἰς τοιούτου εἴδους εἰκασίας διότι δυνάμεθα ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν νὰ τὸ ἀποδείξωμεν.

Εἶναι γνωστὸν εἰς πάντα τὸ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Μοσχοφόρου ἱδρυμένον ἀρχαιότατον μαρμάρινον εἴδωλον γυναικείας μορφῆς, τὸ μέγιστον τοῦ εἴδους τούτου. Μικρά τις καὶ ὄχι ἱκανὴ εἰκὼν ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν Journal of hell. Stud. 1888 σελ. 121 ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογούσης κυρίας Harrison, ἐντελεστέραν δ' αὐτοῦ ἀπεικόνισιν παρέχομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον (πίν. 11). Ἡ μορφὴ αὕτη πλὴν τῆς ἄλλης περιβολῆς φέρει καὶ ἱμάτιον διατεταγμένον κατὰ τὰ πλάγια αὐτοῦ ἄκρα εἰς ὀλίγας πτυχὰς καταπιπτούσας καθέτως πρὸς τὰ κάτω ἀριστερὰ μὲν ἀπὸ τοῦ βραχίονος, δεξιὰ δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου αὐτοῦ. Ἀνάλογον δ' ἀριθμὸν πτυχῶν ἔχουσι καὶ τὰ ἀντίστοιχα τοῦ χιτῶνος μέρη. Αἱ πτυχαὶ αὗται σχηματίζονται κατὰ σύστημά τι ἀναδιπλώσεως τοῦ ὑφάσματος καὶ ἀποτελοῦσι λεπτὰ ἐπίπεδα στρώματα ἀλλεπαλλήλως συνεχόμενα. Τὸ αὐτὸ ὅμως σύστημα διατάξεως καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐργασίας τελειότερον ὅμως δεικνύουσιν αἱ πτυχαὶ τῆς Νίκης. Καὶ αἱ πτυχαὶ αὗται παράγονται κατὰ τὸ αὐτὸ τῆς ἀναδιπλώσεως σύστημα, σχηματίζουσιν ἐπίσης λεπτὰ ἀλλεπάλληλα στρώματα καὶ ἔχουσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν ἐπίπεδον. Ἡ ὁμοιότης ὅμως αὕτη δὲν εἶναι οὔτε τυχαία οὔτε καὶ ἐπουσιώδης, ἀλλ' ἀποτελεῖ λίαν χαρακτηριστικὸν γνώρισμα. Διότι τοιαύτη διάταξις τῶν πτυχῶν μαρτυρεῖ ὡρισμένον τι σύστημα καὶ ὡρισμένον τρόπον ἐργασίας ξένον μέν, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν, τῆς τέχνης τῶν ἐξ ἄλλων χωρῶν ἀρχαϊκῶν μνημείων, ἴδιον δὲ τῶν ἐξ Ἀττικῆς ἀρχαιοτάτων καὶ τοῦ ἐκ Δήλου. Τὴν πρώτην διατύπωσιν τοῦ συστήματος τούτου μᾶς δεικνύουσι πώρινά τινα ἀγαλμάτια γυναικείας μορφῆς καὶ μάλιστα ἡ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Τυφῶνος ἱδρυμένη Ὑδριαφόρος. Σαφέστερόν πως ἐκδηλοῦται τὸ σύστημα τοῦτο τῆς πτυχώσεως ἐν τῇ ἐργασίᾳ τοῦ εἰρημένου μαρμαρίνου εἰδώλου (πίν. 11), μείζονα δὲ σχετικῶς πρόοδον τῆς αὐτῆς τέχνης δεικνύουσιν αἱ πτυχαὶ τοῦ ἐν τῷ 12,1 πίνακι ἀπεικονιζομένου μαρμαρίνου εἰδωλίου, ὅπερ ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐπίσης τοῦ Μοσχοφόρου εὑρίσκεται. Ὁ δημιουργὸς αὐτοῦ δὲν ἠρκέσθη εἰς τὴν πτύχωσιν τῶν παρυφῶν μόνον, ἀλλ' ἐτόλμησεν ὅλον τὸ ὄπισθεν τοῦ ἱματίου μέρος νὰ διατάξῃ εἰς κανονικὰς πτυχάς. Καὶ τὸν μὲν τρόπον τῆς ἐργασίας ἥκιστα ἐβελτίωσεν, ἐπολλαπλασίασεν ὅμως τὸν ἀριθμὸν τῶν πτυχῶν αὐτοῦ, ὅπερ δεικνύει ἤδη μείζονα οἰκειότητα πρὸς τὴν κατεργασίαν τοῦ μαρμάρου. Ἡ ἐργασία δὲ τῶν πτυχῶν τῆς Νίκης οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ κανονικὴ καὶ βαθμιαία ἐξέλιξις τῆς τέχνης ταύτης. Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ σύστημα τῆς πτυχώσεως μένει πάντοτε τὸ αὐτὸ καὶ μόνον ἡ περὶ τὴν κατεργασίαν τῆς ὕλης ἐμπειρία τῶν τεχνιτῶν προήχθη ἐν τῷ μεταξὺ ἱκανῶς ἐκ τῆς συχνῆς ἀσκήσεως. Νέαν περίοδον ἀναπτύξεως ἐμφαίνει τὸ ἐξ ἀρχαιοτέρων ἤδη χρόνων γνωστὸν ἄγαλμα γυναικὸς τὸ ἀπεικονισθὲν ἐν Le Bas Voyage archéol. III Mon. fig. πίν. 3, 1, διότι ἐν τούτῳ πρώτῳ τῷ ἔργῳ τῶν ἐξ Ἀττικῆς εὑρίσκομεν πλήρη πτύχωσιν τῆς περιβολῆς, τὴν τελειοτάτην δὲ ἔκφανσιν τοῦ συστήματος τούτου δεικνύει ἡ ἐργασία τῶν πτυχῶν τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων «γυναικείας μορφῆς». Κατὰ τὰ εἰρημένα λοιπὸν τὸ σύστημα τῶν πτυχῶν τῆς Νίκης ἐμορφώθη ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἀττικῇ τέχνῃ, τὰ δὲ προμνημονευθέντα μνημεῖα δεικνύουσι τὰς διαφόρους φάσεις τῆς βαθμιαίας προόδου ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῆς γενέσεως μέχρι τῆς τελειοτέρας διαπλάσεως. Ἡ ἐργασία τῆς Νίκης ὁρίζει περίπου τὸ μέσον σημεῖον τῆς μακρᾶς ταύτης ἀναπτύξεως.

Μὲ κίνδυνον τοῦ νὰ φανῶ μικρολόγος ἀναφέρω ἐνταῦθα καὶ ἑτέραν τινὰ περίεργον ἰδιότητα τῶν πτυχῶν τῆς Νίκης, ἥτις φαίνεται μὲν ἐκ πρώτης ὄψεως ὅλως ἐπουσιώδης καὶ ἀσήμαντος, εἶναι ὅμως κατ᾽ ἐμὴν γνώμην λίαν διδακτική. Πτυχαί τινες δηλ. καὶ μάλιστα ἡ μέση καὶ ἡ πρὸς τῷ μηρῷ αὐλακοῦνται ὑπὸ καθέτων λεπτῶν γραμμῶν ἐγκεχαραγμένων δι᾽ ὀξέος ὀργάνου, δι᾽ ὧν πλαστικῶς ὑποδηλοῦται ἡ ᾤα τῆς μέσης ποικιλτῆς πτυχῆς καὶ τῆς ἄκρας, ἥτις εἶναι καὶ ἡ παρυφὴ τοῦ χιτῶνος. Τὴν αὐτὴν ὅμως λεπτομέρειαν τῆς ἐργασίας ἔχουσιν οὐκ ὀλίγα ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἀττικὰ ἀγάλματα καὶ τοιαῦτα εἶναι τὸ ἐν πίν. 13, 1 ἀπεικονιζόμενον πώρινον ἐξ Ἀκροπόλεως ἄγαλμα, ὁ Μοσχοφόρος, τὸ ἐν τῷ 11ῳ πίνακι εἴδωλον καὶ ἄλλα τινά. Καὶ τοῦ μὲν Μοσχοφόρου φέρει ἡ περιβολὴ κατὰ τὰ διάφορα αὐτῆς ἄκρα τοιαύτας ἐγχαράκτους στενὰς γραμμὰς χαρακτηριζούσας τὰς παρυφὰς τοῦ ὑφάσματος, τοῦ δὲ εἰδώλου ἡ ζώνη καὶ τοῦ πωρίνου ἀγάλματος ἐπίσης τὰ ἄκρα τῶν χειρίδων τῆς περιβολῆς. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐργασίας ἔχει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὡς δεικνύει καὶ τὸ πώρινον ἄγαλμα, τὴν ἀρχήν του ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ πώρου.

Καὶ τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ χιτῶνος εἶναι ἐπίσης εἰς πτυχάς τινας διατεταγμένον κατὰ τρόπον ὅμως ἄλλον. Αἱ πτυχαὶ αὗται ἄγονται ἀπὸ τοῦ ἑτέρου εἰς τὸ ἕτερον μέρος τοῦ σώματος διὰ τῶν ὄπισθεν χαρακτηρίζουσαι τὴν κίνησιν τοῦ σώματος, δὲν συνέχονται ἀλλεπαλλήλως ὡς αἱ ἔμπροσθεν πτυχαί, εἶναι δὲ σχεδὸν στρογγύλαι καὶ ἱκανῶς ἀνάγλυπτοι. Καὶ ἡ διάταξις ἄρα καὶ ἡ ἐκτέλεσις διάφορος τῆς τῶν ἔμπροσθεν πτυχῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον εἶναι εἰργασμέναι καὶ αἱ πτυχαὶ τοῦ ἐν Ἀκροπόλει ἀγάλματος τῆς «καθημένης Ἀθηνᾶς» αἱ ἀγόμεναι ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς εἰς τὰ ὄπισθεν, τὴν τελειοτέραν δὲ διάπλασιν τοῦ συστήματος τούτου δεικνύουσιν αἱ κατὰ τὰ κάτω ἄκρα πτυχαὶ τῶν πλείστων ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων «γυναικείας μορφῆς». Τὰ μνημεῖα ὅμως ταῦτα ὄντα νεώτερα τῆς Νίκης δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὅρος συγκρίσεως. Σῴζεται ὅμως εὐτυχῶς καὶ μνημεῖον ἀρχαιότατον μαρτυροῦν, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ σύστημα τῆς πτυχώσεως ἐμορφώθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἀττικῇ τέχνῃ. Τὸ μνημεῖον δὲ τοῦτο εἶναι πώρινόν τι ἀγαλμάτιον, ὅπερ ἀπεικονίζομεν ἐνταῦθα ἐν τῷ 12ῳ, 2 πίνακι. Καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος μόνης καταφαίνεται, ὅτι αἱ πρὸς τὰ ὄπισθεν ἀγόμεναι πτυχαὶ ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν τὸ πρῶτον καὶ ἀρχικὸν ὑπόδειγμα τῶν κατὰ τὰ ὄπισθεν μέρη πτυχῶν τοῦ χιτῶνος τῆς Νίκης. Ἐν τέλει τοῦ περὶ περιβολῆς λόγου δὲν νομίζω περιττὸν νὰ ὑποδείξω καὶ τὸ ἑξῆς. Ἡ Νίκη φέρει ὡς κόσμον καὶ περιδέραιόν τι ὅπερ σαφέστερον καταφαίνεται ἐν τῇ παρὰ Bruckmann Denkmäler πίν. 36 ἀπεικονίσει τοῦ μνημείου τούτου. Τὸ αὐτὸ ὅμως κόσμημα ἔχουσι καὶ ἀττικά τινα ἀγάλματα, τὸ εἴδωλον (πίν. 11) καὶ τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων «γυναικείας μορφῆς» τὸ ἀπεικονισθὲν ἐν ταῖς Athen. Mittheil. 1890 σελ. 4. Εἶναι τυχαία τις σύμπτωσις ἢ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μία καὶ τοῦτο τυπικὴ παράδοσις ὡρισμένου τινὸς ἐργαστηρίου;

Τὸ ἄνω μέρος τοῦ χιτῶνος τῆς Νίκης εἶναι παντελῶς ἄπτυχον καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ὄχι πολὺ διάφορος τοῦ τῆς περιβολῆς τοῦ Μοσχοφόρου. Ὁ κορμὸς στερεῖται τῆς προσηκούσης διαπλάσεως κατακαλυπτόμενος ὑπὸ τοῦ χιτῶνος, ἀποτελεῖ δὲ μεγάλα ἤρεμα ἐπίπεδα, οἷα καὶ τὸ μέρος τοῦ σώματος τοῦ Μοσχοφόρου τὸ καλυπτόμενον ὑπὸ τῆς περιβολῆς. Ἐνταῦθα νομίζω εὔκαιρον νὰ ἐξετάσω καὶ ἕτερον τεχνικὸν γνώρισμα τῆς Νίκης ἄξιον μὲν προσοχῆς μεγάλης, ὅπερ ὅμως παρήγαγε πάντας εἰς τὰ γνωστὰ ἐσφαλμένα, κατ᾽ ἐμὲ κριτήν, πορίσματα.

Ἰσχυρίζονταί τινες[1] ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας τῆς Νίκης μαρτυρεῖ μείζονα γνῶσιν καὶ ἐμπειρίαν τοῦ τεχνίτου περὶ τὴν κατεργασίαν τοῦ μαρμάρου ἢ ἡ τέχνη τῶν ἀρχαιοτάτων ἀττικῶν ἔργων, ὡς συγγενεστέρα πρὸς τὴν πωρογλυφικὴν ἐργασίαν. Μαρτύριον δὲ τῆς τεχνικῆς δῆθεν ὑπεροχῆς τοῦ δημιουργοῦ τῆς Νίκης εἶναι κυρίως ἡ δεξιότης αὐτοῦ περὶ τὸ ἐγγλύφειν καὶ ἐνορύσσειν βαθέως τῇ σμίλῃ τὸ μάρμαρον. «Der Marmor, λέγει ὁ Winter, ist unter dem Saum des Gewandes hier tief herausgearbeitet, so dass in der Tat die beabsichtigte Wirkung erreicht wird, die zwei Lagen des auseinandergeschlagenen Gewandes als getrennte erscheinen zu lassen». Ἡ παρατήρησις αὕτη

[1] Κυρίως ὁ Winter Athen. Mittheil. 1888 σελ. 126 καὶ ὁ Schneider Marmorsculpturen aus d. Akrop. zu Athen. σ. 356.

εἶναι ὀρθή, δὲν εἶναι ὅμως δύσκολον νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τῆς κατεργασίας τοῦ λίθου ἦτο συνήθης εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους ἀττικοὺς τεχνίτας. Ἠδυνάμην πολλὰ παραδείγματα τῆς τοιαύτης συνηθείας νὰ καταλέξω, ἀρκεῖ ὅμως εἰς ἐμὲ νὰ μνημονεύσω ἐκείνων μόνων ὅσα προσπίπτουσιν εἰς τὴν αἴσθησιν καὶ τοῦ ἐκ τῶν εἰκόνων αὐτῶν μελετῶντος τὰ ἔργα ταῦτα. Τοῦ ἱματίου λ.χ. τοῦ Μοσχοφόρου τοῦ καταπίπτοντος ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἀποχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη, διὰ βαθείας ἐνορύξεως, διὰ βαθείας ἐπίσης ἐνορύξεως τοῦ μαρμάρου ἐξαίρονται καὶ αἱ χεῖρες τοῦ Μοσχοφόρου, ἔτι μᾶλλον δὲ οἱ πόδες τοῦ μόσχου ἀπὸ τοῦ κορμοῦ τοῦ ἀγάλματος. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐργασίας δὲν εἶναι ἱκανὸν τεκμήριον ὅτι καὶ ὁ τεχνίτης τοῦ Μοσχοφόρου τείνει πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν διὰ τῶν αὐτῶν τεχνικῶν μέσων, ὅτι ἔχει τὰς αὐτὰς καὶ ὁ δημιουργὸς τῆς Νίκης συνηθείας; Ἕτερον παράδειγμα τοῦ τρόπου τούτου εἶναι ἡ ἐργασία τῆς κόμης τῶν δύο ἀρχαιοτάτων ἀγαλμάτων τοῦ τύπου τῆς «γυναικείας μορφῆς» τοῦ ἐν ταῖς Athen. Mittheil. 1890 σελ. 4 καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἀντήνορος. Κατὰ τὰ πλάγια μέρη τοῦ λαιμοῦ εἶναι τὸ μάρμαρον ἱκανῶς ἐνωρυγμένον τῇ σμίλῃ, ὥστε σαφῶς ἀποχωρίζονται οἱ ἐμπρόσθιοι πλόκαμοι ἀπὸ τῆς ὄπισθεν καταπιπτούσης κόμης σχηματιζομένου μεταξὺ τριγωνικοῦ τινος χάσματος. Τοιαύτην δὲ διάταξιν ἔχουσιν ἐξ ὅλης τῆς τάξεως τῶν ἔργων τοῦ προμνημονευθέντος τύπου μόνα τὰ δύο ταῦτα, ἅτε ἀρχαιότερα πάντων. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐξάγεται ὅτι ἡ ἕξις τοῦ ἐγγλύφειν καὶ ἐνορύσσειν βαθέως τὸ μάρμαρον πρὸς τεχνικόν τινα σκοπὸν δὲν εἶναί τι ἴδιον τοῦ τεχνίτου τῆς ἐκ Δήλου Νίκης ἀλλὰ κοινή τις συνήθεια τῶν ἀρχαιοτάτων ἀττικῶν τεχνιτῶν. Δὲν θεωρῶ δὲ τὸν τρόπον τοῦτον τῆς ἐργασίας μεγάλης ἐξ ἀρχῆς τεχνικῆς δεινότητος μαρτύριον, ἀλλὰ λιθοξοϊκῆς τινος δεξιότητος περὶ τὸ ἐκκρούειν καὶ ἀποκόπτειν τὸ μάρμαρον. Μόνον δὲ μετὰ μακρὰν καὶ συνήθη ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἄσκησιν ἠδύνατο ὁ εἰρημένος τρόπος τῆς κατεργασίας καὶ διαπλάσεως τοῦ μαρμάρου νὰ φθάσῃ εἰς ἀνυπέρβλητον τελειότητα, οἵαν ἀληθῶς δεικνύει ἡ κατασκευὴ τῶν ἄκρων πτυχῶν τῶν ἀγαλμάτων «γυναικείας μορφῆς».

Ἕτερον τεκμήριον μαρτυροῦν τὴν τεχνικὴν δῆθεν ὑπεροχὴν τοῦ δημιουργοῦ τῆς Νίκης ἐθεωρήθη ὑπὸ πολλῶν καὶ ὁ τρόπος τῆς παραστάσεως τῶν κάτω ἄκρων τῆς Νίκης καὶ μάλιστα τοῦ ἀριστεροῦ μηροῦ, οὗ ἀληθῶς τὸ γενικὸν σχῆμα ὀρθῶς πως ὑποτυποῦται ὑπὸ τὴν περιβολήν. Ἡ ὑπεροχὴ ὅμως γίνεται καταφανὴς συγκρινομένης τῆς Νίκης πρὸς τὰ ἀρχαιότατα ἀττικὰ ἔργα, τὸ ἐν τῷ πίνακι 11 καὶ τὰ λοιπὰ μαρμάρινα εἰδώλια, ὧν τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος κατακαλύπτεται παντελῶς ὑπὸ τῆς περιβολῆς καὶ ἀποτελεῖ ἀδιάρθρωτον ὄγκον. Ἀλλὰ τὰ ἔργα ταῦτα εἶναι καὶ ἀρχαιότερα τῆς Νίκης κατὰ δεκαετηρίδας τινάς. Πλὴν τῆς χρονικῆς δὲ ταύτης διαφορᾶς ἐξηγεῖται ἡ ὀρθοτέρα ὑποτύπωσις τῶν κάτω ἄκρων τῆς Νίκης καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς παραστάσεως. Διὰ τῆς ζωηρᾶς κινήσεως ἀποχωρίζονταί πως τὰ εἰρημένα μέρη τοῦ λοιποῦ ὄγκου τοῦ σώματος καὶ παρίστανται αὐτὰ καθ' ἑαυτά, ἕνεκα τῆς μεγάλης δὲ ἐντάσεως τῆς περιβολῆς τῆς προερχομένης ἐκ τῆς ζωηρᾶς κινήσεως καθίσταται ἡ ὑπὸ τὴν περιβολὴν ὑποτύπωσις τοῦ σχήματός των εὐκολωτέρα. Ἐὰν ὅμως συγκρίνωμεν τὴν Νίκην πρὸς τὸν Μοσχοφόρον, εὑρίσκομεν ὅτι ὁ τεχνίτης τῆς Νίκης ὄχι μόνον δεξιώτερος δὲν εἶναι καὶ κατὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπεται τοῦ τοῦ Μοσχοφόρου. Διότι ἀληθῶς ὁ τρόπος, καθ' ὃν ὁ περιγράφων τὰ περὶ τὴν ὀσφὺν μέρη τοῦ Μοσχοφόρου ῥυθμός, κεκινημένος ἐκ τῆς ζωηρᾶς διαπλάσεως τῶν μυῶν καὶ τῆς σαρκὸς τῶν εἰρημένων μερῶν, ὁ τρόπος λέγω, καθ' ὃν ὁ ῥυθμὸς οὗτος ἀποτυποῦται μαλακῶς καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ περιβάλλοντος τὸ μέρος τοῦτο ἱματίου, μαρτυρεῖ μείζονα δεξιότητα περὶ τὸν χειρισμὸν τῆς σμίλης καὶ μείζονα ἐμπειρίαν περὶ τὴν κατεργασίαν τοῦ μαρμάρου ἢ ὁ τρόπος τῆς ὑποτυπώσεως τοῦ μηροῦ τῆς Νίκης. Μετὰ τὴν τεχνικὴν ἐξέτασιν τῆς περιβολῆς μέλλομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος.

Ὁ Winter ἐν τῇ προειρημένῃ πραγματείᾳ του σελ. 130 χαρακτηρίζει ὡς ἑξῆς τὰ ἀττικὰ ἔργα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν δῆθεν χιακὴν τέχνην: Wie weit es damals die einheimischen Künstler gebracht hatten zeigen uns Werke wie der Kalbträger und die verwandten Monumente, Werke von *urwüchsig derben Charakter, fest und kräftig in den Formen*, aber noch ohne allen Liebreiz weicher Anmut und feiner Eleganz. Ὁ χαρακτηρι-

σμὸς οὗτος φαίνεται σχετικῶς ὀρθός, παρεξεταζομένου τοῦ Μοσχοφόρου πρὸς τὰ νεώτατα ἀγάλματα «γυναικείας μορφῆς». Ἡ τοιαύτη ὅμως σύγκρισις ἀνομοίων ἔργων ἔχει πολὺ τὸ παρακεκινδυνευμένον. Ἀποδεικνύεται δὲ ἡμαρτημένος ὁ χαρακτηρισμός, ἐὰν ὡς μέτρον συγκρίσεως πρὸς τὰ ἀττικὰ ἔργα λάβωμεν αὐτὴν τὴν Νίκην. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι τὸ εἰρημένον μνημεῖον ἔχει λεπτήν πως τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τὴν τῶν κάτω ἄκρων. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτάτων ἀττικῶν μνημείων εὑρίσκομεν ἔργα, ἅτινα οὐδαμῶς ὑπολείπονται τῆς Νίκης καὶ κατὰ τοῦτο. Ἔργα ἀναμφισβητήτως ἀττικά, ἀρχαιότερα καὶ αὐτοῦ τοῦ Μοσχοφόρου, εἶναι ὁ ἱππεύς, ὃν ἐδημοσίευσα ἄλλοτε ἐνταῦθα (Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 πίν. 2) καὶ ἐν τοῖς Μουσείοις Ἀθηνῶν πίν. XII. Εἰ καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦτο παριστᾷ νικητὴν ἐν ἀγῶσι, ἀθλητικῶς ἄρα ἐκγεγυμνασμένον, δεικνύει ὅμως ὁ κορμὸς αὐτοῦ λεπτοτάτην κατασκευὴν τοῦ σώματος, (Schneider Marmorsculpt. aus d. Akrop. σελ. 349 «überschlanker Oberkörper») ἀσυνήθη εἰς τοὺς ἀρχαϊκοὺς χρόνους. Ἀνάλογος δὲ πρὸς τὴν λεπτότητα τῆς διαρθρώσεως τοῦ σώματος εἶναι καὶ ἡ ἁπαλότης τῆς ἐργασίας τῆς σαρκός. Εὐκολώτερον δὲ κατανοοῦμεν καὶ αἰσθανόμεθα τὰς ἰδιότητας ταύτας τοῦ εἰρημένου μνημείου συγκρίνοντες αὐτὸ πρὸς ἄλλα σύγχρονα ὁμοίας παραστάσεως, γυμνῆς δηλ. νεανικῆς μορφῆς, καὶ μάλιστα πρὸς τὰ ἐν τῷ ἐθνικῷ Μουσείῳ ἀριθ. 7 ἐξ Ὀρχομενοῦ καὶ ἀριθ. 8 ἐκ Θήρας. Τὰ ἔργα ταῦτα ἔχουσιν ὄχι μόνον ἀγροικοτάτην καὶ λίαν ἁδρὰν τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος ἀλλὰ καὶ τὴν ἐργασίαν τραχεῖαν καὶ ἄξεστον, ἔχουσι δὲ πρὸς τὸν ἐξ Ἀθηνῶν ἱππέα τοιοῦτον λόγον, οἷον ἀγροῖκός τις νεανίας πρὸς εὐγενῆ ἀστὸν ἐκγεγυμνασμένον τὸ σῶμα.

Ὁ ἱππεὺς δὲν εἶναι τὸ μόνον ἐκ τῶν ἀττικῶν ἔργων παράδειγμα τοιαύτης τέχνης. Τοῦ Μοσχοφόρου οἱ μῦς τῶν βραχιόνων εἶναι εἰς ὑπερβολὴν δεδηλωμένοι, ἡ ὑπερβολικὴ δὲ αὐτῶν ἀνάπτυξις προσπίπτουσα εἰς τὴν αἴσθησιν ἐπηρεάζει καὶ τὴν ἐκ τοῦ ὅλου ἔργου ἐντύπωσιν τοῦ θεατοῦ. Κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως καὶ τοῦ Μοσχοφόρου τὸ σῶμα στερεῖται τῆς ἀγροίκου ἁδρότητος τῆς χαρακτηριζούσης τὰ δύο προμνημονευθέντα ἐν τῷ ἐθνικῷ Μουσείῳ μνημεῖα. Ὁ ρυθμὸς δὲ τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τὸ περὶ τὴν ὀσφὺν περίγραμμα δεικνύει καὶ ἱκανὴν ἐπιτήδευσιν γλαφυρότητος. Ἐκ τῆς τέχνης τῶν δύο τούτων ἔργων καὶ μάλιστα ἐκ τῆς τοῦ ἱππέως διδασκόμεθα, ὅτι οἱ ἀττικοὶ τεχνῖται κατὰ τὴν πρώτην ἤδη πεντηκονταετηρίδα τοῦ 6^{ου} αἰῶνος ἐσπούδασαν νὰ παραστήσωσι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ ἀθλητικὸν μετὰ κομψότητός τινος ἐπιτετηδευμένης. Ἐκ τοιαύτης τινὸς καλλιτεχνικῆς σπουδῆς ἐξηγεῖται ἡ εἰς ὑπερβολὴν ἐπιτήδευσις περὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τῶν κάτω γυμνῶν ἄκρων ἡ χαρακτηρίζουσα καὶ τὸ ἐξ Ἀκροπόλεως ἀρχαϊκὸν ἔργον τὸ παρὰ Le Bas Voy. archéol. III Mon. fig. πίν. 3, 1, ἀναγόμενον καὶ τοῦτο βεβαίως εἰς αὐτὴν τὴν πρώτην πεντηκονταετηρίδα τοῦ 6^{ου} αἰῶνος.

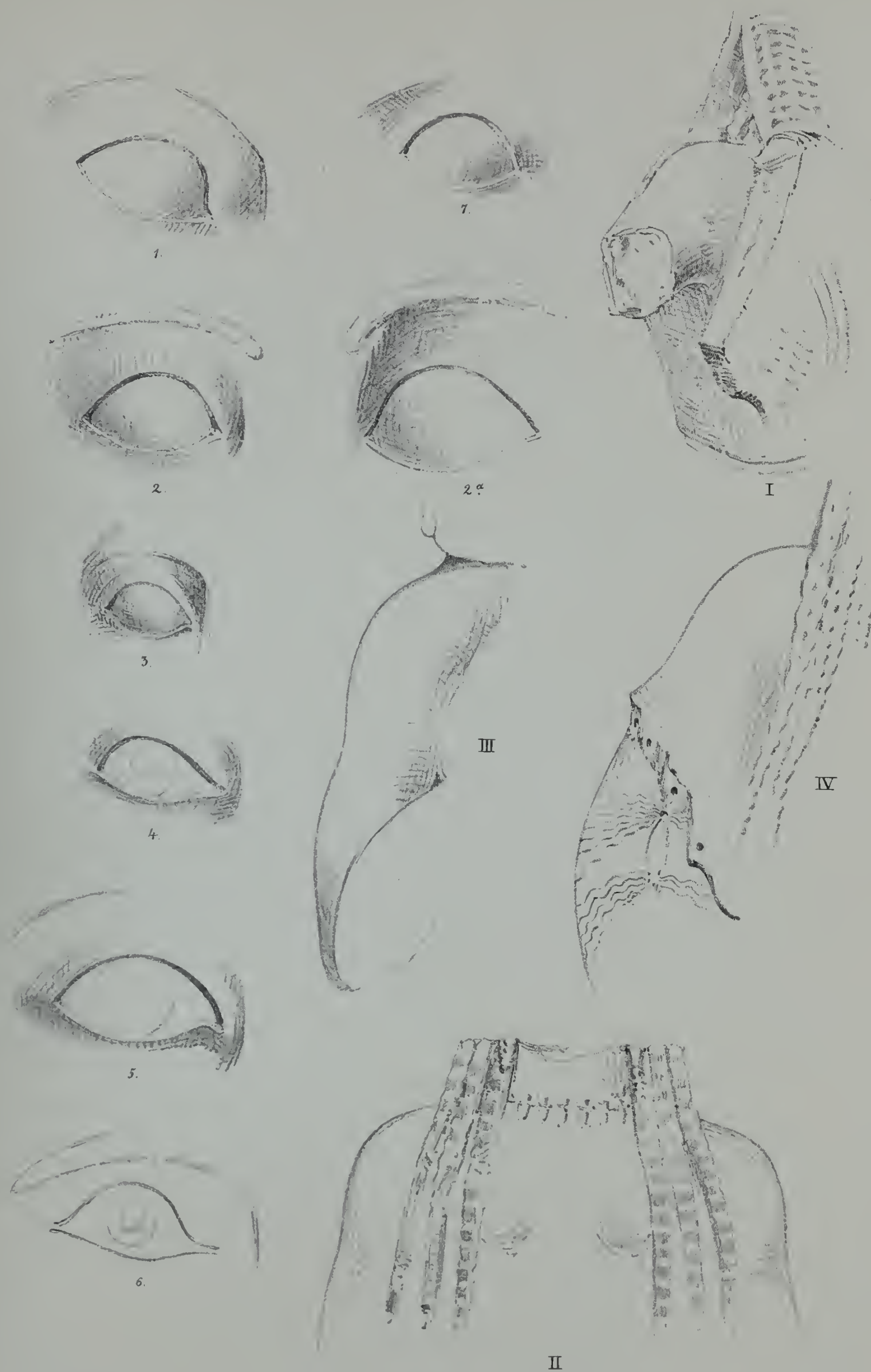
Ἐρρήθη ἤδη ἐν τοῖς ἀνωτέρω ὅτι τὰ πλάγια μέρη τοῦ κορμοῦ τῆς Νίκης σχηματίζουσι δύο ἤρεμα εὐρυμερῆ ἐπίπεδα. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ κορμοῦ διακρίνεται ἐπίσης εἰς δύο μεγάλα μέρη διὰ γενικῶν περιγραμμάτων ἀπ' ἀλλήλων ἀφοριζόμενα. Ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ μέχρι τῶν μαστῶν κατέρχεται ἐπικλινής πως γραμμὴ περιγράφουσα τὸ ἄνω μέρος τοῦ στήθους· ἀπὸ τῶν μαστῶν δὲ μέχρι τῆς ζώνης καθίσταται ἡ γραμμὴ σχεδὸν κάθετος. Οἱ μαστοὶ τῆς Νίκης ἔχουσι τρυφῶσάν τινα εὐσαρκίαν, ἑκατέρου ὅμως μαστοῦ τὸ σχῆμα δὲν εἶναι ἰδίᾳ διαπεπλασμένον ἀλλ' ἀποτελοῦσιν ὁμοῦ συμπαγῆ τινα ὄγκον, στρογγύλην ἐξόγκωσιν τοῦ στήθους, ἐφ' ἧς μόνον τὰ ἄκρα τῶν μαστῶν πλαστικῶς ὑποτυποῦνται ὑπὸ τὴν περιβολήν. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν ἀρχαϊκῶν ἀγαλμάτων ἀττικά τινα τῶν ἐν Ἀκροπόλει δεικνύουσι συγγενεστέραν πως διάπλασιν τοῦ στήθους καὶ ἐν γένει τοῦ κορμοῦ. Πρὸς σύγκρισιν προχειροτέραν ἀπεικόνισα ἐνταῦθα (πίν. 13, 1) πωρίνην τινὰ τῶν ἐν Ἀκροπόλει μορφὴν ἐκ τῶν νεωτέρων καὶ τελειοτέρων ἔργων τοῦ εἴδους τούτου. Καὶ τοῦ μνημείου τούτου τὸ σῶμα εἶναι ἐσχηματισμένον κατὰ τοὺς αὐτοὺς πλαστικοὺς νόμους[1]· εὐκόλως δ' ἕνεκα τούτου, νομίζω, δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ προειρημένον πώρινον ἔργον ὡς τὸ ἀρχαιότερόν πως ὑπόδειγμα, ἐξ οὗ ἀνεπτύχθη ἡ τῆς Νίκης ἐργασία. Σαφέστερον ὅμως ἡ συγγένεια τῆς Νίκης καταφαίνεται πρὸς τὸ μαρμάρινον εἴδωλον τὸ ἐν

[1] Αἱ ἰδιότητες αὗται δὲν φαίνονται σαφῶς ἐν τῷ πίνακι, τοῦ μνημείου ἀτυχῶς ἀπεικονισθέντος ἕνεκα τοῦ ἀτελοῦς φωτισμοῦ τῆς αἰθούσης.

τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» πίν. 10. Καὶ τοῦτο τὸ ἔργον δεικνύει ὄχι μόνον τὴν κατ' ἐπίπεδα διάταξιν τῶν πλαγίων μερῶν ἀλλὰ καὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν μαστῶν ἔχει ἀνάλογον. Βεβαίως τὸ ἔργον τοῦτο ἐποιήθη κατὰ τὴν β' πεντηκονταετηρίδα τοῦ 6ου π.Χ. αἰῶνος, ὁ τύπος ὅμως αὐτοῦ ἀνάγεται προφανῶς εἰς χρόνους ἀρχαιοτέρους τῶν τῆς Νίκης. Τὰ ἐν Ἀκροπόλει ἀγάλματα «γυναικείας μορφῆς», ἅτε νεώτερα πολὺ τῆς Νίκης, ἔχουσι τελειοτέραν τὴν διάπλασιν τοῦ σώματος καὶ δὲν δύνανται κατὰ τοῦτο νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὅρος συγκρίσεως πρὸς τὴν Νίκην. Ἓν μόνον ἔργον τοῦ εἴδους τούτου διαφέρον ἱκανῶς κατὰ τὸν σχηματισμὸν ὅλων τῶν ἄλλων ἔχει τὴν κατασκευὴν τοῦ ἄνω σώματος καὶ ἰδίᾳ τὴν τοῦ στήθους ὁμοιοτέραν πρὸς τὴν Νίκην ἢ πρὸς τὰ λοιπὰ ἀγάλματα «γυναικείας μορφῆς». Τὸ ἔργον τοῦτο, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν, ἀπεικονίσθη μόνον ἐν κατὰ κρόταφον ἀπόψει ἐν «Marmorstudien» τοῦ Lepsius σελ. 69 δημοσιεύομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐν πίν. 15. Διὰ πολλοὺς λόγους, οὓς μέλλω νὰ ἐκθέσω ἐν τῇ δευτέρᾳ συμβολῇ, φρονῶ ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ἔργον ἀνάγεται εἰς τὴν αὐτὴν καὶ τὸ προειρημένον εἴδωλον κατηγορίαν· ὅτι δηλ. ἡ ἐργασία τοῦ μνημείου τούτου εἶναι νεωτέρα ἀλλὰ κατὰ μίμησιν σκόπιμον ἀρχαιοτέρου τύπου. Κατὰ τὰ προειρημένα λοιπὸν ἡ Νίκη ἔχει τὴν κατασκευὴν τοῦ ἄνω σώματος ὁμοίαν πρὸς δύο ἀναμφισβητήτως ἀττικὰ ἔργα τὰ δεικνύοντα τὸν ἀρχαιότερον τύπον τῆς παραστάσεως «γυναικείας μορφῆς».

Ἰδιαίτερον γνώρισμα ἄξιον μείζονος προσοχῆς θεωρῶ τὸν τρόπον τῆς διαρθρώσεως τῶν βραχιόνων πρὸς τὸν κορμόν. Πάντα σχεδὸν τὰ ἀρχαϊκὰ ἀγάλματα τά τε γυμνῆς νεανικῆς μορφῆς, οἷα τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καλούμενα, καὶ τὰ γυναικείας, οἷα εἶναι τὰ «Σαμιακὰ» καὶ ἄλλα, ἔχουσι λίαν πλατεῖς τοὺς ὤμους καὶ ἀνεσταλμένους, ὥστε ἡ γραμμὴ ἡ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ πρὸς τὸν βραχίονα καθίσταται λίαν ἐπιμήκης, καὶ εἶναι ἄλλων μὲν ἔργων εὐθυτέρα πως, ἄλλων δὲ μᾶλλον ἐπικλινής. Τοὐναντίον ὅμως ἡ Νίκη ἔχει στενωτάτους τοὺς ὤμους ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὁ βραχίων συνάπτεται ἀμέσως πρὸς αὐτὰ τὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ, ὥστε τὴν συνήθη γραμμὴν τῆς ὠμοπλάτης ἀντικαθιστᾷ ἐνταῦθα τὸ στρογγύλον τοῦ βραχιονίου ἄκρου περίγραμμα ἀρχόμενον ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λαιμοῦ (ὅρ. παρένθ. πίν. ἀρ. I). Τὴν αὐτὴν ὅμως κατασκευὴν καὶ διάρθρωσιν τῶν βραχιόνων μᾶς δεικνύει καὶ ἕτερον ἀρχαιότατον ἄγαλμα ἀττικὸν καὶ τοῦτο, τὸ ἐν τῷ πίν. 11 εἴδωλον (παρένθ. πίν. ἀρ. II). Φανερὸν ὅτι ἡ τοιαύτη διάρθρωσις εἶναι ἥκιστα ὀργανική, ἕνεκα τούτου δὲ θεωρῶ τὸ κοινὸν τοῦτο σφάλμα καὶ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς τεχνικῆς συγγενείας τῶν δύο προειρημένων μνημείων. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαρθρώσεως δὲν εἶναι τυχαῖόν τι ἀλλὰ συνήθης, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἀττικὴν τέχνην, διότι καὶ ἄλλων ἀττικῶν ἔργων τὸ σῶμα εἶναι διηρθρωμένον κατὰ τὰς αὐτὰς ἀρχάς. Οἱ ὦμοι λ. χ. τοῦ Μοσχοφόρου (παρένθ. πίν. ἀρ. III) καὶ τοῦ ἱππέως (Μουσεῖα Ἀθηνῶν πίν. XI) ἔχουσιν ἐπίσης στρογγυλότερον τὸ περίγραμμα καὶ εὐσαρκότερον ἢ τὰ ἀρχαϊκὰ συνήθως ἀγάλματα ἀνδρικῆς μορφῆς. Ὁ τεχνίτης ὅμως τοῦ Μοσχοφόρου κατενόησεν ἤδη τὸ περὶ τὴν διάρθρωσιν τῶν ἄνω ἄκρων τοῦ προειρημένου εἰδώλου καὶ τῆς Νίκης σφάλμα καὶ ἐπεχείρησεν ὀρθότερον ἀνατομικῶς νὰ συνάψῃ τὰ ἄκρα πρὸς τὸν κορμὸν καταστήσας ἐπιμηκέστερόν πως τὸ περίγραμμα τῆς ὠμοπλάτης. Ἓν ἔτι βῆμα πρὸς τὰ πρόσω ἀλλὰ κατὰ τὰς αὐτὰς πάντοτε τεχνικὰς ἀρχὰς ἐχώρησεν ὁ δημιουργὸς τῆς «καθημένης Ἀθηνᾶς» (παρένθ. πίν. ἀρ. IV), ἔτι μᾶλλον δὲ ὁ Ἀντήνωρ. Ἀπὸ τοῦ εἰδώλου (πίν. 11) ἄρα καὶ τῆς Νίκης μέχρι τοῦ ἔργου τοῦ Ἀντήνορος παρατηροῦμεν κανονικήν τινα καὶ βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν γενομένην κατὰ τοὺς αὐτοὺς πλαστικοὺς-ἀνατομικοὺς κανόνας. Ἂς ἐξετάσωμεν ἤδη τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ σώματος αὐτὴν τὴν κεφαλήν.

Ἡ κόμη καταπίπτει ὄπισθεν μὲν λυτὴ ἐπὶ τὰ νῶτα, ἔμπροσθεν δὲ καταπίπτουσιν ἐπὶ τὸ στῆθος τέσσαρες πλόκαμοι. Ἡ λυτὴ κόμη δὲν ἀποτελεῖ συμπαγῆ ὄγκον ἀλλὰ σύγκειται ἐκ διαφόρων κυματοειδῶν σειραδίων (Haarsträhne). Τοιοῦτον δὲ ἀκριβῶς σύστημα σχηματισμοῦ κόμης ἐν τῇ ἀτελεστέρᾳ αὐτοῦ μορφῇ δεικνύουσι καὶ αἱ κεφαλαὶ τοῦ Τυφῶνος. Καὶ τῶν μὲν δύο κεφαλῶν τὰ διάφορα σειράδια τριχῶν κεῖνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας, ὡς καὶ τὰ τῆς Νίκης, τῆς μιᾶς δὲ μόνης κεφαλῆς σχηματίζουσι κλιμακοειδῆ στρώματα («treppenförmig» Wolters Denkm. I, σελ. 16). Διαφέρει δὲ κατὰ τοῦτο μόνον ἡ κόμη τῆς Νίκης τῆς τῶν προειρημένων ἔργων, ὅτι αἱ κυματοειδεῖς αὐ-

Λιθ. Κ. Γρουνδμαν Αθήναι

τῆς πλοκαμίδες ἀποχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ ρομβοειδῶν κοιλωμάτων μεταξὺ ἐνωρυγμένων. Ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐπίσης τὴν λεπτομέρειαν τῆς ἐργασίας ἔχουσιν ἴδιον γνώρισμα ἄλλα τινὰ ἀρχαιότατα ἀττικὰ μνημεῖα. Οἱ πλόκαμοι λ. χ. τῆς «καθημένης Ἀθηνᾶς» καὶ οἱ τοῦ εἰδώλου (πίν. 12, 1) ἀποχωρίζονται ἐπίσης ἀπ' ἀλλήλων δι' ὁμοίων ρομβοειδῶν κοιλωμάτων. Ἄξιον προσοχῆς νομίζω καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας τῆς κόμης τῆς ἀγομένης ἀπὸ τοῦ μετώπου ἐφ' ἑκάτερα τὰ μέρη καὶ τῆς ἐντὸς τῆς στεφάνης περιλαμβανομένης. Κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Winter (ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 124) «An dem Nikekopfe sind die Haarmassen durch sorgfältig gezogene, einzelne Linien gelöst». Ὅτι δὲ ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐργασίας δὲν εἶναι ἰδία ἐπίνοια τοῦ δημιουργοῦ τῆς Νίκης ἢ τῆς χιακῆς δῆθεν τέχνης ἰδιαίτερον γνώρισμα, ἀλλ' εἶναι συνήθης εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἀττικὴν τέχνην ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ ἁπλῆς συγκρίσεως τοῦ μνημείου τούτου πρὸς τὴν πωρίνην κεφαλὴν τὴν τοῦ Διὸς καλουμένην (Athen. Mittheil. 1889 πίν. 3, 1). Ἐξ ὅλων αὐτῶν πείθεταί τις εὐκόλως ὅτι ὁ τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ τῆς κόμης τῶν πωρίνων ἔργων ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ἀφετηρίαν, ἐξ ἧς ἀνεπτύχθη ἡ ἐργασία τῆς κόμης τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος κανονικῶς προαγομένη καὶ συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν τοῦ μαρμάρου.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἔργων τινῶν τῆς ἀττικῆς τέχνης, οἷα ὁ Μοσχοφόρος καὶ τὰ τούτῳ ὅμοια, δὲν ἔχει ἡ κόμη τὴν αὐτὴν καὶ ἡ τῆς Νίκης λεπτομερῆ καὶ κοσμητικὴν ἐπεξεργασίαν ἀποτελοῦσα μᾶλλον συμπαγῆ ὄγκον. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀποδεικνύει ὅτι τὰ προειρημένα ἔργα εἶναι διαφόρου τέχνης ἢ ἡ Νίκη, ἀλλ' εἶναι μαρτύριον μᾶλλον διαφόρου βαθμοῦ ἐπιμελείας τῶν τεχνιτῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθ' ἕκαστα. Καὶ αὐτὰ τὰ ἀγάλματα «γυναικείας μορφῆς» τὰ θεωρούμενα καὶ ὑπὸ τῶν ἀντιφρονούντων ἔργα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς τέχνης καὶ δὴ τῆς χιακῆς δὲν ἔχουσι πάντα ὁμοίαν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κόμης τῆς ὑπὸ τῆς στεφάνης περιεχομένης, ἀλλὰ τινὰ μὲν λεπτομερῶς ἐξειργασμένην, ἄλλα δ' οὐδαμῶς.

Τὸ καυστικώτερον ὅμως καὶ τρυφερώτερον ζήτημα, εἰς ὃ ἡ μεγίστη σημασία ἀπεδόθη εἶναι τὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Νίκης σχῆμα. Ἰσχυρίσθησάν τινες ὅτι ἡ Νίκη ἔχει πάντως διάφορον τὸ σχῆμα τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τὰ κεκυρωμένα ἀττικὰ ἔργα, τὴν δῆθεν δὲ ταύτην διαφορὰν τοῦ σχηματισμοῦ ἐθεώρησαν πάντοτε ὡς τὸ σπουδαιότερον τεκμήριον τῆς μὴ ἀττικῆς καταγωγῆς καὶ ἐκείνων τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων «γυναικείας μορφῆς», ὅσων ὁ ὀφθαλμὸς φαίνεται ἔχων τὸ σχῆμα τοῦ τῆς Νίκης. Τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην ἔκαμε πρῶτος ὁ Winter (ἔ. ἀ. σ. 125) καθορίσας τὸ σχῆμα τοῦ χιακοῦ ὀφθαλμοῦ, τοῦ τῆς Νίκης δηλ. καὶ τὸ τῶν ἀττικῶν ὡς ἑξῆς. «Bei dem Nikekopfe liegt das Auge schräg und hat die 'chinesische' Form...... Zudem liegt der Augapfel . . . . . bei den attischen in einer ebenen Fläche, während er beim Nikekopfe deutlich gewölbt ist». Ὁ ἀττικὸς δὲ ὀφθαλμὸς ἔχει κατὰ τὸν προειρημένον ἀρχαιολόγον τὸ ἑξῆς σχῆμα. «Das Auge hat die Gestalt, dass es sich in ein stumpfwinkliges gleichschenkliges Dreieck einschreiben lässt, dessen horizontal liegende Basis, die längste Seite, durch das untere Lid gebildet wird, und diese Lage ist zugleich für die älteren attischen Köpfe die charakteristische, von denen z. B. der aus dem Louvre (Gazet. archéol. 1887 πίν. 11) die ganz gleiche, die übrigen eine *annähernd gleiche Bildung* aufweisen. Καὶ ἡ Νίκη ὅμως ἀνάγεται εἰς τὴν κατηγορίαν ἐκείνην τῶν ἀττικῶν μνημείων, ὧν ὁ ὀφθαλμὸς ἔχει ὄχι ἀκριβῶς ἀλλὰ *περίπου τοιοῦτον τὸ σχῆμα* annähernd gleiche Bildung. Διότι, πιστεύω, πᾶς τις θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι πρὸς τὸ οὕτω καθορισθὲν κανονικὸν σχῆμα ἔχουσι περισσοτέραν ὁμοιότητα οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Νίκης ἢ οἱ τοῦ Μοσχοφόρου, τοῦ Δισκοβόλου καὶ ἄλλων βεβαίων ἀττικῶν ἔργων. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἐκ τῶν μνημείων δυνάμεθα νὰ ἀποδείξωμεν τοῦτο. Ἔχει δὲ ὁ ὀφθαλμὸς τῆς Νίκης τὸν ἑξῆς περίπου σχηματισμὸν (Παρένθ. πίν. ἀρ. 1).

Ἐντὸς μεγάλης κοιλότητος ἀποτελούσης τὴν κόγχην κεῖται ὁ ὀφθαλμὸς εὐρέως ἀνεῳγμένος καὶ ὄχι ἀκριβῶς ὁριζοντίως ἀλλ' ἔχων λοξήν τινα κλίσιν. Ὁ βολβὸς εἶναι ἱκανῶς προπετὴς καὶ ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ περιγράφεται ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς. Ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἶναι αὐτὸ τὸ γενικὸν σχῆμα τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ ἐκ τοῦ περιγράμματος τῶν ἄκρων βλεφάρων ἀποτελούμενον. Τὸ μὲν κάτω βλέφα-

ρον περιγράφει εὐθεῖα σχεδὸν γραμμή, ἧς τὰ πρὸς ἑτέρῳ τῷ κανθῷ ἄκρα κάμπτονται ὀλίγον πρὸς τὰ ἄνω. Τὸ δὲ ἄνω βλέφαρον σχηματίζει ἱκανῶς καμπύλην γραμμήν, ἧς ὅμως ἡ καμπυλότης καθίσταται μικροτέρα καθ' ὅσον αὕτη πλησιάζει πρὸς τὸν ἐξωτερικὸν κανθόν. Ἔχει δὲ ὁ ὀφθαλμὸς τῆς Νίκης καὶ τὸν δακρυρρόον ὑμένα διατετυπωμένον. Ἐπειδὴ ἡ Νίκη εἶναι ἔργον ἀρχαιότερον ὅλων τῶν σῳζομένων ἀττικῶν κεφαλῶν, ἵνα σαφῶς κατανοήσωμεν, ἐὰν ὁ σχηματισμὸς οὗτος τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι ἀληθῶς ἰδία ἐπίνοια τοῦ Ἀρχέρμου καὶ τῆς χιακῆς τέχνης ἢ συνήθεια παλαιοτέρα τῆς ἀττικῆς, ἀνάγκη νὰ συγκρίνωμεν τὴν Νίκην ὄχι μόνον πρὸς τὰ ἀρχαιότατα μαρμάρινα, ἀλλὰ καθόλου πρὸς τὰ ἀρχαιότατα μνημεῖα τῆς ἀττικῆς τέχνης, τὰ πώρινα. Καὶ τῷ ὄντι μεταξὺ τῶν πωρίνων κεφαλῶν εὑρίσκομεν εὐκόλως κεφαλάς τινας, ὧν ὁ ὀφθαλμὸς δεικνύει τὸν αὐτὸν καὶ ὁ τῆς Νίκης ἀκριβῶς τρόπον σχηματισμοῦ. Τοιοῦτον ἀκριβῶς σχῆμα ἔχουσι λ. χ. οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς τοῦ Διὸς καλουμένης κεφαλῆς (Athen. Mittheil. 1889 πίν. 3, 1. Πρβλ. παρένθ. πίν. ἀρ. 2, 2α) ὧν τὰ ἄκρα τῶν βλεφάρων κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον περιγράφονται, ὅμοιον ἐπίσης περίγραμμα σχηματίζουσι τὰ βλέφαρα τῆς μικρᾶς πωρίνης Ὑδριαφόρου (παρένθετ. πίν. ἀρ. 4) παραπλήσιον δὲ σχηματισμὸν ἔχουσι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν μικρῶν πωρίνων κεφαλῶν τῶν ἐν τῷ πίν. 14 ἀπεικονιζομένων (ὅρ. παρένθ. πίν. 3). Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐργασίας τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅστις ἄλλως μαρτυρεῖ ὀρθὴν ἀντίληψιν καὶ παρατήρησιν τῆς φύσεως, δὲν ἀποτελεῖ καὶ κανόνα ἀπαράβατον τῆς ἀρχαιοτάτης ἀττικῆς τέχνης. Τοὐναντίον δὲ τοσαύτη ποικιλία ὑπάρχει, ὥστε ὄχι μόνον οἱ τῶν κεφαλῶν τοῦ αὐτοῦ συμπλέγματος ὀφθαλμοί, ὡς οἱ τοῦ Τυφῶνος, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ τῆς αὐτῆς κεφαλῆς οἱ ὀφθαλμοί, ὡς οἱ τῆς τοῦ Διός, δὲν εἶναι καθ' ὁμοιότατον ἐντελῶς τρόπον εἰργασμένοι. Τοῦτο προέρχεται καὶ ἐξ ἄλλης μὲν ἴσως αἰτίας, ἀλλὰ κυρίως διότι ἡ κατασκευὴ τῶν ὀφθαλμῶν διὰ τὸ λεπτὸν τῶν γραμμῶν αὐτῶν ἀπαιτεῖ καὶ γνῶσιν μείζονα τοῦ σχεδίου τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ ἐμπειρίαν περὶ τὴν κατεργασίαν. Πλὴν τοῦ εἰρημένου σχήματος, ὅπερ ἔχει κοινὸν ἡ Νίκη μετὰ τῶν προμνημονευθέντων πωρίνων, ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἀττικῇ ἐργασίᾳ καὶ δύο ἄλλα κυρίως εἴδη σχηματισμοῦ, ἅτινα ὅμως οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ παραλλαγαὶ τῶν προειμένων. Ἡ μία τούτων παραλλαγὴ εἶναι ὅτι ἡ γραμμὴ τοῦ κάτω βλεφάρου καθίσταται εὐθεῖα καὶ οὕτω ὁ ὀφθαλμὸς ἀποκτᾷ τὸ σχῆμα τὸ ὑπὸ τοῦ Winter κυρίως ἀττικὸν θεωρούμενον, καὶ τοιοῦτον τρόπον ἀπεικασίας ἔχουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς μιᾶς πωρίνης κεφαλῆς τοῦ Τυφῶνος τῆς πρώτης ἀριστερὰ τῷ θεωμένῳ. Ἡ ἑτέρα δὲ παραλλαγὴ εἶναι ὅτι ἀμφότερα τὰ βλέφαρα σχηματίζουσι κανονικὰς καμπύλας γραμμὰς ὡς τόξα κύκλου, μείζονος μὲν τὸ κάτω βλέφαρον ἐλάσσονος δὲ τὸ ἄνω. Καὶ τοιοῦτον σχῆμα ἔχουσι πλὴν ἄλλων πολλῶν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἄκρας πωρίνης κεφαλῆς τοῦ Τυφῶνος.

Ἡ αὐτὴ ἀναλογία καὶ ἡ αὐτὴ ἀβεβαιότης τοῦ τύπου τῶν ὀφθαλμῶν ἐπικρατεῖ καὶ κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς μαρμαρογλυφικῆς ἀττικῆς τέχνης. Τινὰ μὲν τῶν ἔργων οἷα εἶναι τὸ εἴδωλον («Μουσ. Ἀθηνῶν» πίν. X), τὸ ἐνταῦθα ἀπεικονιζόμενον ἄγαλμα (πίν. 15) καὶ ἡ ἐν τῇ Gazette archéol. 1887 πίν. 11 κεφαλὴ ἔχουσι τὸ σχῆμα τοῦ ὀφθαλμοῦ ὁμοιότερον πρὸς τὸ «ἀττικὸν» καλούμενον, τινὰ δέ, ὡς ὁ Δισκοφόρος, ὁ Μοσχοφόρος καὶ εἴ τι ἄλλο, ἔχουσι τὸν ὀφθαλμὸν κατὰ τὸ σχῆμα τῆς δευτέρας παραλλαγῆς τῆς προμνημονευθείσης, ἄλλων δὲ πάλιν καὶ δὴ τῶν πλείστων ὁ ὀφθαλμὸς ἔχει τὸ αὐτὸ περίγραμμα ἢ σχεδὸν ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Νίκης. Καὶ τοιαῦτα ἔργα εἶναι ἡ ἐξ Ἐλευσῖνος κεφαλὴ (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1889 πίν. 6) ἡ ἐν ταῖς Athen. Mittheil. 1879 πίν. VI, 1 καὶ ἡ ἐν ταῖς Mittheil. 1890 σελ. 4 «γυναικεία μορφή» καὶ ἄλλα. Τὴν τελείαν δὲ καὶ κανονικὴν διάπλασιν τοῦ τύπου τοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς Νίκης δεικνύουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀντήνορος ποιηθέντος ἀγάλματος.

Ὡς ἰδιαίτερον γνώρισμα τῆς ἐργασίας τῆς Νίκης ἐθεωρήθη καὶ ἡ συνήθεια, καθ' ἣν ὁ ὀφθαλμὸς ὑποτυποῦται μετὰ τοῦ δακρυρρόου ὑμένος ἔχων λοξήν τινα κλίσιν. Ὅτι καὶ ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἀπεικασίας δὲν ἦτο ἄγνωστος ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ἀττικὴν τέχνην ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ ἀρχαιοτάτου τινὸς μνημείου τῆς χειρωνακτικῆς τέχνης. Ἐπὶ τῆς γνωστῆς χαλκῆς ἀσπίδος τῆς ἀνακαλυφθείσης κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφὰς ἐν τῇ Ἀκροπόλει[1] ὑ-

[1] Δελτ. ἀρχαιολ. 1888 σελ. 219 «Τῶν γενομένων δὲ εὑρημάτων περίεργον εἶνε χαλκοῦς οἱονεὶ στέφανος ἔχων ἐξωτερικὴν μὲν διάμ.

πάρχει παράστασίς τις Γοργοῦς ἐξ ἐλάσματος χαλκοῦ. Ἀπεικονίσαμεν ἐν τῷ παρενθέτῳ πίνακι (ἀρ. 6) τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν τῆς μορφῆς ταύτης, ἵνα ἕκαστος πεισθῇ ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ βαναύσῳ ἐργασίᾳ ἦτο συνήθης εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἀττικὴν τέχνην ἡ ἀπεικασία τῶν ὀφθαλμῶν μετὰ λοξῆς τινος κλίσεως. Καθόλου δὲ εἰπεῖν πάντων τῶν ἀττικῶν πλαστικῶν ἔργων τῆς α^{ης} περιόδου οἱ ὀφθαλμοὶ ἔχουσι διάθεσιν ὄχι παντελῶς ὁριζοντίαν. Τοῦτο παρετήρησαν καί τινες τῶν ἀντιφρονούντων ὁμολογοῦντες ὅτι τοῦ Μοσχοφόρου λ. χ. οἱ ὀφθαλμοὶ ἔχουσι λοξήν τινα κλίσιν (wenig schräg gestellt) κατὰ μίμησίν τινα ὀρθὴν τῆς φύσεως. Ἀλλὰ τῶν μὲν πλείστων ἀττικῶν μνημείων, τῶν τε πωρίνων καὶ τῶν ἀρχαιοτάτων μαρμαρίνων, ἡ κλίσις τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι μικρά, τινῶν δὲ μόνον ἔργων οἱ ὀφθαλμοὶ ἔχουσι μᾶλλον ἐκπεφρασμένην καὶ σαφῆ κλίσιν, ὡς οἱ τῆς Νίκης. Τοῦτο ὅμως πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς διάφορος βαθμὸς ἐκφράσεως, ὡς ὑπερβολὴ μόνον κοινῆς συνηθείας. Καὶ τὴν μὲν ἀσθενεστάτην κλίσιν δεικνύουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀγαλμάτων, ὧν ἡ ἐργασία εἶναι μᾶλλον κεκανονισμένη καὶ ἐγκατάσκευος (schematisch), καὶ τοιαῦτα εἶναι τὸ ἐν ταῖς Athen. Mittheil. 1890 σελ. 4 (ὅρ. παρένθ. πίν. ἀρ. 7) τὸ τοῦ Ἀντήνορος καὶ εἴ τι ἄλλο, τὸν ἔσχατον δὲ βαθμὸν δεικνύουσιν ἐξ ὅλων τῶν ἀρχαϊκῶν ἀττικῶν ἔργων οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐν τοῖς «Μουσ. Ἀθηνῶν» πίν. III. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων ποικίλλει τὸ μέτρον τῆς κλίσεως τῶν ὀφθαλμῶν τῶν λοιπῶν ἀρχαϊκῶν ἀττικῶν ἔργων.

Τρίτον ἴδιον τῆς Νίκης γνώρισμα ξένον τῆς ἀττικῆς ἐργασίας ἐθεωρήθη καὶ ἡ πλαστικὴ ὑποτύπωσις τοῦ ἐσωτερικοῦ δακρυρρόου ὑμένος. Καὶ ὅμως ὁ ἕτερος ὀφθαλμός, ὁ δεξιός, τῆς μέσης κεφαλῆς τοῦ Τυφῶνος ἔχει ἐπίσης τὸν δακρυρρόον ὑμένα ἱκανῶς δεδηλωμένον (παρένθ. πίν. ἀρ. 5), ἀσαφέστερον δὲ ἡ Ὑδριαφόρος καὶ ἑτέρα τις μικρὰ πωρίνη κεφαλή (πίν. 14,2). Ἄξιον δὲ ἰδίας προσοχῆς εἶναι ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀγαλμάτων «γυναικείας μορφῆς» καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῆς πρώτης περιόδου μνημείων ἔχουσι τὴν ἰδιότητα ταύτην λίαν σαφῶς διατετυπωμένην μετὰ μικρᾶς ὅμως κλίσεως τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ ἔργα, ἅτινα καὶ ὑπὸ τῶν ἀντιφρονούντων ὡς γνήσια ἀττικὰ ἢ ὄχι παντελῶς ξένα πρὸς τὴν ἀττικὴν τέχνην θεωροῦνται. Τοιαῦτα δὲ εἶναι τὸ τοῦ Ἀντήνορος ἄγαλμα, ἡ ἐξ Ἐλευσῖνος κεφαλή (Ἀρχ. Ἐφημ. 1889, πίν. 6), ὁμοιοτάτη ἄλλως κατὰ τὴν τέχνην τῷ Μοσχοφόρῳ καὶ ἄλλα τινά. Τοὐναντίον δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς γυναικείας μορφῆς (Μουσ. Ἀθηνῶν πίν. III), ἥτις θεωρεῖται ὡς τὸ ἐπιφανέστερον ὑπόδειγμα τῆς χιακῆς τέχνης, στεροῦνται τοῦ δακρυρρόου ὑμένος ἔχουσιν ὅμως, ὡς ἐρρήθη, τὴν μείζονα κλίσιν. Ὄχι μόνον δὲ ἐν τῇ πλαστικῇ τέχνῃ ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἀττικῇ ἀγγειογραφίᾳ εὑρίσκομεν ἐνίοτε τὸ εἰρημένον σχῆμα τοῦ ὀφθαλμοῦ μετὰ τοῦ δακρυρρόου ὑμένος ἀτέχνως μὲν ἀλλὰ σαφῶς δεδηλωμένου, ὡς πρόχειρον δὲ παράδειγμα ἀναφέρω τὴν γραφὴν γυναικείας μορφῆς ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ ἐκ Μαραθῶνος πινακίου τοῦ ἀπεικονισθέντος ἐν Athen. Mittheil. 1882 πίν. III.

Ἐξ ὅλων τῶν εἰρημένων ἐξάγεται ὅτι πάσας τὰς προμνημονευθείσας ἰδιότητας τοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς Νίκης παρετήρησαν ἤδη ἐν τῇ φύσει αὐτοὶ οἱ ἀρχαιότατοι ἀττικοὶ τεχνῖται καὶ ἀπεπειράθησαν νὰ ἐκτυπώσωσιν. Ἐὰν δὲ δὲν συνυπάρχωσιν ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἑκάστου μνημείου πᾶσαι ὡς στοιχεῖα ἀπαραίτητα, τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἰδιοφυΐας καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπιμελείας ἑκάστου τεχνίτου, σημαίνει δὲ ἄλλως ὅτι οἱ ἀρχαιότατοι ἀττικοὶ τεχνῖται δὲν ἠδυνήθησαν ὁρμώμενοι ἐκ τῶν παρατηρήσεών των νὰ ὁρίσωσι τυπικόν τι σχῆμα τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ καθ᾽ ὅλας τὰς λεπτομερείας. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ ἀβεβαιότης καὶ ἡ ποικιλία περὶ τὴν διατύπωσιν τῶν καθ᾽ ἕκαστα. Ὁπωσδήποτε ὅμως ἀρκεῖ εἰς ἡμᾶς ἡ ἀπόδειξις, ὅτι αἱ μέχρι τοῦδε καταλεχθεῖσαι ἰδιότητες τοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς Νίκης ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἀττικῇ ὁμοῦ ἢ χωριστά. Κατὰ τὰς τελευταίας τὸ πρῶτον δεκαετηρίδας τοῦ 6^{ου} αἰῶνος οἱ ἀττικοὶ τεχνῖται διετύπωσαν κατὰ τὰς αὐτὰς μὲν παρατηρήσεις ἀλλὰ κατὰ νέους πλαστικοὺς νόμους ὡρισμένον τι τυπικὸν σχῆμα τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἀπαραίτητον δὲ στοιχεῖον τοῦ τύπου ἀπετέλεσεν ἔκτοτε καὶ ἡ πλαστικὴ ὑποτύπωσις τοῦ κανθοῦ.

Μένει νὰ ἐξετάσωμεν τελευταῖον καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ τοῦ βολβοῦ. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀντι-

0.77 ἐσωτερικὴν δὲ 0.66 ἐν τῷ ἐσωτερικῷ χώρῳ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἐκ λεπτοῦ ἐλάσματος ἀνάγλυπτον οὕτως εἰπεῖν ἄγαλμα Γοργοῦς ἱσταμένης ὀρθίας, προσηρτημένον τῇ στεφάνῃ δι᾽ ἥλων προσηρμοσμένων τοῖς ποσί, καὶ ἔχον οὕτω διεύθυνσιν οἱονεὶ διαμέτρου τοῦ κύκλου». — Καββαδίας.

φρονούντων ὁ βολβὸς τοῦ ἀττικοῦ ὀφθαλμοῦ ἔχει ἐπίπεδον τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ (liegt in einer ebenen Fläche), ὁ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Νίκης βολβὸς ἱκανῶς προβάλλων ἔχει καὶ τὰς γραμμὰς τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ λίαν καμπύλας (deutlich gewölb..Winter αὐτ.). Ἡ πρώτη παρατήρησις δὲν ἐκφράζει ἀπολύτως τὸ ἀληθές, ὀρθὴ ὅμως εἶναι ἡ δευτέρα παρατήρησις. Καὶ εἰς χρόνους μὲν ἀρχαιοτέρους ἠδύνατο ἴσως νὰ νομισθῇ ὁ σχηματισμὸς τοῦ βολβοῦ ὡς χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς Νίκης, ὄχι ὅμως καὶ μετὰ τὴν ἐν Ἀκροπόλει ἀνακάλυψιν τῶν πολυαρίθμων πωρίνων κεφαλῶν, αἵτινες πᾶσαι ἀνεξαιρέτως μικραὶ καὶ μεγάλαι εἶναι εἰς ὑπερβολὴν ἐξόφθαλμοι. Τὸ αὐτὸ σχῆμα καὶ ἀνάλογον κυρτότητα τοῦ βολβοῦ δεικνύουσι καὶ τὰ ἀρχαιότερα ἐκ μαρμάρου ἔργα. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὰς ἰδιότητας ταύτας δὲν ἔχουσι τὰ εἰρημένα ἔργα τόσον ἐκπεφασμένας, ὅσον ἡ Νίκη καὶ τὰ πώρινα. Τοῦτο ὅμως σημαίνει ὅτι οἱ τεχνῖται τῶν χρόνων ἐκείνων ἐθεώρησαν πρόοδον καὶ βελτίωσιν τῆς τέχνης τὴν μετριωτέραν ὑποτύπωσιν τῶν γνωρισμάτων ἐκείνων, ἅτινα εἰς ὑπερβολὴν δεικνύουσι τὰ ἀρχαιότατα ἀττικὰ μνημεῖα. Ἕνεκα τούτου καὶ ἡ μὲν Νίκη καὶ ὁ Δισκοφόρος, ἅτε πλησιέστερα πρὸς τὰ πώρινα ἔργα, ἔχουσι τὰς ἰδιότητας ταύτας ἐν μείζονι βαθμῷ δεδηλωμένας, μετριώτερον ὁ Μοσχοφόρος καὶ ἐν ἐλαχίστῳ μέτρῳ τὸ ἐν Athen. Mittheil. 1890 σελ. 4 ἄγαλμα καὶ ἄλλαι τινὲς κεφαλαὶ τῆς α^ης^ περιόδου.

Εἰς ταῦτα θὰ ἀντείπῃ πᾶς τις ἀμέσως· πῶς ἐξηγεῖται τότε ὅτι τὰ νεώτατα ἀκριβῶς τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων «γυναικείας μορφῆς» εἶναι ἐπίσης λίαν ἐξόφθαλμα. Τὸ σχῆμα τῶν ὀφθαλμῶν τῶν προειρημένων ἀγαλμάτων τοῦ νεωτέρου τύπου δὲν εἶναι βεβαίως ἴδιον γνώρισμα, ὡς πρεσβεύουσί τινες, ὡρισμένων τινῶν ἔργων ἀπὸ τῆς τέχνης τῆς χιακῆς (τῆς Νίκης) δῆθεν ἐξηρτημένων, ἀλλ' ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικώτερον γνώρισμα μιᾶς ὅλης περιόδου τῆς ἀττικῆς τέχνης. Εἶναι νέα τοῦ σχήματος τοῦ ἀττικοῦ ὀφθαλμοῦ ἐξέλιξις, ὡς λέγεται σήμερον, ἥτις ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς 7^ης^ περίπου δεκαετηρίδος τοῦ 6^ου^ αἰῶνος διήρκεσε μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 5^ου^. Καὶ ἄλλα ἀνάλογα φαινόμενα ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀττικῆς τέχνης μᾶς διδάσκουσιν, ὅτι ἐν τῇ πορείᾳ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς τέχνης τύποι τινὲς ἐξαφανισθέντες ἐπί τινα χρόνον ἐπιφαίνονται καὶ πάλιν κατὰ ὀρθοτέραν ὅμως ἀντίληψιν τῆς φύσεως μετερρυθμισμένοι. Ἀπόδειξις ἔστω καὶ τὸ ἑξῆς παράδειγμα. Οἱ ἀρχαιότεροι ἀττικοὶ τεχνῖται ἀπεικάζοντες τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν ἐξαίρουσι πολὺ τὴν διάπλασιν τῶν κλειδῶν τοῦ στέρνου. Καταλέγω ἐνταῦθα κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τὰ γνωστότερα ἀττικὰ μνημεῖα τὰ δεικνύοντα τὴν ἰδιότητα ταύτην· εἶναι δὲ τὰ ἑξῆς· ὁ ἱππεύς (Μουσ. Ἀθηνῶν πίν. XI), ὁ Μοσχοφόρος, τὸ ἄγαλμα «γυναικείας μορφῆς» (Athen. Mittheil. 1890 σελ. 4), τὰ ἀγάλματα τῶν «γραφέων», τὸ τοῦ Ἀντήνορος, τὸ ἐν τοῖς «Μουσ. Ἀθηνῶν» πίν. III καὶ εἴ τι ἄλλο. Ὁ βαθμὸς ὅμως καὶ τὸ μέτρον τῆς ὑποτυπώσεως τῶν κλειδῶν εἶναι διάφορος. Ὅσῳ νεώτερον ἔργον τι, τόσῳ ἀσθενεστέρα εἶναι ἡ διάπλασις τῶν κλειδῶν. Ἐλαχίστη δέ, ὡς ἡ τελευταία οἱονεὶ ἀπήχησις, εἶναι ἡ ὑποτύπωσις τῶν κλειδῶν τοῦ τελευταίου τῶν προειρημένων ἀγαλμάτων τοῦ καὶ νεωτάτου πάντων. Ἐν τῇ μετὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἀττικῇ τέχνῃ ἐκλείπει παντελῶς ἡ συνήθεια αὕτη, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν νεωτέρων ἀγαλμάτων «γυναικείας μορφῆς», στερουμένων καὶ τῆς ἐλαχίστης διαπλάσεως τῶν κλειδῶν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς ὅμως τοῦ 5^ου^ αἰῶνος, ὡς φαίνεται ἔκ τινος ἐν Ἀκροπόλει ἀγάλματος πτερωτῆς μορφῆς [1] τῶν εἰρημένων χρόνων, ἐστράφη καὶ πάλιν ἡ προσοχὴ τῶν ἀττικῶν τεχνιτῶν εἰς τὴν παλαιὰν πλαστικὴν συνήθειαν, ὁ τρόπος ὅμως τῆς ἀπεικασίας τῶν κλειδῶν εἶναι ὄχι μόνον ὀρθότερος κατὰ τὴν νέαν ταύτην περίοδον, ἀλλὰ καὶ τυπικώτερον ὡρισμένος. Ἀνάλογον ἀκριβῶς φαινόμενον παρέχει καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ σχήματος τοῦ ὀφθαλμοῦ κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον τῆς ἀττικῆς τέχνης, καὶ ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι τὰ μὲν νεώτερα ἀγάλματα ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς λίαν προβεβληκότας, ὅπως καὶ ἡ Νίκη καὶ τὰ ἀρχαιότατα ἀττικὰ μνημεῖα, τὰ δὲ μεταξὺ αὐτῶν κείμενα ἔργα ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς ἀποκλίνοντας μᾶλλον πρὸς τὸ ἐπίπεδον σχῆμα.

Ὁ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Νίκης λόγος κατέστη εἰς ὑπερβολὴν μακρός. Τὴν αἰτίαν δὲ τούτου ἔχουσιν οἱ ἀρχαιολόγοι, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ ἐξαγάγωσιν ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς Νίκης πορίσματα μεγίστης σημασίας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης. Ἀπεδείχθη ὅμως, νομίζω, ἐκ τῶν

[1] Ἐδημοσιεύθη ἐν Athen. Mittheil. 1886 XI, 9.

προειρημένων, ὅτι τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν ὀφθαλμὸν τῆς Νίκης γνωρίσματα εἶναι καὶ τοῦ ἀττικοῦ ὀφθαλμοῦ ἴδια. Συγκεφαλαιοῦντες δὲ πάσας ἡμῶν τὰς παρατηρήσεις δυνάμεθα νὰ ἀναπαραστήσωμεν ὡς ἑξῆς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τύπου τοῦ ἀττικοῦ ὀφθαλμοῦ. Πρώτη περίοδος. Ἡ κόγχη μεγάλη καὶ βαθεῖα. Ὁ ὀφθαλμὸς εὐρέως ἀνεῳγμένος μετὰ τοῦ κανθοῦ αὐτοῦ καὶ μετὰ κλίσεως, ἄλλοτε μὲν μᾶλλον λοξῆς, ἄλλοτε δὲ ἧττον. Ὁ βολβὸς λίαν προβεβληκὼς καὶ κυρτῆς ἐπιφανείας. Τὸ ἄνω βλέφαρον στερεῖται ἔτι πλαστικῆς τινος διαπλάσεως ὑποδηλούμενον διά τινος μεταξὺ τῶν ὀφρύων καὶ τοῦ βολβοῦ εὐρείας αὔλακος, ἧς ἡ γραμμὴ τῆς ἐπιφανείας καθίσταται βαθυτέρα κατὰ τὸ μέσον αὐτῆς[1] ἀμυδρῶς πως πρὸς τὰ ἔσω καμπτομένη. Προαγομένης δὲ τῆς τέχνης καθίσταται ὁ βολβὸς ὀλιγώτερον προπετὴς καὶ ἀποβαίνει περὶ τὰ μέσα τοῦ 6ου αἰῶνος σχεδὸν ἐπίπεδος. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἐλαττοῦται ἅμα καὶ τὸ ἄνοιγμα τῶν ὀφθαλμῶν. Τὸ τέλος τῆς μακρᾶς αὐτῆς ἀναπτύξεως τῆς αης περιόδου ἀποτελεῖ τὸ ἔργον τοῦ Ἀντήνορος. Ὁ τεχνίτης οὗτος δεικνύει ἤδη σπουδὴν νὰ καταστήσῃ τὸ σχῆμα τῶν ὀφθαλμῶν, ὄχι μόνον στενώτερον, ἀλλὰ καὶ ἐπιμηκέστερον. Ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ Ἀντήνορος δηλοῖ μεταβολήν τινα τῆς τοῦ καλοῦ αἰσθήσεως τῶν τεχνιτῶν καὶ ἐγένετο ἡ ἀφετηρία νέας διαπλάσεως τοῦ σχήματος τῶν ὀφθαλμῶν, τυπικῶς ὁρισθέντος κατὰ τὴν 7ην περίπου δεκαετηρίδα τοῦ 6ου αἰῶνος. Ἔχει δὲ ὁ ὀφθαλμὸς κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον τὸν ἑξῆς τύπον. Εἶναι λίαν στενὸς ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπιμήκης, ἀμυγδαλοειδὴς περίπου τὸ σχῆμα· ἔχει ἐλαφράν τινα κλίσιν καὶ τὸν κανθὸν πάντοτε ἰδίᾳ δεδηλωμένον. Ὁ βολβὸς καὶ ἐν τῷ νέῳ αὐτοῦ εἴδει καθίσταται καὶ πάλιν λίαν προπετής. Κυρίως ὅμως χαρακτηρίζει τὴν βελτίωσιν τοῦ σχήματος τῶν ὀφθαλμῶν ἡ ἐργασία τῶν βλεφάρων καὶ κυρίως τοῦ ἄνω. Κατὰ τὴν νέαν ταύτην περίοδον τὸ βλέφαρον εἶναι μετὰ τῶν μυῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ πλαστικῶς ἐξειργασμένον ὡς ἴδιόν τι σῶμα, κατά τινα δὲ ὀρθὴν τῆς φύσεως παρατήρησιν συμπιέζεταί πως πρὸς τὰ ἔσω ὑπὲρ τὸν βολβὸν οὕτως, ὥστε αἱ γραμμαὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ σχηματίζουσι γωνίαν τινά.

Ἐξετάζοντες δὲ αὐτὸ τὸ πρόσωπον γενικώτερον εὑρίσκομεν ὅτι δύο τινὰ ἀποτελοῦσι τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς ἐργασίας, εὐσαρκία ἱκανὴ τῶν ἁπαλωτέρων κυρίως μερῶν τοῦ κάτω προσώπου (ὅρα Winter, Athen. Mittheil. 1888 σελ. 125) καὶ ῥυθμὸς τοῦ προσώπου ζωηρῶς κεκινημένος, προερχόμενος ἐκ τῆς λεπτομεροῦς διαπλάσεως τῶν μυῶν αὐτοῦ. Αἰτία δὲ τῆς ζωηρᾶς ταύτης κινήσεως τοῦ ῥυθμοῦ εἶναι ἡ συνήθεια, ἣν ἔχει ὁ τεχνίτης τῆς Νίκης, καὶ ἡ δεξιότης αὐτοῦ «starke Wölbungen gleichsam von innen heraus zu geben» (Schneider προμνημον. πραγματ. σελ. 356). Ἵνα ὀρθῶς κρίνωμεν τὰς τεχνικὰς ταύτας ἰδιότητας τῆς Νίκης, ἀνάγκη πρῶτον νὰ παρεξετάσωμεν τὸ εἰρημένον μνημεῖον ὄχι πρὸς ἔργα κατὰ πολὺ νεώτερα αὐτοῦ, τὰ τῆς «γυναικείας μορφῆς» ἀγάλματα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχαιοτάτας σῳζομένας μαρμαρίνους κεφαλὰς ἀττικῶν ἔργων τῆς πρώτης πεντηκονταετηρίδος ἢ τῶν μέσων τοῦ 6ου αἰῶνος. Τοιαῦται δὲ εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ Δισκοφόρου, ἡ τοῦ Μοσχοφόρου, ἡ τῆς Γοργοῦς[1] (Μουσ. Ἀκροπ. Αἴθ. ἐφήβου) ἡ ἐν ταῖς Athen. Mittheil. 1879 πίν. VI, 1, ἡ ἐξ Ἐλευσῖνος (Ἀρχ. Ἐφημ. 1889 πίν. 6) καὶ εἴ τις ἄλλη. Πᾶς τις δὲ προθύμως θὰ συνομολογήσῃ ὅτι καὶ τῶν προειρημένων μνημείων ἅπασαν τὴν τάξιν χαρακτηρίζει, ὡς καὶ τὴν Νίκην, τρυφῶσα ἀνάδοσις σαρκὸς καὶ ἁπαλότης τῆς ἐργασίας τῶν σαρκωδῶν τοῦ προσώπου μερῶν. Ὅστις δὲ εἶχεν εὐκαιρίαν νὰ παρεξετάσῃ συχνάκις ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ τὴν κεφαλὴν τῆς Νίκης πρὸς τὴν τοῦ Δισκοφόρου, ἔργον γνησίως ἀττικόν, πείθεται ὅτι καὶ τὴν προμνημονευθεῖσαν ἑτέραν τεχνικὴν ἰδιότητα τῆς Νίκης καὶ δεξιότητα τοῦ τεχνίτου αὐτῆς κέκτηται εἰς μείζονα βαθμὸν καὶ ὁ δημιουργὸς τοῦ εἰρημένου ἀττικοῦ μνημείου.

Καὶ τοῦ Δισκοφόρου δῆλον ὅτι οἱ μῦς τοῦ προσώπου εἶναι λίαν σαφῶς ἐκπεφασμένοι, καθόλου δ' εἰπεῖν ἡ διάπλασις τοῦ προσώπου εἶναι τοιαύτη, ὥστε τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ ἀποτελοῦσιν ἐναλλὰξ ἔγκοιλα σχήματα καὶ καμπυλότητες ἱκανῶς προέχουσαι (starke Wölbungen). Ἡ τοιαύτη δὲ ἐναλλαγὴ ἀντιθέσεων παρέχει εἰς τὴν ὅλην ἐπιφάνειαν τοῦ προσ-

[1] Μόνον τοῦ ἐν ταῖς Athen. Mittheil. 1890 σελ. 4 καὶ τοῦ τοῦ Ἀντήνορος ἀγάλματος περιγράφεται ἡ ἐπιφάνεια τῆς αὔλακος τοῦ ἄνω βλεφάρου ὑπὸ κανονικῆς καμπύλης γραμμῆς ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ἄλλην ἐργασίαν τῶν μνημείων τούτων τὴν λίαν κεκανονισμένην καὶ ἐγκατάσκευον (schematisch).

[1] Schneider Marmorsculpt. σελ. 353.

ώπου κίνησιν καὶ ζωηρότητα γραμμῶν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ὥστε καὶ ὁ τεχνίτης τοῦ Δισκοφόρου ἐργάζεται κατὰ τὰς αὐτὰς καὶ ὁ τῆς Νίκης ἀρχὰς καὶ τὰ αὐτὰ τεχνικὰ μέσα μεταχειρίζεται, πλὴν ὅτι ὁ τοῦ Δισκοφόρου κατεργάζεται μετὰ μείζονος εὐχερείας καὶ δεξιότητος τὸ μάρμαρον, ἕνεκα τούτου δὲ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εἶναι ἀπηλλαγμένον τῶν τραχυτήτων, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὴν ἐργασίαν τῆς Νίκης. Πλὴν τοῦ Δισκοφόρου δὲ ἔχουσι λίαν σαφῶς δεδηλωμένας τὰς αὐτὰς τεχνικὰς ἰδιότητας καὶ αἱ δύο ἕτεραι προμνημονευθεῖσαι ἀττικαὶ κεφαλαί, ἡ ἐν ταῖς Athen. Mittheil. 1879 πίν. VI, καὶ ἡ ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημ. 1889 πίν. 6.

Πλὴν τῶν γενικωτέρων μερῶν ἔχει τὸ πρόσωπον τῆς Νίκης καὶ τὴν ἑξῆς λεπτομερεστέραν πως διάπλασιν. Τὰ μῆλα τῶν παρειῶν σχηματίζουσιν ὑπερβολικὸν ὄγκον σαρκὸς ἐπεκτεινόμενον μέχρι αὐτῶν τῶν μυκτήρων τῆς ῥινός. Ἀπ' αὐτῶν δὲ κατέρχονται λοξῶς πρὸς τὰ πλάγια δύο κοῖλαι γραμμαὶ χαρακτηρίζουσαι τὰς ῥινικὰς αὔλακας, δύο δὲ ἄλλαι μικραὶ περὶ τὸ στόμα κάθετοι κοιλότητες περιγράφουσι τὰς γωνίας τοῦ στόματος. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν ἀρχαίων ἔργων εὑρίσκω ὅτι τὴν μείζονα σχετικῶς συγγένειαν κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ προσώπου πρὸς τὴν Νίκην ἔχει ἡ προμνημονευθεῖσα ἐξ Ἀκροπόλεως κεφαλὴ (Athen. Mittheil 1879 πίν. VI, 1), κατὰ ἧττονα δὲ λόγον καὶ ἡ ἐξ Ἐλευσῖνος (Ἀρχ. Ἐφημ. 1889 πίν. 6). Καὶ ἁπλῆ τις σύγκρισις τῆς εἰκόνος τῆς ἐν ταῖς Athen. Mittheil. 1879 πίν. VI, 1 κεφαλῆς πρὸς τὴν τῆς Νίκης δύναται ἕκαστον ἀμερόληπτον παρατηρητὴν νὰ πείσῃ, ὅτι αἱ κατὰ τὸν τύπον καὶ τὴν τέχνην ὁμοιότητες τῶν δύο ἔργων οὔτε τυχαῖαι οὔτε μονομερεῖς εἶναι. Ἡ μεγάλη τεχνικὴ συγγένεια τῶν δύο τούτων ἔργων ὑπ' οὐδενὸς παρετηρήθη, τοῦτο δὲ θεωρῶ μέγα κέρδος, διότι ἠδυνήθησαν ἕνεκα τούτου ἄνευ προκαταλήψεως οἱ ἐξετάσαντες τὴν κεφαλὴν ταύτην (Athen. Mittheil. 1879 πίν. VI, 1) νὰ ὁρίσωσι τὴν θέσιν αὐτῆς ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς ἀρχαϊκῆς ἀττικῆς τέχνης. Καὶ ὁ μὲν Schneider (Marmorsculpt. σελ. 354) τάσσει αὐτὴν μετὰ τῶν γνησίων ἀττικῶν ἔργων τῶν συγγενῶν πρὸς τὸν Μοσχοφόρον, ὁ δὲ Graef διὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν εἰς τὰ τοιαῦτα ὀξυδερκείας ἀνεκάλυψεν ὅτι ἡ κεφαλὴ αὕτη ὁρωμένη ἐκ τῆς κατὰ κρόταφον ἀπόψεως φαίνεται ὁμοιοτάτη πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ Δισκοφόρου, ἀναμφισβητήτου ἐπίσης ἀττικοῦ ἔργου [1]. Αἱ παρατηρήσεις ἀμφοτέρων εἶναι ὀρθόταται, ἀποδεικνύουσι δέ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο, ὅτι τὰ προειρημένα ἀττικὰ ἔργα ἀποτελοῦσι μετὰ τῆς Νίκης συγγενῆ τάξιν μνημείων, εἶναι ἔργα τεχνιτῶν ἐχόντων τὴν αὐτὴν ἀντίληψιν τῆς φύσεως καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀναπαραστάσεως. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πάντα τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀττικὰ ἔργα τῆς πρώτης περιόδου δὲν εἶναι παντελῶς ὅμοια καθ' ὅλας τὰς λεπτομερείας τοῦ τύπου, ἀλλ' ἔχουσιν ἄλλα μὲν πλείω, ἄλλα δὲ ὀλιγώτερα κοινὰ σημεῖα πρὸς τὴν Νίκην καὶ πρὸς ἄλληλα. Οὕτω λ. χ. ὁ Μοσχοφόρος καὶ ὁ Δισκοφόρος ἔχουσι τὸν σχηματισμὸν τῶν βλεφάρων διάφορόν πως ἢ ἡ Νίκη. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἡ ἐξ Ἐλευσῖνος κεφαλή, ἥτις κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι τὸ συγγενέστερον πρὸς τὸν Μοσχοφόρον ἔργον, ἔχει τὴν αὐτὴν καὶ ἡ Νίκη ὑποτύπωσιν τῶν βλεφάρων. Τὸ στόμα τῆς Νίκης περιγράφει λίαν ὀρθῶς ὁ Schneider διὰ τῶν ἑξῆς. «Die Lippen sind nicht mehr glattdurchgezogen, die Oberlippe schweift vielmehr aus die Unterlippe geht in spitzigen Winkel zu beträchtlicher Breite vor». Τὸν σχηματισμὸν δὲ τοῦτον θεωρεῖ ὡς ἴδιον γνώρισμα τῆς τέχνης τῆς Νίκης, ξένον ὅλως τῆς ἀρχαιοτέρας ἀττικῆς. Καὶ ἀληθῶς ἡ διάπλασις τοῦ στόματος τοῦ Μοσχοφόρου καὶ τῆς ἐξ Ἐλευσῖνος κεφαλῆς εἶναι διάφορός πως (glattdurchgezogen), ὁμοιότατα ὅμως πρὸς τὸ τῆς Νίκης εἶναι ἐσχηματισμένον τὸ στόμα ἑτέρου ἀναμφισβητήτως ἀττικοῦ ἔργου, τὸ τοῦ Δισκοφόρου, ὅσον δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐκ τῆς κατὰ κρόταφον αὐτοῦ παραστάσεως. Ἐξ ὅλων τῶν εἰρημένων ἐξάγεται, ὅτι τὰ ἀρχαιότατα ἀττικὰ ἔργα καὶ ἡ Νίκη εἶναι ἀλληλένδετα ἀποτελοῦντα ἓν ὅλον ἑνιαῖον, ὡς κρίκοι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς τεχνικῆς ἀναπτύξεως. Οἱ τεχνῖται τῶν ἔργων τούτων ἔχουσι κοινὸν ὄχι μόνον τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τοῦ παρατηρεῖν καὶ ἀντιγράφειν τὴν φύσιν. Ἐὰν δὲ ἐν τῇ παραστάσει τῶν καθ' ἕκαστα τοῦ τύπου φαίνωνται μικραί τινες διαφοραί, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν αὗται ὡς γνώρισμα ἑκάστη διαφόρου τέχνης, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον μικραὶ παραλλαγαὶ καὶ ἰδιαίτεραι συνήθειαι τῶν διαφόρων ἐργαστηρίων (Werkstätte) τοῦ αὐτοῦ κέντρου τέχνης ἢ καὶ τῆς

[1] Τὴν παρατήρησίν του ταύτην μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὁ Graef ἐν ἰδιαιτέρᾳ τινὶ συνδιαλέξει.

ἰδιοφυΐας ἑκάστου τεχνίτου. Ἄλλως δὲ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι τὰ καταλεχθέντα ἐνταῦθα μνημεῖα δὲν εἶναι πάντα τῶν αὐτῶν ἀκριβῶς χρόνων ἔργα.

Ἡ συγγένεια δὲ τῆς τέχνης τῆς Νίκης πρὸς τὴν ἀρχαιοτάτην ἀττικὴν ἐργασίαν ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως αὐτῆς πρὸς τὰ ἀρχαιότατα ἀγάλματα «γυναικείας μορφῆς» τὰ ὑπὸ τῶν ἀντιφρονούντων ἀττικὰ νομιζόμενα. Ἐν τῇ δευτέρᾳ συμβολῇ, ἐν ᾗ εἰδικῶς περὶ τῆς τάξεως τούτων μέλλομεν νὰ πραγματευθῶμεν, θὰ φανῇ ὅτι καὶ τὰ ἀγάλματα «γυναικείας μορφῆς» τὰ ἀποτελοῦντα ἀκριβῶς τὴν συνέχειαν τῆς ἀρχαιοτάτης ἀττικῆς τέχνης συνδέονται οὐδὲν ἧττον μετὰ τῆς Νίκης ἢ τὰ λοιπὰ τοῦ εἴδους τούτου ἀγάλματα, τὰ δῆθεν χιακῆς τέχνης. Ὑπολείπεται ἤδη νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τοῦ τύπου τῆς παραστάσεως

Περὶ τοῦ τύπου τῆς παραστάσεως ἐπραγματεύθην ἐκτενῶς ἄλλοτε ἐνταῦθα (Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 σελ. 92 ἑξ.) ἐπιχειρήσας νὰ ἀποδείξω ὅτι δὲν εἶναι ὁ Ἄρχερμος ὁ πρῶτος ἐπινοήσας τὸν τύπον τοῦτον δημιουργός, ἀλλ' ὅτι τὸ σχῆμα τῆς πετομένης μορφῆς, ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀρχαιότατον τῆς *διασκελιζούσης*, ἦτο σύνηθες εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην κοσμηματικὴν τέχνην γνωστὴν εἰς ἡμᾶς ἐκ τῶν σωζομένων τῆς μικρᾶς τέχνης μνημείων καὶ ἐξ ἄλλων τοῦ 7ου αἰῶνος ἔργων περιγραφομένων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, οἷα καὶ ἡ λάρναξ τοῦ Κυψέλου καὶ ἡ ἀσπὶς τοῦ Ἡρακλέους. Ὑπέδειξα δὲ ἐν τῇ προειρημένῃ πραγματείᾳ, ὅτι ἐν τῇ πλαστικῇ τέχνῃ τὴν ἀρχαιοτέραν διατύπωσιν τοῦ σχήματος τούτου ἢ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀφετηρίαν μᾶς δεικνύουσι πώρινά τινα ἐξ Ἀττικῆς ἔργα, ὡς παράδειγμα δὲ ἔφερα ἀνάγλυφόν τι τοῦ Ἡρακλέους καὶ Τρίτωνος ἀπεικονίσας ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 σελ. 99 τὸ κάτω μέρος αὐτοῦ. Καὶ ἀληθῶς, ἐὰν φαντασθῶμεν τὸ ἔργον τοῦτο ὅλως περίοπτον ἀποκεχωρισμένον τῆς πλακός, ἐφ' ἧς εἶναι ἀνάγλυπτον, ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν σχῆμα παραστάσεως τῶν κάτω ἄκρων ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Νίκης. Καὶ δὲν εἶναι μόνον τοῦτο τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πώρινα μνημεῖα παραπλήσιον ἔχουσι τὸν τύπον τῆς παραστάσεως. Τοῦ μεγάλου ἀετώματος τοῦ Τυφῶνος δὲν σῴζεται δυστυχῶς τὸ κύριον αὐτοῦ πρόσωπον τὸ τοῦ Διὸς τοῦ κατακεραυνοῦντος τὸ τρισώματον τέρας, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀναπαραστήσωμεν αὐτὸ ἄλλως ἢ ἐν σχήματι ὁμοίῳ πρὸς τὸ τῆς διασκελιζούσης μορφῆς. Καθόλου δ' εἰπεῖν μεταξὺ τῶν πωρίνων ἔργων ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγα, ὧν ἓν εἶναι καὶ τὸ μικρὸν ἀγαλμάτιον τοῦ ἥρωος τὸ ἀπεικονιζόμενον ἐν πίνακι 13, 2, μαρτυροῦντα, ὅτι ἡ ἀρχαιοτάτη ἀττικὴ τέχνη, ἀσμενίζουσα εἰς τοιαύτας ἐν ζωηρᾷ κινήσει τῶν κάτω ἄκρων παραστάσεις, εἶχεν ἐμπείρως περὶ τὴν δημιουργίαν τύπων, οἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ διάφοροι παραλλαγαί, ἄλλαι μὲν μᾶλλον, ἄλλαι δὲ ἧττον ὁμοιάζουσαι πρὸς τὸ σχῆμα τῆς πετομένης ἢ διασκελιζούσης μορφῆς. Ἕνεκα τούτου δὲ φρονῶ ὅτι ἐκ τοιαύτης τινὸς τάσεως καὶ συνηθείας τεχνικῆς ὡς ἐξ ἀφετηρίας ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ἀναπτυχθῇ ὁ τύπος τῆς παραστάσεως τῆς Νίκης. Ὡς πόρισμα λοιπὸν τῆς μελέτης ταύτης ἐξάγεται ὅτι καὶ ὁ τύπος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας τῆς Νίκης εἶναι ὁ συνήθης εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἀττικὴν τέχνην· καὶ τὸ μνημεῖον ἄρα τοῦτο εἰς τὸν αὐτὸν καὶ τὰ ἀττικὰ ἔργα κύκλον δέον νὰ ἀναχθῇ.

Δὲν ἀντίκειται ὅμως τὸ πόρισμα τοῦτο πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ βάθρου τῆς Νίκης, ἐν ᾗ ρητῶς δηλοῦται ὁ χῖος καλλιτέχνης Ἄρχερμος δημιουργὸς τοῦ μνημείου τούτου; Ἡ καταγωγὴ τεχνίτου τινὸς αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν οὐδὲν ἀποδεικνύει· αἱ ἀρχαῖαι ὅμως γραπταὶ πηγαὶ μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἀρχέρμου ἤσκει ἐν Χίῳ ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων τὴν μαρμαρογλυφικὴν ὡς πατροπαράδοτον κληροδότημα. Ὥστε ἡμεῖς ἀποδεχόμενοι ἀττικὴν τὴν καταγωγὴν τῆς Νίκης ἀντιφάσκομεν προφανῶς πρὸς τὰς πηγάς. Εὔκολον θὰ ἦτο νὰ καταστήσω ἐκ τῶν προτέρων ἀδύνατον πᾶσαν τοιαύτην ἀντίρρησιν, μνημονεύων ἁπλῶς τῆς γνωστῆς ἀνακοινώσεως τοῦ Sauer, ὅστις δι' ἀκριβῶν παρατηρήσεων καὶ ὑπολογισμῶν ἀποδεικνύει ὅτι τὸ ἐκ Δήλου ἐνεπίγραφον βάθρον τοῦ Ἀρχέρμου δὲν εἶναι τὸ οἰκεῖον τῆς Νίκης. Καὶ αἱ μὲν παρατηρήσεις τοῦ Sauer περὶ τοῦ βάθρου εἶναι ὀρθόταται, ἐγὼ ὅμως δὲν θεωρῶ ἀπίθανον ὅτι ἡ Νίκη εἶναι ἕτερόν τι ἔργον τοῦ Ἀρχέρμου ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν ἔργον τινὸς τῶν περὶ αὐτὸν τεχνιτῶν κατὰ μίμησιν τῆς Νίκης τοῦ Ἀρχέρμου. Ὥστε καὶ παρὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Sauer δὲν αἴρεται ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀντίφασις τοῦ ἀνωτέρω πορίσματός μου πρὸς τὰς

ἀρχαίας παραδόσεις. Ἐγὼ φρονῶ ὅτι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης ἡ πρώτη καὶ κυρία πηγὴ εἶναι αὐτὰ ταῦτα τὰ ἔργα, τὰ σῳζόμενα μνημεῖα. Ὅταν αἱ ἀρχαῖαι παραδόσεις συνᾴδωσι πρὸς αὐτὰ τὰ πράγματα, ἔχουσι τότε καὶ αὐταὶ καὶ μόνον διὰ τοῦτο ἀπόλυτον κῦρος. Ἐν ἐναντίᾳ ὅμως περιπτώσει ὀφείλομεν νὰ βασανίσωμεν τὸ κῦρος ἑκάστης παραδόσεως ἀνερευνῶντες τὴν γένεσιν αὐτῆς. Κατὰ τίνα δὲ τρόπον πρέπει νὰ μελετῶμεν καὶ ἑρμηνεύωμεν τὰς γραπτὰς πηγάς, μᾶς ἐδίδαξεν ὁ Robert νέας τρίβους τῆς ἐπιστήμης διανοίξας διὰ τῶν πολυτίμων αὐτοῦ κριτικῶν ἐργασιῶν. Περὶ τῆς χιακῆς ἰδίᾳ παραδόσεως ἐπραγματεύθη καὶ πρότερον ἐν τῷ βιβλίῳ του τῷ ἐπιγραφομένῳ «Archaeologische Märchen» καὶ ἐσχάτως πάλιν ἐν τῷ περιοδικῷ Hermes 1890 σελ. 446, κατέστησε δὲ φανερὸν ὅτι κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἀρχέρμου παραδόσεις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡμαρτημένον πόρισμα ἀρχαίου τινὸς συγγραφέως, πολυπραγμονήσαντος τὰ εἰς τοὺς πλάστας καὶ ἔχοντος πηγὴν τῶν παραδόσεών του ἐνεπίγραφόν τι βάθρον, οἷον τὸ τῆς Δήλου. Καὶ ἀληθῶς πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς παραδόσεως ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν αὐτὴ ἡ ἐπιγραφὴ κακῶς ἐξηγηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου συγγραφέως μετεμορφώθη εἰς τὴν γνωστὴν παράδοσιν. Ὁ ἥρως Μέλας τῆς ἐπιγραφῆς ἐγένετο ἐν τῇ παραδόσει ὁ πρόγονος τοῦ Ἀρχέρμου καὶ ἱδρυτὴς τοῦ χιακοῦ ἐργαστηρίου, κατὰ τοὺς αὐτοὺς δὲ ἡμαρτημένους ὑπολογισμοὺς καὶ ὁ Μικκιάδης ἐθεωρήθη τεχνίτης καὶ ἐσχηματίσθη οὕτω ἐν τῇ παραδόσει εἷς ὅλος γενεαλογικὸς κατάλογος τεχνιτῶν ἀποτελούντων ἴδιον δῆθεν ἐργαστήριον, τὸ χιακόν. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ὅμως τοῦ δηλιακοῦ βάθρου, συμπληρωθείσης ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Robert (Hermes 1890 σελ. 446) μετὰ πολλῆς εὐφυΐας καὶ ἴσως ἐπιτυχίας, καταφαίνεται μόνον ὅτι ὁ Μικκιάδης ἦτο ὁ πατὴρ τοῦ Ἀρχέρμου ὄχι ὅμως καὶ αὐτὸς καλλιτέχνης. Τούτου δὲ μὴ ἀποδεικνυομένου, αἴρεται καὶ ὁ μόνος καλλιτεχνικὸς δεσμὸς ὁ δυνάμενος νὰ συνδέσῃ τὸν Ἄρχερμον πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα. Ὁ πατὴρ Μικκιάδης δὲν ἦτο τεχνίτης, ἄρα δὲν ἦτο καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἀρχέρμου. Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδὲν μᾶς ἀναγκάζει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἕτερός τις χῖος τεχνίτης ἐμύησε τὸν Ἄρχερμον τὰ τῆς τέχνης. Τοὐναντίον ὑπάρχουσι πολλὰ τεκμήρια μαρτυροῦντα ὅτι ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἠσκήθη εἰς τὸ ἔργον του. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς μανθάνομεν ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μικκιάδης κατέλιπε τὴν Χίον, οὐδὲν δὲ πιθανώτερον ἢ ὅτι συναπεδήμησε μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ὁ Ἄρχερμος παῖς ἔτι ὤν. Τὴν γνώμην ταύτην εἶχον ἐκφράσει καὶ ἄλλοτε ἐνταῦθα, μετ᾽ ἄκρας δὲ χαρᾶς παρατηρῶ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Robert δὲν θεωρεῖ ἀπίθανον τὴν εἰκασίαν ταύτην (Hermes 1890 σελ. 450). Ἐν τῇ χώρᾳ λοιπὸν ταύτῃ, ἐν ᾗ ἀπεδήμει κατὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν ὁ Ἄρχερμος, ἐξεπαιδεύθη καὶ ἐμυήθη τὰ μυστήρια τῆς τέχνης του ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τινὸς τῶν ἐγχωρίων πλαστῶν. Φαίνεται δὲ καὶ ὅτι καθ᾽ ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ διέτριψεν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀσκῶν τὴν τέχνην. Ὑπὸ τῆς ἀρχαίας παραδόσεως οὐδὲν αὐτοῦ ἔργον ἐν Χίῳ μαρτυρεῖται. Ἐκ τῶν δύο δὲ σῳζομένων ἐνεπιγράφων βάθρων τοῦ Ἀρχέρμου τὸ ἓν εὑρέθη ἐν Δήλῳ, τὸ δ᾽ ἕτερον ἐν Ἀκροπόλει, ἀνάγονται δὲ ταῦτα εἰς χρόνους τοῦ βίου του κατὰ πολὺ διεστῶτας. Καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν φαίνεται λίαν πιθανόν, ὅτι ὁ Ἄρχερμος καὶ ἐδιδάχθη καὶ ἤσκησε τὴν τέχνην του ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ὥστε καὶ τὸ ἐκ τῶν πηγῶν πόρισμα οὐδαμῶς ἀντίκειται εἰς τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν περὶ τῆς ἐργασίας τῆς Νίκης. Τὸ σπουδαιότερον δὲ πόρισμα, ὅπερ πηγάζει ἀναγκαίως ἐκ τῆς τοιαύτης ἑρμηνείας, εἶναι τὸ ἑξῆς. Ἀποδεικνύεται ὅλως ἀσύστατος ἡ κρατοῦσα γνώμη, ὅτι ὑπῆρχε καθόλου χιακὸν ἐργαστήριον ἀσκοῦν τὴν τέχνην κατ᾽ ἴδιον τρόπον.

Καὶ εἶναι μὲν μεμαρτυρημένον ὅτι ἡ Χίος ἐγένετο τὸ κέντρον τῶν ἐργασιῶν τοῦ Βουπάλου καὶ Ἀθήνιδος, υἱῶν τοῦ Ἀρχέρμου, τοῦτο ὅμως οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ ὅτι οἱ προμνημονευθέντες, κατηρτισμένοι ἤδη τεχνῖται, ἐπανέκαμψαν εἰς τὴν γενέτειραν τοῦ πατρὸς καὶ ἐνεκαθιδρύθησαν ἐν αὐτῇ γενόμενοι ἀπόστολοι καὶ εἰσηγηταὶ νέας τινὸς τέχνης, τῆς ἀττικῆς, μᾶλλον προηγμένης ἢ ἡ μικρασιατική. Τὰ ἔργα τῶν υἱῶν τοῦ Ἀρχέρμου ἦσαν διαδεδομένα καθ᾽ ἅπαν τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν Ἰωνίαν· τεκμήριον ὅτι οὗτοι ἦσαν ἐκ τῶν μᾶλλον πεφημισμένων τεχνιτῶν τῶν ἀκμασάντων ἐπὶ τῶν αὐτῶν χρόνων. Καὶ αὐτοὶ δὲ οὗτοι ἐξήγγειλαν τὴν σοφίαν αὐτῶν καὶ τὸ κλέος διῃώνισαν ἔν τινι ὑπὸ ὑπερηφάνου συναισθήματος διαπνεομένῃ ἐπιγραφῇ, ἣν ἐ-

χάραξαν ἐπὶ τοῦ βάθρου ἔργου τινὸς ἐν Δήλῳ ὑπ' αὐτῶν ποιηθέντος καὶ ἧς τὸ περιεχόμενον διέσωσεν ὁ Πλίνιος (XXXVI, 12) ὡς ἑξῆς· non vitibus tantum censeri Chion sed et operibus Archermi filiorum. Ἡ Χίος μνημονεύεται ἐνταῦθα ὄχι διότι ἦτο ἡ κοιτίς, ἡ ἑστία τῆς ὑπὸ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀρχέρμου ἀσκουμένης τέχνης, ἀλλὰ ὡς ἡ πατρὶς τῶν τεχνιτῶν τούτων. Μήπως καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων δὲν ἠδύναντο εὐλόγως νὰ χαράξωσιν ἐπὶ τῶν ἔργων των ἀνάλογον ἐπίγραμμα οἱ τήνιοι καλλιτέχναι Λύτρας καὶ Γκύζης καὶ ὁ λέσβιος Ἰακωβίδης; Ἑκατέρα τῶν νήσων μετέχει τῆς δόξης καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς εὐκλείας τῶν ἐπιφανῶν αὐτῆς τέκνων, τὰ ἔργα ὅμως τῶν προειρημένων τεχνιτῶν εἶναι γνήσια προϊόντα τῆς γερμανικῆς καλλιτεχνικῆς ἰδιοφυΐας, εἶναι προϊόντα τῆς σχολῆς τοῦ Μονάχου οὐδὲν ἧττον ἢ τὰ ἔργα οἱουδήποτε τῶν ἐπιχωρίων μαθητῶν. Τοιαύτη περίπου κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην ἦτο καὶ ἡ σχέσις τῶν τεχνιτῶν Βουπάλου καὶ Ἀθήνιδος πρὸς τὰ ἀττικὰ ἐργαστήρια. Καὶ κατὰ τοιοῦτον περίπου τρόπον πρέπει νὰ ἑρμηνευθῇ τὸ νόημα τῆς εἰρημένης ἐπιγραφῆς τῶν υἱῶν τοῦ Ἀρχέρμου.

Ἐσημείωσε κάπου ὁ Brunn ὅτι οἱ χῖοι οὗτοι τεχνῖται ἠσμένιζον κυρίως εἰς τὴν παράστασιν «γυναικείας μορφῆς», τοῦτο δ' ὑπέδειξεν ὁ Winter ὡς τεκμήριον τῆς ἀπὸ τῆς χιακῆς τέχνης ἐξαρτήσεως τῶν ἐν Ἀκροπόλει πολυαρίθμων ἀγαλμάτων «γυναικείας μορφῆς». Ἡμεῖς ἐξάγομεν τὸ ἐναντίον πόρισμα θεωροῦντες τὴν συνήθειαν ταύτην τῶν χίων τεχνιτῶν ὡς ἀπόδειξιν τῆς ἐκ τοῦ ἀττικοῦ ἐργαστηρίου ἐξαρτήσεώς των. Ἡ διάπλασις ὡρισμένου τινὸς τύπου καὶ ἡ ἐπικράτησις αὐτοῦ ἔν τινι κέντρῳ τέχνης δὲν εἶναι τυχαῖόν τι, ἀλλ' ἐξαρτᾶται καὶ ἐξ ἐσωτερικῶν τινων αἰτίων. Τὰ αἴτια τῆς ἰδιαιτέρας ἀναπτύξεως τούτου εὑρίσκομεν ἡμεῖς ἐν τῷ ἀττικῷ βίῳ, καὶ θὰ τὰ ὑποδείξωμεν ἐν τῇ δευτέρᾳ συμβολῇ. Ἀρκεῖ μόνον ἐνταῦθα νὰ ἀναφέρωμεν, ὅτι ἤδη περὶ τὰ τέλη τοῦ 7ου αἰῶνος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 6ου ἦσαν συνηθέσταται ἐν τῇ ἀττικῇ τέχνῃ αἱ παραστάσεις «γυναικείας μορφῆς» (ὅρα τὰ πώρινα μνημεῖα τοῦ εἴδους τούτου), καθ' ἅπαντα δὲ τὸν 6ον αἰῶνα τόσον διαδεδομένος ἦτο ὁ τύπος οὗτος ἐν τῇ ἀττικῇ τέχνῃ, ὥστε αἱ παραστάσεις «γυναικείας μορφῆς» ἐχρησίμευον καὶ ὡς ἁπλᾶ *ἀναθήματα* ἐν τῇ γενικωτέρᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως. Φρονῶ λοιπὸν ὅτι ὁ τύπος οὗτος εἶναι τὸ γνησιώτερον καὶ ἰδιοφυέστερον προϊὸν τῆς ἀττικῆς τέχνης· ἐν αὐτῇ ἀνεπτύχθη καὶ διεμορφώθη, διαδοθεὶς δὲ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα κατέστη κοινὸν κτῆμα τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης. Τοῦ τύπου τούτου μνημεῖα τῆς τε ταπεινῆς καὶ τῆς ἐπιφανοῦς καλλιτεχνίας εὑρίσκονται ἐν διαφόροις χώραις τῆς Ἑλλάδος μᾶλλον ἢ ἧττον τῆς Ἀττικῆς ἀπωτέραις, στεροῦνται ὅμως τῆς ἑνότητος τῆς χαρακτηριζούσης τὰ ἀττικὰ μνημεῖα τοῦ εἰρημένου τύπου. Ταῦτα δὲ μόνα, ἅτε αὐτόχθονος τέχνης ἔργα, δεικνύουσι κανονικὴν καὶ βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν, ἅμα δὲ καὶ τὴν τελειοτέραν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος τύπου διάπλασιν.

Ἐν Ἀθήναις.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΣΟΦΟΥΛΗΣ

ΛΑΡΝΑΞ ΜΑΡΜΑΡΙΝΗ

ΜΕΤ' ΕΚΤΥΠΟΥ ΑΝΑΓΛΥΠΤΟΥ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ

(Ὅρα πίν. 9 τοῦ ἔτους 1890)

Ἡ ἐν τῷ ἐνάτῳ πίνακι τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀπεικονιζομένη λάρναξ εὑρέθη μὲν ἐν Πάτραις ἐν τῷ ἀγρῷ τῆς Χαρικλείας καὶ Ἑλένης Ῥετινιώτου παρὰ τὴν θέσιν *Ἅγιον Ἰωάννην*, ἀγορασθεῖσα δὲ χρήμασι τῆς ἡμετέρας Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας κατετέθη ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1890 ἐν τῷ κεντρικῷ Μουσείῳ. Μήκ. 2,10, πλάτ. 0,96, ὕψ. μέχρι τοῦ καλύμματος 0,95, ὕψ. τοῦ καλύμματος μόνου 0,58, Γ. Μ. πρβλ. καὶ *Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου* 1890, σελ. 5, ἀρ. 3 καὶ σελ. 139. ἀρ. 5.

Μακρὰ κυρία πλευρά. Τὸ κέντρον τῆς παραστάσεως ἀποτελεῖ ἀνὴρ γενειῶν, ὅστις χαμαὶ κείμενος καὶ στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος ὑψόνει τὸν ἀριστερὸν πόδα, δι' οὗ ἀποπειρᾶται νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ὁρμητικῶς κατ' αὐτοῦ ἐπερχόμενον κάπρον, ὑφ' οὗ φαίνεται ὅτι ἐτρώθη καιρίως, ὡς δεικνύει καὶ ἡ ἀλγεινὴ ἔκφρασις τοῦ προσώπου αὐτοῦ, διακρινομένη σαφῶς ἐν τῷ πρωτοτύπῳ· ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος ἔχει ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐρριμμένην χλαμύδα. Πρὸ αὐτοῦ παρατηροῦνται τρεῖς νεανίαι ἐν ζωηρᾷ κινήσει ἀποπειρώμενοι νὰ φονεύσωσι τὸ ἐφορμῶν ἐπικίνδυνον θηρίον· τούτων ὁ μὲν παρὰ τὸν πεπτωκότα καὶ πρὸ τοῦ κάπρου ἱστάμενος, ὁ τὴν χλαμύδα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ φέρων βραχίονος εἶνε ἕτοιμος νὰ ἐπενέγκῃ δι' ἀγχεμάχου τινὸς ὅπλου ξίφους ἢ πελέκεως, ὅπερ ἐκράτει διὰ τῆς ἀποκεκομμένης νῦν περὶ τὸν ἀγκῶνα δεξιᾶς, θανάσιμον κτύπημα κατὰ τοῦ θηρίου· οἱ δὲ δύο ἄλλοι, οἱ πρὸ τοῦ πεπτωκότος καὶ ὄπισθεν τοῦ κάπρου ἐπερχόμενοι, οἱ χλαμύδα ἐπὶ τῶν ὤμων κυματίζουσαν φέροντες, προθυμοποιοῦνται καὶ οὗτοι νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐπικινδύνου θηρίου· ὁ μὲν εἷς διὰ ῥοπάλου ἢ μᾶλλον λαγωβόλου, τὸ ὁποῖον ἀνέχει τῇ δεξιᾷ, καὶ διὰ λίθου, ὃν κρατεῖ τῇ ἀριστερᾷ — ὁ λίθος οὗτος δὲν διακρίνεται ἐν τῷ πίνακι —· ὁ δὲ ἕτερος διὰ διστόμου πελέκεως (bipennis), ὃν ἑτοιμάζεται νὰ κατενέγκῃ κατὰ τοῦ θηρίου διὰ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν δύο αὐτοῦ χειρῶν. Ἡ φυσικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων νεανιῶν, ὧν ὁ πρῶτος φέρει καὶ βραχὺν ἑτερομάσχαλον καὶ ἐζωσμένον χιτῶνα, ὁ δὲ δεύτερος ἔχει τὴν χλαμύδα ἐξερχομένην ὀλίγον τῆς γωνίας τῆς λάρνακος, εἶνε δὲ καὶ μικρὸν ἀποκεκρουσμένος περὶ τὴν ἀριστερὰν ὀσφὺν — τὸ ἀποκεκρουσμένον τοῦτο μέρος διακρίνεται ἐν τῷ πρωτοτύπῳ μόνον — παρίσταται εἰς τὸν μέγιστον αὐτῆς βαθμόν· ἀμφότεροι οἱ νεανίαι εἶνε εὐκίνητοι καὶ ἰσχυροί, ἀλλ' οὔτε ὑπὲρ τὸ δέον μυώδεις οὔτε πάλιν χαλαροί, ἔχουσι δὲ τὴν σύμμετρον ἐκείνην καὶ ἁρμονικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μυῶν, τὴν μαρτυροῦσαν ὅτι τὰ σώματά των ἐξησκήθησαν πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν παλαίστραν. Ὄπισθεν τοῦ χαμαὶ πεπτωκότος ἵσταται ἀνὴρ γενειῶν ἐν χλαμύδι ἐπερριμμένῃ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος, ὅστις διαβεβηκότα ἔχων τὰ σκέλη καὶ στηρίζων στερεῶς τὸν μὲν ἀριστερὸν πόδα ἐπὶ λίθου, τὸν δὲ δεξιὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, εἶνε ἕτοιμος νὰ διατρυπήσῃ διὰ τοῦ δόρατος τὸν ἐπερχόμενον κάπρον. — Τὸ μέσον τοῦ δόρατος εἰς τὸ μεταξὺ τῶν χειρῶν διάστημα καὶ τὸ ἄκρον αὐτοῦ εἶνε τεθραυσμένα. — Μετὰ τὸν γενειῶντα τοῦτον, τὸν τὸ δόρυ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ κρατοῦντα ἀκολουθεῖ νεανίας ἐν ζωηροτάτῃ στάσει, ὅστις τὸν μὲν δεξιὸν πόδα κάμπτων κατὰ τὸ γόνυ καὶ στηρίζων αὐτὸν στερεῶς ἐπὶ λίθου, τὸν δὲ ἀριστερὸν ἐκτείνων πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, λαμβάνει τὴν στάσιν ἐκείνην δι' ἧς ἀποπειρᾶται νὰ ῥίψῃ ὅλαις δυνάμεσι κατὰ τοῦ θηρίου τὸ δόρυ, τὸ ὁποῖον ἐκράτει βεβαίως διὰ τῆς δεξιᾶς τῆς ἀποκεκομμένης ὀλίγον ἄνω τοῦ ἀγκῶνος· τῇ ἀριστερᾷ συγκρατεῖ ὁ νεανίας δύο ἄλλα δόρατα, φέρει δὲ καὶ χλαμύδα ἐρριμμένην ἐπὶ τῆς ῥάχεως. Ὄπισθεν τοῦ νεανίου τούτου κατὰ τὴν γωνίαν τῆς λάρνακος παρατηρεῖται γυνὴ νεαρά, ἥτις ἐνδεδυμένη βραχὺν ἑτερομά-

σχαλον καὶ ἐζωσμένον χιτῶνα, φέρουσα φαρέτραν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ ἐνδρομίδας περὶ τοὺς πόδας, ἐντείνει τὸ τόξον αὐτῆς ἑτοίμη οὖσα νὰ τοξεύσῃ τὸν κάπρον· παρὰ τὴν νεάνιδα ταύτην κύων θηρευτικὸς ἀμυδρῶς διακρινόμενος ἐπὶ τοῦ πίνακος ἀνέχει τοὺς ἐμπροσθίους αὐτοῦ πόδας[1].

Στεναὶ πλευραί. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τούτων τῆς ἀπεικονιζομένης ἐν τῷ πίνακι, ἅτε ἀποτελούσης συνέχειαν τῆς παραστάσεως τῆς κυρίας πλευρᾶς παρατηροῦνται δύο νεανίαι χλαμύδα μόνον ἐνδεδυμένοι, ἔχοντες μεταξύ των θηρευτικὸν κύνα, ὃν φαίνονται ἀσχολούμενοι νὰ ἐξεγείρωσι κατὰ τοῦ θηρίου. Τοῦ μὲν κυνὸς ἐλλείπει ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ δεξιὸς ἐμπρόσθιος πούς, ἀμφοτέρων δὲ τῶν νεανιῶν εἶνε ἀποκεκομμένος ὁ δεξιὸς βραχίων, τοῦ μὲν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὁλόκληρος σχεδὸν ὀλίγον κάτω τῆς μασχάλης, τοῦ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ πλεῖστον τοῦ πήχεως. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀντιθέτου στενῆς πλευρᾶς εἰκονίζεται βοῦς κατασπαρασσόμενος ὑπὸ γρυπός. Ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας μακρᾶς πλευρᾶς εἶνε ἐγγεγλυμμένοι δύο ἀντίστερνοι λέοντες στηρίζοντες τοὺς προσθίους πόδας των ἐπὶ ἀγγείου κειμένου μεταξὺ αὐτῶν· ἡ πλευρὰ αὕτη ἔχει εἰς ἀμφότερα τὰ ἄκρα αὐτῆς ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς λάρνακος ἀνὰ ἕνα κορμὸν δένδρου κοινὸν καὶ πρὸς τὰς στενὰς πλευρὰς μετὰ φύλλων πεταλοειδῶν πρὸς τὰ ἄνω.

Πέριξ ἡ λάρναξ κοσμεῖται ἄνω μὲν κατὰ τὸ χεῖλος αὐτῆς ὑπὸ διπλοῦ ὡραιοτάτου κυματίου καὶ ἀστραγάλου, κάτω δὲ περὶ τὴν βάσιν ὑπὸ μεγαλειτέρου ἀνεστραμμένου κυματίου καὶ ὑπὸ σπειροειδοῦς ἀρχιτεκτονικοῦ κοσμήματος. Πάντα ταῦτα τὰ ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα εἶνε ἐξειργασμένα μεθ' ἱκανῆς λεπτότητος καὶ χάριτος, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ πώματος τῆς λάρνακος ἐγγεγλυμμέναι κεραμίδες· ἐλλείπουσι δὲ τὰ κοσμήματα ταῦτα παντελῶς μὲν ἐκ τῆς μακρᾶς ὀπισθίας πλευρᾶς ἐφ' ἧς οἱ ἀντίστερνοι λέοντες, ἀμυδρῶς δὲ μόνον καὶ ἐλαφρῶς ὑποδηλοῦνται ἐπὶ τῆς στενῆς πλευρᾶς ἐκείνης ἐφ' ἧς ἀπεικονίζεται ὁ βοῦς ὁ ὑπὸ τοῦ γρυπὸς κατασπαρασσόμενος.

Ἡ ἐργασία τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τῆς λάρνακος παριστανομένων μορφῶν, τὰς ὁποίας ἀπεικονίσαμεν καὶ ἐν τῷ πίνακι δὲν εἶνε μὲν ἐπιμελημένη εἰς τὰ καθ' ἕκαστα, ἀλλ' οὐχ ἧττον ῥέουσα καὶ ἀβίαστος, αἱ κινήσεις τῶν σωμάτων εἶνε ζωηραὶ καὶ φυσικαί, ἡ ἀνάπτυξις τῶν μυῶν κανονική, ἡ πτύχωσις τῆς ἐσθῆτος μὲ ὀλίγας ἐξαιρέσεις, τὰς ὁποίας ἕκαστος εὐκόλως παρατηρεῖ, χαρίεσσα καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν κίνησιν τοῦ σώματος. Καὶ ἡ τοῦ χώρου δὲ πλήρωσις εἶνε ἐντέχνως πεποιημένη διὰ καταλλήλου καὶ ἁρμοζούσης διαθέσεως τῶν ἐν αὐτῷ παριστανομένων· ὥστε καθόλου εἰπεῖν τὰ πάντα εἶνε ἀνάλογα, εὔρυθμα, καὶ μετὰ χάριτος πεποιημένα. Τῶν δύο ὅμως ἀντιθέτων πλευρῶν ἡ ἐργασία εἶνε ὅλως ἄκομψος καὶ ἀτελής, διότι αἱ πλευραὶ αὗται δὲν ἦσαν ὡρισμέναι, ὡς φαίνεται, πρὸς θέαν, ἀλλ' ἐστραμμέναι πρὸς τοῖχόν τινα· διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἐλλείπουσιν ἀπ' αὐτῶν καὶ τὰ ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα ὡς παρετηρήσαμεν ἀνωτέρω[1]. Μετὰ τὰ εἰρημένα μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν παριστανομένων μορφῶν.

Πᾶς τις καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως βλέπει ὅτι παρίσταται ἐν τῇ σαρκοφάγῳ *Ἡ θήρα τοῦ Καλυδωνίου κάπρου*, ἥτις καὶ ἐν τῇ ποιήσει καὶ ἐν τῇ τέχνῃ ὑπῆρξεν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἀντικείμενον λίαν πεφιλημένον καὶ παρεστάθη ποικιλοτρόπως. Γνωστὸν εἶνε ὅτι ἐν τῷ μύθῳ τῆς θήρας τοῦ Καλυδωνίου κάπρου τὸ κύριον πρόσωπον τὸν πρωταγωνιστὴν οὕτως εἰπεῖν ἀποτελεῖ ὁ *Μελέαγρος*, ὅστις διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐπικινδυνωδεστέραν θέσιν κατέχει πάντοτε, παριστανόμενος ἀπέναντι τοῦ ἐφορμῶντος κάπρου χλαμύδα μόνον ἐνδεδυμένος, διαβεβηκότα ἔχων τὰ σκέλη, καὶ κρατῶν συνήθως μὲν λόγχην μακράν, ἣν προβάλλει, ὅπως ἐκδέξηται τὴν ὁρμὴν τοῦ κάπρου, σπανιώτερον δὲ ξίφος ἢ καὶ ῥόπαλον, ὥστε πιθανώτατα ὁ ἐν τῷ ἀριστερῷ μέρει τοῦ πίνακος τρίτος ἀπὸ τῆς γυναικείας μορφῆς, τῆς τὸ τόξον ἐντεινούσης ἱστάμενος, καὶ ἔχων ἀκριβῶς τὴν στάσιν τὴν περιγραφομένην ὑπὸ Φιλοστράτου τοῦ νεωτέρου ἐν τῇ ιε' εἰκόνι «*ὁ μὲν ἐπερείσας ἐν προβολῇ τῷ λαιῷ ποδὶ ἑαυτόν, ὁ Μελέαγρος, καὶ τὴν βάσιν τηρήσας ἀσφαλῶς ἐκδέχεται τὴν ὁρμὴν τοῦ συός, λόγχην ὑποστήσας*», εἶνε ὁ *Μελέαγρος*. Ἀλλ' εἰς τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἀντίκειται ἴσως τὸ γενειῶν αὐτοῦ πρόσωπον, διότι

[1] Ὁ κύων οὗτος εἶνε ἐν ἀναγλύφῳ προστύπῳ, ἐνῷ πᾶσαι αἱ ἄλλαι μορφαὶ εἶνε ἔκτυποι ἱκανῶς ἐξέχουσαι.

[1] Τὰς δύο ταύτας πλευρὰς δὲν ἀπεικονίσαμεν, ἀλλὰ μόνον περιεγράψαμεν συντόμως, ὡς ἀναξίας ὅλως καθ' ἡμᾶς ἀπεικονίσεως.

ὁ Μελέαγρος παρίσταται ἀγένειος[1]· οὐχ ἧττον ὅμως οὐδεμία ἄλλη μορφὴ ἐκ τῶν τῆς σαρκοφάγου δύναται νὰ ἐξηγηθῇ μετὰ μεγαλειτέρας πιθανότητος ὡς Μελέαγρος, οὐδὲ καθίσταται πάλιν πιθανὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ κυριώτερον πρόσωπον τῆς Καλυδωνίας θήρας ἐλλείπει ἀπὸ τῆς παραστάσεως. Ἡ δὲ χαμαὶ πεπτωκυῖα μορφή, ἡ τὸ κέντρον τῆς ὅλης συνθέσεως ἀποτελοῦσα, ἥτις καὶ τρωθεῖσα φαίνεται ὑπὸ τοῦ κάπρου, εἶνε ὁ *Ἀγκαῖος*, ὁ σημαντικώτερος μετὰ τὸν Μελέαγρον τῶν ἡρώων τῶν συμμετασχόντων τῆς θήρας τοῦ Καλυδωνίου κάπρου. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι ὁ Ἀγκαῖος δὲν φέρει ἐνταῦθα, ὡς συνήθως, οὔτε δορὰν οὔτε δίστομον πέλεκυν. Ἡ ἔλλειψις αὕτη τῶν συνήθων ὅπλων τοῦ Ἀγκαίου, ἥτις τὸ κατ' ἐμὲ εἶνε ὅλως τυχαία προελθοῦσα ἐκ τῆς ἐλευθερίας τοῦ τεχνίτου, ἴσως ἤθελε δώσει ἀφορμὴν εἴς τινα νὰ ἐξηγήσῃ τὴν μορφὴν ταύτην ὡς *Ὑλέα* περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Ἀπολλόδωρος[2] ἀναφέρει ὅτι διεφθάρη καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ κάπρου. Ἡ δὲ ἐν τῇ ἀριστερᾷ γωνίᾳ τῆς σαρκοφάγου τὸ τόξον ἐντείνουσα καὶ οὖσα ἑτοίμη νὰ τοξεύσῃ κατὰ τοῦ κάπρου εἶνε ἄνευ ἀμφιβολίας ἡ ἐξ Ἀρκαδίας ἡρωΐς, ἡ πεφιλημένη τῷ Μελεάγρῳ *Ἀταλάντη*. Οἱ δὲ δύο νεανίαι, οἱ ὁμοίαν τὴν στάσιν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν ἔχοντες καὶ κρατοῦντες ὁ μὲν εἷς λαγωβόλον, ὁ δ' ἕτερος δίστομον πέλεκυν, εἶνε πιθανῶς οἱ δύο Θεστιάδαι *Πρόθους* καὶ *Κομήτης*, οἵτινες ἐποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Σκόπα καὶ ἐπὶ τοῦ ἀετώματος τοῦ ἐν Τεγέᾳ ναοῦ τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς, ὡς παραδίδει ἡμῖν ὁ Παυσανίας[3]. Ὑπολείπεται ἀκόμη νὰ ἐξηγηθῇ ὁ νεανίας, ὁ ὑπὲρ τὸν Ἀγκαῖον ἱστάμενος, ὁ τὴν χλαμύδα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος ἐρριμμένην ἔχων· ἀλλὰ τίς εἶνε οὗτος ὡς καὶ ὁ μεταξὺ τῆς Ἀταλάντης καὶ τοῦ Μελεάγρου ἱστάμενος, ἐπίσης δὲ τίνες εἶνε οἱ ἐν τῇ στενῇ πλευρᾷ, οἱ μεταξὺ αὐτῶν τὸν θηρευτικὸν κύνα ἔχοντες; Πάντα ταῦτα εἶνε ἐρωτήματα εἰς τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι εὔκολον νὰ ἀπαντήσωμεν. Πολλοὶ εἶνε βεβαίως οἱ ἥρωες οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν θήραν τοῦ Καλυδωνίου κάπρου, ὧν τὰ ὀνόματα εἶνε γνωστὰ ἡμῖν ἔκ τε τοῦ Ἀπολλοδώρου[1] καὶ ἐξ ἀρχαίων ἀγγειογραφιῶν τῆς θήρας τοῦ Καλυδωνίου κάπρου ἐφ' ὧν εἶνε γεγραμμένα[2]· ἀλλ' ἐκ τούτων καὶ μόνον νὰ ὁρίσωμεν τὰς εἰρημένας μορφάς, ἤθελεν εἶσθαι ὄχι μόνον τολμηρόν, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπισφαλές· ἐκτὸς δὲ τούτου πρέπει νὰ ἔχῃ τις πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ἡ θήρα τοῦ Καλυδωνίου κάπρου ἐπὶ τῶν σαρκοφάγων ἐκλαμβάνεται ὡς ἔνδειξις τῆς ἡρωϊκῆς φύσεως νέου, προώρως ἀποθανόντος, διὰ τοῦτο δὲ καὶ αἱ λίαν αὐθαιρέτως ποικιλλόμεναι πολλάκις μορφαὶ δὲν ἐξηγοῦνται πᾶσαι.

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν ὅτι ὁ κάπρος δὲν ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς παραστάσεως, ὅπως τοῦτο εἶνε σύνηθες ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ τέχνῃ, ἀλλὰ κεῖται πρὸς τὴν γωνίαν τοῦ δεξιοῦ μέρους τῆς πλευρᾶς τῆς λάρνακος, ὅπως οὗτος κεῖται ἄνευ σχεδὸν ἐξαιρέσεως ἐν πάσαις ταῖς σαρκοφάγοις τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, εἰς οὓς καὶ ἡ ἡμετέρα ἀνήκει, ἐξερχόμενος συνήθως ἔκ τινος σπηλαίου, τὸ ὁποῖον ἐνταῦθα δὲν ὑπάρχει.

Κ. Δ. ΜΥΛΩΝΑΣ

---

[1] Ἐπὶ Πομπηϊανῆς τοιχογραφίας εἰκονίζεται ὁ Μελέαγρος γενειῶν (Helbig Wandgemälde ἀριθ. 1166), ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἐξεφράσθησαν ἀμφιβολίαι, διὰ τοῦτο δὲ ἐξηγήθη ὑπ' ἄλλων ἡ μορφὴ ἐκείνη ὡς *Οἰνεύς*.

[2] Ἀπολλ. 1, 8. Πρβλ. καὶ Ovid. Μεταμ. VIII στ. 360.

[3] Παυσ. Βιβ. 8, 45. Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ἀπαντῶσιν οἱ Θεστιάδαι· οἷον ἐν ἀγγείῳ τοῦ Βερολινείου Μουσείου (*Gerhard* Apul. Vas. IX), ἐν τοιχογραφίᾳ Πομπηϊανῇ, (*Helbig* Wandgemälde ἀριθ. 1165, Mus. Borb. VII 2., *Kekulé* De fabula Meleagra σελ. 41). Πρβλ. καὶ τὴν νεωτάτην πραγματείαν τοῦ *Immerwahr de Atalanta*, ἔνθα εἶνε συνειλεγμένα ἐπιμελῶς πάντα τὰ ἔργα τῆς τέχνης τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν θήραν τοῦ Καλυδωνίου κάπρου.

[1] Ἀπολλ. 1, 8.

[2] Οὕτως ἐν τῷ περιφήμῳ ἀγγείῳ τοῦ *Κλιτίου* καὶ *Ἐργοτίμου*, ἐκδοθέντι ἐν Monum. d. Inst. 4, πίν. 54-58, καὶ ἐν τῷ τῆς συλλογῆς τοῦ Μονάχου (Otto Jahn Catalog. ἀριθ. 333), ἀπεικονισθέντι ἐν Mon. d. Inst. 4, 50 καὶ ἐν Gerhard A. V. 135, 136.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

ΤΑΦΟΣ ΘΟΛΩΤΟΣ ΕΝ ΚΑΜΠΩ

Ἐν τῇ Ἐφημερίδι ταύτῃ (1889 σελ. 136) ὁμιλῶν περί τινος ἐν τῷ Ταϋγέτῳ παρὰ τὸ χωρίον Ἄρνα μεσημβρινοανατολικῶς τῆς Σπάρτης ἀνακαλυφθέντος τάφου τῆς μυκηναίας ἐποχῆς ἔγραψα, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐρευνηθῇ, ἂν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Ταϋγέτου, παρὰ τὴν Καρδαμύλην καὶ τὰς Θαλάμας, σώζωνται λείψανα τῆς ἐποχῆς ταύτης· διότι ὑπέθετον ὅτι ἔπρεπε καὶ ἐκεῖ νὰ εὑρίσκωνται τοιαῦτα. Δὲν ἐγίνωσκον δὲ τότε, ὅτι ἤδη τρία ἔτη πρότερον εἶχεν ἀνακαλυφθῇ δύο ὥρας πρὸς βορρᾶν τῆς Καρδαμύλης, παρὰ τὸν Κάμπον, πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Ἀβίας, τάφος θολωτός, ὅστις ὅμως εἶχε μείνει ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀρχαιολόγους μέχρις ἐσχάτων, ὅτε ἐγὼ πληροφορηθεὶς περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ παρὰ φίλων ἀνέφερα ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ 1890 εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν, αὕτη δὲ δὶς κατ' ἐπανάληψιν μ' ἔστειλεν ἐκεῖ, τὸ μὲν πρῶτον χάριν πληρεστέρων πληροφοριῶν, εἶτα δ' ὅπως τὸν ἀνασκάψω. Ἡ ἐργασία ἐπερατώθη κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου τοῦ παρόντος ἔτους.

Ὁ τάφος κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἐγείρεται τὸ φρούριον τῆς Ζαρνάτας, τὸ κατέχον τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Γερηνίας πιθανῶς. Τῆς θόλου ἡ κορυφὴ ἔχει καταρρεύσει, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ δρόμου ἔχει καταστραφῆ· τὸ στόμιον ὅμως καὶ ἡ περιφέρεια τῆς θόλου μέχρις ὕψους 3.25 μ. περίπου σώζονται καλῶς. Ὁ δρόμος ἔχει μῆκος 12.85 μ. καὶ πλάτος 2.18 μ., εἶναι δ' ἐκτισμέναι αἱ πλευραί του διὰ λίθων μικρῶν καὶ ἀργῶν μετὰ πηλοῦ. Τὸ στόμιον ἔχει ὕψος 2.65 μ., πλάτος κάτω μὲν 1.64 μ., ἄνω δὲ 1.50 μ. καὶ βάθος ἄνω 3.62 μ., κάτω δὲ 3.09 μ. Αἱ πλευραὶ τούτου εἶναι ᾠκοδομημέναι ἐκ λίθων πελεκητῶν (τιτανολίθων, ἀμμολίθων καί τινων τροχμαλοπαγῶν) τετραπλεύρων, οὐχ ἧττον ὅμως ὑπάρχουσι καὶ μικροὶ χάλικες πληροῦντες τὰ χάσματα τῶν ἁρμῶν· γενικῶς δὲ οἱ λίθοι οὗτοι εἶναι εὐμεγέθεις (εἷς ἔχει μῆκος 1.52 μ.). Τὸ ὑπέρθυρον ἀποτελοῦσι τρεῖς μεγάλαι πλάκες ἔκ τινος τιτανολίθου, οὗ ὅμως ὅμοιος, ὡς μ' ἐβεβαίωσαν, δὲν εὑρίσκεται πλησίον τοῦ Κάμπου. Τῶν πλακῶν ἡ ἐξωτάτη (πρὸς τὸν δρόμον) ἔχει μῆκος 2.84 μ., πλάτος 0.85 μ. καὶ πάχος 0.47 μ.· τῶν λοιπῶν δύο ἡ μὲν μεσαία ἔχει πλάτος 1.07 μ., ἡ δ' ἑτέρα 1.75 μ. Ἄνωθι τῆς ἐξωτάτης σώζονται τρεῖς λίθοι, οἵτινες καταφανῶς ἀπετέλουν τὸν κατώτατον δόμον τοῦ τοίχου, δι' οὗ ἐφράσσετο τὸ τρίγωνον. Ἡ θόλος, καθ' ὅσον σώζεται, εἶναι ἐκτισμένη ὡσαύτως ἐκ πελεκητῶν λίθων, ἀλλὰ μικροτέρων ἢ αἱ πλευραὶ τοῦ στομίου, διότι ἔχουσιν αἱ πλεῖσται μῆκος 0.20 μ. ἕως 0.40 μ. Ἐν τῇ κατασκευῇ δὲ αὐτῆς, ὅπως καὶ ἐν τῇ τῶν πλευρῶν τοῦ στομίου εἶναι φανερὰ ἡ τάσις πρὸς ἐπίτευξιν ἰσοδομίας, ἀλλὰ δὲν κατορθοῦται τοῦτο ἢ ἀτελῶς· παρατηροῦνται δὲ καὶ ἐνταῦθα, μάλιστα ἐν τοῖς κατωτάτοις δόμοις, πολλοὶ χάλικες μεταξὺ τῶν ἁρμῶν.

Ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ δρόμου ἐπείσθην ὅτι δὲν εἶχον ταφῇ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐν τῷ τάφῳ, πλὴν τούτου δέ, ὅταν κατέπεσεν ἡ κορυφὴ τῆς θόλου (ὅπερ συνέβη ἀναμφιβόλως ἐν τῇ ἀρχαιότητι), οἱ πρῶτοι κατελθόντες εἰς αὐτὸν ἀφήρεσαν βεβαίως ὅσα ἐκ τῶν κτερισμάτων εὗρον. Ἐκ τούτων ἐξηγεῖται ἡ πενιχρότης τῶν εὑρημάτων· διότι εὑρέθησαν μόνον κοσμήματά τινα ἐξ ὑέλου κυανόχρου, εἷς κτεὶς ὀστέϊνος, εἷς λίθος (ἀχάτης) φέρων γλυφὰς δύο αἰγάγρων, τεμάχιά τινα ἀγγείων ἢ ἄνευ κοσμημάτων ἢ μετὰ ταινιῶν μόνον, ὀλίγα χρυσᾶ κοσμήματα συνήθη τῇ μυκηναίᾳ ἐποχῇ καί τινα φύλλα ὡσαύτως χρυσᾶ, πολλὰ λίθινα σφονδύλια (ἢ κομβία) καὶ τέλος — τὰ κυριώτατα τῶν εὑρημάτων — δύο μολύβδινα εἰδώλια, τὸ μὲν ἀνδρικόν, τὸ δὲ γυναικεῖον· τὸ πρῶτον, ὅπερ διατηρεῖται κάλλιον, ἔχει ὕψος 0.12 μ. καὶ φορεῖ περίζωμα ὅμοιον ἐκείνῳ, δι' οὗ καὶ οἱ ἐπὶ τῶν ποτηρίων τοῦ Βαφειοῦ ἄνδρες σκεπάζουσι τὰ αἰδοῖα· ἐν τῷ μολυ-

βδίνῳ εἰδωλίῳ ὅμως εἶναι σαφέστερος ὁ τρόπος τῆς περιζώσεως, διότι διακρίνεται καλῶς, ὅτι ἀπὸ ζώνης περιβαλλούσης τὴν ὀσφὺν κατέρχεται ὀπίσω ὕφασμα τριγωνικόν, οὗ τὸ ἄκρον ἀνελκυόμενον ἔμπροσθεν διὰ τῶν σκελῶν συνάπτεται πάλιν τῇ ζώνῃ· καὶ κατὰ τὴν τέχνην δὲ ὁμοιάζει πολὺ τὸ νῦν ἀνακαλυφθὲν εἰδώλιον τοῖς ἐπὶ τῶν ποτηρίων ἀνδράσι· διότι καὶ ὁ τύπος τοῦ προσώπου εἶναι παρεμφερὴς καὶ οἱ μυῶνες τῶν βραχιόνων καὶ τῶν σκελῶν εἶναι καὶ ἐν τούτῳ καθ' ὑπερβολὴν δυνατοὶ πεπλασμένοι, ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν ποτηρίων, διαφέρει ὅμως ἡ κόμη, δὲν εἶναι δὲ καὶ ὑποδεδεμένον τὸ εἰδώλιον. Τὸ ἄλλο, ὃ παριστᾷ γυναῖκα, ἔχει ὕψος 0.085 μ.· φορεῖ δὲ τοῦτο ἐσθῆτα προσφυᾶ μὲν τῷ σώματι περὶ τὸ στῆθος, πλατεῖαν δὲ κάτω καὶ ἄνευ τῶν συνήθων στολίδων, ἀλλ' ἁπλῆν, ὡς εἶναι ἡ τῶν πηλίνων εἰδωλίων. Οἱ πόδες δὲν φαίνονται ὑπὸ τὴν ἐσθῆτα, περὶ δὲ τὴν κόμην φαίνεται ὅτι φορεῖ ταινίαν. Ὀστᾶ ἐν τῷ τάφῳ δὲν εὑρέθησαν ἢ μᾶλλον εὑρέθησαν μέν τινα, δὲν ἦτο ὅμως δυνατὸν νὰ διακριθῶσιν ἀπὸ τῶν ἐν ὑστερωτέροις χρόνοις μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς κορυφῆς τῆς θόλου ἄνωθεν καταπεσόντων.

25 Ἰουλίου 1891

Χρ. Τσουντας

ΤΙΣΥΡΟΣ, ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΣ

Ἐπὶ Κρητικῶν νομισμάτων κατὰ πάντα ὁμοίων πρὸς τὰ τῆς Γόρτυνος ἐκδεδομένων ἁπάντων τὸ τελευταῖον ὑπὸ Σβορώνου ἐν Numismatique de la Crète ancienne (Macon 1890) σελ. 161 ἀριθ. 27-30, πίν. XIII 1—5 ἀναγινώσκεται ἡ ἐπιγραφὴ SOϘVMST ἤτοι *Τισυροι*. Τὴν γνώμην τοῦ von Sallet (Die Umschrift der Europa auf Silbermünzen von Gortyna, ἐν τῇ Zeitschrift f. Num. VI σελ. 263 κ. ἑξ.) ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὸ ὄρος *Τίτυρον* ἤλεγξεν ὁ Σβορῶνος ἐν διατριβῇ δημοσιευθείσῃ ἐν Numism. Chronicle VII σελ. 126 ἑξ. ἐπιγραφομένῃ δὲ The inscription Τίσυροι on coins of Gortyna, καὶ προσεπάθησε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὸ *Τίσυροι* τοῦτο εἶνε ἐθνικὸν καὶ ἐπίθετον τῶν Γορτυνίων, ὁποῖα τὰ παρ' Ἡσυχίῳ μνημονευόμενα *Καρτεμνίδες* καὶ *Κορύστιοι*. Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Σβορώνου ἡμεῖς δὲν ἐτολμήσαμεν νὰ ἀποδεχθῶμεν ἐν τῇ ἀρτίως δημοσιευθείσῃ πραγματείᾳ «Περὶ τῆς Κρητικῆς διαλέκτου» σελ. 85, ὡς οὐδὲ τὴν ὑποψίαν τοῦ Comparetti ὅτι ἡ αὐτὴ λέξις περιέχεται ἐν τῷ ΔϟΜVΡΟΓΘϟΘϟ ἐπιγραφῆς τινος ἐξ Ἐλευθερνῶν δημοσιευθείσης τὸ πρῶτον ὑπὸ Fabricius ἐν Athen. Mittheilungem X (1885) σελ. 92, εἶτα δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Comparetti ἐν Museo Italiano II σελ. 167. Βραδύτερον ἀνεύρομεν κατὰ τύχην ἐν τοῖς παλαιοῖς σχολίοις εἰς Θεόκριτον III, 2 Ahrens τὸ ἑξῆς χωρίον, ὅπερ ἄπορον πῶς διέλαθε μέχρι τοῦδε πάντας τοὺς περὶ τῶν Κρητικῶν πόλεων πραγματευθέντας· «ὄνομα κύριον ὁ Τίτυρος, τινὲς φασίν, ὡς τὸ Σιληνὸς ὁ Σικελιώτης. Ἄλλοι δὲ τοὺς τράγους· ἕτεροι τοὺς Σατύρους· *ἔνιοι ὄνομα πόλεως Κρήτης*». Ὁ Σβορῶνος, πρὸς ὃν ἀνεκοινώσαμεν ταῦτα, ὁμολογεῖ μὲν ὅτι δύναται ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Θεοκρίτου νὰ ἐννοῇ πόλιν τέως ἄγνωστον τῆς Κρήτης, εἰς ἣν τότε θὰ ἀνήκωσι βεβαίως τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος νομίσματα, ὑπέδειξε μάλιστα ἡμῖν τὸ παράδειγμα νομισμάτων τῆς Φαιστοῦ Numism. de la Crète anc. σελ. 254, ἀριθ. 1 πίν. XXII 34) ἐχόντων ἀκριβῶς τὸν αὐτὸν τύπον πρὸς τὰ τῆς Γόρτυνος (Αὐτόθι σελ. 158 ἀρ. 1, πίν. XII 21), ἐν τούτοις θεωρεῖ πιθανωτέραν τὴν προτέραν αὐτοῦ γνώμην ὅτι τὰ νομίσματα ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς αὐτὴν τὴν Γόρτυνα, τὸ δὲ *Τίσυροι* εἶνε ἐπίθετον τῶν Γορτυνίων, διότι ταῦτα χρονολογικῶς κεῖνται μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτάτων νομισμάτων τῆς Γόρτυνος μετὰ τοῦ ἐγκοίλου τετραγώνου καὶ τῶν νεωτέρων μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΓΟΡΤVΝΙΟΝ, *ἄλλα δὲ νομίσματα τῆς Γόρτυνος σύγχρονα πρὸς αὐτὰ δὲν ὑπάρχουσιν*. Ὁ χρόνος πιθανῶς θὰ λύσῃ τὸ δευτερεῦον ζήτημα τοῦτο· ἀλλὰ τόσον τοὐλάχιστον ἐκ τῆς γνώμης τοῦ Σβορώνου βεβαιοῦται ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ Σχολιαστοῦ τοῦ Θεοκρίτου, ὅτι τὸ *Τίσυροι* εἶνε ἐθνικόν.

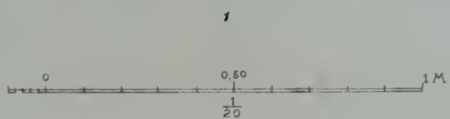
Ἀνδρέας Σκιάς

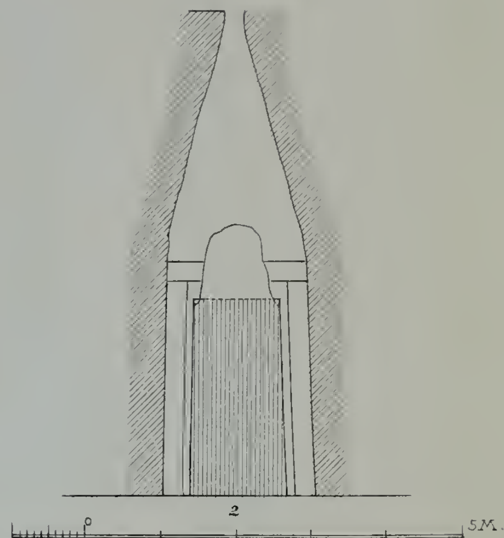
(Ἐξεδόθη τῇ 12ᾳ Αὐγούστου 1891)

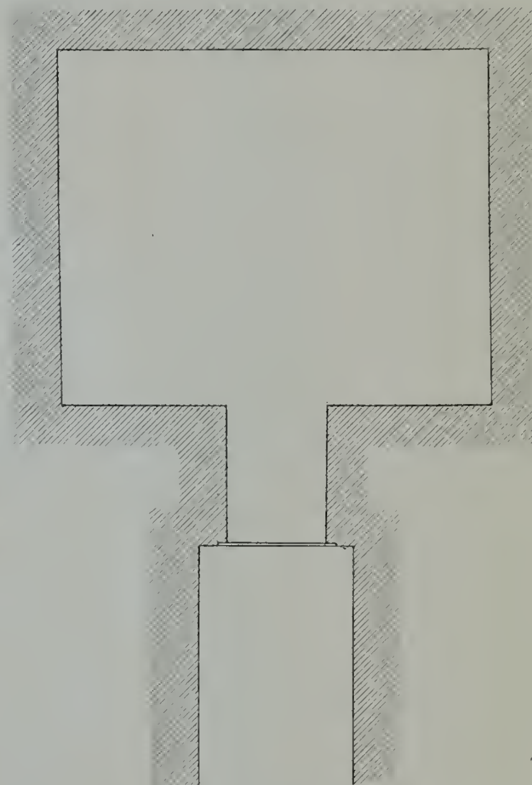

1α

1

3

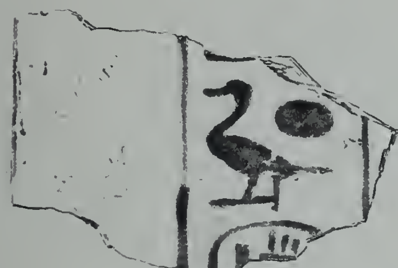
Κ ΜΥΚΗΝΩΝ

ΕΚ ΜΥΚΗΝΩΝ

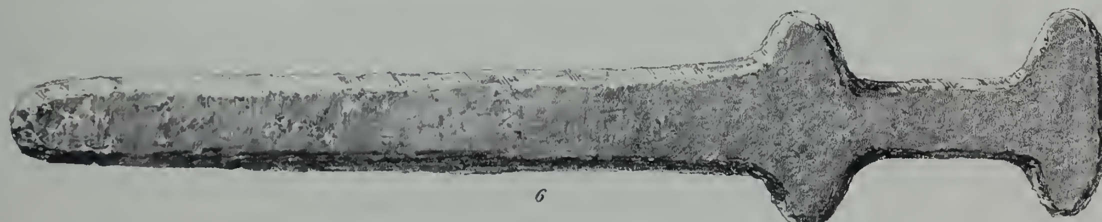

1

2

3

4

5

6

ΕΚ ΜΥΚΗΝΩΝ

ΑΓΑΛΜΑ ΘΕΜΙΔΟΣ

ΑΓΑΛΜΑ ΙΕΡΕΙΑΣ

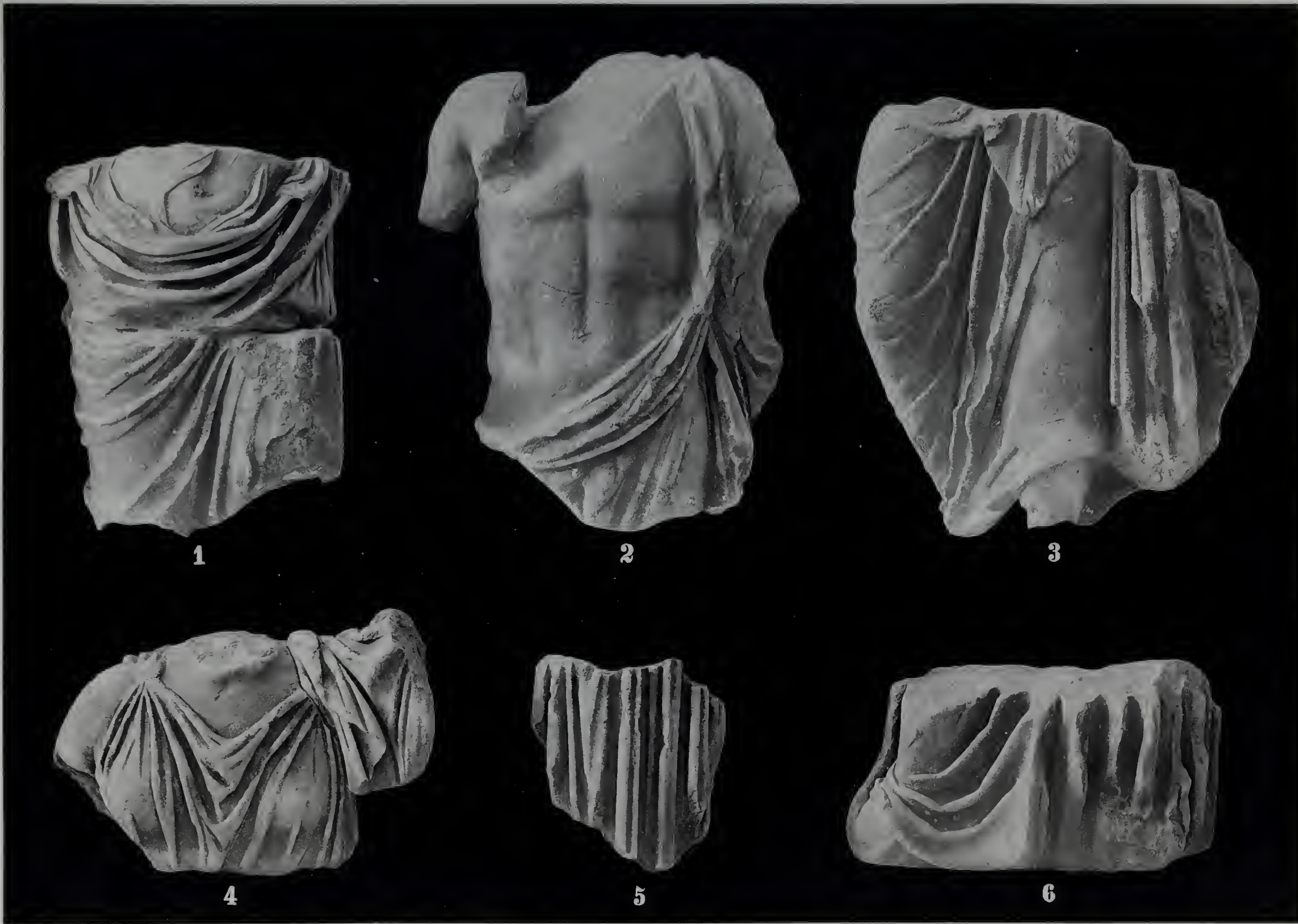
ΑΓΑΛΜΑ ΠΑΙΔΟΣ

ΑΓΑΛΜΑ ΕΡΜΑΪΚΟΝ

ΛΕΙΨΑΝΑ ΦΕΙΔΙΑΚΟΥ ΑΝΑΓΛΥΦΟΥ

ΛΕΙΨΑΝΑ ΦΕΙΔΙΑΚΟΥ ΑΝΑΓΛΥΦΟΥ

ΑΓΓΕΙΟΝ ΕΚ ΣΚΥΡΟΥ (;)

ΕΙΔΩΛΟΝ ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΕΙΔΩΛΙΟΝ ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΝ ΚΑΙ ΠΩΡΙΝΟΝ ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΓΩΡΙΝΑ ΑΓΑΛΜΑΤΑ ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙ ΠΩΡΙΝΑΙ ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΑΓΑΛΜΑ «ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΜΟΡΦΗΣ» ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

1892

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1893

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

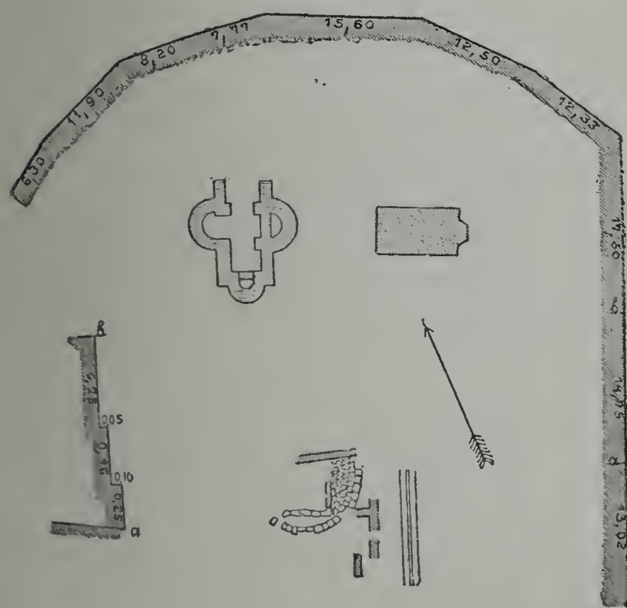
ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΑΜΥΚΛΑΙΟΥ

(Πίν. 1-4)

Περὶ τοῦ ἐν Ἀμύκλαις ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος πρῶτος ὁ Leake (Travels in the Morea I σελ. 144 ἑξ.) ὑπέθεσεν, ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, μετ' αὐτὸν δὲ πολλοὶ ἄλλοι· βέβαιον ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ τὸ πρᾶγμα καὶ διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε προπέρυσιν (1890) ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία νὰ ἐξακριβώσῃ τὰ κατὰ τὴν θέσιν τοῦ ἱεροῦ δι' ἀνασκαφῆς, ἧς τὴν διεύθυνσιν ἀνέθηκεν εἰς ἐμέ.

Ὁ λόφος τῆς Ἁγίας Κυριακῆς εὑρίσκεται μίαν ὥραν πρὸς μεσημβρίαν τῆς Σπάρτης, δεξιὰ τῆς

ὁδοῦ, ἥτις πρὸ τῆς κατασκευῆς τῆς νῦν ἐν χρήσει ἁμαξιτοῦ ἦγεν εἰς Γύθειον, καὶ εἶναι πανταχόθεν ἐλεύθερος πλὴν ἀπὸ δυσμῶν· διότι ἐνταῦθα συνέχεται μετὰ λοφοσειρᾶς χαμηλοτέρας ἐκτεινομένης εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν· αἱ πλευραὶ καὶ ἡ κορυφὴ τοῦ λόφου εἶναι κεκαλυμμέναι ὑπὸ γῆς, ὥστε καλλιεργεῖται ὅλος, φέρει δὲ καὶ πολλὰς ἐλαίας· ὁ βράχος μόνον εἰς ὀλίγα μέρη φαίνεται. Ἡ ὑψίστη κορυφή του εὑρίσκεται πρὸς τὸ ΜΑ μέρος καὶ κατέχεται ὑπὸ τῆς σημερινῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Κυριακῆς (τοῦ ἐν τῷ παρακειμένῳ σχεδιάσματι τετραπλεύρου κτιρίου μεθ' ἀψῖδος ἐν τῇ ἀνατολικῇ πλευρᾷ), αἱ δὲ κλιτύες κατέρχονται ἱκανῶς μὲν ἀποτόμως πρὸς τὰ ΒΑ, ἠρέμα δὲ πρὸς μεσημβρίαν καὶ δυσμάς· ἡ δὲ ΒΔ κλιτὺς κατερχομένη ὡσαύτως λίαν ἠρέμα μέχρι τινὸς ὑψοῦται εἶτα πάλιν ὀλίγον τι καὶ σχηματίζει οὕτω δευτέραν κορυφὴν χαμηλοτέραν μὲν τῆς πρώτης, ἀλλ' ἐπίπεδον ἐντελῶς· ἕνεκα δὲ τοῦ ἐπιπέδου αὐτῆς βεβαίως ὑπέθεσεν ὁ Bursian (Geogr. von Griechenl. II σ. 130), ὅτι ἐπὶ ταύτης ἔκειτο τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος.

Πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν οὐδὲν ἄλλο ἴχνος ἀρχαιότητος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ λόφου πλὴν ὀγκολίθων τινῶν, ἐφ' ὧν ἑδράζεται τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ ἐκκλησιδίου τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, καὶ τοίχου τινὸς ἐκ μικροτέρων ὀγκολίθων ΜΔ τοῦ ἐκκλησιδίου· ἀλλὰ καὶ ὁ τοῖχος οὗτος καὶ τὸ κρηπίδωμα τοῦ ἐκκλησιδίου εἶναι προφανῶς χρόνων οὐχὶ λίαν παλαιῶν· πλὴν τούτων γνωστὰ ἦσαν διάφορα μάρμαρα ἐντετειχισμένα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἓν ἐνεπίγραφον, οὗ τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει ἀντιγράψῃ ἤδη ὁ Fourmont (C.I.G. 1474).

Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ λόφου ἔχουσιν ἴδει διάφοροι περιηγηταὶ πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν καὶ λείψανα τοῦ περιβόλου, πρὸ τῆς ἐνάρξεως ὅμως τῶν ἀνασκαφῶν μόλις δύο ἢ τρεῖς ὀγκόλιθοι ἐξ αὐτοῦ ἦσαν ἔτι ὁρατοί, διότι ἄλλοι μὲν ἀφηρέθησαν καὶ μετηνέχθησαν ἀλλαχόσε, ἄλλοι δὲ καλλιεργουμένου τοῦ λόφου ἐκαλύφθησαν ὑπὸ γῆς.

Διὰ τῶν ἀνασκαφῶν ἀπεδείχθη νῦν ἀναμφισβη-

τήτως, ὅτι τῷ ὄντι τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐνταῦθα ἔκειτο· τὴν σπουδαιοτάτην δὲ τῶν ἀποδείξεων ἀποτελοῦσι δεκαπέντε τεμάχια κεράμων στέγης εὑρεθέντα εἰς διάφορα μέρη τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τοῦ λόφου, ἣν περιβάλλει ἐξ ἀνατολῶν καὶ βορρᾶ ὁ περίβολος (ὅρα τὸ σχέδιον). Αἱ πλεῖσται τῶν κεράμων τούτων ἔκειντο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἄλλαι δ' εὑρέθησαν ἔξω τοῦ περιβόλου ἐπὶ τῆς ΒΑ κλιτύος τοῦ λόφου· οἱ ἐργάται, εἰς οὓς ὑπεσχέθην μικρὰ δῶρα, ἐάν μοι ἔφερον ἐνεπιγράφους κεράμους, ἀνεῦρον αὐτὰς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Αἱ ἐπιγραφαὶ ἐξετυπώθησαν ἐπὶ τῶν κεράμων διὰ σφραγῖδος, ἐπὶ μιᾶς δὲ ἀναγινώσκεται δὶς ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή, ἤτοι

1) ΛΛΩΙ
ΜΥΚΛΑΙΟΙ
ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ

Αἱ λοιπαὶ εἶναι αἱ ἀκόλουθοι·

2) ΛΛ
///ΝΛΜΥΚΛΑΙΟ///

3) ΛΑ
///ΠΟΛΛΩΝ///

4) ///FΛΛ..Ο.
/// ΜΥΚΛΑΙΟ

5) ΥΚΛΑΙΟ

6) ///ΟΛΛΩ

7) ΑΠΟ
ΞΝΑ

8) ΑΠΟ///
ΕΝΑ///

9) /// ΠΟΛ///
///ΑΜΥ

10) ΙΑΜΙ
ΩΝ

11) ΑΤ///
ΕΝΑ

12) ΛΠΟ

13) ///ΜΟΣ
ΟΙ

14) ///ΜΟΣ
ΙΟΙ.

15) ///ΟΣ

Πλὴν τῆς τελευταίας αἱ λοιπαὶ ἅπασαι συμπληροῦνται εὐκόλως εἰς *Ἀπόλλωνος* ἤ, ὡς ἐν ἀρ. 4, *Ἀπέλλωνος ἐν Ἀμυκλαίοι*, αὕτη δ' ἦτο, ὡς φαίνεται ἡ ἐπίσημος ὀνομασία, διότι καὶ ἐν τῇ παρὰ Θουκυδίδῃ (V 23) συνθήκῃ τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους λέγεται: «στήλην στῆσαι . . . τὴν μὲν ἐν Λακεδαίμονι παρ' Ἀπόλλωνι ἐν Ἀμυκλαίῳ». Πλὴν τούτων εὑρέθη καὶ ἄλλη μία κέραμος μετ' ἐπιγραφῆς ἀρχαιοτέρας ἐχούσης οὕτω·

///ΜΟΣΙΟΣ
/// ΦΙΛΟΚΛ///.

Καὶ αἱ ἀρ. 13-15 δὲ φαίνονται ἀρχαιότεραι τῶν λοιπῶν. Ὡσαύτως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἀνεκαλύφθησαν καὶ τὰ ἑξῆς τέσσαρα τεμάχια ὀστράκων, ἴσως ἀπὸ μεγάλων ἀγγείων, ἔχοντα ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν ἐπιφανειῶν γάνωμα μέλαν καὶ ἐγχαράκτους δι' ὀξέος ἐργαλείου τὰς ἑξῆς ἐπιγραφάς.

1.

ΝΙΚΑΗΙΠΓ

2.

ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣ

3.

ΣΦΙΑ
ΟΣΜΕΝ
Ν\ ΘΟΝ

4.

ΙΗΙΞΠ

ΑΤΑΜΞ///

Ὁ περίβολος εἶναι ἐκτισμένος ἐκ μεγάλων τροχμαλοπαγῶν λίθων καλῶς ἐξειργασμένων, συνδεομένων δὲ μετ᾽ ἀλλήλων διὰ σιδηρῶν συνδέσμων καὶ μολύβδου· οἱ μέγιστοι τῶν λίθων ἔχουσι μῆκος 2 ἕως 2,30 μέτρων καὶ ὕψος μέχρι 0,75 μ. Σώζεται δ᾽ ὁ περίβολος εἴς τινα μέρη μέχρι ὕψους 1,90, τὸ ὅλον δὲ σωζόμενον μῆκος αὐτοῦ εἶναι 104 μέτρων περίπου. Εἰς τὸ μῆκος τοῦτο ὅμως δὲν περιλαμβάνεται τὸ ἄκρον τῆς ΜΑ πλευρᾶς ἀπὸ τοῦ σημείου α τὸ διὰ διακεκομμένων γραμμῶν δηλωθέν, διότι τοῦτο εἶναι ἐκτισμένον ἐκ λίθων ἀργῶν οὐχὶ πολὺ μεγάλων μετὰ πηλοῦ, μόνον δ᾽ εἰς τὸ ἀνώτατον σήμερον σωζόμενον μέρος αὐτοῦ εὑρίσκονται ὀλίγοι πελεκητοὶ ἀμμόλιθοι καὶ πιθανὸν εἶναι, ὅτι ἀρχικῶς μόνον οὗτοι ἦσαν ὁρατοί, ἐν ᾧ τὰ ἐξ ἀργῶν λίθων κατώτερα μέρη ἀπετέλουν τὰ ἐν τῇ γῇ κεχωσμένα θεμέλια· κατὰ τὸ σημεῖον δ᾽ ἔνθα τὸ τμῆμα τοῦτο συνάπτεται μετὰ τοῦ λοιποῦ περιβόλου τοῦ ἐκ μεγάλων κανονικῶν λίθων ᾠκοδομημένου σχηματίζει ἀγκῶνα μὴ σημειωθέντα ἐν τῷ σχεδίῳ ἕνεκα τῆς σμικρᾶς αὐτοῦ κλίμακος, ἐκ τοῦ ἀγκῶνος ὅμως τούτου γίνεται δῆλον, ὅτι τὸ ἐξ ἀργῶν λίθων τμῆμα εἶναι λείψανον ἀρχαιοτέρου περιβόλου, ὅστις καμπτόμενος κατὰ τὸ σημεῖον α διηυθύνετο ἐκεῖθεν σχεδὸν ἀκριβῶς πρὸς βορρᾶν ἤτοι πρὸς τὴν σημερινὴν ἐκκλησίαν· ὥστε ἀρχικῶς ὁ περίβολος περιελάμβανε χῶρον μικρότερον τοῦ μετὰ ταῦτα.

Τὸ τμῆμα βγ τὸ διὰ στιγμῶν δηλωθὲν ἀνήκει εἰς τὸν νεώτερον τὸν ἐκ κανονικῶν λίθων ᾠκοδομημένον περίβολον, εἶναι ὅμως σήμερον μέχρι τῶν θεμελίων κατεστραμμένον.

Τὸ τμῆμα αβ, οὗ τομὴν βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ σχεδίῳ, διαφέρει τοῦ λοιποῦ περιβόλου, διότι εἶναι ἐπιμελέστερον ἐξειργασμένον καὶ διότι τὸ τεῖχος ἐνταῦθα σχηματίζει δύο οἱονεὶ βαθμῖδας, ἐν ᾧ ἀπὸ τοῦ σημείου γ καὶ πέραν μόνον ὁ κατώτατος δόμος τοῦ τείχους ἐξέχει ὀλίγον, τοῦτο δὲ χάριν ἀσφαλεστέρας θεμελιώσεως· ὁ τρόπος λοιπὸν τῆς οἰκοδομίας τοῦ τμήματος αβ δὲν ἔχει βεβαίως μόνον τὴν στερεότητα ὡς σκοπόν, διότι ἕνεκα τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἐδάφους ἡ ΒΑ πλευρὰ εἶχεν ἴσην τοὐλάχιστον ἀνάγκην στερεότητος· ἴσως κατεσκεύασαν τὴν ΜΑ πλευρὰν ἐπιμελεστέραν καὶ ὡραιοτέραν, διότι αὕτη ἔβλεπε πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἀμυκλῶν.

Εἰς τὸ βορειοδυτικὸν ἄκρον ὁ περίβολος φαίνεται σήμερον κατεστραμμένος, ἀπίθανον δὲ εἶναι νὰ ἐξηκολούθει ἀρχικῶς ἐπὶ πολὺ ἔτι πέραν, διότι ἐνταῦθα ὁ λόφος προεκτείνεται, ὡς εἴπομεν, εἰς τὴν δευτέραν κορυφήν, ἥτις ἀναμφιβόλως ἀπεκλείετο τοῦ περιβόλου, ἐπὶ δὲ τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἑνοῦντος τὰς δύο κορυφὰς δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη τοίχου ὅπως συγκρατῇ τὰ χώματα, τοῦ μέρους ὄντος ἐνταῦθα σχεδὸν ἐντελῶς ἐπιπέδου. Καὶ κατὰ τὴν δυτικὴν δὲ καὶ τὴν μεσημβρινοδυτικὴν πλευρὰν οὐδὲν ἴχνος περιβόλου ἀνεκαλύφθη. Ἐπειδὴ δέ, ὡς εἴπομεν ἤδη, ὁ λόφος ἀνυψοῦται μὲν ἱκανῶς ἀποτόμως ἐκ βορρᾶ καὶ ἀνατολῶν, κατέρχεται δ᾽ ἠρέμα πρὸς τὰς λοιπὰς πλευράς, ἕπεται ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη περιβόλου συγκρατοῦντος τὰ ἐπὶ τῶν πλευρῶν χώματα εἰμὴ ὅπου καὶ σώζεται· ὁ περίβολος λοιπὸν εἶναι κυρίως ἀνάλημμα χάριν τῶν χωμάτων, δὲν περιέβαλλε δὲ ὅλον τὸν ἱερὸν χῶρον, ὅστις κατὰ τὴν δυτικὴν καὶ μεσημβρινοδυτικὴν πλευρὰν μόνον δι᾽ ὅρων ἐχωρίζετο ἀπὸ τῶν πέριξ βεβήλων τόπων. Ἴσως μάλιστα ἀπὸ σκοποῦ οἱ Σπαρτιᾶται δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπεκτείνωσι τὸ τεῖχος περὶ ὅλον τὸν λόφον ἐκ φόβου μὴ καταληφθὲν ὑπὸ τῶν ὑπηκόων των χρησιμεύσῃ αὐτοῖς ὡς φρούριον ἐπικίνδυνον ἕνεκα τῆς ὀχυρᾶς καὶ ἄλλως στρατηγικωτάτης θέσεώς του [1].

Τὸ πάχος τοῦ περιβόλου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μετρηθῇ, διότι ὡς ἀνάλημμα μίαν μόνον ὄψιν ἔχει, τὴν πρὸς τὰ ἔξω· ἔσωθεν δὲ τῆς ἐκ κανονικῶν λίθων ἐπενδύσεως ὑπῆρχον λίθοι ἀργοὶ ἀτάκτως ἐρριμμένοι καὶ χώματα σχεδὸν ἐντελῶς καθαρά, ῥιφθέντα δηλαδὴ ἐκεῖ ἀμέσως πρὸς ἰσοπέδωσιν ὅπως ἐξεσκάφησαν ἐπὶ τόπου κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ περιβόλου, διὸ ὀλίγιστα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα εὑρέθησαν ἐν αὐτοῖς. Τὸ βάθος τῆς ἐπιχώσεως

[1] Ὁ ἐκ πελεκητῶν λίθων περίβολός μοι φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἀρχαιότερος τοῦ πέμπτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος καὶ ἕνεκα τούτου τὰ λείψανα αὐτοῦ δὲν δύνανται βεβαίως νὰ ἦναι λείψανα τοῦ ὑπὸ τοῦ Τηλέκλου καταστραφέντος τείχους τῶν Ἀμυκλῶν, ὡς νομίζει ὁ Bursian (ἔ.ἀ. σ. 130). Ἐν γένει δὲ πιστεύω, ὅτι αἱ Ἀμύκλαι οὐδέποτε ἔκειντο ἀλλαχοῦ ἢ ὅπου καὶ ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἤτοι παρὰ τὸ χωρίον Μαχμούτμπεϋ ἐν τῷ πεδίῳ, οὐχὶ ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ. Διότι εἶναι χαρακτηριστικὸν πολλῶν ἐκ τῶν ἐνδοξοτάτων ἐν τῇ μυκηναΐκῇ λεγομένῃ ἐποχῇ πόλεων τὸ ὅτι ἔκειντο ἐπὶ ἐδάφους χθαμαλοῦ καὶ ἑλώδους· οὕτω ἰδίως ὁ ἀρχαιότερος Ὀρχομενὸς ὁ ἐν τῇ Κωπαΐδι κείμενος καὶ ἡ Τίρυνς, ἧς ἡ ἀκρόπολις ὑψοῦται ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης οὐχὶ πολλὰ μέτρα, περιεβάλλετο δ᾽ ἄλλοτε ἀναμφιβόλως ὑπὸ ἑλῶν. Περὶ τοῦ θέματος ὅμως τούτου ἴσως γράψομεν ἀλλαχοῦ πλείονα.

πλησίον τοῦ περιβόλου, ὡς ἐννοεῖται ἐκ τῶν ἐκτεθέντων, ἦτο σχεδὸν ἴσον τῷ σωζομένῳ ὕψει αὐτοῦ· ὅσον ἀνηρχόμεθα ὅμως πρὸς τὰ ὑψηλότερα μέρη τοῦ λόφου, τόσον ἡ ἐπίχωσις ἐγίνετο μικροτέρα, τὸ πλεῖστον δὲ τῆς ἐκτάσεως αὐτοῦ ἐκαλύπτετο ὑπὸ ἐπιχώσεως μικροτέρας τοῦ μέτρου. Τοῦτο καὶ ἡ ἔλλειψις λίθων χρησίμων ἐν τοῖς πέριξ τοῦ λόφου τῆς Ἁγίας Κυριακῆς εἶναι τὰ αἴτια, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἐλάχιστα λείψανα ἀρχαιότητος ἐσώθησαν· οἱ περιοικοῦντες, πιθανῶς ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐνταῦθα ἀνεζήτουν πρόχειρον ὑλικὸν πρὸς οἰκοδομὴν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν κτιρίων· ὁ περίβολος ἐσώθη σχετικῶς κάλλιον ἐν μέρει μὲν ἴσως διότι καὶ οἱ τὴν πρώτην ἐκκλησίαν αὐτόθι οἰκοδομήσαντες χριστιανοὶ ἔκριναν καλὸν νὰ τὸν διατηρήσωσιν, ἐν μέρει δὲ διότι, ὡς φαίνεται, ἐνωρὶς ἐκαλύφθη ὑπὸ χωμάτων.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Κυριακῆς εἴπομεν ὅτι κατέχει τὸ ὕψιστον σημεῖον τοῦ λόφου, ὅστις ἀπ' αὐτῆς κατερχόμενος μεσημβρινοδυτικῶς ἐν λίαν μικρᾷ κλίσει καταλήγει εἰς ὀφρὺν περατοῦσαν αὐτὸν φυσικῶς· μεταξὺ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ὀφρύος ταύτης, εἰς ἴσην περίπου ἀπ' ἀμφοτέρων ἀπόστασιν, ἀπεκαλύφθη μικρὰ ἔκτασις ἐντελῶς ἐπίπεδος φέρουσα θεμέλια κτίσματος ἡμικυκλικοῦ ἐξέχοντα ὡς τὰ προφανῶς ἀρχαιότατα μεταξὺ πάντων τῶν λοιπῶν τοίχων τῶν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ἀνακαλυφθέντων. Περὶ τούτων πλείονα θὰ εἴπωμεν κατωτέρω, διότι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ταῦτα εἶναι τὰ θεμέλια τοῦ θρόνου τοῦ Ἀπόλλωνος. Τὸν μεταξὺ δὲ ἐκκλησίας καὶ τῶν θεμελίων τούτων χῶρον κατεῖχε κοιμητήριον χρόνων βυζαντινῶν ἐκτεινόμενον καὶ βορειοδυτικῶς· τινὲς ἐκ τῶν τάφων ἦσαν ἐκτισμένοι ἐκ πλίνθων ὀπτῶν καὶ κεκαλυμμένοι διὰ μεγάλων μαρμαρίνων πλακῶν, τοὺς πλείστους ὅμως εἶχον κατασκευάσει ἐξ ὁλοκλήρου διὰ μαρμάρων εἰλημμένων ἐξ ἀρχαιοτέρων κτιρίων. Μεταξὺ ἄλλων εὑρέθη πλὰξ ἀποτελοῦσα τὴν ἑτέραν τῶν στενῶν πλευρῶν τάφου καὶ φέρουσα ἐπὶ μιᾶς τῶν πλευρῶν τοῦ πάχους τὴν ἐπιγραφὴν ΛΛΑΥΧΣ. Ἡ πλὰξ αὕτη ἔχει πλάτος 0,73 μ., μῆκος σωζόμενον (διότι εἶναι ἀποκεκρουσμένη εἰς τὸ ἓν ἄκρον) 0,62 μ. καὶ πάχος 0,16 μ. Ἡ ἐπιφάνειά της εἶναι ὡσεὶ ὀλίγον κυρτή, ἡ δὲ τομὴ τῶν τριῶν σωζομένων πλευρῶν τοῦ πάχους δὲν εἶναι εὐθεῖα, ἀλλὰ τεθλασμένη εἰς γωνίαν, διότι φαίνεται ὅτι προσηρμόζοντο αὐτῇ ἄλλαι πλάκες, ὧν αἱ πλευραὶ τῶν ἁρμογῶν ὁμοίως πρέπει νὰ ἦσαν τετμημέναι. Τῷ ὄντι δὲ εὑρέθη ἐν τοίχῳ μεταγενεστέρῳ ἐκ λίθων μικρῶν μετ' ἀσβέστου καὶ ἄμμου ἐκτισμένῳ, ἐν ᾧ καὶ ἄλλα ἀρχαῖα λείψανα ἦσαν ἐνεκτισμένα, δευτέρα πλὰξ ὁμοία τῇ πρώτῃ καθ' ὅλα ἔχουσα μῆκος 0,90 μ., πλάτος 0,75 μ. καὶ πάχος ὅσον καὶ ἡ πρώτη, ἤτοι 0,16 μ. Ἐπὶ μιᾶς τῶν πλευρῶν τοῦ πάχους αὐτῆς ἀναγινώσκεται ἡ ἐπιγραφὴ ΑΡΜΟΣ. Τρίτη ἀνεπίγραφος μὲν ἀλλὰ κατὰ τὰ λοιπὰ ὅλως ὁμοία πλὰξ ἔχει πλάτος 0,75 μ. καὶ πάχος 0,155 μ. Πλὴν τούτων ἀνεκαλύφθησαν καὶ τέσσαρα μικρότερα τεμάχια ἄλλης ἢ ἄλλων ὁμοίων πλακῶν, ὥστε ἀναμφίβολον φαίνεται, ὅτι πᾶσαι ἀνῆκον εἰς τὸ αὐτὸ κτίριον, αἱ δὲ ἐπιγραφαὶ *γλαῦξ* καὶ *ἁρμός*, αἱ ἐπὶ τῶν οὐχὶ ὅλως ὁμαλῶν πλευρῶν τοῦ πάχους εὑρισκόμεναι καὶ προωρισμέναι πιθανώτατα νὰ μὴ ἦναι ὁραταί, φαίνονται ἐγχαραχθεῖσαι χάριν τῶν ἐργατῶν.

Ἄλλου τάφου βυζαντινοῦ τὸ κάλυμμα ἀπετέλει μάρμαρον μήκους 1,35 μ., πλάτους 0,53 μ. καὶ πάχους 0,25 μ., τὸ ὁποῖον ἀναμφιβόλως ἀνῆκεν εἰς κυκλοτερές τι οἰκοδόμημα. Πλησίον τούτου εὑρέθησαν τρία τεμάχια τριῶν ὁμοίων λίθων, ὧν ὁ εἷς εἶχε πάχος 0,25 μ., ὁ δεύτερος 0,235 μ. καὶ ὁ τρίτος 0,21 μ., τρία δὲ πάλιν ἄλλα τεμάχια ὑπάρχουσιν ἐντετειχισμένα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, ὧν ὅμως τὸ πάχος δὲν φαίνεται. Ἐκ τούτων καθίσταται πιθανόν, ἢ μᾶλλον βέβαιον, ὅτι ἐν τῷ Ἀμυκλαίῳ ὑπῆρχε κτίριόν τι κυκλοτερές.

Ὁ μεταγενέστερος τοῖχος, ὃν ἐμνημόνευσα ὀλίγον ἀνωτέρω, διατέμνει τὸ κοιμητήριον ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς βορρᾶν, εὑρέθησαν δ' ἐν αὐτῷ ἐντετειχισμένοι πλὴν τῆς φερούσης τὴν ἐπιγραφὴν *ἁρμὸς* πλακὸς σπόνδυλος κίονος δωρικοῦ ἐκ μαρμάρου ἔχων διάμετρον 0,41 μ. καὶ τμῆμα ἰωνικοῦ διμεροῦς ἐπιστυλίου μήκους 0,59 μ., ὕψους δὲ 0,20 μ. μετ' ἀστραγάλου καὶ κυματίου ἄνω ἐπιμελέστατα ἐξειργασμένων, πρὸς τούτοις δύο βάθρα ἐνεπίγραφα (ὅρα ἐν τέλει τοῦ ἄρθρου ἐπιγραφὰς ἀριθ. 1 καὶ 2), τέλος δὲ πλὰξ μεγάλη μετ' ἀκρωτηρίων ὕψους 1,65 μ., πλάτους 0,80 μ. ἔχουσα κάτω ἐξοχὴν πρὸς ἐνσφήνωσιν εἰς βάθρον. Ἡ πλὰξ αὕτη ἔφερε παράστασιν ἀνάγλυπτον εἰς δύο ζώνας

διηρημένην, ἐπίτηδες δὲ διὰ σφύρας καταστραφεῖσαν ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, ὡς φαίνεται· διακρίνονται ὅμως εἰ καὶ ἀσαφῶς ἔτι τὰ περιγράμματα τῶν μορφῶν. Ἐπὶ τῆς ἄνω ζώνης παρίστατο ἀριστερὰ μορφὴ ὀρθία ἐν ἱματίῳ καὶ πρὸ αὐτῆς ἄλλη μικροτέρα, περαιτέρω δὲ πρὸς δεξιὰ τρίτη προσάγουσα πρὸς τὸ μέρος τῶν ἄλλων ζῶον ἴσως. Ἐπὶ τῆς κάτω ζώνης διακρίνονται πέντε μορφαὶ ἐν ἱματίοις, ὧν ἡ πρώτη ἐξ ἀριστερῶν ἔστρεφεν ἴσως τὸ πρόσωπον πρὸς τὰς ἄλλας. Αἱ μορφαὶ ἔχουσιν ὕψος 0,30 μ., πλὴν τῆς πρώτης ἐξ ἀριστερῶν ἐπὶ τῆς ἄνω ζώνης, ἥτις ἔχει ὕψος 0,38 μ. Ἄνω ὑπὸ τὰ ἀκρωτήρια ὑπῆρχεν, ὡς εἰκάζω ἐκ τῶν κτυπημάτων τῆς σφύρας ἐπιγραφὴ ἐκ δύο ἢ τριῶν στίχων ἐξακολουθοῦσα καὶ κάτω ὑπὸ τὰς μορφὰς τῆς δευτέρας ζώνης οὕτω·

ΙΙΙ ˈ ɪ̣ʌ ΛΙ
ΑΡΧΟΥΤΩΙΑΠΕΛʌʌΝΙΚΑΤΤΩΣΣΤΛ....Α./ΙΟΚΛΕ
ΔΑΝΑΥΤΟΚΛΙΟΣΛΑΒΟΔΑΜΑΝΤΑΑΝΤΙΜ.ΧΟΝΤΑΣΚΟΥ

Ἕνεκα τῆς φθορᾶς, ἣν ἔπαθεν ὁ λίθος, γράμματά τινα εἶναι ἀμφίβολα· οὕτω τὸ τρίτον μετὰ τὴν λέξιν *Ἀπέλλωνι* γράμμα δύναται νὰ ἦναι καὶ Ι. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τοῦ ἕκτου ἀπὸ τοῦ τέλους γράμματος τοῦ τρίτου στίχου· ὡσαύτως τὸ τρίτον ἀπὸ τοῦ τέλους γράμμα ἐν τῷ αὐτῷ στίχῳ, τὸ Κ, δὲν εἶναι ὅλως βέβαιον. Ἐκ τῆς παραστάσεως δὲ καὶ τῶν ὀνομάτων φαίνεται, ὅτι τὸ ἀνάγλυφον ἀνέθηκεν ἀρχή τις τῶν Σπαρτιατῶν.

Πρὸς τὸ μεσημβρινὸν ἄκρον τοῦ μεταγενεστέρου τοίχου ἀνεκαλύφθη τὸ φέρον τὴν ἔμμετρον ἐπιγραφὴν βάθρον (ἀρ. 3) σκεπάζον καὶ τοῦτο βυζαντινὸν τάφον.

Τὸ κοιμητήριον τῶν Βυζαντινῶν ἀρχόμενον, ὡς εἴπομεν, μεταξὺ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἡμικυκλικῶν θεμελίων ἐκτείνεται βορειοδυτικῶς, κεῖται δηλαδὴ πρὸς μεσημβρίαν κτιρίου, οὗ τὰ θεμέλια ἀνακαλυφθέντα οὐχὶ μακρὰν τῆς ἐκκλησίας ἀποτελοῦνται ἐκ μικρῶν λίθων μετ' ἀσβέστου καὶ ὀλίγων ὀπτῶν πλίνθων. Τὸ κτίριον τοῦτο εἶχεν ἐφ' ἑκάστης τῶν πλευρῶν του, πλὴν τῆς βορείας, κόγχην, φαίνεται δὲ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ ἐκκλησία τῶν Βυζαντινῶν, εἰς ἣν ἀνῆκε τὸ κοιμητήριον· ἡ εἴσοδός της εὑρίσκετο πιθανῶς ἐπὶ τῆς ἐστερημένης κόγχης πλευρᾶς. Πέριξ τῆς ἐκκλησίας ταύτης σχεδὸν οὐδὲν ἄλλο ἀρχαιολογικὸν ἀντικείμενον εὑρέθη πλὴν τῶν μνημονευθέντων λιθίνων τῶν εἰς τὸν μεταγενέστερον τοῖχον ἢ τοὺς τάφους χρησιμοποιηθέντων· καθ' ὅσον ὅμως ἡ ἀνασκαφὴ προεχώρει πρὸς τὸν χῶρον, ἐφ' οὗ ἀπεκαλύφθησαν τὰ ἡμικυκλικὰ θεμέλια, εὑρίσκοντο συχνότερα συντρίμματα σκευῶν χαλκῶν καὶ μικρὰ πήλινα ἀγγεῖα ἢ τεμάχια τοιούτων μειζόνων· οὕτω μεταξὺ τῆς ὑφισταμένης ἐκκλησίας καὶ τῶν ἡμικυκλικῶν θεμελίων εὑρέθη ἔλασμα τετράπλευρον (διαστ. 0,075 μ. πρὸς 0,058) φέρον ἐντύπους ῥόδακας καὶ τέσσαρας ὀπὰς εἰς τὰς γωνίας πρὸς προσήλωσιν· ἄλλο μετὰ τοῦ γνωστοῦ ἀρχαϊκοῦ πλεγματώδους κοσμήματος, ἔπειτα πούς βοός, κύμβαλον λίαν βεβλαμμένον καί τινα ἄλλα — ἅπαντα χαλκᾶ. Ἤδη δὲ πλησίον τοῦ βορείου ἄκρου τῶν ἡμικυκλικῶν θεμελίων εὑρέθη ἐνώτιον χαλκοῦν, οὐχὶ μακρὰν δ' αὐτοῦ πτέρυξ σφιγγός, ὡς φαίνεται, ἐκ πώρου τέχνης ἀρχαϊκῆς (μῆκος μέγιστον ταύτης 0,32 μ.), πρὸς δὲ ἔλασμα χαλκοῦν στερεὸν μετ' ἐγχαράκτων κύκλων ἡνωμένων διὰ τῶν ἐφαπτομένων των, οἷα πολλὰ ἀνεκαλύφθησαν ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ· εἶτα ταινία ὀστεΐνη μήκους 0,105 μ. καὶ πλάτους 0,009 μ. πάλιν μετ' ἐγχαράκτου πλεγματώδους κοσμήματος, οἷον ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ ἀρχαϊκῶν πηλίνων ἀντικειμένων· ἄλλη ὀστεΐνη ταινία μετ' ἐγχαράκτων τοξοειδῶν κοσμημάτων· ἓν περιβραχιόνιον, οὗ τὰ ἄκρα ἀπολήγουσιν εἰς κεφαλὰς ὄφεων· δύο ἢ τρία τεμάχια ἄλλων ὁμοίων καὶ τέλος τὸ ἐν πίν. 1 ἀπεικονισθὲν χαλκοῦν εἰδώλιον, ὕψους 0,155 μ., τὸ ὁποῖον παριστᾷ γυναῖκα ἐντελῶς γυμνὴν κρατοῦσαν ἐν χερσὶ κύμβαλα· ἐπὶ τοῦ στήθους της φαίνεται τελαμὼν βαίνων ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὤμου πρὸς τὴν ἀριστερὰν μασχάλην, ὁρατὸς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν νώτων· οἱ πόδες της λείπουσιν ἀπὸ τῶν γονάτων, ὄπισθεν δὲ τῆς κεφαλῆς ἐκφύεται ἔλασμα παχὺ — ἡ βάσις ἀνθεμίου ὡς φαίνεται — ἐφ' οὗ προσηλοῦτο ἀναμφιβόλως δίσκος κατόπτρου, εἰς ὃ ἡ μορφὴ ἐχρησίμευεν ὡς λαβή· ἀπολήγει δὲ τὸ ἀνθέμιον τοῦτο κάτω ἢ ὁρίζεται ὑπὸ ῥαβδίου ἐπικεκολλημένου, οὗ τὰ ἄκρα φαίνονται ἐμπρὸς ὑπεράνω τῶν ὤτων, μάλιστα τὸ παρὰ τὸ ἀριστερὸν οὖς, διότι τὸ ἕτερον ἄκρον εἶναι κολοβόν. Περὶ τὸν λαιμὸν φορεῖ ἡ γυνὴ περιδέραιον, ὁ δὲ τελαμὼν αὐτῆς ἔχει ἕνα κόμβον κάτωθι τῶν μαστῶν, ἄλλος δὲ κόμβος δυσδιάκριτος φαίνεται

ὀλίγον ἄνωθι τῆς ἀριστερᾶς λαγόνος· τέλος ἐπὶ ἑκατέρου τῶν ὤμων σώζεται ἐξοχή τις, λείψανον ἀναμφιβόλως στηρίγματος διήκοντος ἀπὸ τῶν ὤμων μέχρι τῆς περιφερείας τοῦ δίσκου. Ὅμοιον καθ' ὅλα εἰδώλιον, τὸ ὁποῖον ὡσαύτως ὡς λαβὴ κατόπτρου ἐχρησίμευεν, ἐδημοσιεύθη παρὰ Perrot et Chipiez Hist. de l'art III εἰκ. 629· ἐκεῖνο εὑρέθη ἐν Κύπρῳ καὶ συμφωνεῖ μετὰ τοῦ ἐκ τοῦ Ἀμυκλαίου πλὴν τῶν ἄλλων — παριστᾷ γυναῖκα γυμνὴν κρατοῦσαν κύμβαλα — καὶ ἐν τούτῳ ὅτι φορεῖ περιδέραιον καὶ τελαμῶνα ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὤμου πρὸς τὴν ἀριστερὰν μασχάλην· κατὰ τὴν θέσιν δ' ἔνθα ὁ τῆς ἐκ τοῦ Ἀμυκλαίου γυναικὸς τελαμὼν ἔχει ἐξοχήν τινα ἢ κόμβον ἄνωθι τῆς ἀριστερᾶς λαγόνος, ἡ παρὰ Perrot φορεῖ ἀντικείμενόν τι, ὡσεὶ σφραγῖδα, ἐξαρτώμενον ὡσαύτως ἀπὸ τοῦ τελαμῶνος. Ὁ Perrot (αὐτ. σ. 862) θεωρεῖ τὸ ἐκ Κύπρου ἔργον φοινικικὸν καὶ σύγχρονον τῶν Πτολεμαίων· καὶ περὶ μὲν τῆς ἡλικίας του ἔχει, ὅσον ἐκ τῆς εἰκόνος δύναταί τις νὰ κρίνῃ, δίκαιον, φοινικικὸν ὅμως δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ, ὡς ἀποδεικνύει τὸ ἡμέτερον· διότι τοῦτο ὄχι μόνον εἶναι ἔργον προφανῶς ἑλληνικόν, ἀλλὰ καὶ δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰ γνωστὰ ἐκ Σπάρτης ἀρχαϊκὰ ἀνάγλυφα. Ἀλλὰ καὶ τυχαία δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἦναι ἡ μεγίστη ὁμοιότης του πρὸς τὴν ἐκ Κύπρου λαβήν. Συμπεραίνω λοιπόν, ὅτι ὁ τύπος εὑρέθη ἐν Κύπρῳ, ἔνθα ἐξηκολούθουν κατασκευαζόμενα ἔργα κατ' αὐτὸν μέχρι τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων, τὸ δ' ἐν τῷ Ἀμυκλαίῳ ἀνακαλυφθὲν ἢ εἰσήχθη εἰς Λακωνίαν ἐκεῖθεν ἢ ἐποιήθη ἐνταῦθα κατ' ἀπομίμησιν ἐκείνων. Ἐπίδρασιν κυπριακῶν ἔργων τέχνης ἐπὶ λακωνικῶν φαίνεται ἀναγνωρίζων καὶ ὁ Milchhöfer (Mitth. des athen. Inst. 1877 σ. 446), ὅστις παραβάλλει ταῦτα πρὸς ἐκεῖνα.

Τὸ μέρος μεταξὺ τῶν ἡμικυκλικῶν θεμελίων καὶ τῶν μεσημβρινοανατολικῶς αὐτῶν σωζομένων τμημάτων ἄλλων τοίχων [1] ἦν πλῆρες χωμάτων μελανῶν ὡσεὶ ἐκ καύσεως καὶ αἵματος ζώων χρωματισθέντων· τῷ ὄντι δ' εὑρέθησαν αὐτόθι καὶ ὀλίγοι ἄνθρακες καὶ ὀστᾶ ζώων, μεταξὺ δ' ἄλλων κέρατα προβάτων καὶ ὀδόντες βοός· ἐκ τῶν εὑρημάτων δ' ἐξεῖχον διὰ τὸ *μέγα πλῆθός* των πήλινα χειροποίητα σκυφίδια — σχεδὸν ἅπαντα οὐχὶ μείζονα δακτυλήθρας· ἐνταῦθα εὑρέθησαν καὶ τεμάχια ἀγγείου ῥυθμοῦ γεωμετρικοῦ, σχήματος δὲ ὁμοίου τοῖς ἐν πίν. 4 ἀρ. 1 καὶ 2· χαλκᾶ δ' ἀντικείμενα ἀνεκαλύφθησαν αὐτόθι τὰ ἑξῆς· ἔλασμα μετ' ἐντομῆς ὡσεὶ θώρακος μέρος τὸ ὑπὸ τὴν μασχάλην· αἰχμῆς ἀκοντίου τμῆμα· κεφαλὴ ὄφεως καὶ λαιμὸς ἐκ σκεύους καί τινα ἄλλα· πρὸς τούτοις τεμάχιον ὀστοῦ μετ' ἐγχαράκτου κοσμήματος. Μεσημβρινοδυτικῶς δὲ τῶν ἡμικυκλικῶν θεμελίων εὑρέθη πήλινον γυναικεῖον εἰδώλιον ἀκέφαλον τοῦ μυκηναίου τρόπου καὶ σφόνδυλος πήλινος, ὡς οἱ συνήθεις τῆς μυκηναίας ἐποχῆς. Ἐντὸς τῶν ἡμικυκλικῶν θεμελίων εὑρέθησαν· ποὺς χαλκοῦς λέοντος ἐκ σκεύους, αἰχμὴ χαλκῆ ἀκοντίου, τὸ ὑπ' ἀριθ. 11 ἀνωτέρω δημοσιευθὲν ἐνεπίγραφον κεραμίδος τεμάχιον καὶ πλῆθος πάλιν τῶν χειροποιήτων σκυφιδίων καὶ ἄλλων ὀλίγον μεγαλειτέρων ἀγγείων. Μεσημβρινοδυτικῶς τῶν θεμελίων καὶ εἰς ἀπόστασιν ὀκτὼ σχεδὸν μέτρων ἀπ' αὐτῶν ἀνεκαλύφθησαν δύο τάφοι, χρόνων μεταγενεστέρων· ἦσαν ἐκτισμένοι τὰς πλευρὰς διὰ μικρῶν πλακῶν ὁριζοντίως ἐπικειμένων ἀλλήλων καὶ ἐσκεπασμένοι δι' ὁμοίων μειζόνων πλακῶν· τοῦ ἑνὸς μάλιστα αἱ δύο μακραὶ πλευραὶ συνήρχοντο πρὸς τὰ ἄνω ὀλίγον, ὥστε τὸ πλάτος τῶν χειλέων ἦν μικρότερον τοῦ τοῦ ἐδάφους. Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν διηυθύνετο ἀπὸ Β πρὸς Ν, ὁ ἕτερος ἀπὸ Α πρὸς Δ· εὑρέθησαν δ' ἐν τῷ πρώτῳ δύο οὐχὶ μεγάλα ἀγγεῖα σχήματος περιέργου· τὸ ἓν φέρει περὶ τὸν ὦμον τρεῖς ἕλικας λευκοὺς ἐπὶ ἐδάφους ἐρυθροῦ.

Βορειοδυτικῶς καὶ δυτικῶς τῶν θεμελίων τὰ μικρὰ ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα ἦσαν σπάνια, ἐξακολουθούσης ὅμως τῆς ἀνασκαφῆς ἀνατολικῶς καὶ μεσημβρινοανατολικῶς εὑρίσκομεν πολλὰ χαλκᾶ ἀντικείμενα, μικρὰ μὲν καὶ μικροῦ λόγου ἄξια, ἀξιοσημείωτα ὅμως διὰ τὸ πλῆθός των· ἰδίως εὑρέθησαν τὰ πλεῖστα κατὰ τὸ μέσον περίπου τῆς ἀπὸ τοῦ σημείου α τοῦ περιβόλου πρὸς τὸ ἡμικύκλιον γραμμῆς· τὰ σπουδαιότερα τῶν ἐνταῦθα ἀνακαλυφθέντων εἶναι τὰ ἑξῆς· ζῷα διάφορα — ἰδίως ἵπποι καὶ βόες — ῥυθμοῦ γεωμετρικοῦ, πελέκεις ἀμφίστομοι ἐξ ἐλάσματος χαλκοῦ, ὧν τινες μετὰ στειλεῶν (ἀπεικ. εἷς πίν. 3 ἀρ. 2), βελόναι χαλκαῖ, ὧν ἡ κεφαλὴ ἀπολήγει εἰς κρίκον, πλῆθος δακτυ-

[1] Ὅρα σχέδιον σελ. 15, ἔνθα ἐσχεδιάσθησαν μόνα τὰ ἡμικυκλικὰ θεμέλια μετὰ τῶν περὶ αὐτὰ λειψάνων εἰς μείζονα κλίμακα.

λίων παχέων, ὡς οἱ ἐξ Ὀλυμπίας (Olympia IV πίν. 24, 436), ἀμφίκωνοι (πρβ. πάλιν Olympia πίν. 24 ἀρ. 434, 435), σωμάτια κυλινδρικὰ μήκους 25 ἕως 30 χιλιοστῶν τοῦ μέτρου καὶ διαμ. δύο ἑκατοστῶν ἐξ ἐλάσματος, οὐχὶ χυτά· ὁ ἐν πίν. 4, 3 ἐγγεγλυμμένος σάρδιος λίθος, ἐφ' οὗ παρίστανται τρεῖς ἰχθῦς· καὶ τέλος χαλκοῦν εἰδώλιον ἀνδρὸς ὕψ. 0,051 μ. κολοβὸν τοὺς πόδας ἀπὸ τῶν γονάτων, ἔχον τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας καθειμένας παρὰ τὰς πλευρὰς καὶ φοροῦν ἐπὶ τῶν νώτων χλαμύδα μὴ σκεπάζουσαν τὸ πρόσθιον σῶμα, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς φέρον δίσκον ὀδοντωτόν, ἐφ' οὗ πιθανῶς ἦν ἐπικεκολλημένον ἄλλο πρᾶγμα. Ἐκ πηλίνων εὑρέθησαν ἰδίως πολλοὶ ἀρύβαλοι τοῦ σχήματος τῶν κορινθιακῶν, ἔνιοι φέροντες καὶ κοσμήματα τοῦ ῥυθμοῦ τούτου, οἱ πλεῖστοι ὅμως ἔχοντες ἁπλοῦν μέλαν γάνωμα· πάντες δὲ σχεδὸν εἶχον ἀποκεκρουσμένον τὸ στόμιον καὶ εὑρέθησαν ἐν σωρῷ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ὡσεὶ εἶχον ἐπίτηδες ῥιφθῆ ἐκεῖ. Αὐτόθι, οὐχὶ μακρὰν τοῦ περιβόλου, εὑρέθησαν καὶ αἱ ἐν πίν. 4 ἀρ. 4, 4α, 5 πήλιναι κεφαλαὶ καὶ ἀρχαϊκώτατον ἀκέφαλον πήλινον εἰδώλιον γυναικὸς γυμνῆς, ἧς εἶναι δεδηλωμένον καὶ τὸ αἰδοῖον. Τῶν δημοσιευομένων δὲ πηλίνων κεφαλῶν ἡ ὑπ' ἀρ. 4 καὶ 4α, ἥτις ἔχει ὕψος 0,115 μ., εἶναι λευκὴ κεχρισμένη, οἱ πλόκαμοι ὅμως τῆς κόμης, οἱ κύκλοι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ αἱ ὀφρῦς εἶναι μέλαιναι, τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ πίλου κοσμήματα μᾶλλον ἐρυθρά. Ἀπὸ τῆς ἀποκεκρουσμένης κορυφῆς τοῦ κωνοειδοῦς πίλου κρέμαται ὀπίσω θύσανός τις, οὗ ἡ θέσις καὶ ἐν τῇ εἰκόνι εἶναι κατάδηλος. Ἡ δευτέρα κεφαλή, ἡ ὑπ' ἀριθ. 5, ἔχει ὕψος 0,08 μ., εἶναι καὶ αὕτη διὰ λευκῆς γῆς κεχρισμένη καὶ φορεῖ ἐπὶ τῆς κόμης πιθανῶς στεφάνην, εἰς δὲ τὰ ὦτα ἐνώτια· ὄπισθεν τοῦ δεξιοῦ ὠτὸς φαίνεται κατερχόμενος πλόκαμος τῆς κόμης· τὰ κοσμήματα τῆς στεφάνης, οἱ κύκλοι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ λοιπαὶ λεπτομέρειαι εἶναι μέλαιναι, ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου. Κατὰ τὴν ἐργασίαν ὅμως φαίνονται διαφέρουσαι αἱ δύο κεφαλαί. Ἡ πρώτη, ὡς δεικνύει μάλιστα ἡ πλαγία αὐτῆς ὄψις, φαίνεται οὐχὶ πεπλασμένη ἐκ πηλοῦ, ἀλλὰ διὰ μαχαιρίου ἐκ ξύλου ἢ ἄλλης ἐπίσης εὐκόλως τεμνομένης ὕλης ἐξειργασμένη· τόσον ὀξεῖαι καὶ γωνιώδεις εἶναι αἱ διάφοροι γραμμαὶ τοῦ προσώπου, ἐν ᾧ ἐπὶ τῆς δευτέρας κεφαλῆς πάντα εἶναι στρογγυλώτερα καὶ φυσικώτερα· φυσικωτέρα εἶναι πρὸς τούτοις ἐπὶ τῆς δευτέρας κεφαλῆς καὶ ἡ ῥίς, διότι ἡ τῆς πρώτης ἐν τῇ κατ' ἐνώπιον ὄψει φαίνεται πολὺ βραχεῖα, ὅπερ δὲν παρατηρεῖται τόσον ἐν τῇ πλαγίᾳ ὄψει, διότι ἐν ταύτῃ ἡ προεξοχὴ τῆς ῥινὸς ἀναπληροῖ τὸ μῆκος αὐτῆς. Παρὰ τὰς διαφορὰς ὅμως ταύτας ἡ πρώτη κεφαλὴ δὲν εἶναι βεβαίως ἀρχαιοτέρα τῆς δευτέρας οὐδ' ἀτεχνοτέρα· εἶναι μάλιστα ἐπιμελεστέρα ἐκείνης, ἀμφότεραι δὲ βεβαίως ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων προϊόντων λακωνικῆς τέχνης οὖσαι δεικνύουσι τὰς διαφόρους ἀρχάς, ἐξ ὧν αὕτη ἐγεννήθη.

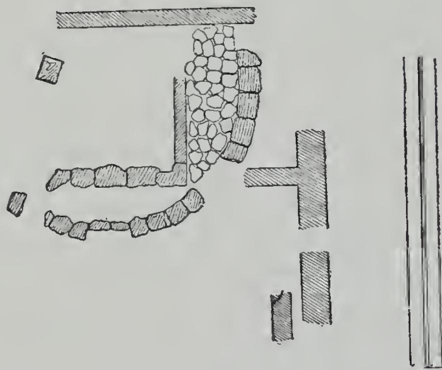
Πρὸς ἀνατολὰς καὶ μεσημβρινοανατολικῶς τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Κυριακῆς ἀνεκαλύφθησαν πάλιν ὀλίγα χαλκᾶ ζῶα, μεταξὺ τῶν ὁποίων μία ἔλαφος, ἔπειτα ἀγγεῖον ῥυθμοῦ γεωμετρικοῦ (πίν. 4 ἀριθ. 1), οὗ τὸ ἔδαφος εἶναι λευκὸν ἐπικεχρισμένον, τὰ δὲ κοσμήματα μέλανα, τεμάχιον ἄλλου ὁμοίου τὸ σχῆμα ἀγγείου, ἐφ' οὗ παρίσταται ἐπὶ ἐδάφους φυσικοῦ τῆς κεράμου χορὸς ἀνδρῶν πάλιν γεωμετρικοῦ ῥυθμοῦ (πίν. 4 ἀριθ. 2), διάφορα τεμάχια καί τινες κεφαλαὶ ζώων (δείγματα ἐν πίν. 3 ἀρ. 1, 1α, 3, 4) ῥυθμοῦ μὲν μυκηναίου, οὐχὶ ὅμως συνήθους ἐν Μυκήναις, καὶ ἀναμφιβόλως ἀνήκοντα εἰς τὴν νεωτάτην περίοδον τῆς μυκηναίας τέχνης[1]· τοῦ δημοσιευομένου βοὸς ὁ κορμὸς ἔχει μῆκος 0,19 μ. περίπου, ὕψος δὲ 0,18 μ. Τῶν ποδῶν σώζεται μόνον ὁ δεξιὸς πρόσθιος· τὰ κοσμήματα εἶναι καστανέρυθρα, τὸ δὲ ἔδαφος λεπτὸν λευκὸν χρίσμα καὶ ὁ πηλὸς ἐρυθρός· ἔπειτα ἡ ἐν πίν. 3 ἀρ. 5 μικρὰ λύρα ἐξ ἐλάσματος χαλκοῦ, ἥτις ἔχει πέντε χορδὰς (μῆκος αὐτῆς 0,08 μ., πλάτος 0,041), καὶ ἓν ξίφος σιδηροῦν, οὗ ἡ αἰχμὴ εἶναι ἀποκεκρουσμένη, ἡ δὲ λαβὴ εἶναι παρεμφερὴς τῇ τοῦ παρὰ Schliemann Mycènes fig. 238[2]. Τέλος σημειῶ ὅτι δέκα μέτρα περίπου πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἐκκλησίας ἀνεκαλύφθη τάφος ἀβαθὴς ἐσκαμμένος ἐν τῷ ἐδάφει ὡς ἁπλοῦς λάκκος, διευθυνόμενος ἀπ' Α πρὸς Δ καὶ πλήρης σχεδὸν ἀνθράκων· εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον ὑπῆρχον δύο ἀγγεῖα πήλινα ἄνευ κοσμημάτων, κατὰ δὲ τὸ σχῆμα ὠ-

[1] Πρβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1891 σ. 26, ἔνθα ἀνέφερα τὰ τεμάχια καὶ τὰς κεφαλὰς ταύτας καὶ προσεπάθησα νὰ ὁρίσω τὴν χρονολογικὴν τάξιν των.

[2] Καὶ τοῦτο ἀνέφερα ἤδη ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. ἔ. ἀ.

μοίαζε τὸ ἐν σκύφῳ διώτῳ, εἰς δὲ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον εὑρέθη μικρὸν μαχαίριον χαλκοῦν, οὗ ἡ λεπὶς ἦν σχεδὸν τριγωνική. Ὁ τάφος οὗτος ἔκειτο βεβαίως ἔξω τοῦ ἀρχαιοτέρου περιβόλου, οὗ ἓν τμῆμα μόνον, ὡς εἴπομεν, ἐσώθη, εἶναι δὲ ὡς φαίνεται ἀρχαιότερος τοῦ ἐκ μεγάλων πελεκητῶν λίθων περιβόλου.

Ἄλλα εὑρήματα εἰς ἄλλα μέρη τοῦ λόφου ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο ὀλίγιστα· μόνον γυναικεῖα εἰδώλια πήλινα ὅμοια καθ' ὅλα τοῖς μυκηναίοις ἀνεκαλύφθησαν σποραδικῶς ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰ πλεῖστα πάλιν ἀνατολικῶς τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἡμικυκλικῶν θεμελίων καὶ πρὸς μεσημβρίαν αὐτῶν. Οὕτω ἡ βορειοδυτικῶς τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν θεμελίων ἔκτασις ἐλάχιστα παρέσχεν εὑρήματα· τὸ λοιπὸν ἥμισυ τοῦ ἐντὸς τοῦ περιβόλου χώρου ἀπεδείχθη γονιμώτερον, καὶ ἐνταῦθα πάλιν τὰ πλεῖστα καὶ μᾶλλον συγκεντρωμένα εὑρήματα ἐγένοντο ἢ πλησιέστατα τῶν ἡμικυκλικῶν θεμελίων ἢ μεταξὺ αὐτῶν, τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ περιβόλου. Τοῦτο ἤδη δεικνύει, ὅτι ἐνταῦθά που πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὸ κέντρον τοῦ ἱεροῦ. Τῷ ὄντι δὲ τὰ ἡμικυκλικὰ θεμέλια εἶναι προφανῶς τὰ ἀρχαιότατα πάντων τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου ἀνακαλυφθέντων τοίχων· διότι πάντες οὗτοι ἦσαν ῥωμαϊκῶν ἢ ἔτι μεταγενεστέρων χρόνων. Τὸ

ἡμικύκλιον εἶναι ἐκτισμένον ἐξ ἀργῶν λίθων μετὰ πηλοῦ καὶ ἔχει πλάτος μὲν 0,70 ἕως 0,75 μ., ὕψος δέ, ὅπως νῦν σώζεται, 0,26 μ., στηρίζεται δὲ ὅλον ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους, πλὴν μόνον τοῦ ΒΑ ἄκρου ἐρειδομένου ἐπὶ ἐπιχώσεως, διότι τὸ ἔδαφος ἐνταῦθα, ὡς φαίνεται, κατήρχετο. Τὸ ἡμικύκλιον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ σωζόμενον τμῆμα ὁλοκλήρου ποτὲ κύκλου, διότι τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἔκειτο τὸ ἄλλο ἡμικύκλιον, ἐὰν τὸ κτίσμα ἀπετέλει ποτὲ κύκλον, δὲν εἶναι *ἐξωμαλισμένον*, κεῖται μάλιστα ὀλίγον ὑψηλότερον τοῦ ὑπὸ τοῦ ὑπάρχοντος ἡμικυκλίου κατεχομένου χώρου. Τὸ κτίσμα ἄρα ἦν ἐξ ἀρχῆς ἡμικυκλικόν. Ἐντὸς αὐτοῦ σώζονται νῦν τρεῖς τοῖχοι κτίσματος τετραγωνικοῦ· τούτων ὁ μεσημβρινοδυτικὸς ἀποτελεῖται ἐκ πέντε πωρίνων λίθων, οἱ ἄλλοι δύο ὅμως ἐξ ἀργῶν μικρῶν λίθων μετὰ πηλοῦ καὶ εἶναι ἀμφότεροι πολὺ νεώτεροι τοῦ τε πωρίνου καὶ τοῦ ἡμικυκλίου, ὡς δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς κτίσεώς των· μεταξὺ δὲ τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ ἡμικυκλίου τὸ ἔδαφος εἶναι λιθόστρωτον.

Ὅτι ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ τούτῳ ἔχομεν τὰ θεμέλια τοῦ θρόνου τοῦ Ἀπόλλωνος, θεωρῶ πιθανώτατον ἕνεκα τῶν ῥηθέντων περί τε τῶν εὑρημάτων καὶ τοῦ εἴδους τῆς ἐπιχώσεως πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ, ἔνθα, ὡς εἴπομεν, τὰ χώματα ἦσαν μέλανα ἐκ καύσεως καὶ αἵματος καὶ ἔνθα εὑρέθησαν κέρατα καὶ ὀστᾶ ζώων. Ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν σωζομένων λειψάνων δυσκόλως θὰ ἤγετό τις νὰ ὑποθέσῃ ἐνταῦθα ἄλλο τι ἢ βάθρον ἀγάλματος ἢ ἀγαλμάτων. Ἀληθὲς εἶναι, ὅτι, ὅσον ἐγὼ οἶδα, οὐδεὶς τῶν μέχρι τοῦδε περὶ τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ θρόνου τοῦ Ἀπόλλωνος ἀσχοληθέντων ἐφαντάσθη αὐτὸν ἡμικυκλικόν· ἀλλὰ τοῦτο ἀποδεικνύει μόνον, ὅτι τὰ ἁπλούστατα πράγματα δὲν εἶναι πάντοτε καὶ τὰ πρῶτα εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου ἐπερχόμενα. Ἡ εἰκασία ἡμῶν στηρίζεται, πλὴν τῶν ἄλλων μνημονευθέντων ἤδη λόγων, καὶ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω περιγραφέντων μαρμάρων, ὧν τινα ἤδη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐντετειχισμένα ὄντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Κυριακῆς ἀνῆκον προφανῶς εἰς κυκλικὸν ἢ ἡμικυκλικὸν κτίσμα. Κτίριον ὅμως ὁ Παυσανίας τοὐλάχιστον οὐδὲν ἀναφέρει ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ Ἀμυκλαίου, τὸ ὁποῖον ὁ Πολύβιος (5, 19) καλεῖ ἁπλῶς τέμενος, ἡ δὲ κατωτέρω (ἀρ. 3) δημοσιευομένη ἔμμετρος ἐπιγραφὴ δάσκιον ἄλσος. Μένει λοιπὸν μόνος ὁ θρόνος, εἰς ὃν δύνανται ν' ἀνήκωσι τά τε θεμέλια καὶ τὰ μάρμαρα.

Πρὸ τοῦ θρόνου ὑπῆρχε κατὰ τὸν Παυσανίαν βάθρον ἔχον σχῆμα βωμοῦ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἵστατο τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ, ὑπὸ δὲ τὸν βωμὸν τοῦτον ἢ τὸ βάθρον ἐπιστεύετο ὅτι ἔκειτο τεθαμμένος ὁ Ὑά-

κινθος, εἰς ὃν ἐνήγγιζον κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ὑακινθίων διὰ θύρας χαλκῆς εὑρισκομένης ἐν *ἀριστερᾷ τοῦ βωμοῦ*. Ἡ φράσις τοῦ περιηγητοῦ εἶναι ὀλίγον ἀόριστος, διότι δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ἢ ὅτι ἡ θύρα ἔκειτο εἰς μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ βωμοῦ, ἢ ὅτι ἦτο κεχωρισμένη καὶ εὑρίσκετο εἴς τινα ἀπόστασιν ἀπ᾽ αὐτοῦ. Ἀλλ᾽ ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τοῦτο, βεβαίως ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ σύμπτωσις, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἀριστερὰ τοῦ ἀγάλματος τοῦ θεοῦ εὕρομεν τὰ μέλανα χώματα καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ζώων· διότι φυσικῶς τὸ ἄγαλμα ἔβλεπε βορειοανατολικῶς. Ἓν μόνον δύναται ἴσως νὰ φανῇ ὀλίγον παράδοξον ἐν τούτοις, ὅτι τὸ ἄγαλμα δὲν ἦν ἱδρυμένον ἐπὶ τοῦ ὑψίστου καὶ περιφανεστάτου σημείου τοῦ λόφου, ἀλλὰ χαμηλότερα. Ἡ ἔνστασις ὅμως αὕτη βεβαίως δὲν εἶναι λίαν σπουδαία· ἔπειτα, ὡς εἴπομεν, ὁ ἀρχαῖος περίβολος διήρχετο ἢ ὑπὲρ τὴν ὑψίστην κορυφὴν ἢ πλησιέστατα αὐτῆς, ὅπερ δὲν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἐπ᾽ αὐτῆς τοποθετήσεως τοῦ θρόνου.

Ἐδηλώσαμεν ἤδη ἐν ἀρχῇ τοῦ ἄρθρου τούτου, ὅτι πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν ὁ περίβολος οὐδόλως σχεδὸν ἐφαίνετο· ἓν τῶν κυρίων δὲ ἔργων ἡμῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀποκάλυψις αὐτοῦ μέχρι τοῦ στερεοῦ ἐδάφους, ὅσον τοῦτο ἦν δυνατόν. Ἡ ἐπίχωσις εἶχε σχηματισθῇ αὐτόθι φυσικῶς ἐκ χωμάτων, τὰ ὁποῖα κατέρρευσαν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ὅταν ὁ περίβολος αὐτοῦ εἶχε καταπέσει· ἀνεκαλύφθησαν δὲ κατὰ τὴν ΒΑ γωνίαν τοῦ περιβόλου ἄνθρακες πολλοὶ καὶ τέφρα ἀπὸ πυρκαϊᾶς, μεταξὺ δὲ τῶν ἐρειπίων τούτων δίσκος χαλκοῦς διαμέτρου 0,18 καὶ ἕλκων βάρος 3,360 γραμμαρίων· ἔπειτα ἱππάριον ὡσαύτως χαλκοῦν· τεμάχιον ἐλάσματος στερεοῦ φέρον τὰ γράμματα ΤΡΙ, ἡ ἐν πίν. 3 ἀρ. 6 ἐκ λεπτοῦ ἐλάσματος προτομὴ ἵππου, δύο στέφανοι μολύβδινοι, ὡς οἱ γνωστοὶ ἐκ τοῦ Μενελαΐου, πολλὰ συντρίμματα ἀντικειμένων χαλκῶν καὶ τέλος τμῆμα ποδὸς τρίποδος ὕψους 0,30 μ. φέρον ἔντυπον γραμμὴν τεθλασμένην καὶ κόσμημα. Ἔξω δὲ τῆς βορείας πλευρᾶς εὑρέθησαν κεραμίδες πολλαὶ χρόνων ῥωμαϊκῶν μετ᾽ ἀνθράκων καὶ τέφρας, εἴς τινα μάλιστα μέρη τοῦ περιβόλου διακρίνονται καὶ λείψανα ἀσβεστοχρίσματος· ἐκ τούτων ἀκολουθεῖ, ὅτι ἐνταῦθα ἔξω τοῦ περιβόλου ὑπῆρχον κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους, πιθανῶς δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους, οἰκήματα, ἐν οἷς κατῴκουν οἱ περὶ τὸν θεόν. Ἀνεκαλύφθησαν ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς· κατὰ μὲν τὰ λοιπὰ μέρη τῆς πλευρᾶς ζώαρια ἀρχαϊκὰ καὶ πελέκεις ἀμφίστομοι καὶ περιβραχιόνια — ἅπαντα χαλκᾶ, πρὸς δὲ τὸ ΒΔ ἄκρον τῆς πλευρᾶς μεταξὺ πολλῶν ἄλλων κεραμίδων καὶ ἡ ἀνωτέρω ὑπ᾽ ἀρ. 1 δημοσιευθεῖσα· ἔπειτα ἀρχαϊκὴ προσωπὶς γυναικὸς ἐξ ἐλάσματος χαλκοῦ λεπτοτάτου, λίαν ἐφθαρμένη, τρεῖς σιδηραῖ αἰχμαί, εἰδώλιον μολύβδινον γυναικὸς (Ἀρτέμιδος) πτερωτῆς, ὡς τὰ ἐκ τοῦ Μενελαΐου, καὶ τέλος τὸ ἐν πίν. 2 χαλκοῦν ἀγαλμάτιον, τὸ ὁποῖον ἔχει ὕψος 0,12 μ. καὶ παριστᾷ νέον γυμνὸν ἐπὶ βάσεως τετραπλεύρου ἐχούσης ὀπὰς εἰς τὰς γωνίας πρὸς προσήλωσιν· οἱ βολβοὶ τῶν ὀφθαλμῶν του εἶναι στρογγύλοι καὶ ἐξέχουσιν ὡς σφαιρίδια ἐπικεκολλημένα, περὶ δὲ τὴν κόμην φορεῖ στεφάνην, ἧς ὁμοίαν δὲν ἐνθυμοῦμαι ἐγὼ ἀλλαχόθεν. Τῶν χειρῶν ἡ δεξιὰ λείπει ἀπὸ τοῦ καρποῦ, ἡ δ᾽ ἑτέρα εἶναι ἐντελῶς ἀνοικτὴ καὶ οἱ δάκτυλοί της δὲν χωρίζονται ἀπ᾽ ἀλλήλων· ἐπὶ τοῦ καρποῦ ταύτης σώζεται ἧλος ἐξέχων πρὸς τὰ ἔσω, ἐπὶ δὲ τῆς λαγόνος διακρίνεται ἴχνος ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον ἡ μορφὴ ἐκράτει προσηλωμένον ἐπὶ τῆς χειρὸς διὰ τοῦ ἥλου καὶ στηριζόμενον ἐπὶ τῆς λαγόνος· τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του μεταξὺ πλευρᾶς καὶ βραχίονος καὶ ἕνεκα τοῦ ὅτι ἡ ὑποβαστάζουσα αὐτὸ χεὶρ εἶναι ὅλως ἀνοικτή, ὑποθέτω ὅτι ἦτο κιθάρα· ἡ δεξιὰ ἐκράτει βεβαίως τὸ πλῆκτρον. Ἡ δὲ περὶ τὴν κόμην ἀσυνήθης στεφάνη ἀποδεικνύει, νομίζω, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ κοινοῦ τινος θνητοῦ, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἐν τῷ Ἀμυκλαίῳ λατρευομένου θεοῦ.

Τέλος κατὰ τὴν προέκτασιν τῆς ΜΑ πλευρᾶς τοῦ περιβόλου καὶ εἰς ἀπόστασιν τεσσαράκοντα περίπου μέτρων ἀπὸ τοῦ σημείου α ἀνεκαλύφθησαν δύο δωρικὰ κιονόκρανα ἀνισομεγέθη, ὧν τὸ μεῖζον ἔχον διάμετρον ὑπὸ τοὺς δακτυλίους 0,375 μ. φαίνεται ὅτι ἀνήκει εἰς καλὴν ἐποχήν. Ἐπ᾽ αὐτοῦ εὕρηται ἐγχάρακτον τὸ γράμμα Τ.

Μετὰ τῶν τριῶν ἐν τῷ Ἀμυκλαίῳ ἀνακαλυφθέντων ἐνεπιγράφων βάθρων, τὰ ὁποῖα ἀνεφέραμεν, δημοσιεύομεν κατωτέρω καὶ ἄλλας τινὰς ἐπι-

γραφὰς περὶ τὴν Σπάρτην εὑρεθείσας, αἵτινες νομίζω ὅτι εἶναι ἀνέκδοτοι ἔτι.

1

Βάθρον μέγα ὕψους 1,60 μ., πλάτους 0,72 μ. καὶ πάχους 0,55 μ, Κάτω ὑπάρχει χῶρος κενός.

Η ΠΟΛΙΣ
ΠΟΜΠΗΙΑΝΠΩΛΛΑΝΘΕ
ΟΞΕΝΟΥΤΗΝΑΡΧΗΙΔΑΚΑΙ
ΘΕΩΡΟΝΔΙΑΒΙΟΥΤΟΥΣΕΜΝΟ
ΤΑΤΟΥΑΓΩΝΟΣΤΩΝΥΑΚΙΝΘΙ
ΩΝΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣΤΕΚΑΙΣΕ
ΜΝΟΤΗΤΟΣΚΑΙΤΗΣΑΛΛΗΣΠΑ
ΣΗΣΑΡΕΤΗΣΤΗΣΕΝΓΥΝΑΙΞΙΝ
ΕΝΕΚΑΠΡΟΣΔΕΞΑΜΕΝΩΝΤΟΑ
ΝΑΛΩΜΑΤΙΒΕΡΙΟΥΚΛΑΥΔΙΟΥ
ΑΙΛΙΟΥΠΡΑΤΟΛΑΟΥΤΟΥΚΑΙΔΑ
ΜΟΚΡΑΤΙΔΑΚΑΙΚΛΛΥΔΙΑΣΔΑ
ΜΟΣΘΕΝΕΙΑΣΤΩΝΕΚΓΟΝΩΝ

Ἡ πόλις
Πομπηίαν Πῶλλαν Θε-
οξένου τὴν ἀρχηίδα καὶ
θεωρὸν διὰ βίου τοῦ σεμνο-
τάτου ἀγῶνος τῶν Ὑακινθί-
ων σωφροσύνης τε καὶ σε-
μνότητος καὶ τῆς ἄλλης πά-
σης ἀρετῆς τῆς ἐν γυναιξὶν
ἕνεκα, προσδεξαμένων τὸ ἀ-
νάλωμα Τιβερίου Κλαυδίου
Αἰλίου Πρατολάου τοῦ καὶ Δα-
μοκρατίδα καὶ Κλαυδίας Δα-
μοσθενείας, τῶν ἐκγόνων.

2

ꟷ ıI C
ΤΙΒ̄ΚΛΑΫ́ΠΡΑΤΟΛΑ
ΒΡΑΣΙΔΟΥΑΓΟΡΑΝ
ΕΠΙΤΑΣΟΔΟΥΣΕ
ΑΝΥΠΕΡΒΛΗΤΩΠ
ΑΡΧΗΝΚΑΙΛΙΤΟΥΡΓ
ΛΟΤΕΙΜΙΑΗΠΡΟΣΔΕ_
ΜΕΝΩΝΤΟΑΝΑΛΩΜΑΤΙ
ΒΕΡΙΟΥΚΛΑΥΔΙΟΥΑΙΛΙΟΥ
ΠΡΑΤΟΛΑΟΥΤΟΥΚΑΙΔΑΜ̊
ΚΡΑΤΙΔΟΥΙΕΡΕΩΣΚΑΤΑΓΕ
ΝΟΣΚΑΡΝΕΙΟΥΒΟΙΚΕΤΑ
ΚΑΙΚΑΡΝΕΙΟΥΔΡΟΜΑΙΟΥΚΑΙ
ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣΔΩΜΑΤΕΙΤΑ
ΚΑΙΗΡΑΚΛΕΟΥΣΓΕΝΑΡΧΑ
ΚΑΙΚΟΡΑΣΚΑΙΤΕΜΕΝΙΟΥ
ΤΩΝΕΝΤΩΕΛΕΙΚΑΙΤΩΝΣΥΝ
ΚΑΘΕΙΔΡΥΜΕΝΩΝΘΕΩΝ
ΕΝΤΟΙΣΠΡΟΓΕΓΡΑΜΜΕ
ΝΟΙΣΙΕΡΟΙΣΚΑΙΚΛΑΥΔΙΑΣ
ΔΑΜΟΣΘΕΝΕΙΑΣΤΩΝ
ΠΑΙΔΩΝ

[Ἡ πόλις]
Τιβ(έριον) Κλαύ(διον) Πρατόλα[ον]
Βρασίδου ἀγοραν[όμον καὶ]
ἐπὶ τὰς ὁδοὺς ἐ[πὶ]
ἀνυπερβλήτω π[ερὶ τὴν]
ἀρχὴν καὶ λιτουργ[ίαν φι]-
λοτειμία η προσδε[ξα]-
μένων τὸ ἀνάλωμα Τι-
βερίου Κλαυδίου Αἰλίου
Πρατολάου τοῦ καὶ Δαμο-
κρατίδου ἱερέως κατὰ γέ-
νος Καρνείου Βοικέτα
καὶ Καρνείου Δρομαίου καὶ
Ποσειδῶνος Δωματείτα
καὶ Ἡρακλέους γενάρχα
καὶ Κόρας καὶ Τεμενίου
τῶν ἐν τῷ Ἕλει καὶ τῶν συν-
καθειδρυμένων θεῶν
ἐν τοῖς προγεγραμμέ-
νοις ἱεροῖς καὶ Κλαυδίας
Δαμοσθενείας τῶν
παίδων.

Ἡ Πομπηία Πῶλλα τῆς πρώτης ἐπιγραφῆς εἶναι μήτηρ τοῦ ἐν τῇ δευτέρᾳ Τιβερίου Κλαυδίου Πρατολάου. Ἡ οἰκογένεια ἀναφέρεται συχνὰ ἐν λακωνικαῖς ἐπιγραφαῖς (πρβ. Bœckh C.I.G. ἀριθ. 30 καὶ Foucart ἐν Le Bas voyage arch. explic. inscr. Sparte ἀριθ. 176). Ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιγραφῇ νέοι εἶναι οἱ τίτλοι *ἀρχηὶς* καὶ *θεωρὸς διὰ βίου* τοῦ ἀγῶνος τῶν Ὑακινθίων· κυρίως εἰπεῖν καὶ οὗτοι δὲν εἶναι νέοι, διότι ἐν C. I. G. 1440 εὕρηται ἡ αὐτὴ ἀκριβῶς φράσις, κολοβὴ ὅμως· ὁ δὲ Bœckh δυσπιστῶν φαίνεται εἰς τὸ ἀντίγραφον (τοῦ Fourmont) δὲν παρέλαβεν αὐτὴν εἰς τὴν μεταγραφὴν οὐδ' ἡρμήνευσεν. Τί σημαίνει ἡ λέξις ἀρχηὶς ἀγνοῶ.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐπιγραφῇ ὁ Πρατόλαος μνημονεύεται ὡς ἱερεὺς διαφόρων θεῶν, οἵτινες κατὰ τὴν αὐτὴν σειρὰν ἀπαριθμοῦνται καὶ κατωτέρω ἐν ἄλλῃ ἐπιγραφῇ, ὁ δὲ Οἰκέτης Καρνεῖος καὶ Δωματείτης Ποσειδῶν ἀναφέρονται μετὰ τῶν ἐπιθέτων τούτων καὶ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου· ὁ Δρομαῖος δὲ Καρνεῖος εἶναι βεβαίως ὁ παρὰ τῷ αὐτῷ Παυσανίᾳ III 14, 6 ἀναφερόμενος, οὗ τὸ ἱερὸν ἔκειτο *προελθόντι ἀπὸ τοῦ Δρόμου*. Ἱερεὺς Κόρης καὶ Τεμενίου τῶν ἐν τῷ Ἕλει ἀναφέρεται καὶ ἐν C. I. G. 1446, ἔνθα ὁ Bœckh σημειοῖ, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τῆς πόλεως Ἕλους, ἀλλὰ περὶ θέσεως ἐν Σπάρτῃ οὕτω καλουμένης· περὶ τοῦ Τεμενίου οὐδὲν εὑρίσκω παρ' αὐτῷ ἢ παρ' ἄλλῳ ἀρχαίῳ ἢ νεωτέρῳ συγγραφεῖ. Ὁ Παυσανίας ὅμως ἐπὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς πρὸς τὴν Κολώναν ὁδοῦ ἀναφέρει ναὸν Κόρης Σωτείρας· «Λακεδαιμονίοις δὲ ἀπαντικρὺ τῆς Ὀλυμπίας Ἀφροδίτης ἐστὶ ναὸς Κόρης Σωτείρας· ποιῆσαι δὲ τὸν Θρᾷκα Ὀρφέα λέγουσιν, οἱ δὲ Ἄβαριν ἀφικόμενον ἐξ Ὑπερβορέων» (III 13, 2). Τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ τούτου πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν μεσημβρινοανατολικῶς τοῦ θεάτρου καὶ εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπ' αὐτοῦ, ἐπειδὴ δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα εἶναι χαμηλὰ καὶ λιμνάζουσιν ἐν αὐτοῖς καὶ σήμερον ἔτι μετὰ βροχὴν τὰ ὕδατα, εἶναι πιθανώτατον ὅτι ὁ ναὸς τῆς Σωτείρας Κόρης τοῦ Παυσανίου δὲν εἶναι ἄλλος ἢ αὐτὸς ὁ τῆς Κόρης ἐν τῷ Ἕλει τῶν ἐπιγραφῶν· τότε δὲ ὁ Τεμενίας θὰ ἦναι ὁ Ὀρφεὺς ἢ ὁ Ἄβαρις, ἥρως δηλαδὴ ἀνώνυμος, ὃν οἱ μὲν ἡρμήνευον οὕτω, οἱ δὲ ἄλλως.

3

Βάθρον βεβλαμμένον πανταχόθεν· ὕψος 1,48 μ., πλάτος 0,70 μ. περίπου, πάχος 0,45 μ.

ΙΛ ////// ΑΝΑΞϹΚΟΠΙΗΝ\
ΘΙΕΔΑϹΚΙΟΝΑΛϹ
ΙΟΧΟΑΙΠΟΤΑΜΟΥΠΑΝ
ΗΓΛΑΙϹΑΝ
\ΚΟΥΤΕϹΤΕΡΟΠΗΠΟΛΥΔ
ΛΟϹΑΛΛΑΚΑΙΗΔΕ
<ΩΝϹΑϹΑΜΥΚΛΑϹΘΗΚ
ΚΛΕΙΝΟΤΕΡΑϹ
\ΙΟΥΤΟΥΚΥΔΟϹΕϹΟΥΡ
ΕΥΡΥΝΙΚΑΝΕ
ƆϹΕΞΕΡΑΤΩΝΟΡΝ\
ΝΟΝΔΑΠ
ΕΔΑΕΘΛΘΟΕΤΗΝΝ
ΜΕΝΟϹΑΡΗΤ
ΚΛΕΟΥϹΑΡΕΤΗϹΕΙΝΕΚ
ΑΝΤΙΘΕΟΥ

[Ἦ μέν], ἄναξ, σκοπιήν, [Ὑακίν]θιε, δάσκιον ἄλσ[ος]
[σὸν προ]χοαὶ ποταμοῦ πα ◡ ◡ ἠγλάϊσαν
[χαλ]κοῦ τε στεροπὴ πολυδ[αίδα]λος· ἀλλὰ καὶ ἥδε
[εἰκ]ὼν σὰς Ἀμύκλας θήκ[ατο] κλεινοτέρας
– ◡ ίου, τοῦ κῦδος ἐς οὐρ[ανὸν] εὐρὺν ἱκάνε[ι]
– ◡ ◡ ἐξ ἐρατῶν ὀρν[ύμε]νον δαπέδων.
– ◡ δ' ἀεθλοθέτην ◡ ◡ – μενος ἀρητ[ήρ.]
– ◡ κλεους ἀρετῆς εἵνεκ[εν] ἀντιθέου.

Τοῦ στίχου 11 τὸ πρῶτον γράμμα φαίνεται ὅτι ἦτο ω.

4

Τεμάχιον πλακὸς μήκους 0,60 μ. ἀποκεκρουσμένης δεξιᾷ· ἀριστερὰ ὑπάρχει χῶρος κενός· γραμμάτων ὕψος 0,06 μ. Εὑρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Χρυσάφα.

D I O Ɽ T E ı

Τὸ τελευταῖον γράμμα, οὗ μικρὸν μόνον λείψανον σώζεται, δύναται νὰ ἦτο μ (Διὸς τέμενος) ἢ λ (Διὸς τελείου, ὑφ' ὃ ὄνομα ἐλατρεύετο ὁ Ζεὺς ἐν Ἀθήναις, Τεγέᾳ, Ῥόδῳ).

5

ΤΟΝΔΕΠΟΤΕΣΠΑΡΤΑΒΟΤΡΙΧΟΝΞΕΝΕΠΟΛΛΟΝΑΡΙΣΤΟΝ
ΑΝΔΡΩΝΑΙΧΜΑΤΑΝΕΤΡΕΦΕΝΑΓΕΜΟΝΑ
ΚΥΔΑΙΝΟΝΤΑΡΕΤΑΝΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣΛΝΠΟΤΕΤΙΜΑ
ΑΛΚΑΙΣΕΛΛΑΝΩΝΕΞΟΧΑΡΥΟΜΕΝΟΣ
ΝΥΝΔΕΝΙΝΑΡΚΑΔΙΑΣΑΠΟΠΑΤΡΙΔΟΣΩΔΕΘΑΝΟΝΤΑ
ΚΟΥΡΙΔΙΑΤΙΜΩΤΥΜΒΩΙΕΚΡΥΨΕΑΛΟΧΟΣ

Τόν δε ποτὲ Σπάρτα Βότριχον, ξένε, πολλὸν ἄριστον
ἀνδρῶν αἰχματᾶν ἔτρεφεν ἀγεμόνα
Κυδαίνοντ' ἀρετὰν Λακεδαίμονος, [ἃ]ν ποτ' ἐτίμα
ἀλκαῖς Ἑλλάνων ἔξοχα ῥυόμενος.
Νῦν δέ νιν Ἀρκαδίας ἀπὸ πατρίδος ὧδε θανόντα
κουριδία Τιμὼ τύμβῳ ἔκρυψε ἄλοχος.

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο εὕρηται ἐπὶ βάθρου τετραγώνου ἄνευ κόσμου τινός, ἀνακαλυφθέντος πρὸς ἀνατολὰς τοῦ θεάτρου ἀριστερὰ τῆς εἰς Τρίπολιν ἀγούσης ἁμαξιτοῦ. Τὸ δὲ περιεχόμενον αὐτῆς καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων δηλοῦσιν, ὅτι ὁ Βότριχος ἦν ἡγεμὼν μισθοφόρων ὑπηρετῶν ἐν Σπάρτῃ τὸν τρίτον ἢ τὸν δεύτερον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα.

6

ΧΙЄΡЄΑΤѠΝCЄΒΑCΤ
\ΔΙΟCΤΟΝΑΡΙCΤΟΝΚ∠
ѠΝΑΡΙCΤѠΝΤΟΝΑΞ CЄ
ΝЄΥΔΑΜΟΝΟΝΑCΙΚΡΑΤЄ
ΑΠΟΗΡΑΚΛЄΟΥCΜΖ̄∠
ΔΙΟCΚΟΥΡѠΝΙЄΡЄΑΚΑΙ
ѠΝΟΘЄΤΗΝΔΙΑΒΙΟΥΚ
ΓЄΝΟΥCΤѠΝΤЄΔΙC
ΥΡѠΝΚΑΙΤΟΥΑΓѠΝ
ΙΜЄΓΑΛѠΝΔΙΟCΚΟΥΡ
<ΑΙΑΓѠΝΟΘЄΤΗΝΔ
ΝΟΥCΤѠΝΜЄΓΑΛ
ѠΝЄΙΔΙѠΝΙЄΡЄΑΚΑΤ
ΝΟCΠΟCΙΔѠΝΟCΑCΦ
ΙΟΥΑΗΘΝΑCΧΑΛΚΙΟΙΚΟ
ΝΑCΠΟΛΙ\ΧΟΥΚΑΙ
ΝΚΑΘΙΔΡιΜЄΝѠΝЄΝ
ЄΝЄΙΘЄѠΝΤΥΧΗCЄ
ΤΡѠΑΡΤЄΜΙΤΟCΤ
ΤΙΔΟCΔΗΜΗΤΡΟCΚΛ
CЄΝΦΟΙ.◡ΥΤ.ЄΤΡ
CЄΝЄΓЄΙΛ..CΑΦΡΟΔЄ
CΟΥΡΑΝΙΑCΤΥΧΗC
ΡΧΑΓЄΤΟΥЄΡΜΟΥΟ.
ΙΟΝΟΙCΟΥΔΗΜΗΤΡΟC
ΞΗCЄΝΔΙΚΤΥΝΝΗΜΝ
ΙΟCΥ

[ἀρ]χιερέα τῶν Σεβαστ[ῶν]
[καὶ;] Διός, τὸν ἄριστον κ[αὶ]
[ἐκ τ]ῶν ἀρίστων, τὸν ἀξι(ολογώτατον) Σέ-
[κστο]ν Εὔδαμον Ὀνασικράτε-
[ος . .] ἀπὸ Ἡρακλέους, ΜΖ̄ [ἀπὸ]
Διοσκούρων, ἱερέα καὶ [ἀ]-
[γω]νοθέτην διὰ βίου κ[αὶ]
[διὰ] γένους τῶν τε Διο[σ]-
[κο]ύρων καὶ τοῦ ἀγῶν[ος]
[τῶν] μεγάλων Διοσκουρ[εί]-
[ων] καὶ ἀγωνοθέτην δ[ιὰ]
[γέ]νους τῶν μεγάλ[ων]
[Λε]ωνειδίων, ἱερέα κατ[ὰ]
[γέ]νος Ποσιδῶνος Ἀσφ[α]-
[λ]ίου, Ἀθηνᾶς Χαλκιοίκο[υ],
[Ἀθη]νᾶς Πολι[ά]χου καὶ [τῶν]
[συ]νκαθιδρ[υ]μένων ἐν [τῷ]
[τεμ]ένει θεῶν, Τύχης ε
τρω, Ἀρτέμιτος [πατρ]-
[ιώ;]τιδος (;) Δήμητρος κ[αὶ] Κό-
[ρη;]ς ἐν . . . .
. . ς ἐν Ἐγείλ[οι;]ς, Ἀφροδε[ί]-
[τη]ς Οὐρανίας, Τύχης
[ἀ]ρχαγέτου Ἑρμοῦ Ο.
[Δ]ιονοίσου, Δήμητρος
.ης ἐν Δικτύννῃ ΜΝ
ιοσυ

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εὕρηται ἐπὶ στήλης τετραγώνου (Ἑρμοῦ), ἥτις ἔφερεν ἄνω ἐντεθειμένην κεφαλήν· ἀνεκαλύφθη δὲ περὶ τὸ τέταρτον ὥρας πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Ἀμυκλαίου ἐν ἀγρῷ. Κάτω εἶναι ἀποκεκρουσμένη.

Ἐν τῷ χωρίῳ Καλύβια Σοχᾶς, εἰς τὰς ῥίζας τοῦ Ταϋγέτου, ἡμίσειαν περίπου ὥραν πρὸς δυσμὰς τοῦ Σκλαβοχωρίου, ἀνασκαπτομένων τῶν ἐρειπίων παλαιᾶς τινος ἐκκλησίας ἀνεκαλύφθησαν τέσσαρες ἐπιγραφαί, ὧν μία εἶναι ἤδη δημοσιευμένη ἐν C. I. G. 1443 κατ' ἀντίγραφον τοῦ Fourmont, ὅστις ἀντέγραψεν αὐτὴν «στῷ Σκλαβοχωρίῳ in templo». Ἐκ τῶν λοιπῶν τριῶν ἡ μία

7

εὕρηται ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ πάχους πλακὸς φερούσης ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας τέσσαρας κοιλότητας· ἔχει δ' αὕτη οὕτω:

ΤΙΜΟΚΡΑΤΕΙΑΤΙΜΟΓ

8

Ἡ δευτέρα τῶν ἐκ τῶν Καλυβίων εἶναι ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ βάθρου ἀποκεκρουσμένου ἄνω καὶ ἀριστερά.

ΙΟC
ΤЄΚΝѠΝΔΙΚΑΙΟΝЄΧΟΙ
ΑΤΑΓЄΝΟCΚΑΡΝЄΙΟΥΒΟΙ
ΡΝЄΙΟΥΔΡΟΜΑΙΟΥΚΑΙΠΟ
ΔѠΜΑΤЄΙΤΑΚΑΙΗΡΑΚΛЄ
ʼΑΚΑΙΚΟΡΑCΚΑΙΤЄΜЄΝΙ
ΤѠЄΛЄΙΚΑΙΤѠΝCΥΝ
ЄΝѠΝΑΥΤΟΙCΘЄѠΝ
ΘЄѠΝΜΗΤЄΡΑЄΥCЄ
ΗΜΟΥΚΑΙΒΟΥΛΗCЄCΤΙ
ϽCΤΗΝCѠΦΡΟΝЄCΤΑ
CΤΗΝΤΗCΤЄΑΛΛΗCΑ
ЄΚΑΚΑΙΤΗCЄΙCΤΟΥCΘЄ
ЗЄΙΑCΠΡΟCΔЄΞΑΜЄΝΟΥ
ΜΑΤΟΥΘΡЄΨΑΝΤΟCΑΥ
ΠЄΡΙΚΛЄΟΥC

τέκνων δίκαιον ἔχο[υ]-
[σαν, ἱέρειαν κα]τὰ γένος Καρνείου Βοι-
[κέτα καὶ Κα]ρνείου Δρομαίου καὶ Πο-
[σειδῶνος] Δωματείτα καὶ Ἡρακλέ-
[ους γενάρχ]α καὶ Κόρας καὶ Τεμενί-
[ου τῶν ἐν] τῷ Ἕλει καὶ τῶν συν-
[καθιδρυμ]ένων αὐτοῖς θεῶν
[καὶ ἄλλων] θεῶν, μητέρα εὐσε-
[βείας καὶ] δήμου καὶ βουλῆς, ἑστί-
[αν πόλεω]ς, τὴν σωφρονεστά-
[την καὶ ἀρί]στην τῆς τε ἄλλης ἀ-
[ρετῆς ἕνε]κα καὶ τῆς εἰς τοὺς θε-
[οὺς εὐσεβ]είας προσδεξαμένου
[τὸ ἀνάλω]μα τοῦ θρέψαντος αὐ-
[τὴν - -] Περικλέους.

Ἐν C. I. G. 1446 ἀναγινώσκεται σχεδὸν ὁμοία ἐπιγραφή, κατὰ ταύτην δ' ἐγένοντο καὶ αἱ συμπληρώσεις ἐν τῇ ἡμετέρᾳ· πρὸς τὴν φράσιν *τέκνων δίκαιον ἔχουσα* ὁ Bœckh ἐν τοῖς Add. et Corr. παραβάλλει τὸ χωρίον τοῦ Ἀριστοτέλους Πολιτ. II 6, 13: «βουλόμενος γὰρ ὁ νομοθέτης ὡς πλείστους εἶναι τοὺς Σπαρτιάτας προσάγεται τοὺς πολίτας ὅ τι πλείστους ποιεῖσθαι παῖδας· ἔστι γὰρ αὐτοῖς νόμος τὸν μὲν γεννήσαντα τρεῖς υἱοὺς ἄφρουρον εἶναι, τὸν δὲ τέτταρας ἀτελῆ πάντων».

9

Ὁ τρίτος τῶν ἐκ Καλυβίων ἐνεπιγράφων λίθων εἶναι πλάξ, ἥτις ἔφερεν ἐπιγραφὴν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐπιφανειῶν· ἡ μία ὅμως εἶναι ἐντελῶς ἐφθαρμένη, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας διέκρινα τὰ ἑξῆς γράμματα, ἅτινα καὶ ταῦτα δὲν εἶναι πάντα βέβαια.

ΛΙΟΥΤΙ
ΚΑΙΒΟΥΛ
ΤΑΙΙΟΥΙΕΙ
Ρ;ΙΟΥΙΙ.ΡΥΣΤΛ
ΛΕΥΣΕΙΝΙΑΝ̄

Ἐν Ἐρετρίᾳ.

Χρ. Τσουντας

ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΑ

Ἐπὶ λίθου προερχομένου ἐξ Ἐφέσου καὶ ἀποκειμένου ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ κεῖται δίστηλος ἱκανῶς ἀρχαία ἐπιγραφὴ ἐκδεδομένη ἐν C.I.G. 2953 καὶ I. G. A. 499· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπιγραφικὴν τοῦ Ἄγγλου Roberts. Ὁ λίθος εἶνε πανταχόθεν ἀποκεκρουσμένος, ὥστε ἐκ μὲν τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ στήλης μόνον ἀσήμαντα λείψανα ἐξ ὀλίγων γραμμάτων διεσώθησαν, ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐννέα στίχοι, ἐλλιπεῖς καὶ ἐκεῖνοι κατὰ τὴν ἀρχήν. Εὐτυχῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων δύναται νὰ ὁρισθῇ ἀσφαλῶς, διότι καὶ στοιχηδὸν εἶνε γεγραμμένα τὰ σωζόμενα γράμματα καὶ ἡ συμπλήρωσις στίχων τινῶν εἶνε βεβαία. Ἐλλείπουσι δὲ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου στίχου τέσσαρα γράμματα, ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου, τοῦ τετάρτου, τοῦ

πέμπτου καὶ τοῦ ἐνάτου τρία, ἐκ δὲ τοῦ τρίτου καὶ τοῦ ἑβδόμου δύο καὶ ἐκ τοῦ ὀγδόου ἕν.

Τὰ σωζόμενα γράμματα ἐν τῇ πρὸς ἀριστερὰν στήλῃ εἶνε πολλαχοῦ βεβλαμμένα, ἀλλὰ πάντα ἀσφαλῆ, ὡς ἀναγράφομεν αὐτὰ ἀκολούθως, διὰ τριῶν στιγμῶν δὲ διακρίνονται αἱ λέξεις κατὰ τὸν ἐν ταῖς ἀρχαϊκαῖς ἐπιγραφαῖς συνήθη τρόπον.

. . . . Ο Σ⁝ Η Μ Μ Ε Ν Α Π Ο Κ Ρ Υ Ψ Ε

. . . Ξ Ι Ο Σ⁝ Η Ν Δ Ε⁝ Ε Π Α Ρ Ε Ι⁝ Τ Η

. . Υ Ω Ν Υ Μ Ο Ν⁝ Π Τ Ε Ρ Υ Γ Α⁝ Κ Α Ν

. . . Ρ Ε Ι⁝ Κ Α Ν Α Π Ο Κ Ρ Υ Ψ Ε Ι⁝ Ε

. . . Υ Μ Ο Σ⁝ Ε Γ Δ Ε⁝ Τ Η Σ Α Ρ Ι Σ Τ

. . . Σ⁝ Ε Σ Τ Η Ν Δ Ε Ξ Ι Η Ν⁝ Π Ε Τ Ο

. . Ν Ο Σ⁝ Η Μ Μ Ε Ν⁝ Ι Θ Υ Σ⁝ Α Π Ο Κ Ρ

. Ψ Ε Ι⁝ Ε Υ Ω Ν Υ Μ Ο Σ⁝ Η Ν Δ Ε⁝ Τ Η Ν

. . . Ι Η Ν Π Τ Ε Ρ Υ Γ Α⁝ Ε Π Α Ρ Α Σ

Ἀνεγνώσθη δὲ καὶ συνεπληρώθη ἡ ἐπιγραφὴ ὑπὸ Forchhammer καὶ Böckh ὡς ἑξῆς·

[. . . , ἐγ μὲν τῆς δεξι-]
[ῆς ἐς τὴν ἀριστερὴν πετ-]
[όμεν]ος, ἢμ μὲν ἀποκρύψε-
[ι δε]ξιός, ἢν δὲ ἐπάρει τὴ-
[ν ε]ὐώνυμον πτέρυγα, κἂν
[ἐπά]ρει κἂν ἀποκρύψει, ε-
[ὐών]υμος· ἐγ δὲ τῆς ἀριστ-
[ερῆ]ς ἐς τὴν δεξιὴν πετό-
[με]νος ἢμ μὲν ἰθὺς ἀποκρ-
[ύ]ψει, εὐώνυμος, ἢν δὲ τὴν
[δεξ]ιὴν πτέρυγα ἐπάρας
. . . .

Περὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς ὁ Böckh γράφει, præcepta auspicii contineri hoc monumento satis vetusto apertum est· προσέκρουσε δὲ μόνον εἰς τὴν ἐν στ. 4 συμπλήρωσιν [*ἐπά*]*ρει*, ἥτις φαίνεται ἄτοπος μετὰ τὸ προηγούμενον *ἢν δὲ ἐπάρει τὴ*[*ν* ε]*ὐώνυμον πτέρυγα*. Ἀλλὰ τὸ ἄτοπον τοῦτο νομίζει ὅτι θεραπεύεται δεκτοῦ γινομένου ὅτι τὸ *κἂν ἐπάρει* ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ *κἂν ἐπάρει ὕστερον* κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐν στ. 7 *ἢμ μὲν ἰθὺς ἀποκρύψει*. Προσθέτει δ' ἐν τέλει τὰ ἑξῆς, quæ præterea obscura videantur aliis interpretanda relinquo. Ὁ Röhl καὶ ὁ Roberts ἀκολουθοῦσι τῷ Böckh οὐδὲν ἐπὶ πλέον παρατηροῦντες.

Καὶ ὅτι μὲν ἡ μνημονευθεῖσα συμπλήρωσις τοῦ 4 στίχου οὐδαμῶς εὐοδοῦται ἐξ ὅσων λέγει ὁ Böckh, εἶνε, νομίζομεν, φανερόν· ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἄλλη συμπλήρωσις ὀφείλει νὰ ἀποκαθιστᾷ ἔνσιγμον (πρῶτον) ἀόριστον τῆς ὑποτακτικῆς, διότι οὗτος μόνος ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ ἀντὶ τῆς συνήθους καταλήξεως -η ἔχει -ει, ὅπερ κεῖται καὶ ἐν τῷ ...ΡΕΙ τῆς παρούσης ἐπιγραφῆς[1].

Τὸ ...ΡΕΙ τοῦτο λοιπὸν δὲν δύναται νὰ εἶνε ἢ ἔνσιγμος (πρῶτος) ἀόριστος ῥήματος εἰς -ρω λήγοντος· ὥστε πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ἐλλειπόντων τριῶν γραμμάτων μόνον μεταξὺ ὀλιγίστων λέξεων δύναται νὰ γείνῃ ἐκλογή· ἡ δ' ἐπιτυχία τῆς συμπληρώσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὀρθότητος τῆς ἑρμηνείας τῶν περισωθέντων μερῶν τῆς ἐπιγραφῆς, εἰς ἣν μεταβαίνομεν ἤδη.

Ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν οἰωνοσκοπίαν, ἥκιστα δύναται νὰ ὑπόκειται εἰς ἀμφιβολίαν· διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἡ ἐν ὀλίγοις στίχοις σύμπτωσις τοσούτων λέξεων καὶ φράσεων, οἷον *δεξιός*, *εὐώνυμος*, *εὐώνυμον πτέρυγα*, *δεξιὴν πτέρυγα*, *ἐκ τῆς ἀριστερῆς ἐς τὴν δεξιὴν πετόμενος*, αἵτινες ἐνῷ κάλλιστα δύνανται νὰ ἀναφέρωνται εἰς οἰωνόν, δὲν φαίνονται ἐπιδεχόμεναι ἄλλην ἑρμηνείαν, οὐδ' εἶνε πιθανὸν ὅτι ἄλλος τις ἐκτὸς τοῦ οἰωνοῦ εἶνε *δεξιὸς* ἢ *εὐώνυμος* κατὰ τὴν ἐκ δεξιῶν ἢ ἐξ ἀριστερῶν *πτῆσιν* καὶ *ἔπαρσιν τῆς πτέρυγος*. Πρὸς ταῦτα δὲν δύναταί τις νὰ ἀντείπῃ ὅτι ἡ διάκρισις τοῦ δεξιοῦ οἰωνοῦ ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου ἦτο λίαν

[1] Ἴδε Wilhelm Schulze zum Dialekt der ältesten ionischen Inschriften (Hermes XX σελ. 491)· ἔπιθι καὶ ὅσα ἐγράψαμεν ἐν τῇ *Περὶ τῆς Κρητικῆς διαλέκτου* πραγματείᾳ σελ. 137.

ἁπλῆ, ὥστε δὲν παρίστατο ἀνάγκη ἀναγραφῆς ἰδιαιτέρων ὁδηγιῶν πρὸς τοῦτο, διότι οὐδὲ ἡ πτῆσις τῶν οἰωνῶν εἶνε πάντοτε ἁπλῆ τις καὶ ὡρισμένη, ἀλλὰ δύναταί τις εὐκόλως ἐκ δεξιῶν ἢ ἐξ ἀριστερῶν τὸ πρῶτον φανεὶς νὰ μεταβάλῃ διεύθυνσιν μετ' ὀλίγον. Ἂν δὲ ἡ οἰωνοσκοπία ἦτο ἁπλοῦν τι, οὔτε φήμην ἱκανοῦ οἰωνοσκόπου θὰ εἶχέ τις ἀποκτήσει ἐν τῇ ἀρχαιότητι, οὔτε ὁ Αἰσχύλειος Προμηθεὺς (στίχ. 488) ἠδύνατο νὰ εἴπῃ μεθ' ὑπερηφανείας

γαμψωνύχων τε πτῆσιν οἰωνῶν σκεθρῶς
διώρισ', οἵτινές τε δεξιοὶ φύσιν
εὐωνύμους τε.

Ὅτι δὲ πᾶς ἐκ δεξιῶν φανεὶς οἰωνὸς δὲν ἦτο πάντοτε καὶ αἴσιος ἀποδεικνύει κάλλιστα χωρίον τοῦ Ἀγαμέμνονος τοῦ Αἰσχύλου (στίχ. 137) διεφθαρμένον δυστυχῶς καὶ παρὰ τὰς πολλὰς ἀποπείρας τῶν κριτικῶν οὔπω ἀποκατασταθέν, ἀλλὰ διασῷζον τὰς λέξεις *δεξιὰ μέν*, *κατάμομφα δὲ φάσματα στρουθῶν*, αἵτινες εὐκόλως εἶνε ἐπιδεκτικαὶ ἑρμηνείας ὑπὸ ταύτην τὴν ἔννοιαν, καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀδιάφθοροι, καίτοι τὸ *στρουθῶν* δὲν φαίνεται εὐαρμοστοῦν πρὸς τὸ μέτρον. Τοιαύτη τις ἑρμηνεία φαίνεται ὅτι ἦτο γνωστὴ καὶ εἰς τὸν σχολιαστήν, ὅστις παρατηρεῖ· «τὰ σύμβολα αἰτεῖ με φάναι τούτων δεξιὰ μὲν διὰ τὴν νίκην, ἐπίμομφα δὲ διὰ τὸν χόλον τῆς Ἀρτέμιδος». Ἡ δὲ τύχη τοῦ Ἀγαμέμνονος νικήσαντος καὶ εὐτυχῶς εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθόντος, ἀπολεσθέντος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ, ἥρμοζε κάλλιστα νὰ προαγγελθῇ ὑπὸ οἰωνοῦ δεξιοῦ μὲν κατὰ πρῶτον φανέντος, ἀπαισίου δ' ἔπειτα γενομένου.

Ἀνυπόστατος εἶνε ὡσαύτως καὶ ἡ τυχὸν ἐγερθησομένη ἀντίρρησις ὅτι οἱ ἱερεῖς καὶ οἰωνοσκόποι δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποκαλύψωσιν εἰς τὸ δημόσιον τὰ μυστήρια τῆς ἰδίας τέχνης ἀναγράφοντες αὐτὰ ἐπὶ λίθου, διότι ὁ οἰωνοσκόπος δὲν ἠδύνατο εἰμὴ κατὰ τύχην νὰ εἶνε παρών, ὁσάκις τις ἔβλεπεν οἰωνόν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ αὐτὸς ὁ βλέπων τὸν οἰωνὸν ἡρμήνευε καὶ τὴν πτῆσιν αὐτοῦ κατ' ἀνάγκην. Πρβλ. Ξενοφ. Κ. Π. ΙΙ 1, 1. Καὶ ἄλλη μὲν ἐπιγραφὴ διαλαμβάνουσα περὶ τῆς ἑρμηνείας τῶν οἰωνῶν εἰς ἡμᾶς τοὐλάχιστον δὲν εἶνε γνωστή, ἀλλ' ὄχι σπάνιαι εἶνε αἱ διατάττουσαι τὰ τῶν θυσιῶν, αἵτινες ἐπίσης τῶν ἱερέων ἔργον ἦσαν [1].

Ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιγραφῆς ὑπὸ Böckh γενομένη συμπλήρωσις [*ἐγ μὲν τῆς δεξι*|*ῆς ἐς τὴν ἀριστερὴν πετ*|*όμεν*]*ος* φαίνεται βεβαία, ὅταν ταῦτα παραβληθῶσι πρὸς τὰ ἐν στ. 5 ἑξ. *ἐγ δὲ τῆς ἀριστ*[*ε*|*ρῆ*]*ς ἐς τὴν δεξιὴν πετό*[*με*]*νος* κ.τ.ἑξ. Ὁ ἐκ δεξιῶν λοιπὸν πετόμενος οἰωνὸς εἶνε δεξιὸς μὲν ἐὰν *ἀποκρύψῃ*, εὐώνυμος δέ, ἐὰν *ἐπάρῃ τὴν εὐώνυμον πτέρυγα*. Καὶ περὶ μὲν τοῦ *ἀποκρύπτειν* οὐδεμία ἀμφιβολία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ὅτι ἔχει σημασίαν ἀμετάβατον, ἤτοι ἰσοδυναμεῖ τῷ *ἀφανίζεσθαι* ἢ *ἀφανῆ γίνεσθαι*· πρβλ. Ἡσίοδ. παρ' Ἀθην. XI 491 D: *τῆμος ἀποκρύπτουσι Πελειάδες*, Θουκυδ. V 65 *ἐπεὶ δὲ ἀναχωροῦντες ἐκεῖνοι ἀπέκρυψαν*. Ἐκ τούτου δὲ φανερὸν εἶνε ὅτι τὸ ἐν στ. 7 μετὰ τοῦ *ἀποκρύψει* κείμενον *ἰθὺς* ἀδύνατον εἶνε νὰ ἔχῃ χρονικὴν σημασίαν, ὡς ἐνόμισεν ὁ Böckh, ἀλλὰ πρέπει βεβαίως νὰ ἐκληφθῇ τοπικῶς, ἤτοι ὡς σημαῖνον τὸ ἀφανίζεσθαι κατὰ τὴν εὐθεῖαν πρὸς τὰ πρόσω πτῆσιν. Τοῦτο βεβαίως πρέπει νὰ ἐννοηθῇ καὶ ἐν τῷ παρόντι στίχῳ ὅτι σημαίνει τὸ *ἀποκρύπτειν* καίτοι δὲν κεῖται τὸ *ἰθύς*· ὥστε δεξιὸς εἶνε ὁ οἰωνός, ἐὰν ἐξακολουθῶν πάντοτε τὴν ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ πτῆσιν γείνῃ ἀφανής.

Τούτου οὕτως ἔχοντος τὸ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *ἢμ μὲν ἀποκρύψει* κείμενον *ἢν δὲ ἐπάρει τὴ*[*ν ε*]*ὐώνυμον πτέρυγα* ἐξ ἅπαντος πρέπει νὰ σημαίνῃ τὸ μὴ κατὰ τὴν εὐθεῖαν πρὸς τὰ πρόσω πτῆσιν ἀφανίζεσθαι, ἤτοι τὸ μεταβάλλειν διεύθυνσιν. Ὅτι δὲ τὸ *ἐπαίρειν τὴν εὐώνυμον πτέρυγα* δύναται κάλλιστα νὰ ἔχῃ τὴν μνημονευθεῖσαν σημασίαν ἐννοεῖται εὐκόλως ἐκ τῆς παρατηρήσεως ὅτι τὰ πτηνὰ κατ' εὐθεῖαν μὲν πετόμενα κινοῦσι τὰς πτέρυγας πάντοτε ὁριζοντίως, ὅταν δὲ θελήσωσι νὰ μεταβάλωσι διεύθυνσιν, ἀναγκάζονται πρὸς διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας νὰ καταβιβάσωσι τὴν πρὸς ἣν στρέφονται πτέρυγα καὶ νὰ ἀνυψώσωσι τὴν ἀντίθετον. Ὁ τὴν εὐώνυμον λοιπὸν πτέρυγα ἐπαίρων οἰωνὸς στρέ-

[1] I. G. A. 379 (ἐκ Θάσου) Νύμφῃσιν κἀπόλλωνι νυμφηγέτῃ θῆλυ καὶ ἄρσ|εν ἂμ βόλει προσέρδεν, ὄϊν οὐ θέμις, οὐδὲ χοῖρον.| οὐ παιωνίζεται.| Χάρισιν αἶγα οὐ θέμις, οὐδὲ χοῖρον.

Πρβλ. Collitz SlgD. 293 (ἐκ Λέσβου), Monumenti antichi vol. I σελ. 96-97 ἀριθ. 56-58 (ἐκ Κρήτης), Mittheilungen d.d.a. Instit. Athen XVI σελ. 352 (ἐκ Μεσσήνης).

φεται πρὸς τὰ δεξιὰ μὲν ἑαυτοῦ, πρὸς τὰ ἔμπροσθεν δὲ τοῦ παρατηρητοῦ· ὁ τοιοῦτος οἰωνὸς εἶνε εὐώνυμος, διότι ἐὰν ἐκτελέσῃ τὴν στροφὴν πλήρη, λαμβάνει τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ πετομένου. Νομίζομεν μάλιστα ὅτι ἀντὶ τῆς φράσεως *ἢν δὲ ἐπάρει τὴν εὐώνυμον πτέρυγα* δὲν προεκρίθη ἄλλη τις ἁπλουστέρα καὶ σαφεστέρα ἐπίτηδες, ἵνα δηλωθῇ ὅτι ὁ οἰωνὸς εἶνε εὐώνυμος καὶ μόνον ἐὰν ἀρχίσῃ τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ ἑαυτοῦ στροφήν, χωρὶς νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὴν πλήρη. Δεξιὸς δὲ προσέτι φαίνεται ὅτι θεωρεῖται καὶ ὁ οἰωνός, ὅστις ἐπάρας τὴν δεξιὰν πτέρυγα ἤθελε στραφῇ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἑαυτοῦ, διότι τότε διευθύνεται πρὸς τὰ ὀπίσω τοῦ παρατηρητοῦ, ἑπομένως *ἀποκρύπτει*. Ἐννοεῖται ὅτι μικραὶ παρεκκλίσεις ἀπὸ τῆς εὐθείας ἄνευ καταφανοῦς ἐξάρσεως τῆς εὐωνύμου πτέρυγος γενόμεναι δὲν μεταβάλλουσι τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως δεξιοῦ οἰωνοῦ.

Τὸ ἑπόμενον (στ. 3-4) *κἂν . . . ρει κἂν ἀποκρύψει* δηλοῖ προφανῶς ὅτι εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ μεταβαλόντος διεύθυνσιν καὶ διὰ τοῦτο εὐωνύμου οἰωνοῦ οὐδεμίαν ἐπήρειαν δύναται νὰ ἀσκήσῃ ὁτιδήποτε *ἐνδέχεται νὰ συμβῇ* μετὰ τὴν ἔπαρσιν τῆς εὐωνύμου πτέρυγος. Τὰ ἐνδεχόμενα νὰ συμβῶσιν εἶνε τρία τινά· ἢ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πτῆσιν αὐτοῦ, μέχρις ὅτου ἀφανισθῇ, ἢ νὰ ἀνυψωθῇ καὶ μείνῃ ἐπὶ μακρὸν αἰωρούμενος ἐν τῷ ἀέρι, ἢ νὰ μεταβάλῃ διεύθυνσιν καὶ πάλιν. Ἐκ τούτων τὸ πρῶτον δηλοῖ προφανῶς τὸ *κἂν ἀποκρύψει*· ὥστε τὸ *κἂν* ...*ρει* ἀνάγκη νὰ δηλοῖ τὸ ἓν ἐκ τῶν ἑτέρων δύο ἐνδεχομένων. Ἀλλὰ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκ νέου ἀλλαγῆς τῆς διευθύνσεως δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναζητήσωμεν ἐν τῷ ... *ρει*, διότι ἐνῷ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ὕφος τῆς ἐπιγραφῆς ἐπιβάλλει τὴν συμπλήρωσιν [*ἐπά*]*ρει*, οὐδ᾽ ἄλλη τις συμπλήρωσις φαίνεται δυνατή, τὸ *ἐπάρει* μόνον ἄνευ ἀντικειμένου καὶ τοῦ ἐπιρρήματος *πάλιν* ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐκφράσῃ τοιοῦτον νόημα. Ὑπολείπεται λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης νὰ ἀναζητήσωμεν ἐν τῷ . . . *ρει* ἀόριστον ὑποτακτικῆς ῥήματος εἰς -ρω λήγοντος καὶ σημαίνοντος τὸ ἀνυψοῦσθαι καὶ αἰωρεῖσθαι· ἐν δὲ τοῖς ἑπομένοις εἵπετο ἀναμφιβόλως ὡς γενικὴ παρατήρησις περίοδος δηλοῦσα ὅτι μόνον μία ἀλλαγὴ διευθύνσεως ἔχει σημασίαν, ὄχι δὲ πλειότεραι. Ῥήματα δὲ ἔχοντα τὴν ἀπαιτουμένην σημασίαν καὶ πληροῦντα ἀκριβῶς τὸ ἐκ τριῶν γραμμάτων χάσμα εἶνε μόνον τὸ *διαίρειν* καὶ τὸ *ἀείρειν*, καίτοι ἀμφότερα ἀπαντῶσι συνήθως ὑπὸ τὸν μέσον τύπον[1]· ἡμεῖς προτιμῶμεν τὸ πρῶτον, ὥστε συμπληροῦμεν [*διά*]*ρει*.

Ὁ δ᾽ ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ πετόμενος οἰωνὸς εἶνε εὐώνυμος, ἐὰν ἀκολουθήσῃ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, μέχρις ὅτου γείνῃ ἀφανὴς (στ. 5-8). Ἡ ἑπομένη φράσις δὲν διεσώθη ἀκεραία, ἀλλ᾽ ἐὰν κρίνωμεν ἐξ ἀναλογίας ἐκ τῶν προηγουμένων, οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπολείπεται ὅτι ἐὰν ὁ οἰωνὸς ἀνυψώσας τὴν δεξιὰν πτέρυγα στραφῇ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἑαυτοῦ, θεωρεῖται δεξιός. Ἐπειδὴ δὲ ἀντὶ τοῦ ῥήματος *ἐπάρει* κεῖται ἡ μετοχὴ *ἐπάρας*, εἶνε φανερὸν ὅτι ἐνταῦθα ἡ ὑποθετικὴ πρότασις ὡς ῥῆμα θὰ ἔχῃ τὸ *διάρει* καὶ *ἀποκρύψει*, ἅτινα ἀνωτέρω ἀποτελοῦσιν ἰδίαν ἐναντιωματικὴν πρότασιν. Ἑπομένως κατόπιν τοῦ *ἐπάρας* πρέπει νὰ ἀποκαταστήσωμεν *διάρει* ἢ *ἀποκρύψει*, δεξιός.

Οὕτως ἑρμηνευομένη ἡ παροῦσα ἐπιγραφὴ ἀποκαλύπτει ἡμῖν τὴν ἄλλως ἐντελῶς ἀγνοουμένην σημασίαν τῶν τεχνικῶν ὅρων τῆς ἀρχαίας οἰωνοσκοπικῆς, κέρδος ὄχι ἀνάξιον λόγου διὰ τὴν Ἀρχαιολογίαν.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

[1] διαραμένη πρὸς τὴν τῶν ὄντων θέαν, Ἀριστοτ. π. κόσμ. 1.—διαίρεσθαι πρὸς ἀλαζονείαν, Πλουτ. Ἠθ. σελ. 116.—αἰετὸς.... ἐς αἰθέρα δῖαν ἀέρθη Ὀδυσσ. Τ. 540,—κονίη ἀειρομένη, Ἰλιαδ. Ψ. 366.

Καὶ παρὰ Πλουτάρχῳ Ἀρέσκ. Ε. κϛ΄. 4: « Ἐμπεδοκλῆς πρῶτα τῶν ζώων τὰ δένδρα ἐκ γῆς ἀναδῦναί φησι πρὶν τὸν ἥλιον περιαπλωθῆναι καὶ πρὶν ἡμέραν καὶ νύκτα διακριθῆναι. Διὰ δὲ τῆς συμμετρίας τῆς κράσεως τὸν τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεως περιέχειν λόγον· αὐξάνεσθαι δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ γῇ θερμοῦ *διαιρουμένου*, ὥστε γῆς εἶναι μέρη κ. τ. ἑξ. » πρέπει νὰ γραφῇ *διαιρομένου*.

ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΥ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ

(Συνέχεια. Ὅρα Ἐφ. Ἀρχ. 1891, σελ. 71).

61.

Ἐπίκρανον βάθρου, λίθου μέλανος. Ὕψ. 0.32, πλάτ. 0.62, βάθ. 1.23. Ἄνω φέρει τύπον ποδὸς ἀγάλματος καὶ στρογγύλην κοιλότητα, πρὸς δὲ καὶ δύο ἢ τρεῖς ἄλλας μικροτέρας. Εὑρέθη πλησίον τοῦ ἐπικράνου *Καλλιπον* (ΕΑ. 1885, σ. 155, ἀρ. 13).

Περιέχει 5 ψηφίσματα, ἓν μὲν ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν μικρῶν ἐπιφανειῶν, τρία δὲ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς καὶ τὸ πέμπτον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας. Τὰ 4 πρῶτα, ὡς καὶ ἄλλα περὶ ὧν ἑκασταχοῦ κατωτέρω παραπομπαί, ἕτοιμα ὄντα δὲν καταχωρίζονται ἐνταῦθα, ἅτε τετυπωμένα ἐν ταῖς ὑπὸ Dittenberger ἐκδοθησομέναις IGS. (Nº 283-286 κλπ.). Τὸ 5ον ἔχει ὧδε:

ΙΥΘΩΝΚΑΛΛΙΓΕΙΤΟΝΟΣΕΙΠΕ......ΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙ
.ΗΝΟΦΙΛΟΝ...ΩΝΟΣ⁞⁞⁞.ΗΤΟ,CΛ⁞..ΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕ..ΑΙ
ΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚ.ΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥ
ΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕ⁞ΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙ.Σ
ΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑ
ΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡ
ΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙ///

Π]ύθων Καλλιγείτονος εἶπε[ν· δεδόχ]θαι τῶι δήμωι
Μη;]νόφιλον [...]ωνος [Μιλ]η[τ]ο[πο]λ[ίτη]ν πρόξενον ε[ἶν]αι
τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐκ[γ]όνους καὶ εἶναι αὐ-
τοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔ[γ]κτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ [ἀ]σ[υ-
λίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ κα-
τὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ
τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέται[ς].

Τοῦ προξένου τὸ ὄνομα (τὸ δεύτερον γράμμα φαίνεται μᾶλλον ὡς η) ἴσως συμπληρωτέον καὶ *Ζηνόφιλον*, τοῦ δὲ πατρὸς αὐτοῦ *Σίμωνος* ἢ *Τίμωνος* κτλ.

62-66.

(Πρβ. ἀρ. 21)

Τὸ βάθρον *Πίσωνα* φέρε 7 ψηφίσματα, ὧν τὰ μὲν 4 εἶνε γεγλυμμένα ἐπὶ τῆς ὄψεως ὑπὸ τὴν ἀνάθεσιν, τὰ δὲ λοιπὰ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἐπιφανείας αὐτοῦ καὶ δὴ τὸ ἀριστερὸν ἥμισυ τοῦ 5ου καὶ 6ου ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τῆς ὄψεως, τὸ δὲ ὑπόλοιπον αὐτῶν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος, ἐφ' ἧς (παραλλήλως τῷ 5ῳ) καὶ τὸ 7ον. Τὸ 5ον καὶ 6ον = IGS. 269 καὶ 270. Τὰ 4 πρῶτα καὶ τὸ 7ον εἶνε τάδε:

62 Ν Ι Κ Ι Α Ο Π Α Ν Α Μ Ω Ε Ν Α Τ Η
ΠΟΤΙΔΑΙΧΟΣΚΑΛΥΝΘΩΑΝΘΑΔΟΝΙΟΣΕΛΕΞΕΠΡΟΒΕΒΩΛΕΥΜΕΝΟΝΕΙΜΕΝΑΥΤΥΠΟΤΤΟΝ
ΔΑΜΟΝΕΡΜΟΓΕΝΕΙΝΑΠΟΛΛΩΝΙΩΜΟΥΡΕΙΝΗΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΜΕΝΚΗΕΥΕΡΓΕΤΑΝΤΩΚΥΝΩ
ΒΟΙΩΤΩΝΑΥΤΟΝΚΗΕΣΓΟΝΩΣΚΗΕΙΜΕΝΑΥΤΥΓΑΣΚΗFΥΚΙΑΣΕΝΠΑΣΙΝΚΗΑΣΦΑΛΙΑΝΚΗΑΣΟΥΛΙΑΝ
ΚΗΠΟΛΕΜΩΚΗΙΡΑΝΑΣΙΩΣΑΣΚΗΚΑΤΑΓΑΝΚΗΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΗΤΑΑΛΛΑΚΑΘΑΠΕΡΚΗΤΥΣΑΛΛΥΣ
ΠΡΟΞΕΝΥΣΚΗΕΥΕΡΓΕΤΗΣΕΟΝΤΕΣΣΙΤΩΚΥΝΩΒΟΙΩΤΩΝΕΥΕΡΓΕΤΕΙΟΝΤΑΑΥΤΟΝΚΑΤΑΘΙΑΩΡΙΑΝ

63 ΛΥΣΑΝΔΡΟΣΑΙΣΧΡΩΝΟΣΕΙΠΕΝΠΡΟΒΕΒΟΥΛΕΥΜΕΝΟΝΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΕΠΕΙΔΗΠΟΛΙΑΓΡΟΣΤΕΙ
ΤΕΠΟΛΕΙΕΥΝΟΥΣΕΣΤΙΝΕΜΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΚΑΙΔΙΑΤΕΛΕΙΧΡΕΙΑΣΠΑΡΕΧΟΜΕΝΟΣΑΕΙΤΩΙΔΕΟ
ΜΕΝΩΙΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΠΟΛΙΑΓΡΟΝΝΙΚΟΒΟΥΛΟΥΧΑΛΚΙΔΕΑΠΡΟΞΕΝΟΝ
ΕΙΝΑΙΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥ
ΛΙΑΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ
ΚΑΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΛΟΙΠΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣ
ΤΗΣΠΟΛΕΩΣΥΠΑΡΧΕΙ

64 ΔΑΜΟΦΙΛΩΑΡΧΟΝΤΟΣΕΝΚΥΝΥΒΟΙΩΤΩΝΜΕΙΝΟΣΠΑΝΑΜΩΕΠΕΨΑΦΙΔΔΕΞΕΝΙΑΣΕΜΜΟΝΩΘΕΙΣΠΙΕΥΣ
ΘΙΟΠΟΜΠΟΣΘΙΟΠΠΑΣΤΩΘΕΙΣΠΙΕΥΣΕΛΕΞΕΠΡΟΒΕΒΩΛΕΥΜΕΝΟΝΕΙΜΕΝΑΥΤΥΠΟΤΤΟΝΔΑΜΟΝΣΙΜΙΑΝΜΕΝΩΝΟΣ
ΧΑΛΚΙΔΕΙΑΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΜΕΝΚΗΕΥΕΡΓΕΤΑΝΤΩΚΥΝΩΒΟΙΩΤΩΝΑΥΤΟΝΚΗΞ.ΓΟΝΩΣΚΗΕΙΜΕΝΑΥΤΥΣ
ΓΑΣΚΗFΥΚΙΑΣΕΠΠΑΣΙΝΚΗΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΚΗΤΥΣΛΥΠΥΣΠΡΟΞΕΝΥΣΚΗΕΥΕΡΓΕΤΗΣ
ΤΩΚΥΝΩΒΟΙΩΤΩΝ

65 ΕΡ [illegible] Ξ Ρ Ε Ω Σ Ε Π Ι Κ Ρ Α Τ Ο Υ
ΘΕΟΤΙΜΟΣΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΜΗΝΟΔΩΡΟΣΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙ
ΤΗΙΤΕΠΟΛΕΙΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΤΟΙΣΔΕΟΜΕΝΟΙΣΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝΧΡΕΙΑΣΠΑΡΕ
ΧΕΤΑΙΜΕΤΑΠΑΣΗΣΕΥΝΟΙΑΣΔΕΔΟΧΘΑΙΤΗΙΒΟΥΛΗΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΜΗΝΟ
ΔΩΡΟΝΑΡΙΣΤΩΝΥΜΟΥΑΘΗΝΑΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟ
ΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣ
ΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑ
ΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΑΛΛΑ
ΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΕΙΝΑΥΤΟΙΣΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕ
ΤΑΙΣΤΗΣΠΟΛΕΩΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

66 ΛΥΣΑΝΔΡΟΣΑΙΣΧΡΩΝΟΣΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΜΗΝΟΦΙΛΟΣΕΥΝΟΥΣΤΕΩΝ
ΔΙΑΤΕΛΕΙΤΕΙΠΟΛΕΙΚΑΙΛΕΓΩΝΚΑΙΠΡΑΤΤΩΝΤΑΣΥΝΦΕΡΟΝΤΑΠΕΡΙ
ΤΗΣΠΟΛΕΩΣΕΝΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΔΙΑΤΕΛΕΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙ
ΔΗΜΩΙΜΗΝΟΦΙΛΟΝΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΑΠΡΟΞΕΝΟΝ
ΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΑΥΤΟΝΚΑΙΕΓΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙ
ΑΥΤΩΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝ
ΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝ
ΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΕΙΝΑΥΤΩΙ
ΟΣΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

62 Νικίαο, Πανάμω ἐνάτη·
Ποτιδάιχος Καλύνθω Ἀνθαδόνιος ἔλεξε· προβεβωλευμένον εἶμεν αὐτῶ πὸτ τὸν δᾶμον Ἑρμογένειν Ἀπολλωνίω Μουρεινῆον πρόξενον εἶμεν κὴ εὐεργέταν τῶ κυνῶ Βοιωτῶν αὐτὸν κὴ ἐσγόνως κὴ εἶμεν αὐτῦ γᾶς κὴ Ϝυκίας ἔνπασιν κὴ ἀσφάλιαν κὴ ἀσουλίαν κὴ πολέμω κὴ ἰράνας ἰώσας κὴ κατὰ γᾶν κὴ κατὰ θάλατταν κὴ τὰ ἄλλα καθάπερ κὴ τῦς ἄλλυς προξένυς κὴ εὐεργέτης ἐόντεσσι τῶ κυνῶ Βοιωτῶν εὐεργετείοντα αὐτὸν κατὰ θιαωρίαν.

63 Λύσανδρος Αἴσχρωνος εἶπεν· προβεβουλευμένον εἶναι αὐτῶι, ἐπειδὴ Πολίαγρος τεῖ τε πόλει εὔνους ἐστὶν ἐμ παντὶ καιρῶι καὶ διατελεῖ χρείας παρεχόμενος ἀεὶ τῶι δεομένωι τῶν πολιτῶν, δεδόχθαι τῶι δήμωι Πολίαγρον Νικοβούλου Χαλκιδέα πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτῶι ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν καὶ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ καὶ τοῖς λοιποῖς προξένοις τῆς πόλεως ὑπάρχει.

64 Δαμοφίλω ἄρχοντος ἐν κυνῦ Βοιωτῶν, μεινὸς Πανάμω, ἐπεψάφιδδε Ξενίας Ἐμμόνω Θεισπιεύς, Θιόπομπος *Θιοπ.πάστω* Θεισπιεὺς ἔλεξε· προβεβωλευμένον εἶμεν αὐτῦ πὸτ τὸν δᾶμον Σιμίαν Μένωνος Χαλκιδεῖα πρόξενον εἶμεν κὴ εὐεργέταν τῶ κυνῶ Βοιωτῶν αὐτὸν κὴ ἐ[σ]γόνως κὴ εἶμεν αὐτῦς γᾶς κὴ Fυκίας ἔππασιν κὴ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ κὴ τῦς λυπῦς προξένυς κὴ εὐεργέτης τῶ κυνῶ Βοιωτῶν.

65 Ἐπ[ὶ ἱ]ερέως Ἐπικράτου·

Θεότιμος Ἀριστομένου εἶπεν· ἐπειδὴ Μηνόδωρος εὔνους ὢν διατελεῖ τῆι τε πόλει Ὠρωπίων καὶ τοῖς δεομένοις τῶν πολιτῶν χρείας παρέχεται μετὰ πάσης εὐνοίας, δεδόχθαι τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμωι Μηνόδωρον Ἀριστωνύμου Ἀθηναῖον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ ⟨*γῆν καὶ κατὰ*⟩ θάλατταν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλεως γέγραπται.

66 Λύσανδρος Αἴσχρωνος εἶπεν· ἐπειδὴ Μηνόφιλος εὔνους τε ὢν διατελεῖ τεῖ πόλει καὶ λέγων καὶ πράττων τὰ συνφέροντα περὶ τῆς πόλεως ἐν παντὶ καιρῶι διατελεῖ, δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι Μηνόφιλον Ἀγαθοκλέους Ἁλικαρνασσέα πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τἆλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτῶι ὅσαπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

Νικίας ἄρχων τῶν Βοιωτῶν ἐν Ὑήττου ἐπιγραφῇ (Larfeld *Sylloge* 163). Δαμόφιλος ἄρχων εὕρηται ἐν Ὀρχομενοῦ καταλόγῳ (Larfeld *Syll.* 18) μετὰ τὸν Ὀνάσιμον, ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἦρξε μετὰ τὸν Καφισίαν (αὐτ. 160) ἀπαντῶντα καὶ ἐν Αἰγοσθενιτῶν ἐπιγραφῇ (αὐτ. App 3), ὁ Δαμόφιλος δὲν φαίνεται ὢν ἀρχαιότερος τοῦ 221 π. Χρ. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος ὁ Ξενίας τοῦ ἐνταῦθα 64 εἶνε ὁ καὶ τὸ 71 ἐπιψηφίζων (ἐκεῖ γράφεται Ξενίας).

67

Ὄψις βάθρου πολυλίθου, λευκοῦ μαρμάρου, στερουμένη, ὡς καὶ τὸ 18, γεισοειδοῦς κόσμου. Ὑψ. περ. 0.95, πλ. 0.76, βάθ. 0.43. Εὑρέθη χαμαὶ παρὰ τὸ βάθρον *Κουρίωνα* (ἀρ. 17). Ἡ βάσις αὐτοῦ δὲν εἶνε γνωστή.

Ὑπὸ τὴν ἀνάθεσιν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου (IGS. 425-426) λείψανα ψηφίσματος τάδε:

67 Γ . . . . . Λ Λ Λ Ι . . Ι Τ Ο . . . . Δ Ο Χ Θ Α Ι . Ε Ι
Ι Ι Λ Δ . . . . Ο . Ο Ν Π Ρ Η Ξ Π Ο Λ Ε Ω
Ξ Λ Υ Τ Ξ Κ Α Ι Ο Ε Γ Κ Α Ι Ι Ξ Ο Τ Ε Λ Ε Ι Α Ν
Α Τ Α Γ Η Ν Κ Α Τ Α Θ Α Λ Α Α Α Ι Π Ο Λ Ε Μ Ο Υ Κ Α Ι
Ε Ρ Τ Ο Ι Ξ Α Λ Λ Ο Ι Ξ Ο Ξ Ε Ε Υ Ε Ρ Γ Ε Τ Α Ι Ξ Γ Ε Γ Ρ Α Π

67 Ἱερέως Κτησιφῶντος; Πύθων Κα]λλ[ιγε]ίτ[ονος εἶπεν· δεδό]χθαι [τ]εῖ [βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι .... Ἀσκληπιάδου; Κῶι;]ον πρ[όξενον εἶναι τ]ῆς πόλεω[ς Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐγ;γόνου]ς [καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆ]ς καὶ ο[ἰκίας] ἔγ[κτησιν] καὶ ἰσοτέλειαν [καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ κ]ατὰ γῆν κ[αὶ κ]ατὰ θάλα[ττ]α[ν κ]αὶ πολέμου καὶ [εἰρήνης καὶ τἆ;λλα πάντα καθάπ]ερ τοῖς ἄλλοις [πρ]οξέ[νοις καὶ] εὐεργέταις γέγραπ[ται.

Ἱερεὺς συμπληροῦται κατ' ἄλλα μὲν ψηφίσματα ὁ Κτησιφῶν, κατὰ δὲ τὸ 19 καὶ 54,1 ὁ Μολοττός.

68 - 69

Βάθρον τρίλιθον, ὡς τὸ 18 κλπ., λευκοῦ μαρμάρου, ἄνευ γεισοειδοῦς κόσμου. Ὕψ. 0.93, πλ. 0.76, βάθ. 0.43 + 1.01 (=1.44). Τὰ τρία ταῦτα μάρμαρα, ὧν ἓν (ἡ δεξιὰ πτέρυξ) δίχα τεθραυσμένον, εὑρέθησαν πλησίον ἢ ὄπισθεν τῆς τρίτης πρὸς δεξιὰν τοῦ βάθρου *Λυσίμαχος*[1] βάσεως, ἐφ' ἧς καὶ ἠνώρθωσα αὐτὰ κρίνας ἐκ τῶν μέτρων ὅτι ἐνταῦθα ἀνήκουσι.

Τὸ βάθρον φέρει 17 ψηφίσματα, ὧν τὸ μὲν 1ον ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας τῆς ὄψεως ὑπὸ τὴν ὡς διὰ σφύρας ἐπίτηδες κατεστραμμένην ἀνάθεσιν, πέντε δὲ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἐπιφανείας (τὸ ὑπ' ἀριθ. 2, ἴσως γράμματά τινα τῆς ἀρχῆς τῶν στίχων τοῦ 3, τὸ ἀριστερὸν ἥμισυ τοῦ 5 καὶ τὸ 6, πλὴν γραμμάτων τινῶν τοῦ τέλους τῶν στίχων *δ*]ήμωι καὶ εἴ τινος ἄλλου ἅτινα εἶνε γεγλυμμένα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος ὑπὸ τὸ δεξιὸν ἥμισυ τοῦ 5, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἐπιφανείας τῆς ὄψεως, τὸ δὲ 3 [παραλλήλως τῷ 2], τὸ 4 καὶ τὸ δεξιὸν ἥμισυ τοῦ 5 ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος), τὰ δὲ τελευταῖα 11 ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας τοῦ βάθρου καὶ δὴ τὸ μὲν 7, 8, 9, 10, 11, παραλλήλως δὲ τούτοις καὶ τὸ ἀριστερὸν ἥμισυ τοῦ 12[1], 13, 14, 15, 16 καὶ 17 ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος, τὸ δὲ δεξιὸν ἥμισυ τῶν τελευταίων τούτων ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας τῆς ὄψεως.

Ἐνταῦθα καταχωρίζονται τὸ 1ον καὶ 2ον. Τὸ 3 = IGS. 368, τὸ 4 = 369, τοῦ 5 ἡ μὲν ἀρχὴ = 390 τὸ δὲ τέλος = 370. Τὸ 6 = 391. Τὸ 7—16 = 357—366. Τοῦ 17 ἡ μὲν ἀρχὴ = 367, τὸ δὲ τέλος = 389.

68 Α . Α . Φ ΑΛΕΙΑΝΚΑΙ . . . . . ΗΝ
ΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΛΛ . . ΑΝΤΑ
ΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

68 ....κ]α[ὶ] ἀ[σ]φάλειαν καὶ [κατὰ γ]ῆν [καὶ κατὰ θάλατταν καὶ πολέμου κ]αὶ εἰρήνης καὶ τἆλλ[α π]άντα [καθάπερ *καὶ*; τοῖς ἄλλοις] προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.

69 Α
⋮
Ε
Λ
Τ
Ι ΕΙ
Ε Ο
ἰσοΤΕλειαν καὶ
πολέμου καὶ εἰρήνης ΚΑΙκΑΤΑ γῆν καὶ
κατὰ θάλατταν καὶ ΤΑΛΛΑ (πάντα;) καθάπερ τοῖς
ἄλλοις προξένοις καὶ εὐερΓΕταις.

Ἐλλειπόντων τῶν ἄκρων τῶν στίχων ἑκατέρωθεν, ἡ συμπλήρωσις καὶ διαίρεσις τῶν στίχων ἐγένετο κατὰ προσέγγισιν.

70 - 71

(Πρβ. ἀρ. 18)

Τὸ τῆς ὄψεως μάρμαρον τοῦ τριλίθου βάθρου *Ἀγρίππαν* (ΕΑ. 1886, σ. 57, ἀρ. 18) περιέχει ἓξ ψηφίσματα, ἓν μὲν (τὸ ἐκεῖ ἐκδοθὲν) ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας, δύο δὲ (τὰ ἐνταῦθα κατα-

[1] ΕΑ. 1885, σ. 102, ἀρ. 3.

[1] Ὁ τελευταῖος στίχος ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν 1ον τοῦ 7ου ψηφίσματος.

χωριζόμενα) ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου, τὸ δὲ 4, 5 καὶ 6 (= IGS. 354-356) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἐπιφανείας. Περὶ τῶν μαρμάρων τοῦ βάθρου τούτου, ὅπερ ἀνήκει τῇ δεξιόθεν τοῦ βάθρου *Λυσίμαχος* (ἀρ. 3) κειμένῃ βάσει, ἐποιησάμην λόγον ἐν ἀρ. 18. Ὅ,τι δ' ἐκεῖ ἐρρήθη περὶ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος, φαίνεται πιθανώτατον, τὸ μὲν διότι καὶ παρὰ τὴν κολόβωσιν τὸ ἠκρωτηριασμένον ἐκεῖνο μάρμαρον (ὅρα ἑξῆς ἀρ. 71) φαίνεται ἀναλόγων διαστάσεων, τὸ δὲ διότι ἐπ' αὐτοῦ φέρονται ὀνόματά τινα ἀπαντῶντα καὶ ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τῆς ὄψεως, ἔπειτα καὶ διότι ἡ παραδοχὴ τοῦ 71 ὡς δεξιᾶς πτέρυγος δὲν ἀποκλείεται ὑπὸ τῶν ἐλλειπόντων τοῦ 6ου στίχου τοῦ 6ου ψηφίσματος τῆς ὄψεως γραμμάτων ἅτινα ἦσαν ἐπ' αὐτῆς κεχαραγμένα [1]. Καίτοι δηλαδὴ τὸ 71 κατέχεται ὡσαύτως ὑπὸ ψηφισμάτων, πρὸς δὲ καὶ ἕνεκα τῆς αὐτόθι θραύσεως δὲν δύναται νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἐπ' αὐτοῦ ὑπῆρχον ἢ μὴ τὰ ἐλλείποντα ἐκεῖνα τοῦ 70 γράμματα, μένει ὅμως ἐπὶ τοῦ ἠκρωτηριασμένου μαρμάρου (71) μεταξὺ τοῦ 4ου καὶ 5ου ψηφίσματος διάστιχον, ἐφ' οὗ πιθανῶς ἦσαν γεγλυμμένα τὰ γράμματα ἐκεῖνα τοῦ 70 ἐν ἀποστάσει 0.53 ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ λίθου, ἤγουν ἐν ὅσῃ καὶ ὁ 6ος ἐκεῖνος στίχος (τοῦ 70) ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ οἰκείου λίθου.

Τὸ 2ον ψήφισμα (ὅπερ ἀκαθάρτου ἔτι ὄντος τοῦ μαρμάρου ἐξεδόθη ἐν IGS. 351 μετά τινων ἐλλείψεων) καὶ τὸ 3ον εἶνε τὰ ἑξῆς:

70 ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΑΡΧΙΠΠΟΥΕΙΠΕΝΥΠΕΡΙΕΡΩΝΕΠΕΙΔΗΣΥΜΒΑΙΝΕΙΤΗΜ
ΠΟΛΙΝΑΚΡΑΙΦΙΕΙΩΝΑΠΟΣΤΕΙΛΑΙΠΡΕΣΒΕΥΤΑΣΤΡΕΙΣΑΝΔΡΑΣΤΟΥΣΔΙΑ
ΛΕΞΟΜΕΝΟΥΣΜΕΤΑΤΟΥΙΕΡΕΩΣΚΑΙΤΟΥΠΡΟΦΗΤΟΥΠΡΟΣΤΑΣΠΟΛΕΙΣ
ΤΑΣΕΝΤΗΙΒΟΙΩΤΙΑΙΚΑΙΠΑΡΑΓΕΝΟΜΕΝΟΙΕΙΣΤΗΝΕΚΚΛΗΣΙΑΝΤΟΤΕΨΗΦΙΣ
ΜΑΑΝΕΓΝΩΣΑΝΤΟΠΑΡΑΤΩΝΑΚΡΑΙΦΙΕΙΩΝΚΑΙΠΑΡΕΚΑΛΟΥΣΑΝΤΟΝ
ΔΗΜΟΝΣΥΝΑΥΞΕΙΝΤΗΝΘΥΣΙΑΝΤΩΙΑΠΟΛΛΩΝΙΤΩΙΠΤΩΙΩΙΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟ
ΚΟΙΝΟΝΒΟΙΩΤΩΝΚΑΙΗΠΟΛΙΣΤΩΝΑΚΡΑΙΦΙΕΙΩΝΟΠΩΣΑΝΟΥΝΦΑΙΝΗΤΑΙΗΠΟΛΙΣ
ΤΩΝΩΡΩΠΙΩΝΚΑΘΑΠΕΡΑΥΤΕΙΠΡΟΣΗΚΕΙΕΥΣΕΒΩΣΚΑΙΕΝΔΟΞΩΣΤΑΠΡΟΣ
ΤΟΥΣΘΕΟΥΣΣΥΝΤΕΛΟΥΣΑΚΑΙΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΣΑΤΕΙΠΟΛΕΙΑΚΡΑΙΦΙΕΙΩΝ
ΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΤΟΝΑΡΧΟΝΤΑΚΑΙΤΟΥΣΠΟΛΕΜΑΡΧΟΥΣ
ΤΟΥΣΑΕΙΓΙΝΟΜΕΝΟΥΣΚΑΙΤΟΓΓΡΑΜΜΑΤΕΑΠΕΜΠΕΙΝΒΟΥΝΑΠΟΤΗΣΠΟΛΕΩΣ
ΕΙΣΤΑΠΤΩΙΑΚΑΙΑΥΤΟΥΣΣΥΜΠΟΜΠΕΥΕΙΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΠΡΑΤΤΕΙΝΚΑΘΑ
ΠΕΡΚΑΙΕΝΤΑΙΣΛΟΙΠΑΙΣΘΥΣΙΑΙΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙΑΙΣΗΠΟΛΙΣΘΥΕΙΕΝΤΩΙΚΟΙΝΩΙ
ΒΟΙΩΤΩΝΑΝΑΓΡΑΨΑΙΔΕΤΟΥΣΠΟΛΕΜΑΡΧΟΥΣΤΟΔΕΤΟΨΗΦΙΣΜΑΕΝΤΩΙ
ΙΕΡΩΙΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΟΥΑΝΑΥΤΟΙΣΦΑΙΝΗΤΑΙΕΓΚΑΛΛΙΣΤΩΙΕΙΝΑΙΤΟΔΕ
ΑΛΩΜΑΤΟΓΕΝΟΜΕΝΟΝΕΙΣΤΗΝΑΝΑΓΡΑΦΗΝΤΟΥΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣΔΟΥΝΑΙ
ΤΟΝΤΑΜΙΑΝΤΟΝΠΡΟΑΡΧΟΝΤΑΤΗΝΔΕΥΤΕΡΑΝΤΕΤΡΑΜΗΝΟΝ

71 ΕΠΙΕΡΕΩΣΕΠΙΚΡΑΤΟΥ
ΔΑΜΟΦΙΛΩΑΡΧΟΝΤΟΣΠΑΝΑΜΩΕΠΕΨΑΦΙΔΔΕΞΕΝΕΑΣΕΜ
ΜΟΝΩΘΕΙΣΠΙΕΥΣΝΙΚΩΝΝΙΚΩΝΟΣΤΑΝΑΓΡΗΟΣΕΛΕΞΕΔΕΔΟΧΘΗΤΟΙ
ΔΑΜΟΙΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΜΕΝΚΗΕΥΕΡΓΕΤΑΝΤΩΚΟΙΝΩΒΟΙΩΤΩΝΣΩ
ΣΙΠΑΤΡΟΝΑΓΕΣΤΡΟΤΩΚΑΛΟΥΜΝΙΟΝΑΥΤΟΝΚΗΕΚΓΟΝΩΣΚΗΕΙΜΕΝ
ΑΥΤΟΙΓΑΣΚΗFΥΚΙΑΣΕΠΠΑΣΙΝΚΗFΙΣΟΤΕΛΙΑΝΚΗΑΣΦΑΛΙΑΝΚΗΠΟ
ΛΕΜΩΚΗΙΡΑΝΑΣΙΩΣΑΣΚΗΚΑΤΑΓΑΝΚΗΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΗΤΑΑΛΛΑ
ΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΚΗΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΗΕΥΕΡΓΕΤΗΣΤΩΚΟΙΝΩ
ΒΟΙΩΤΩΝ

[1] Ἐπ' αὐτῆς ἴσως ἦσαν καὶ τελευταῖά τινα γράμματα τοῦ 3ου στίχου τοῦ τετάρτου ψηφίσματος (τὰ πρῶτα γράμματα τοῦ πατρὸς τοῦ Καλλιμήδους).

70 Ἐπικράτης Ἀρχίππου εἶπεν ὑπὲρ ἱερῶν ἐπειδὴ συμβαίνει τὴμ πόλιν Ἀκραιφιείων ἀποστεῖλαι πρεσβευτὰς τρεῖς ἄνδρας τοὺς διαλεξομένους μετὰ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ προφήτου πρὸς τὰς πόλεις τὰς ἐν τῆι Βοιωτίαι καὶ παραγενόμενοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τό τε ψήφισμα ἀνέγνωσαν τὸ παρὰ τῶν Ἀκραιφιείων καὶ παρεκαλοῦσαν τὸν δῆμον συναύξειν τὴν θυσίαν τῶι Ἀπόλλωνι τῶι Πτωίωι καθάπερ καὶ τὸ κοινὸν Βοιωτῶν καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀκραιφιείων· ὅπως ἂν οὖν φαίνηται ἡ πολις τῶν Ὠρωπίων, καθάπερ αὐτεῖ προσήκει, εὐσεβῶς καὶ ἐνδόξως τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς συντελοῦσα καὶ εὐχαριστοῦσα τεῖ πόλει Ἀκραιφιείων, δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι τὸν ἄρχοντα καὶ τοὺς πολεμάρχους τοὺς ἀεὶ γινομένους καὶ τὸγ γραμματέα πέμπειν βοῦν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὰ Πτώια καὶ αὐτοὺς συμπομπεύειν καὶ τἆλλα πάντα πράττειν καθάπερ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς θυσίαις γέγραπται, αἷς ἡ πόλις θύει ἐν τῶι κοινῶι Βοιωτῶν, ἀναγράψαι δὲ τοὺς πολεμάρχους τόδε τὸ ψήφισμα ἐν τῶι ἱερῶι τοῦ Ἀμφιαράου οὗ ἂν αὐτοῖς φαίνηται ἐγ καλλίστωι εἶναι, τὸ δὲ *ἄλωμα* τὸ γενόμενον εἰς τὴν ἀναγραφὴν τοῦ ψηφίσματος δοῦναι τὸν ταμίαν τὸν προάρχοντα τὴν δευτέραν τετράμηνον.

71 Ἐπ ἱερέως Ἐπικράτου·

Δαμοφίλω ἄρχοντος, Πανάμω. ἐπεψάφιδδε Ξενίας Ἐρμόνω Θεισπιεύς, Νίκων Νίκωνος Ταναγρῆος ἔλεξε· δεδόχθη τοῖ δάμοι πρόξενον εἶμεν κὴ εὐεργέταν τῶ κοινῶ Βοιωτῶν Σωσίπατρον Ἀγεστρότω Καλούμνιον αὐτὸν κὴ ἐκγόνως κὴ εἶμεν αὐτοῖ γᾶς κὴ Fυκίας ἔππασιν κὴ Fισοτέλιαν κὴ ἀσφάλιαν κὴ πολέμω κὴ ἰράνας ἰώσας κὴ κατὰ γᾶν κὴ κατὰ θάλατταν κὴ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ κὴ τοῖς ἄλλοις προξένοις κὴ εὐεργέτης τῶ κοινῶ Βοιωτῶν.

Ἐπικράτης Ἀρχίππου εἶπε καὶ ἄλλο τοῦ βάθρου ψήφισμα (ἀριθ. 18). Δαμόφιλος ἄρχων ἐν 64, ὅπου καὶ ὁ Ξενίας ἐπιψηφίζων. Περὶ πολεμάρχων πρβ. ΕΑ. 1891, σ. 80[1]. Περὶ τῶν Πτωίων κλπ. ὅρα Bull. C. H. 14 p. 181 ἑξ. (πρβ. Nº 29).

70. Στ. 5. *Παρεκαλοῦσαν*. Περὶ τῆς ἀοριστικῆς καταλήξεως ὅρα Meister *griech. Dialekte* I. σ. 277.

Στ. 16. Τὸ ἐνταῦθα χωρίον εἶνε τὸ 3ον ἔνθα εὕρηται ἡ λέξις *ἄλωμα*· τἆλλα ὅρα ἐν ἀρ. 35 (ΕΑ 1891, σ. 79). Τὸ ἐν CIA. II 420 στίχ. 20 *γενόμενον ἀ]λωμα*, ὅπερ ἄλλως παρετήρησα καὶ ἐπὶ τοῦ λίθου, φαίνεται ὅτι προῆλθεν ἐκ παραλείψεως τοῦ χαράκτου, διότι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λίθου (στίχ. 55) φέρεται *ἀνάλωμα*.

71. Παρατηρητέον ὅτι ἐν τῷ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος ψηφίσματι 64 ἡ *οι* μόνον ἐν λέξει *Βοιωτῶν* ἀπαντᾷ, ἐνταῦθα δὲ τοὐναντίον μόνον ἐν λέξει Fυ*κίας* ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ *υ*.

72

Λευκὸν μάρμαρον, πιθανῶς δεξιὰ πτέρυξ τοῦ προηγουμένου βάθρου (ἀρ. 70-71), καθ' ἃ ἐν αὐτῷ ἐμνημόνευσα. Ὑψ. 0.93, πλ. σωζ. 0.82, βάθ. περ. 0.30. Εὑρέθη οὐ μακρὰν τῆς βάσεως τοῦ προηγουμένου.

Περιέχει 5 ψηφίσματα. Τὸ 1ον (ὅσον σῴζεται) ἐκδίδοται ἐνταῦθα· τὸ 2-5 (κοινῆς διαλέκτου) = IGS. 345-348.

72 . . . . κὴ κατὰ γᾶν ΚΗ καΤΑ θΑλατταν κΗΤΑ ἄλλα πάντα καθάπερ κὴ τῦς ἄλλυς προξένυς κὴ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

[1] Ἐκεῖ ἐν τῇ ὑποσημειώσει παρόραμα 3 p. 413 ἀντὶ 8 p. 413.

73-75

(Πρβ. ἀρ. 23)

Τὰ ἑξῆς εἶνε γεγλυμμένα ἐπὶ τοῦ βάθρου *Μεγακλείδην* ὑπὸ τὴν ἀνάθεσιν, ἥτις ἐξεδόθη ἐν ἀρ. 23 (ΕΑ. 1886, σ. 70) μετὰ τῶν τριῶν τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας ψηφισμάτων.

73 ΕΠΙΙΕΡΕΩΣΚΑΛΛΙΠΠΟΥ

74 ΟΛΥΜΠΙΧΟΥΙΕΡΕΩΣΜΗΝΟΣΘΥΙΟΥΕΠΕΨΗΦΙΙΕΑΣΩΠΩΝΜΙΚΥΘΟΥΔΗΜΗΤΡΙ
)ΣΕΥΦΡΑ!ΝΟΝΤΟΣΕΙΠΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΔΙΟΣΚΟΥΡΙΔΗΝΘΕΟΦΑΝΟΥ
ΛΘΗΝΑΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙ
ΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑ
ΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ
ΚΑΙΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

75 .ΕΡΕΩΣΑΘΗΝΟΔΩΡΟΥΜΗΝΟΣΟΜΟΛΩΙΟΥΠΙΡΓΗΣΑΡΧΙΠΠΙΔΟΥΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΔΗΜΗΤΡΙΟΣΕΥΝΟΥΣΕΣΤΙΚΟΙΝΕΙΤΕ
ΤΕΙΠΟΛΕΙΩΡΩΠΙΩΝΚΑΙΙΔΙΑΙΤΟΙΣΧΡΕΙΑΝΕΧΟΥΣΙΝΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΒΟΗΘΩΝΚΑΙΛΕΓΩΝΚΑΙΠΡΑΤΤΩΝΥΠΕΡΑΥΤΩ!
ΕΝΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΤΑΣΥΝΦΕΡΟΝΤΑΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΔΗΜΗΤΡΙΟΝΟΥΛΙΑΔΟΥΒΑΡΓΥΛΙΗΤΗΝΠΡΟΞΕΝΟΝ
ΕΙΝΑΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝ
ΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑ
....ΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

73 Ἐπὶ ἱερέως Καλλίππου.

74 Ὀλυμπίχου ἱερέως, μηνὸς Θυίου, ἐπεψήφιζε Ἀσώπων Μικύθου, Δημήτριο]ς Εὐφρα[ί]νοντος εἶπεν· δεδόχθαι τῶι δήμωι Διοσκουρίδην Θεοφάνου Ἀ]θηναῖον πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

75 Ἱ]ερέως Ἀθηνοδώρου, μηνὸς Ὁμολωίου, Πίργης Ἀρχιππίδου εἶπεν· ἐπειδὴ *Δημήτριος* εὔνους ἐστὶ *κοινεῖ* τε τεῖ πόλει Ὠρωπίων καὶ ἰδίαι τοῖς χρείαν ἔχουσιν τῶν πολιτῶν διατελεῖ βοηθῶν καὶ λέγων καὶ πράττων ὑπὲρ αὐτῶ[ν ἐν παντὶ καιρῶι τὰ συμφέροντα, δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι Δημήτριον Οὐλιάδου Βαργυλιήτην πρόξενον εἶνα(ι) τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τἆλλα πάντα καθάπ]ερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

73. Τὸ *ἐπὶ ἱερέως Καλλίππου* ἀνήκει, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν ἀνάθεσιν, ἀφ' οὗ τὰ δύο ψηφίσματα ἔχουσιν ἰδίους ἱερεῖς, παρεμπίπτει δὲ καὶ ἱκανοῦ ὕψους κενὸς χῶρος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ψηφισμάτων. Ὅρα καὶ ἀρ. 5 καὶ 9.

74. Στ. 2. Περὶ τῆς γραφῆς *Διοσκουρίδης* πρβ. Meisterhans *Gramm. d. att. Inschr.*² S. 21.

75. Στ. 1. Ἐν τῷ *ἐπειδὴ Δημήτριος* εἶχε παραλειφθῆ τὸ ἕτερον *δη*, διωρθώθη δὲ τὸ *ημη* εἰς *η δημη*. Ὡσαύτως ἐν λέξει *κοινεῖ* παραλειφθέντος πρὶν τοῦ πρώτου *ι*, τὸ *ν* μετεβλήθη εἰς *ιν*.

Στ. 4. Μεταξὺ τοῦ *εἶνα* καὶ τοῦ *τῆς* δὲν διακρίνεται *ι*.

76-78

(Πρβ. ἀρ. 22 καὶ 55)

Τοῦ βάθρου *Ἰσαυρικὸν* ἐξεδόθησαν τρία ψηφίσματα (ΕΑ. 1886 σ. 66, ἀρ. 22 καὶ ΕΑ. 1891 σ. 127). Ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας τῆς ὄψεως ὑπὸ τὴν ἀνάθεσιν εὑρίσκονται 4 ψηφίσματα, ὧν τὰ μὲν τρία πρῶτα ἐκδίδονται ἐνταῦθα, τὸ δὲ 4ον = IGS. 245.

76 ΑΡΧΟΝΤΟΣΕΝΚΟΙΝΩΙΒΟΙΩΤΩΝΕΡΜΑΙΟΥΙΕΡΕΩΣΔΕΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΑΙΣΧΙΝΟΥΜΗΝΟΣΓΑΝΑΜΟΥΕΒΔΟΜΕΙ
ΙΣΤΑΜΕΝΟΥΕΥΒΟΥΛΟΣΑΜΥΝΤΟΥΕΙΓΕΝΕΓΕΙΔΗΤΙ . ΩΝΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤΕΙΓΟΛΕΙΚΑΙΤΟΙΣΔΕΟΜΕ
ΝΟΙΣΑΕΙΤΩΝΓΟΛΙΤΩΝΓΑΡΕΧΕΤΑΙΧΡΕΙΑΣΕΜΓΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΤΙΜΩΝΑ
ΤΙΜΩΝΑΚΤΟΣΘΑΣΙΟΝΓΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΓΟΛΕΩΣΩΡΩΓΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙ
ΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙ . ΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑ
ΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΓΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΛΛΑΓΑΝΤΑΥΓΑΡΧΕΙΝΑΥΤΟΙΣΚΑΘΑΓΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣ
ΓΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΓΕΓΡΑΓΤΑΙ

77 ΙΕΡΕΩΣΑΙΣΧΙΝΟΥΓΑΝΑΜΟΥΑΡΚΕΣΙΛΑΟΣΦΙΛΟΒΟΤΟΥΕΙΓΕΝΕΓΕΙΔΗΦΙΛΙΓΓΟΣΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙ
ΤΕΙΓΟΛΕΙΚΑΙΤΟΙΣΔΕΟΜΕΝΟΙΣΑΕΙΤΩΝΓΟΛΙΤΩΝΓΑΡΕΧΕΤΑΙΧΡΕΙΑΣΕΝΓΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙ
. ΩΙΔΗΜΩΙΦΙΛΙΓΓΟΝΜΙΛΑΜΑΓΝΗΤΑΓΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΓΟΛΕΩΣΩΡΩΓΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟ
ΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑ
. . ΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΓΟΛΕΜΟΥΟΝΤΟΣΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΛΛΑΓΑΝΤΑΥΓΑΡΧΕΙΝΑΥΤΩΙΚΑΘΑΓΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΓΡΟΞΕ
. . ΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

78 . . ΧΟΝΤΟΣΕΝΚΟΙΝΩΙΒΟΙΩΤΩΝΑΜΕΙΝΙΧΟΥΙΕΡΕΩΣΔΕΤΟΥΑΝΦΙΑΡΑΟΥΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥΣΩΦΙΛΟΣΔΗΜΗΤΡΙΟΥΕΙΓ .
. ΕΓΕΙΔΗΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣΝΑΥΣΙΟΥΑΘΗΝΑΙΟΣΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤΕΙΓΟΛΕΙΚΑΙΤΟΙΣΔΕΟΜΕΝΟΙΣΑΕΙΤ . .
ΓΟΛΙΤΩΝΓΑΡΕΧΕΤΑΙΧΡΕΙΑΣΕΝΓΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΝΝΑΥΣΙΟΥΑΘΗΝ . .
. ΝΓΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΤΗΣΓΟΛΕΩΣΩΡΩΓΙΩΝΑΥΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΤΩΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣ . .
. ΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΓΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤ
ΑΛΛΑΓΑΝΤΑΥΓΑΡΧΕΙΝΑΥΤΩΙΚΑΘΑΓΕΡΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣΓΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΓΕΓΡΑΓΤΑΙ

76 Ἄρχοντος ἐν κοινῶι Βοιωτῶν Ἑρμαίου, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Αἰσχίνου, μηνὸς Πανάμου ἑβδόμει ἱσταμένου, Εὔβουλος Ἀμύντου εἶπεν· ἐπειδὴ Τί[μ]ων εὔνους ὢν διατελεῖ τεῖ πόλει καὶ τοῖς δεομένοις ἀεὶ τῶν πολιτῶν παρέχεται χρείας ἐμ παντὶ καιρῶι, δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι Τίμωνα Τιμώνακτος Θάσιον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησι[ν] καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης καὶ τἆλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.

77 Ἱερέως Αἰσχίνου, Πανάμου, Ἀρκεσίλαος *Φιλοβότου* εἶπεν· ἐπειδὴ Φίλιππος εὔνους ὢν διατελεῖ τ]εῖ πόλει καὶ τοῖς δεομένοις ἀεὶ τῶν πολιτῶν παρέχεται χρείας ἐν παντὶ καιρῶι, δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ καὶ τ]ῶι δήμωι Φίλιππον *Μι[λ;]α* Μάγνητα πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐκγόν]ους καὶ εἶναι αὐτῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ] θάλατταν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης καὶ τἆλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτῶι καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένο]ις καὶ εὐεργέταις.

78 Ἄρχοντος ἐν κοινῶι Βοιωτῶν *Ἀμεινίχου*, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀνφιαράου Νικολαίδου, Σώφιλος Δημητρίου εἶπ[εν]· ἐπειδὴ Νικόστρατος Ναυσίου Ἀθηναῖος εὔνους ὢν διατελεῖ τεῖ πόλει καὶ τοῖς δεομένοις ἀεὶ τ[ῶν πολιτῶν παρέχεται χρείας ἐν παντὶ καιρῶι, δεδόχθαι τεῖ βουλεῖ καὶ τῶι δήμωι Νικόστρατον Ναυσίου Ἀθη[ναῖο]ν πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐ⟨υ⟩τὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι α(ὐ)τῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔνκτησ[ιν κ]αὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ τ[ά; ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτῶι καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.

77. Στ. 3. Καίτοι ὄνομα *Μίλας* δὲν ὑπάρχει παρὰ Pape, ἔγραψα οὕτω, διότι δὲν εἶμαι βέβαιος περὶ τῶν διακρινομένων ἀμυδροτάτων ἰχνῶν τρίτης γραμμῆς τοῦ μεταξὺ τοῦ *ι* καὶ τοῦ *α* γράμματος. Σημειωθήτω ὅτι ὁ ἐν IGS. 439 ἀναθεὶς τῷ Ἀμφιαράῳ Μίδας πιθανῶς δὲν ἦτο ἀλλοδαπός.

78. Στ. 4. Τὸ *υ* ἐν μὲν *αὐτὸν* ἐγράφη δίς, ἐν δὲ *αὐτῶι* παρελείφθη.

79

(Πρβ. ἀρ. 5)

Ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας τῆς ὄψεως τοῦ βάθρου *Σύλλαν* (ΕΑ. 1885, σ. 103 ἀρ. 5) εἰσὶ γεγλυμμένα τρία ψηφίσματα, τὸ μὲν ἄνωθεν τῆς ἀναθέσεως, τὸ δὲ ὑπὸ τὴν ἀνάθεσιν, καὶ τὸ τρίτον ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου. Τὰ δύο πρῶτα = IGS. 263 καὶ 265. Τὸ τελευταῖον εἶνε τόδε:

ΙΕΡΕΩΣΣΠΙΝΘΑΡΟΥΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣΜΕΙΛΙΧΟΥΕΙΠΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΑΥ
ΤΟΚΛΗΝΑΙΝΗΣΙΔΗΜΟΥΧΑΛΚΙΔΕΑΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΑΥ
ΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝ
ΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑ
ΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΛΛΑΠΑΝΤΑΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡ
ΓΕΤΑΙΣ

Ἱερέως Σπινθάρου, Ἀριστομένης Μειλίχου εἶπεν· δεδόχθαι τῶι δήμωι Αὐτοκλῆν Αἰνησιδήμου Χαλκιδέα πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠ[ρ]ωπίων αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτῶι γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τἆλλα πάντα καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐερ-γ]έταις.

Σπίνθαρος ἱερεὺς ἐν 54, 5.

Στ. 3. Ἐν τῷ γ τοῦ *ἔγκτησιν* διακρίνεταί πως ὡσεὶ ἀμυδρόν τι ἴχνος λοξῆς γραμμῆς. Δὲν εἶνε ὅλως ἀπίθανον ὅτι πρότερον εἶχε γραφῇ *ν* καὶ εἶτα διωρθώθη εἰς *γ*.

80

(Πρβ. ἀρ. 19).

Τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα μετὰ τῶν ὀνομάτων τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ τεχνίτου γέγλυπται ἐπὶ τοῦ ἔμπροσθεν μέσου μαρμάρου τοῦ τοξοειδοῦς βάθρου ἀρ. 19, ὅπου καὶ ἐμνημονεύθη (πρβ. καὶ 91). Τὸ λευκὸν τοῦτο μάρμαρον ἔχει κόσμον μόνον ἔμπροσθεν (ἄνω τε καὶ κάτω), τὰ δὲ λοιπὰ συνεδεῖτο ἑτέροις λίθοις, καθ' ἃ ἐν ἀρ. 19 εἴρηται. Ὕψ. 0.31, πλ. ὄπισθεν 1.21 (ἔμπροσθεν 1.15), πάχ. 0.43-0.46. Ὕψ. γρμ. 0.005-0.01. Εὑρέθη πλησίον τῆς βάσεως τοῦ βάθρου.

Ἐμνημονεύθη ἐν τῷ ὑπὸ Allen συνταχθέντι συγγράμματι *On Greek versification in inscriptions* (σ. 180). Ἐξεδόθη μετά τινων ἐλλείψεων ἐν IGS. 336.

ΕΠΙΙΕΡΕΩΣΟΛΥ . ΠΙΧΟΥ
ΤΗΛΟΘΕΝ ΜΕΝ ΔΙΟΜΗΔΕΑΧΑΛΚΟΣΑΥΤΕΙ
ΑΝΘ . ΑΠΕΥΣΗΜΟΥΓ . . ΜΕΝΟΝΓΕΝΕΑΣ
ΟΜΠΑΡΑΔΥΣΜΕΝΕΩΝΤΡΟΙΗΝΙΟΙΑ . ΛΑΒΟΝΤΑ
ΚΑΙΠΑΛΙΝΑΡΧΑΙΟΙΣΕΥΠΕΠΙ . Ε . ΑΙ ΟΜΟΙΣ
ΤΟΜΠΟΛΥΝΕΣΤΗΣΑΝΤΟΜΕΝΕΙΝΧΡΟΝΟΝΕΓΔΕΝΟΣΟΙΚΟΥ
ΤΡΟΙΗΝΔΙΣΠΑΤ . . ΙΓ . . . ΝΗΥΓΑΣΑΤΟ
ΤΟΙΣΕΡΑΣΑΜΦΟΤΕΡ . . ΕΒ . ΤΑΙΠΑΤΡ . ΣΑΝΔΡΑΚΑΙΗΡΑ
ΦΘΕΓΓΟΜΕΝ ΑΕΣΤΑΣΛ . ΙΟΝΕΥΝΟΜΙΑ
ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣΑΘΗΝΑΙΟΣΕΠΟΙΗΣΕ

Ἐπὶ ἱερέως Ὀλυ[μ;]πίχου.

Τηλόθ[εν . . . α]μεν[. . Διομ]ήδεα χαλκὸς ἀυτεῖ
Ἀνθ[ε'] ἀ[π'] εὐσήμου [εὐχό;]μενον γενεᾶς,

ὅμ παρὰ δυσμενέων Τρο[ζ]ήνιοι ἄστυ λαβόντα
καὶ πάλιν ἀρχαίοις εὖ περι[θ]έ[ντα ν]όμοις
τὸμ πολὺν ἐστήσαντο μένειν χρόνον, ἐγ δ' ἑνὸς οἴκου
Τροζὴν δὶς πατ[ρι........ε;]ν ηὑγάσατο·
τ[ῶ]ι σέ[β;]α[ς;] ἀμφότερ[ον;] σέβ[εται;] πατρ[ί;]ς ἄνδρα [καί;] ἥρω
φθεγγομε[ν...]ε; στασ[αΐτ;]ιον εὐνομία[ς;].
Ξενοκράτης Ἀθηναῖος ἐποίησε.

Ξενοκράτης ἐπόησε ἀρ. 17 (=54)· περὶ τοῦ εἰς τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ 3ου π. Χρ. αἰῶνος ἀναγομένου τεχνίτου ὅρα Löwy *Inschr. griech. Bildhauer* n. 135 a κλπ.

Ἐν τῇ μεταγραφῇ (στίχ. 2, 7 καὶ 9) αἱ τελεῖαι δηλοῦσι τὸ ποσὸν τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων.

81

Βάθρον λίθου μέλανος. Ὕψ. 0.32, πλ. 0.75, πάχ. 0.61. Ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας φέρει τὸ ἑξῆς ἀριστερὰ καὶ ἄνω ἀποκεκρουσμένον τετράστιχον ἐπίγραμμα.

Ν;ΟΝΑΙΛΛ
ΙΙΛΙΑΥΣΙΠΟΝΟΝ
ΗΔΕΟΣΥΙΟΥΟΠΛΕΙΣΤ
ΤΟΥΔΕΘΕΟΥ

.......ἀνέθηκε; γαλην;ὸ]ν ἄ[γαλμα
.........ν;]α παυσίπονον
.........ηδέος υἱοῦ ὁ πλειστ[α
.........α;] τοῦδε θεοῦ.

Στ. 3. *Υἱοῦ*. Περὶ τῆς γραφῆς καὶ ποσότητος τῆς πρώτης συλλαβῆς τοῦ *υἱός* πρβλ. τὰ ὑπὸ Allen (ἐν *On Greek vers. in inscr.* σ. 71) ἀναγεγραμμένα παραδείγματα.

Τὸ βάθρον εὑρέθη πρὸς τῇ μεγάλῃ ἀντηρίδι Μ, ἔν τινι τῶν ὄπισθεν τῶν τελευταίων βάθρων ὑστέρων δωματίων. Ἦν δὲ ἐπὶ ὑποβάθρου (ἐκ πώρων καὶ ἄλλων λίθων) κατὰ χώραν κειμένου (ὕψ. περ. 0.70, πλ. 1.20. βάθ. 0.86), ὀλίγον μετακεκινημένον λοξῶς πρὸς ἀριστερά, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι ἀνήκει τῷ ὑποβάθρῳ, κατὰ χώραν σχεδὸν εὑρισκόμενον. Ἄνω ὁ ἐν λόγῳ ἐνεπίγραφος λίθος φέρει εὐρεῖαν κοιλότητα πρὸς ὑποδοχὴν ἀγάλματος μετὰ συμφυοῦς πλίνθου. Καὶ ἡ μὲν πλίνθος δὲν εὑρέθη· ἔμπροσθεν ὅμως ἀριστερὰ τοῦ βάθρου εὑρέθη πρανὲς πεπτωκὸς ἀκέφαλον μέγα ἄγαλμα (ὕψ. σωζ. 1.50), ἀνάλογον τῇ ἐπὶ τοῦ βάθρου κοιλότητι. Εἰκονίζει δὲ τοῦτο ἄνδρα ὄρθιον, κάμπτοντα ὀλίγον τὸ ἀριστερὸν σκέλος οὕτως ὥστε τὸ οἰκεῖον γόνυ προέχει τοῦ δεξιοῦ. Τὸ ποδῆρες ἱμάτιον καταλείπει γυμνὸν τὸ ἔμπροσθεν καὶ δεξιὸν τοῦ θώρακος, ἐκ δεξιῶν δὲ φερόμενον κρέμαται ἀπὸ τοῦ ὀλίγον προτεταμένου ἀριστεροῦ πήχεως. Τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς εὑρέθη καὶ ἡ παλάμη φέρουσα κατὰ τὸν καρπὸν ὄπισθεν τόρμον, δι' οὗ συνεδεῖτο πάλαι μετὰ τοῦ πήχεως. Ὡσαύτως εὑρέθη καὶ δεξιὰ παλάμη, ἥτις, ὡς ἐκ τῆς ἀναλογίας φαίνεται, ἀνήκει τῷ ἐλλείποντι δεξιῷ βραχίονι· ἔχει τοὺς δακτύλους (εὑρέθησαν ἀποκεκομμένοι ὁ λιχανὸς καὶ ὁ μέσος) ὀλίγον κεκαμμένους, ὡς εἰ ἐκράτει τι. Ἐλλείπει καὶ ὁ δεξιὸς ἄκρος ποὺς καὶ οἱ δάκτυλοι τοῦ ἀριστεροῦ ποδός.

Καὶ ὅτι μὲν τὸ ἄγαλμα ἀνήκει τῷ εἰρημένῳ βάθρῳ συνάγεται ἐκ τῆς ἀναλογίας τῶν μέτρων καὶ ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὑρέσεως. Τὴν δὲ ἀπόδοσιν τοῦ ἀγάλματος εἰς τὸν Ἀμφιάραον συγχωρεῖ τὸ σῳζόμενον κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς καὶ ὁ τύπος ὑφ' ὃν εἰκονίζεται ὁ θεὸς ἢ ἥρως. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, ἀναγομένης πιθανῶς εἰς τοὺς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρίτου αἰῶνος χρόνους, εἰκάζεται ὅτι πατήρ τις ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ υἱοῦ ἀνέθηκεν ἄγαλμα τῷ Ἀμφιαράῳ. Καὶ ἡ μὲν τέχνη τοῦ ἀγάλματος δὲν ἀπᾴδει ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἐπιγραφῆς. Ὁ δὲ τύπος, εἷς ὢν τῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὡς καίπερ μὴ σῳζομένων λειψάνων ῥάβδου ἢ ἄλλου συμβόλου φαίνεται, βεβαιοῦται καὶ ὑπὸ ἐλάσσονος ἀγάλματος (ὕψ. σωζ. 1.00) ἀκεφάλου, ὅπερ εὑρέθη ἐν ἑτέρῳ δωματίῳ. Τοῦτο (μνημονευθὲν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς 1887 σ. 62) φέρει τὸ γνωστὸν σύμβολον, ἤγουν στηρίζει τὸ ἀριστερὸν τοῦ σώ-

ματος ἐπὶ ῥάβδου, περὶ ἣν ἑλίσσεται ὄφις, ἔχει δὲ τὸν αὐτόν που καὶ τὸ μέγα ἄγαλμα ἱματισμὸν καὶ εἶνε τῆς αὐτῆς σχεδὸν τέχνης.

82

Μετόπαι Ͻ Ι

Τμῆμα διαζώματος πωρίνου, ἀριστερὰ τεθραυσμένον. Ἀνήκει (μετὰ τῶν ἀριθ. 11 καὶ 27) τῷ προσώπῳ τῆς στοᾶς. Πλ. περ. 1.30, πάχ. 0.35. Εὑρέθη ἐν τῷ ναῷ (;).

Φέρει μίαν τρίγλυφον σχεδὸν ὅλην κατεστραμμένην μεταξὺ δύο μετοπῶν, ὧν ἑκατέρα ἔχει (ὡς καὶ αἱ εἰρημέναι) ἓν μέγα γράμμα, ἡ μὲν ο, ἡ δὲ ι.

83 - 88

Τὰ ἑξῆς ἓξ τεμάχια (ὕψ. περ. 0.14) λευκοῦ μαρμάρου φαίνονται ἀνήκοντα εἰς σειρὰν θρανίων παραπλησίων τοῖς ἐν τῇ στοᾷ (ὅρα Πρακτικὰ 1887, σ. 61, ὅπου καὶ ὑπεδείχθησαν οἱ περιέχοντες τοιαῦτα τόποι). Τὰ προκείμενα τεμάχια ἔχουσι τὴν προσθίαν ἐπιφάνειαν (ἀντιθέτως ἐκείνοις) ὑπόκοιλον ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

Τὸ 85 καὶ 88 ἐξεδόθησαν ἐν IGS. 441.

83	ΔΩΡΟΣ	....δωρος
84	ΛΕΙΔ	μειδ...
85	ΣΤ	...στ....
86	ᴗ Ь	οϐ ;
87	⁝	
88	ΜΦΙΑΡΑ	Ἀ]μφιαρά[ωι

83. Ἀριστερὰ τεθραυσμένον, δεξιὰ δὲ φέρει ἀναθύρωσιν πρὸς σύνδεσιν μετ' ἄλλου. Ὕψ. 0.135, πλ. 0.74, βάθ. 0.40 σχεδόν. Εὑρέθη ὄπισθεν τοῦ βάθρου *Μεγακλείδην* (ἀρ. 23 = 73).

84. Τεθραυσμένον δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐλλείπει δὲ καὶ τὸ γεῖσον (ταινία ἁπλῆ). Ὕψ. 0.13, πλ. ἔμπροσθεν 0.54, βάθ. σῳζ. 0.42 (ὅλον θὰ ἦτο ὡς 0.46). Εὑρέθη ἐν τῷ ὄπισθεν τοῦ βάθρου *Λέντλον* (ἀρ. 4) ὑστέρῳ δωματίῳ (οὐχὶ ἐν τῷ βάθει).

85. Γωνιαῖον τεμάχιον· ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας σχηματιζούσης μετὰ τῆς προσθίας ἀμβλεῖαν γωνίαν, συνεδεῖτο ἀριστερὰ μετ' ἄλλου εἰς ὀρθὴν γωνίαν. Ὕψ. 0.13, πλ. ἔμπροσθεν 0.33, (ὄπισθεν σῳζ. 0.55), βάθ. 0.395. Εὑρέθη ὅπου καὶ τὸ 88.

86. Τεμάχιον ἐκ τοῦ κάτω ἄκρου. Ὕψ. 0.07, πλ. 0.40, βάθ. 0.36. Εὑρέθη ἀριστερόθεν τῶν πλατέων βάθρων (ἀρ. 31 κλπ.).

87. Τεμάχιον ἀριστερόν. Ἀριστερὰ ἀναθύρωσις. Ὕψ. περ. 0.14, πλ. 0.35, βάθ. 0.33. Εὑρέθη κατὰ τὴν ὄπισθεν στενὴν πλευρὰν τοῦ ναοῦ.

88. Δεξιὰ τεθραυσμένον, ἀριστερὰ ἀναθύρωσις πρὸς σύνδεσιν. Ὕψ. σχεδὸν 0.14, πλ. 0.91, βάθ. 0.41. Εὑρέθη πλησίον τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ.

Ἐν τοῖς γράμμασι τούτοις (ὕψ. περ. 0.05), ὡς φαίνεται, σῴζονται πρὸς τῷ *Ἀ]μφιαρά[ωι* μέρη κυρίου ὀνόματος τοῦ ἀναθέντος καὶ εἴ τι ἄλλο (ἴσως καὶ *Ἀρι]στοϐ[ούλου* ἐκ τοῦ 85 καὶ 86).

89

Βαθρίδιον, μαρμάρου λευκοῦ κυανίζοντος. Ὄπισθεν ἐλλιπές· δίχα καθέτως τεθραυσμένον. Ἄνω ἔφερε πλατυτάτην κοιλότητα. Ὕψ. 0.05, πλ. 0.343, βάθ. 0.12. Τὸ ἀριστερὸν τεμάχιον εὑρέθη πλησίον τοῦ ναοῦ (;), τὸ δὲ δεξιὸν ὄπισθεν τοῦ βάθρου *Βροῦτον* (ἀρ. 7).

Τὸ ἀριστερὸν ἐξεδόθη ἐν IGS. 435.

ΑΜΦΙΑΡΑΩΙΑΡΚΕΣΩΑΡΚΕΣΟΥΝ
ΛΥΣΙΠΟΝΟΥΤΟΥΥΙΟΥ
ΤΗΝΘΥΓΑΤΕΡΑΑΝΕΘΗΚΕ

Ἀμφιαράωι *Ἀρκεσὼ* Ἀρκεσοῦν
Λυσιπόνου τοῦ υἱοῦ
τὴν θυγατέρα ἀνέθηκε.

90

Βαθρίδιον, λευκοῦ μαρμάρου. Ὄπισθεν καὶ ἀριστερὰ ἐλλιπές· δίχα καθέτως τεθραυσμένον. Ὕψ. 0.095, πλ. 0.33, πάχ. 0.14. Ἄνω ἔφερε πλατεῖαν κοιλότητα. Τὸ ἀριστερὸν τεμάχιον ἔκειτο

ὄπισθεν τῶν βάθρων (ἀρ. 17 κλπ.), τὸ δὲ δεξιὸν εὑρέθη ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ.

Τὸ δεξιὸν ἐξεδόθη ἐν IGS. 444.

90 ΥΤΟΛΥΚΟΥΑΘΗΝΑΙΟΣ
Α Ρ Α Ω Ι
ΞΦΗΒΟΥΣΑΚΟΝΤΙΙΩΝ

Δεῖνα Αὐ]τολύκου *Ἀθηναῖος*
Ἀμφ]ιαράῳ
. . . . ἐ]φήβους ἀκοντίζων.

Τὸ *Ἀθηναῖος* φαίνεται ὡς ἐπὶ ἄλλης λέξεως γεγλυμμένον. Ἴσως προϋπῆρχε δημοτικόν. (πρβ. ἀρ. 17).

Β. Ι. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΓΥΘΕΙΟΥ

Α'. Ζευς Καππωτας.

Μετὰ τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Γυθεατῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἱερῶν ὁ Παυσανίας[1] τρεπόμενος πρὸς νότον ἐπιφέρει· « *Γυθείου δὲ τρεῖς μάλιστα ἀπέχει σταδίους ἀργὸς λίθος· Ὀρέστην λέγουσι καθεσθέντα ἐπ' αὐτοῦ παύσασθαι τῆς μανίας· διὰ τοῦτο ὁ λίθος ὠνομάσθη Ζεὺς*[2] *Καππώτας κατὰ γλῶσσαν τὴν Δωρίδα.*[3] Μεθ' ὃ ἀναφέρει εὐθὺς τὰ κατὰ τὴν νῆσον *Κρανάην* καὶ τὸ *Μιγώνιον*[4] καὶ εἶτα τὰ κατὰ τὴν πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως παραλίαν[5]. Ἐκ τούτων αὐτόδηλον εἶνε ὅτι ὁ *Ζεὺς Καππώτας* ἐπονομαζόμενος λίθος ἔκειτο ἐγγύτερον πρὸς τὴν πόλιν ἢ ἡ Κρανάη καὶ ἐξ ἅπαντος ἐγγύτατα τῆς παραλίας, διότι ἡ κλιτὺς τοῦ *Λαρυσίου* κατέρχεται λίαν ἀποτόμως μέχρις αὐτῆς τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ πλεῖστον, μόλις στενὴν ὁδὸν ἐνιαχοῦ καταλείπουσα[6].

[1] Γ'. XXII, 1.

[2] Κακῶς διωρθώθη ὑπό τινων εἰς *λεύς*. Πρβλ. Roscher, Mythol. Lex. ἐν λ. Baitylos καὶ Svoronos ἐν Zeitschrift für Numism. XVI 3/4

[3] Ἤτοι *Καταπαύτης*. Τοῦ αὐτοῦ ἰδιωτισμοῦ τῆς Λακωνικῆς διαλέκτου παράδειγμα ὑπάρχει καὶ τὸ ἐν Γυθεατικῇ ἐπιγραφῇ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου (Mittheilungen des d. a. Instit. Athen. II σελ. 442 ἀριθ. 30 καὶ πληρέστερον ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ III σελ. 162-163) ἀπαντῶν *Πωσινίκου* ἀντὶ *Παυσινίκου*. Πρβλ. καὶ ὅσα εἴπομεν ἐν τῷ Περὶ τῆς Κρητικῆς διαλέκτου Κεφ. ΙϚ'. 3 σελ. 129. Τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης τὸ τρίτον περίπου μέρος ἀνεύρομεν καὶ ἡμεῖς.

[4] XXII, 2.

[5] XXII, 3 *Ἐν ἀριστερᾷ δὲ Γυθείου* κ.τ.λ.

[6] Νῦν ἕνεκα τῆς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κατασκευασθείσης προκυμαίας ἡ θάλασσα ἀπέχει ἱκανὰ μέτρα ἀπὸ τῶν βράχων, ἀλλὰ πρότερον ἔφθανε μέχρις αὐτῶν.

Μέχρι σήμερον δύο μόνα λείψανα ἐκ τῆς ἀρχαιότητος διεσώθησαν κατὰ ταύτην τὴν παραλίαν. Τὸ πρῶτον τῷ ἐκ τῆς σημερινῆς πόλεως πρὸς τὴν ἀρχαίαν πορευομένῳ εἶνε ἡ κατὰ τὴν πρὸ τῆς κατασκευῆς τῆς προκυμαίας μόνην παρὰ τὴν θάλασσαν ὁδὸν τοῦ σημερινοῦ Γυθείου (νῦν ὄπισθεν τῆς οἰκίας Τζωρτζάκη) ἐπὶ τῆς βραχώδους κλιτύος τοῦ Λαρυσίου καὶ ὑπερθεν ὑφαλμύρου νῦν ὑπὸ τὴν προκυμαίαν ἐκβαλλούσης πηγῆς κεχαραγμένη ἀρχαϊκὴ ἐπιγραφή, ἡ τὸ τελευταῖον ἐν IGA. ἀριθ. 72 ἐκδεδομένη καὶ μετ' ὀλίγον ὑφ' ἡμῶν ἐκ νέου δημοσιευθησομένη· δεύτερον δὲ διακόσια περίπου μέτρα βορειότερον κεῖται τὸ ἐν τῇ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἤδη μᾶλλον τῆς θαλάσσης ἀπεχούσῃ κλιτύι μέγα λάξευμα, τὸ νῦν παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις *Πελεκκητὸν* ἀποκαλούμενον, ὅπερ ἀκριβέστερον περιεγράφη ὑπὸ Weil ἐν Mittheilungen des d. a. Inst. Athen. I σ. 151 ἑξ.

Τὸ λάξευμα τοῦτο ἀποτελεῖ εὐρύτατον ὀρθογώνιον χῶρον εἰσχωροῦντα βαθέως ἐντὸς τῆς βραχώδους κλιτύος τοῦ ὄρους, ἀνοικτὸν δὲ πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης. Εἰς μικρὸν ὕψος ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους εἶνε λελαξευμένη ἐκ τοῦ βράχου πλατεῖα βαθμὶς καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν τῶν τριῶν πλευρῶν τοῦ ὀρθογωνίου διήκουσα· ὄπισθεν δ' αὐτῆς κατὰ τὴν πρὸς τὸ ὄρος μακρὰν πλευρὰν τοῦ ὀρθογωνίου ὑψοῦται ὑπὲρ τὰ 6 μέτρα καθέτως καὶ

[1] Ἀκριβεστέρα μελέτη τοῦ τὰ μάλιστα ἀξιοσπουδάστου τούτου μνημείου δὲν εἶνε δυνατή, ἐὰν δὲν ἀποκαλαρθῇ τελείως ἅπας ὁ χῶρος. Ὁ παρὰ Le Bas Voyage arch. Itinéraire πίναξ 25 I παρέχει ἥκιστα σαφῆ ἀπεικόνισιν αὐτοῦ· ὡσαύτως καὶ ὁ πίναξ 25 III. Ἀκριβέστερος εἶνε ὁ πίναξ 25 II.

μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας ἀποτετμημένος ὁ βράχος ἀπολήγων ἄνω εἰς ἑτέραν ἐπίπεδον βαθμῖδα πολὺ πλατυτέραν τῆς κάτω. Ἐπὶ ταύτης διηγοῦνται τινὲς τῶν Γυθεατῶν ἐξ ἀκοῆς μαθόντες ὅτι ὑπάρχει κοιλότης ὡσεί τινος τάφου, ἀλλὰ μικρὰ ἀνασκάλευσις ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν μέρος ἐνεργηθεῖσα οὐδὲν ἀπεκάλυψε πλὴν τῆς ἐπιπέδου ἐπιφανείας τοῦ βράχου. Μετὰ ταύτην τὴν βαθμῖδα ὑψοῦται καὶ πάλιν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ βράχος εἰς ὄχι μέγα ὕψος ἀπολήγων εἰς τρίτην ἐπίπεδον βαθμῖδα στενοτέραν τῆς δευτέρας, καὶ μετὰ τὴν τρίτην ταύτην βαθμῖδα ὑψοῦται ὁ βράχος ἐκ νέου καθέτως ἀποτετμημένος καθ' ἅπαν τὸ ὑπόλοιπον ὕψος αὐτοῦ μὴ ἀπολήγων πλέον εἰς ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν.

Ἐπὶ τῆς ὑπὲρ τὴν κατωτάτην βαθμῖδα καθέτως ἀποτετμημένης ὑψηλῆς πλευρᾶς τοῦ βράχου, ὄχι πολὺ κατωτέρω τοῦ ἄνω πέρατος αὐτῆς προέχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ βράχου λελαξευμένος ἀγκών τις ἄδηλον πρὸς τίνα σκοπὸν προωρισμένος. Δύο δὲ περίπου μέτρα κατωτέρω τοῦ ἀγκῶνος τούτου καὶ πρὸς δεξιὰν αὐτοῦ ὑπάρχει κεχαραγμένη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή:

ΜΟΙΡΑ

ΔΙΟΣ ΤΕΡ ΙΣΤΙ

ἤτοι *Μοῖρα Διὸς Τερ[α]στί[ου]*. Ἔτι δὲ μᾶλλον δεξιόθεν ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῆς κατωτάτης βαθμῖδος ὑπάρχει ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένος κυκλοτερὴς λεκανοειδὴς βόθρος ἔχων διάμετρον μὲν 0,45 μ., βάθος δὲ 0,26 ὅστις καλύπτεται νῦν ὑπὸ τῶν ἐπισεσωρευμένων χωμάτων. Ὅ τε βόθρος οὗτος καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἔμειναν ἀπαρατήρητοι ὑπὸ πάντων τῶν περιγραψάντων τὸν χῶρον τοῦτον περιηγητῶν καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κατὰ τὸ 1876 ἐπισκεψαμένου αὐτὸν Weil, ἤκουσα δὲ μόνον παρὰ τῶν ἐγχωρίων ὅτι ἀνεκαλύφθησαν τὸ πρῶτον ὑπό τινος Δανοῦ ἀρχαιολόγου, μὴ δημοσιεύσαντος ἴσως τι περὶ αὐτῶν μέχρι τοῦδε· διότι καίπερ πολλαχοῦ ἀναζητήσας οὔτ' ἐν ἐκτενεστέρᾳ περιηγήσει οὔτ' ἐν περιοδικῷ τινι εὗρόν τι περὶ τούτων γεγραμμένον. Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς εἶνε βαθέως κεχαραγμένα, καὶ διασῴζονται σχεδὸν ἀβλαβῆ τὰ πλεῖστα, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ εἰς μέγα ὕψος κεῖνται καὶ ὁ βράχος δὲν εἶνε ὁμαλῶς κατεξεσμένος, εὐκολώτατα δύνανται νὰ μείνωσιν ἀπαρατήρητα. Τὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων τοῦ πρώτου στίχου εἶνε περίπου 0,05 μ., τῶν δὲ τοῦ δευτέρου περίπου 0,08, ἡ δ' ἀπόστασις τῶν στίχων ἀπ' ἀλλήλων 0,20. Ἀντεγράψαμεν αὐτὴν ἀναβάντες ἐπὶ κλίμακος, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ παραστήσωμεν κατὰ πάντα ἀκριβῶς τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων, διότι οὔτε ἔκτυπον ἦτο δυνατὸν νὰ ληφθῇ, οὔτε ἡ διὰ τῆς χειρὸς ἀπεικόνισις κατωρθοῦτο ἄνευ πολλῆς δυσχερείας.

Καίτοι δ' ὅμως ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης τὸ τέως ἀγνώστου προορισμοῦ περιεργότατον τοῦτο μνημεῖον καταφαίνεται ὡς ἱερὸν τοῦ *Διὸς τοῦ Τεραστίου*, ἐπειδὴ τὸ *μοῖρα* σημαίνει βεβαίως τὴν τῷ θεῷ ἀπονενεμημένην κτῆσιν, ἐν τούτοις ἐν ὅσῳ τὸ κῦρος τῆς μαρτυρίας τοῦ Παυσανίου δὲν δύναται μετά τινος λόγου νὰ ἀμφισβητηθῇ, ἡμεῖς ἥκιστα δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἐν αὐτῷ ὑπῆρχεν ὁ *Ζεὺς Καππώτας* ἐπιλεγόμενος ἀργὸς λίθος, διότι ὡς ὀρθότατα παρετήρησεν ὁ Weil[1], ἡ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πόλεως εἶνε πολὺ μικροτέρα τῶν τριῶν σταδίων τοῦ Παυσανίου, εἴτε τὸ πρὸς νότον τέρμα αὐτῆς[2] ληφθῇ ὡς ἀφετηρία, εἴτε ἡ ἱκανῶς ἐγνωσμένη θέσις τῆς ἀγορᾶς[3].

[1] Mittheil. I. σελ. 153

[2] Ἴσως μάλιστα καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ μνημείου ἐξετείνετο ἡ πόλις τὸ πάλαι, διότι λείψανα οἰκοδομημάτων ἀνευρέθησαν, ὡς ἤκουσα, ἐν τοῖς θεμελίοις τοῦ παρακειμένου ἀτμομύλου Κωνσταντοπούλου, ὡς καὶ μολύβδινοι σωλῆνες *διακλαδώσεως* ὑδραγωγείου ἐν τῷ αὐτόθι ἀτμομύλῳ Σταυριανάκου.

[3] Εἰς τὴν ἀγορὰν ἀνήκουσιν ἐξ ἅπαντος τὰ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ΝΑ τοῦ θεάτρου εἰς μικρὸν βάθος κατακεχωσμένα μεγάλα ἐρείπια, ἔνθα καί τινες τιμητικαὶ ἐπιγραφαὶ εὑρέθησαν (Mittheil. des d. arch. Inst. Athen III. 156, Bullettino dell' Instit. 1873 σελ. 162 = Le Bas — Foucart Voyage arch. Explications σελ. 127 ἀριθ. 243 c). Ὀλίγον ἀπωτέρω πρὸς τὴν παραλίαν εὑρέθη τὸ ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1874 σελ. 378 - 380 τὸ πρῶτον καὶ εἶτα ἐν Le Bas — Foucart Voyage arch. Explic. σελ. 126 δημοσιευθὲν πρότυπον ἀγορανομικὸν μέτρον (*σύμβολον*). Ἡ κατὰ Παυσανίαν (Γ'. XXI, 7) ὅμως ἐν τῇ ἀγορᾷ τὸ πάλαι ὑπάρχουσα πηγὴ εἶνε νῦν ἠφανισμένη, ἐκ πλάνης δὲ ὁ Curtius ἀναφέρει αὐτὴν ὡς ὑπάρχουσαν καὶ δὴ ὡς δυναμένην νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀσφαλὲς τοπογραφικὸν σημεῖον διὰ τὴν θέσιν τῆς ἀγορᾶς. (Peloponnesos II σελ. 272: Die noch heute fliessende Asklepiosquelle in der Mitte zwischen Strand und

Τὴν θέσιν ταύτην φαίνεται ὅτι συγχέουσί τινες τῶν περιηγητῶν πρὸς τὴν τῆς ἱκανὸν διάστημα ἐντεῦθεν ἀπεχούσης ἀρχαϊκῆς ἐπιγραφῆς, ἣν ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω, διότι ἐνῷ πλησίον αὐτῆς οὐδὲν οὐδαμοῦ ἴχνος λαξεύσεως ὑπάρχει ἐπὶ τῶν βράχων, οὐδὲ πρότερον ὑπῆρχε, καθ' ὅσον οἱ ἐγχώριοι ἐνθυμοῦνται, ὁ Leake ἀναφέρει λαξεύματα ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Πνυκός, καὶ ἐκλαμβάνει αὐτὰ ὡς τὴν θέσιν τοῦ Διὸς Καππώτα, καθ' ὃ εἰς ἀπόστασιν τριῶν σταδίων ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως ἀπέχοντα[1]. Ἔτι καταφανεστέρα εἶνε ἡ σύγχυσις παρὰ Curtius, Peloponnesos II σελ. 272: Ueber einen starken Bach, dessen unterer Lauf häufig vom Meere überfluthet wird, geht man am Fusse des vortretenden Larysion hin nach Marathonisi. Oberhalb des Wegs ist eine über dreissig Fuss breite Nische mit einem Sitzblocke und einer Fussspur davor im Felsen ausgehauen und *vor der Nische* steht eine alterthümliche, noch unentziffferte Inschrift. Dieser Felssitz ist wahrscheinlich derselbe, auf welchem, drei Stadien südlich von Gytheion, Orest von seinem Irrsale sich sollte ausgeruht haben. Πρβλ. τὰς σημειώσεις ἐν σελ. 324 καὶ τὸν πίνακα XII, ἔνθα τὸ Πελεκκητὸν ἀναγράφεται ὡς Ruhestein des Orestes.

Τῆς κατὰ πρῶτον μνημονευθείσης ἀρχαϊκῆς ἐπιγραφῆς (IGA. 72) τὴν τοπογραφικὴν σημασίαν ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐκτιμήσῃ τις, ἐὰν δὲν εὑρεθῇ τις ἀσφαλὴς αὐτῆς ἑρμηνεία, ὅπερ δὲν κατωρθώθη μέχρι τοῦδε. Ἀμφίβολον δ' ὅμως εἶνε ἂν καὶ αὕτη δεικνύει τὴν θέσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου μνημονευομένου ἀργοῦ λίθου, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἡ ἀπόστασις αὐτῆς ἀπὸ τῆς πόλεως φαίνεται κατά τι μικροτέρα τῶν τριῶν σταδίων.

Burg giebt für die Lage des Markts den siehersten Anhalt). Πολὺ ἀμφιβάλλω ἂν δύναται νὰ ἐκληφθῇ ἀντ' αὐτῆς τὸ ἱκανῶς ἀποτέρω πρὸς νότον κείμενον *φρέαρ*, ὡς παραδέχεται ὁ Weil (Mitth. ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 155: wo die Agora der alten Stadt durch den Asklepios-Brunnen bezeichnet wird, von dem die Bewohner von Marathonisi noch heute sich ihr Trinkwasser holen). Τὴν εἴδησιν φαίνεται ὅτι παρέλαβεν ὁ Curtius ἐκ τοῦ Le Bas, Revue archéol. 1845 σελ. 207: la fontaine d'Ésculape, puits antique où les habitants pauvres de Marathonisi viennent encore aujourd'hui prendre les seules eaux potables, dont il leur soit possible de faire usage.

[1] Travels in the Morea I σελ. 248. Above it, on the left of the road to Paleopoli, I find an inseription on the rock, in small and very ancient characters, and behind the latter on the side of the mountain, a chair with a foot-step, hewn in the rok, and resembling the chairs at Athens, in the rocks near the Pnyx. This excavation, I take to mark the position of the Leus Cappotas, as the distance of three stades agrees very well with that of the chair from the ruins of Gythium. Ἄπορον πῶς δὲν παρετήρησε τοῦτο ὁ Weil, καίτοι καὶ τὴν θέσιν τῆς ἐπιγραφῆς εἶδε καὶ τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Leake παραθέτει αὐτολεξεί. (Mitth. ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 153 ἑξ.).

Β'. Το Ναυσταθμον

Ἡ ἀπότομος παραλία, παρὰ τὴν ὁποίαν εἶνε ἐκτισμένη ἡ σημερινὴ πόλις τοῦ Γυθείου, προφυλάσσεται ἀπὸ τῶν τρικυμιῶν μόνον διὰ τῆς προκειμένης νησῖδος *Κρανάης*, ἀλλ' ὅταν πνέωσι σφοδροὶ βόρειοι ἢ νοτιανατολικοὶ ἄνεμοι οὐδ' αὐτὴ ἀρκεῖ νὰ παράσχῃ ἀσφαλὲς ὁρμητήριον εἰς τὰ πλοῖα. Ἡ δ' ἔτι βορειότερον ἐκτεινομένη χθαμαλὴ παραλία τῆς ἀρχαίας πόλεως εἶνε ἔτι μᾶλλον ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους. Ἀσφαλὴς φυσικὸς λιμὴν ἄρα οὐδ' ἐν Γυθείῳ ὑπάρχει, ὡς καὶ καθ' ἅπαν τὸ ἐνδότερον μέρος τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου[1]. Τούτου δ' ἕνεκα παρέστη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀνάγκη νὰ κατασκευασθῇ τεχνητὸς λιμὴν ἐν μέρει τοὐλάχιστον ἐν τῇ ξηρᾷ ὠρυγμένος. Στράβ. Η'. σελ. 263: *Γύθειον τὸ τῆς Σπάρτης ἐπίνειον ἐν διακοσίοις καὶ τετταράκοντα σταδίοις ἱδρυμένον· ἔχει, ὥς φασι, τὸ ναύσταθμον ὀρυκτόν.*

Ἐκ τοῦ τεχνητοῦ τούτου λιμένος ὁ Leake λέγει ὅτι δὲν ἀνεῦρεν οὐδὲν ἴχνος[2]. Ἀλλ' ὁ P. Boblaye ἐξέλαβεν ὡς λείψανα αὐτοῦ τὰ παρὰ τὴν παραλίαν τῆς ἀρχαίας πόλεως ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης διακρινόμενα ἀρχαῖα ἐρείπια[3]. Τὴν γνώμην δ' αὐ-

[1] Πρβλ. Ξενοφ. Ἑλλην. IV, 8, 7: Φοβούμενος τὴν ἀλιμενότητα τῆς χώρας.

[2] Travels in the Morea I σελ 246.

[3] Expédition Scientifique. Section des sciences phys. Tome II (Recherches geograph. κ.τ.λ. σελ. 86): Les bassins du port avaient été creusés de main d'hommes, comme le dit Strabon, et en partie conquis sur la mer; nous nous en sommes assuré en suivant de longs murs à plus de 200 metres au large. On trouve sur le rivage les ruines d'un temple et de bains romains, dont le sol est au-dessous du niveau de la mer." Ὄχι πολὺ ἀκριβῶς ἀναφέρει τὴν θέσιν τῶν ἐρειπίων τούτων ὁ Bory de Saint-Vincent. Expéd. scient. Section des sc. ph. Tome premier. Relation σελ. 431 γράφων: Le mouillage *moderne*, autour duquel s'élève Marathonisi, a été creusé de main d'homme en plusieurs endroits, et l'eau *s'y est* évidemment élévée, si l'on en juge par les constructions qu'on voit au loin sous la mer, devant les bains antiques, près desquels nous avions assis notre camp.

τοῦ συμμεριζόμενος ὁ Curtius γράφει (Peloponnesos II σελ. 270): Die Ruinen sind sehr ausgedehnt, namentlich am Strande, von velchem sich über 300 Schritt weit Grundmauern in das Meer hineinziehen; es sind die Ueberreste der alten Dämme, welche einst den künstlich ausgetieften Binnenhafen schützten.

Εὐθὺς μετὰ τὰ κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ διὰ τοῦ Γυθεατικοῦ ἁλιπέδου ῥέοντος χειμάρρου κείμενα καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατακλυζόμενα μεγάλα ἐρείπια ὑπάρχει ἱκανὴ ἔκτασις χαμηλοτέρα τοῦ πέριξ ἐδάφους καὶ μεταβαλλομένη τὸν χειμῶνα εἰς ἕλος ἀποξηραινόμενον κατὰ τὸ θέρος. Ἡ περιοχὴ τοῦ ἕλους τούτου ἐκτείνεται ἀπ' αὐτῆς τῆς παραλίας μέχρι σχεδὸν τῶν ΝΑ τοῦ θεάτρου κειμένων μεγάλων ἐρειπίων, ἅτινα θεωροῦνται ὡς ἡ ἀγορά· ἔχει δὲ σχῆμα περιφερὲς καὶ δύναται εὐκόλως αὐτὸ μὲν νὰ ἐκληφθῇ ὡς τεχνητὸς λιμὴν κατακεχωσμένος ἤδη, τὰ δὲ δεξιόθεν αὐτοῦ ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης φαινόμενα κτίσματα ὡς λείψανα ἀρχαίου κυματοθραύστου.

Ἀλλ' ἡ ἐπισκόπησις τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης, ἣν ἐπεχείρησα ἐν καιρῷ γαλήνης ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἀνθρώπου καλῶς τὸ μέρος τοῦτο γνωρίζοντος, ἀπέδειξεν εἰς τρόπον ἀνεπίδεκτον ἀμφιβολίας ὅτι τοιαύτη τις ὑπόθεσις θὰ ἦτο ἐντελῶς πεπλανημένη. Τὰ ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης ἐρείπια φαίνονται μὲν ὡς ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ξηρᾷ ἐρειπίων ἀρχόμενα καὶ κατ' εὐθεῖαν ἐντὸς τῆς θαλάσσης χωροῦντα, ἀλλ' ἐξετάζων τις τὸν πυθμένα μικρὸν περαιτέρω βλέπει καὶ πολλὰ ἄλλα ἐρείπια ἐντελῶς ἀπ' ἐκείνων διακεκριμένα τὰ μὲν καὶ νοτιότερον, τὰ πλεῖστα δὲ βορειότερον καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν τοῦ ἁλιπέδου μέχρι τῶν πρὸς βορρᾶν ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν κατερχομένων γηλόφων καὶ μέχρις ἀποστάσεως διακοσίων περίπου μέτρων ἀπὸ τῆς παραλίας. Τὰ καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν ταύτην διεσπαρμένα ἐρείπια ἥκιστα δύνανται νὰ ἀνήκωσιν εἰς ἁπλοῦν κυματοθραύστην, ἀποτελοῦσι δὲ τὰ πλεῖστα καλῶς ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμένα οἰκοδομήματα μικρά τε καὶ μεγάλα καὶ ἐνίοτε εἰς πλείονα δωμάτια ὑποδιῃρημένα. Ἐνιαχοῦ διακρίνονται θόλοι καὶ τοξοειδῆ ὑπέρθυρα ἢ παραστάδες θυρῶν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ παχεῖς ὀρθοστάται. Τὰ πάντα τέλος καθιστῶσι κατάδηλον ὅτι τὸ ἥμισυ καὶ πλέον τῆς ἀρχαίας πόλεως κατεβυθίσθη ἐν ὄχι πολὺ ἀφ' ἡμῶν ἀφισταμένοις χρόνοις[1].

Τὴν καταβύθισιν ταύτην ἐξηγεῖ κάλλιστα ἡ γεωλογικὴ κατασκευὴ τῆς χώρας. Καθ' ἅπαν δηλαδὴ τὸ Γυθεατικὸν ἁλίπεδον, πιθανῶς δὲ καὶ ὑπὲρ τοὺς πρὸς βορρᾶν ἀποτερματίζοντας αὐτὸ γηλόφους μέχρι τῶν ἐκ τιτανολίθου ὀρέων ἐκτείνεται εἰς βάθος μόλις 1-2 μέτρων βραχῶδες στρῶμα ὀλίγον τι τοῦ ἑνὸς μέτρου παχύτερον καὶ ἐκ παντοίων ὀστρέων συμπεπηγμένον· ὑπ' αὐτὸ δὲ κεῖται ξανθὴ ἀργιλώδης γῆ. Ἐννοεῖται λοιπὸν εὐκόλως ὅτι τὸ ἐπὶ τοῦ ὀστρεοπαγοῦς τούτου στρώματος ἐπικείμενον ἔδαφος εἶνε σταθερὸν μόνον ἐν ὅσῳ τὸ στρῶμα τοῦτο διαμένει ἅπαν ἀδιάρρηκτον. Ἀλλ' ἐὰν μέρος τι τούτου εἴτε ὑπὸ σεισμοῦ εἴτε καὶ ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ὑδάτων ἀποσαθρωθὲν σὺν τῷ χρόνῳ ἀποκοπῇ, τὸ κατωτέρω κείμενον γεῶδες στρῶμα δὲν ἀντέχει εἰς τὴν πίεσιν, ἀλλ' ὑποχωρεῖ, τὸ δὲ ὑπερκείμενον ἔδαφος κατολισθαίνει.

Ἐκ τοιαύτης τινὸς κατολισθήσεως ἴσως παρήχθη καὶ ἡ ἀποτομώτατα πρὸς τὴν θάλασσαν κατερχομένη καὶ οἱονεὶ ἀποκεκομμένη κλιτὺς τῶν πρὸς βορρᾶν ἀποκλειόντων τὸ Γυθεατικὸν ἁλίπεδον γηλόφων, οἵτινες τὸ πάλαι ἐξετείνοντο πιθανῶς ἱκανὸν διάστημα ἐντὸς τῆς νῦν οὔσης θαλάσσης. Ἐπὶ τοῦ πρώτου μετὰ τὸ ἁλίπεδον γηλόφου κεῖται τὸ ἐξωκκλήσιον *Ἅγιος Ἠλίας*, ὁ δὲ δεύτερος φέρει τὸ ὄνομα *Κοκκινόβραχος*. Κάτωθι τοῦ μνημονευθέντος ἐξωκκλησίου παρὰ τὴν θάλασσαν ἐν θέσει καλουμένῃ *Μάπα* ἢ *Περιβολάκι* ἐγένετο καὶ ἐν ἔτει 1864 κατόπιν σεισμοῦ μικρά τις κατολίσθησις τοῦ ἐδάφους μικροῦ κτήματος περιέχοντος ἓξ ἐλαίας, ὧν αἱ πέντε κατέπεσον δύο περίπου μέτρα βαθύτερον· ἡ δὲ ῥωγμὴ τῆς γῆς δὲν ἀπεφράχθη εἰσέτι ἐντελῶς. Αὐτόθι ἕνεκα τῆς ὑπὸ τῶν κυμάτων προσκλύσεως τῆς κλιτύος δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ κάλλιστα καὶ τὸν ὀστρεοπαγῆ βράχον καὶ τὸ ὑπ' αὐτὸν γεῶδες στρῶμα. Ἡ δὲ κατάπτωσις μέρους τῶν γηλόφων τούτων εἰς τὴν θάλασσαν ἐγένετο ἐξ ἅπαντος πρὸ ἱκανῶν ἑκατονταετηρίδων, διότι ἐπὶ τῆς ἀποτόμου πρὸς τὴν θάλασσαν κλιτύος τοῦ

[1] Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἐν Σπάρτῃ καὶ τοῖς πέριξ ἀρχαιοτήτων ὑπὸ Dressel καὶ Milchhöfer (Mittheilungen des d. a. Instit. Athen. II σελ. 324) ἀναφέρεται μαρμάρινον ἀγαλμάτιον Ἀφροδίτης καὶ Ἔρωτος ὡς εὑρεθὲν *ἐν τῷ λιμένι* (im Hafen) τοῦ Γυθείου.

πρώτου ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουσιν ἱκανοὶ τάφοι ὄχι πολὺ τῶν ὑστέρων Ῥωμαϊκῶν χρόνων μεταγενέστεροι. [1]

Εἰς τοιαύτην τινὰ κατολίσθησιν ὀφείλεται ἀναμφιβόλως καὶ ἡ κυκλοτερὴς ἑλώδης περιοχή, ἣν ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω, διότι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν διατρυπηθέντος τοῦ ἐδάφους ἐντὸς αὐτῆς πρὸς ὄρυξιν ἀρτεσιανοῦ φρέατος ὁ ὀστρεοπαγὴς βράχος ἀνευρέθη εἰς μικρότατον βάθος καὶ ὑπ' αὐτὸν ἡ ξανθὴ ἀργιλώδης γῆ [2]. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ἅπασα ἡ ἐπὶ τοῦ ὀστρεοπαγοῦς στρώματος ἐπικειμένη γῆ ἐὰν ἀφαιρεθῇ, πάλιν ἡ ἑλώδης αὐτὴ περιοχὴ δὲν ἀποκτᾷ τὸ εἰς λιμένα ἀπαραίτητον βάθος, καὶ προσέτι ἔμπροσθεν τῆς περιοχῆς ταύτης εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας ἐκτείνονται πλεῖστα τῶν νῦν ὑπὸ τὴν θάλασσαν ἐρειπίων, οὐδεμία ἀμφιβολία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ὅτι ὁ λιμὴν δὲν ἔκειτο ἐνταῦθα.

Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ἄλλα μέρη τοῦ Γυθεατικοῦ ἁλιπέδου ἔχουσιν ἤδη κατολισθήσει ὀλίγον τι ἢ καὶ διατελοῦσι βραδέως κατολισθαίνοντα, διότι τὸ δάπεδον ἀρχαίου μαρμαρίνου οἰκοδομήματος ὀλίγον βορειότερον τῆς ἑλώδους ταύτης περιοχῆς ἀνευρεθέντος ἐν τῷ κτήματι Τζηνάκου ἐπὶ βραχὺ ἀνασκαφὲν ἐμοὶ τοὐλάχιστον ἐφάνη κείμενον βαθύτερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ὥστε ἐὰν ἀφαιρεθῇ ἡ ἐπικειμένη ἐπίχωσις, τὰ ἐρείπια μέλλουσι νὰ κατακλυσθῶσιν ὑπὸ τῶν κυμάτων.

Ἐρείπια ἐν μέρει ὑπὸ τῶν κυμάτων κατακλυζόμενα ἐσῴζοντο μέχρις ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ ἔμπροσθεν τοῦ κτήματος Καλκαντῆ ἐγγὺς τῶν γηλόφων, ἅτινα κατεστράφησαν χάριν τῶν πωρίνων λίθων, ἐξ ὧν ἀπετελοῦντο [3]. Μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ἡ θάλασσα προέβη 15 περίπου μέτρα περαιτέρω.

Βραδεῖά τις κατολίσθησις παρατηρεῖται καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ χειμάρρου κειμένοις καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατακλυζομένοις ἐρειπίοις, διότι ὡς ἔμαθον παρὰ πρεσβυτέρων τινῶν τῶν ἐγχωρίων, ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπῆρχεν ὁδὸς μεταξὺ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἱδρυμένου ἀνεμομύλου καὶ τῆς θαλάσσης, ἐνῷ νῦν αὐτὴ καὶ ἐντεῦθεν αὐτοῦ προχωρεῖ εἰς ἱκανὸν διάστημα. Καὶ ἡ κατάστασις δὲ τῶν αὐτόθι ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατακλυζομένων ἐρειπίων δεικνύει ὅτι ὄχι πρὸ πολλοῦ χρόνου κατεβυθίσθησαν, διότι δὲν εἶνε πολὺ ἐφθαρμένα ὑπὸ τῶν κυμάτων.

Ἡ ἀρχαία παραλία λοιπὸν τοῦ Γυθεατικοῦ ἁλιπέδου ἔκειτο πολὺ ἐνδοτέρω τῆς σημερινῆς καὶ ἦτο μᾶλλον ἐκτεθειμένη εἰς τὰς τρικυμίας ὡς πολὺ ὀλιγώτερον ταύτης σκεπομένη ὑπὸ τῆς Κρανάης, ὥστε ἥκιστα πιθανὴ εἶνε ἡ ἐν αὐτῇ κατασκευὴ τοῦ ὀρυκτοῦ ναυστάθμου. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε λόγος ἀποχρῶν ὑπάρχει νὰ ἀμφισβητηθῇ τὸ κῦρος τῆς μαρτυρίας τοῦ Στράβωνος, οὔτε εἶνε πιθανὸν ὅτι τὸ ἀρχαῖον Γύθειον ἐστερεῖτο ἀσφαλοῦς τινος ὅρμου, πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ἕτερος τόπος, ἐν ᾧ τὸ ὀρυκτὸν ναύσταθμον δύναται μετά τινος πιθανότητος νὰ τοποθετηθῇ. Τοιοῦτος δὲ τόπος, ὡς ἐγὼ τοὐλάχιστον ἐμαυτὸν πείθω, οὐδεὶς δύναται νὰ εὑρεθῇ πλὴν τῆς πρὸ τῶν προπόδων τοῦ Λαρυσίου παραλίας, ἤτοι ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἀκρωτηρίου, ἔνθα νῦν τὸ δημοτικὸν σφαγεῖον, μέχρι τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς τοῦ Τεραστίου [1], καίτοι φαίνεται ἀναιροῦν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην τὸ γεγονὸς ὅτι πρὸ τῆς κατασκευῆς τῆς νῦν προκυμαίας ἡ θάλασσα ἐχώρει μέχρις αὐτῆς τῆς ἀποτόμου κλιτύος τοῦ Λαρυσίου, ὥστε δὲν κατελείπετο οὐδεμία ὁπωσοῦν ὁμαλὴ παραλία, ὁποία βεβαίως εἶνε ἀπαραίτητος διὰ πάντα λιμένα. Ἀλλ' ἴσως τὸ ὀστρεοπαγὲς στρῶμα τοῦ ἁλιπέδου ἐξετείνετο τὸ πάλαι καθ' ἅπασαν ταύτην τὴν ἔκτασιν, κατὰ δὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ ναυστάθμου τὸ μὲν μέγιστον μέρος αὐτοῦ ἐξωρύχθη, κατελείφθη δὲ μόνον μικρὸν μέρος ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὴν παραλίαν. Ἡ στενὴ δὲ αὕτη λωρὶς ἦτο εὐκολώτατον νὰ ἀποκοπῇ ταχέως ἀποσαθρουμένη ὑπὸ τῶν κυμάτων, ὥστε νὰ μὴ καταλειφθῇ μηδὲν ἴχνος ἐκ τῆς ἀρχαίας περὶ τὸν λιμένα παραλίας.

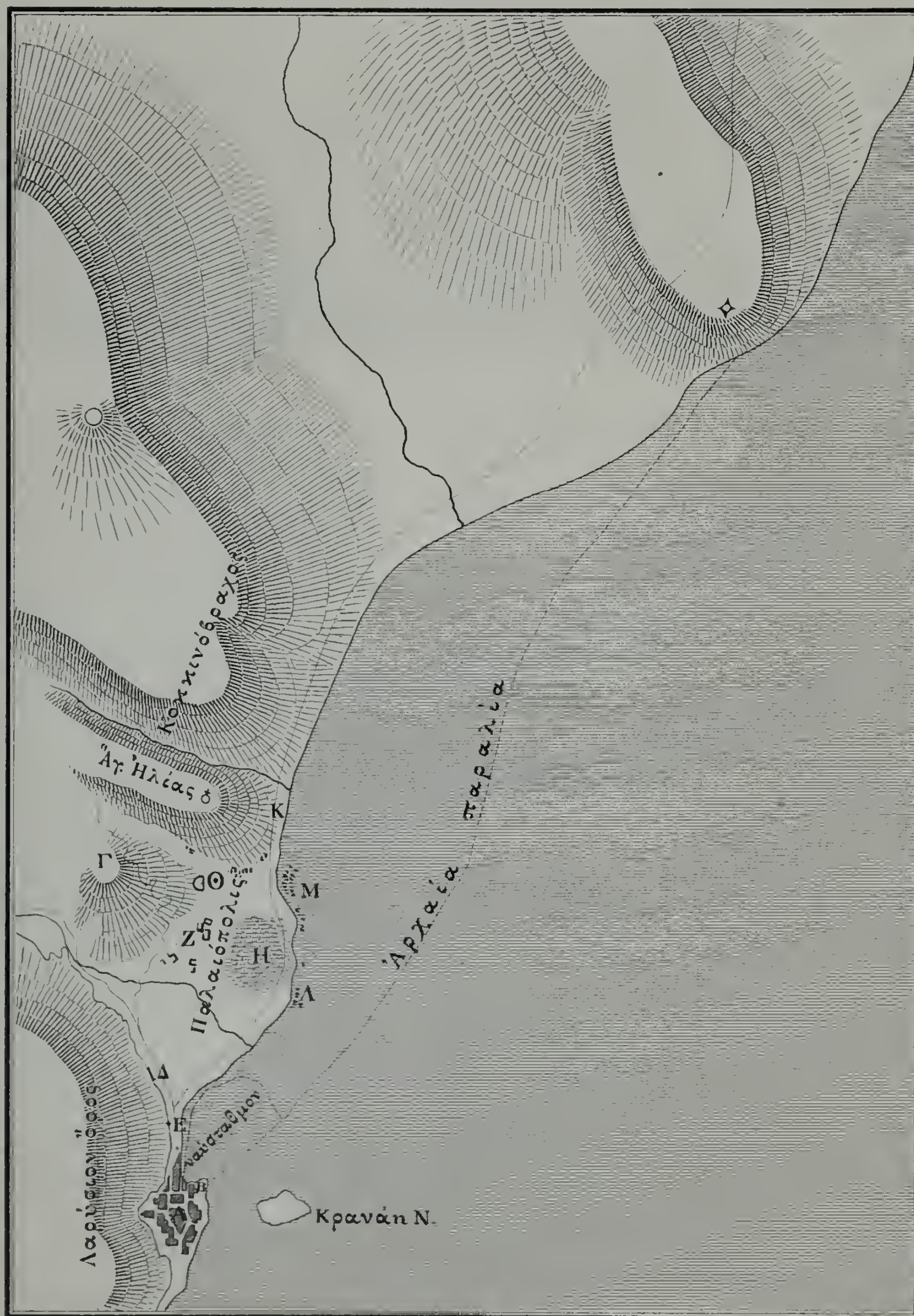
ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

[1] Τοὺς τάφους τούτους ἀναφέρει καὶ ὁ Ross, Wander. in Griech. II σελ. 238.

[2] Τὰ αὐτὰ στρώματα ἀνευρέθησαν καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ τοῦ θεάτρου ἀνορυχθέντος φρέατος.

[3] Τὰ ἐρείπια ταῦτα νομίζω ὅτι ἐννοεῖ ὁ Leake, Travels in the Mor. I σελ. 245: and on a small projection of the coast line of the bay, just below the theatre, are some foundations of large buildings projecting into the water, which, it is said, may in calm weather be traced a the bottom for a considerable distance.

[1] Τὸ μέρος τοῦτο περιελαμβάνετο πιθανῶς εἰς τὸ *Μιγώνιον* (Παυσαν. Γ'. XXII, 2), ὅπερ προσφυῶς, ὡς φαίνεται, ὁ Curtius (Peloponnesos II σελ. 269) ἐθεώρησεν ὡς τὸν ἀρχαιότατον ἐμπορικὸν σταθμὸν κατὰ ταύτην τὴν παραλίαν.

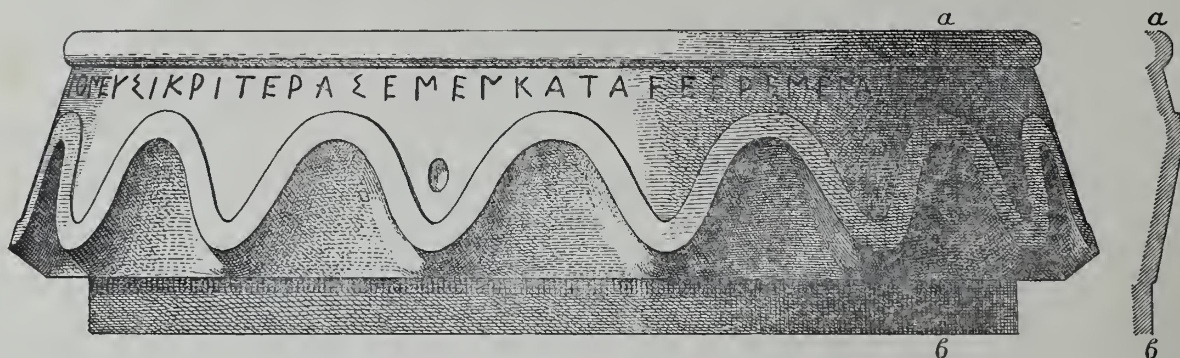

Τὸ ἀρχαῖον Γύθειον καὶ τὰ πέριξ, κατὰ τὸν χάρτην τοῦ Landron (Le Bas, Voyage arch. Itin. 26) συμπληρωθέντα ἐκ τοῦ μεγάλου γαλλικοῦ χάρτου τῆς Πελοποννήσου.

Α. Σημερινὴ πόλις.— Β. Δημοτικὸν σφαγεῖον.— Γ. Ἀκρόπολις.— Δ. Ἱερὸν Διὸς Τεραστίου.— Ε. Θέσις τῆς ἀρχαϊκῆς ἐπιγραφῆς IGA. 72.— Ζ. Ἐρείπια τῆς Ἀγορᾶς.— Η. Ἑλώδης περιοχή.— Θ. Θέατρον.— Κ. Θέσις Μάπα ἢ Περιβολάκι.— Λ. Ἐρείπια κατακλυζόμενα ὑπὸ τῆς θαλάσσης.— Μ. Ἕτερα κατακλυζόμενα ἐρείπια κατεστραμμένα νῦν.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΜΥΚΗΝΩΝ

Ἡ ἐνταῦθα δημοσιευομένη ἐνεπίγραφος βάσις ἀνεκαλύφθη ἐν ἐρειπίοις ὑστερωτέρων χρόνων καὶ εἰς μικρὸν βάθος ἔξω τῆς ἀκροπόλεως Μυκηνῶν μεταξὺ τῆς πύλης τῶν λεόντων καὶ τοῦ λεγομένου τάφου τῆς Κλυταιμήστρας· ἡ διάμετρος αὐτῆς ἄνω εἶναι 0,61 μ., τὸ δὲ σχῆμα φαίνεται ἐκ τῆς παρατιθεμένης, κατὰ σχεδιογράφημα τοῦ ἀρχιτέκτονος Kawerau χαραχθείσης εἰκόνος. Ὁ λίθος εἶναι πώ-

ρινος καὶ ἔχει ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τέσσαρας ὀπὰς ἡνωμένας μεταξύ των ἀνὰ δύο διὰ διατρήσεως ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν· πλὴν τούτων δὲ ἄλλη διάτρησις διήκει ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ λίθου μέχρι τῆς περιφερείας ὑπὸ τὴν λέξιν *ἔμεν*, ὅπως δεικνύει καὶ τὸ σχέδιον. Ἡ μείζων αὕτη διάτρησις φαίνεται ὅτι ἐγένετο κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, ὅτε εἶχον πιθανῶς μεταχειρισθῇ τὴν βάσιν εἰς τὰ κτίρια ἐκεῖνα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀνεκαλύφθη. Εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν τοῦ λίθου ὑπάρχει περιθώριον ἁρμογῆς ὡμαλισμένον, ὅπερ δεικνύει ὅτι ἡ βάσις ἦτο ἱδρυμένη ἐπὶ ἄλλου κυκλοτεροῦς λίθου

Τὸ ἔδαφος, ἐφ᾽ οὗ ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι ἐγκεχαραγμένη, σώζει λείψανα χρώματος ἐρυθροῦ, αὐτὰ δὲ τὰ γράμματα εἶναι ἐπιμελῶς καὶ ὡραῖα γεγλυμμένα, ὥστε ἡ ἀνάγνωσις εἶναι εὐκολωτάτη.

...ΕDΑΜΙΟΡΓΙΑΕ..ΤΟΣΙΑΡΟΜΝΑΜΟΝΑΣΤ... ...ΡΣΕΤΟΣΙΓΟΝΕΥΣΙΚΡΙΤΕΡΑΣΕΜ

ΕΝΚΑΤΑFΕFΡΕΜΕΝΑ

αἰ μὲ δαμιοργία εἴε, τὸς ἱαρομνάμονας τ[ὸς ἐς Πε]ρσε̃ το̃σι γονεῦσι κριτε̃ρας ἔμεν κατ(τ)ὰ FεFρεμένα.

Ἡ ἐπιγραφὴ μαρτυρεῖ αὐτή, ὅτι εἶναι μέρος, ἴσως τὸ τέλος μείζονος ἀναγεγραμμένης ἐπὶ λίθου ἢ λίθων ἱδρυμένων πιθανῶς ἐπὶ τῆς βάσεως· τὸ δὲ σχῆμα αὐτῶν ἦν βεβαίως ὡσαύτως κυκλοτερές· παρατηροῦμεν ὅμως, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς βάσεως πλὴν τῶν ὀπῶν ἄλλο ἴχνος ἐπικυροῦν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην δὲν φαίνεται· μάλιστα σώζονται ἴχνη χρώματος ἐρυθροῦ καὶ κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς ἐπιφανείας.

Ἡ συμπλήρωσις τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι βεβαίως ἀσφαλής· ὁ Περσεύς, καθ᾽ ἃ ἐκ τοῦ Παυσανίου γινώσκομεν, εἶχεν ἐν Μυκήναις ἐπὶ τῆς εἰς Ἄργος ἀγούσης ὁδοῦ καὶ οὐχὶ μακρὰν τῶν ὅρων τῆς Ἀργείας ἡρῷον, τῆς λατρείας δ᾽ αὐτοῦ φαίνεται ὅτι μετεῖχον παῖδες, ἴσως ἐν χοροῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐγεννῶντο μεταξὺ τῶν γονέων ἔριδες, ὧν κριτῆρας καθιστᾷ ἡ ἐπιγραφὴ τοὺς εἰς Περσέα ἱερομνήμονας. Ἐὰν δὲ τὸ ἱερὸν τοῦ Περσέως ἀπετέλει καὶ κέντρον ἀμφικτιονίας τινός, τοῦτο δὲν εἶναι μὲν ἀπίθανον, ἀλλὰ καὶ βέβαιον δὲν εἶναι. Πρβ. Swoboda Gr. Volksbeschlüsse σ. 242, 4, ὅστις ἀποκρούει τὴν γνώμην τοῦ Meister (Ber. der. sächs, Gesells. der W. philos. — hist. Classe 1889. σ. 84 ἑξ.) δοξάζοντος ὅτι ὅπου ἀναφέρονται ἱερομνήμονες, ἐκεῖ ὑπῆρχε καὶ ἀμφικτιονία. Παρατηροῦμεν πρὸς τούτοις, ὅτι φυσικῶς ἡ ἐπιγραφὴ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἦτο ἐστημένη ἐν τῷ ἱκανῶς τῆς ἀκροπόλεως ἀπέχοντι ἱερῷ, ἀλλ᾽ ἐν ἄλλῳ οἰκοδομήματι πλησιέστερον τῷ τόπῳ τῆς εὑρέσεως κειμένῳ.

Χρ. Τσουντασ

(Ἐξεδόθη τῇ 25ῃ Ἀπριλίου 1892)

Πλευρὰ Α′

Ἐξηλειμμένον κείμενον ἀγνώστου ἀριθμοῦ στίχων.
(ἄνω μέρος)

. . . .
. . . . Ο Υ Ε Ρ Γ Ο . . . .
. . . . Α Π Ε Λ Λ Α Ι Ο . . . Τ Α Λ . . . .
. . Ρ Ν Ε Ι Ο Υ Τ Ο Ε Π Ι Λ Ο Ι Π Ο Ν Τ Α: Ε; Ν; . . . .
. . Γ Δ Ο Τ Η Ρ Σ Ι Ε Ι Σ . Ο Ρ Ι Ν Θ Ο . Κ Λ; Ε Α; Ρ; . . . .
. . Μ Ε Γ Α Ρ Α Κ Α: . Ε . . Ι; Γ: Ι: Ν; Α; Ν: Κ; Α: Λ; Λ; Ι: . . . . .
. Ο Σ = = = = :: · Π . . . . . Ι Κ Ρ Α Τ . . . .
. Ι: Κ Α . Ε Ν Η Σ Τ Α . . . . .
. Λ Ι Θ Ω . . = = = :: ·

Ἐξηλειμμένον κείμενον ἀγνώστου ἀριθμοῦ στίχων.
(κάτω μέρος)

. . . . Α Ν Α Μ Ο Υ Κ . . . Λ Ο Γ Ο Σ Τ Ι Μ Α Ρ Ε . . . . . .
. Α Ρ . . Μ Ο . . . . Ꟊ Β Β = :: · Α Σ Κ Λ Α Π Ι Α Δ Α Ι Τ Ο Μ Α Σ . . . .
. . Ν Θ Ε Σ Ι Ο Σ Κ Ο Ρ Ι Ν . . . . Π Ε Τ Ρ Α . Ꟊ = = = = = — ; :: :: · Κ Α Ρ Υ Κ Ι Ε Ν . . . .
Ε Φ Ο Δ Ι Α Ε Ρ Γ Ω Ν Α Ι Σ . Ρ Ε Μ Ω Ν Ι: Π Ο Λ Υ Ξ Ε Ν Ω Ι: Ν Ι Κ Ο Σ Τ Ρ Α Τ Ω Ι: Δ . . . . . .
Α Υ Τ Α Ι: Α Τ Θ Ι Κ Ω Ι: Κ Υ Κ Λ Ι Ο Υ Τ Ρ . . Κ Α Δ Ι Κ Α Τ Α Λ Ο Γ Ο Σ Α Ρ Ι Σ Τ . . . . . .
Π Α Ρ Δ Α Μ Ο Κ Ρ Ι Τ Ο Υ Λ Α Μ Μ Α Τ Α Χ Χ Χ Χ Ꟊ = = = = :: · Λ Υ Σ Ι Α Δ Α Ι Π Ο Λ; Υ: . . . . . .
. Α Ι Κ Ο Μ Ι Δ Α Σ Ε Ξ Α Ρ Γ Ε Υ Σ Τ Ο Υ Μ Ε Λ Α Ν Ο Σ Χ Χ Χ Χ Ꟊ = = = = :: · Α Γ . . . .
. Π Ε Ρ Α Μ Ε Ρ Ι Α Ν Α Π Η Ν Ι Κ Ε Π Ο Λ Υ Κ Λ Η Σ Δ Α Μ Ο Κ Ρ Ι Τ Ω Ι Ι Α Ρ Ε Ι . . . .
Ε Π Ι Τ Ι Μ Α Ν Ε Π Ι Ξ Ο Α Σ Κ Ρ Η Π Ι Δ Ο Σ Α Π Η Ν Ι Κ Ε Α Γ Ε Α Σ Δ Α Μ Ο Κ Ρ . . . .
Μ Α Κ Ο Σ Π Α Ρ Α Θ Α Ν Α Δ Α Α Π Η Ν Ι Κ Ε Υ Π Ε Ρ Α Μ Ε Ρ Ι Α Ν Α Γ Ε Α Σ Δ Α . . . .
Π Α Ρ Ε Υ Ν Ι Κ Ο Υ Ε Π Ι Τ Ι Μ Α Ν Τ Α Σ Σ Τ Ο Ι Β Α Σ Ε Π Ι Ξ Ο Α Σ Α Π Η Ν . · . . . .

Τμῆμα στενῆς πλευρᾶς (Πάχ. 0,06).

Κενὸν δώδεκα στίχων

. . ΧΩΡ . . . . . .
. . . . ΧΩ . . . ΕΚ
= :: ΙΙΙΙ
. . ΤΟΥΕ . . .
. . ΙΑΡΑ . . . .
. . . . ΑΒΡ; . . .

Κενὸν ἐννέα στίχων

. . . ΕΜΠΡΟΣΘ
. . . = = = :::
. . Δ]ΡΑΧΜΑΣ . .
. . . . . ΜΝΟΝ . . . .
. . ΑΣ . . Χ . Γ: . .
. . ΕΝ . . . . ΑΡ.
. . . . Μ]ΕΔΙΜΝΩΝ.
. . . ΜΕΔΙΜΝΟΝ . .
. . . ΥΦΑΙ[ΡΕΘΕΝΤΟΣ
. . . . . ΝΟΝ=Δ
. . . . Τ::;Ε . . . . . Α;
. . . ΣΕΠ . . . .
ΟΣΑΡΥΣ
. . . .
. . . .
. . . .
. . Α;ΡΧΙ= . . .
. . ΑΦΝΙ.
. . . Ω Ι = = ::· ΩΝ
. . . . :ΤΑΝΔΕ;
. . . . Ε . . . . .
. . . Ε;ΙΝΕΠΙΤΙ
. . . ΜΕΔΙΜΝΩ
. . Ε . . . ΟΝ
. . . Σ . . . .
. . . ΟΥ.ΠΙΔΕ
. . . ΔΡΑΧΜ . .
. . ΕΠΙΝΟΜΩΙ
. . . Κ]ΛΕΙΣΘΕΝΕΙ
. . ΟΧΑΣΕΜ
. . . ΤΩΝΑΙΛ
. . . ΔΕΚΑΤΩΝ
. . . ΕΛΟΜΕΝΟ[Σ
. . Σ;ΤΩΝΑ; . . .
. . ΑΙ.ΕΝΤΩΙ
—:ΚΑΙΕΣ:
. . . ΜΝΑΣΙΚΛΕ[Ι
. . . . ΟΧΑΣΕΙΣΤΟ
. . Σ . . . ΕΙΑΣ
ΜΕΔΙ]ΜΝΑΝ—
. . . Μ; . . . Ξ; Κ;
. . ΥΦ[ΑΙ
ΡΕΘΕΝΤΟΣΤΟΥΕΠΙΔ]ΕΚΑΤΟΥ
ΓΙΝΟΝΤΑΙ] . . . .
. . . .
. . ΩΝ . . .
. . . .
. . . ΚΑΙΩ;[Μ]ΕΔΙΜ
. . . .
. . . ΜΕΝΩΙ=;ΑΝΑ
. . ΔΡΑΧΜΑΝΠ;
. . ΤΟΥΕΠΙΔ; . .
. . ΔΡΑ]ΧΜΑΙ . . .
. . . ΟΚΕ . . .
. . Ι . . . . Ν; . . Ν
. . . . ΕΝΤΩΙΙ[Ε]ΡΩΙ

. . ΜΝΑΝ . . .
. . . Ω;ΝΕΚΑΣΤΑΝ
ΥΦ]ΑΙΡΕΘΕΝΤΟΣ
ΤΟΥΕΠΙΔΕΚΑΤΟΥ]ΓΙΝΟΝΤΑΙ
. . . . =ΚΑΙ . . . .
. . . ΝΤΩΙ . . . .
. . ΕΙΣ . . . ΟΒ . .
. . . ΩΝΤ . .
. . ΝΕΡ:Θ;Ε[Ν: . .
. . . .
. . . .
. . ΕΚΑΣΤΑΝ . .
Ε]ΠΙΔΕΚΑΤΟΥΓ . . .
. . . ΤΑΙ= = = ::· Κ; . . .
. . ΚΟ.ΤΑΣΛΕΥΚ
. . ΣΤΟΑΓΓΕΙΟΝ
. . ΔΕΥΤΕΡΑΣ
. ΩΝΒΕΛΟΜΕΝ
ΜΕΔΙ]ΜΝΟΝΕΚΑΣΤΟ
. . ΥΦ]ΑΙΡΕΘΕΝΤΟΣ
ΤΟΥΕΠΙΔΕΚΑ]ΤΟΥΓΙΝΟΝΤ
. . . . Χ .
. . . . . ΩΝΙΣΤΕΓΑΣΙΟΣ
. . . ΙΟΥΤΟΥΕΝΤΩΙ
. . . Δ;]ΙΔΟΣΙΝΕΛΟΜ
. . . . ΜΝΟΝΕΚΑΣΤΟΝ
. . . ΔΕ; . ΣΙΝΔΡΑ
. . ΤΟΥΠΑΝΤΟΣ
. . . ΥΦ]ΑΙΡΕΘΕΝ
. . ΤΟΥΔΕΚΑ
ΤΟΥΓΙΝΟΝΤ]ΑΙΒΒΠ= =ΙΙ
. . . Α . . . .
. . . . ΤΑΣΕΙΣΤΩ
. . ΘΕΝΤΩΙ . . .
. . ΟΝΓΙΝΟΝ[ΤΑΙ
. . ΕΠΙΚ . . . .
. . Σ . . . .
. . ΥΠΑΡΓ; Α; . .
. . . Ρ; ΑΣΜΕ;
. . ΩΝΩΝΙ . . .
. . ΕΩ; . ΝΑΣΕΛ
. . . Γ . ΣΕ . . ΤΟ
. . . Π Α Ρ . . . ΝΤΑΙ . .
. . ΝΩΝ . . .
. . . ΜΕΔΙΜΝΟΝ
. . . ΕΠΙΔΕΚΑ
. . ΤΟΣΤΟΥΕΠΙΔΕ
. . ΔΡΑΧΜΑΙ
. . . Φ; . . . ΑΔΑ.
. . . ΕΙΣ . . Ο . . .
. . ΥΔΕ . .
. . . .
. . . .
=;ΔΡΑΧΜΑΙ
. . . ΤΩ . . . .
. . ΑΤΟΣ; . . .
. . ΕΟΝΓΙΝΟΝΤ
. . . . ΕΔΕΜ . . Ν;
. . . ΟΝΕΚΑΣΤΟΝ
. . . ΥΦΑΙΡΕΘΕΝ
ΤΟΣΤΟΥ]ΕΠΙΔΕΚΑΤΟΥΓ
ΙΝΟΝΤΑΙ] . . . .

. . . Σ Τ Ι Δ Α

ΑΖΟΣΙΟ
ΣΙΑΡΕΥΣΛ
ΕΣΤΟΙΑΡΟΝ
ΤΑΛΟΓΟΣΛ
ΦΥΛΙΟΥ⊟⊟⊟
IIIIΕΡΓΩΝΑΙΑΦ
ΔΑΙΟΣΑΓΡΙΑ
ΕΞΑΘΑΝΑΝΑΝΚΑ
ΚΟΡΙΝΘΟΝΓΟΛ
.ΑΡΓΥΘΩΝΟΣΛΑ
.ΣΚΑΤΑΘΑΛΑΣ. . . . . .ΙΚ
ΓΑΡΓΥΘΩΝΟΣΛΑ. . . . . .ΡΙΝΘΟΝΑΓΕΑΙ:ΓΥΡ
ΤΕΛΕΟΥΓΡΑΤΟΜ. . . . . .ΕΝΙΚΟΣΣΕΛΕΓΕΙΣΓΑΡΓΥ
. . .ΔΙΑΕΣΚΟ. . . . . .ΚΛΕΙ:::ΤΙΜΟΚΛΕΙ:::ΑΡΙΣΤΟΜΗΔΕΙΛΕΙΓ
. . . .ΟΝΕ. .ΔΙΟ. . .ΑΘ. .Α. . . .ΔΙΑΔΙΧΩΟΛΧΑΡΙΚΛΕΙΔΑΙ=ΔΑΜΟΦΑΝΕΙ=ΟΝ
. . . . .ΣΙΟΣΤΩΝΑΙΘΩΝ==:: :: ΓΟΣΙΔΑΙΟΥΓΡΑΤΟΜΗΝΙΑΙΚΑΤΑΛΟΓΟΣΕΥΣΘΕΝΗΣ. . .
. . . .ΓΑΡΓΥΘΩΝΟΣΛΑΜΜΑ. .⊟⊟⊟⊟=:::ΕΣΑΘΑΝΑΣΔΕΚΑΤΑΤΩΝΛΙΘΩΝΤΩΝΓΕΝΤΕΛΗΙΚ. .
. . .ΙΝΑΙΟΝ⊟⊟⊟⊟=::ΕΣΑΡΓΟΣΕΦΟΔΓΑΑΓΕΑΙ:-ΓΥ ΡΡΗΝΙ:- ΑΡΤΑΜΙΤΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓ
.ΣΔΑΜΟΚΡΙΝΗΣΠΟΛΙΤΑΔΟΣΠΑΡΠΥΘΩΝΟΣΛΑΜΜΑ=ΙΑΣΤΙΑΙΕΓΚΑΥΣΙΟΣΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
=Ι ΑΓΡΙΑΝΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΙΕΥΞΙΜΑΧΟΣΑΦΥΛΩΝΙΑΣΠΑΡΠΥΘΩΝΟΣΛΑΜΜΑΑΙΓΙΝΑΙ
.Ν==:: :-ΚΟΡΙΝΘΙΟΥ⊟⊟Γ==:: :-ΚΛΕΟΣΤΡΑΤΩΙΚΟΜΙΔΑΣΛΙΘΩΝΕΓΛΑΤΟΜΙΑΣΕΝΣΚΕΓΧ
.ΕΑΣΚΟΡΙΝΘΙΟΥ⊟⊟Γ==:: :- ΤΥΧΩΝΙΕΠΙΚΑΤΑΛΛΑΓΑΕΠΙΤΟΚΑΤΑΛΛΑΧΘΕΝΑΡΓΥΡΙΟ
ΝΕΣΑΘΑΝΑΣ=:-ΕΦΟΔΙΑΕΣΑΘΑΝΑΣΠΟΛΥΚΛΕΙ:: ::ΔΑΜΑΓΗΤΩι:: ::ΑΡΙΣΤΑΙΧΜΩι:: ::
ΠΑΝΑΜΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΜΕΓΩΝΒΡΥΑΝΤΙΝΑΣΠΑΡΠΥΘΩΝΟΣΛΑΜΜΑΑΤΤΙΚΟΥ⊟=ΑΙΓΙΝΑ.
ΟΥ=.ΕΡΓΩΝΑΙΣΑΦΙΚΟΜ ΝΟΙΣΧΡΕΜΩΝΙ: ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΩΙ:ΔΟΡΚΩΝΙ:ΑΡΓΕΙΟΙΣ
ΑΝΤΙΓΕΝΕΙ:-ΤΕΓΕΑΤΑΙΕΦΟΔΙΑΕΣΑΛΕΑΝΕΓΔΟΤΕΡΣΙΔΑΜΟΦΑΝΕΙ::-ΧΑΡΙΚΛΕΙΔΑΙ::-
ΕΣΑΘΑΝΑΣΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΤΩΝΛΙΘΩΝΛΑΜΑΧΩΙΑΤΤΙΚΟΥ⊟=ΚΛΕΟΝΙΚΩΙΠΑΡΚΑΛΙΣΙΟΣ
ΤΩΝΛΙΘΩΝΕΠΙΛΙΜΕΝΙ:ΚΥΚΛΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΑΙΝΕΑΣΠΟΛΙΤΑΔΟΣΤΡΙΑΚΑΔΙΥΠΕΡ
ΜΥΡΜΑΚΟΣΠΑΡΑΘΑΝΑΔΑΥΠΕΡΑΜΕΡΙΑΝΑΠΗΝΙΚΕΔΑΜ.ΦΑΝΗΣΠΥΘΩΝΙΙΑΡΕΙ⊟⊟⊟:::
ΠΑΡΑΡΙΣΤΟΦΑΝΕΟΣΥΠΕΡΑΜΕΡΙΑΝΤΑΣΠΕΡΙΣΤΑΣΙΟΣΑΠΗΝΙΚΕΔΑΜΟΦΑΝΗΣΠΥΘΩΝ.
. .Γ::-ΠΑΡΘΕΟΦΑΝΕΟΣΑΠΗΝΙΚΕΠΕΡΙΣΣΟΝΔΑΜΟΦΑΝΗΣΠΥΘΩΝΙ::-IIIIIϹΣΣΠΑΡΦΥΛΑΚΙΔΑ
ΕΠΙΤΙΜΑΓΚΡΗΠΙΔΟΣΤΥΛΩΣΙΟΣΑΠΗΝΙΚΕ ΔΑΜΟΦΑΝΗΣΠΥΘΩΝΙ: ΑΙΕΣΙΟΥΚΑΤΑΛΟ
ΓΟΣΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣΔΩΡΙΜΑΧΙΔΟΣΠΑΡΤΕΛΕΣΙΑΙΑΡΕΟΣΛΑΜΑΧ⊟⊟=-::ΕΡΓΩΝΑΙΣΑΦΙΚ
ΟΜΕΝΟΙΣΝΙΚΟΣΤΡΑΤΩ:ΓΝΑΘΙ:ΛΥΣΙΠΠΩΙ:ΤΙΜΑΡΧΩΙ:ΛΥΣΙΑΔΑΙ:ΔΟΡΚΩΝΙ:ΠΟΛΥΞΕΝΩ
ΧΡΕΜΩΝΙ:ΑΡΓΕΙΟΙΣΣΤΕΦΑΝΩΙ:ΚΑΛΛΛΙΣΤΡΑΤΩΙ:ΤΕΓΕΑΤΑΙΝΑΡΙΣΤΙΑΙ::ΕΥΘΥΝΟΜΩΙ
::ΑΘΗΝΑΙΟΙΝΑΣΕΑΙ:ΣΑΝΝΙΩΝΙ::ΠΑΡΙΩΙΚΑΛΛΙΜΕΝΕΙ::ΤΡΟΙΑΝΙΩΙΧΡΕΜΩΝΙΤΩΝΜΕ
ΛΑΝΩΝΛΙΘΩΝΕΡΓΑΣΙΑΣΕΙΣΣΥΝΘΕΣΙΝΧ⊟Γ=-:::-ΑΓΕΑΙΕΦΟΔΙΑΕΣΑΘΑΝΑΣ:::- ΚΑΡΝΕΙ
ΟΥΚΑΤΑΛΛΟΓΟΣΜΕΝΕΚΛΕΙΔΑΣΕΝΕΡΘΕΝΟΙΣΕΙΑΘΕΝΠΑΡΤΕΛΕΣΙΑΛΑΜΜΑΤΑ𐅄Χ𐅃⊟⊟⊟⊟
Γ=:::III ΕΥΘΥΝΟΜΩΙΚΑΙΣΑΝΝΙΩΝΙΕΡΓΑΣΙΑΣΚΑΙΣΥΝΘΕΣΙΟΣΤΩΝΛΙΘΩΝΤΩΜΠΕΝΤΕΛ.
ΚΩΝΤΟΥΣΔΕΜΕΛΑΝΑΣΛΙΘΟΥΣΛΑΒΟΝΤΕΣΕΡΓΑΣΜΕΝΟΥΣΕΙΣΣΥΝΘΕΣΙΝΣΥΝΘΕΙΝΑΙ
.Χ𐅃. . .-:::-ΣΩΣΘΕΝΕΙΣΤΕΓΑΣΣΙΟΣΤΑΣΠΕΡΙΣΤΑΣΙΟΣ::IIIΕΡΓΩΝΑΙΣΑΦΙΚΟΜΕΝΟΙΣ
ΕΦΟΔΙΑΚΑΛΛΛΙΣΤΡΑΤΩΙ:.ΝΤΙΓΕΝΕΙ::ΕΡΜΑΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΑΜΦΙΚΡΑΤΗΣΔΕΞΕΛΙ
ΔΟΣΠΑΡΤΕΛΕΣΙΑΛΑΜΜΑΤ.Γ=:::IIΑΡΙΣΤΟΔΩΡΩΙΒΟΛ.ΜΟΥΠΟΙΤΑΔΕΣΜΑΓ:::-IIIIΟΛΚΑΤΑ
.ΑΝΤΑ==ΓΛΑΥΚΩΙΠΑΡΚΑΛΙΣΙΟΣΤΩΝΛΙΘΩΝΕΠΙΛΙΜΕΝΙ-:::III ΤΕΛΕΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
.ΥΡΥΜΗΔΗΣΠΙΕΡΙΑΔΟΣΥ.ΜΙΝΑΙΑΣΠΑΡΤΕΛΕΣΙΑΛΑΜΜΑΤΑ⊟=::ΓΡΑΜΜΑΤΩΝΕΓΚΑΥ
ΣΙΟΣΑΣΤΥΦΑΝΙ=ΔΕΣΜΩΝ.ΙΔΑΡΕΩΝΔΑΜΙΝΩΙΤΑΛΑΝΤΩΝΕΞΓ=- ::::ΕΦΟΔΙΑΕΣΑΘΑΝΑΣ
ΧΑΡΙΚΛΕΙΔΑΙ::::ΔΑΜΟΦΑΝΕ.::::ΠΑΡΤΕΛΕΣΙΑΛΑΜΜΑΤΑΧ𐅃⊟⊟Γ=::-ΜΕΓΑΚΛΕΙΔΑΙΑΓΩΓΑ.
ΑΠΟΛΙΜΕΝΟΣΕΣΤΟΙΕΡΟΝΤΩΜΠΕΝΤΕΛΗΙΚΩΝΛΙΘΩΝΧ𐅃⊟⊟Γ=::-ΑΡΙΘΜΟΣΛΙΘΩΝΓ=Ι
.ΡΤΑΜΙΤΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΝΙΚΟΦΑΝΗΣΜΙΛΤΙΑΔΟΣΠΑΡΤΕΛΕΣΙΑΛΑΜΜΑΤΑ::::-ΕΦΟΔΙ.
.ΣΚΛΕΩΝΑΣΤΙΜΟΚΛΕΙ:-ΠΟΛΥΚ.ΕΙ:-ΑΡΙΣΤΑΙΧΜΩΙ:- ΑΓΡΙΑΝΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΚΕ. .
ΛΟΣΣΕΛΕΓΕΙΔΟΣΠΑΡΤΕΛΕΣΙΑΛΑΜΜΑΤΑ-::ΕΦΟΔΙΑΕΣΑΘΑΝΑΣΔΑΜΑΓΗΤΩΙ:::-ΠΥΡΡ.
ΝΙ:::- ΚΥΚΛΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΑΡΧΕΛΟΧΟΣΠΟΛΙΤΑΔΟΣΠΑΡΤΕΛΕΣΙΑΛΑΜΜΑΤΑ⊟-:ΠΕΝΤ.
ΚΟΣΤΑΝΤΩΝΠΕΝΤΕΛΗΙΚΩΝΛΙΘΩΝ.ΣΑΘΑΝΑΣΛΑΜΑΧΩΙΓ==ΕΦΟΔΙΑΕΣΑΡΓΟΣΑΡΙΣΤΟ
ΜΗΔΕΙ::ΛΕΝΤΙΝΩΙ::ΕΦΟΔΙΑΕΣΑΘΑ. . . .ΡΙΣΤΟΜΗΔΕΙ:::-ΛΕΝΤΙΝΩΙ:::-ΠΑΡΛΥΣΙΑΔΑΠΟ.
ΥΞΕΝΟΥΤΟΜΑΣΤΩΝΟΡΘΟΣΤΑΤΑΝΥΠΕΡΑΜΕΡΙΑΝΤΩΝΜΕΛΑΝΩΝΛΙΘΩΝΑΠΗΝΙΚΕΔΑΜΟΦ
ΑΝΗΣΤΕΛΕΣΙΑΣ𐅃==ΠΑΡΜΟΛΟΣΣΟΥΥΠΕ.ΑΜΕΡΙΑΝΤΟΜΑΣΚΑΙΚΟΜΙΔΑΣΕΝΣΠΙΡΑΙΕΑ
ΕΓΛΑΤΟΜΙΑΣΤΩΜΠΕΝΤΕΛΗΙΚΩΝΛΙΘΩΝΑΠΗΝΙΚΕΑΡΙΣΤΟΜΗΔΗΣΤΕΛΕΣΙΑΣΧΧΧΧ⊟⊟⊟=
ΚΑΡΝΕΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΕΥΚΡΑΤΗΣΙΣΑΡΝΙΑΣΠΑΡΚΑΛΛΙΑΛΑΜΜΑΤΑ:: ::ΕΦΟΔΙΑΕΣΑΡ.
ΟΣΔΑΜΑΓΗΤΩΙ::ΑΡΙΣΤΑΙΧΜΩΙ:: ΓΑΜΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΕΧΕΤΙΜΟΣΔΕΞΕΛΙΑΣΠΑΡΚΑΛΛΙ
ΑΛΑΜΜΑΤΑ-:::ΕΦΟΔΙΑΕΣΑΘΑΝΑΝΣΠΟΛΥΚΛΕΙ ΤΙΜΟΚΛΕΙ:::: ΠΟΣΙΔΑΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
.ΡΙΣΤΑΝΔΡΟΣΝΑΥΦΕΙΔΟΣΠΑΡΚΑΛΛΙΑΛΑΜΜΑΤΑΓ:::ΔΑΜΙΝΩΙΔΕΙΜΩΝΣΙΔΑΡΕΩΝ=-:
.ΦΟΔΙΑΕΣΚΛΕΩΝΑΣΔΑΜΟΦΑΝΙ::ΧΑΡΙΚΛΕΙΔΑΙ::ΕΦΟΔΙΑΕΣΑΘΑΝΑΣΑΓΕΑΙ::::ΑΡΙΣΤΟΜ.
.ΕΙ:::: ΑΓΡΙΑΝΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗΣΑΦΥΛΩΝΙΑΣΠΑΡΚΑΛΛΙΑΛΑΜΜΑΤΑ=-:
ΔΑΜΙΝΩΙΔΕΙΜΩΝΣΙΔΑΡΕΩΝ=::::-IIΟΛΚΑΤΑΛΑΝΤΩΔΥΩΑΓΕΑΙΕΦΟΔΙΑΕΙΣΚΛΕΩΝΑΣ:-
ΚΥΚΛΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΑΡΙΣΤΟΚΡΙΤΟΣΡΩΠΙΤΑΙΔΟ.ΠΑΡΚΑΛΛΙΑΛΑΜΜΑΤΑΓ=ΜΟΛΟΣ
ΣΩΙΕΣΚΑΛΙΣΙΟΣΕΜΠΙΡΑΙ.ΙΕΠΙΤΑΝΑΝΘΕΣΙΝΓ= ΑΠΕΛΛΑΙΟΥΠΑΡΛΥΣΙΑΔΑΠΟΛ.
ΞΕΝΟΥΥΠΕΡΑΜΕΡΙΑΤΩΝΣΤΥΛΟΒΑΤΑΝΕΣΤΟΙ.ΑΡΟΝΠΑΡΟΧΑΣΤΩΜΜΕΛΑΝΩΝΑΠΗΝΙΚΕ
.ΟΛΥΚΛΗΣΚΑΛΛΙΑΣ⊟⊟⊟Γ-ΥΠΕΡΤΩΝΟΡΘΟΣΤΑΤΑΝΑΓΩΓΑΣΕΣΤΟΙΑΡΟΝΠΑΡΛΥΣΙΑΔΑ
.ΟΛΥΞΕΝΟΥΥΠΕΡΑΜΕΡΙΑΝΑΠΗΝΙΚΕΠΟΛΥΚΛΗΣΚΑΛΛΙΑΙ𐅄==ΠΑΡΧΡΕΜΩΝΟΣΕΠΙΤΙΜΑ
.ΡΘΟΣΤΑΤΑΙΝΕΡΓΑΣΙΑΣΑΠΗΝΙΚΕΠΟΛΥΚΛΗΣΚΑΛΛΙΑΙ. .ΑΙΕΣΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΑΡΙ
.ΤΟΔΑΜΟΣΕΡΙΛΑΙΔΟΣΠΑΡΕΥΚΛΕΟΣΛΑΜΜΑΤΑΑΤΤΙΚΟΥΓΑΙΓΙΝΑΙΟΥ=-:-IIΚΩΜΩΙΔΙΩ
ΝΙΤΟΥΠΑΡΔΕΙΓΜΑΤΟΣΤΩΝΕΓΓΛΥΜΜΑΤΩΝΑΣΤΡΑΓΑΛΙΩΓΚΑΙΚΥΜΑΤΙΩΝΑΤΤΙΚΟΥΓ
ΕΦΟΔΙΑΕΣΑΡΓΟΣΧΑΡΙΚΛΕΙΔΑΙ:ΔΑΜΟΦΑΝΕΙ:ΔΑΜΙΝΩΙΔΕΣΜΩΝΣΙΔΑΡΕΩΝ=:::-IIΟΛΚΑ
.ΑΛΑΝΤΩΔΥΩ ΚΑΡΝΕΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΕΥΜΕΝΩΝΝΥΜΦΑΙΔΟΣΠΑΡΕΥΚΛΕΟΣΛΑΜΜΑ
.ΤΤΙΚΟΥΧ⊟ΚΩΙΜΩΙΔΙΩΝΙΤΩΓΚΑΤΑΓΛΥΜΜΑΤΩΝΕΝΤΟΙΝΣΤΑΘΜΟΙΝΚΑΙΚΑΤΑΛΟΒΕΥ
. .ΕΡΓΑΣΙΑΣΑΤΤΙΚΟΥΧ⊟ ΕΡΜΑΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣΠΙΕΡΙΑΔΟΣΠΑΡΕΥ
. .ΕΟΣΛΑΜΜΑΤΑΑΤΤΙΚΟΥΓ=-ΑΙΓΙΝΑΙΟΥ-:::IIIIϹΣΑΝΝΙΩΝΙΤΩΝΕΓΓΛΥΜΜΑΤΩΝΕΡΓΑΣΙΑ
. . .ΤΟΙΣΚΑΤΑΛΟΒΕΥΣΙΚΑΙΥΠΕΡΘΥΡΩΙΤΩΝΔΕΔΟΚΙΜΑΣΜΕΝΩΝΑΤΤΙΚΟΥΓ=-ΔΑΜΙΝΩ
. . .ΜΩΝΤΑΛΑΝΤΟΥ-::IIIIΕΠΙΣΘΕΝΕΙΛΙΘΟΥΤΩΜΠΑΡΦΥΛΙΟΥ:ϹΠΑΡΜΕΓΑΚΛΕΙΔΑΑΓΩΓ
. . .ΠΟΛΙΜΕΝΟΣΕΣΤΟΙΑΡΟΝΤΩΜΠΕΝΤΕΛΗΙΚΩΝΛΙΘΩΝΥΠΕΡΑΜΕΡΙΑΝΑΠΗΝΙΚΕΑΓΕΑΣ
. .ΚΛΕΙΧΓ=- ΓΑΜΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΣΙΝΙΑΔΟΣΠΑΡΕΥΚΛΕΟΣΛΑΜΜΑΤΑΑΤΤΙΚΟΥ=-:: ::-
.ΑΝΝΙΩΝΙΤΩΝΕΓΓΛΥΜΜΑΤΩΝΑΤΤΙΚΟΥ=-::::- ΤΕΛΕΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΣΩΚΛΗΣΒΟΥΝΩΙΑΣ
.ΑΡΕΥΚΛΕΟΣΛΑΜΜΑΤΑΑΤΤΙΚΟΥ𐅄ΓΚΩΜΩΙΔΙΩΝΙΚΑΤΑΓΛΥΦΑΣΑΤΤΙΚΟΥ𐅄Γ
.ΓΡΙΑΝΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣΣΤΡΑΤΙΤΙΟΣΠΑΡΕΥΚΛΕΟΣΛΑΜΜΑΤΑΑΤΤΙ
.ΟΥ⊟⊟=-:: ::ΚΩΜΩΙΔΙΩΝΙΤΟΕΠΙΛΟΙΠΟΝΤΑΣΚΑΤΑΓΛΥΦΑΣΑΤΤΙΚΟΥ===::-ϹΣΑΝΝΙΩΝΙ
ΤΩΝΕΝΤΩΙΥΠΕΡΘΥΡΩΙΚΑΙΚΑΤΑΛΟΒΕΙΕΓΓΛΥΜΜΑΤΩΝΑΤΤΙΚΟΥ⊟Γ=:IIIϹ ΠΑΝΑΜΟΥ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣΑΡΙΣΤΑΝΟΣΠΟΛΙΤΑΔΟΣΠΑΡΕΥΚΛΕΟΣΛΑΜΜΑΤΑ::::-ΙΑΡΟΚΛΕΙΠΑΡΟΧΑΣ
.Ι;ΠΩΝ::::-ΑΡΤΑΜΙΤΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΝΙΚΑΤΑΣΕΡΙΛΑΙΔΟΣΠΑΡΘΙΑΙΟΥΛΑΜΜΑΤΑ=::::-IIII
. .ΣΜΩΝΕΥΤΥΧΩΙΣΙΔΑΡΕΩΝ=::::-IIIIΟΛΚΑΤΑΛΑΝΤΩΔΥΩ ΠΑΝΑΜΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΚΑΛΛΙ
. .ΕΝΗΣΒΟΥΝΩΙΑΣΠΑΡΘΙΑΙΟΥΑΜΜΑ-:::: :Ϲ ΝΙΚΩΝΙΒΟΛΙΜΟΥΠΑΡΟΧΑΣ=:: ::ϹΟΛΚΑ

.ΟΛΙΜΟΥΤΑΛΑΝΤΑ—::::ΛΑΜΜΑΑΤΤΙΚΟΥΠ==:::-ΙΙΙΣΑΝΝΙΩΝΙΚΑΤΑΓΛΥΦΑΣΕΝΤΩΙΥΠΕΡΘΥ
.ΩΙΑΤΤΙΚΟΥΠ==::::ΙΙΙΕΠΙΤΙΜΑΑΠΗΝΙΧΘΗΠΑΡΣΑΝΝΙΩΝΟΣΑΤΤΙΚΑ. ΚΥΚΛΙΟΥΚΑΤΑΛΟ
.ΟΣΕΥΧΑΡΗΣΤΕΙΧΙΑΔΟΣΠΑΡΘΙΑΙΟΥΛΑΜΜΑΤΑ—::ΙΙΙΙΕΥΤΥΧΩΙΔΕΙΜΩΝΣΙΔΑΡΕΩΝ—::
.ΛΚΑΤΑΛΛΑΝ'ΤΟΝ ΠΟΣΙΔΑΙΟΥΚΑΤΑΛΟΓΟΣΚΑΛΛΙΑΣΝΑΥΦΕΙΔΟΣΠΑΡΤΙΜΟΚΡΑΤΕΟ.
.ΑΜΜΑΤΑ=:::-ΙΙΕΥΤΥΧΩΙΔΕΙΜΩΓΚΑΙΓΟΜΦΩΝΣΙΔΑΡΕΩΝ=::::-ΙΙΟΛΚΑΤΑΛΛΑΝΤΩΔΥΩ ΑΙΟ
.ΙΟΥΠΑΡΑΥΣΙΑΔΔΑΕΠΙΤΙΜΑΜΕΛΑΝΟΣΛΙΘΟΥΑΠΗΝΙΚΕΝΙΚΙΑΔΑΣΤΙΜΟΚΡΑΤΕΙ::·
.ΑΡΧΡΕΜΩΝΟΣΕΠΙΤΙΜΑΤΩΜΜΕΛΑΝΩΝΛΙΘΩΝΑΠΗΝΙΚΕΠΟΛΥΚΛΗΣΣΤΙΑΚΙΠ=::·
ΠΑΡΣΑΝΝΙΩΝΟΣΕΠΙΤΙΜΑΝΤΑΣΚΑΤΑΓΛΥΦΑΣΤΩΝΛΙΘΩΝΑΠΗΝΙΚΕΔΑΜΟΦΑΝΗΣ
.ΤΙΑΚΙΑΤΤΙΚΟΥ—:·

ΑΓΑΘΑΙΤΥΧΑΙΛΑΜΜΑΤΑΘΥΜΕΛΟΠΟΙΑΙΣΠΑΡΦΙΛΟΘΕΡΣΕΥΣΙΑΡΕΥΣ
ΓΑΜΟΥΠΡΑΤΟΜΗΝΙΑΙΧΧΧ==—::ΙΙΙΙΙΚΑΤΑΛΟΓΟΣΒΟΥΛΑΣΙΑΡΩΝΥΜΟΣ
ΠΑΓΑΣΙΝΑ ΑΡΤΑΜΙΤΙΟΥΠΡΑΤΟΜΗΝΙΑΙ===—ΚΑΤΑΛΟΓΟΣΔΑΜΙΝΟΣ
ΛΛΑΜΑΙΣΠΑΝΑΜΟΥΠΡΑΤΟΜΗΝΙΑΙΑΙΓΙΝΑΙΟΥΧΧΘΘΘ—ΚΑΤΑΛΛΑΓΑ
ΤΟΥΤΩΙΘ=—ΑΡΓΟΛΙΚΟΥΘΘΘΚΑΤΑΛΟΓΟΣΕΥΔΑΜΟΣΥΣΙΔΡΙΑΣΔΑΠΑΝΑΙ
ΕΛΑΒΕΛΑΑΡΧΙΔΑΣΤΟΥΣΑΚΟΥΓΑΜΟΥΠΡΑΤΟΜΗΝΙΑΙΧΧ𐅅ΘΘΘ==—ΗΘΗΣΙΟΣΕΛΑΒΕΛΑΑΡΧΙΔΑΣΤΩΝΛΙ
ΘΩΝΤΩΝΕΙΣΤΟΣΣΑΚΟΝΤΑΣΘΥΜΕΛΑΣΗ====:::ΙΙΙΙΙΑΡΤΑΜΙΤΙΟΥΕΥΤΥΧΩΙ===—ΠΑΝΑΜΟΥΠΡΑΤ.
ΜΗΝΙΑΙΛΑΑΡΧΙΔΑΙΑΙΓΙΝΑΙΟΥΧΧΘΘΘ—ΤΟΥΤΩΙΕΓΕΝΕΤΟΚΑΤΑΛΛΑΓΑΘ=—ΑΡΓΟΛΙΚΟΥΘΘΘ
ΛΑΜΜΑΤΑΠΑΡΝΙΚΟΚΡΑΤΕΥΣΙΑΡΕΥΣΑΙΟΣΙΟΥ𐅅ΘΠ=ΙΙΚΑΤΑΛΟΓΟΣΧΑΡΤΟΣΜΙΛΚΙΔΩΝΕΡΜΑΙΟΥ=ΙΙΙΚΑΤΑ
ΛΟΓΟΣΝΙΚΟΔΩΡΟΣΣΙΝΙΑΣΓΑΜΟΥΘΘΘΘΚΑΤΑΛΟΓΟΣΔΑΜΑΡΕΤΟΣΣΕΛΕΓΗΙΣΓΑΜΟΥΦΙΛΟΣΘΕΝΕΙΕΙΣΑΡΓΟΣΕΦ
..ΙΟΝ:·ΠΟΣΙΔΑΙΟΥΘΘ—ΚΑΤΑΛΟΓΟΣΦΙΛΟΞΕΝΟΣΕΡΙΛΑΙΣΑΡΤΑΜΙΤΙΟΥΧΧΧ𐅄=—::::·ΚΑΤΑΛΟΓΟΣΦΡΙΚΟΣΜΥ
..ΑΣΔΑΠΑΝΑΙΕΠΙΝΙΚΟΚΡΑΤΕΥΣΔΕΙΝΩΝΙΚΑΤΑΞΥΛΩΣΙΟΣΗ==—ΔΕΙΝΩΝΙΑΝΑΓΩΓΑΣΤΩΝΛΙΘΩΝ
..ΤΟΙΑΡΟΝΗΗ==ΙΙΔΕΣΜΩΝΚΑΙΓΟΜΦΩΝΕΥΤΥΧΩΙΘΗ====ΒΟΛΙΜΟΥΠΑΡΕΥΡΗΜΟΝΟΣΤΑΛΑΝΤΑΕΞ
.ΑΙΤΡΙΑΚΟΝΤΑΕΠΤΑΤΙΜΑ¯::::ΙΙΙΙCΑΝΑΓΩΓΑΣΚΡΗΤΙ·ΙΙC ̄ΒΟΛΙΜΟΥΛΑΡΧΙΔΑΙΤΑΛΑΝΤΩΝΘΤΙΜΑ
..Θ:ΕΥΤΥΧΩΙΔΕΣΜΩΝΘΘ¯ΛΑΡΧΙΔΑΙΤΟΥΣΑΚΟΥΧΧΧ𐅄==::::·ΦΙΛΟΣΘΕΝΕΙΕΙΣΑΡΓΟΣΕΦΟΔΙΟΝ:·
...ΜΑΤΑΘΥΜΕΛΟΠΟΙΑΙΣΠΑΡΑΙΣΩΝΟΣΙΑΡΕΥΣΠΡΑΡΑΤΙΟΥΠΡΑΤΟΜΗΝΙΑΙΘΘ—ΚΑΤΑΛΟΓΟΣΝΙΚΟΔΩΡΟΣΣΙΝΙΑΣ
....ΜΙΤΙΟΥΠΡΑΤΟΜΗΝΙΑΙ::::·ΙCΚΑΤΑΛΟΓΟΣΤΙΜΟΚΡΑΤΗΣΦΡΑΓΙΑΣΠΑΝΑΜΟΥΠΡΑΤΟΜΗΝΙΑΙΗ==ΚΑΤΑΛΟΓΟΣΕΥΒΟΥ
....ΣΙΝΙΑΣΔΑΠΑΝΑΙΠΡΑΡΑΤΙΟΥΕΥΤΥΧΩΙΔΕΣΜΩΝΗΗ—ΕΓΓΡΟΦΑΣΕΙΣΤΑΝΣΤΑΛΑΝΣΑΝΝΙΩΝΙ::::·ΙCΟΔΟΥΠΟΙΗΣΙΟΣ
.....ΩΝΙΗ==ΛΑΜΜΑΤΑΘΥΜΕΛΟΠΟΙΑΙΣΠΑΡΚΛΕΥΣΘΕΝΕΥΣΙΑΡΕΥΣΓΑΜΟΥΠΡΑΤΟΜΗΝΙΑΙΘΘΘΚΑΤΑΛΟΓΟΣΕΥΑΙΝΟΣ
.ΩΠ..ΑΙΣΔΑΠΑΝΑΙΔΕΣΜΩΝΚΑΙΓΟΜΦΩΝΕΥΤΥΧΩΙΘΘΘΘ
.ΑΜ..ΤΑΘΥΜΕΛΟΠΟΙΑΙΣΠΑΡΔΑΜΟΠΕΙΘΕΥΣΙΑΡΕΥΣΑΡΤΑΜΙΤΙΟΥΑΝΑΞΙΛΑΙΦΙΛΟΣΘΕΝΕΙ¯ΚΑΤ.
ΛΟΓΟΣΒΟΥΛΑΣΑΡΧΙΑΣΚΩΛΕΙΣΠΑΝΑΜΟΥΠΡΑΤΟΜΗΝΙΑΙ:·ΙΙΙΙCΔΑΠΑΝΑΙΣΑΝΝΙΩΝΙΑΓΓΡΟΦΑΣΕΙΣ
ΤΑΝΣΤΑΛΑΝ:·ΙΙΙΙCΔΑΜΟΠΕΙΘΕΙΙΑΡΕΙ—
ΛΑΜΜΑΘΥΜΕΛΟΠΟΙΟΙΣΑΛΕΞΙΚΛΕΙΝΙΚΗΡΑΤΩΙΔΑΜΟΦΙΛΩΙΠΑΝΤ
ΛΚΛΕΙΓΡΟΦΕΙΑΛΚΙΒΙΩΙΠΑΡΙΕΡΕΟΣΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΥΣΑΓΡΙΑΝΙΟ
.=—ΚΑΤΑΛΟΓΟΣΒΟΥΛΑΣΚΛΕΙΔΙΚΟΣΟΙΣΙΑΣΥΠΕΡΘΕΝΚΥΚΛΙΟΥ=
..ΤΑΛΟΓΟΣΒΟΥΛΑΣΚΑΛΛΙΜΕΝΗΣΠΑΓΑΣΙΣΛΟΓΟΣΛΑΜΜΑΤΟΣΕΠ
.ΑΡΕΟΣΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΟΣ𐅄ΠΕΠΙΑΡΕΟΣΑΡΧΕΛΑΙΔΑΟΥΘΕΝΕ.ΙΑΡ.
ΟΣΣΩΚΡΑΤΕΟΣΟΥΘΕΝΕΠΙΑΡΕΟΣΔΥΟΝΥΣΟΔΩΡΟΥΟΥΘΕΝΠΑΡΙΑΡΕ
ΟΣ.....ΤΟΥΓΑΜΟΥΧΘΘ𐅄—ΚΑΤΑΛΛΟΓΟΣΒΟΛΑΣΦΙΛΟΞΕΝΟΣΕΡΙΛΑ
.Σ......ΥΧΧΘΘΘ𐅄:ΚΑΤΑΛΟΓΟΣΒΟΥΛΑΣΜΥΡΩΝΙΔΑΣΝΑΥΦΗΙΣΚΥ
.ΛΙ.........ΟΓΟΣΒΟΥΛΑΣΕΥΚΛΗΣΜΕΣΟΓΑΙΣΑΠΕΛΛΑΙΟΥΧ𐅅Θ
ΘΘΘΚ........ΒΟΥΛΑΣΕΥΑΡΧΟΣΛΑΣΙΗΙΣΛΟΓΟΣΛΑΜΜΑΤΟΣΠΑΡ
ΙΑΡΕ.........Υ𐅅𐅅ΘΘΘΘ𐅄=—Π:ΠΑΡΙΑΡΕΟΣΚΛΕΑΡΕΟΣΑΙΟΣΙΟΥ𐅅
.Θ𐅄=—ΚΑ.Α......ΒΟΥΛΑΣΔΑΜΑΣΤΑΣΜΕΛΚΙΔΩΝΚΑΡΝΕΙΟΥΧ𐅅ΘΘΘ
.=ΚΑΤΑΛΟΓ....ΛΑΣΣΩΚΡΑΤΗΣΜΥΣΙΑΣΛΟΓΟΣΛΑΜΜΑΤΟΣΠΑΡΙΑ
ΡΕΟΣΚΛΕΑΡ...ΧΧ𐅅Θ=ΛΟΓΟΣΛΑΜΜΑΤΟΣΠΑΝΤΟΣ𐅅ΧΧΧ𐅅Θ𐅄—·:
ΔΑΠΑΝΑΙΕΠΙΙΑΡΕΟΣΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΟΣΑΓΡΙΑΝΙΟΥΕΦΟΔΙΟΝΕΙΣΑ
ΘΑΝΑΣΝΙΚΗΡΑΤΩΙ—ΑΛΕΞΙΚΛΕΙ—ΑΛΚΙΒΙΩΙ—ΚΥΚΛΙΟΥΕΦΟΔΙΟΝ
ΕΙΣΑΘΑΝ.ΣΠΑΝΤΑΚΛΕΙΠ·:ΑΛΚΙΒΙΩΠ·:ΦΙΛΩΝΙΚΑΡΥΞΑΝΤΙΕΝΑΘΑ
ΝΑΙΣΤΟ..ΓΟΝΙCΧΑΡΤΙΟΥΕΙΣΤΑΣΣΥΝΓΡΟΦΟΥΣΑΝΤΙΚΡΙΤΩΙΙΙΙC
ΕΦΟΔΙΟΝΕΡΓΩΝΑΙΣΝΑΥΣΙΣΤΡΑΤΩΙΑΘΗΝΑΙΩΙ::ΣΤΡΑΤΩΝΙΑΘΗ.
ΑΙΩΙ::..ΓΟΣΔΑΠΑΝΑΣΕΠΙΙΑΡΕΟΣΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΥΣ𐅄ΠΔΑΠΑΝΑΙ.
ΠΙΑΡ...ΛΑΚΡΙΤΟΥΕΞΙΔΩΚΑΜΕΣΤΑΣΘΥΜΕΛΑΣΤΟΣΤΡΩΜΑΠΟΙΗ.
ΑΙΤΟΕΝΤΑΙΠΕΡΙΣΤΑΣΙΣΕΛΙΔΑΣΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΔΥΟΤΑΝΣΕΛΙΔΑΕ
ΚΑΣΤΑΝΘΘ𐅄—ΓΑΜΟΥΕΔΩΚΑΜΕΣΚΛΕΟΜΗΛΩΙΚΑΙΦΙΛΩΝΙΔΕΙΣΕΛΙΔ
ΩΝΠΕΝΤΕΧΘΘ𐅄—ΠΑΝΑΜΟΥΦΙΛΩΝΙΔΕΙΚΑΙΚΛΕΟΜΗΛΩΙΔΕΥΤΕΡΟΥ
ΕΡΓΟΥΣΕΛΙΔΩΝΠΕΝΤΕΧΘΘ𐅄—ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΑΙΣΕΛΙΔΩΝΤΕΤΟΡΩ.
Χ==ΟΝΑ.ΙΜΩΙΕΝΚΟΛΛΑΣΙΟΣΕΙΣΤΟΥΣΣΤΥΛΟΒΑΤΑΣ:·ΔΑΜΟΣΘΕ.
ΕΙΤΙΜΑΓΓΕΛΩΙΕΡΓΩΝΑΙΣΑΡΓΕΙΟΙΣΣΙΤΗΡΕΣΙΟΝ::ΚΥΚΛΙΟΥΑ
ΠΟΛΛΩΝΙΔΑΙΣΕΛΙΔΟΙΝΔΥΟΙΝ𐅅=ΑΠΕΛΛΑΙΟΥΦΙΛΩΝΙΔΑΙΚΛΕΟ
ΜΗΛΩ.ΤΡΙΤΟΥΕΡΓΟΥΣΕΛΙΔΩΝΠΕΝΤΕΧΘΘΘΑΛΛΟΦΙΛΩΝΙΔΑΙΚΛ
.ΟΜ.ΛΩΙΟΕΠΩΦΕΙΛΟΜΕΣΕΠΙΤΑΣΠΡΑΤΑΣΠΕΝΤΕΣΕΛΙΔΑΣ==ΑΛ
.....ΕΟΜΗΛΩΙΦΙΛΩΝΙΔΑΙΟΕΠΩΦΕΙΛΟΜΕΣΕΠΙΤΑΣΔΕΥΤΕΡΑΣ.
.....ΣΕΛΙΔΑΣ==ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΑΙΣΕΛΙΔΩΝΔΥΕΙΝ𐅅=ΛΟΓΟΣΔ..ΑΝ.
...ΙΑΡΕΟΣΛΑΚΡΙΤΟΥ𐅅𐅅ΘΘΘΘ𐅄=—Π:ΔΑΠΑΝΑΙΕΠΙΑΡΕΟΣΚ.....
...ΙΟΣΙΟΥΑΠΟΛΛΩΝΙΔΑΙΣΕΛΙΔΩΝΤΡΙΩΝ𐅅ΘΘ𐅄=—ΚΑ........
..ΟΛΛΩΝΙΔΑΙΣΕΛΙΔΩΝΔΥΕΙΝ𐅅=ΦΙΛΩΝΙ...............
..ΟΥΕΡΓΟΥΣΕΛΙΔΩΝΠΕΝΤΕΧΘΘΘΦΙΛΩΝΙ...............
.ΣΤΑΛΑΝ=ΛΟΓΟΣΔΑΠΑΝΑΣΕΠΙΑΡΕΟΣΚΛΕΑ..............
ΔΑΠΑΝΑΣΠΑΣΑΣ𐅅ΧΧΧ𐅅Θ𐅄—:·

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΞ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

Πλευρὰ Β'.

'Αζοσίο[*υ* κατάλογος . . . .
ς ἱαρεὺς Λ . . . . .
ές τὸ ἱαρὸν . . . . [κα-
τάλογος Λ . . . .
Φυλίου ΘΘΘ . . . .
IIII ἐργῶναι ἀφ[ικόμενοι . . . . . .
δαῖος. *'Αγρια*[*νίου* κατάλογος . . . . .
ἐξ 'Αθανᾶν κα . . . . . [ἐφόδια ἐς
Κόρινθον Πολ . . . . . .
π]ὰρ Πύθωνος λά[μματα . . . . . .
ς κατὰ θάλασ[σαν . . . . ἐργώναις ἀφ]ικ[ομένοις; . . . .
πὰρ Πύθωνος λά[μματα . . . [ἐφόδια ἐς Κό]ρινθον 'Αγέᾳ: Πυρ[ρῆνι: . . . .
Τελέου πρατομ[ηνίᾳ . . . . . . ενικος Σελεγεῖς πὰρ Πύ[θωνος λάμματα . .
ἐφό]δια ἐς Κό[ρινθον . . . . . . Πολυ]κλεῖ ::: Τιμοκλεῖ ::: 'Αριστομήδει ΛΕΙΓ. . . . . . .
. . . . ον ἐ[φό]διο[ν ἐς] 'Αθ[άν]α[ς . . . Δ]ΙΑΔΙΧΩΟΛ Χαρικλείδᾳ = Δαμοφάνει = 'Ον[ασίμῳ;
συνθέ]σιος τῶν λίθων == :::: *Ποσιδαίου* πρατομηνίᾳ κατάλογος· Εὐσθένης . . .
. . . . Πὰρ Πύθωνος λάμμα[τα] ΘΘΘΘ = ::: 'Ες 'Αθάνας δέκατα τῶν λίθων τῶν πεντεληκ[ῶν
αἰγ]ιναῖον ΘΘΘΘ =⟨::⟩ ἐς ῎Αργος ἐφόδ(ι)α 'Αγέᾳ :· Πυρρῆνι :· '*Αρταμιτίου* κατάλογ-
ο]ς· Δαμοκρίνης Πολιτάδος πὰρ Πύθωνος λᾶμμα = I, 'Αστίᾳ ἐγκαύσιος γραμμάτων
= I, *'Αγριανίου* κατάλογος· Ζευξίμαχος 'Αφυλωνιὰς πὰρ Πύθωνος λᾶμμα αἰγιναῖ-
ο]ν == :::· κορινθίου ΘΘΓ == :::· Κλεοστράτῳ κομιδᾶς λίθων ἐγ λατομίας ἐνς Κεγχ-
ρ]έας κορινθίου ΘΘΓ == :::· Τύχωνι ἐπικαταλλαγᾷ ἐπὶ τὸ καταλλαχθὲν ἀργύριο-
ν ἐς 'Αθάνας = :· ἐφόδια ἐς 'Αθάνας Πολυκλεῖ :::: Δαμαγήτῳ :::: 'Αρισταίχμῳ ::::
Παράμου κατάλογος· Μέγων Βρυαντίνας πὰρ Πύθωνος λᾶμμα ἀττικοῦ Θ = αἰγινα[ί-
ου =. 'Εργώναις ἀφικομ[έ]νοις Χρέμωνι: Νικοστράτῳ: Δόρκωνι: 'Αργείοις.
'Αντιγένει :· Τεγεάτα, ἐφόδια ἐς 'Αλέαν ἐγδοτέρσι Δαμοφάνει :· Χαρικλείδᾳ :·
'Ες 'Αθάνας πεντηκοστὰ τῶν λίθων Λαμάχῳ ἀττικοῦ Θ = Κλεονίκῳ παρκαλίσιος
τῶν λίθων ἐπὶ λιμένι: *Κυκλίου* κατάλογος· Αἰνέας Πολιτάδος τριακάδι ὑπὲρ
Μύρμακος πὰρ 'Αθανάδα ὑπεραμερίαν ἀπήνικε Δαμ[ο]φάνης Πύθωνι ἱαρεῖ ΘΘΘ :::
Πὰρ 'Αριστοφάνεος ὑπεραμερίαν τᾶς περιστάσιος ἀπήνικε Δαμοφάνης Πύθων[ι
ΘΘ;]Γ :· Πὰρ Θεοφάνεος ἀπήνικε περισσὸν Δαμοφάνης Πύθωνι :·IIIIICΣΣ Πὰρ Φυλακίδα
ἐπιτιμὰγ κρηπῖδος τυλώσιος ἀπήνικε //// //// Δαμοφάνης Πύθωνι: *'Αζεσίου* κατάλο-
γος· 'Αριστοτέλης Δωριμαχίδος πὰρ Τελεσία ἱαρέος λᾶμ(μ)α ΧΘΘ =— :: ἐργώναις ἀφικ-
ομένοις Νικοστράτῳ: Γναθί(ᾳ;): Λυσίππῳ: Τιμάρχῳ: Λυσιάδᾳ: Δόρκωνι: Πολυξένῳ[:
Χρέμωνι: 'Αργείοις, Στεφάνῳ: Καλλιστράτῳ: Τεγεάταιν, 'Αριστίᾳ :: Εὐθυνόμῳ
:: 'Αθηναίοιν, 'Ασέᾳ: Σαννίωνι :: Παρίῳ, Καλλιμένει :: Τροζανίῳ, Χρέμωνι τῶν με-
λάνων λίθων ἐργασίας εἰς σύνθεσιν ΧΘΓ=— :: ::· 'Αγέᾳ ἐφόδια ἐς 'Αθάνας :::· *Καρνεί-
ου* κατάλ⟨λ⟩ογος· Μενεκλείδας ἔνερθεν Οἰσείαθεν πὰρ Τελεσία λάμματα ΡΧΓ ΘΘΘΘ

Γ= :::(:)III Εὐθυνόμῳ καὶ Σαννίωνι ἐργασίας καὶ συνθέσιος τῶν λίθων τῶν πεντελ[η-κῶν, τοὺς δὲ μέλανας λίθους λαβόντες ἐργασμένους εἰς σύνθεσιν συνθεῖναι 𐅅]Χ𐅄[⊟⊟⊟⊟Γ]— :::÷ Σωσθένει στεγά⟨σ⟩σιος τᾶς περιστάσιος :: III Ἐργώναις ἀφικομένοις ἐφόδια Καλλ⟨λ⟩ιστράτῳ: [Ἀ]ντιγένει :: *Ἑρμαίου* κατάλογος· Ἀμφικράτης Δεξελί-δος πὰρ Τελεσία λάμματ[α] Γ= ::: II, Ἀριστοδώρῳ βολ[ί]μου ποὶ τὰ δεσμὰ Γ ::::· IIIII ὁλκὰ τά-λ]αντα == Γλαύκῳ παρκαλίσιος τῶν λίθων ἐπὶ λιμένι — ::: III *Τελέου* κατάλογος· Π]υρρμήδης Πιεριάδος Ὑ[σ]μιναίας πὰρ Τελεσία λάμματα ⊟= :: γραμμάτων ἐγκαύ-σιος Ἀστυφάν(ε)ι = δεσμῶν [σ]ιδαρέων Δαμίνῳ ταλάντων ἓξ Γ=— :::: ἐφόδια ἐς Ἀθάνας Χαρικλείδᾳ :::: Δαμοφάνε[ι] :::: πὰρ Τελεσία λάμματα Χ𐅄⊟⊟Γ= ::· Μεγακλείδᾳ ἀγωγᾶ[ς ἀπὸ λιμένος ἐς τὸ ἱερὸν τῶμ πεντεληκῶν λίθων Χ𐅄⊟⊟Γ= ::· ἀριθμὸς λίθων Γ=I *Ἀ*]*ρταμιτίου* κατάλογος· Νικοφόνης Μιλτιάδος πὰρ Τελεσία λάμματα ::::· ἐφόδι[α ἐ]ς Κλεωνὰς Τιμοκλεῖ :· Πολυκ[λ]εῖ :· Ἀρισταίχμῳ :· *Ἀγριανίου* κατάλογος Κε.. λος Σελεγείδος πὰρ Τελεσία λάμματα — :: ἐφόδια ἐς Ἀθάνας Δαμαγήτῳ :::· Πυρρ[ῆ-νι :::· *Κυκλίου* κατάλογος· Ἀρχέλοχος Πολυτάδος πὰρ Τελεσία λάμματα ⊟— : πεντ[η-κοστᾶν τῶν πεντεληκῶν λίθων [ἐ]ς Ἀθάνας Λαμάχῳ Γ== ἐφόδια ἐς Ἄργος Ἀριστο-μήδει :: Λεντίνῳ :: ἐφόδια ἐς Ἀθάν[ας Ἀ]ριστομήδει :::· Λεντίνῳ :::· πὰρ Λυσιάδα Πο[λ-υξένου τομᾶς τῶν ὀρθοστατᾶν ὑπεραμερίαν τῶν μελάνων λίθων ἀπήνικε Δαμοφ-άνης Τελεσίας 𐅄 === πὰρ Μολοσσοῦ ὑπε[ρ]αμερίαν τομᾶς καὶ κομιδᾶς ἐνς Πιραιέα ἐγ λατομίας τῶμ πεντεληκῶν λίθων ἀπήνικε Ἀριστομήδης Τελεσίας ΧΧΧΧ⊟⊟⊟= *Καρνείου* κατάλογος· Εὐκράτης Ἰσαρνιὰς πὰρ Καλλία λάμματα :::: ἐφόδια ἐς Ἄρ[γ-ος Δαμαγήτῳ :: Ἀρισταίχμῳ :: *Γάμου* κατάλογος· Ἐχέτιμος Δεξελιὰς πὰρ Καλλί-α λάμματα — ::: ἐφόδια ἐς Ἀθάνανς Πολυκλεῖ [::::] Τιμοκλεῖ :::: *Ποσιδαίου* κατάλογος· Ἀ]ρίστανδρος Ναυφεῖδος πὰρ Καλλία λάμματα Γ ::: Δαμίνῳ δεζμῶν σιδαρέων =—: ἐ]φόδια ἐς Κλεωνὰς Δαμοφάν(ε)ι :: Χαρικλείδᾳ :: ἐφόδια ἐς Ἀθάνας Ἀγέᾳ :::: Ἀριστομ[έ-ν]ει :::: *Ἀγριανίου* κατάλογος· Ἀριστοκράτης Ἀφυλωνιὰς πὰρ Καλλία λάμματα =—: [II Δαμίνῳ δεζμῶν σιδαρέων = ::::· II ὁλκὰ ταλάντω δύω, Ἀγέᾳ ἐφόδια εἰς Κλεωνὰς :· *Κυκλίου* κατάλογος· Ἀριστόκριτος Ῥωπιταίδο[ς] πὰρ Καλλία λάμματα Γ= Μολοσ-σῷ ἐσκαλίσιος ἐμ Πιραι[ε]ῖ ἐπὶ τὰν ἄνθεσιν Γ= *Ἀπελλαίου*· πὰρ Λυσιάδα Πολ[υ-ξένου ὑπεραμερία τῶν στυλοβατᾶν ἐς τὸ ἱαρὸν παροχᾶς τῶμ μελάνων ἀπήνικε Π]ολυκλῆς Καλλίας ⊟⊟⊟Γ— ὑπὲρ τῶν ὀρθοστατᾶν ἀγωγᾶς ἐς τὸ ἱαρὸν πὰρ Λυσιάδα Π]ολυξένου ὑπεραμερίαν ἀπήνικε Πολυκλῆς Καλλίᾳ 𐅅== Πὰρ Χρέμωνος ἐπιτιμὰ ὀρθοσταταῖν ἐργασίας ἀπήνικε Πολυκλῆς Καλλίᾳ [:] *Ἀζεσίου* κατάλογος· Ἀρι-σ]τόδαμος Ἐριλαίδος πὰρ Εὐκλέος λάμματα ἀττικοῦ Γ, αἰγιναίου =—:·II, Κωμῳδίω-νι τοῦ παρδείγματος τῶν ἐγγλυμμάτων ἀστραγαλίωγ καὶ κυματίων ἀττικοῦ Γ Ἐφόδια ἐς Ἄργος Χαρικλείδᾳ: Δαμοφάνει: Δαμίνῳ: δεσμῶν σιδαρέων = :::·II ὁλκὰ τ]αλάντω δύω *Καρνείου* κατάλογος· Εὐμένων Νυμφαίδος πὰρ Εὐκλέος λᾶμμα ἀ]ττικοῦ Χ⊟, Κωμῳδίωνι τῶγ καταγλυμμάτων ἐν τοῖν σταθμοῖν καὶ καταλοβεῦ-σι] ἐργασίας ἀττικοῦ Χ⊟ *Ἑρμαίου* κατάλογος· Νικόστρατος Πιεριάδος πὰρ Εὐ-κλ]έος λάμματα ἀττικοῦ Γ=— αἰγιναίου — ::: IIII C Σαννίωνι τῶν ἐγγλυμμάτων ἐργασία-ς ἐν] τοῖς καταλοβεῦσι καὶ ὑπερθύρῳ τῶν δεδοκιμασμένων, ἀττικοῦ Γ=— Δαμίνῳ δεσ]μῶν ταλάντου — :: IIII Ἐπισθένει λίθου τῶμ πὰρ Φυλίου :C Πὰρ Μεγακλείδα ἀγωγ-ᾶς ἀ]πὸ λιμένος ἐς τὸ ἱαρὸν τῶμ πεντεληκῶν λίθων ὑπεραμερίαν ἀπήνικε Ἀγέας Εὐ]κλεῖ ΧΓ=— *Γάμου* κατάλογος· Σινιάδος πὰρ Εὐκλέος λάμματα ἀττικοῦ =—::::· Σ]αννίωνι τῶν ἐγγλυμμάτων ἀττικοῦ =—::::· *Τελέου* κατάλογος· Σωκλῆς Βουνῴας π]ὰρ Εὐκλέος λάμματα ἀττικοῦ 𐅅Γ, Κωμῳδίωνι καταγλυφᾶς ἀττικοῦ 𐅅Γ

Ἀ]γριανίου κατάλογος· Νικόστρατος Στρατίτιος πὰρ Εὐκλέος λάμματα Ἀττικ]οῦ ΘΘ=—:::: Κωμῳδίωνι τὸ ἐπίλοιπον τᾶς καταγλυφᾶς ἀττικοῦ ===:: ΙC Σαννίωνι τῶν ἐν τῷ ὑπερθύρῳ καὶ καταλοβεῖ ἐγγλυμμάτων ἀττικοῦ ΘΓ=: ||||C *Πανάμου* κατάλογος· Ἀρίστανος Πολιτάδος πὰρ Εὐκλέος λάμματα ::::· Ἱαροκλεῖ παροχᾶς τύ;] πων ::::· *Ἀρταμιτίου* κατάλογος· Νικάτας Ἐριλαΐδος πὰρ Θιαίου λάμματα =::::·|||| δε]σμῶν Εὐτύχῳ σιδαρέων =::::·|||| ὁλκὰ ταλάντω δύω. *Πανάμου* κατάλογος· Καλλισθ]ένης Βουνφὰς πὰρ Θιαίου λᾶμμα =:::: C Νίκωνι βολίμου παροχᾶς =:::: C ὁλκὰ β]ολίμου τάλαντα —:::: λᾶμμα ἀττικοῦ Γ==:::·||| Σαννίωνι καταγλυφᾶς ἐν τῷ ὑπερθύρ]ῳ ἀττικοῦ Γ==:::·||| ἐπιτιμὰ ἀπηνίχθη πὰρ Σαννίωνος ἀττικά· *Κυκλίου* κατάλογ]ος· Εὐχάρης Τειχιάδος πὰρ Θιαίου λάμματα —:: |||| Εὐτύχῳ δεζμῶν σιδαρέων —::[|||| ὁ]λκὰ τάλαντον. *Ποσιδαίου* κατάλογος· Καλλίας Ναυφείδος πὰρ Τιμοκράτεο[ς λ]άμματα =::::·|| Εὐτύχῳ δεζμῶγ καὶ γόμφων σιδαρέων =::::·|| ὁλκὰ ταλάντω δύω. *Ἀζοσ]ίου* πὰρ Λυσιάδα ἐπιτιμὰ μέλανος λίθου ἀπήνικε Νικιάδας Τιμοκράτει ::· Π]ὰρ Χρέμωνος ἐπιτιμὰ τῶμ μελάνων λίθων ἀπήνικε Πολυκλῆς Στίακι Γ=::· πὰρ Σαννίωνος ἐπιτιμὰν τᾶς καταγλυφᾶς τῶν λίθων ἀπήνικε Δαμοφάνης Σ]τίακι Ἀττικοῦ —:·

Ἀγαθᾷ τύχᾳ λάμματα θυμελοποιαῖς πὰρ Φιλοθέρσευς ἱάρευς· *Γάμου* πρατομηνίᾳ ΧΧΧ=== —::: ||||| κατάλογος· Βουλᾶς, Ἱαρώνυμος Παγασίνα. *Ἀρταμιτίου* πρατομηνίᾳ ====— κατάλογος· Δαμῖνος ////ΙΛΛΑΜΑΙΣ. *Πανάμου* πρατομηνίᾳ αἰγιναίου ΧΧΘΘΘ—, καταλλαγὰ τούτῳ Θ==—, ἀργολικοῦ ΘΘΘ. κατάλογος· Εὔδαμος Ὑσιδριάς. *Δαπάναι.*

Ἔλαβε Λααρχίδας τοῦ σακοῦ *Γάμου* πρατομηνίᾳ, ΧΧ𐅄ΘΘΘ====— ἠθήσιος ἔλαβε Λααρχίδας τῶν λίθων τῶν εἰς τὸς σακὸν τᾶς θυμέλας Η=====:::|||||, *Ἀρταμιτίου* Εὐτύχῳ ====—, *Πανάμου* πρατ[ομηνίᾳ Λααρχίδᾳ αἰγιναίου ΧΧΘΘΘ— τούτῳ ἐγένετο καταλλαγὰ Θ==— ἀργολικοῦ ΘΘΘ Λάμματα πὰρ Νικοκράτευς ἱάρευς· *Ἀζοσίου* 𐅄ΘΓ=|| κατάλογος· Χάρτος Μιλκιδῶν. *Ἑρμαίου* =||| κατάλογος· Νικόδωρος Σινιάς. *Γάμου* ΘΘΘΘ κατάλογος· Δαμάρετος Σελεγνίς. *Γάμου*, Φιλοσθένει εἰς Ἄργος ἐφόδ]ιον :· *Ποσιδαίου* ΘΘ—κατάλογος· Φιλόξενος Ἐριλαΐς. *Ἀρταμιτίου* ΧΧΧ𐅄=—::::· κατάλογος· Φρίκος Μυσι]άς. *Δαπάναι* ἐπὶ Νικοκράτευς, Δείνωνι καταξυλώσιος Η===— Δείνωνι ἀναγωγᾶς τῶν λίθων ἐς] τὸ ἱαρὸγ ΗΗ===|| δεσμῶν καὶ γόμφων Εὐτύχῳ ΘΗ==== βολίμου πὰρ Εὐρήμονος τάλαντα ἓξ κ]αὶ τριάκοντα ἑπτά. τιμὰ —::::||||C ἀναγωγᾶς Κρητὶ ||C⊤ βολίμου Λαρχίδᾳ ταλάντων Θ τιμὰ ..Θ; Εὐτύχῳ δεσμῶν ΘΘ‾ Λαρχίδᾳ τοῦ σακοῦ ΧΧΧ𐅄==::::· Φιλοσθένει εἰς Ἄργος ἐφόδιον :·

Λάμ]ματα θυμελοποιαῖς πὰρ Αἴσωνος ἱάρευς· *Πραρατίου* πρατομηνίᾳ ΘΘ— κατάλογος· Νικόδωρος Σινιάς. *Ἀρταμιτίου* πρατομηνίᾳ ::::·|C κατάλογος· Τιμοκράτης Φραγιάς. *Πανάμου* πρατομηνίᾳ Η==κατάλογος· Εὐβουλεὺς] Σινιάς. *Δαπάναι. Πραρατίου*, Εὐτύχῳ δεσμῶν ΗΗ— ἐγγραφᾶς εἰς τὰν στάλαν Σαννίωνι ::::·|C ὁδοῦ ποιήσιος Σαννί]ωνι Η== Λάμματα θυμελοποιαῖς πὰρ Κλευσθένευς ἱάρευς· *Γάμου* πρατομηνίᾳ ΘΘΘ κατάλογος· Εὔαινος Ῥ]ωπ[ιτ]αίς. *Δαπάναι.* Δεσμῶν καὶ γόμφων Εὐτύχῳ ΘΘΘΘ

Λ]άμ[μα]τα θυμελοποιαῖς πὰρ Δαμοπείθευς ἱάρευς· *Ἀρταμιτίου* Ἀναξίλᾳ Φιλοσθένει ‾ κατ[άλογος· Βουλᾶς, Ἀρχίας Κωλείς. *Πανάμου* πρατομηνίᾳ :·||||C *Δαπάναι*· Σαννίωνι ἀγγροφᾶς εἰς τὰν στάλαν :·||||C Δαμοπείθει ἱαρεῖ —

Λᾶμμα θυμελοποιοῖς Ἀλεξικλεῖ, Νικηράτῳ, Δαμοφίλῳ, Πανταλ]κλεῖ, Γροφεῖ, Ἀλκιβίῳ πὰρ ἱερέος Καλλικράτευς. *Ἀγριανίου]* =— κατάλογος· Βουλᾶς, Κλείδικος Οἰσείας ὕπερθεν. *Κυκλίου* =[Γ κα]τάλογος· Βουλᾶς, Καλλιμένης Παγασίς. *Λόγος* λάμματος ἐπ' ἰ]αρέος Καλλικράτεος 𐅄Γ, ἐπ' ἱαρέος Ἀρχελαΐδα οὐθέν, ἐ[π'] ἱαρ[έος Σωκράτεος οὐθέν, ἐπ' ἱαρέος Διονυσοδώρου οὐθέν. Πὰρ ἱαρέ-

ος [Λακρί]του *Γάμου* Χ⊟⊟𐅄— κατάλογος· Βουλᾶς, Φιλόξενος Ἐριλαἰ]ς [*Παράμο*]υ ΧΧ⊟⊟⊟𐅄: κατάλογος· Βουλᾶς Μυρωνίδας Ναυφηίς. *Κυκ*]*λί*[*ου* ⊟⊟⊟⊟𐅄=Γ(;) κατάλ]ογος· Βουλᾶς, Εὐκλῆς Μεσογαίς. *Ἀπελλαίου* Χ𐅅⊟⊟⊟⊟ κ[ατάλογος·] Βουλᾶς, Εὔαρχος Λασινίς. *Λόγος* λάμματος πὰρ ἰαρέ[ος Λακρίτο]υ 𐅆𐅅⊟⊟⊟⊟⊟𐅄=—Γ: Πὰρ ἰαρέος Κλεάρεος *Ἀζοσίου* 𐅅⊟]⊟𐅄=— κα[τ]ά[λογος·] Βουλᾶς, Δαμαστὰς Μελκιδών. *Καρνείου* Χ𐅅⊟⊟⊟=]= κατάλογ[ος· Βου]λᾶς, Σωκράτης Μυσιάς. *Λόγος* λάμματος πὰρ ἰαρέος Κλεάρ[εος] ΧΧ𐅅⊟= λόγος λάμματος παντὸς 𐅆ΧΧΧ𐅅⊟𐅄—·: *Δαπάναι* ἐπὶ ἰαρέος Καλλικράτεος· *Ἀγριανίου·* ἐφόδιον εἰς Ἀθάνας Νικηράτῳ — Ἀλεξικλεῖ — Ἀλκιβίῳ — *Κυκλίου·* ἐφόδιον εἰς Ἀθάν[α]ς Πανταχλεῖ Γ·: Ἀλκιβίῳ Γ:· Φίλωνι καρύξαντι ἐν Ἀθάναις τὸ [ἔρ]γον ΙC, χαρτίου εἰς τὰς συνγροφοὺς Ἀντικρίτῳ ΙΙΙΙC, ἐφόδιον ἐργώναις Ναυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ :: Στράτωνι Ἀθη[ναίῳ :: [*Λό*]*γος* δαπάνας ἐπὶ ἰαρέος Καλλικράτευς 𐅄Γ *Δαπάναι* [ἐπ' ἰαρ[έος] Λακρίτου· ἐξιδώκαμες τᾶς θυμέλας τὸ στρῶμα ποιῆ[σαι τὸ ἐν τᾷ περιστάσ(ε)ι σελίδας πεντήκοντα δύο, τὰν σελίδα ἑκάσταν ⊟⊟𐅄— *Γάμου·* ἐδώκαμες Κλεομήλῳ καὶ Φιλωνίδει σελίδων πέντε Χ⊟⊟𐅄— *Παράμου·* Φιλωνίδει καὶ Κλεομήλῳ δευτέρου ἔργου σελίδων πέντε Χ⊟⊟𐅄— Ἀπολλωνίδᾳ σελίδων τε(τ)τόρω[ν Χ=== Ὀνα[σ]ίμῳ ἐνκολλάσιος εἰς τοὺς στυλοβάτας :· Δαμοσθέ[νει, Τιμαγγέλῳ, ἐργώναις Ἀργείοις, σιτηρέσιον :: *Κυκλίου·* Ἀπολλωνίδᾳ σελίδοιν δυοῖν 𐅅= *Ἀπελλαίου·* Φιλωνίδᾳ Κλεομήλω[ι] τρίτου ἔργου σελίδων πέντε Χ⊟⊟⊟ Ἄλλο Φιλωνίδᾳ, Κλε]ομ[ή]λῳ, ὃ ἐπωφείλομες ἐπὶ τὰς πράτας πέντε σελίδας === Ἄλλο Κλ]εομήλῳ, Φιλωνίδᾳ, ὃ ἐπωφείλομες ἐπὶ τὰς δευτέρας [πέντε] σελίδας === Ἀπολλωνίδᾳ σελίδων δυεῖν 𐅅= *Λόγος* δ[απ]άν[ας ἐπ'] ἰαρέος Λακρίτου 𐅆𐅅⊟⊟⊟⊟⊟𐅄=—Γ: *Δαπάναι* ἐπ' ἰαρέος Κ[λεάρεος. Ἀ]*ζοσίου·* Ἀπολλωνίδᾳ σελίδων τριῶν, 𐅅⊟⊟𐅄=— *Κα*[*ρνείου;* Ἀπ]ολλωνίδᾳ σελίδων δυεῖν 𐅅= Φιλωνί[δᾳ, Κλεομήλῳ δευτέρ]ου ἔργου σελίδων πέντε Χ⊟⊟⊟ Φιλωνί[δᾳ ἐγγροφᾶς εἰς τὰν στάλαν = *Λόγος* δαπάνας ἐπ' ἰαρέος Κλεά[ρεος ΧΧ𐅅⊟= *Λογοι* δαπάνας πάσας 𐅆ΧΧΧ𐅅⊟𐅄—:·

Πλευρὰ Α′ (ἄνω μέρος).

. . . . ου ἔργο . . . .
. . . . *Ἀπελλαίο*[*υ* κα]τάλ[ογος . . . . . .
Κα]*ρνείου* τὸ ἐπίλοιπον ΤΑ; Ε; Ν; . . . .
. ἐ]γδοτῆρσι εἰς [Κ]όρινθο[ν] ΚΛ; ΕΑ; Ρ; . . . .
ἐς] Μέγαρα κ[αὶ] ἐ[ς Α]ἴγιναν; Καλλι; . . . . .
.ος ===== ::· π[ὰρ Λυσ]ικράτ[ευς ἰάρευς; . . . .
.Ι;ΚΑ.ΕΝΗΣΤΑ; . . . . . [τῶ
ν] λίθω[ν Γ;]=== ::·

Πλευρὰ Α' (κάτω μέρος).

. . . .

1 . . . . *Π]ανάμου* κ[ατά]λογος Τιμάρε[τος . . .

2 Π]ὰρ [Δα]μο[κρίτου λάμματα] 𐅅 ⊟ ⊟ = : : · Ἀσκλαπιάδᾳ τομᾶς [λίθων; . . . . .

3 συ]νθέσιος κοριν[θίας;] πέτρα[ς] 𐅅 = = = = = —; : : : : · Κάρυκι ἐν . . . .

4 ἐφόδια ἐργώναις [Χ]ρέμωνι: Πολυξένῳ: Νικοστράτῳ: Δ[όρκωνι: ; . . . .

5 αυτᾳ: Ἀτθικῷ: *Κυκλιου* τρ[ια]κάδι κατάλογος· Ἀριστ. . . . . .

6 πὰρ Δαμοκρίτου λάμματα ΧΧΧΧ 𐅅 = = = = : : · Λυσιάδᾳ Πολ;υ;[ξένῳ; . . . . .

7 κ]αὶ κομιδᾶς ἐξ Ἄργευς τοῦ μέλανος ΧΧΧΧ 𐅅 = = = = : : · Ἀγ[έας; . . . .

8 ὑ]περαμερίαν ἀπήνικε Πολυκλῆς Δαμοκρίτῳ ἱαρεῖ . . . .

9 ἐπιτιμὰν ἐπιξοᾶς κρηπῖδος ἀπήνικε Ἀγέας Δαμοκρ[ίτῳ . . . .

10 μακος πὰρ Ἀθανάδα ἀπήνικε ὑπεραμερίαν Ἀγέας Δα[μοκρίτῳ . . . .

11 πὰρ Εὐνίκου ἐπιτιμὰν τᾶς στοιβᾶς ἐπιξοᾶς ἀπήνικε [Ἀγέας Δαμοκρίτῳ; . . .

Τὴν ἐν ἐπιγραφικῷ[1] κειμένῳ καὶ μεταγραφῇ δημοσιευομένην ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν εὗρον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαυρίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1887, ὅτε ἀνέσκαπτον ἐκεῖ τὸ ἀρκτικῶς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ κείμενον ῥωμαϊκὸν οἰκοδόμημα, τὸ ἀναγνωρισθὲν ἔκτοτε (ἴδ. πρακτικὰ Ἀρχ. ἑταιρίας 1888 σελ. 80) ὡς τὸ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (ΙΙ 27, 7) μνημονευόμενον «Λουτρὸν Ἀσκληπιοῦ» τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίνου οἰκοδομηθέν.

Ἐν τῷ οἰκοδομήματι τούτῳ, ἐν ᾧ οὐχὶ εὐάριθμα ἐγένοντο εὑρήματα ἐν γλυπτοῖς ἔργοις καὶ ἐπιγραφαῖς (πρβλ. πρακτ. ἔ. ἁ. καὶ ἀρχ. Ἐφημερὶς 1888) εὑρέθη, χρησιμοποιηθεῖσα εἰς οὐδὸν μιᾶς τῶν θυρῶν τοῦ οἰκοδομήματος, ἡ ἀνωτέρω ἐπιγραφή, ἥτις διὰ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῆς ταύτην περιεκόπη τε καὶ ἀπετρίβη καὶ πολλαχῶς φθορὰν ὑπέστη, ἰδίως ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν ἐπιφανειῶν αὐτῆς (διότι ἡ πλὰξ ἦτο κεχαραγμένη καὶ ἐπὶ τῶν δύω αὐτῆς πλευρῶν) τῆς ἐκτεθειμένης εἰς προστριβήν. Τὴν ἐπιφάνειαν δὲ ταύτην καλέσομεν διὰ τὸ σύντομον Α΄.

Ἡ ὄπισθεν ἐπιφάνεια τῆς πλακός, ἣν καλέσομεν Β΄, διετηρήθη ἐν καλῇ σχετικῶς καταστάσει, ἅτε ἐπιτειχισθεῖσα ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας· ἐξαιρέσει δὲ ἀποκοπῆς τινος τοῦ ἄνω μέρους τῆς πλακὸς (μέχρι που τοῦ 12ου στίχου) πρὸς ἁρμογὴν ταύτης εἰς τὸ πλάτος τῆς θύρας, κατὰ τὸ λοιπὸν ἔμεινεν εὐτυχῶς ἀνεπηρέαστος. Τοιουτοτρόπως ἔχομεν ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης πλακὸς (τῆς ὕψος ἐχούσης 2μ.0,40 καὶ πλάτος 0,80 πάχος δὲ 0,12) μέρος τοῦ κειμένου (ἄνω καὶ κάτω) τῆς ἐπιφανείας Α΄ (ἐκ στίχων 19 περίπου ἐν ὅλῳ) καὶ ἅπαν σχεδὸν τὸ κείμενον τῆς ἐπιφανείας Β΄ (ἐκ στίχων 160), ἐπίσης δὲ μέρος τοῦ κειμένου τοῦ κεχαραγμένου ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν ἐπιμήκων στενῶν πλευρῶν (πάχ. 0,12) ἀπολεπτυνθείσης ὅμως κατὰ τὸ ἥμισυ χάριν τῆς προσαρμογῆς τῆς θύρας· τούτου δ' ἕνεκα, καὶ κυρίως ἕνεκα τῆς μικρότητος τῶν γραμμάτων, δυσχερεστάτη εἶνε ἡ ἀνάγνωσις τοῦ κειμένου, τοῦ ἄλλως καὶ λίαν ἀποτετριμμένου ὄντος. Διὰ τοῦτο δίδομεν τοῦ μέρους τούτου ἁπλῆν ἀντιγραφήν, ἧς καὶ δὲν ἀξιοῦμεν τὸ ἀνεπίληπτον.

Χαρακτηρισμὸς τῆς ἐπιγραφῆς καὶ διάταξις.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἡμῶν, ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς, ἀνάγεται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν οἰκοδομητικῶν καλουμένων ἐπιγραφῶν, ἐκείνων δηλ. αἵτινες ἀναγράφουσι δαπάνας γενομένας πρὸς οἰκοδομὴν ναοῦ τινος ἢ κτιρίου (Bauinschriften) καὶ ὧν οὐχὶ εὐάριθμοι εὑρέθησαν πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὑποδιαιροῦνται δέ, ὡς γνωστόν, αὗται εἰς

[1] Παρατηρητέον ὅτι μέχρι τοῦ στίχου 90, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ κειμένου τῆς στενῆς πλευρᾶς, τὰ γράμματα ε, θ, μ, π, σ, ἔχουσι τὸ σχῆμα Ε, Θ, Μ, Γ, Σ, καὶ οὐχὶ ὡς, κατὰ λάθος, ἀπεδόθησαν.

πολλὰς τάξεις, οἷον εἰς συγγραφικάς, εἰς ἀναγραφούσας δαπάνας μόνον, εἰς ἀναγραφούσας λογοδοσίας τῶν δαπανῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰς λήψεις κτλ. Ἡ ἐπιγραφὴ ἡμῶν ἀνήκει εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην τάξιν. Περιέχει δηλ. λόγον, ἢ κατάλογον, τῶν κατὰ μῆνα ἢ μῆνας δαπανῶν πρὸς ἀνοικοδομὴν κτιρίου τινὸς (περὶ οὗ κατωτέρω) ἐν ἰσολογισμῷ πρὸς τὰς μηνιαίας χρηματικὰς λήψεις («λάμματα»,) τὰς παρεχομένας ὑπὸ ἱερέως τινός, ὡς ταμίου. Ἀλλὰ περὶ τοῦ τρόπου τῆς καταγραφῆς ταύτης λεπτομερέστερον ἐν τοῖς ἑπομένοις.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἄρχεται, προδήλως, ἐκ τῆς ἐφθαρμένης πλευρᾶς Α΄, ἧς συνέχεια εἶνε ἡ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς Β΄ μέχρι τοῦ στίχου 100. Τοῦτο δὲ δῆλον γίγνεται οὐ μόνον ἐκ τοῦ ὁμοιοτρόπου τῆς καταγραφῆς τῶν δαπανῶν ἐπί τε τῆς Α΄ πλευρᾶς, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Β΄ μέχρι τοῦ ἑκατοστοῦ στίχου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἀπὸ τοῦ 100οῦ στίχου ἄρχεται προσθήκη τις διάφορόν πως ἔχουσα, ὡς θὰ ἴδωμεν, τύπον καταγραφῆς, διάφορον δὲ καὶ τὴν χάραξιν τῶν γραμμάτων· διότι αὕτη μέχρι τοῦ 100οῦ στίχου ἔχει ἐπί τε τῆς Α΄ πλευρᾶς ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Β΄ ὁμαλῶς, τῶν γραμμάτων στοιχηδὸν καὶ ἐπιμελῶς κεχαραγμένων ὄντων, ἰσομεγέθων δὲ καὶ κανονικῶν, ἐνῷ ἐκεῖθεν ἄρχεται ἡ χάραξις ἀμελὴς ἐν μέρει καὶ ἀνώμαλος, τοῦ μεγέθους τῶν γραμμάτων ὄντος ἀνομοίου, ἐν τέλει δὲ μείζονος τοῦ τῶν ἐπὶ τῶν πλευρῶν Α΄ καὶ Β΄ στοιχηδὸν κεχαραγμένων. Καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν γραμμάτων ἑκάστου στίχου εἶνε διάφορος· ἤτοι, μέχρι μὲν τοῦ 100οῦ στίχου ὁ ἀριθμὸς τῶν γραμμάτων εἶνε σταθερὸς μεταξὺ 60 καὶ 63 ψηφίων, ἐκεῖθεν ὅμως κυμαίνεται μεταξὺ 50 καὶ 85 συμπεριλαμβανομένων, ἐννοεῖται, καὶ τῶν ἀριθμῶν, τῶν θέσιν καταλαμβανόντων γράμματος. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ 105ου στίχου μέχρι τοῦ 123ου ἡ χάραξις τῶν γραμμάτων δὲν γίγνεται στοιχηδόν. Συμπιέζονται ταῦτα καὶ ἐν θέσει ἑνὸς γράμματος κεχαραγμένα εἰσὶ δύω πολλαχοῦ, ὡσανεὶ προέβλεπεν ὁ χαράκτης ὅτι τὸ ὑπάρχον κενὸν διάστημα ἐπὶ τῆς πλακός, δὲν θὰ ἐπήρκει εἰς τὴν ἀναγραφὴν τοῦ χαρακτέου κειμένου. Τοῦτο δ᾽ ἤγαγεν ἡμᾶς τὸ πρῶτον εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἐπιγραφῆς ἐχαράχθη κατόπιν καὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ 123ου στίχου μέχρι τέλους κειμένου, μείναντος κενοῦ μεταξὺ χώρου. Ἐκ τῶν ἀναγραφομένων ὅμως δαπανῶν προκύπτει ὅτι δὲν συνέβη τοῦτο. Διότι ἐνῷ ἐν στίχ. 143 καὶ ἑξ. ἀναγράφεται ἡ δαπάνη διὰ τὸ στρῶμα τῆς περιστάσεως τοῦ οἰκοδομήματος, ἐν στίχ. 105 καὶ ἑξ. ἀναγράφεται ἡ δαπάνη τῆς κατασκευῆς τοῦ σηκοῦ, ἥτις πάντως ὤφειλε νὰ προηγηθῇ ἐκείνης τοῦ στρώματος.

Ἀνάλυσις τοῦ τρόπου τῆς καταγραφῆς τῶν δαπανῶν καὶ λεπτομέρειαι ταύτης.

Ἐπειδὴ ὁ τρόπος τῆς καταγραφῆς τῶν δαπανῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ, τῇ περιλαμβανούσῃ, ὡς εἴπομεν, μηνιαῖον ἰσολογισμὸν τῶν διδομένων πρὸς τὰ λαμβανόμενα (τῶν «δαπανῶν» πρὸς τὰ «λάμματα») διάφορος ἐν πολλοῖς τυγχάνει τοῦ συνήθους ἐπὶ τοιούτων ἐπιγραφῶν, ἀλλοῖος δὲ καὶ τοῦ ἐν ἑτέρᾳ μεγάλῃ οἰκοδομητικῇ ἐπιγραφῇ, εὑρεθείσῃ ἐπίσης ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ δημοσιευθείσῃ ὑπὸ τοῦ κ. Καββαδία (Ἀρχ. Ἐφημ. 1886 σελ. 145 καὶ ἑξ.) — ἥτις ἄλλως, ὡς ὀρθῶς ὁ ἐκδότης παρατηρεῖ, μᾶλλον «ὡς ἀναγράφουσα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς γενομένης μειοδοσίας» δέον νὰ χαρακτηρισθῇ — ἀναγκάζει ἡμᾶς εἰς ἀνάλυσιν τῆς μεθόδου, ἥτις ἀληθῶς παρέχει ἐκ πρώτης ὄψεως δυσχερείας τινὰς εἰς κατανόησιν. Ἀλλὰ πρῶτον δέον νὰ εἴπωμεν τινὰ περὶ τῶν ἀριθμῶν, τῶν μηνῶν καὶ τοῦ ἐν χρήσει νομίσματος.

Περὶ ἀριθμῶν. Τὸ ἐν χρήσει σύστημα τῆς δηλώσεως τῶν ἀριθμῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ τυγχάνει καθόλου μὲν γνωστόν, ἐν μέρει ἐκ τῆς προμνημονευθείσης ἐξ Ἐπιδαύρου ἐπιγραφῆς (ἀρχ. Ἐφημ. ἔνθ. ἀνωτ.) καὶ ἐν μέρει ἐκ τῆς ἀπὸ Τροιζῆνος (Le Bas-Foucart N. 157a) καὶ ἐξ ἄλλων ἀλλαχόθεν. Ἐν τούτοις ὅμως εἴς τινας λεπτομερείας διαφέρει τούτων τῶν συστημάτων ἁπάντων. Τὰ δηλωτικὰ σημεῖα τῶν ἀριθμῶν ἔχουσιν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ οὕτω:

[1] Ε = 1/4 ὀβολοῦ;
C = 1/2 ὀβολός.

[1] Τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπαντᾷ μόνον ἐν στιχ. 31 ὄπισθεν τοῦ 1/2 ὀβολοῦ, δ᾽ ὃ καὶ ἐξελάβομεν τοῦτο ὡς 1/4 ἢ 1/3 ὀβολοῦ· ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ ἐξ Ἐπιδαύρου ἐπιγραφῇ ἀπαντᾷ ὡσαύτως ἐν στιχ. 302, ὡς δηλωτικὸν βάρους ἑρμηνευόμενον, τοῦθ᾽ ὅπερ ἐνταῦθα ἀδύνατον.

Ι	=		ὀβολός.
.	=		δραχμή.
[1] ∶∶· ἢ Γ	=	5	δραχμαί.
—	=	10	»
Γ ἢ 𐅄	=	50	»
Β ἢ Η	=	100	»
𐅅 ἢ Γ	=	500	»
Χ	=	1000	»
[2] 𐅆 ἢ 𐅆	=	5000	»

Περὶ νομίσματος. Χρῆσις νομίσματος γίγνεται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ διαφόρου· ἤτοι αἰγιναίου, ἀττικοῦ, ἀργολικοῦ καὶ κορινθίου. Ἐν τούτοις, καθὰ ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, κατὰ τὰς ἐγχωρίους δοσοληψίας χρῆσις ἐγένετο κυρίως τοῦ αἰγιναίου. Διότι παρατηροῦμεν ὅτι κατὰ τὴν δαπάνην τοῦ ληφθέντος ποσοῦ, τὸ μὴ ἐν κοινῇ χρήσει νόμισμα (τὸ ἀττικὸν λ. χ. ἢ τὸ κορίνθιον ἢ τὸ ἀργολικὸν) εἴτε μνημονεύεται ἀποδιδόμενον ἀκριβῶς κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν τῆς λήψεως, ὡς λ. χ. ἐν στιχ. 71, 73. εἴτε λογίζεται ἡ ἐπικαταλλαγὴ τούτῳ. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ ὅταν δι' αἰγιναίου πρέπει νὰ πληρωθῇ δαπάνη τις ἀλλαχοῦ λ. χ. ἐν Ἀθήναις (στιχ. 22) ἢ ὅταν ὁ λήπτης εἶνε ξένος ὡς, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, συμβαίνει ἐν στίχ. 107.

Περὶ μηνῶν· ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω αἱ λήψεις καὶ αἱ δαπάναι τῶν χρηματικῶν ποσῶν τῶν παρεχομένων ὑπὸ τοῦ δεῖνος ἱερέως (ὡς ταμίου) ἢ τῶν δαπανωμένων ἐπὶ τοῦ δεῖνος ἱερέως γίγνονται κατὰ μῆνας. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ καὶ οἱ δώδεκα μῆνες, δυστυχῶς ὅμως ἡ σειρὰ τούτων διακόπτεται ἐν ταῖς λογοδοσίαις τῶν ἱερέων, ἕνεκα ἐλλείψεως δαπανῶν, καὶ οὕτω δυσχεραίνεται ἡ ἀνεύρεσις τῆς διαδοχῆς τῶν δώδεκα ἀναγραφομένων μηνῶν, ὡς ὁρᾷ τις ἐν τῷ ἀκολούθῳ πίνακι, ἔνθα κατεγράψαμεν τούτους κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ σειρὰν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἑκάστοτε διαχείρισιν τῶν ἱερέων.

[1] Τὸ σημεῖον Γ προφανῶς δηλοῦν τὸ 5 τίθεται ἐν χρήσει μόνον περὶ τὰ τέλη τῆς ἐπιγραφῆς, ἀντὶ τῶν πέντε στιγμῶν. Ὁμοίως καὶ τὸ 𐅅 ἀντι τοῦ Γ, καὶ τὸ 𐅅 ἀντὶ τοῦ Γ.

[2] Καὶ τῶν δύο τούτων σημείων γίνεται χρῆσις πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀριθμοῦ 5000. Ἐνιαχοῦ δὲ καὶ τὸ Β γέγραπται Η, ἀλλὰ τοῦτο ἴσως εἶνε καὶ πλημμέλημα τοῦ χαράκτου.

Δυστυχῶς πάντων τῶν ἀριθμητικῶν τούτων σημείων δὲν δυνάμεθα νὰ κάμωμεν χρῆσιν ἐν τῇ ἀντιγραφῇ καὶ μεταγραφῇ τῆς ἐπιγραφῆς ἐλλείψει ὁμοίων τυπογραφικῶν στοιχείων.

Πίναξ μηνῶν.

1. Πείθων (ἱερεύς)	Ἀζόσιος	
» »	. . . . . ;	
» »	. . . . ;	
» »	Ἀγριάνιος	
» »	. . . . ;	
» »	. . . . ;	
» »	Τέλεος	
» »	Ποσιδαῖος	
» »	Ἀρταμίτιος	
» »	Ἀγριάνιος	
» »	Πάναμος	
» »	Κύκλιος	
2. Καλλίας (ἱερεύς)	Καρνεῖος	
» »	Γάμος	
» »	Ποσιδαῖος	
» »	Ἀγριάνιος	
» »	Κύκλιος	
» »	Ἀπελλαῖος	
3. Εὐκλῆς (ἱερεύς)	Ἀζόσιος	
» »	Καρνεῖος	
» »	Ἑρμαῖος	
» »	Γάμος	
» »	Τέλεος	
» »	Ἀγριάνιος	
» »	Πάναμος	
4. Θιαῖος (ἱερεύς)	Ἀρταμίτιος	
» »	Πάναμος	
» »	Κύκλιος	
5. Τιμοκράτης (ἱερεύς)	Ποσιδαῖος	
» »	Ἀζόσιος	
6. Φιλοθέρσης (ἱερεύς)	Γάμος	λήμματα
» »	Ἀρταμίτιος	λήμματα
» »	Πάναμος	λήμματα
» »	Γάμος	δαπάναι
» »	Ἀρταμίτιος	δαπάναι
» »	Πάναμος	δαπάναι
7. Νικοκράτης (ἱερεύς)	Ἀζόσιος	
» »	Ἑρμαῖος	
» »	Γάμος	
» »	Ποσιδαῖος	
» »	Ἀρταμίτιος	

8. Αἴσων (ἱερεύς)	Πραράτιος	
» »	Ἀρταμίτιος	
» »	Πάναμος	
» »	Πραράτιος	
» »	Γάμος	
9. Δαμοπείθης (ἱερεύς)	Ἀρταμίτιος	
» »	Πάναμος	
10. Καλλικράτης (ἱερεύς)	Ἀγριάνιος	λήμματα
» »	Κύκλιος	
» »	Γάμος	
11. Ἀρχελαΐδας (ἱερεύς)	Ο	
12. Σωκράτης »	Ο	
13. Διονυσόδωρος »	Ο	
14. Λάκριτος (ἱερεύς)	Γάμος	λήμματα
» »	Πάναμος	
» »	Κύκλιος	
» »	Ἀπελλαῖος	
15. Κλεάρης (ἱερεύς)	Ἀζόσιος	λήμματα
» »	Καρνεῖος	
Καλλικράτης	Ἀγριάνιος	δαπάναι
»	Κύκλιος	
Λάκριτος	Γάμος	δαπάναι
»	Πάναμος	
»	Κύκλιος	
»	Ἀπελλαῖος	
Κλεάρης	Ἀζόσιος	δαπάναι
»	Καρνεῖος	

Ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω δὲ πίνακος βασιζόμενοι καὶ λαμβάνοντες συγκριτικῶς τὴν κατιοῦσαν σειρὰν τῶν μηνῶν, ἀρχόμενοι ἐκ τοῦ Ἀζοσίου, ὅστις φαίνεται ὅτι εἶνε ὁ πρῶτος τῶν μηνῶν, εὕρομεν τὴν ἑξῆς *πιθανὴν* διαδοχὴν τῶν μηνῶν τοῦ ἐπιδαυρίου ἔτους. 1, Ἀζόσιος. 2, Καρνεῖος. 3, Ἑρμαῖος· 4, Γάμος. 5, Τέλεος. 6, Ποσιδαῖος. 7, Πραράτιος· 8, Ἀρταμίτιος. 9, Ἀγριάνιος. 10, Πάναμος. 11, Κύκλιος. 12, Ἀπελλαῖος.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων τῶν 12 μηνῶν πέντε, ἐφ᾽ ὅσον ἡμῖν γνωστόν, τὰ νῦν τὸ πρῶτον γνωρίζονται (πρβ. Bischoff: De fastis Græcorum antiquioribus. Leipzig 1884), ἤτοι τὸ τοῦ Ἀζεσίου ἢ Ἀζοσίου (στιχ. 1 καὶ 32) τὸ τοῦ Κυκλίου, τοῦ Τελέου, τοῦ Πραρατίου καὶ τοῦ Γάμου. Ὁ τελευταῖος οὗτος μὴν εἶνε πιθανῶς ὁ τῶν Ἀθηναίων Γαμηλιών, ἤτοι ὁ ἕβδομος μὴν τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἔτους (Ἰανουάριος). Ἐὰν δὲ τοῦτο οὕτως ἔχῃ, καὶ ἐὰν ἡ ἀνωτέρω ὑποθετικὴ σειρὰ τῶν μηνῶν ἀληθεύῃ, τότε ὁ Ἀζόσιος ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρ᾽ ἡμῖν Ὀκτώβριον. Γνωστὸν δὲ καὶ ἄλλοθεν εἶνε ὅτι τὸ ἔτος πολλῶν δωρικῶν πόλεων ἤρχιζεν ἀπὸ τοῦ ὀκτωβρίου περίπου (27/28 7βρίου. Πρβ. Bischoff. ἔνθ. ἀνωτ.).

Μεταβαίνοντες τὰ νῦν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς μεθόδου τῆς καταγραφῆς τῶν δοσοληψιῶν, παρατηροῦμεν καὶ πάλιν, ὅτι ὁ τρόπος τῆς καταγραφῆς τούτων ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἄρχεται διάφορος ὢν ἔν τισιν ἀπὸ τοῦ στιχ. 100 μέχρι τέλους. Ἤτοι, ἀπὸ μὲν τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπιγραφῆς (καὶ ἐννοεῖται ὅτι συμπεριλαμβάνομεν καὶ τὸ ὑπολειφθὲν κείμενον τῆς ἐφθαρμένης πλευρᾶς Α´) μέχρι τοῦ ἑκατοστοῦ, ἡ καταγραφὴ ἔχει ὁμαλῶς οὕτω: κατὰ μῆνα παρέχεται ὑπὸ τοῦ ἑκάστοτε ἱερέως (διαχειρίζοντος τὰ τοῦ ταμείου ἐπὶ ἀόριστον ἀριθμὸν μηνῶν, ἴσως δὲ καὶ ἐπὶ ἐνιαυτὸν) εἰς πρόσωπόν τι, ἀνῆκον εἰς φυλήν τινα ἢ εἰς τοπικόν τι διαμέρισμα, (ἴδ. σημ. στιχ. 19) καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ἀξίωμα δὲν εἶνε ἐντελῶς δῆλον, ποσόν τι χρηματικόν, τὸ ὁποῖον διατίθεται ἀκριβῶς δαπανώμενον εἰς ὡρισμένας δαπάνας κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα. Π. χ. (ἀρχόμεθα ἐκ τοῦ 20ου στιχ. ὁπόθεν ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ἀβλαβῶς). *Ἀγριανίου* κατάλογος· ὁ Ζευξίμαχος (ἐκ τῆς φυλῆς;) Ἀφυλωνιάδος ἔλαβε παρὰ τοῦ Πύθωνος (ἱερέως καὶ βεβαίως καὶ ταμίου) εἰς νόμισμα αἰγιναῖον δραχ. 47, εἰς νόμισμα κορίνθιον δραχ. 297. Ἐδαπάνησε δέ: εἰς τὸν Κλεόστρατον διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν λίθων ἐκ τοῦ τόπου τῆς λατομίας εἰς τὰς Κεγχρέας δραχ. 297 νομίσματος κορινθίου (ἀκριβῶς δηλ. τὸ ποσὸν ὅπερ ἔλαβεν ἐκ τοῦ νομίσματος τούτου). Εἰς τὸν Τύχωνα διαφορὰν τοῦ νομίσματος (τοῦ αἰγιναίου πρὸς τὸ ἀττικὸν) δραχ. 23. Εἰς τρεῖς ἐργώνας ἀνὰ 8 δραχ. ἐφόδιον εἰς Ἀθήνας = 24 δρ., ἤτοι ἐν ὅλῳ 47 (ἀκριβῶς ὅσας ἔλαβεν).

Οὕτως ἔχει ἡ ἀναγραφὴ ὁμαλῶς μέχρι τοῦ 100ου στιχ. ἐξαιρέσει εἰσπράξεών τινων, ἃς ὁ ἑκά-

στοτε ἱερεὺς λαμβάνει κατὰ τὸν τελευταῖον τῆς διαχειρίσεώς του μῆνα, ὡς ἐπιτιμὴν ὑπερημερίας παρ᾽ ἐργοληπτῶν μὴ ἐκτελεσάντων ἐγκαίρως τὴν ἀναληφθεῖσαν ἐργασίαν (πρβ. στιχ. 28, 32 κτλ.). Τῶν εἰσπραττομένων δὲ τούτων ποσῶν, ἅτινα ἐνίοτε εἰσὶν ὄντως ὑπερβολικὰ (πρβ. στιχ. 81), ἡ διάθεσις δὲν δηλοῦται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ.

Ἀπὸ τοῦ 100οῦ στιχ. ὁ μηνιαῖος ἰσολογισμός, οὕτως εἰπεῖν, ἀπορρίπτεται, ἄρχεται δὲ ἡ κατὰ πλείονας μῆνας διαδοχικῶς λῆψις καὶ ἡ κατὰ τοὺς αὐτοὺς μῆνας ἀκριβὴς κατανάλωσις τοῦ εἰλημμένου χρήματος εἰς δαπάνας ἢ δηλουμένας ἢ καὶ οὔ. (πρβ. στιχ. 106). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐντεῦθεν ἄρχεται δηλουμένη ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἱερέως καὶ ὡς ταμίου μᾶλλον ἐναργῶς. Τοὐναντίον δέ, τοῦ παρ᾽ ἑκάστῃ λήψει (κατὰ τὴν πρωτομηνίαν ἑκάστου μηνὸς) μνημονευομένου προσώπου ἡ ὑπηρεσία καθίσταται ἔτι μᾶλλον ἀδηλοτέρα, ἕνεκα τοῦ συντετμημένου τῆς φράσεως. Ἴσως δὲ, ἐπειδὴ ἕπεται τοῦτο ἐντεῦθεν ἐνιαχοῦ τῆς λέξεως «Βουλῆς» νὰ ἦνε τὸ πρόσωπον τοῦτο, τῶν ἐποπτῶν τις ἢ ἐπιμελητῶν τῆς ἑκάστοτε ἐξελεγχούσης τὰς δαπάνας βουλῆς· Ὁ τρόπος δὲ τῆς ἀναγραφῆς ἔχει οὕτω:

Λάμματα. [Στίχ. 100 καὶ ἑξ.].

Φιλοθέρσης (ἱερεὺς) κατὰ πρωτομηνίαν Γάμου	Δραχ.	3,056,5 ὀβ.	
» » » » Ἀρταμιτίου	»	70	
» » » » Πανάμου.	»	2,310	(αἰγιν.)
» » καταλλαγὴ τούτῳ »	»	130	
» » ; ; »	»	300	(ἀργολ.)
	Δραχ.	5,866,5 ὀβ.	

Δαπάναι.

Ἔλαβε Λααρχίδας . . . . . Γάμου	Δραχ.	2,870	
» » . . . . . . »	»	186,5	
Εὐτύχῳ . . . . Ἀρταμιτίου	»	70	
Λααρχίδᾳ . . . . Πανάμου	»	2,310	(αἰγιν.)
» καταλλαγὴ. . . . »	»	130	
» ; ; . . . . »	»	300	(ἀργολ.)
	Δραχ.	5,866,5 ὀβ.	

Ἀκολουθεῖ δ᾽ οὕτως ἐν ἀκριβεῖ ἰσολογισμῷ ἡ ἀναγραφὴ τῶν λημμάτων καὶ τῶν δαπανῶν μέχρι τοῦ στιχ. 123, ὁπόθεν ἄρχεται πάλιν διάφορός τις διάταξις. Οἱ ἱερεῖς δὲν παρέχουν λογοδοσίαν εὐθὺς ἅμα τῇ καταθέσει τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ὡς ταμιῶν, ἀλλὰ διαδέχονται ἀλλήλους, πρῶτον μὲν ὡς πρὸς τὰς λήψεις («λόγος λάμματος») καθ' ἕνα ἢ πλείονας μῆνας, ἀκολούθως δὲ καὶ ὡς πρὸς τὰς δαπάνας κατὰ τοὺς αὐτοὺς μῆνας. Π. χ. (στίχ. 123 καὶ ἑξ.):

Λάμματα.

Α'. Πὰρ ἱερ. Καλλικράτεος . . . . Ἀγριανίου·	Δραχ.	30
» » » . . . . Κυκλίου·	»	25
	Δραχ.	55

	Ἐπὶ ἱερ. Ἀρχελαΐδα			0
	» » Σωκράτεος			0
	» » Διονυσοδώρου			0

Β΄.	Πὰρ ἱερ. Λακρίτου	Γάμου·	Δραχ.	1,260
	» » »	Πανάμου·	»	2,352
	» » »	Κυκλίου·	»	475
	» » »	Ἀπελλαίου·	»	1,900
			Δραχ.	5,987

Γ΄.	Πὰρ ἱερ. Κλεάρεος	Ἀζοσίου·	Δραχ.	780
	» » »	Καρνείου·	»	1,840
	» » » λόγος λάμματος παντὸς		»	8,663
			Δραχ.	11,283

Δαπάναι.

Α΄.	Ἐπὶ ἱερ. Καλλικράτεος	Ἀγριανίου·	ἐφόδια	Δραχ.	30
	» » »	Κυκλίου·	ἐφόδια	»	16
	» » »		κήρυκος	»	0,1 1/2 ὀδ.
	» » »		χαρτίου	»	0,4 1/2
	» » »		ἐφόδιον	»	8
				Δραχ.	55,00

Β΄.	Ἐπὶ ἱερ. Λακρίτου	Γάμου·	Κλεομάχῳ κτλ.	Δραχ.	1,260
	» » »	Πανάμου·		»	1,260
	» » »	»		»	1,040
	» » »	»		»	3
	» » »	»		»	4
	» » »	Κυκλίου·		»	520
	» » »	Ἀπελλαίου·		»	1,300
	» » »	»		»	40
	» » »	»		»	40
	» » »	»		»	520
				Δραχ.	5,987

Γ΄.	Ἐπὶ ἱερ. Κλεάρεος	Ἀζοσίου·	Δραχ.	780
	» » »	Καρνείου·	»	520
	» » »	»	»	1,300
	» » »	»	»	20
	λόγος δαπάνης πάσης		»	8,663
			Δραχ.	11,283

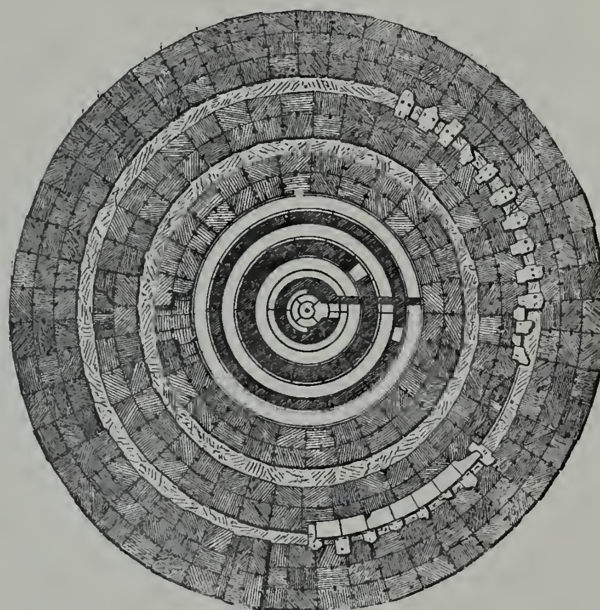
Περὶ τοῦ ἐν οἰκοδομῇ κτιρίου τῆς ἐπιγραφῆς.

Θόλος — Θυμέλη.

Ἀπὸ τῆς ἀνευρέσεως τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, ἧς τὴν ἔκδοσιν ἀνέβαλον, τὸ μὲν ἕνεκα ἀσχολιῶν ἄλλων, τὸ δὲ ἕνεκα κωλυμάτων ἀλλοίων τῆς θελήσεώς μου, γνωστὸν ἐγένετο ὅτι τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ οἰκοδόμημα, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου μνημονευόμενον καὶ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν δεκαετηρίδα ὑπὸ τοῦ κ. Καββαδία, ἀναλώμασι τῆς ἀρχ. ἑταιρίας, ἀνασκαφὲν περιφερὲς οἰκοδόμημα, τὸ ὑπὸ Πολυκλείτου (τοῦ νεωτέρου ὡς ἀρχιτέκτονος) ποιηθέν, «θόλος» δὲ καλούμενον. Ἡ ἀναγνώρισις ἦτο εὐχερής, καθόσον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιγραφῆς μνεία γίγνεται πεντεληκοῦ καὶ μέλανος λίθου, ὧν χρῆσις ἐγένετο, καθὰ αἱ ἀνασκαφαὶ ἀπέδειξαν, μόνον πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ κτιρίου τούτου. ἐξ ὅλων τῶν τοῦ ἱεροῦ. Τοῦτο δ' ἔγραψεν ἤδη καὶ ὁ κ. Foucart (Bull. de Corr. Hell. 1890 σελ. 593 καὶ ἑξ.) εἰς ὃν ἐγὼ ἔδωκα ἀντίγραφον τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπιγραφῆς [1]. Ἡ ἀσφαλεστέρα ὅμως ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ὄντως αἱ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναγεγραμμέναι οἰκοδομητικαὶ δαπάναι εἰς τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἀφορῶσι, παρέχεται ἐκ τῆς ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιγραφῆς (στίχ. 148 καὶ ἑξ.) ἀναγεγραμμένης δαπάνης πρὸς κατασκευὴν «τοῦ στρώματος τοῦ ἐν τῇ περιστάσει»· *περίστασις* δὲ εἶνε, ὡς ἤδη ὁ κ. Καββαδίας ὀρθῶς παρετήρησεν ἐν ταῖς σημειώσεσι τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσης ἐξ Ἐπιδαύρου ἐπιγραφῆς (ἔνθ. ἀνωτ. σ. 172) ἡ τὸν σηκὸν περιθέουσα στοά, τὸ μεταξὺ δηλ. τῶν κιόνων καὶ τοῦ σηκοῦ διάστημα, εἴτε ἐν ὀρθογωνίῳ οἰκοδομήματι εἴτε καὶ ἐν περιφερικῷ, ὡς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐν Ἐπιδαύρῳ.

[1] Ἄπορον μοὶ εἶνε ἀληθῶς πῶς, ἐνῷ ὁ κ. Foucart ἔγραφε τοσοῦτον εὐστόχως περὶ τοῦ οἰκοδομήματος τῆς ἐπιγραφῆς, γαλλος ἀρχιτέκτων, ὁ κ. Defrasse (Bull. de Corr. Hell. 1890 σ. 631 καὶ ἑξ.) μετὰ μακρὰν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ διατριβήν, καίπερ γινώσκων τήν τε ἐπιγραφὴν (ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐν τῷ τέλει τῆς διατριβῆς αὐτοῦ δημοσιευομένων φράσεων ταύτης) πάντως δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει δημοσιευομένην διατριβὴν τοῦ κ. Foucart, πῶς, λέγομεν, παρεπλανήθη εἰς τοσοῦτον ὥστε τὴν μὲν θόλον νὰ σχετίζῃ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Παυσανίου μνημονευομένην Κρήνην, τὴν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ δὲ ἀναφερομένην θυμέλην (= Βωμόν) νὰ ζητῇ ἀλλαχοῦ παραδόξους πλάττων ὑποθέσεις καὶ ἀλλόκοτα συμπεράσματα. Μᾶλλον ἐπισταμένη ἐξέτασις τοῦ τε περιφεροῦς οἰκοδομήματος καὶ τῆς ἐπιγραφῆς θὰ προεφύλαττε τὸν Γάλλον ἀρχιτέκτονα πλάνης τοσοῦτον προφανοῦς.

Τὸ «στρῶμα» δὲ τοῦτο τῆς περιστάσεως, καθὰ ἀναγράφεται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀπετελεῖτο ἐκ πεντήκοντα δύω σελίδων. Ἀκριβῶς δὲ ἐκ πεντήκοντα καὶ δύω ἀκτινοειδῶν διαμερισμάτων «σελίδων» (ἀνὰ δύω δηλ. μεταξὺ δύω κιόνων) ἀποτελεῖται καὶ τὸ σωζόμενον στρῶμα τῆς περιστάσεως τοῦ περιφεροῦς οἰκοδομήματος (τῆς θόλου) ἐν Ἐπιδαύρῳ, ὡς δύναταί τις νὰ ἴδῃ καὶ ἐπὶ τοῦ κατωτέρω ἀναδημοσιευομένου σχεδιαγράμματος, ὅπερ μετὰ τὴν ἀνασκαφήν, ἐκπονηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Dörpfeld, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Καββαδία ἐν τοῖς «πρακτικοῖς» τῆς ἀρχ. ἑταιρίας 1883 Πίν. Γ. 1.

Βεβαίως δὲ οὐ μόνον ἐκ τούτου ἀλλὰ καὶ ἄλλοθεν δυνατὸν ἄλλος τις, περὶ τὰ ἀρχιτεκτονικὰ ἐντριβέστερος, νὰ πορισθῇ ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα περὶ τῆς ταὐτότητος τοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ οἰκοδομήματος πρὸς τὸ ἐν Ἐπιδαύρῳ περιφερές. Διότι καὶ ἐκ τοῦ ὑλικοῦ (εἰ καὶ μέγα μέρος τῆς ἐπιγραφῆς ἀπώλετο, ἔνθα βεβαίως τὸ πλεῖστον τῆς δαπάνης τοῦ ὑλικοῦ ἀνεγράφετο) καὶ ἐκ τῆς πρὸς τοῦτο δαπάνης καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ μνημονευομένων διαφόρων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν δυνατὸν νὰ ἐξαχθῶσι συμπεράσματα χρήσιμά τε καὶ ἀποδεικτικὰ τοῦ ζητήματος.

Ἡμεῖς καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων πειθόμενοι, ὅτι τὸ διὰ τῶν ἀναγραφομένων δαπανῶν ἀνεγερθὲν οἰκοδόμημα, ἡ κατὰ Παυσανίαν «θόλος»

εἶνε, ἡ ὑπὸ τοῦ Πολυκλείτου, ὡς ἀρχιτέκτονος, οἰκοδομηθεῖσα, μεταβαίνομεν εἰς ἐξέτασιν τοῦ κτιρίου ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς χρήσεως αὐτοῦ. Ὁ Παυσανίας (ΙΙ, 27, 3) ὡς γνωστόν, ὀλίγιστα περὶ αὐτοῦ εἶπεν, ἀρκεσθείς, ὡς συνήθως, εἰς τὸ νὰ δηλώσῃ ὅτι εἶνε «θέας ἄξιον», ὅτι *ἐκαλεῖτο* «θόλος» καὶ ὅτι περιέκλειε γραφὰς τοῦ Παυσίου. Πρὸς τούτοις ὅτι ἐποιήθη ὑπὸ τοῦ Πολυκλείτου (αὐτόθι 5). Ἀλλὰ περὶ τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ καὶ τοῦ σκοποῦ δι' ὃν ἐκτίσθη, οὐδὲ λέξιν κἄν! Ἕνεκα τούτου φρονοῦμεν ἡμεῖς ὅτι ὁ Παυσανίας ἠγνόει ἴσως τοῦτο· ὅτι δὲ καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ «θόλος» δι' οὗ ἐπροίκισε τὸ οἰκοδόμημα ἐδόθη ὑπ' αὐτοῦ ἀφορῶντος εἰς τὸ σχῆμα τὸ περιφερὲς τοῦ οἰκοδομήματος (Πρβ. Ἡσύχ. λέξις «θόλος»), καὶ ὅτι ἴσως δὲν *ἐκαλεῖτο*, οὔτε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Παυσανίου, τὸ οἰκοδόμημα «θόλος»[1]. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, πιθανὸν καθ' ἡμᾶς εἶνε, ὅτι ὁ Παυσανίας ἠγνόει τὸν προορισμὸν τοῦ οἰκοδομήματος, ἄλλως, πρόδηλον εἶνε, ὅτι προκειμένου περὶ τοσοῦτον πολυτελοῦς καὶ ἀρχιτεκτονικῶς θαυμασίου ὄντως κτιρίου, δὲν θ' ἀντιπαρήρχετο οὕτω σιγῶν περὶ τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἡμῶν ὀνομάζει τὸ οἰκοδόμημα «θυμέλην» (στίχ. 106 «τὸν σηκὸν τῆς θυμέλης» στίχ. 143 «τὸ στρῶμα τῆς θυμέλης» κτλ.) «θυμελοποιοὺς» δὲ τοὺς τεχνίτας τοὺς ἐργαζομένους πρὸς οἰκοδομὴν αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ εἶνε πάντως τὸ ὄνομα τοῦ οἰκοδομήματος. Θυμέλη δὲ ἐλέγετο, ὡς γνωστόν, (ἀπὸ τῆς θυελῆς. Ἡσύχ.) ὁ βωμός. Ὅθεν οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τὸ περιφερικὸν τοῦτο κτίριον ἦτο μεγαλοπρεπὴς βωμός, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο, κατὰ τὰς πανηγύρεις αἱ θυσίαι καὶ τὰ συμπόσια. Ἴσως ὅμως ἀντείπῃ τις ὅτι τοσοῦτο μέγα κτίριον καὶ οὕτω πολυτελῶς κατεσκευασμένον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προορισθῇ εἰς βωμόν· ὑπενθυμίζομεν ὅμως αὐτῷ τὸν ἐν Περγάμῳ βωμὸν τοῦ Διός, ὅστις, οὔτε κατὰ τὸ μέγεθος οὔτε κατὰ τὸν λοιπὸν κόσμον, ὑπελείπετο τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ βωμοῦ τούτου.

Τὸ οἰκοδόμημα ἔχει, ὡς γνωστόν, κυκλικὸν (λαβυρινθῶδες οὕτως εἰπεῖν) ὑπόγαιον, ὅπερ πάντως συνεσχετίζετο πρὸς τὰς τελουμένας ἐν τῷ οἰκοδομήματι θυσίας καὶ τὰ συνδεδεμένα ταύταις μυστήρια[1]. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ μεσαίτατος κύκλος τοῦ κτιρίου, ὁ ἀπὸ τῶν κορινθιακῶν κιόνων πρὸς τὸ κέντρον, ἦτο ὑπαίθριος, δὲν ἐκαλύπτετο δὲ ὑπὸ ξυλίνης στέγης, ὡς ἐνόμισεν ὁ κ. Καββαδίας (Πρακτικὰ 1883 σελ. 50) μὴ δυνηθεὶς ἄλλως νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἔλλειψιν λιθίνης στέγης κατὰ τὸ κέντρον. (Πρβλ. σχεδ. Πρακτ. 1883 Πίν. Γ. 6). Ἐξ ἄλλου δὲ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἡμῶν μνημονεύει μόνον «στέγασιν τῆς περιστάσεως» (στίχ. 41). Ἐὰν δὲ μὴ εἶχεν ὄντως οὕτω τὸ πρᾶγμα, πῶς θὰ ἐφωτίζετο ὁ σηκός, ὁ περικλείων ἐσωτερικῶς στοὰν καὶ λαβυρινθῶδες ὑπόγαιον; Ἄλλως τε καὶ νοητὸν εἶνε καὶ φυσικόν, προκειμένου περὶ οἰκοδομήματος ἐν ᾧ ἐτελοῦντο θυσίαι, ὅτι τοῦτο ἔδει νὰ εἶνε, ἐὰν μὴ ἅπαν, κατὰ τὸ κέντρον τοὐλάχιστον ὑπαίθριον.

Ὡς πρὸς τὸν προορισμὸν δὲ τοῦτον τοῦ κτιρίου δυνατὸν νὰ ἀντείπῃ τις μόνον τὸ ἑξῆς· ὅτι ἐξ ὅσων λέγει περὶ τούτου ὁ Παυσανίας, τὸ οἰκοδόμημα ἐκοσμεῖτο ἐσωτερικῶς διὰ γραφῶν καὶ δὴ ἐπισήμου ζωγράφου, τοῦ Παυσίου, θαυμασιωτάτων δὲ τὴν ἐκτέλεσιν, καὶ ὅτι, φυσικῶς, ἡ τοιαύτη διακόσμησις ἥκιστα ἂν ἥρμοζεν εἰς οἰκοδόμημα προωρισμένον εἰς θυσίας, ὧν ἡ τέλεσις θὰ ἐπηρέαζε ταύταις. Ἀλλὰ πρῶτον τίς γινώσκει ὅτι αἱ γραφαὶ αὗται, αἵτινες πάντως ἐκόσμουν τὸν τοῖχον τοῦ σηκοῦ, ἦσαν ἐσωτερικῶς καὶ οὐχὶ ἐξωτερικῶς, ὑπὸ τὴν περίστασιν τῶν δωρικῶν κιόνων; Ὁ Παυσανίας λέγει ἁπλῶς «ἐν αὐτῷ δὲ» κτλ. Ἀλλ' ἄρα ἐὰν ὑπῆρχον αὗται ἐξωτερικῶς τοῦ σηκοῦ δὲν θὰ ἐδύνατο ὁ Παυσανίας νὰ εἴπῃ «ἐν αὐτῷ» δηλ. ἐντὸς τοῦ οἰκοδομήματος; Ἀλλ' ἔστω· ὑπῆρχον ἐσωτερικῶς. Τίς ἡ βλάβη τούτων, ἀφ' οὗ τὸ οἰκοδόμημα ἦτο ὑπαίθριον κατὰ τὸ μέσον, ἐχωρίζετο δὲ ὁ σηκὸς ἀπὸ τοῦ κέντρου, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο αἱ θυσίαι, διὰ στοᾶς ἱκανῶς εὐρείας; Ἐξ ἄλλου δὲ ἀναμφίβολον εἶνε ὅτι δὲν ἐτελοῦντο καθ' ἑκάστην θυσίαι ἐν τῷ βωμῷ τούτῳ, ἀλλ' ἐκτάκτως, κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτάς, διότι γνωστὸν εἶνε ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἱερῷ πρὸς τοῦτο καὶ ἕτεροι μικροὶ βωμοί[2].

[1] Ἐκτὸς μόνον ἐὰν «θόλος» ἐκαλεῖτο μεταγενεστέρως ἡ θυμέλη. Γνωστὸν δὲ ὅτι καὶ ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε πλησίον τοῦ Βουλευτηρίου «θόλος» ἐν ᾧ οἱ πρυτάνεις ἐποίουν θυσίας (Παυσ. 1. 5). Ἀλλὰ τοῦτο ἄλλοθεν οὐδαμῶς γνωστόν.

[1] Παρβ. καὶ τὰ ἐν Ἀθήναις τελούμενα μυστήρια εἰς τιμὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ. (Girard, l'Asklépieion d'Athènes σ. 40).

[2] Πρβ. σχέδιον τοπογρ. ἐν Πρακτ. ἔ. ἀ.

Σημειωτέον δὲ πρὸς τούτοις ὅτι καὶ αἱ γραφαὶ τοῦ Παυσίου «Ἔρως ἀφεικὼς βέλη καὶ τόξον, λύραν δὲ ἀντ' αὐτῶν ἀράμενος φέρει» καὶ «Μέθη ἐξ ὑαλίνης φιάλης πίνουσα» δὲν εἶνε ἴσως ὅλως ἄσχετοι πρὸς τὸν προορισμὸν τοῦ οἰκοδομήματος, ἐν ᾧ οὐχὶ σπανίως ἴσως αἱ θυσίαι ἐτελοῦντο τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ λυροφόρου Ἔρωτος καὶ τῆς Μέθης.

Χρονολογία τῆς ἐπιγραφῆς.

Ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ὀλίγιστα ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν. Ἔχοντες εὐτυχῶς βεβαίαν σχεδὸν χρονολογίαν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ κτιρίου, τὴν τοῦ Πολυκλείτου τοῦ νεωτέρου, (διότι ἀποκλείεται ὑπὸ λόγων πλειόνων τοῦ ἑνὸς ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀντικαταστάσεως τούτου ὑπὸ τοῦ παλαιοτέρου[1] ὅστις, περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσας δὲν θὰ ἐφαντάζετο κἂν ἔργα, οἷα ἡ θυμέλη αὕτη! ἔχομεν ἅμα καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐπιγραφῆς. Οὐδεὶς δὲ ὑπάρχει λόγος ν' ἀμφισβητηθῇ ἡ ἀλήθεια τῆς παραδόσεως περὶ τῆς συμμετοχῆς τοῦ Πολυκλείτου εἰς τὴν οἰκοδομήν. Ἄλλως καὶ ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς καὶ ἐκ τῶν ἐν χρήσει διαλεκτικῶν τύπων, πιστοῦται τὸ ἀληθὲς ταύτης. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ ἐπιγραφὴ ἡμῶν (ἑπομένως καὶ ἡ θυμέλη) ἀνακτέα εἶνε εἰς τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς Δ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. (Πρβλ. καὶ Foucart ἔνθ. ἀνωτ.).

Παρατηρήσεις ἐν τῇ ἐπιγραφῇ (Πλευρὰ Β').

Στίχ. 13. Τὸ πρὸ τοῦ «Σελεγγὶς» (περὶ οὗ ἰδ. σημ. στιχ. 19) ὄνομα, ὡς καὶ τὸ ἐν τῷ τέλει τοῦ ἑπομένου στίχου δὲν συμπληροῦνται ἐξ ἀναλόγων ἐν τῇ ἐπιγραφῇ.

Στίχ. 15. Ἀκαταγώνιστος εἰς συμπλήρωσιν εἶνε ἡ πρὸ τοῦ «Χαρικλείδᾳ» λέξις, ἧς ἐλλείπουσι τέσσαρα μόνον γράμματα. Εἶνε δὲ καθαρῶς κεχαραγμένα τὰ σῳζόμενα, μὴ ἐπιδεχόμενα ἄλλην ἀνάγνωσιν εἰμὴ μόνον ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον ψηφίον, τὸ ὁποῖον δυνατὸν νὰ εἶνε καὶ Α, καὶ ὡς πρὸς τὸ προτελευταῖον, ὅπερ δυνατὸν νὰ εἶνε Θ. Τὸ ἐξηλειμμένον ἐν ἀρχῇ γράμμα ἴσως εἶνε Δ. Ἀλλὰ καὶ οὕτω μένει ἡ λέξις ἀκατάληπτος.

[1] Ἀναμφιβόλως σφάλλεται ὁ Brunn (Geschichte der gr. Künstler, t. I, σελ. 152) ἀποδίδων τὰ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἔργα τοῦ Πολυκλείτου εἰς τὸν ἀρχαιότερον τῶν δύο.

Στίχ. 15. Συνεπληρώσαμεν τὸ τελευταῖον ἐν τῷ στίχῳ ὄνομα ἐκ στίχ. 148.

Στίχ. 15. Περίεργον ἐνταῦθα εἶνε ὅτι τὸ ἐφοδίον ἐς Ἀθήνας ἀνέρχεται εἰς δρχ. 20, ἐνῷ συνήθως τοῦτο εἶνε 8 δραχμαὶ (στίχ. 23), ἢ 10 (στίχ. 138), εἰς τὰ αὐτὰ δὲ πρόσωπα δίδοται ἀλλαχοῦ τὸ ποσὸν τοῦτο διὰ τὸ αὐτὸ ταξείδιον (στίχ. 47).

Στίχ. 17. «Δέκατα τῶν λίθων» κτλ. ἐν στίχῳ δὲ 27 καὶ 53 πεντηκοστὰ κτλ. Ἐπληρώνετο, φαίνεται, τὸ δέκατον καὶ πεντηκοστὸν ὡς φόρος κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ μαρμάρου ἐκ Πειραιῶς, ὅπως καὶ διὰ τὰ ἄλλα ἐμπορεύματα. Ἀλλὰ διατὶ τάχα ἐδῶ μὲν τὸ δέκατον ἐκεῖ δὲ τὸ πεντηκοστόν; Ὑπεθέσαμεν ὅτι ἐλαττοῦται ὁ φόρος ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ τοῦ ἐξαγομένου λίθου. Ἀλλ' ἐνῷ κατὰ τὴν πληρωμὴν μὲν τοῦ δεκάτου ὁ φόρος ἀνέρχεται εἰς 426 δρχ. ἀναλογῶν εἰς πληρωμὴν ἀγορᾶς 4,260 δρχ. κατὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ 50ου εἰς 60 καὶ 120 ἀναλογῶν εἰς ἀγορὰν 3,000 καὶ 6,000 δρχ., ὥστε ἀνεξήγητος εἶνε ἡ διαφορὰ αὕτη. (Πρβλ. Foucart Bull. de Corr. Hell. 1890 σελ. 593 σημ. 1).

Στίχ. 18. Ἐφόδ⌐α· γέγραπται Γ ἀντὶ Ι. Τοιαῦτα δὲ λάθη καὶ ἄλλα ἐν τῇ ἐπιγραφῇ.

Στίχ. 19. «Δαμοκρίνης *Πολιτάδος*» (ἰδ. καὶ στίχ. 28, 87). Τὰ εἰς γενικὴν θηλυκοῦ γένους ἢ καὶ ὀνομαστικὴν ἀπαντῶντα ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ὀνόματα ἐν ἀρχῇ ἑκάστου μηνὸς καὶ κατὰ τὴν λῆψιν τοῦ καταναλωτέου ποσοῦ εἰσίν, ἢ ὀνόματα φυλῶν ἢ τοπικῶν διαμερισμάτων. Πιθανώτερον δὲ τὸ δεύτερον, οὐ μόνον ἕνεκα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τούτων (περὶ τὰ τεσσαράκοντα ἐν τῇ σῳζομένῃ ἐπιγραφῇ) ἀλλὰ καὶ διότι μεταξὺ τούτων ὑπάρχει λ.χ. Μεσογαὶς (131) Βουνφὰ (82,90) Οἰσείας ὕπερθεν καὶ Οἰσείας ἔνερθεν (38,125) κτλ. Εἶνε δὲ οὕτως εἰπεῖν δημοτικὰ τῶν πρὸ αὐτῶν ἀναγεγραμμένων ὀνομάτων τῶν ἐποπτῶν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, τῶν δαπανῶν ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐργασιῶν. Γεγραμμένα δ' εἰσίν, ὡς εἴπομεν, ἢ κατὰ γενικὴν θηλ. ἢ καὶ κατ' ὀνομαστικήν. Π. χ. Ἀριστόδαμος Ἐριλαΐδος (71) Νικήτας Ἐριλαΐδος (88) ἀλλὰ καὶ Φιλόξενος Ἐριλαῒς (110 καὶ 129) οὕτω Σελεγγὶς (13, 104) ἀλλὰ καὶ Σελεγεΐδος (51). Ναυφηὶς (130) ἀλλὰ καὶ Ναυφεΐδος (61 καὶ 94). Καὶ Δεξελίδος δὲ (42) ἀλλὰ καὶ Δεξελιὰς (59) ὁμοίως Παγασίνα (102) καὶ Παγασὶς (126). Συνη-

θέστερα δὲ εἶνε τὰ βαρυτονούμενα· οἷον, Ἀφυλωνιὰς (20, 53, 63) Πολιτὰς (Πολιτάδος 19, 28, 87) Πιεριὰς (45, 76) Τειχιὰς (93) Μυσιὰς (111) Σινιὰς (109, 115, 117) ἀλλὰ καὶ τὰ Μεσογαὶς (131) καὶ Λασιηὶς (132) καὶ Κωλεὶς (121) κτλ.

Στίχ. 19. Ἐγκαύσιος γραμμάτων· πρβλ. C.I.A I 234 καὶ ἀλλαχοῦ.

Στίχ. 21. Ἐκ λατομίας εἰς Κεγχρέας· ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τοῦ κορινθίου πωρίνου λίθου, δι' οὗ κατεσκευάσθη τὸ κρηπίδωμα τοῦ οἰκοδομήματος. Ἐκ τοῦ λίθου τούτου κατεσκευάσθη καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ (πρβλ. Καββ. ἐπιγρ. ἐξ Ἐπιδ. Ἐφημ. Ἀρχ. ἔ. ἀ.).

Στίχ. 26. Ἐγδοτέροι· ὅπως ἀνωτέρω: ἐγ λατομίας. (Πρβ. Le Bas-Foucart 194 a).

Στίχ. 27. Παρκαλίσιος· ἡ λέξις ἀπαντᾷ τρὶς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ (44, 66), δὶς μὲν ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως παρὰ καὶ ἅπαξ μετὰ τῆς προθέσεως ἐς. Καὶ δὶς μὲν ἐν ὁμοίᾳ φράσει:

« Κλεονίκῳ παρκαλίσιος τῶν λίθων ἐπὶ λιμένι »

« Γλαύκῳ παρκαλίσιος τῶν λίθων ἐπὶ λιμένι »

ἅπαξ δὲ ἐν παρεμφερεῖ:

«Μολοσσῷ ἐσκαλίσιος ἐμ Πιραιεῖ ἐπὶ τὰν ἄνθεσιν». Καὶ κατὰ τὰς τρεῖς περιπτώσεις ἡ λέξις σημαίνει τι γιγνόμενον ἐν λιμένι, πληρώνεται δὲ ἡ δηλουμένη διὰ τῆς λέξεως ἐργασία λίαν διαφόρως, ἤτοι ἀντὶ 2 δρχ., ἀντὶ 16 καὶ 3 ὀβ. καὶ ἀντὶ 70! Ἐπειδὴ δὲ ἡ λέξις δηλοῖ ἅμα καὶ ἐργασίαν σχετιζομένην πρὸς τὴν μεταφορὰν λίθων, συμπεραίνομεν ὅτι ἡ λ. παράγεται ἐκ τοῦ ῥήματος καλινδέω (=κυλινδέω) ἐξ οὗ καὶ καλίνδησις (=κάλινσις= κάλισις) σημαίνει δὲ τὴν κύλισιν τῶν λίθων ἢ ἀπὸ τοῦ λιμένος εἰς τὰ πλοῖα ἢ τἀνάπαλιν. Ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως *διὰ* «διακαλίσιος» καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἐπιγραφῇ ἐκ Τροιζῆνος (Le Bas-Foucart 159 h) μείνασα ἀνεξήγητος.

Στίχ. 29. ἀπήνικε· πρβλ. «ἀνήνικε» ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Τροιζῆνος δημοσιευθείσῃ ὑπὸ Μυλωνᾶ ἐν Bull. de Corr. Hell. 1886 σελ. 136 καὶ ἑξ. Σημ. στιχ. 12, ἔνθα συνειλεγμένα εἰσὶ σχετικὰ παραδείγματα.

Στίχ. 32. «τυλώσιος»· ἡ λέξις ἐν τῇ τεκτονικῇ αὐτῆς ἐνταῦθα σημασίᾳ μοὶ εἶνε ἄγνωστος. Ἴσως σημαίνει τὴν διὰ τριβῆς λείανσιν ἢ κύρτωσιν (καθόσον τὸ οἰκοδόμημα ἦτο στρογγύλον) τῆς κρηπῖδος.

Στίχ. 32. Μετὰ τὸ «ἀπήνικε» ὑπάρχει κενὸς χῶρος δύο γραμμάτων ἀποξεσθέντων.

Στίχ. 34. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐργατῶν εἶνε Ἐπιδαύριος· πάντες ξένοι, οἱ πλεῖστοι δὲ Ἀργεῖοι.

Στίχ. 38. Κατάλογος· γέγραπται μὲ δύω λ. Τοιαῦτα λάθη καὶ ἄλλα ἐν τῇ ἐπιγραφῇ πρβ. στίχ. 41 «στεγάσσιος» στίχ. 42 Καλλλιστράτῳ στίχ. 33 λᾶμα κ. ἄλ.

Στίχ. 38. «Μενεκλείδας ἔνερθεν Οἰσείαθεν» ἴδ. στίχ 125 «Κλείδικος Οἰσείας ὕπερθεν» ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι τὸ «Οἰσείας» εἶνε τόπου τινὸς ἢ δήμου ὄνομα. Παράδοξον εἶνε μόνον διατὶ ἐγράφη ἐπιρρηματικῶς «ἔνερθεν οἰσείαθεν» καὶ οὐχὶ ὅπως ἐν στίχ. 125 ὕπερθεν Οἰσείας.

Στίχ. 41. Ἄπορον εἶνε διατὶ τῷ Σωσθένει δίδονται 4 δρχ. καὶ 3 ὀβολ. διὰ τὴν στέγασιν τῆς περιστάσεως! Εἶνε ἆρα τοῦτο τὸ ἡμερομίσθιον αὐτοῦ; Ἀλλὰ γνωρίζομεν ἐκ τῆς προμνημονευθείσης ἐξ Ἐπιδαύρου ἐπιγραφῆς (Ἀρχ. Ἐφημ. 1886 Σημ. στίχ. 15) ὅτι ὁ ἀρχιτέκτων ἐλάμβανε δρχ. μίαν μόνον ἡμερομίσθιον, εἰς ἁπλοῦν δὲ ἐργάτην δὲν θὰ ἐδίδετο τὸ τετραπλάσιον — ἐπίσης ὅμως ἀδύνατον εἶνε νὰ τῷ ἐδόθη τὸ ποσὸν τοῦτο δι' ὅλην τὴν στέγασιν, ἀλλ' οὔτε κἂν καὶ δι' ἑνὸς μηνὸς ἀμοιβήν. Πιθανῶς μέρος τῆς πληρωμῆς του ἐπὶ λογαριασμῷ.

Στίχ. 48. Ἐνταῦθα τὸ σημεῖον τὸ δηλοῦν τὸν ὀβολὸν εἶνε δηλωτικὸν τῆς μονάδος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν λίθων εἶνε 71. Ὑπερβολικὸν δ' εἶνε τὸ ποσὸν τὸ δαπανηθὲν διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν λίθων τούτων ἀπὸ τοῦ λιμένος εἰς τὸ ἱερόν· 1775 δρχ.!

Στίχ. 50. Δυσχερὴς ἡ συμπλήρωσις τοῦ ὀνόματος ἐν τῷ τέλει τοῦ στίχου εἰ καὶ ἐλλείπουσι τούτου δύω μόνον γράμματα.

Στίχ. 56. Δαμοφάνης Τελεσίας· ἀντὶ Τελεσίᾳ, πρβλ. καὶ στίχ. 57 καὶ 68. Ἀλλ' εὐθὺς κατωτέρω στίχ. 69 τὸ ὀρθόν: Πολυκλῆς Καλλίᾳ.

Στίχ. 56. Μολοσσοῦ (ἴδ. στίχ. 65).

Στίχ. 56. ἐνς Πιραιέα· πρβλ. στίχ. 21 ἐνς Κεγχρέας. στίχ. 60 ἐν Ἀθάνανς.

Στίχ. 57. Λίαν ὑπερβολικὸν τὸ ποσὸν ὅπερ ἀπέτισεν ὁ Μολοσσὸς ἕνεκεν ὑπερημερίας τῆς τομῆς καὶ μεταφορᾶς τῶν λίθων εἰς Πειραιᾶ, 4,320 δρ.! Καὶ δέον νὰ ἔχῃ τις ὑπ' ὄψει ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο

ἀναλογεῖ πρὸς τὸ ἑξαπλοῦν καὶ ἑπταπλοῦν τῆς σημερινῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος (ἴδ. Foucart ἔ. ἀ.). Τίς δὲ ὁ Ἀριστομήδης οὗτος, εἰς ὃν ἐπληρώθη καὶ ἐφόδιον εἰς Ἀθήνας (στίχ. 54); εἰσπράκτωρ τις;

Στίχ. 61. Δεζμῶν· ἐνῷ στίχ. 46 δεσμῶν.

Στίχ. 72. τοῦ παρδείγματος· πρβ. καὶ στίχ. 78 τῶν δεδοκιμασμένων, καὶ ἐπιγρ. ἐξ Ἐπιδ. (Ἀρχ. Ἐφημ. ἔ. ἀ. στίχ. 256). Πρόκειται πάντως περὶ τῶν ὑποδειγμάτων, εἰς ἃ ἀνήκει καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Καββαδία ἀνευρεθὲν καὶ δημοσιευθὲν (Ἀρχ. Ἐφημ. 1885 II. 10) κορινθιακὸν κιονόκρανον.

Στίχ. 75. «ἐν τοῖς σταθμοῖν καὶ καταλοβεῦσι» πρβλ. καὶ στίχ. 78 «ἐν τοῖς καταλοβεῦσι καὶ ὑπερθύρῳ» καὶ στίχ. 86 «τῶν ἐν τῷ ὑπερθύρῳ καὶ καταλοβεῖ». Τί σημαίνει ἡ λέξις «καταλοβεύς» δὲν εἶνε δύσκολον ἴσως νὰ νοήσῃ τις ἐνταῦθα προκειμένου περὶ τῶν καταγλυμμάτων ἢ ἐγγλυμμάτων τῆς θύρας, ἧς μνημονεύονται οἱ σταθμοὶ (=παραστάδες) καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Πάντως εἶνε τὸ πλαίσιον, οὕτως εἰπεῖν, τῶν παραστάδων ἑκατέρωθεν καὶ ἄνωθεν τοῦ ὑπερθύρου.

Γέγραπται δὲ ἐν στίχ. 86 εἰς ἑνικὸν ἀριθμόν, διότι πιθανῶς ὕπερθεν μόνον ἦτο ἔτι ἀκατέργαστος ὁ καταλοβεύς. Ἡ λέξις ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἐπιγραφῇ τινι ἐκ Κρήτης, δημοσιευθείσῃ ὑπὸ Halbherr (Museo Italiano III σελ. 617). Τὴν σημασίαν τῆς λέξεως πειρᾶται νὰ ἑρμηνεύσῃ, κατὰ παράκλησιν τοῦ ἐκδότου, ὁ Fabricius· ἀληθῶς δὲ ἐπιτυχῆ ἑρμηνείαν τῆς λέξεως παρέχει διά τε σχεδιαγράμματος καὶ λόγου. Ὁ ὅρος ὅμως ἐκεῖ ἔχει εὐρυτέραν καί πως διάφορον σημασίαν ἢ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἡμῶν.

Στίχ. 79. τῶν παρ Φυλίου· πραβ. στίχ. 5.

Στίχ. 81. Σινιάδος· πρβ. στίχ. 107, 115, 117. Παρελείφθη ἐνταῦθα, πάντως ἐκ παραδρομῆς τοῦ χαράκτου, τὸ ὄνομα τοῦ λήπτορος, ὅπερ ἕπεται πάντοτε τοῦ «κατάλογος» καὶ προηγεῖται τοῦ δημοτικοῦ.

Στίχ. 88. Συνεπληρώσαμεν «τύπων» εἰ καὶ τὸ δεύτερον γράμμα εἶνε Ι, διότι ἀδύνατος φαίνεται ἄλλη λέξις.

Στίχ. 92. Ἐνταῦθα «ἀπηνίχθη» ἀντὶ τοῦ συνήθους «ἀπήνικε» διότι λείπει τὸ δι' οὗ ἡ ἐπιτιμὴ πρόσωπον· παρελείφθη δὲ νὰ δηλωθῇ καὶ ὁ λόγος τῆς ἐπιτιμῆς.

Στίχ. 92. «Ἀττικά·». Βεβαίως ἐνταῦθα ἀντὶ νὰ γραφῇ «ἀττικοῦ» ἐγράφη «ἀττικά» = δραχμὴ ἀττικὴ μία.

Στίχ. 97. Στίακι· τίς ὁ Στίαξ οὗτος; ἱερεὺς τάχα;

Στίχ. 100. Ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ δαπάνη διὰ τὴν κτίσιν τοῦ οἰκοδομήματος. Μέχρι τοῦ στίχου τούτου ἀναγεγραμμέναι εἰσὶν αἱ προκαταρκτικαί, οὕτως εἰπεῖν, δαπάναι, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν προμήθειαν τοῦ ὑλικοῦ καὶ ἐν γένει τὴν προπαρασκευήν.

Στίχ. 101. Ἐὰν ἡ λέξις κατάλογος, ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν τοῖς ἑπομένοις, ἀνήκῃ εἰς τὸ «Βουλᾶς» ἢ εἰς τὸ «Γάμου» εἶνε ζήτημα. Ἡμεῖς ἀπεδώκαμεν ταύτην διὰ στίξεως εἰς τὸν μῆνα λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὸ μέχρι τοῦ 100ου στίχ. κείμενον.

Στίχ. 103. Δύσκολος ἡ συμπλήρωσις τῆς πρώτης τοῦ στίχου λέξεως, ἥτις εἶνε ὄνομα τῶν δημοτικῶν ἢ τῶν φυλῶν. Τὸ πρῶτον ψηφίον δυνατὸν νὰ εἶνε Μ ἢ Π, ἀλλὰ τότε τὸ ἕτερον τῶν Λ θὰ εἶνε Α ἐφθαρμένον.

Στίχ. 106. «εἰς τὸς σακὸν» καθ' ἕλξιν ἀντὶ εἰς τὸν κτλ.

Στίχ. 111. Ἡ «καταξύλωσις» βεβαίως σημαίνει τὴν προμήθειαν τοῦ ἐκ ξύλου ὑλικοῦ, τοῦ *κατὰ* τὴν οἰκοδομὴν χρησιμεύσαντος.

Στίχ. 113. Τί σημαίνει ἐνταῦθα τὸ «καὶ τριάκοντα ἑπτὰ» μετὰ τὸ «τάλαντα ἓξ» ἄδηλον. Πιθανὸν νὰ ὑπονοῆται μικρότερόν τι βάρος τοῦ ταλάντου. Ἐπίσης ἄδηλον εἶνε τί σημαίνει τὸ ἐπιγεγραμμένον Τ μετὰ τὸν ἀριθμόν.

Στίχ. 114. Ἐνταῦθα Λαρχίδᾳ ἀντὶ Λααρχίδᾳ (105, 107, 113).

Κατὰ τὰ ποσὰ δὲ ἅτινα ἔλαβεν οὗτος διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σηκοῦ, εἰς οἰκοδομὴν τούτου (ἀφαιρέσει, ἐννοεῖται, τοῦ ὑλικοῦ) ἐδαπανήθησαν 8,895 δρχ. καὶ 5 ὀβολοί.

Στίχ. 117. ἐγγροφᾶς καὶ στίχ. 121 ἀγγροφᾶς καὶ στίχ. 140 συγγροφοὺς ἴδ. Meyer Gr. Gram. σελ. 27 καὶ Schneidewin Philol. 9, 588.

Στίχ. 131. Συνεπληρώσαμεν οὕτω τὸν ἐλλείποντα ἀριθμόν, προκύψαντα ἐκ τοῦ ἀθροίσματος τῶν λοιπῶν λημμάτων (ἴδε σελίδα 87-88), εἰ καὶ ὁ ἀποτετριμμένος χῶρος τῶν ἀριθμῶν τούτων ἐπὶ τῆς πλακὸς δὲν ἐξαρκεῖ ἀληθῶς εἰς ἀναγραφὴν τοῦ ἀριθμοῦ ὁλοκλήρου. Καὶ ὅμως ὁ ἐλλείπων ἀριθμὸς ἔδει πάντως νὰ ἦνε ὁ 475!

Στίχ. 140. Ἄξιον περιεργίας εἶνε τὸ ποσὸν τὸ δοθὲν εἰς ἀγορὰν χαρτίου· 4 $^1/_2$ ὀβολοί!

Στίχ. 144. Σελίδας· ἴδ. ἀνωτέρω τὰ περὶ τούτου.

Στίχ. 149. Περίεργον εἶνε ὅτι ἐπληρώνετο εἰς τοὺς ἐργάτας σιτηρέσιον!

Στίχ. 152. Ἡ ὀφειλὴ τῶν 40 δρχ. διότι ἔλαβον ἀνωτέρω (στίχ. 146) 1260 δρχ. ἀντὶ 3000 κατὰ τὴν συμφωνίαν. Ἡ κράτησις δὲ αὕτη ἦτο πιθανῶς εἶδος ἐγγυήσεως διὰ τὸ τέλειον τῆς ἐργασίας.

Στίχ. 158. «ἐγγροφᾶς εἰς τὰν στάλαν» ὡς καὶ ἀνωτέρω 117, 121 — εἶνε ἡ δαπάνη διὰ τὴν καταγραφὴν τούτων εἰς τὴν στήλην.

Πλευρὰ Α΄.

Ἄνω μέρος.

Ἐκ τῶν λειψάνων τῆς ἐπὶ τῆς πλευρᾶς Α΄ ἐπιγραφῆς μανθάνομεν τὰ ὀνόματα δύω ἔτι ἱερέων, τοῦ Λυσικράτους καὶ Δαμοκρίτου.

Στίχ. 7. Δυσχερεστάτη ἡ συμπλήρωσις τῶν ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ.

Στίχ. 8. Ἐνταῦθα δηλοῦται βεβαίως ὁ ἀριθμὸς τῶν λίθων.

Κάτω μέρος.

Στίχ. 3. Κορινθίας πέτρας· ἴδ. Πλευρ. Β΄ στίχ. 21 Σημ.

Στίχ. 4. Οἱ αὐτοὶ ἐργάται οἱ καὶ ἐν τῇ πλευρᾷ Β΄. Ἡ συμπλήρωσις τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐν τῷ τέλει τοῦ στίχου καὶ τῇ ἀρχῇ τοῦ ἑπομένου εἶνε δυσχερής.

Στίχ. 5. Ἀτθικῷ· μόνον ἐνταῦθα οὕτω.

Στίχ. 11. «ἐπιξοὰ τᾶς στοιβᾶς»· εἶνε ἀκατάληπτον. Πρβλ. διὰ τὴν λ. «στοιβᾶς» ἐπιγ. ἐξ Ἐπιδ. (Ἀρχ. Ἐφημ. 1886 στίχ. 3 Σημ. Καββαδία).

Ἡ συνέχεια τῆς ἐπιγραφῆς εἶνε ἐντεῦθεν ἐντελῶς ἐξηλειμμένη, ἄγνωστον δὲ ἐὰν ὑπῆρχον καὶ ἕτεροι στίχοι μέχρι τοῦ τέλους τῆς πλακὸς καὶ πόσοι.

Β. Στάης

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

(Συνέχεια[1].)

61

. . . . . . ϲ / Ν Τ Ο Σ Ο Ν Η Τ Ο . Ο Σ . . . .
. . . Ο Ν Τ Ο Σ Δ Ε Α Ρ Χ Ι Π Π . . .
. . Ο Ξ Ε Ν Ε Λ Ε Υ Σ . . . Ω Ν . . . .
. . Ι Α Θ Η Ν Α Ι Ο . Σ . . . .
. Κ Η . Τ Υ Χ Η . . . . Θ Ι . . . . Ρ . . . . .
. Ι Ε . Ι Η Μ . . . . Σ . Ν . . . .
. . . . Δ Η Ο . . . . Ε Λ Ε Υ Σ . Π Ρ . . .
. Ι Φ Ε Ι Ν Ε Ν . . . . Η Φ Ι Σ . . . .
. Μ . Α Ν Ο Ν Τ Α Δ . Ρ Ε Α Ν Ο . . Ε Ι . . . .
. Η Κ Ε Ν Τ Η Ν Π Ο . . Ν Ξ Ε Ν Ο Κ Λ Η . . . .
Ε Ρ . Τ Ε Τ Ο Ι Ε Ρ Ο Ν Τ Ο Ι Ν Θ Ε Ο Ι Ν . . .
Μ Υ Σ Τ Η Ρ . . . . Π Ι Μ Ε Λ Η Τ Η Σ Χ Ε Ι Ρ .
Τ Ο Ν Η Θ Ε . . . . . Ε Β Ω Σ Κ Α . . . .
Κ Α Ι Φ Ι Λ Ο Τ Ι Μ . Σ Τ Α Ε Ν Τ . . . .
Ι Σ Ε Π Ρ Α Ξ Ε Ν . Α Ι Ο . . Σ Τ . Ι Ε Ρ Α Α Σ
Φ Α Λ Ω Σ Κ Α Ι Κ Α Λ Ω . . . . Ε . Η Τ Α . Κ Α
Ι Η Π Α Ν Η Γ Υ Ρ Ι . . . . Ε . . . Φ Ι . Ν Ο .
Μ Ε Ν Ω Ν . Λ Λ Η Ν . . . . . . Σ . Ν Α Δ Ε Κ Α
Ι Ε Ι Σ Τ Ο Ι Ε Ρ Ο Ν . . . Ο Ι Τ Ο Π Ρ Ο Α Σ Τ
Ι Ο Ν Ο Ι Κ Ο Υ Ν . Ε . . . . Ο Ι Γ Ε Ω . Γ Ο Ι
Σ Ω Ι Ζ Ω Ν Τ Α Ι Γ Ε . . . . Ν . Ι Θ . Ν Η Ν Κ
Α Τ Α Σ Κ Ε Υ Α Ζ Ε Ι . . . . . . Τ Ο . Χ Ρ Η Μ
Α Τ Α . . . Α Ν Α Λ Ι . . . . Κ Α Ι Δ . Μ Ο Σ Ι
Α Δ Ι Α Χ Ε Ι Ρ Η Σ Α Σ Λ Ι . Μ Α Τ Α Π Ρ Ο Τ Ε
Ρ Ο Ν Τ Ε Κ Α Ι Ν Υ Ν Ε Π . Δ Ι Κ Α Ι Ο Σ Υ Ν Ε
Ι Σ Τ Ε Φ Α Ν Ο Υ Τ Α Ι . . Ι Ε Π Ι Τ Α Ι Σ Λ Ε
Ι Τ Ο Υ Ρ Γ Ι Α Ι Σ Ε Ξ . . . .
. Μ Ο Σ . . . .
. . . .

Δημαρχ]οῦ[ν]τος Ὀνήτο[ρ]ος
ἄρχ]οντος δὲ Ἀρχίππ(ου
ἔδ]οξεν Ἐλευσ[ινί]ω[ν τῶι Δήμωι
κα]ὶ Ἀθηναίο[ι]ς [τοῖς ἐν τῆι φυλ-
α]κῆ[ι. Τύ]χη[ι ἀγα]θ[ῆι]. . . ρ. . . . .
Εὐ]θ[υδ]ήμ[ου Ἐλευ]σ[ί]ν[ιος εἶπεν.
Ἐπει]δὴ ὁ [νόμος κ]ελεύε[ι] πρ[οσγ-
ρά]φειν ἐν [τῶι ψ]ηφίσ[ματι τὸν λ-
α]μ[β]άνοντα [δω]ρεὰν ὅ[τι] ε[ὐεργέ-
τ]ηκεν τὴν πό[λι]ν, Ξενοκλῆ[ς δὲ π-
ερ[ί] τε τὸ ἱερὸν τοῖν θεοῖν [καὶ
μυστηρ[ίων ἐ]πιμελητὴ[ς] χειρ[ο-

[1] Ἴδε Ἐφημ. Ἀρχ. 1890, σελ. 117 καὶ ἑξ.

τονηθε[ὶς εὐσ]εβῶς κα[ὶ. . . . . .
καὶ φιλοτίμ[ω]ς τὰ ἐν τ[οῖς ἱερο-
ῖς ἔπραξεν [κ]αὶ ὅ[πω]ς τ[α] ἱερὰ ἀσ-
φαλῶς καὶ κα[λ]ῶ[ς. . .] ε[.] ητα[ι] κα-
ὶ ἡ πανήγυρι[ς τῶν] ε[ἰσα]φι[κ]νο[υ-
μένων [ἑ]λλή[νων Ἐλευ]σ[ῖ]νάδε κα-
ὶ εἰς τὸ ἱερὸ[ν καὶ] οἱ τὸ προάστ-
ιον οἰκοῦν[τ]ε[ς καὶ] οἱ γεω[ρ]γοὶ
σώιζωνται, γ[έφυρα]ν [λ]ιθ[ίν]ην κ-
ατασκευάζει [ἴδια αὐ]το[ῦ] χρήμ-
ατα [κατ]αναλ[ίσκων κ]αὶ δ[η]μόσι-
α διαχειρήσα[ς χρή]ματα πρότε-
ρον τε καὶ νῦν ἐπ[ὶ] δικαιοσύνε-
ι στεφανοῦται [κα]ὶ ἐπὶ ταῖς λε-
ιτουργίαις ἐξ. . . . .[ὁ δ-
ῆ]μος. . . . .
. . . .

Ἀναγινώσκονται τὰ ἀνωτέρω ἐπὶ δύο τεμαχίων προσαρμοζόντων στήλης λίθου πεντελικοῦ, ἧς τὸ μέγιστον νῦν σωζόμενον ὕψος εἶναι 0.45 τὸ ὅλον της πλάτος 0.36 καὶ τὸ πάχος της 0.11. Τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ της κόσμου δὲν σώζονται νῦν ἢ ἴχνη μόνον, ἡ δὲ ἐπιφάνειά της πολλαχοῦ εἶναι τελείως κατεστραμμένη καὶ ἐντεῦθεν καὶ τὰ πολλὰ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπ᾽ αὐτῆς ἐγκεχαραγμένων ποτὲ γραμμάτων χάσματα· ὁ λίθος εὑρέθη κατὰ τὰ ὑπ᾽ ἐμοῦ *βυζαντινὰ χαλάσματα* ἐπικληθέντα ἐρείπια τοίχων, ἡ δὲ βλάβη τῆς ἐπιφανείας του εἶναι, ὡς εἰκάζω, ἀποτέλεσμα τοῦ πυρός. Εὐτυχῶς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς ἠσχολήθη καὶ ὁ κ. Wilhelm καὶ εἰς τοῦτον ἰδίως ὀφείλεται ἡ συμπλήρωσις τῶν στίχων 7-10 ὅπως νῦν αὕτη ἐν τῇ μεταγραφῇ μου φέρεται καθὼς καὶ ἡ ἀνάγνωσις 2-3 γραμμάτων κατὰ τοὺς αὐτοὺς στίχους, ἅτινα οἱ ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ δὲν εἶχον δυνηθῇ νἀναγνώσωσι.

Τὸ ψήφισμα ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης εἶναι τοῦ δήμου τοῦ Ἐλευσινίων καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων τῶν ἐν αὐτῇ φρουρούντων· ἐρρήθη δὲ ὑπὲρ ἀνδρὸς οὐχὶ ἀγνώστου, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ Ξενοκλέους ἐκείνου, εἰς ὃν ἀναφέρονται καὶ τὰ δύο ἀναθηματικὰ βάθρα τὰ πρὸ πολλοῦ γνωστὰ [1] καὶ ὅστις ἐπιμελητὴς τῶν μυστηρίων γενόμενος εἶχεν ἀναθέσει διπλοῦν, ὡς φαίνεται, ἀνάθημα εἰς τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην, οὗ δυστυχῶς μόνον τὰ δύο ἐκεῖνα βάθρα, καὶ ταῦτα ἠκρωτηριασμένα, περιεσώθησαν ἡμῖν. Ἀλλὰ καὶ τὸ προκείμενον ψήφισμα ὅλως κολοβὸν περιῆλθεν ἡμῖν, ὥστε μόνον κατ᾽ εἰκασίαν νὰ δυνώμεθα νὰ γνωρίσωμεν ὅτι πλὴν ἴσως τῆς στέψεως τοῦ ἀνδρὸς θαλλοῦ στεφάνῳ κατὰ τὰ εἰωθότα καὶ εἰκόνα χαλκῆν εἶχον ψηφίσει ὁ δῆμος ὁ Ἐλευσινίων καὶ οἱ λοιποὶ ἐν αὐτῷ φρουροῦντες Ἀθηναῖοι νἀνεγείρωσιν εἰς αὐτόν. Εἰκάζω δὲ ταῦτα ἐκ τῆς τόσον ἐπιτυχοῦς συμπληρώσεως τῶν στίχων 7-10, τῆς ὑπὸ τοῦ Wilhelm, ὡς ἐρρήθη, γενομένης, διότι καὶ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Δημοσθένους Δημοχάρης *αἰτεῖ δωρεὰν* παρὰ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων ὑπὲρ τοῦ θείου του τοῦτο ἰδίως τὸ νὰ στήσωσιν αὐτῷ χαλκοῦν ἀνδριάντα διὰ τὰς πρὸς τὴν Πόλιν εὐεργεσίας (Βίοι τῶν 10 ῥητόρων σελ. 171. Ἔκδ. Στερ. 1866).

Περὶ τῶν καθ᾽ ἕκαστον τοῦ ψηφίσματος ἔχω νὰ παρατηρήσω τὰ ἀκόλουθα.

Στίχ. 2. Δύο ἐγένοντο *Ἄρχιπποι* ἐπώνυμοι ἄρχοντες ὁ μὲν κατὰ τὴν 114,4, ὁ δὲ κατὰ τὴν 115,3 Ὀλυμπιάδα, ἤτοι ἐκεῖνος μὲν κατὰ τὸ 321/0, οὗτος δὲ κατὰ τὸ 318/7 ἔτος π. Χ., τουτέστι οὐχὶ ὁλόκληρον Ὀλυμπιάδα ἀπέχοντες ὁ εἷς τοῦ ἄλλου. Ἐπὶ τίνος τῶν δύο τούτων ἀρχόντων ἐρρήθη τὸ προκείμενον ψήφισμα, ἄδηλον· ὁ λίθος μετὰ τὸ *Ἀρχίππ*[ου], ἄλλα (ὡς ἐκ μέρους, ἐνῷ ἡ ἐπιφάνειά του ἀλώβητος σώζεται, κατάδηλον γίνεται) γράμματα δὲν εἶχεν. Ἀλλ᾽ εἴτε ὁ τοῦ 321/0 εἴτε ὁ τοῦ 318/7 ἔτους ἄρχων εἶναι ὁ ἐνταῦθα ἀναγραφόμενος *Ἄρχιππος* τὸ συμπέρασμα εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὅτι δηλ. ὁ *ἐπιμελητὴς τῶν μυστηρίων* Ξενοκλῆς, ὃν καὶ τὰ δύο ἐκεῖνα βάθρα, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος, ἀναφέρουσιν εἶναι ἀναντιρρήτως ὁ καὶ ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν νηῶν (C. I. At. II, 2, 808, c. στίχ. 76 καὶ ἑξῆς, 96 καὶ ἑξῆς) καὶ ὁ ἐν ταῖς χορηγικαῖς ἐπιγραφαῖς (Ἀθην. 1877 σελ. 276, κ. 367. *Bull. d. c. hell.* 1878, σελ.

[1] Παράβ. Lenormant, R. Ar. σελ. 1 καὶ σελ. 4. E. Loewy, Inschriften gr. Bildhauer σελ. 66, ἀριθ. 85 καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπὰς καὶ σημειώσεις. Ὄντος δὲ τοῦ λόγου περὶ ἐκείνων τῶν βάθρων ἀναγκαῖον κρίνω νὰ σημειώσω ὅτι τὸ τεμάχιον 2 b τοῦ Lenormant δὲν εὗρον ἐγὼ μεταξὺ τῶν λίθων, τοὐλάχιστον μέχρι τοῦδε. ὄχι δὲ μόνον τὰ διαστήματα, ὡς σημειοῖ ὁ Loewy, τῶν γραμμάτων δὲν ἀποδίδονται ἀκριβῶς ἐν ταῖς μέχρι τοῦδε γενομέναις αὐτῶν ἐκδόσεσι μηδὲ τῆς ὑπὸ τοῦ Loewy αὐτοῦ ἐξαιρουμένης, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι τινὲς ἀνακρίβειαι εἰσεχώρησαν, περὶ ὧν δὲν κρίνω νῦν ἀναγκαῖον νὰ κάμω λόγον ἐπιφυλασσόμενος νὰ δημοσιεύσω ἄλλοτε πανομοιότυπον ξυλογράφημα τῶν ἐν λόγῳ βάθρων.

391-393. Mittheilungen, 1878 σελ. 236 καὶ ἑξῆς) καὶ ὁ ἐν τῇ περὶ γυμνασιαρχίας ἐπιγραφῇ ('Αρχ. 'Εφημ. 2079) μνημονευόμενος, ὡς ὁ Köhler ἤδη ὀρθῶς κατ' ἐμὲ ἐδέχθη (ἔ. ἀ.)· ὁ κατὰ τὸν Χρεμωνίδειον πόλεμον ὁμώνυμος αὐτοῦ ἴσως ἦτο ἔγγονός του.

Στίχ. 3-5. Νῦν τὸ πρῶτον, ὅσον οἶδα, ἀπαντῶσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνερχόμενοι ὁ Δῆμος ὁ 'Ελευσινίων καὶ οἱ ἄλλοι ἐκεῖ φρουροῦντες 'Αθηναῖοι ἵνα τιμήσωσι τὸν αὐτὸν ἄνδρα· ἡ συμπλήρωσις *καὶ 'Αθηναίοις τοῖς ἐν τῆι φυλακῆι* εἶναι ἡ μόνη δυνατὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν βεβαία κατὰ τὴν γνώμην μου.

Στίχ. 5. Τὸ 19ον γράμμα ἀνέγνωσα μὲν ὡς Ρ, ἀλλὰ δὲν εἶμαι καὶ βέβαιος περὶ ταύτης μου τῆς ἀναγνώσεως. 'Οποῖον δὲ ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ εἰπόντος τὸ ψήφισμα, δὲν ἠδυνήθην, ὡς εἰκός, νὰ μαντεύσω. Εὐθύδημος δὲ ὅτι ἐκαλεῖτο ὁ πατήρ του ὑποδηλοῦσι τὰ σῳζόμενα λείψανα τῶν γραμμάτων.

Στίχ. 10-11. Εἰκάζω ὅτι ὁ Ξενοκλῆς ἦν εἷς τῶν δύο τῶν ἐξ 'Αθηναίων ἁπάντων ἐκλεγομένων *ἐπιμελητῶν τῶν μυστηρίων*, ἐπιμεληταὶ δὲ τῶν μυστηρίων χειροτονούμενοι, ἐχειροτονοῦντο, ὡς ἐκ τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος δηλοῦται, καὶ ἐπιμεληταὶ τοῦ ἱεροῦ τῶν θεῶν ἔχοντες τὸ καθῆκον, ὡς φαίνεται, εἴτε καὶ κατ' ἰδίαν εἴτε καὶ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ἀρχῶν νὰ φροντίσωσι καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ, εἴ πού τινος ἔχρῃζε, κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιμελείας των.

Στίχ. 16. Συμπληροῦται τὸ χάσμα τοῦ λίθου ἂν γραφῇ *ἐκφέρηται*, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ἡ συμπλήρωσις αὕτη δὲν μοὶ ἀρέσκει.

Στίχ. 19. 'Οποῖον ἆρά γε προάστιον; 'Υπῆρχέ τις οὕτω καλούμενος παρὰ τὴν 'Ελευσῖνα τόπος, ὁ ἄλλως 'Ερινεὸς καλούμενος, παραδείγματος χάριν, ἢ ἐννοητέον ἓν τῶν κατὰ τὸ ἄστυ προαστίων τῶν παρὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν κειμένων; Τὸ πρῶτον φαίνεταί μοι πιθανώτερον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑποθέτω ὅτι *γέφυραν λιθίνην* εἶχε κατασκευάσει ὁ Ξενοκλῆς ἐπὶ τοῦ 'Ελευσινιακοῦ *Κηφισοῦ* τοῦ καὶ μεῖζον καὶ τὸ πάλαι κατὰ τὸν Παυσανίαν (1, 38,5) παρεχομένου ῥεῦμα τοῦ ὁμωνύμου του. Λαμπρᾶς ἀρχαίας λιθίνης γεφύρας λείψανα σῴζονται, ὡς γνωστόν, ἐπὶ τῆς παλαιᾶς κοίτης τοῦ 'Ελευσινιακοῦ Κηφισοῦ καὶ νῦν ἔτι κατὰ τὸ καλούμενον *καλὸν φρέαρ*, ἀφ' οὗ οἱ κάτοικοι σήμερον ὑδρεύονται τὸ πόσιμον αὐτῶν ὕδωρ· ἀλλ' ἡ οἰκοδομία αὐτῆς φαίνεταί μοι ὄχι τόσον ἀρχαία· ἀλλὰ πλὴν ταύτης καὶ ἄλλαι μικρότεραι λίθιναι γέφυραι θὰ ἦσαν ἀναγκαῖαι καὶ τὸ πάλαι, ὅπως καὶ νῦν, εἰς διάβασιν τοῦ Κηφισοῦ πλημμυροῦντος καὶ τότε, ὅπως καὶ νῦν, κατὰ τὸ φθινόπωρον μάλιστα καὶ κατακλύζοντος τὴν ἱερὰν ὁδόν, οἱ δὲ γεωργοὶ οἱ τοὺς πέραν κατὰ τὸ Θριάσιον πεδίον καλλιεργοῦντες ἀγροὺς καὶ οἱ τὸ Προάστιον (ὅπερ ἐπίσης ἐκεῖθεν τοῦ Κηφισοῦ θὰ ἔκειτο) κατοικοῦντες ἀνάγκην εἶχον πάντες γεφυρῶν στερεῶν πρὸς διάβασιν ἀκίνδυνον τοῦ χειμάρρου.

'Εν 'Ελευσῖνι, τῇ 1ῃ 'Ιουνίου 1892.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

ΣΥΜΒΟΛΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ

Οὐδὲν στοιχεῖον ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ παρίσταται ὑπὸ τοσαύτας τελείως ἀπ' ἀλλήλων διαφερούσας μορφάς, ὡς τὸ παριστῶν τὸν φθόγγον β, ὥστε οιανδήποτε γνώμην καὶ ἂν ἔχῃ τις περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῶν, οὐδέποτε θὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι πάντες οἱ ποικιλόμορφοι οὗτοι τύποι παρήχθησαν διὰ βαθμιαίας ἐξελίξεως ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πρωτοτύπου καὶ δὴ τοῦ Φοινικικοῦ beth (ᑫ). Τοὐναντίον δὲ ἐκ πρώτης ὄψεως καθίσταται φανερὸν ὅτι πλείονα καὶ ὅλως ἄσχετα πρὸς ἄλληλα ἦσαν τὰ παραγαγόντα τοὺς ποικίλους τούτους τύπους στοιχεῖα.

Ὁ συνηθέστατος τύπος τοῦ β καὶ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις ἀλφαβήτοις εἶνε ὁ ἐνωρὶς ἤδη πάντας τοὺς ἄλλους ἀντικαταστήσας καὶ ἐπὶ τέλους κατὰ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα μόνος ἐπικρατήσας B ἢ ᙖ, παραχθεὶς κατὰ τὴν ὄχι ἀπίθανον ὑπόθεσιν τοῦ Comparetti[1] ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ beth διττῶς ἀποκολπωθέντος χάριν διαστολῆς πρὸς τὸ ρῶ (resch, ᐊ ἢ ᑫ). Μικρὰ παραλλαγὴ τούτου εἶνε τὸ ἐπὶ Ἰταλιωτικοῦ ἀγγείου ἀπαντῶν θ[2].

Ἕτερος τύπος ὅλως ἀπὸ τούτου διάφορος εἶνε ὁ ἐν Κορίνθῳ καὶ Κερκύρᾳ συνήθης ꟸ, ꟸ, Z, ꟸ, ἐπὶ ἀγγείων δὲ καὶ ᔑ[3], ὃν ὅλως ἀπιθάνως θεωρεῖ ὁ Kirchhoff[4] ὡς παραχθέντα ἐκ τοῦ ᙖ. Οὐδὲν ἄλλο ἢ ἁπλῆ ἀποστρογγύλευσις τοῦ τύπου ꟸ εἶνε τὸ ἐπὶ νομίσματος τῆς Συβάρεως ἀπαντῶν ᔑ[5], καίτοι ὁ Friedländer συμφωνοῦντος καὶ τοῦ Kirchhoff νομίζει ὅτι οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν Κορινθιακὸν τύπον[6].

[1] Museo ital., II, σελ. 236.

[2] Bullettino dell' Inst. arch., 1875, σελ. 56 ἑξ.

[3] Wiener Vorlegebl., III, taf. 1, 1. Ὁ αὐτὸς τύπος φαίνεται ὅτι ἔκειτο καὶ ἐν Μεγαρικῇ ἐπιγραφῇ IGA. 12, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ γράμμα εἶνε κεκολοβωμένον.

[4] Studien zur Gesch. d. gr. Alph. [4], σελ. 102.

[5] Ἡ διεύθυνσις ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά. Τὰ ἄλλα ἐνταῦθα ἀναφερόμενα ἀρχαϊκὰ γράμματα ἀναγράφονται πάντοτε πρὸς δεξιὰν διευθυνόμενα.

[6] Zeitschr. für Num. VII, πίναξ IV, 5, σελ. 230, Das β ist oben offen; man hat darin das korinthische β sehen wollen, allein dies bildet immer einen Hacken, bald abgerundet wie ƨ, bald eckig wie ꟸ oder ꟸ, hat also keine Verwandschaft mit der Form des β dieser Münze. Dieser Meinung stimmt auch Herr Professor Kirchhoff bei, welcher die Münze darauf untersucht hat.

Τρίτος τύπος ὅλως διάφορος τῶν προηγουμένων εἶνε ὁ ἐν Ἀνακτορίῳ, ἐν Σελινοῦντι καὶ ἐν Μήλῳ ἀπαντῶν ᛋ ἢ ᛋ, ὃν ἀπιθάνως ὁ Roberts[1] νομίζει παραχθέντα ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ beth ἀναστραφείσης πρὸς τὰ ἄνω τῆς μιᾶς τῆς γωνίας αὐτοῦ πλευρᾶς, ὄχι δ' ὀλιγώτερον ἀπιθάνως ὁ Deecke[2] ἐκ τοῦ Κυπριακοῦ ve (ꟷ ἢ ≤). Ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷ καὶ ὡς ᛋ ἐπὶ Κορινθιακοῦ ἀγγείου[3] ἐν τῷ ὀνόματι ΜΟᛋΟΦϟΑΔ, ὅπερ ἐξ ἅπαντος εἶνε παραδρομὴ τοῦ γράψαντος ὡς ἐκ τῆς πρὸς τὰ ἀριστερὰ διευθύνσεως τῆς γραφῆς προελθοῦσα[4], ἂν δὲν πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ *Δαΐφονος*. Τὸν τύπον ᛋ ἀναγινώσκει ὁ Fränkel ἐπὶ μικροῦ χαλκοῦ βατράχου τοῦ ἐν Βερολίνῳ μουσείου[5], οὗ ἡ ἐπιγραφὴ ὅμως εἶνε λίαν ἐφθαρμένη. Ἐφθαρμένον καὶ σχεδὸν τελείως ἀδιάγνωστον εἶνε τὸ αὐτὸ γράμμα καὶ ἐπὶ Ἀττικοῦ ἀγγείου ἐν τῷ ὀνόματι ⋟ΟᛋΟΦΙΕΔ[6].

Καὶ τούτων δὲ πάλιν τελείως διάφορος εἶνε ὁ ἐν τοῖς νομίσμασι τοῦ Βυζαντίου ἀπαντῶν τύπος ᛋ ἢ ᛋ, καίτοι τινὲς νομίζουσιν αὐτὸν συγ-

[1] An introduction to greek epigr. I, σελ. 379.

[2] Baumeister, Denkmäler d. kl. Alterth., τόμ. I, σελ. 51, ἐν ἄρθρῳ Alphabet.

[3] Wiener Vorlegebl., III, 1, 1.

[4] Πρβλ. IGA., 484 a, 2. 487, 1. Καὶ τὸ B παρίσταται ἀνεστραμμένον διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Βρενδεσίου (Hermes, III, σελ. 298, Roberts. An introduction to gr. epigr., I, σελ. 272).

[5] Jahrbuch des d. arch. Inst., I, (1886), σελ. 48 ἑξ. Collitz SdgDI, ἀριθ. 3159.

[6] Kretschmer ἐν Zeitschr. für vergl. Sprachf., XXIX, σελ. 412. Gerhard Auserl. Vasenbild., III, σελ. 139, πίν. CCXXIII. Πρβλ. Collitz SdgDI, ἀριθ. 3130. Ἂν τὸ τοιοῦτον στοιχεῖον ὑπάρχει πράγματι ἐν τῷ Ἀττικῷ τούτῳ ἀγγείῳ, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς προελθὸν ἐξ ἀπομιμήσεως τῆς εἰκόνος Κορινθιακοῦ ἀγγείου. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον κεῖται ἐν ἑτέρῳ Ἀττικῷ ἀγγείῳ ΔᙖΕVϟ ἀντὶ Ζεὺς (Monumenti dell'Inst., IX, σελ. 55. Kretschmer ἐν Zeitschr. für vergl. Sprachf., XXIX, σελ. 408).

γενῆ πρὸς τὸ β τοῦ Κορινθιακοῦ ἀλφαβήτου [1]. Ἀπαντᾷ δ' ὁ τύπος οὗτος ἐν τοῖς νομίσμασιν ἐπὶ μακρότατον χρόνον καὶ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου μέχρις αὐτοῦ τοῦ τέλους τοῦ Γ' αἰῶνος [2], οἱονεὶ σύμβολον τῆς πόλεως καταστάς· ἀλλ' ὅλως πλημμελῶς ὁ Blass [3] ἐξέλαβεν ὡς λείψανον τούτου τοῦ γράμματος τὸ ἐν ἐφθαρμένῃ ἐξ Ἀττικῆς ἐπιγραφῇ ἐν τῇ λέξει *Σαλυπριανὸς* ἀπαντῶν Γ [4], διότι ἐν τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐπιγραφῇ τὸ β ἀναγράφεται διὰ τοῦ συνήθους σημείου ἐν τῷ ὀνόματι *Χαβρίας*.

Συγγενέστατον πρὸς τὸ Βυζαντιακὸν β εἶνε τὸ ἐν Θήρᾳ ἐν τῷ ΜΟΜΘΩΚΑ [5] ἀπαντῶν γράμμα, ὅπερ ὅτε πρῶτος ἀντιγράψας τὴν ἐπιγραφὴν Ross [6] καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτὸν ἐξελάμβανον ὡς πῖ, πρῶτος δ' ὁ Collitz ἀνεγνώρισεν ὡς βῆτα ἀναγνοὺς *Ἄβρωνος* ἀντὶ *Ἄπρωνος* [7].

Ἐπὶ τῶν νήσων Κέω, Πάρου, Θάσου, Δήλου καὶ Νάξου ἀπαντᾷ ὁ τύπος C, οὗ μικρὸν διαφέρει τὸ ἀρτίως ἐν ἀρχαϊκῇ ἐξ Ἄργους ἐπιγραφῇ ἀπαντῶν ᑕ, ὅπερ ὁ διαπρεπὴς Γερμανὸς ἀρχαιολόγος Robert δημοσιεύων τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην θεωρεῖ ὄχι μόνον ὡς ἀμέσως ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ beth παραχθέν, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸν ἀρχικὸν τύπον, ἐξ οὗ τό τε B καὶ τὸ C παρήχθησαν. Τολμηρότερον δὲ παραδέχεται προσέτι ὅτι καὶ τὸ ᒣ καὶ τὸ √Γ ἐξ αὐτοῦ προέρχονται [8].

Τέλος δ' ἐν ταῖς ἀρχαϊκωτάταις τῶν ἐν Γόρτυνι τῆς Κρήτης εὑρεθεισῶν ἐπιγραφῶν, ἤτοι ταῖς ἐκ τοῦ Πυθίου, παρὰ τὸ ἐνίοτε ἀπαντῶν B [9] ἐπικρατεῖ ὁ πρωτοφανὴς τύπος P, ἐνῷ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν ἄλλων Κρητικῶν πόλεων καὶ ἐν τῇ περιωνύμῳ Γορτυνικῇ Δωδεκαδέλτῳ ὡς καὶ ταῖς μετ' αὐτῆς εὑρεθείσαις καὶ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ἐκδοτῶν ἐπιγραφαῖς τοῦ muro settentrionale [1] ἐπονομαζομέναις γίνεται χρῆσις μόνου τοῦ B. Ἅπαξ μόνον ἐν μιᾷ τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ muro settentrionale ἀπαντᾷ καὶ Ρ [2].

Ἡμεῖς ἐν τῇ *περὶ τῆς Κρητικῆς διαλέκτου* πραγματείᾳ σελ. 83 ἀποκρούσαντες τὴν γνώμην τοῦ Comparetti [3] ὅτι τὸ ἰδιόρρυθμον β τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Πυθίου παρήχθη ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ beth ἰσχυρίσθημεν ὅτι τοῦτο οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ παραλλαγὴ (Differenzierung) τοῦ ἐν ταῖς αὐταῖς ἐπιγραφαῖς ἀπαντῶντος πῖ (Γ) ἐπικρατήσασα κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Φοινικικῷ ἀλφαβήτῳ συνήθους στοιχείου ἕνεκα τῆς μεγάλης ὁμοιότητος τῶν φθόγγων τῶν σημαινομένων διὰ τοῦ *π* καὶ τοῦ *β*, ὅπερ ἀναμφιβόλως ὄχι μόνον ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χρόνοις καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα εἶχε τὴν προφορὰν τοῦ Λατινικοῦ *b*, ἀλλ' ἔν τισι τῶν διαλέκτων διετηρήθη καὶ μέχρι τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον προφερόμενον, καίπερ ἐν ἄλλαις πρωϊμώτατα εἰς *ὑποσεσηρότα φθόγγον* (Spirant) μεταβληθέν [4]. Ἐκ τούτου δὲ λαβόντες ἀφορμὴν ἐθεωρήσαμεν καὶ τὸ C τῶν νήσων Κέω, Πάρου, Θάσου, Δήλου καὶ Νάξου ὡς προελθὸν ἐκ τοῦ ἀρχαϊκωτάτου πῖ (Γ) τοῦ ἐν Κρήτῃ, Θήρᾳ [5], Ἀμοργῷ [6] καὶ Ἀττικῇ [7] ἀπαντῶντος

[1] Kirchhoff, Studien z. Gesch. d. gr. Alph. [4], σελ. 114. Roberts, An introduction to gr. epigr., I, σελ. 145.

[2] Σβορῶνος, ἐν Ἐφημ. Ἀρχ., 1889, σελ. 107.

[3] Collitz SdgDI. τόμ. III, σελ. 116.

[4] Ancient Marbles in the Brit. Mus., IX, pl. XXX, no 1, Collitz SdgDI, 3073. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη δὲν φαίνεται παλαιοτέρα τοῦ Δ' αἰῶνος π. Χ.

[5] IGA, 446. 447.

[6] Bullettino dell' Inst., 1842, σελ. 173. Inscr. ined. ἀριθ. 247. Τὴν μικρὰν πλαγίαν κεραίαν ἐξελάμβανεν ὡς βλάβην τοῦ λίθου ἢ ὡς παραδρομὴν τοῦ χαράκτου («se non è uno scherzo della pietra»: «vel casu vel incuria quadratarii factum esse videtur»).

[7] Das B im theräischen Alphabet, ἐν Hermes, XXII, σελ. 136. Ὀρθῶς παρετήρησεν αὐτόθι ὁ Collitz ὅτι τὸ αὐτὸ γράμμα κεῖται καὶ ἐν IGA, 466 ἐν τῷ ὀνόματι *ΚριτοΓόλο*, τὸ δὲ *νεαρηΒὸν* ὅτι εἶνε κακὴ ἀνάγνωσις.

[8] Monumenti antichi, vol. I, punt. 3, σελ. 595.

[9] Mus. ital., II, σελ. 198, ἀριθ. 43 καὶ σελ. 232, ἀριθ. 81, Monum. ant., I, σελ. 84, ἀριθ. 33.

[1] Τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας νομίζομεν ὅτι ἀπεδείξαμεν ἀρχαιοτέρας τῆς Γορτυνικῆς Δωδεκαδέλτου, ἐνῷ παρὰ πάντων ἐνομίζοντο νεώτεραι αὐτῆς ἕνεκα τῆς χρήσεως τοῦ H. Περὶ τῆς Κρητ. διαλ. σ. 100-110.

[2] Museo ital., II, σελ. 629, B, II, 11.

[3] Museo ital., II, σελ. 256.

[4] Ἀριστ. Κοϊντ., σελ. 89, Meib. *Πάλιν τῶν ἀφώνων τὰ μὲν διὰ τῶν χειλῶν ἠχεῖται μόνον τοῦ πνεύματος τὴν ἔμφραξιν αὐτῶν κατὰ μέσον ἐκβιαζομένου, ὡς τὸ β καὶ τὰ τούτου περιεκτικὰ* (ἤτοι τὸ π καὶ τὸ φ). Πρβλ. Διον. Ἁλικ. Περὶ συνθ. ὀνομ. ιδ'. Blass, Ueber die Musspr. d. Griech. [3], σελ. 98 καὶ 106, Meisterhans Gramm. d. att. Inschr. [2], σελ. 60. Ἐξ ἁπλῆς συγχύσεως τοῦ *π* πρὸς τὸ *β* νομίζομεν ὅτι προῆλθεν ἡ γραφὴ *Αἰσχλαβιῷ* ἀντὶ Ἀσκληπιῷ, IGA, 549. Ὡσαύτως καὶ τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν *Σαλυπριανὸς* ἀντὶ Σαλυβριανός. Ἐν ταῖς Ἀττικαῖς ἀναγραφαῖς τοῦ φόρου τῶν συμμάχων κεῖται πάντοτε *Σηλυμβρία*, ἐν δὲ Kaibel Epigramm. ἀριθ. 36 *Σαλυβρία*. Πρβλ. Στράβ. Ζ', σελ. 319: *Εἶτα Μεσημβρία Μεγαρέων ἄποικος, πρότερον δὲ Μενεβρία, οἷον Μενάπολις τοῦ κτίσαντος Μένα καλουμένου, τῆς δὲ πόλεως Βρίας καλουμένης Θρᾳκιστί, ὡς καὶ ἡ τοῦ Σήλυος πόλις Σηλυβρία προσαγορεύεται, ἥ τε Αἶνος Πολτυοβρία ποτὲ ὠνομάζετο.*

[5] IGA, 436, 442, 449, 451 κ.λ. Γ ἀπαντᾷ ἐν IGA, 459 καὶ 471. Ἀμφότεροι οἱ τύποι ἀπαντῶσιν ἐν IGA, 453.

[6] Mitth. d. d. arch. Inst. Athen., XI, σελ. 97 ἑξ.

[7] Ἀθήναιον, IX, 1. CIA, IV, 2, ἀριθ. 492 a.

καὶ οὐδαμῶς τοῦ Φοινικικοῦ pe (ↄ) διαφέροντος, ὡς παρήχθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου καὶ τὸ ἐν ταῖς νεωτέραις Κρητικαῖς ἐπιγραφαῖς πῖ (C)[1]· ὡς ὁμοίαν δὲ παραλλαγὴν τοῦ Π ἐξηγήσαμεν καὶ τὸ Ⴑ καὶ τὸ ⋎Π.

Εἰς τὴν γνώμην ταύτην νομίζομεν καὶ τώρα ὅτι πρέπει νὰ ἐμμείνωμεν καὶ μεθ᾽ ὅσα ἔγραψεν ὁ κ. Robert, ἀφοῦ τὸ μὲν Γορτυνικὸν P εἶνε ὀφθαλμοφανῶς ἐκ τοῦ ἀρχαϊκωτάτου Γορτυνικοῦ πῖ παρηγμένον, τὸ δ᾽ ἐκ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου προερχόμενον νεώτερον Γορτυνικὸν πῖ (C) ἀπαντᾷ ἐν ταῖς ἀνωτέρω μνημονευθείσαις νήσοις ὡς β, καὶ τέλος ἐπειδὴ τὸ Θηραϊκὸν Я καὶ τὸ ἐν Βυζαντίῳ ⋎Π ἐνῷ κατ᾽οὐδένα τρόπον δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν ὡς παραχθέντα τὸ ἕτερον ἐκ τοῦ ἑτέρου, ἀνάγονται εὐκολώτατα ἀμφότερα εἰς τὸ Π, ὡς καὶ τὸ Κορινθιακὸν Ⴑ. Ὁ δ᾽ ὑπὸ τοῦ Robert ὡς ὁ ἀρχαιότατος ἐκληφθεὶς τύπος ᑐ οὔτε πρὸς τὸ Φοινικικὸν beth παρουσιάζει μεγάλην ὁμοιότητα, οὔτε ἔχει ἄλλο προσὸν οὐδέν, ἵνα θεωρηθῇ ἀρχαιότερος τοῦ C, εἰ μὴ ὅτι εἶνε γωνιώδης ἀντὶ καμπύλου. Ἀλλ᾽ ἤδη εἶνε ἐκ πλείστων παραδειγμάτων ἀποδεδειγμένον ὅτι οἱ γωνιώδεις τύποι τῶν στοιχείων ὄχι σπανίως εἶνε *νεώτεροι* τῶν καμπύλων, ὥστε ἡμεῖς τοὐλάχιστον οὐδαμῶς διστάζομεν νὰ δεχθῶμεν τὸ ᑐ ὡς νεώτερον τοῦ C[2].

Περὶ τούτου προχειρότατον καὶ ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως παράδειγμα εἶνε τὸ σχῆμα τοῦ στοιχείου πῖ, οὗ ὁ μὲν ἀρχαιότατος καὶ ἀμέσως ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ ἀλφαβήτου παρειλημμένος τύπος εἶνε καμπύλος (Γ), ὁ δὲ νεώτερος γωνιώδης (Π). Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἀρχαιότατον Γορτυνικὸν βῆτα ἐν μὲν ταῖς ἐπιγραφαῖς τοῦ Πυθίου ἀπαντᾷ πάντοτε καμπύλον, ἐν δὲ ταῖς νεωτέραις τοῦ muro settentrionale γωνιῶδες. Καὶ τὸ τὸ σχῆμα B ἔχον ἔ ψιλὸν τοῦ Κορινθιακοῦ ἀλφαβήτου ἀπαντᾷ ἐν τοῖς Κορινθιακοῖς πίναξι τοῦ ἐν Βερολίνῳ μουσείου ἀδιακρίτως γωνιῶδες ἢ καμπύλον, πολλάκις μάλιστα ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ[3]. Γωνιώδεις δὲ τύποι τοῦ O,

[1] Πῖ σχεδὸν παρόμοιον πρὸς τὸ ἅπαξ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τοῦ muro settentrionale ἀπαντῶν ἰδιόρρυθμον Γορτυνικὸν βῆτα ἴδε ἐν IGA, 461, 462 (Θήρα), 534 (Ἰταλία), 265 (Τάναγρα).

[2] Ἐν Ἄργει ἀπαντᾷ καὶ τὸ σύνηθες B ἐν ἐπιγραφῇ ἐκδεδομένῃ ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων (τοῦ Dodwell, Baker, Fourmont καὶ Ross, IGA, 30), ὁ δὲ Robert ὑποπτεύει ὅτι τὰ ἀντίγραφα ταῦτα δὲν εἶνε ἀκριβῆ. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τοῦ ἐν Γόρτυνι Πυθίου, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω.

[3] IGA, 20, 1 a, 20, 7, 20, 103. Ἐνίοτε μάλιστα εἶνε κατὰ μὲν τὸ ἓν ἥμισυ γωνιῶδες, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ καμπύλον, οἷον IGA, 20, 1 b, 20, 5.

τοῦ Θ, τοῦ B καὶ τοῦ P ἀπαντῶσιν οὐχὶ σπανίως καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων[1]· καὶ τὸ ὡσαύτως κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους ἀπαντῶν ⊏ (σῖγμα) εἶνε ἀναμφισβητήτως νεώτερον τοῦ C. Τὸ αὐτὸ γεγονὸς παρετηρήθη καὶ ἐν τοῖς στοιχείοις τοῦ Κυπριακοῦ ἀλφαβήτου ὑπὸ τοῦ Deecke[2].

Ἀνεξήγητος ἐκ τῶν εἰρημένων μένει μόνος ὁ τύπος Ч· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ τοῦτο στοιχεῖον *ἀπαράλλακτον* ἀπαντᾷ ἐν τῷ Κυπριακῷ ἀλφαβήτῳ ὡς pe (καὶ be)[3], νομίζομεν ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἄτοπον νὰ δεχθῶμεν αὐτὸ ὡς ἐκ τοῦ Κυπριακοῦ ἀλφαβήτου παρειλημμένον, ὁσονδήποτε δυσπίστως καὶ ἂν εἶνε τις διατεθειμένος πρὸς τὰς περὶ τῆς Κυπριακῆς καταγωγῆς ἄλλων στοιχείων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου θεωρίας τοῦ Deecke[4].

Πρὸς τὰ ἤδη ὑφ᾽ ἡμῶν εἰρημένα μία ἀντίρρησις ἴσως δύναται μετά τινος λόγου νὰ ἐγερθῇ, δηλαδὴ ὅτι δὲν εἶνε πιθανὸν ὅτι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων καίπερ πρόχειρον ἔχοντες τὸ πρὸς δήλωσιν τοῦ φθόγγου *β* ὡρισμένον Φοινικικὸν στοιχεῖον beth προετίμησαν ἀντὶ τούτου παραλλαγὴν ἑτέρου στοιχείου διάφορον φθόγγον σημαίνοντος. Ἀλλὰ τὴν τοιαύτην ἀντίρρησιν ἀναιρεῖ παραχρῆμα τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ Φοινικικὸν beth οὐδαμοῦ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἐθεωρήθη ὡς τὸ ἁρμόζον πρὸς δήλωσιν τοῦ φθόγγου *β* στοιχεῖον, πιθανῶς ἕνεκα τῆς μεγάλης ὁμοιότητος αὐτοῦ πρὸς τὸ ὅλως διάφορον φθόγγον σημαῖνον ῥῶ, ἀλλ᾽ ἀπαντᾷ ἀείποτε παρηλλαγμένον. Ἀντὶ νὰ ὑποστῇ λοιπὸν τὸ beth τὴν μεταβολήν, δι᾽ ἧς προῆλθεν ἐξ αὐτοῦ ὁ τύπος B, ἠδύνατο εὐχερέστατα νὰ τεθῇ εὐθὺς εἰς ἀχρηστίαν

[1] Reinach, Traité d'épigr. gr. σελ. 185, 4. Ἐν Ἀττικῷ ἀγγείῳ τὸ θ ἀπαντᾷ καὶ ὡς Θ καὶ ὡς B ἐν τῷ αὐτῷ ὀνόματι (Wiener Vorlegebl. C, 6. Klein, Meistersign. 170, 17).

[2] Der Ursprung der kyprischen Silbenschrift, σελ. 34. Uebrigens sind keineswegs *alle* eckige Formen älter, als die gerundeten: vielmehr werden nach Material und Laune auch die abgerundeten Formen wieder eckig dargestellt. Ἕπονται παραδείγματα.

[3] Ἴδε τὸν πίνακα τῶν Κυπριακῶν στοιχείων ἐν Collitz SdgDI, τόμ. I.

[4] Baumeister, Denkmäler des kl. Alterth., τόμ. I, σελ. 51, ἐν ἄρθρῳ Alphabeth. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Y, τοὐλάχιστον ἐξ ἴσου πιθανὴ φαίνεται ἡμῖν ἡ γνώμη τοῦ Comparetti (Museo ital., II, σελ. 237) ὅτι παρήχθη ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ vav. Ἴδε καὶ ὅσα ἐγράψαμεν ἐν τῇ *περὶ τῆς Κρητικῆς διαλέκτου* πραγματείᾳ, σελ. 68 ἑξ.

παρά τισι τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ ἀντικατασταθῇ διὰ παραλλαγῆς τινος τοῦ ὅμοιον φθόγγον παριστῶντος πῖ, ἢ καὶ δι᾽αὐτοῦ τούτου τοῦ πῖ ἴσως τὸ κατ᾽ἀρχάς[1]. Τεκμήριον δὲ ὅτι τὸ Φοινικικὸν beth ἔν τισιν ἀλφαβήτοις ἐξηφανίσθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ οὐδαμῶς ἀνεφάνη ἐν αὐτοῖς ὁ παρηλλαγμένος τύπος B εἶνε τὸ ἰδιόρρυθμον σχῆμα B, ὅπερ ἔχει τὸ ἒ ψιλὸν ἐν τῷ Κορινθιακῷ ἀλφαβήτῳ, παραχθὲν χάριν βραχυγραφίας ἐκ τοῦ E, ὡς εὐλογώτατα διατείνεται ὁ Kretschmer[2]· διότι δυσκόλως θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ παραχθῇ τὸ τοιοῦτον ἒ ψιλόν, ἂν ἐν τῷ αὐτῷ ἀλφαβήτῳ ὑπῆρχε προηγουμένως ἐν χρήσει, καίπερ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἀπηρχαιωμένον, τὸ αὐτὸ στοιχεῖον ὡς βῆτα.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

[1] Παράβαλε τὸ ἐν Κέῳ, Πάρῳ κ.λ. C, ἐν ᾧ τὸ ἀρχικὸν πῖ δὲν φαίνεται ἐπίτηδες μεταβεβλημένον.

[2] Zeitschr. für vergl. Sprachf., XXIX, σελ. 154.

ΔΗΜΗΤΗΡ - ΣΕΛΗΝΗ

(Πίν. 5)

Τὸ ἐπὶ τοῦ 5ου πίνακος ἀπεικονισθὲν ἀνάγλυφον εὑρέθη μὲν ἐν Ἐλευσῖνι κατὰ τὸ 1888 ἔτος, ἀνασκαπτομένου τοῦ περιέργου ἐκείνου οἰκοδομήματος τοῦ παρὰ τὸν μεσαῖον στρογγύλον πύργον τοῦ τείχους τοῦ περιβόλου[3], εἶναι δὲ νῦν κατατεθειμένον ὑπ᾽ ἀρ. Λιθ. 4353 ἐν τῇ Συλλογῇ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ. Τὸ ἀνάγλυφον (ὕψος αὐτοῦ 0.193, πλάτος κατὰ τὸ κάτω μέρος 0.17, πάχος 0.017) σῷζον εἰσέτι καλῶς τὸν ἐγχρώματον αὐτοῦ κόσμον διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα διὰ κυματίου ἐζωγραφημένου κυανῷ καὶ ἐρυθρῷ χρώματι ἐναλλάξ. Καὶ κατὰ μὲν τὸ ἀνώτερον αὐτοῦ τμῆμα φέρεται ἀναγεγλυμμένη κεφαλὴ γυναικεία, ἣν περιβάλλουσι δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀκτῖνες ἐρυθρῷ χρώματι δεδηλωμέναι, κατὰ δὲ τὸ κατώτερον οἱ ὀφθαλμοὶ μετὰ τῆς ῥινὸς ἀνθρωπίνου προσώπου· ὑπὸ δὲ ταῦτα φέρεται ἐγκεχαραγμένη ἡ ἐπιγραφή:

ΔΗΜΗΤΡΙΕΥΚΡΑΤΗΣ

Ἀνήρ τις δηλ. Εὐκράτης τοὔνομα ἀνέθηκε τῇ Δήμητρι τὸ ἀνάθημα ἐν ᾧ εἰσι ἀναγεγλυμμένα ἀνθρωπίνου σώματος μέλη. Κατατακτέον λοιπὸν καὶ τοῦτο εἰς τὰ τοῖς θεοῖς τοῖς ἰατῆρσιν ἀναφερόμενα ἀναθήματα, περὶ τῆς χρήσεως τῶν ὁποίων ἔννοιάν τινα παρέσχεν ἡμῖν καὶ τὸ ἐν τούτῳ τῷ περιοδικῷ[1] ἀπεικονισθὲν ἀγγεῖον. Ὁ ἰαθεὶς ἀνατίθησι ὡς χαριστήριον τῷ ἰατῆρι θεῷ, εἰς ὃν πιστεύει ὅτι ὀφείλει τὴν ἴασίν του, ὁμοίωμά τι τοῦ παθόντος μέλους τοῦ σώματός του. Τὰ ἀναθήματα ταῦτα λίθινα ἢ μετάλλινα ἀνηρτῶντο ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ θεοῦ καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν καὶ τὸ ἡμέτερον ἀνάγλυφον φέρει ἄνω μικρὸν τρῆμα.

Οὐχὶ νῦν τὸ πρῶτον ἀπαντᾷ ἡμῖν ἡ Δημήτηρ ὡς θεὸς ἰατήρ. Γνωστὸν εἶναι τὸ ἐκ Φιλιππουπόλεως τῶν ἐσχάτων ῥωμ. χρόνων ἀνάγλυφον, ὅπερ ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Moncalieri νῦν εὑρισκόμενον ἔχει δημοσιευθῇ ἐν Ann. dell' Inst. 1861 πίν. S[2]. Συντομίας χάριν παραπέμπω εἰς τὰς σοφὰς παρατηρήσεις τοῦ Drexler[3] καὶ ἐξετάζω ἐνταῦθα μόνον τὴν ἐλευσινιακὴν τῆς Δήμητρος λατρείαν.

Ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν ὀρφικῶν ὕμνων εὕρηται

[3] Πρβ. Πρακτικὰ Ἀρχ. Ἑταιρίας 1888, σελ. 24.

[1] Ἀρχ. Ἐφημ. 1890, σελ. 131, πίν. 7.

[2] Πρβ. καὶ Overbeck, Kunstmythologie III, σ. 509. 516, πίν. XIV, ἀρ. 7.

[3] Zeitschrift für Numismatik 1885 σ. 291, 1887 σ. 95.

ὑπὸ τὸν ἀριθ. 40 καὶ τὴν ἐπιγραφὴν *Δήμητρος Ἐλευσινίας* ὕμνος καταλήγων διὰ τῶνδε τῶν στίχων:

ἐλθέ, μάκαιρ', ἁγνή, καρποῖς βρίθουσα θερείοις,
εἰρήνην κατάγουσα καὶ εὐνομίην ἐρατεινὴν
καὶ πλοῦτον πολύολβον, *ὁμοῦ δ' ὑγίειαν ἄνασσαν.*

Οἱ στίχοι οὗτοι εἶναι μαρτυρία πλῆρες ἔχουσα τὸ κῦρος (πρβ. καὶ Ἀρτεμιδώρου Ὀνειροκρ. II 39, σ. 144. Ἔκδ. Hercher). Διότι οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος τοῦ νὰ μὴ δεχθῶμεν ὅτι ἐν τούτῳ τῷ ὕμνῳ πράγματι διεσώθη ἡμῖν ἀρχαῖον λατρείας ᾆσμα. Δέον ὅμως πρὸ πάντων νὰ μὴ λησμονῶμεν τὸν ἐν τῇ λατρείᾳ σύνδεσμον Δήμητρος καὶ Ἀσκληπιοῦ, ὃν τρανότατα μαρτυρεῖ ἡ ἑορτὴ *Ἐπιδαύρια*, περὶ τῆς στενῆς σχέσεως τῆς ὁποίας πρὸς τὰ κατὰ τὸν Βοηδρομιῶνα τελούμενα μεγάλα μυστήρια οὐδὲ τὸ παράπαν δυνάμεθα νὰ ἀμφιβάλλωμεν [1] καὶ ἥτις ἐλέγετο ὅτι ἱδρύθη εἰς ἀνάμνησιν τῆς μυήσεως τοῦ Ἀσκληπιοῦ[2]. Πρὸ πολλοῦ δ' εἶναι γνωστὴ ἐπιγραφὴ ὑπὸ τοῦ Lenormant ἐν Ἐλευσῖνι εὑρεθεῖσα (CIA. III 1, 921) καὶ ἀναφερομένη εἰς κόρην κανηφορήσασαν τῷ Ἀσκληπιῷ[3]. Πρὸ μικροῦ ὅμως ἐξέδωκεν ὁ Φίλιος (Ἐφημ. Ἀρχ. 1890 σ. 117, ἀρ. 58) προευκλείδειον ἐξ Ἐλευσῖνος ἐπιγραφὴν πολὺ ἐνέχουσαν τὸ διάφορον, διότι ἀναφέρει τὸν *ἥρωα ἰατρόν*[4]. Νομίζω δὲ ὅτι μετὰ τὴν εὕρεσιν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης πρέπει νὰ ἐρωτήσωμεν μήπως ὁ *ἥρως ἰατρὸς* ἦτο ἀρχικῶς ἐγχώριος τῆς Ἐλευσῖνος ἥρως. Ὑπέδειξα ἀλλαχοῦ[5] διὰ βραχέων τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐλευσινιακῆς λατρείας. Εἰς ἀνωνύμους θεοὺς προσεύχεται ὁ εὐσεβὴς ἐλευσίνιος, εἰς τὴν Μητέρα, εἰς τὴν Κόρην, εἰς τὸν Πλούτωνα, εἰς τὸν

[1] Πρβ. Koehler ἐν Athen. Mittheilungen II (1887), σ. 245.
[2] Πρβ. Preller-Plew, Griech. Mythologie I, 427.
[3] Πρβ. τὴν ὅλως ὁμοίαν ἐν Ἀκροπόλει εὑρεθεῖσαν ἐπιγραφὴν τῆς Τερτίας Λευκίου (CIA. III, 1, 916), ἥτις ἐπαινεῖται ὡς *ἀφ' ἑστίας μυηθεῖσα, κανηφορήσασα Ἐλευσινίοις καὶ κανηφορήσασα Ἐπιδαυρίοις.* [Ὁ κ. Φίλιος εἶδε λίθον ἀρχιτεκτονικὸν εὑρεθέντα ἐν Ἐλευσῖνι ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Μεθενίτου ἐν τῷ ἀγρῷ του καὶ φέροντα τὰ γράμματα: . . ΣΚΛΗΠΙ ἢ ⊏ΚΛΗΠΙ. . Δυστυχῶς ὁ εὑρὼν ἀντὶ νὰ ἐκχωρήσῃ τὸν λίθον εἰς τὸ Μουσεῖον ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ, ὡς ἐν ἀρχῇ ὑπεσχέθη, ἐνετείχισεν αὐτὸν εἴς τινα δεξαμενὴν οὕτως, ὥστε τὰ γράμματα δὲν φαίνονται τώρα. Σ. Σ.].
[4] Πρβ. L. v. Sybel, Hermes XX (1885) σ. 42. Rohde, Psyche I σ. 174.
[5] Athen. Mittheilungen XVI (1891) σ. 174.

Εὐβουλέα, εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Θεάν· ὁ δ' Εὔμολπος καὶ τὸ γένος αὐτοῦ μεριμνῶσι καὶ ἐπιμελοῦνται τῶν τῆς ἐλευσινιακῆς λατρείας, ὁ ἱεροφάντης μάλιστα καὶ ἱερώνυμος γίνεται ἀποβάλλων, ἅμα τῇ εἰς τὸ ἀξίωμα ἐκλογῇ του, τὸ τῆς οἰκογενείας ὄνομα, ὅπερ *θεσμὸς μυστικὸς οἴχετ' ἄγων εἰς ἅλα πορφυρέην*[1]. Ὁ δὲ εἰς τὰς ἐλευσινιακὰς θεότητας προσευχόμενος ἐπικαλεῖται πάντοτε ταύτας κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῶν ἰδιότητας. Τοῦτο ἔχει τι τὸ ἀπόκρυφον καὶ μυστικόν, εἶναι ὅμως ἀληθὴς θρησκεία. Ταῦτα δὲ ἀναλογιζόμενοι καὶ τοῦ *ἥρωος ἰατροῦ* τὴν πατρίδα ἐν Ἐλευσῖνι κλίνομεν ν' ἀναζητήσωμεν.

Ὅπως δ' ἐν τῷ τεμένει τῆς Ἐλευσῖνος τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὴν λατρείαν του, οὕτω καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ ἀνευρίσκομεν σαφῆ λείψανα τῆς λατρείας τῶν ἐλευσινίων θεοτήτων, ἅπερ πρὸ πολλοῦ ἤδη ὁ Köhler ὑπέδειξε[2]. Μνημονευτέον πρὸ πάντων ἐνταῦθα τὸ ὡραῖον ἀνάγλυφον, ὅπερ ἐν ταῖς κατὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας εὑρεθὲν ἐδημοσίευσε πρῶτος ὁ Köhler (ἔ. ἀ. πίν. XVIII), κατόπιν δὲ καὶ ὁ Girard[3]. Ὁ Köhler στηριζόμενος ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς (CIA. II, 3, 1449) κατέταξεν αὐτὸ εἰς τὰ ἔργα τοῦ πρώτου ἡμίσεος τῆς τετάρτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Τρεῖς θεότητες εἰκονίζονται ἐν αὐτῷ ἀριστερᾷ τῷ ὁρῶντι, πρὸς ἃς προσέρχονται δεξιόθεν ἀθρόοι οἱ σεβίζοντες αὐτάς, ἡ Δημήτηρ καθημένη ἐπὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς μυστικῆς κίστης, ὄπισθεν αὐτῆς ἡ Κόρη ἱσταμένη καὶ δᾷδας ἐν χερσὶν ἔχουσα, ἔμπροσθεν δὲ ὁ Ἀσκληπιὸς ἐπίσης ἱστάμενος. Εὐστόχως ὁ Girard (ἔ. ἀ. σ. 43 ἑξ.) κατέδειξεν ὅτι οἱ διὰ τῶν ἐπιγραφῶν δηλούμενοι ἓξ ἄνδρες, οἱ τοὺς θεοὺς σεβίζοντες, εἶναι ἰατροί, ὁ δὲ Koehler, ὅστις πρότερον ὑπελάμβανεν αὐτοὺς ὡς ἀποτελοῦντας ἱερατεῖον τοῖς *Ἐπιδαυρίοις* ὡρισμένον, συμφωνεῖ νῦν τῷ Girard (CIA ἔ. ἀ.). Ὁ αὐτὸς δὲ Koehler μνημονεύει ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ εὑρημάτων τὴν ἐπιγραφὴν ἀνδρὸς Θορικίου, ὅστις *τοῖν θεοῖν* ἀνέθηκέ τι ἀνάθημα προσέτι δὲ καὶ θραῦσμα ἀναγλύφου ἐν ᾧ εἰκονίζεται ἡ Κόρη κρατοῦσα δᾷδας.

Ἀλλ' ἀξιολογώτερά τινα φαίνεται διδάσκον ἡμᾶς

[1] Πρβ. Ἐφημ. Ἀρχ. 1883, σ. 79.
[2] Athen. Mittheilungen, II (1877) σ. 243.
[3] Girard, L'Asclépieion d'Athènes 1882, πίν. 2.

τὸ ἄνω τμῆμα τοῦ ἡμετέρου ἀναγλύφου. Τίς ἡ γυνὴ ἡ μὲ τὰς ἀκτῖνας; Θεότης τις τοῦ φωτὸς πρέπει νὰ εἶναι, κατὰ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ὁ Εὐκράτης διὰ τοῦ ἀναθήματός του εὐχαριστεῖ τῇ Δήμητρι ἐπὶ τῇ ἰάσει τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἡ εἰκονιζομένη λοιπὸν θεότης εἶναι ἡ Δημήτηρ-Σελήνη. Ὅθεν ἔσπευσε πολὺ ὁ W. H. Roscher[1] ἀποδοὺς τὴν συνταύτισιν τῆς Δήμητρος καὶ Σελήνης εἰς φιλοσοφικὰς θεωρίας. Ἀναγινώσκοντες δ' ἡμεῖς νῦν ἐν τοῖς Γεωργικοῖς τοῦ Βεργιλίου (I, 5):

vos o clarissima mundi
Lumina labentem cælo quæ ducitis annum,
Liber et alma Ceres,

ἀντὶ νὰ δεχθῶμεν ἀνεξετάστως μετὰ τοῦ Σερβίου λέγοντος (εἰς τὸ ἄνω χωρίον) — Stoici .... Lunam, eandem Cererem, eandem Junonem, eandem Proserpinam dicunt—ὅτι ἡ ἔννοια αὕτη ἦν τῶν Στωϊκῶν μόνον κτῆμα, ὀφείλομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὑπῆρχέ τις λατρεία ἐν ᾗ ἀπὸ τῆς 3ης καὶ ἐντεῦθεν τοὐλάχιστον ἑκατονταετηρίδος π. Χ. ἡ Δημήτηρ ὡς Σελήνη ἐλατρεύετο, ἀφοῦ κατὰ τὴν κρίσιν ἀνδρῶν εἰδημόνων ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ ἡμετέρου ἀναγλύφου δὲν δύναται νὰ εἶναι νεωτέρα τούτων τῶν χρόνων. Ἡ Σελήνη εἶναι ἐπίσης θεὸς ἰατὴρ ὅπως καὶ ἡ Δημήτηρ. Ὡς δὲ ἐμβάλλει τοῖς ἀνθρώποις νόσους καὶ μάλιστα ἐπιληπτικὰ παθήματα, οὕτω δύναται καὶ νὰ θεραπεύῃ καὶ ν' ἀποκαθιστᾷ πάλιν ὑγιᾶ τὸν παθόντα. Ὁ ὀρφικὸς εἰς τὴν Σελήνην ὕμνος καταλήγει διὰ τῶνδε τῶν στίχων:

ἐλθέ, μάκαιρ', εὔφρων, εὐάστερε, φέγγει τῷ σῷ
λαμπομένη, *σῴζουσα νέους ἱκέτας σέο, κούρη.*

Κατὰ τὰ λοιπὰ περὶ τῆς ἰαματικῆς δυνάμεως τῆς Σελήνης παράβαλε Roscher ἔ.ἀ. σ.67 καὶ 185.

Ἓν ἔτι θὰ προσθέσω. Ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀφιεροῖ ὁ ἱεροφάντης Διογένης, Δηοῦς πρόπολος Παιήονος ἱερεύς, κατὰ τὸν 2ον μ. Χ. αἰῶνα στήλην μετ' ἀναθήματος ἐπ' αὐτῆς τῷ *Διὶ τῷ Ἡλίῳ καὶ πᾶσιν ἀειγενέεσσιν ὀλβοδόταις καὶ ἐλευθερίοις καὶ λυσιπόνοισιν*, ὁ αὐτὸς δὲ ἱερεὺς ἱδρύει μικρὸν βωμὸν τῇ Σελήνῃ τῇ Πολυωνύμῳ (Ἐφημ. Ἀρχ. 1883 σ. 25 ἀρ. 1 καὶ σ. 148 ἀρ. 38).

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Ἀπριλίου 1892.

OTTO KERN

[1] Ueber Selene und Verwandtes, Leipzig 1890, σελ. 124.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΥΒΟΙΑΣ

Περιηγούμενος τὴν Εὔβοιαν ἐν ἔτει 1890 ἀντέγραψα ἀριθμόν τινα ἐπιγραφῶν, ἃς δημοσιεύω ἐνταῦθα, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν ἐν Ἐρετρίᾳ εὑρεθεισῶν, ὧν μίαν ἀνεκοίνωσα ἤδη ἐν τῇ Ἐφημερίδι ταύτῃ τοῦ ἔτους 1890 σελ. 195· ταύταις ἕπονται αἱ ὑπ' ἐμοῦ περὶ τὴν Βάθειαν εὑρεθεῖσαι, εἶτα αἱ περὶ τὸ Ἀλιβέριον καὶ τελευταῖαι αἱ ἐκ Χαλκίδος καὶ τῆς περιχώρου.

I

1. — Στήλη μαρμαρίνη ὕψ. 0.63 (ἐπιγεγραμμένη ἐπιφάνεια 0.43), πλ. 0.34, πάχ. 0.09, ἀποκειμένη ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἐρετρίας. Ἡ γραφὴ στοιχηδὸν ἐκτὸς ἀνωμαλιῶν τινων κατὰ τὰ τέλη τῶν στίχων. Ὕψος τῶν γραμμάτων 0.01, ἀπόστασις τῶν στίχων 0.018.

Δ Α Μ Α Σ Ι Α Σ Φ Α Ν Ο Κ Λ Ε Ι Ο Υ Α Φ Α Ρ Ε
Υ Θ Ε Ν Ε Ι Π Ε Ν Ε Π Ε Ι Δ Η Γ Λ Α Υ Κ Ι Π Γ
Ο Σ Κ Α Ι Ο Ι Α Δ Ε Λ Φ Ο Ι Α Υ Τ Ο Υ Ι Π Π Ο
Δ Α Μ Α Σ Κ Α Ι Α Π Ο Λ Λ Ω Ν Ι Ο Σ Α Ν Δ Ρ Ε
Σ Α Γ Α Θ Ο Ι Δ Ι Α Τ Ε Λ Ο Υ Σ Ι Ν Ο Ν Τ Ε
Π Ε Ρ Ι Τ Ο Ν Β Α Σ Ι Λ Ε Ι Α Δ Η Μ Η Τ Ρ Ι Ϲ
Κ Α Ι Τ Ο Ν Δ Η Μ Ο Ν Τ Ο Ν Ε Ρ Ε Τ Ρ Ι Ε Ι Ω
Ν Κ Α Ι Π Ε Ρ Ι Τ Ο Υ Σ Σ Τ Ρ Α Τ Ε Υ Ο Μ Ε Ν
Ο Υ Σ Τ Ω Ν Π Ο Λ Ι Τ Ω Ν Ε Ν Τ Α Ι Σ Ν Α Υ Σ
Ι Ν Π Ο Λ Λ Η Ν Φ Ι Λ Ο Τ Ι Μ Ι Α Ν Π Ο Ι Ο Ν
Τ Α Ι Ε Δ Ο Ξ Ε Ν Τ Ω Ι Δ Η Μ Ω Ι Ε Ι Ν Α Ι Α
Α Υ Τ Ο Υ Σ Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Υ Σ Κ Α Ι Ε Υ Ε Ρ ΓΕ
Τ Α Σ Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ Τ Ο Υ Ε Ρ Ε Τ Ρ Ι Ε Ι Ω
Ν Γ Λ Α Υ Κ Ι Π Π Ο Ν Κ Α Ι Ι Π Π Ο Δ Α Μ Α Ν
Τ Α Κ Α Ι Α Π Ο Λ Λ Ω Ν Ι Ο Ν Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ι ΟΥ
Α Ν Τ Ι Γ Ο Ν Ε Ι Σ Κ Α Ι Α Υ Τ Ο Υ Σ Κ Α Ι ΕΓ
Γ Ο Ν Ο Υ Σ Κ Α Ι Ε Ι Ν Α Ι Α Υ Τ Ο Ι Σ Γ Η Σ
Κ Α Ι Ο Ι Κ Ι Α Σ Ε Ν Κ Τ Η Σ Ι Ν Κ Α Ι Α Τ Ε
Λ Ε Ι Α Ν Ε Ι Σ Α Γ Ο Υ Σ Ι Ν Κ Α Ι Ε Ξ Α Γ Ο
Υ Σ Ι Ν Κ Α Θ Α Π Ε Ρ Τ Ο Ι Σ Α Λ Λ Ο Ι Σ ΕΡΕ
Τ Ρ Ι Ε Υ Σ Ι Ν Κ Α Ι Α Σ Υ Λ Ι Α Ν Κ Α Ι Α ΣΦ
Α Λ Ε Ι Α Ν Κ Α Ι Ε Ι Ρ Η Ν Η Σ Κ Α Ι Π Ο Λ Ε
Μ Ο Υ Κ Α Ι Κ Α Τ Α Γ Η Ν Κ Α Ι Κ Α Τ Α Θ Α Λ
Α Τ Τ Α Ν Κ Α Ι Π Ρ Ο Σ Ο Δ Ο Ν Π Ρ Ο Σ Τ Η Ν
Β Ο Υ Λ Η Ν Κ Α Ι Τ Ο Ν Δ Η Μ Ο Ν Π Ρ Ω Τ Ο ΙΣ
Μ Ε Τ Α Ι Ε Ρ Α Α Ν Α Γ Ρ Α Ψ Α Ι Δ Ε Τ Ο Δ Ε
Τ Ο Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α Ε Ν Σ Τ Η Λ Η Ι Λ Ι Θ Ι Ν ΗΙ
Κ Α Ι Σ Τ Η Σ Α Ι Ε Ν Τ Ω Ι Ε Ρ Ω Ι Τ Ο Υ Α Π
Ο Λ Λ Ω Ν Ο Σ Τ Ο Υ Δ Α Φ Ν Η Φ Ο Ρ Ο Υ

Δαμασίας Φανοκλείου Ἀφαρε-
ῦθεν εἶπεν· ἐπειδὴ Γλαύκιπ[π-
ος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἱππο-
δάμας καὶ Ἀπολλώνιος ἄνδρε-
ς ἀγαθοὶ διατελοῦσιν ὄντε[ς
περὶ τὸν βασιλεῖα Δημήτριο[ν
καὶ τὸν δῆμον τὸν Ἐρετριείω-
ν καὶ περὶ τοὺς στρατευομέν-
ους τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς ναυσ-
ὶν πολλὴν φιλοτιμίαν ποιο(ῦ)ν-
ται, ἔδοξεν τῶι δήμωι εἶναι α-
⟨α⟩ὐτοὺς προξένους καὶ εὐεργέ-
τας τοῦ δήμου τοῦ Ἐρετριείω-
ν Γλαύκιππον καὶ Ἱπποδάμαν-
τα καὶ Ἀπολλώνιον Διονυσίου
Ἀντιγονεῖς καὶ αὐτοὺς καὶ ἐγ-
γόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς
καὶ οἰκίας ἔνκτησιν καὶ ἀτέ-
λειαν εἰσάγουσιν καὶ ἐξάγο-
υσιν καθάπερ τοῖς ἄλλοις Ἐρε-
τριεῦσιν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφ-
άλειαν καὶ εἰρήνης καὶ πολέ-
μου καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλ-
ατταν καὶ πρόσοδον πρὸς τὴν
βουλὴν καὶ τὸν δῆμον πρώτοις
μετὰ ἱερά· ἀναγράψαι δὲ τόδε
τὸ ψήφισμα ἐν στήληι λιθίνηι
καὶ στῆσαι ἐν τῶι ἱερῶι τοῦ Ἀπ-
όλλωνος τοῦ Δαφνηφόρου.

Ἐπειδὴ ἡ ἐπιγραφή, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων, δὲν δύναται νὰ εἶναι νεωτέρα τῶν πρώτων χρόνων τοῦ τρίτου π. Χ. αἰῶνος, ὁ ἐν στ. 6 ἀναφερόμενος βασιλεὺς Δημήτριος εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ Πολιορκητής, ὅστις ἐν ἔτει 306 ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως, ἀπέθανε δὲ τὸ ἔτος 282 π. Χ. Νῦν ὁριστέον ἀκριβέστερον τοὺς χρόνους τοῦ ψηφίσματος.

Λέγεται δὲ ἐν αὐτῷ περὶ τῶν τριῶν Ἀντιγονέων ὅτι: «*ἄνδρες ἀγαθοὶ διατελοῦσιν ὄντες περὶ τὸν βασιλεῖα Δημήτριον καὶ τὸν δῆμον τὸν Ἐρετριείων καὶ περὶ τοὺς στρατευομένους τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς ναυσὶν πολλὴν φιλοτιμίαν ποιοῦνται*». Ἀλλ' εἰς τίνα ἄρά γε ἐκ τῶν ναυτικῶν ἐκστρατειῶν τοῦ βασιλέως Δημητρίου, καθ' ἣν ἐπέβησαν τῶν πλοίων του καὶ πληρώματα ἐξ Εὐβοίας, ἀναφέρονται τὰ ἀνωτέρω; Γνωστὸν εἶναι ὅτι ὁ Δημήτριος δίς, καθ' οὓς χρόνους ἐκράτει τῆς Ἑλλάδος, ἐξώπλισε μέγαν στόλον καὶ ὅτι ἡ Χαλκὶς ἐχρησίμευσεν αὐτῷ ὡς ἓν τῶν ὁρμητηρίων τῶν πληρωμάτων καὶ τῶν πλοίων του· ἐννοεῖται δ' οἴκοθεν ὅτι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες συνεστρατεύοντο τῷ Δημητρίῳ, ἦσαν καὶ οἱ Ἐρετριεῖς[1]. Τὴν πρώτην τῶν ἐκστρατειῶν τούτων ἐπεχείρησεν ὁ Δημήτριος ἐν ἔτει 302 π. Χ. κατὰ τοῦ Κασσάνδρου, ἀφοῦ ἐστερέωσεν πρῶτον τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀρχήν του καὶ ὑπὸ κοινοῦ συνεδρίου ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος ἀνεκηρύχθη (Πλουτ. Δημ. 25)· συγχρόνως δ' Ἀντίγονος ὁ πατήρ του ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐπρόκειτο νὰ πολεμήσῃ πρὸς τοὺς μετὰ τοῦ Κασσάνδρου συμμαχοῦντας βασιλεῖς Λυσίμαχον, Σέλευκον καὶ Πτολεμαῖον. «*Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἰς Χαλκίδα τῆς Εὐβοίας ἤθροισε τὸν στόλον καὶ τὴν πεζικὴν δύναμιν*» λέγει ὁ Διόδωρος (XX, 110) περὶ τοῦ Δημητρίου, εἶτα διέβη εἰς τὴν Φθιώτιδα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἔστη ἀντιμέτωπος τῷ Κασσάνδρῳ, χωρὶς ὅμως νὰ συμπλακῇ πρὸς αὐτόν. Κληθεὶς κατὰ τάχος ὑπὸ τοῦ πατρός του ἵνα βοηθήσῃ αὐτῷ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, *ἀνήχθη*, ἀφοῦ συνωμολόγησε συνθήκην μετὰ τοῦ Κασσάνδρου, *παντὶ τῷ στόλῳ καὶ κομισθεὶς διὰ νήσων ἔπλευσεν εἰς Ἔφεσον*. Μετὰ ταῦτα ἔπλευσεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Προποντίδα, κατέλαβε πόλεις τινὰς καὶ κατένειμε τὴν δύναμιν πρὸς διαχείμασιν (Διόδ. XX, 111). Τὸ ἐπιὸν ἔτος ὁ Ἀντίγονος ἀπώλεσε τὴν ζωὴν καὶ τὸ κράτος ἐν τῇ μάχῃ τῆς Ἰψοῦ. Μετὰ δέ τινα ἔτη ἐγένετο πάλιν ὁ Δημήτριος ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος καὶ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας. Ὅπως ἀνακτήσῃ δὲ πᾶσαν τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πατρός του ἐπεχείρησεν ἐν ἔτει 289/8 τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἐξοπλισμοὺς περὶ ὧν ἱστορεῖ ὁ Πλούταρχος (Δημ. 43) καὶ ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπετέλεσαν συμμαχίαν κατ' αὐτοῦ οἱ ἀπειλούμενοι βασιλεῖς Λυσίμαχος, Σέλευκος καὶ Πτολεμαῖος. Μεταξὺ τῶν τόπων ἐν οἷς παρεσκευάζετο ὁ στόλος αὐτοῦ ἀναφέρεται καὶ πάλιν ἡ Χαλκίς. Ἀλλὰ πρὶν

[1] Ὅτι τὸ ψήφισμα ἀνήκει εἰς τοὺς μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι νίκην χρόνους ἢ τοὺς τοῦ κατὰ Ῥοδίων πολέμου εἶναι ἀπίθανον, διότι δυσκόλως δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ Ἐρέτρια συνεμάχησεν τῷ Δημητρίῳ ἤδη κατὰ τὴν πρώτην ἐκστρατείαν του εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐν ἔτει 307 π. Χ. ὑπὲρ ἐλευθερίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων γενομένην· περὶ τῆς Χαλκίδος τοὐλάχιστον εἶναι γνωστὸν ὅτι ἔμεινεν τότε ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Κασσάνδρου.

ἢ συνηθῇ νὰ πλεύσῃ, ὡς ἐμελέτα, εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἐπεφάνη εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας στόλος τοῦ Πτολεμαίου· ὁ δὲ Λυσίμαχος καὶ ὁ Πύρρος προσέβαλον αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ. Προδοθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων στρατευμάτων καὶ ἀπολέσας τὸ βασίλειόν του κατέφυγεν ὁ Δημήτριος εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν ὅπου καὶ ἀπέθανεν ἀργότερα.

Ἕνεκα τῆς ἀτελείας καὶ τοῦ συγκεχυμένου τῶν εἰδήσεων, ἃς περὶ τῶν χρόνων τούτων ἔχομεν, πᾶσαι αἱ περὶ τῶν κατ' αὐτοὺς συμβάντων εἰκασίαι θεωρητέαι ἐπισφαλεῖς· ἠδύνατό τις λοιπὸν νὰ παραδεχθῇ ὅτι ἡ ἐν τῷ ψηφίσματι μνημονευομένη ἐκστρατεία εἶναι ἄλλη τις οἱαδήποτε ἐπιχείρησις τοῦ βασιλέως Δημητρίου· πιθανώτερον ὅμως μοὶ φαίνεται ὅτι αὕτη εἶναι ἡ ἐν ἔτει 302 ἐπιχειρηθεῖσα. Διὰ ταῦτα τὸ ψήφισμα ἐγένετο ἢ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἢ κατὰ τὸ ἐπιὸν καὶ δὴ πρὶν ἢ ὁ Δημήτριος, μετὰ τὴν ἀτυχῆ ἔκβασιν τῆς ἐν Ἰψῷ μάχης, ἐκπέσῃ τῆς βασιλείας.

Πρὸς λύσιν τοῦ χρονολογικοῦ τούτου ζητήματος καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἀνωτέρω περὶ αὐτοῦ προταθείσης γνώμης ἡμῶν, ἀμφίβολον εἶναι ἂν δυνάμεθα νὰ στηριχθῶμεν εἰς τὸ ὅτι οἱ τρεῖς ἄνδρες, ὑπὲρ ὧν τὸ ψήφισμα, εἶναι Ἀντιγονεῖς. Ἐκ τῶν πόλεων τῶν φερουσῶν τὸ ὄνομα Ἀντιγόνεια δύναται νὰ νοηθῇ ἐνταῦθα ἢ Ἀντιγόνεια ἡ ἐν Βιθυνίᾳ, ἡ βραδύτερον ὑπὸ Λυσιμάχου μετονομασθεῖσα *Νίκαια* (Droysen, Gesch. d. Epigonen II² 256) ἢ Ἀντιγόνεια ἡ ἐν τῇ Τρωάδι, ἡ ὑπὸ Λυσιμάχου μετονομασθεῖσα *Ἀλεξάνδρεια* (Droysen, ἔ. ἀ. II² 195) ἢ Ἀντιγόνεια ἡ παρὰ τὸν Ὀρόντην, ἡ ἐν ἔτει 306 ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου θεμελιωθεῖσα (Διόδωρ. XX, 47), ἵνα μὴ ἀναφέρωμεν μικράς τινας κώμας τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, περὶ ὧν διαλαμβάνει ὁ Droysen (II² 266). Ἐὰν πράγματι ἡ πατρὶς τῶν τριῶν Ἀντιγονέων ἦτο ἡ πόλις τῆς Βιθυνίας ἢ ἡ τῆς Τρωάδος, τοῦτο θὰ συνεφώνει κάλλιστα πρὸς τὴν ὑπ' ἐμοῦ ὑποτιθεμένην σχέσιν τῆς ἐπιγραφῆς πρὸς τὰ περὶ τὸ ἔτος 302 πολεμικὰ γεγονότα, διότι ἀληθῶς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὁ Δημήτριος διέτριβε μετὰ τοῦ στόλου αὐτοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους. Ἐν τούτοις εἶναι ἐξ ἴσου τοὐλάχιστον πιθανὸν ὅτι ὁ Γλαύκιππος, ὁ Ἱπποδάμας καὶ ὁ Ἀπολλώνιος παρέσχον ἑαυτοὺς μακρὰν τῆς πατρίδος αὐτῶν, ὡς ἀρχηγοὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Δημητρίου, ὠφελίμους εἰς τοὺς ἐν τῷ στόλῳ εὑρισκομένους Ἐρετριεῖς· ὡς ἐκ τούτου δὲ φρονιμώτερον εἶναι νὰ ἀποφύγῃ τις νὰ βασισθῇ ἐπὶ τῆς μνείας τῆς Ἀντιγονείας πρὸς καθορισμὸν τοῦ θεάτρου τῶν πολεμικῶν γεγονότων.

Ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα παρατηρητέον τὰ ἑξῆς. Ὁ ὑποβάλλων τὴν πρότασιν ὀνομάζεται διὰ τοῦ ἰδίου ὀνόματος, τοῦ πατρωνυμικοῦ καὶ τοῦ δημοτικοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐν τοῖς ἐρετριακοῖς ψηφίσμασι δὲν εἶναι τὸ τακτικόν, καίτοι ἐν τοῖς καταλόγοις ἡ τοιαύτη πλήρης ἀναγραφὴ εἶναι συνήθης[1]. Ἐμοὶ τοὐλάχιστον μόνον ἓν ἐρετριακὸν ψήφισμα εἶναι γνωστόν, ἐν ᾧ ὁ εἰπὼν αὐτὸ δηλοῦται διὰ τοῦ ἰδίου ὀνόματος ἢ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ πατρωνυμικοῦ, προστίθεται δὲ καὶ τὸ δημοτικόν· εἶναι δὲ τοῦτο τὸ ὑπὸ τοῦ Ῥαγκαβῆ ἔν τινι ἠρειπωμένῃ ἐκκλησίᾳ παρὰ τὴν Βάθειαν εὑρεθὲν καὶ δημοσιευθὲν ψήφισμα[2], τὸ ὑπ' ἐμοῦ ματαίως ἀναζητηθέν, ἐν ᾧ ἀναγινώσκω ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ: *ὁ δεῖνα —]βού[λου Γ]ρυ(γχῆθεν) εἶπεν*, προϋποτιθεμένου, ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ῥαγκαβῆ εἶναι ὀρθή. Τὸ δημοτικὸν *Ἀφαρεῦθεν* ἀπαντᾷ ἤδη ἐν ἐρετριακοῖς καταλόγοις.

Ὁ Δαμασίας δὲν εἶναι ἄγνωστος, διότι δύναται μετὰ βεβαιότητος νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν Δαμασίαν, οὗ τὸ ὄνομα εὑρίσκεται ἐπὶ ἐρετριακῶν νομισμάτων καὶ δὴ ἐπὶ τετραδράχμων ἐξόχως ὡραίου τύπου, ὀκτωβόλων καὶ τετρωβόλων. Ὁ Head ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νομισμάτων τοῦ Βρετ. Μουσείου Central Greece σελ. LXV καὶ 123 θέτει τὴν σειρὰν ταύτην τῶν νομισμάτων εἰς τοὺς μεταξὺ 196 καὶ 146 π. Χ. χρόνους. Ἀλλ' ὁ E. Babelon δημοσιεύων ἐν τοιοῦτο τετράδραχμον ἐξαιρέτου διατηρήσεως ἀνῆκον εἰς τὸ Cabinet des médailles τῶν Παρισίων[3] συνεπέρανεν (ἀναμφιβόλως ὀρθῶς) ἐκ τῆς τεχνοτροπίας τῆς ἐπὶ τοῦ νομίσματος τούτου ὡραίας κεφαλῆς τῆς Ἀρτέμιδος, ὅτι τὸ νόμισμα τοῦτο καὶ ἄλλα κατὰ τὴν τέχνην ὅμοια ἀνήκουσιν εἰς τοὺς μεταξὺ 313 καὶ 265 π. Χ. χρόνους. Ἀπεικονίσεις τῶν τετραδράχμων ἴδε παρὰ τῷ Babelon

[1] Ἐφημ. Ἀρχ. 1869, ἀρ. 404. Bull. d. c. hell. II σ. 277. Ἐφημ. Ἀρχ. 1887 σ. 82. Ἴδε καὶ τὴν ἐφεξῆς ἐκδιδομένην ἐφηβικὴν ἀναγραφήν.

[2] Mémoire sur la partie méridionale de l'île d'Eubée σ. 15.

[3] Rev. numism. 1887 σ. 212 ἑξ. — Τὴν ὑπόδειξιν τῆς διατριβῆς ταύτης ὀφείλω εἰς τὸν κ. Ι. Ν. Σβορῶνον.

αὐτόθι, τοῦ ὀκτωβόλου ἐν τῷ Catal. of gr. coins in the Brit. Mus. Central Greece πίν. XXIII, 9. Ἡ παρατήρησις λοιπὸν τοῦ Babelon ἐπιβεβαιοῦται νῦν πληρέστατα διὰ τῆς ὑφ' ἡμῶν δημοσιευμένης ἐπιγραφῆς.

Γραφαὶ οἷαι ἐν στ. 1 *Φανοκλείου*, στ. 6 *βασιλεῖα*, στ. 7 καὶ 13 *Ἐρετριείων* μετὰ παρεμβεβλημένου ἰῶτα εἶναι συνηθέσταται. Ἐν στ. 10 ὁ λιθοξόος παρέλειψε βεβαίως κατὰ παραδρομὴν τὸ Υ ἐν τῷ *ποιΟνται*, πλημμελῶς δὲ ἐπανέλαβε τὸ Α ἐν στ. 12.

Ἡ τυπικὴ φράσις *ἔδοξεν τῷ δήμῳ* τιθεμένη μεταξὺ τῆς αἰτιολογίας καὶ τοῦ ἰδίως ψηφίσματος, ἀντὶ τοῦ συνήθους *δεδόχθαι τῷ δήμῳ*, ἀπαντᾷ ὁμοίως καὶ ἐν ἄλλοις Ἐρετριακοῖς ψηφίσμασιν.

2.—Τὸ ἀκόλουθον ψήφισμα ἐξεδόθη ἤδη ἐξ ἀντιγράφου τοῦ Ross ἐν τῷ CIG II, 2144 b καὶ ἐξ ἀντιγράφου τοῦ E. Ziller ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1862 σ. 311 (Le Bas 1601). Ὁ λίθος ἀπόκειται νῦν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀνδρ. Ζέχα ἐν Ἐρετρίᾳ καὶ δὴ ἐντετειχισμένος ἐν τῇ ἑστίᾳ. Κατορθώσας νὰ λάβω ἔκτυπον τῆς ἐπιγραφῆς ἐκδίδω αὐτὴν ἐκ νέου, ἐπειδὴ τὰ ἀντίγραφα ἰδίως κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν στίχων δὲν συμφωνοῦσι[1]. Τὸ ψήφισμα φέρεται ἐπὶ στήλης μαρμαρίνης πλάτ. 0.35, ὕψους τοὐλάχιστον 0.45. Ἡ γραφὴ εἶναι ἐκτάκτως ἐπιμελὴς καὶ πάσης ἄλλης ἐμοὶ γνωστῆς ἐκ τῶν αὐτῶν χρόνων ἐπιγραφῆς ὡραιοτέρα· ὁπωσοῦν δ' ὁμοία εἶναι ἡ γραφὴ τῶν κατωτέρω (ἀρ. 4. 5) δημοσιευομένων τεμαχίων δύο ψηφισμάτων. Ὕψος τῶν γραμμάτων 0.012, ἀπόστασις τῶν στίχων 0.025· κατὰ τὰ ἄκρα τῶν κεραιῶν μικρόταται καὶ πρὸς apices ὁμοιάζουσαι ἐξογκώσεις. Εἶναι δύσκολον ἐκ μόνης τῆς γραφῆς παραβαλλομένης πρὸς τὴν γραφὴν ἑτέρας ἐπιγραφῆς ὡρισμένης χρονολογίας, ὡς τὸ ἤδη ἀνακοινωθὲν ψήφισμα περὶ τῶν τριῶν Ἀντιγονέων, νὰ ἐκφέρῃ τις βεβαίαν κρίσιν περὶ τῆς ἐποχῆς, εἰς ἣν ἀνήκει ἡ ἐπιγραφή, ἀκριβῶς διότι πρόκειται περὶ λίθου μετ' ἀσυνήθους ἐπιμελείας ἐπιγεγραμμένου. Ἐν τούτοις ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων τοῦτο εἶναι βέβαιον, ὅτι αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται δὲν ἀπέχουσιν ἀλλήλων πολὺ κατὰ χρόνον, ὥστε καὶ τὸ ψήφισμα περὶ τοῦ Φανοκλέους ἀνήκει εἰς τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος π. Χ.

Θ Ε Ο Ι
ΕΛΠΙΝΗΣΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗ
ΦΑΝΟΚΛΗΣΦΑΝΙΑΔΟΥΠΤΕ
ΛΕΑΣΙΟΣΑΝΗΡΑΓΑΘΟΣΕΣΤΙ
ΠΕΡΙΤΟΝΔΗΜΟΝΤΟΝΕΡΕΤΡΙΕ
ΩΝΕΠΑΙΝΕΣΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΙ
ΝΑΙΠΡΟΞΕΝΟΝΚΑΙΕΥΕΡΓΕ
ΤΗΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣ
ΑΝΑΓΡΑΨΑΙΔΕΚΑΙΕΝΣΤΗΛΕΙ
ΛΙΘΙΝΕΙΤΗΝΠΡΟΞΕΝΙΑΝΚΑΙΣΤΗ
ΣΑΙΕΝΤΩΙΤΗΣΑΡΤΕΜΙΔΟΣΙΕ
ΡΩΙΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΠΡΟΣΟΔΟΝ
ΠΡΟΣΤΗΝΒΟΥΛΗΝΚΑΙΤΟΝΔΗ
ΜΟΝΠΡΩΤΩΙΜΕΤΑΤΑΙΕΡΑ

3.—Στήλη λευκοῦ μαρμάρου ἀκεραία μεθ' ἁπλῆς κορωνίδος, ὕψ. 0.62, πλ. 0.29, πάχ. 0.06 ἀποκειμένη ἐν τῷ ἐν Ἐρετρίᾳ Μουσείῳ. Μόνον ἄνω καὶ κατὰ τὰ πλάγια διετηρήθη ἡ μετ' ὀλίγης ἐπιμελείας καὶ ἀβαθῶς κεχαραγμένη μικρὰ γραφὴ (μέγεθος γραμμάτων 0.006). Κατὰ τὸ λοιπὸν ἡ ἐπιφάνεια τοῦ λίθου εἶναι ἀποτετριμμένη καὶ πᾶν ἴχνος γραμμάτων ἐξηλείφθη. Καὶ τῶν νῦν ἀναγιγνωσκομένων γραμμάτων τὰ πλεῖστα μᾶλλον ὡς σκιαὶ διακρίνονται, οὐχ ἧττον ὅμως εἶναι βέβαια.

ΟΙΣΤΡΑΤΗΓΟΙΚΑΙΟΙΠΡΟΒΟΥΛΟΙΕΙΠΟΝ
ΕΠΕΙΔΗΑΡΡΙΔΑΙΟΣΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΜΑ
ΚΕΔΩΝΑΝΗΡΑΓΑΘΟΣΓΕΓΟΝΕΝΠΕΡΙΤΕ

[1] Τὸ ἀντίγραφον τοῦ Ross ἀναγράφει 16 στίχους· φανερὸν ὅμως εἶναι ὅτι ἡ ὑπ' ἐκείνου ἀντιγραφεῖσα ἐπιγραφὴ εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ziller καὶ μετέπειτα ὑπ' ἐμοῦ πάλιν ἀνευρεθεῖσα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝΤΟΝΒΑΣΙΛΕΑΕΥΕΡΓΕΤΗΝ	
ΕΓΕΝΗΜΕΝΟ	ΟΥΤΟΥΕΡΕΤΡΙ
ΩΝΚΑΙΠ	ΝΤΑΣΒΑΣΙΛΕΙ
ΚΑΙΤΩΙΔΙ Ω	ΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙ
ΥΝΟΥΣΩ	ΤΕΙΥΠΕΡ
ΤΗΣΠΟΛ Σ	ΑΓΑΘΟΝΚΑ
ΥΝΑΓΩ	Ο ΣΕΛΛΗΣ
ΟΥΤΑ	ΕΚΤΩΝΠΟ
Ε Ω Ν	ΤΕΝΟΝΕ
ΝΑΙΚΑΙ	ΟΥΕΡΕΤΡ
ΓΩΝΙ	ΑΙΔΕΑΥ
ΤΩΙΙΚ	ΚΑΙΑΣΥΛ
ΑΝΚ	ΚΑΤΑΓΗΝ
ΑΙΚ	ΟΙΣΚΑ
ΟΛΙ	ΙΑΝΕ
ΣΑΓΟ	ΠΡΟΣΟ
ΟΝΓ	ΟΝΠΡΩ
ΤΩΙΜL	ΕΤΟΨ
ΦΙΣΜΑΕ	ΑΙΕΝ
ΤΩΙΙΕΡΩ	ΝΗΦΟΡΟΙ
ΣΤΡΑΤ Ι	ΣΥΝΑΡ
Ω Ν ΠΡΟΙ	ΟΥΚΑΙΣΥ
ΝΑΡΧΩΝ	

Οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ πρόβουλοι εἶπον· ἐπειδὴ Ἀρριδαῖος Ἀλεξάνδρου Μακεδὼν ἀνὴρ ἀγαθὸς γέγονεν περί τε Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα εὐεργέτην γεγενημένο[ν] τοῦ δήμ]ου τοῦ Ἐρετριέ]ων καὶ π[ερὶ τοὺς συν]όντας βασιλεῖ καὶ τῶι δ[ήμ]ω[ι τῶι Ἐρετριέ]ων διατελεῖ ε]ὔνους ὢ[ν καὶ λέγει καὶ πράτ]τει ὑπὲρ τῆς πόλ[εως ὅτι ἂν δύνηται] ἀγαθὸν καὶ συναγω[νι- τ]ο[ῖ]ς Ἕλλησ[ι τ]οῦ τὰ ἐκ τῶν πό- λ]εων πρ]ό[ξ]ενον ε[ἶ]ναι καὶ [εὐεργέτην τοῦ δήμου τ]οῦ Ἐρετρ[ιέων [καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους· εἶν]αι δὲ αὐτῶι κ[αὶ γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν κ]αὶ ἀσυλίαν κ[αὶ ἄδειαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ κ]ατὰ γῆν καὶ κ[ατὰ θάλατταν αὐτῶι καὶ ἐκγόν]οις κα[ὶ π]ολ[έμου καὶ εἰρήνης καὶ ἀτέλε]ιαν ε[ἰ]σάγο[ντι εἰς Ἐρέτριαν καὶ ἐξάγοντι καὶ] πρόσοδ]ον [πρὸς τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμ]ον πρώτωι με[τὰ τὰ ἱερά· ἀναγράψαι δὲ τόδ]ε τὸ ψ[ή]φισμα ἐ[ν στήληι λιθίνηι καὶ στῆσ]αι ἐν τῶι ἱερῶ[ι τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ δαφ]νηφόρο[υ]. Στρατ[ηγοὶ ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνα καὶ] συνάρχ]ων· πρό[βουλοι ὁ δεῖνα —]ου καὶ συνάρχων.

Ψήφισμα τῶν Ἐρετριέων πρὸς τιμὴν τοῦ Μακεδόνος Ἀρριδαίου υἱοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις παρέσχεν ὑπηρεσίας πρός τε τὸν βασιλέα Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἐρετριεῖς καὶ τοὺς Ἕλληνας ἐν γένει.

Πρὸ παντὸς ἄλλου ἑλκύει τὴν προσοχὴν ἡ ἐν τῷ ψηφίσματι μνεία *Ἀλεξάνδρου βασιλέως*. Ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων τὸ ψήφισμα ἀνήκει εἰς τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα π. Χ., ζητεῖται δὲ τίς βασιλεὺς Ἀλέξανδρος εἶναι ὁ μνημονευόμενος. Ἠδύνατό τις κατὰ πρῶτον ν' ἀποβλέψῃ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως Πύρρου, ὅστις διαδεχθεὶς τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐν Ἠπείρῳ τὸ ἔτος 272 π. Χ. παρ' ὀλίγον νὰ κατέκτα τὴν Μακεδονίαν παρ' Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ, ἔπειτα ὅμως ἀγωνιζόμενος πρὸς Δημήτριον τὸν ἐπικληθέντα Αἰ-

τωλικὸν ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἀπολέσῃ αὐτὸς τὸ ἴδιον κράτος καὶ τέλος ἄγνωστον ἀκριδῶς πότε, ὡς δ᾽ ὁ Droysen (Gesch. d. Epigonen I² 325) εἰκάζει περὶ τὸ 260, ἀπέθανε δηλητηριασθείς. Ἀλλ᾽ εἰς τοῦτο δύναταί τις νὰ ἀντιτάξῃ τὰ ἀκόλουθα. Ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ὁ ἐν τῷ ψηφίσματι μνημονευόμενος, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦτο *εὐεργέτης* τῶν Ἐρετριέων, ἦτο βεβαίως καὶ πρὸς τοὺς Ἐρετριεῖς καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς Ἕλληνας διὰ πολὺ στενοτέρων καὶ οἰκειοτέρων δεσμῶν συνδεδεμένος, ἢ Ἀλέξανδρος ὁ Πύρρου, καθ᾽ ὅσον τοὐλάχιστον δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν ἀνεπαρκῶν ἀληθῶς εἰδήσεων, αἵτινες περιεσώθησαν ἡμῖν περὶ τῶν χρόνων ἐκείνων. Τοῦτο δηλοῖ ἡ τελευταία καὶ σπουδαιοτάτη πρότασις τῆς αἰτιολογίας τοῦ ψηφίσματος, ἥτις δυστυχῶς ἐν στ. 10 διεσώθη οὕτω κεκολοβωμένη, ὥστε τὸ περιεχόμενον αὐτῆς μόνον νὰ εἰκάσῃ τις εἶναι δυνατόν. Τὰ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει τοῦ στ 10 ὑπολειφθέντα γράμματα ἄγουσι μᾶλλον, ὡς μοὶ φαίνεται, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν: *σ]υναγω[νίζεται, σ]υναγω[νιζόμενος* ἤ τι τοιοῦτον — *τ]ο[ῖ]ς Ἕλλησι* ἢ εἰς ἀνάγνωσιν οἷον: *σ]υνάγω[ν*. Περὶ τοῦ ἑπομένου στίχου εἰκάζω, ὅτι ἔκειτο φράσις τις, οἵα *τ]οῦ τὰ[ς φρουρὰς ἀπαλλαγῆναι ἢ ἀποχωρῆσαι] ἐκ τῶν πόλεων*[1], ἐξαρτωμένη ἔκ τινος: *αἴτιος* ἢ *παραίτιος ἐγένετο*, ὅπερ πρέπει νὰ συμπληρωθῇ ἐν στ. 10 ἢ ἐν στ. 12. Ἀλλ᾽ ἐν στ. 10 δυσκόλως δύνανται (ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν κατώρθωσα) νὰ συμπληρωθῶσιν ἡ κατὰ πρῶτον μνημονευθεῖσα λέξις καὶ ἡ ἔννοια *αἴτιος γίγνεσθαι*, ὥστε νὰ παράγηται λογικῶς καὶ γραμματικῶς ἁρμόζουσα καὶ συνάμα πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ χάσματος ἀναλογοῦσα ἔκφρασις. Ἄλλως δὲ ἐν στ. 12 θὰ συνεπλήρου τις κατὰ προτίμησιν *δεδόχθαι τῷ δήμῳ*, αὕτη δὲ ἡ τυπικὴ φράσις, καίπερ ἐλλείπουσα ἐκ τοῦ ψηφίσματος τοῦ Φανοκλέους, δυσκόλως δύναται νὰ θεωρηθῇ περιττή, καθόσον μάλιστα πληροῖ κάλλιστα τὸν χῶρον. Ἐάν τις ἀποφασίσῃ ἐν τούτοις νὰ μὴ μεταχειρισθῇ τὴν φράσιν ταύτην, ἃς ἀναγνώσῃ ἐν στ. 10 ἑξ.

> συναγω[νιζόμενος διὰ παντὸς[1] τ]ο[ῖ]ς Ἕλλησι
> τ]οῦ τὰ[ς φρουρὰς ἀποχωρῆσαι] ἐκ τῶν πό-
> λεων [παραίτιος ἐγένετο, πρ]όξενον εἶ-
> ναι κτλ.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἡ πρὸς συμπλήρωσιν ἀπόπειρα αὕτη, ἣν μετ᾽ ἐπιφυλάξεως προτείνω, δὲν ἤθελε γίνει ἀποδεκτή, τοσοῦτον τοὐλάχιστον πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἦτο ἀναμεμιγμένος ἀμέσως εἰς τὰ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἀληθῶς ὑπάρχει γνωστὸς ἐκείνων τῶν χρόνων ἡγεμών, ὃν δυνάμεθα νὰ προσδοκῶμεν ὅτι θὰ εὕρωμεν μνημονευόμενον ἐν ψηφίσματι Ἐρετριέων. Οὗτος δ᾽ εἶναι Ἀλέξανδρος ὁ υἱὸς τοῦ Κρατεροῦ ὁ ἑτεροθαλὴς ἀδελφὸς τοῦ Ἀντιγόνου. Περὶ αὐτοῦ γινώσκομεν περίπου τὰ ἑξῆς.

Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Κρατερός, ὃν ὁ Niebuhr ἐταύτισε πρὸς τὸν περίφημον συλλέκτην τῶν ψηφισμάτων[2], ἦτο ἐπιτετραμμένος ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου τὴν ἀρχηγίαν στρατευμάτων ἐν Ἑλλάδι. Καὶ τούτου μὲν ὁ Πλούταρχος (Περὶ φιλαδελφ. 15) ἐπαινεῖ τὴν ἀφοσίωσιν μεθ᾽ ἧς ὑπηρέτει τὸν ἴδιον ἀδελφόν, περὶ δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου γινώσκομεν ὅτι ἐπολέμησέ ποτε πρὸς τὸν θεῖον αὐτοῦ Ἀντίγονον καὶ ὅτι ἀντ᾽ αὐτοῦ κατέλαβε τὴν ἀρχὴν ὡς ἀνεξάρτητος ἡγεμὼν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίως ἐν Εὐβοίᾳ καὶ Κορίνθῳ. Ὁ Τρῶγος Πομπήϊος ἀφηγεῖτο κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ προλόγου ἐν τῷ 26ῳ βιβλίῳ τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ πονήματος τὸν πόλεμον, ὃν ἠναγκάσθη νὰ διεξαγάγῃ πρὸς αὐτὸν Ἀντίγονος ὁ Γονατᾶς καὶ ὅστις κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ χωρίου ἐγένετο κατὰ τοὺς μετὰ τὸν θάνατον (265 π. Χ.) τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Ἀρέως χρό-

[1] Ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς ἀποδεικνύω, ἀποβλέπει τὸ ψήφισμα, εἶχε τοποθετήσει φρουρὰς ἐν ταῖς ὑποτεταγμέναις αὐτῷ πόλεσιν, ἵνα ᾖ βέβαιος περὶ τῆς πίστεως αὐτῶν, δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ δισταγμοῦ πιστευτὸν ὡς ἐκ τῆς γνωστῆς ἀνωμάλου καὶ οἰκτρᾶς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους. Λυπηρὸν λίαν εἶναι ὅτι τὸ ψήφισμα τῶν Ἐρετριέων (CIG 2144 Dittenberger Syll. 201) τὸ συνταχθὲν εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀποχωρήσεως *φρουρᾶς* τινος καὶ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας, εἶναι γνωστὸν μόνον ἐξ ἀντιγράφου τοῦ Κυριακοῦ τοῦ ἐξ Ἀγκῶνος. Κατὰ τῆς γνώμης τοῦ Boeckh, ὅστις ἀνήγαγε τὸ ψήφισμα εἰς τοὺς χρόνους Φιλίππου τοῦ Δ΄. καὶ τοῦ Φλαμινίνου (συμφωνεῖ δὲ καὶ ὁ Dittenberger), ἤγειρε δικαίως ἀντίρρησιν ὁ von Wilamowitz-Moellendorff (Antigonos von Karystos σ. 101) ἀναφέρων αὐτὸ μετὰ πιθανότητος εἰς τὸ ἔτος 313 π. Χ. Ἐν τούτοις ἐν τῇ περιπετειώδει ἱστορίᾳ τῆς Ἐρετρίας κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπανελήφθησαν τὰ προκαλέσαντα τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο γεγονότα. Ἀσφαλὴς ὅμως κρίσις δὲν εἶναι δυνατὴ ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως εἰδήσεων καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ λίθου.

[1] Ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον.

[2] Πρβ. P. Krech, De Crateri ψηφισμάτων συναγωγῇ diss. Berol. 1888 σελ. 3.

νους. Πόλεμον δέ τινα τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς τὸν Ἀντίγονον, ὅστις ἐγένετο κατὰ τοὺς μετὰ τὸν λεγόμενον Χρεμωνίδειον πόλεμον χρόνους καὶ δύναται νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Τρώγου ἀναφερόμενον πόλεμον, μνημονεύουσι δύο ἐπιγραφαί, ἤτοι ψήφισμα τῶν Σαλαμινίων πρὸς τιμὴν Ἡρακλείτου Ἀθμονέως[1] ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ P. Monceaux (Bull. d. c. hell. VI σ. 525 ἑξ.) καὶ ἕτερον ψήφισμα τῶν Ἀθηναίων, ὅπερ ἐγὼ συναρμολογήσας ἐκ τριῶν τεμαχίων δηλαδὴ τοῦ ἐν Sitzungsber. d. Berl. Akad. 1887 σ. 1194 IV 27 δημοσιευθέντος καὶ τῶν ἐν CIA II 161 καὶ 285 δύο τεμαχίων, ἐπραγματεύθην διὰ βραχέων ἐν Athen. Mittheilungen XVI σ. 150. Ὡς βασιλέα τῆς Εὐβοίας ἀναφέρει τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Σουΐδας ἐν τῷ περὶ τοῦ ποιητοῦ Εὐφορίωνος βιογραφικῷ ἄρθρῳ, κύριον δὲ τοῦ Ἀκροκορίνθου ὀνομάζει αὐτὸν ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Ἀράτου 17 ἑξ. διηγούμενος ὅτι ἀπέθανεν ὡς ἐλέγετο δηλητηριασθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου θέλοντος νὰ καταλάβῃ τὴν ἀκρόπολιν ταύτην περὶ τὸ 244 π. Χ. Οὗτος ὁ Ἀλέξανδρος εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ὁ αὐτὸς καὶ ὁ ἐν τῷ ἐρετριακῷ ψηφίσματι μνημονευόμενος. Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον ἐπιγραφικὸν μαρτύριον περὶ τοῦ ὅτι πράγματι ὁ Ἀλέξανδρος ἔφερε τὸν βασιλικὸν τίτλον, ὃν τὰ ψηφίσματα τῶν Ἀθηναίων καὶ Σαλαμινίων δὲν ἀπονέμουσιν αὐτῷ. Ἀνάγεται δὲ λοιπὸν χρονολογικῶς κατὰ τὰ ἄλλοθεν περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐγνωσμένα εἰς τοὺς μεταξὺ 265 καὶ 244 π. Χ. χρόνους. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκοῦμαι ἐνταῦθα εἰς τοῦτον τὸν καθορισμόν, ἐπειδὴ μέλλων νὰ πραγματευθῶ περὶ τοῦ μνημονευθέντος Ἀττικοῦ ψηφίσματος θὰ διαλάβω ἐκτενέστερον περὶ τῆς ἱστορίας ἐκείνων τῶν χρόνων[2].

Ὁ Ἀρριδαῖος τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστός. Τὸ ὄνομα Ἀρριδαῖος, ὅπως καὶ τὸ Ἀλέξανδρος, ὑπῆρχε σύνηθες ἐν τῷ βασιλικῷ οἴκῳ τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ τοῦτο

[1] Ὁ Ἡράκλειτος οὗτος, ὅστις τότε ἦτο ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου διωρισμένος *στρατηγὸς ἐπὶ τοῦ Πειραιέως*, εἶναι, ὡς νομίζω, ὁ αὐτὸς τῷ τοῦ 212/1 ἐπωνύμῳ ἄρχοντι. Εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται καὶ τὸ ψήφισμα, ὅπερ ὁ Lolling ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ Ἀρχ. Δελτίῳ τοῦ 1889 σ. 58.

[2] Πρβ. ἐν τούτοις von Wilamowitz-Moellendorff Lectiones epigraphicæ ind. lect. Gotting. 1885/86 σ. 8, Th. Sokolow, Ἀριστόμαχος ὁ Ἀργεῖος (ρωσσιστὶ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τοῦ ρωσσικοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐκπαιδεύσεως 1879).

δὲν εἶναι λόγος ἀποχρῶν, ὥστε ν' ἀναζητήσωμεν αὐτὸν ἔν τινι τῶν ἡγεμονικῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων τῶν χρόνων. Ἀρριδαῖός τις κατὰ τὰς μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γαλατῶν ἐξ Ἑλλάδος ταραχὰς παρέστη ἐν Μακεδονίᾳ ἀντιποιούμενος τοῦ θρόνου κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου[1] οὐδὲν ὅμως κατορθώσας· περὶ αὐτοῦ οὐδὲν πλέον τούτου εἶναι γνωστόν. Ὡς ἐκ τῆς χρονολογικῆς συμπτώσεως θὰ ἠδύνατο ὁ Ἀρριδαῖος οὗτος νὰ εἶναι ὁ αὐτὸς τῷ ὕστερον ἀναφαινομένῳ μεταξὺ τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἁπλῆ εἰκασία, ἣν δύναταί τις νὰ ἀναφέρῃ ὡς ὄχι ἐντελῶς ἀποῤῥιπτέαν[2]. Ὁπωσδήποτε κατὰ τὴν φράσιν τοῦ ψηφίσματος πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Ἀρριδαῖος παρέσχεν ὑπηρεσίας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν (ἂν ὀρθῶς συνεπλήρωσα: *συνόντας*)[3] οὐχὶ μόνον γενικάς, ἀλλὰ καὶ ἐν ὡρισμένῳ τινὶ ἐπεισοδίῳ, ὡς λ. χ. ὅτι ἐπῆλθεν αὐτοῖς βοηθὸς ἐν ὥρᾳ κινδύνου.

Ἀξιοπαρατήρητος εἶναι προσέτι ἐν τῷ ψηφίσματι ὁ τύπος τοῦ προοιμίου (præscriptum) καὶ τοῦ ὑστερογράφου (postscriptum). Στρατηγοὶ καὶ πρόβουλοι[4] ὁμοῦ ὡς ὑποβάλλοντες προβούλευμα μέχρι τοῦδε ἐγνώσθησαν μόνον ἐκ τοῦ ὑπὸ Ἀντιγόνου τοῦ Καρυστίου[5] παρὰ Διογένει Λαερτίῳ ἐν βίῳ Μενεδήμου διασωθέντος ψηφίσματος πρὸς τιμὴν τοῦ βασιλέως Ἀντιγόνου ἐκ τοῦ ἔτους 277 π. Χ. Οἱ πρόβουλοι μόνοι εὑρίσκονται ὡς ὑποβάλλοντες πρότασιν καὶ ἀλλαχοῦ, οἷον ἐν τοῖς ὑπὲρ Χαιρεφάνους ψηφίσμασιν (Ἐφ. Ἀρχ. 1869 ἀρ. 404$^{\alpha}$) καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ Θεοπόμπου (Rangabé Ant. Hell. II 689). Τὸ ὑστερόγραφον, ὅπερ κατὰ πρῶτον ἀπαντᾷ ἐν ἐρετριακῷ ψηφίσματι, μνημονεύει τοὺς προβούλους καὶ τοὺς στρατηγούς, καὶ δή, ἐξ ἑκατέρων μόνον τοῦ ἑνὸς ἀναγραφομένου (μετά τε τοῦ ἰδίου ὀνόματος καὶ τοῦ πατρωνυμικοῦ[6]), τοῦ δ' ἑτέρου προβούλου ἢ στρατηγοῦ ἁπλῶς ὡς *συνάρχοντος* ἀνα-

[1] Droysen, Geschichte der Diadochen II² 354.

[2] Ὑπάρχει καὶ ψήφισμά τι τῶν Ἐφεσίων πρὸς τιμὴν Ἀρριδαίου τινός, ἄλλοθεν ἀγνώστου, Inscr. Brit. Mus. III CCCCLI.

[3] Πρβ. Ἀρριαν. ἀναβ. II 6, 4.

[4] Ἐν τῷ ψηφίσματι CIG 2265, τῷ πρὸ μικροῦ κατὰ νέαν ἀνάγνωσιν ὑπὸ τοῦ Hicks ἐκδοθέντι (Journ. of hell. studies XI 260), πρέπει ἐν στ. 25 ἑξ. νὰ συμπληρωθῇ: *τοὺς δὲ προ[βούλους καὶ τοὺς στρατη]γοὺς τοὺς Ἐρετριέων* καὶ ὄχι *προ[στάτας*.

[5] v. Wilamowitz, Antigonos von Karystos σ. 101.

[6] Ἵνα μὴ ἀνεπιφυλάκτως ἀποφανθῶμεν πρέπει ν' ἀναφέρωμεν ὡς δυνατὸν ὅτι τὰ γράμματα ΟΥ ἀνήκουσιν εἰς δημοτικόν τι.

φερομένου. Ὅμοιον ὑστερόγραφον[1] ὑπῆρχεν ἐν τῷ κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 4 ἐκδιδομένῳ τεμαχίῳ ψηφίσματος οὕτω κολοβὸν ὅμως περισωθὲν ὥστε δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ συμπληρωθῇ. Ἀναβάλλων δὲ εἰς ὑστερωτέραν πραγματείαν περὶ τῆς Ἐρετριέων πολιτείας τὴν ἐκτενεστέραν περὶ τοῦ ὑστερογράφου τούτου ἐξέτασιν, παρατηρῶ ἐνταῦθα μόνον ὅτι ἐκ τῆς νῦν πρῶτον βεβαιουμένης συνηθείας τοῦ ν' ἀναγράφωνται τὰ ὀνόματα τῶν ἐν ἀρχῇ στρατηγῶν καὶ προβούλων ἐν τῷ ὑστερογράφῳ, ἐνῷ ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ ψηφίσματος ἀναφέρονται ἀνωνύμως, ἐξηγεῖται πῶς ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Μενεδήμου οὗτος ἀναφέρεται ὡς γράψας ψήφισμα τῷ Ἀντιγόνῳ, καίτοι τὸ ψήφισμα, οὗτινος τὸ πρῶτον μέρος μόνον εἶναι ἡμῖν παραδεδομένον, ἄρχεται διὰ τῆς γενικῆς φράσεως *οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ πρόβουλοι εἶπαν*[2].

Αἱ φράσεις τοῦ ἰδίως ψηφίσματος δύνανται ν' ἀποκατασταθῶσιν εὐκόλως ἐκ τῶν διασωθέντων ὁμοίων ψηφισμάτων, δὲν εἶναι δὲ οὐσιῶδες τὸ ὅτι τινὲς συμπληρώσεις, ὡς ἐν στ. 16. 17. 19, δὲν εἶναι ὅλως διόλου βέβαιοι.

Εἰς τὰ τρία ταῦτα πλήρη ψηφίσματα προσθετέον καὶ τὰ ἀκόλουθα τεμάχια ψηφισμάτων.

4.—Δύο τεμάχια μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 0.33, πλ. 0.44, πάχ. 0.075, ἄνω καὶ κάτω ἠκρωτηριασμένης, ἐν τῷ Δημαρχείῳ τῆς Ἐρετρίας ἀποκειμένης. Γραφὴ ἐκτάκτως ἐπιμεμελημένη καὶ ὡραία· ὕψ. γραμμ. 0.017, ἀπόστασις στίχ. 0.04.

ΚΑΙΕΞΑΙ
ΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΕΙ
ΚΑΙΓΗΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΟ
ΗΣΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΕΙΣ
ΠΛΕΟΝΤΙΚΑΙΕΚΠΛΕΟΝΤΙ
ΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣ
ΑΝΑΓΡΑΨΑΙΔΕΤΗΜΠΡΟΞΕ
ΥΤΟΥΑΠΟΛ
ΟΡΟΥ
ΟΒΟΥ
ΗΣ
(κενὸν)

[εἶναι αὐτῷ —— καὶ]
[ἀτέλειαν καὶ εἰσάγοντι]
καὶ ἐξά[γοντι καθάπερ
τοῖς ἄλλοις Ἐ]ρετριεῦσιν
καὶ γῆς ἔγκτησιν καὶ ο[ἰκί-
ης καὶ ἀσφάλειαν καὶ εἰσ-
πλέοντι καὶ ἐκπλέοντι
καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης·
ἀναγράψαι δὲ τὴμ προξε-
νίαν ἐν τῶι το]ῦ ⟨του⟩ Ἀπόλ-
λωνος τοῦ δαφνηφόρ]ου[1].
οβου
λ —]ης

Τὸ ψήφισμα εἶναι κατὰ τοῦτο ἀξιόλογον, ὅτι ἐν τέλει αὐτοῦ ἀνεγράφοντό ποτε ἐν ὑστερογράφῳ, ὡς ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ Ἀρριδαίου, τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων, ἐφ' ὧν ἐπεψηφίσθη. Δυστυχῶς ἐκ τῶν στίχων 10 ἑξ. ἐσώθη μόνον τὸ τέλος, ὥστε απομένει ἀμφίβολος ἡ συμπλήρωσις, διότι τὰ ὑπολειπόμενα γράμματα δύνανται νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὴν λέξιν *πρ]όβου[λοι* ἢ καὶ εἰς ὄνομα τινὸς τῶν ἀρχόντων, οἷον *Ἀριστ]όβου[λος*· ἐξ ἅπαντος ὅμως ὁ ἐπίλογος φαίνεται ὅτι δὲν ἦτο συντεταγμένος, ὡς ἐν τῷ ἄλλῳ ψηφίσματι, ἀλλὰ συντομώτερος.

5.—Δύο τεμάχια μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 0.27, πλ. 0.33, πάχ. 0.07, ἠκρωτηριασμένης ἄνω καὶ ἀποκειμένης ἐν τῷ Δημαρχείῳ. Γραφὴ λίαν ἐπιμεμελημένη. Ὕψ. γρ. 0.01, ἀπόστασις στίχ. 0.02· ὁ κάτω τόπος τοῦ λίθου ἀφέθη κενός.

ΗΙ
ΓΡΑΙϹ
ΕΡΕΤΡΙ ΞΩΝΑΥΤΟΥΣ
ΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤ
ΟΣΟΔ ΝΠΡΟΣΤΗΜΒΟΥΛ
ΙΤΟΝ ΜΟΝΠΡΩΤΟΙΣΜΕΤ
ΤΑΙ ΑΝΤΙΝΟΣΔΕΩΝΤΑΙ
ΣΕΓΚΤΗΣΙΝΚΑΙΑΤΕ
ΚΑΙΕΙΣΑΓΟΥΣΙΚΑΙΕΞ
ΙΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙ
ΙΕΥΣΙΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙ
ΕΟΥΣΙΚΑΙΕΚΠΛΕΟ
ΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗ

[1] Περὶ τῆς σημασίας τῶν τοιούτων ὑστερογράφων διέλαβε πρὸ ὀλίγου ὁ H. Swoboda, Die griech. Volksbeschlüsse σ. 225 ἑξ.

[2] Ὅτι ὁ Μενέδημος *προεβούλευσεν* ἐν Ἐρετρίᾳ ἀναφέρει ῥητῶς ὁ Ἡρακλείδης παρὰ Διογένει Λαερτίῳ.

[1] Περὶ τῆς παραλείψεως τοῦ *ἱερῷ* πρβ. Δημοσθ. XIX, 249: *πρὸς τῷ τοῦ ἥρω τοῦ ἰατροῦ*, καὶ Dittenberger Sylloge 373 στ. 38. Δυνατὸν ὅμως νὰ ἔκειτο *ἐν τῶι τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ δαφνηφόρου ἱερῶι* πρβ. ἐν τῷ ὑπὲρ Φανοκλέους ψηφίσματι στ. 11 *ἐν τῶι τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῶι*. Ἐν τῇ λέξει *οἰκίης* διατηρεῖται ὁ ἰωνικὸς τύπος.

η [Ταvα]-
γραίο[υς προξένους εἶναι
Ἐρετριέων αὐτοὺς [καὶ ἐκ-
γόνους καὶ εἶναι αὐτ[οῖς πρ-
όσοδ[ο]ν πρὸς τὴμ βουλ[ὴν κα-
ὶ τὸν [δῆ]μον πρώτοις μετ[ὰ
τὰ ἱ[ερὰ] ἄν τινος δέωνται
[καὶ γῆ]ς ἔγκτησιν καὶ ἀτέ-
[λειαν] καὶ εἰσάγουσι καὶ ἐξ-
[άγου]σι καθάπερ τοῖς ἄλλοι-
[ς Ἐρετρ]ιεῦσι καὶ ἀσφάλει-
[αν εἰσπλ]έουσι καὶ ἐκπλέο-
[υσι καὶ πολ]έμου καὶ εἰρή-
[νης.]

Ὡς τὸ προηγούμενον ἀνήκει καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα εἰς τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ τετάρτου αἰῶνος π. Χ.

6.—Τεμάχιον στήλης λευκοῦ μαρμάρου μετ' ἀετωματίου ὕψ. 0.34 (ὧν 0.21 ἐπιφάνεια ἐπιγεγραμμένη), πλ. 0.16, πάχ. 0.06, ἀριστερὰ καὶ κάτω κολοβῆς. Ἀπόκειται ἐν τῷ Δημαρχείῳ. Γραφὴ εἰς ἄκρον λεπτὴ καὶ ἐπιμεμελημένη, ἀλλ' ἀβαθῶς κεχαραγμένη, νῦν ἀμυδροτάτη καὶ δυσανάγνωστος. Ὕψος γραμμ. 0.007, ἀπόστασις στ. 0.013.

ΡΟΒΟΥΛΟΙΕΙΠΑΝ
ΞΧΑΡΤΙΩΝΟΣ
ΑΘΟΣΩΝΔΙΑΤΕ
ΟΝΕΡΕΤΡΙΕΩΝ
ΑΕΙΤΑΣΥΜΦΕΡΟΝ
ΟΜΕΝΟΣΚΑΙΚΟΙΝΕΙ
ΔΕΟΜΕΝΩΙΤΩΝΠ
ΝΤΗΙΒΟΥΛΗΙΚΑΙ
ΗΣΙΚΛΗΝΧΑΡΤ
ΤΗΝΤΟΥΔΗΜΟΥΤ
ΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΛ
Ν ΝΚΑΙΤΩ
ΙΣΕΡΕ

Οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ π]ρόβουλοι εἶπαν·
ἐπειδὴ —' ησικλῆ]ς Χαρτίωνος
— ἀνὴρ ἀγ]αθὸς ὢν διατε-
λεῖ περὶ τὸν δῆμον τ]ὸν Ἐρετριέων
λέγων καὶ πράττων] ἀεὶ τὰ συμφέρον-
τα καὶ χρείας παρεχό]μενος καὶ κοινεῖ
τῶι δήμωι καὶ τῶι ἀεὶ δ]εομένωι τῶν [πο-
λιτῶν ἰδίαι· ἔδοξε]ν τῆι βουλῆι κα[ὶ
τῶι δήμωι εἶναι —]ησικλῆν Χαρτ[ίω-
νος — πολί]την τοῦ δήμου τ[οῦ
Ἐρετριέων αὐτὸν καὶ] ἐκγόνους καὶ μ. .
. . . . ν καὶ τῶ[ν
. . . . τοῖς ἄλλο]ις Ἐρε-
τριεῦσιν. . .]

Ψήφισμα ὑπὲρ —*ησικλέους* τοῦ *Χαρτίωνος*, τοῦ πρώτου ἡμίσεος τῆς τρίτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος περίπου, ὡς ἐκ τῆς γραφῆς δύναταί τις νὰ κρίνῃ. Φαίνεται δὲ ὅτι κατὰ τὴν σύνταξιν διαφέρει τῶν γνωστῶν περὶ προξένων καὶ εὐεργετῶν ψηφισμάτων, καθ' ὅσον τὰ ἐν στ. 11 ὑπολειφθέντα γράμματα ὑποδεικνύουσιν ὅτι ἔκειτο περίπου: *καὶ μ[ετεῖναι αὐτοῖς* ——*ω]ν καὶ τῶ[ν ἄλλων πάντων, ὧν (ἢ ὧνπερ) καὶ τοῖς ἄλλο]ις Ἐρε[τριεῦσιν μέτεστι* ἤ τι τοιοῦτον[1]· τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἐνόμισα ὅτι ἐν στ. 10 ἔπρεπε νὰ συμπληρώσω *πολί]την* (καὶ ὄχι λ. χ. *εὐεργέ]την*). Ἂν τοῦτο εἶναι ὀρθόν, τὸ παρὸν ψήφισμα εἶναι τὸ πρῶτον ἐξ Ἐρετρίας ἡμῖν περισωθέν, ἐν ᾧ ἀπονέμεται τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου.

7.—Στήλη λευκοῦ μαρμάρου ἄνευ κορωνίδος ἐν τῷ Δημαρχείῳ, ὕψ. 0.75, πλ. 0.43, πάχ. 0.12. Ἄνω ἐλλείπει ἡ δεξιὰ γωνία· τὰ κάτω κολοβή. Ἡ γραφὴ εἶναι λεπτὴ καὶ κατὰ τὸ σχῆμα ὁμοία τῇ τῆς ὑπ' ἀρ. 6 καὶ μᾶλλον ἐπιμεμελημένη τῆς ὑπ' ἀρ. 3 ἐπιγραφῆς. Αἱ ἀρχαὶ τῶν στίχων διετηρήθησαν ὁπωσοῦν εὐανάγνωστοι, ἀλλὰ περὶ τὸ μέσον τὰ γράμματα σχεδὸν τελείως ἐξηλείφθησαν. Ἔφερε δὲ ὁ λίθος μόνον μίαν στήλην ὀνομάτων. Μεταξὺ τῶν ὀνομάτων, τῶν πατρωνυμικῶν καὶ τῶν δημοτικῶν διακρίνονται πολλαχοῦ εἰσέτι διτταὶ στιγμαί. Ὕψ. γραμμ. 0.009, ἀπόστ. στ. 0.02.

Θ L
ΠΙΤΗΣΜΟ ΕΩΚΑΙΠΥΘΟΓΓ
ΠΟΛΕΜΑ ΟΙΔΕΕΦΗΒΟΙΑΝΕΓ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.ΑΡΙΣΤΩΝΥΜΟ.
ΤΟΛΛΟΣ:ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΥ ΔΥΣ

[1] Πρβ. Δημοσθ. κατὰ Ἀριστοκρ. 65: ἐποιησάμεθα πολίτην καὶ διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης μετεδώκαμεν αὐτῷ καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων καὶ νομίμων καὶ πάντων ὅσων περ αὐτοῖς μέτεστιν ἡμῖν. Γενικῶς δὲ περὶ τούτου τοῦ τύπου ἴδε τὰ ὑπὸ τοῦ E. Szanto ἐν τῷ βιβλίῳ του Das griech. Bürgerrecht 1892 σ. 12 συλλεχθέντα παραδείγματα.

ΧΛΙΡΙΔΗΜΟΣ ΑΝΤΙΦΙΛ ΠΕΤ
ΚΛΕΙΤΩΝ ΕΧΦΑ: Ε/
ΛΑΟΔΙΚΟΣ ΣΑ
ΦΟΡΥΣΑΡΙΣΤ
ΑΛΚΙΔΑΜΑΣ
ΠΡΗΞΙΠΠΟΣ
ΦΙΛΙΣΤΙΔΗΣ
ΝΑΥΚΡΑΤΗΣ
ΧΟΡΟΝΙΚΟΣ Ι Ι
ΔΗΜΟΦΩΝΚΟΡΩΝ
ΝΑΥΤΗΣ ΚΛΕΟ
ΑΜΦΑΛΚΟΣ ΗΦΑΙΣ ΔΥΣ
ΜΑΝΤΙΔΗΣ ΧΟΡΟΝΙΚΟ ΔΥΣ
ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ ΚΛΕΟΣΤΓ ΤΟΥ ΛΑΚ
ΗΓΗΡΙΠΠΟΣ ΗΓΗΡΙΝ ΟΥ ΑΝΑ
ΜΟΙΡΕΣΤΡΑΤΟΣ ΣΚΥΘΕΩ: ΠΟΤ
ΔΗΜΩΝ ΑΡΙΣΤΟ Ι ΠΕΝΕ
ΦΙΛΙΣΚΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΔΕ- ΟΙΡ
ΟΝΗΡΙΜΟΣ:/ ΜΥ ΔΡΟΥ:ΛΑΙ
ΙΟΝΥΣΕΥ Ι ΦΙΛΩΝΟΣ
ΥΘΥΔΗΜΟ :ΔΙΟΔΩΡΟΥ: ΣΤΙ
ΘΕΩΝ:ΘΕΩΡΟΥ:
ΘΕΟΠΡΟΠΙΔΗΣ: ΟΥ:Ε Σ
ΒΙΟΤΤΟΣ:ΕΥΒΙΟ
ΚΛΕΥΚΡΙΤΟΣ:ΠΟΛΥΚΡΙ ΟΥ:
ΝΗΣΑΝΔΡΟΣ:ΦΙΛΙΣ ΧΦΗ
ΣΤΟΦΑΝΗΣ : ΑΡΙΣΤΟ ΩΝΤΟΣ:Ι
Ι/ ΟΤΙΜΟΣ: ΑΡΧΙΠΠ
ΟΣ:ΘΡΑΣΩΝΙΔΕ- -

Θ ε [ο ί

Ἐπὶ τῆς Μο. . . .εω καὶ Πυθογέ[νους
πολεμα[ρχίας] οἵδε ἔφηβοι ἀνεγ[ράφησαν·
Ἀριστοτέλης Ἀριστωνύμου —
Τόλλος Ἀριστάρχου Δύσ(τιος)
Χαιρίδημος Ἀντιφίλ[ου] Πετ(αλιεὺς)
Κλείτων Ἐχφά[·του ἐχ Φηραι - ;]
Λαόδικος Σαω[ν- —
Φόρυς Ἀριστ- — —
Ἀλκιδάμας — —
Πρήξιππος — —
Φιλιστίδης — —
Ναυκράτης — —
Χορόνικος — —
Δημοφῶν Κορων — —
Ναύτης Κλεο[γένου —
Ἄμφαλκος Ἡφαισ[τίωνος] Δύσ(τιος)
Μαντίδης Χορονίκου Δύσ(τιος)
Κλεισθένης Κλεοστ[ρά]του Λάκ(εθεν)
Ἡγήριππος Ἡγηρίν⟨ιν⟩ου [Π]ανα-
Μοιρέστρατος Σκύθεω .ποτα-
Δήμων Ἀριστοφῶ[ντο]ς Πενε-
Φίλισκος Καλλικρατίδε[ω Χ]οιρ(εάτης)
Ὀνήριμος [Ἀ]μυ[νάν]δρου Λά[κ](εθεν)
Δι]ονυσεύ[χ]ης Φίλωνος —
Εὐθύδημος Διοδώρου [Ἰ]στι(αιεὺς)
Θέων Θεώρου —
Θεοπροπίδης — ου ἐ[ξ Ἀ]σ-
Βίοττος Εὐβίο[υ —
Κλεύκριτος Πολυκρ[ίτ]ου —
Ὀνήσανδρος Φιλίσ[.ου ἐ]χ Φη[ραι-
Ἀριστοφάνης Ἀριστοφῶντος —
Δ]ημότιμος Ἀρχίππ[ου —
. . . . . .οχος Θρασωνίδεω —

Κατάλογος ἐφήβων ἐξ Ἐρετρίας, ὁ πρῶτος ἐν Εὐβοίᾳ εὑρεθείς, χρονολογούμενος κατὰ τοὺς πολεμάρχους ὡς τὴν προϊσταμένην ἀρχήν. Ἀνεγράφοντο δέ, ὡς φαίνεται, δύο πολέμαρχοι (ὄχι τρεῖς ὡς ἐν τῇ ἐν CIG 2144, Dittenberger Sylloge 201 ἐπιγραφῇ[1]). Ἐφήβους ἐν Ἐρετρίᾳ ἀναφέρουσιν ὡσαύτως καὶ αἱ ἑξῆς ἐπιγραφαί· ἡ *συνθήκη* μεταξὺ Ἐρετριέων καὶ Χαιρεφάνους (Ἐφημ. Ἀρχ. 1869 ἀρ. 404ª στ. 47), ὁ κατάλογος τῶν *συμβαλλομένων* (Bull. d. c. hell. III σ. 278 στ. 26) καὶ ὁ κατάλογος ὀνομάτων (Ἐφημ. Ἀρχ. 1887 σ. 83 ἑξ. στ. 173). Τῶν ἐφήβων ἀναγράφεται τὸ ὄνομα, τὸ πατρωνυμικὸν καὶ τὸ δημοτικόν.

Στ. 4. Τὸ ὄνομα Ἀριστοτέλης δὲν εἶναι σπάνιον ἐν Ἐρετρίᾳ· πρβ. Ἐφημ. Ἀρχ. 1887 σ. 83 ἑξ. στ. 155, 196 ἑξ. Τοῦτο δ' εἶναι ἀξιοπαρατήρητον ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπιτυμβίαν ἐπιγραφὴν *Βιότη Ἀριστοτέλους*, ἥτις κατὰ τὰς ἐν Ἐρετρίᾳ ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς γενομένας ἀνασκαφὰς ἀνευρέθη ἔν τινι τάφῳ παρὰ τὸν μέγαν οἰκογενειακὸν τάφον καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ ἐκληφθῇ ὁ τάφος οὗτος ὡς ὁ τοῦ φιλοσόφου Ἀριστοτέλους.[2] Τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ὄνομα Ἀριστοτέλης ἦτο σύνηθες ἐν Ἐρετρίᾳ εἶναι εἷς ἐπὶ πλέον λόγος ὅπως δυσπιστῇ

[1] Ἐκ τοῦ προοιμίου τούτου τοῦ ψηφίσματος ἔπλασεν ὁ Fr. Lenormant τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Rhein. Mus. XXI σ. 533 ἀρ. 400 δημοσιευθεῖσαν ἐπιγραφήν.— Χρονολογίαν ἐκ πολεμάρχου ἴδε ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἐν τοῖς *Ταμυνείοις* νικητῶν (Ἐφημ. Ἀρχ. 1869 ἀρ. 412).

[2] Πρβ. Ἀρχ. Δελτ. 1891 σ. 22, Amer. Journal of Archæology 1891 σ. 142, 246.

τις πρὸς τὴν ἀναφορὰν τοῦ τάφου τούτου εἰς τὸν μέγαν Ἀριστοτέλη.

Στ. 5. Τὸ ὄνομα *Τόλλος* ἀπαντᾷ ἀλλαχοῦ μόνον ἐν ἐπιγραφῇ ἐξ Ὑηττοῦ (Bull. d. c. hell. II σ. 500, S. d. gr. D. I. 550). *Ἀρίσταρχος Δύστιος* δ' ὀνομάζεται καὶ ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1869 ἀρ. 404[6] στ. 9.

Στ. 6. Πρὸς τὸν τύπον τοῦ ὀνόματος *Χαιρίδημος* παραβλητέον τὸ *Χαιριγένης*, ὄνομα πολλαχῶς ἐξ ἐρετριακῶν ἐπιγραφῶν μεμαρτυρημένον, ἀπαντῶν δὲ καὶ ἐν CIA I 446, (IV σ. 46) καὶ *Χαιριτέλης* (Ἐφημ. Ἀρχ. 1887 σ. 83 ἑξ. στ. 19). Ἂν δ' ἡ ἀνάγνωσις τῶν τριῶν γραμμάτων τοῦ δημοτικοῦ εἶναι βεβαία, πρόκειται ἡμῖν τέως ἄγνωστον τοπικὸν ὄνομα, ὅπερ βεβαίως δύναταί τις νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὰς νήσους τὰς νῦν καλουμένας *Πεταλιοὶ* ἢ καὶ εἰς τὸ ἀκρωτήριον *Πεταλίαν* (Στράβ. Χ σ. 444)[1].

Στ. 9. Τὸ ὄνομα *Φόρυς* εὕρηται καὶ ἀλλαχοῦ. *Φόρυς Μελιτεὺς* ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ C. Curtius (Inschriften u. Stud. z. Gesch. von Samos, Lübeck 1877 σ. 10 ἑξ.[2]) ἐκδοθείσῃ ἐπιγραφῇ τοῦ ἔτους 346/5 καὶ ἐν τῇ κατά τι παλαιοτέρᾳ ναυτικῇ ἐπιγραφῇ CIA II 798. Πρβ. καὶ τὰ ὀνόματα *Φορύσκος*, *Φορυσκίδης*[3].

Στ. 11. *Πρήξιππος* εἶναι ἐκ τῶν ἐν Ἐρετρίᾳ συνηθεστάτων ἀπὸ Πρηξ— ἀρχομένων ὀνομάτων[4].

Στ. 17 ἑξ. *Ἄμφαλκος Δύστιος* ἀπαντᾷ καὶ ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1869 ἀρ. 404[6] στ. 32. *Μαντίδης Δύστιος* αὐτόθι στ. 18.

Στ. 20. *Ἡγήριππος Παρα* — πρέπει νὰ συμπληρωθῇ καὶ ἐν τῇ ἀρτίως μνημονευθείσῃ ἐπιγραφῇ 404γ στ. 37[1].

Στ. 21. Ὡς φαίνεται, κεῖται νέον τι δημοτικόν, ἢ πρέπει νὰ θεωρηθῇ τὸ αὐτὸ τῷ *Σπο* — ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Χαιρεφάνους. Τὸ ἐν τῇ πρὸ τοῦ Γ θέσει γράμμα δὲν διακρίνεται μετὰ βεβαιότητος.

Στ. 24. *Ὀνήριμος Ἀμυνάνδρου Λάκεθεν*· πρβ. *Ὀνήριμος Ἀμυνάνδρου Βουδιόθεν* Ἐφημ. Ἀρχ. 1887 σ. 83 στ. 157.

Στ. 25. Τὸ ὄνομα *Διονυσεύχης* εἶναι καθ' ὅσον ἠξεύρω νέον· πρβ. *Διεύχης*.

Στ. 26. *Εὐθύδημος Διοδώρου Ἱστιαιεὺς* ἀπαντᾷ καὶ ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1887 σ. 83 στ. 69.

Στ. 28. Γένος τῶν *Θεοπροπιδῶν* ἐν Ἐρετρίᾳ, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆκεν ὁ Μενέδημος, μνημονεύει ὁ Διογένης Λαέρτιος II 125: *οὗτος τῶν ἀπὸ Φαίδωνος, Κλεισθένους τοῦ τῶν Θεοπροπιδῶν καλουμένων υἱὸς κτλ.*

Στ. 29. *Βίοττος Εὐβίου Ὠρωπόθεν* ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἀρτίως μνημονευθείσῃ ἐπιγραφῇ στ. 95.

Ἐξαιρουμένων τῶν ἐν στ. 6 καὶ 21 μνημονευομένων, τὰ ὀνόματα τῶν κωμῶν ἢ αἱ συντμήσεις αὐτῶν εἶναι ἤδη γνωστὰ ἐξ ἄλλων ἐρετριακῶν ἐπιγραφῶν.

Ὡς χρόνον τῆς συντάξεως τῆς ἐπιγραφῆς νομίζω ὅτι δύναταί τις νὰ ὁρίσῃ τὸ δεύτερον τεταρτημόριον τῆς τρίτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἀναβάλλω ὅμως εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν τὴν λεπτομερεστέραν ἐξέτασιν τῆς γνώμης ταύτης ὡς καὶ τῆς χρονικῆς σχέσεως ταύτης τῆς ἐφηβικῆς ἀναγραφῆς πρὸς τοὺς καταλόγους ἐν οἷς ἀπαντῶσι τὰ αὐτὰ ὀνόματα.

8.—Μαρμαρίνη βάσις ἀγάλματος μήκους 0.75, πάχ. 0.68, ὕψ. 0.25, κειμένη πρὸ τοῦ Μουσείου Ἐρετρίας. Προφανῶς εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ulrichs 20 λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπὸ τῶν χανίων τῆς Βάθειας εὑρεθεῖσα καὶ τότε χρησιμεύουσα ὡς ἁγία τράπεζα ἠρειπωμένης ἐκκλησίας, ἐκδοθεῖσα δὲ ἐν Reis. u. Forsch. in Griechenland II σ. 249. Γραφὴ τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος π. Χ. μετὰ τῆς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην χαρακτηριζούσης ἀνισότητος τῶν γραμμάτων.

ΔΗΜΟΣΟΕΡ Ι :ΛΟΝΑΙ
ΑΡΕΤΗΣΕΝΕΚΕΝΚΑΙΕΥΝΟΙΑΣΤΗΣΕΙΣΕΑΥΤΟΝ
ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΛΗΤΟΙ

[1] *Πετα(λιεὺς)* ὡς δημοτικὸν ἀπαντᾷ ἐν ἐπιγραφῇ Ἀθηνῶν τῶν αὐτοκρ. χρόνων (CIA III, 1124).

[2] Πρβ. Athen Mittheilungen VII σ. 367 ἑξ.

[3] Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ παρατηρῶ ὅτι ἡ ἐν CIA II 2314 ἐπιγραφὴ πιθανῶς πρέπει νὰ συμπληρωθῇ οὕτω: Φορύ<ΚΟΣ | ἈριστΟΜΕΝΟΥΣ | ΛευκΟΝΟΙΕΥΣ. Πρβ. CIA II 334 στ. 4, ἔνθα δύναταί τις νὰ συμπληρώσῃ *Φορυσκίδης Ἀριστομένους Λ[ευκονοεὺς]* καὶ II 1001.

[4] Ἐκ τούτων τῶν ὀνομάτων εἶναι τὸ *Πρηξίοδος* (Ἐφημ. Ἀρχ. 1887 στ. 54) οὗ ἄρα τὴν ὕπαρξιν ἀδίκως ἠμφισβήτησεν ἀρτίως ὁ R. Meister ἐν Athen. Mittheil. XVI σ. 356. Μετὰ βεβαιότητος δύναται νὰ ἀναγνωσθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ Selivanov εὑρεθεῖσα ῥοδιακὴ ἐπιγραφὴ ὡς ἑξῆς: *Εὐθυτίδα ἡμὶ λέσχα τῶ Πραξιόδω*, ὥστε τὸ *λέσχα* νὰ σημαίνῃ τὸν τάφον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ Meister ὅτι ἡ μνεία τῶν προγόνων εἶναι ὅλως ἀσυνήθης ἐν ἐπιτυμβίαις ἐπιγραφαῖς, ὑπομιμνήσκω τὴν ἐν Reisen in Lykien u Karien I σ. 31 ἐπιτυμβίαν ἐπιγραφὴν καὶ τὴν ἐκ Χίου γενεαλογικὴν ἐπιγραφὴν τὴν ἐκδεδομένην ὑπὸ τοῦ Latyschew ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τῆς Ῥωσσικῆς αὐτοκρ. ἀρχαιολ. Ἑταιρίας IV σ. 5. [Ἀρτίως ἦλθεν εἰς ὄψιν μου τὸ Jahrbuch d. d. arch. Instit. τοῦ 1891, ἐν ᾧ σ. 263[1] βλέπω ὅτι ὁ F. Dümmler ἐξέφρασεν ἐπίσης τὴν γνώμην ὅτι τὸ *λέσχα* σημαίνει κόγχην (Grabnische) τάφου].

[1] Ὁ Τσούντας εἰκάζει *Κτ]ήριππος* (Ἐφημ. Ἀρχ. 18:7 σ. 110[2]).

Ὁ] δῆμος ὁ Ἐρ[ετριέων Δημόφι]λον Α —
ἀρετῆς ἕνεκεν καὶ εὐνοίας τῆς εἰς ἑαυτὸν
Ἀρτέμιδι Ἀπόλλωνι Λητοῖ.

Ὁμοίας ἀφιερώσεις εἰς τὴν Ἄρτεμιν, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Λητὼ περιέχουσι καὶ αἱ ἐφεξῆς ὑπ' ἀρ. 41. 42. 52. 54. 55 ἀνακοινούμεναι πέντε ἐπιγραφαί. Εἰς ταύτας πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ ἐν Χαλκίδι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς ἐνῳκοδομημένη γνωστὴ ἐπιγραφὴ ἡ τελευταίως ὑπὸ τοῦ J. Baunack ἐν Philologus, Neue Folge II 426 ἐκδοθεῖσα[1].

9.—Τετράγωνος βάσις ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἐρετρίας, ὕψ. 0.50, πλ. 0.45, πάχ. 0.50, φέρουσα ἄνω κυκλοτερῆ κοιλότητα διαμέτρου 0.20, βάθους 0.07 πρὸς ὑποδοχὴν ἀναθήματος. Ἔμπροσθεν φέρεται ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ ταινίας λελειασμένης ἐνῷ ἡ ἄλλη ἐπιφάνεια τοῦ λίθου εἶναι ἀνεξέργαστος. Εἶναι δὲ κατὰ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων πιθανῶς τοῦ τέλους τοῦ τετάρτου ἢ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος π. Χ. Ὕψος γραμμ. 0.013.

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ ΣΗΜΙΟΥ
ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΟΛΥΜΠΙΑΙ

Χρυσαλλὶς Σημίου
Ἀρτέμιδι Ὀλυμπίαι

Τὸ ἐπώνυμον τῆς Ἀρτέμιδος *Ὀλυμπία* πρέπει νὰ θεωρηθῇ προερχόμενον ἐκ τοῦ ὀνόματος *Ὄλυμπος* ὅπερ εἶχεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ πρὸς βορρᾶν τῆς Ἐρετρίας ὄρος, ὡς διδάσκει τὸ σήμερον ἐν χρήσει ὄνομα *Ἔλυμπος*. Πρβ. Baumeister, Topogr. Skizze d. I. Euboia σ. 3, 42[12], Bursian, Geogr. v. Griechenl. II σελ. 397.

Μετὰ τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς ἐπιγραφῆς διακρίνεται σαφῶς κάθετος γραμμή, κατά τι μικροτέρα τοῦ ἰῶτα, ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς κεχαραγμένη, ἄδηλον τίνα σημασίαν ἔχουσα.

[1] Πρβ. Ulrichs Reis. u. Forsch II σ. 224, Rangabé Ant. Hell. II ἀρ. 1232. Ἡ ἐπιγραφὴ ἀποβλέπει τὸν *Τήχιππον Φιλίππου* πατέρα τοῦ ἐν τέλει τοῦ ὑπὲρ Θεοπόμπου ψηφίσματος ὡς ἐπιστάτου μνημονευομένου *Φιλίππου* τοῦ *Τηχίππου*, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων νομίζω. Ν' ἀνασκευάσω τὰς παρατηρήσεις τοῦ J. Baunack δὲν εἶναι ἄξιον τοῦ κόπου· μᾶλλον ἀξιομνημόνευτός μοι φαίνεται ἡ παράδοξος παράδοσις, ἣν διηγοῦνται περὶ τῆς προελεύσεως τῆς ἐπιγραφῆς ἐν Χαλκίδι, ὅτι δηλ. ὁ βασιλεὺς Ξέρξης κατέστρεψε τὴν εἰς ἔχθραν πρὸς τοὺς Χαλκιδεῖς διατελοῦσαν πόλιν Ἐρέτριαν καὶ ἐδωρήσατο τὸν λίθον εἰς τοὺς Χαλκιδεῖς, ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς οἰκοδομὴν ἐκκλησίας

10.—Τετράγωνος βάσις πρὸ τοῦ ἐν Ἐρετρίᾳ Μουσείου ὕψ. 0.57, πλ. 0.27, πάχ. 0.22 ἔχουσα ἄνωθεν τετράγωνον κοίλωμα μήκ. 0.15, βάθ. 0.045 πρὸς ὑποδοχὴν ἀναθήματος. Ἐκ τῆς προσθίας πλευρᾶς εἶναι ἀποκεκομμένον μέγα τεμάχιον, ὥστε ἐκ τῆς τριστίχου ἐπιγραφῆς ὑπελείφθησαν μόνον τὰ ἑξῆς γράμματα (μέγεθος γραμμ. 0.015 ἕως 0.02).

ΙΣ
ΚΑΙ ΕΜΙΔΙ
ΕΥΞΑΜΕΙ ΟΙΑΝΕΘΗΚΑΝ

. . . . ς
κα[ὶ Ε . . . . Ἀρτ]έμιδι
εὐξάμε[ν]οι ἀνέθηκαν.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀνήκει εἰς τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος π. Χ.

Εἰς τὴν συλλογὴν ἐρετριακῶν ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν, ἣν ἐξέδωκεν ὁ Chr. Blinkenberg (Eretriske Gravskrifter, Kjöbenhavn 1891) προσθετέον καὶ τὰς ἑξῆς.

11.—Πρὸ τῆς οἰκίας τῆς Ἀθηνᾶς Βαλτασαρίνας μαρμαρίνη στήλη μετ' ἀετωματίου ἐνῳκοδομημένη ὕψ. 0.46, πλ. 0.32.

– Ι Μ Ω
ΤΙΜΟΔΩΡΟΥ

12.—Τεμάχιον μαρμαρίνης στήλης ἐνῳκοδομημένον εἰς τὸν τοῖχον τῆς οἰκίας Ἰω. Κοντζιᾶ ὕψ. 0.19, πλ. 0.34. Προδήλως εἶναι ἡ αὐτὴ τῇ ὑπὸ τοῦ Ῥαγκαβῆ (Mémoire κτλ. σ. 10) δημοσιευθείσῃ ἐπιγραφῇ.

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ
ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ (ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ παρὰ Ῥαγκαβῇ)

13.—Εἰς τὸν αὐτὸν τοῖχον ἐνῳκοδομημένον τεμάχιον μαρμαρίνης στήλης πλ. 0.24, ὕψ. 0.12.

ἈΘΗΝΟΔΩΡΟΣ
ΚΥΡΗΝΑΙΟΣ (ΑΘΗΝΑΙΟΣ παρὰ Ῥαγκαβῇ)

Ἐν τῷ τοίχῳ τῆς οἰκίας Π. Λάμπρου εἰσὶν ἐνῳκοδομημέναι αἱ ἑξῆς τρεῖς ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαί.

14.—Στήλη μαρμαρίνη ὕψ. 0.43, πλ. 0.26.

ΑΠΟΛΗΞΙϹ
Φ Α Ν Ι Ο Υ
ΛΛΙΦΗΘΕΝ

Ἡ πατρὶς φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστή.

15.—Μαρμαρίνη στήλη μετ' ἀετώματος ὕψ. 0.32, πλ. 0.22.

Α Θ Η Ν Α Ι Σ

16.—Τεμάχιον στήλης δεξιὰ καὶ κάτω κολοβῆς ὕψ. 0.30, πλ. 0.21. Τοῦ δι' ἀψῖδος ἄνωθεν περικλειομένου ἀναγλύφου σώζεται κεφαλὴ μικρὰ προσώπου τινός. Ἄνωθεν ἡ ἐπιγραφή.

Χ Α Ρ Ι Τ Ι Ο Ν Α Γ

17.—Πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Ἰ. Λημνίου ἐπιτύμβιος κιονίσκος διαμέτρου 0.24.

Π Α Ρ Α Μ Ο Ν Η
ΜΑ Χ Α Τ Ο Υ

18.—Ἐν τῷ τοίχῳ τῆς οἰκίας Β. Ἀλεξανδρίδου τεμάχιον ἐπιτυμβίου λίθου λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 0.20, πλ. 0.245, ἀριστερὰ καὶ κάτω κολοβοῦ. Ἡ ἐπιγεγραμμένη ἐπιφάνεια περικλείεται δεξιόθεν μὲν ὑπὸ κιονίσκου κάτωθεν δὲ ὑπὸ τοῦ τοξοειδοῦς πλαισίου τοῦ ἐλλείποντος ἀναγλύφου.

ΛΥΚΛΙΤΟΥ	— Πο]λυκλίτου
∖ΡΙΣΤΕΟΥ	— Ἀ]ριστέου
ΟΝΗΣΙΦΟΡΟΝ	— Ὀνησίφορον
ΤΡΥΦΩΝ	— Τρύφων
ΟΣ	— ος.

19.—Μαρμαρίνη πλὰξ ὕψ. 0.39, πλ. 0.59, πάχ. 0.07 ἀποκεκρουσμένη κατὰ τὰ πλάγια, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Δ. Τζώτζη ἐν Ἐρετρίᾳ. Γραφὴ μεταγενεστέρα, γράμματα ἀνισομεγέθη.

Ρ < Α Π Є Λ Λ Ι ω Ν Ο Є Υ Τ Ν Χ Ι Α Ν Ο Υ Є Λ Є Υ Θ Є Ρ ω C
< Α Τ Α Τ Η Ν Є Ν Τ Ο Λ Η Ν Τ Ο Υ Θ Є Ι Ο Υ Μ Ο Υ Α Υ Ρ > Є Υ Τ
Є Γ Ρ Α Ψ Α Τ Η Ν Λ Η Ν Ο Ν Є Π Ι Τ ω Μ Η Δ Є Ν Α Є Τ Є Ρ Ο
Τ Η Ν Τ Є Θ Η Ν Α Ι Χ ω Ρ Ι^C Є Μ Ο Υ Α Υ Τ Ο Υ Є Ι Δ Є Τ Ι C
Λ Ν Ο Ι Ξ Α Ι Δ ω C Є Ι Τ ω Ι Є Ρ ω Τ Α Τ ω Τ Α Μ Є Ι ω ✳ Γ

Αὐρ(ήλιος)] Ἀπελλίων ὁ Εὐτυχιανοῦ ἐλεύθερ(ο)ς
κα]τὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ θείου μου Αὐρ(ηλίου) Εὐτ(υχιανοῦ)
ἐπ]έγραψα τὴν ληνὸν ἐπὶ τῷ μηδένα ἕτερο[ν
(εἰς) α]ὐτὴν τεθῆναι χωρὶς ἐμοῦ αὐτοῦ· εἰ δέ τις
ἀνοῖξαι δώσει τῷ ἱερωτάτῳ ταμείῳ δηνάρια τρισχίλια.

Ἐπιγραφὴ ἐπιτυμβία ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι σπανίως ἀπαντωσῶν, ἐν αἷς ὁρίζεται χρηματικὴ ζημία ἐάν τις παραβλάψῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ τάφου. Ἐπειδὴ δ' ἐν αὐτῇ γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως *ληνός*, ἥτις ἀπαντᾷ ἰδίως ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς Θεσσαλονίκης [1], ἴσως εἶναι εὔλογος ἡ εἰκασία ὅτι ὁ Αὐρ. Ἀπελλίων ἦτο ξένος, ὡς καὶ ὁ ἐν Ὠρεῷ παρομοίαν ἐπιγραφὴν στήσας Θρᾷξ (CIG II σ. 1020 ἀρ. 2152 i).

20.—Μαρμαρίνη στήλη μετ' ἀετωματίου ὕψ. 0.85, πλ. 0.31 πρὸ τῆς οἰκίας Δ. Τζώτζη.

[1] Πρβ. Th. Mommsen ἐν Wochenschr. f class. Philol. 1884 σ. 27. Ἴδε προσέτι Inscr. gr. Sicil. et Ital. 2562. Ἐν γένει δὲ περὶ τούτων τῶν ἐπιγραφῶν G. Hirschfeld, Ueber die griech. Grabschr. welche Geldstrafen anordnen. Königsberger Studien I.

Α Ρ Χ Ι Ο Ν
ΛΑΚΑΙΝΑ

21.—Στήλη λίθου κυανοφαίου ὕψ. 1 μ., πλ. 0.53, πάχ. 0.26 ἔν τινι οἰκίᾳ. Ἡ δεξιὰ γωνία ἐλλείπει.

ΑΓΑΣΙ. ας
ΔΗΜΟΝΟΜΟυ

22.—Μαρμαρίνη στήλη ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἰω. Τουρκολάμπρου ὕψ. 0.80, πλ. 0.46.

ΤΙΜΗΡΙΗ

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι ἀξία λόγου μόνον ὡς παράδειγμα τοῦ ἐρετρικοῦ ῥωτακισμοῦ ἀντὶ *Τιμησίη*. Γραφὴ καλή, ὄχι νεωτέρα τῶν μέσων τοῦ τρίτου αἰῶνος π. Χ.

Οἱ ἑπόμενοι λίθοι ἀπόκεινται ἐν τῷ Δημαρχείῳ.

23.—Στήλη μετ' ἀετωματίου ὕψ. 0.60, πλ. 0.36 φέρουσα ἀνάγλυφον παράστασιν ἀριστερὰ μὲν ἀνδρὸς δεξιὰ δὲ γυναικὸς καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἑτέρας γυναικὸς μικροτέρας. Αἱ γυναῖκες δεξιοῦνται ἀλλήλας. Ἄνωθεν σμικροῖς γράμμασιν ἡ ἐπιγραφή.

ΜΕΝΕCΘΕΥC	ΚΟΑΡΤΑ	ΕΛΠΙCΜΕΝΕCΘΕѠC
ΦΙΛѠΝΟC	ΜΕΝΕCΘΕѠC	ΗΚΑΙΙΕΡΕΙΑ
Μενεσθεὺς	Κοάρτα	Ἐλπὶς Μενεσθέως
Φίλωνος	Μενεσθέως	ἡ καὶ ἱέρεια.

24.—Στήλη μαρμάρου λευκοῦ μετ' ἀετωματίου ὕψ. 0.49, πλ. 0.22.

ΞΕΝΟΦΩν
ΑΜΦΙΟυ

25.—Ἑτέρα ὁμοία ὕψ. 0.48, πλ. 0.22.

. ΚΙΛΙΚΑΣ

26.—Ἑτέρα ὁμοία ὕψ. 0.53, πλ. 0.26.

ΑΜΜѠΝΙΑ
ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἕνεκα λάθους τοῦ χαράκτου φαίνονται ἓν ἰῶτα ἀριστερὰ καὶ ἕτερον δεξιὰ παρὰ τὸ φῖ τοῦ ὀνόματος *Παμφίλου*.

27.—Στήλη ἁπλῆ ὕψ. 0.68, πλ. 0.38.

ΚΑΛΛΙΚΡΙΤΗ
ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΥ

Αἱ δὲ ἑπόμεναι ἐπιγραφαὶ ἀπόκεινται ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἐρετρίας.

28.—Στήλη μετ' ἀετώματος.

Φ Ι Λ Ω
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ

29.—Στήλη μετ' ἀετώματος ὕψ. 0.37, πλ. 0.44.

Β Ι Ο Τ Η
Ὀλυ ΛΠΙΛΝΟΣ

30.—Στήλη ἁπλῆ ὕψ. 0.58 πλ. 0.40, δυσανάγνωστος.

ΛΑΙΔΡΙΑΣ[1]

Αἱ ἑπόμεναι τρεῖς ἐπιγραφαὶ εὑρέθησαν, ὡς λέγεται, ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς τῆς Ἐρετρίας νεκροπόλει, κατασκευαζομένης τῆς νέας ὁδοῦ, καὶ εὑρίσκονται νῦν ἐν Χαλκίδι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἐργολάβου Δ. Μακρῆ.

31.—Στήλη μαρμάρου λευκοῦ, ἔχουσα ἀετωμάτιον, ὕψ. 0.51, πλ. 0.31.

ΕΛΠΙΝΙΚΗ

32.—Στήλη μαρμάρου λευκοῦ μετ' ἀετώματος ὕψ. 0.50, πλ. 0.29.

ΠΟΛΥΞΕΝΗ
ΔΗΜΟΝΙΚΟΥ

[1] Τὸ ὄνομα, ἄλλοθεν ἄγνωστον, ἔχει πρὸς τὸ *λαιδρὸς* ὡς τὸ *Φαιδρίας* πρὸς τὸ *φαιδρός*.

33.—Στήλη μαρμάρου λευκοῦ μετ' ἀετώματος ὕψ. 0.58, πλ. 0.34.

ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ
ΔΙΟΝΥΣΟΔΩΡΟΥ

34.—Ἐν Χαλκίδι ὡσαύτως εὕρηται ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ τὸ ἀκόλουθον ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον μονομάχου μετ' ἐπιγραφῆς, προερχόμενον, καθ' ἃ λέγει ὁ κάτοχος, ἐξ Ἐρετρίας. Στήλη λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 0.60, πλ. 0.39. Ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν[1] εἰς τὸ 1/6 τοῦ πραγματικοῦ μεγέθους καθιστᾷ περιττὴν πᾶσαν ἰδιαιτέραν περιγραφὴν τοῦ 0.02 περίπου ἐξέχοντος καὶ τραχέως ἐξειργασμένου ἀναγλύφου. Σημειωτέον μόνον ὅτι ἐπὶ τῆς περικεφαλαίας πρὸ τοῦ προσώπου ὑπάρχουσι ἓξ τρήματα μὴ φαινόμενα ἐν τῇ εἰκόνι.

II

35.—Στήλη λευκοῦ μαρμάρου μετ' ἀετωματίου ὕψ. 0.54, (ἐπιγεγραμμένη ἐπιφάνεια 0.38), πλ. 0.41, πάχ. 0.08 τὰ κάτω κολοβή, εὑρεθεῖσα πρό τινων ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Δημ. Στεργίου ἐν τῷ κατὰ τὴν Κάτω Βάθειαν κτήματι αὐτοῦ. Δυστυχῶς ἡ λεπτὴ καὶ ἐπιμεμελημένη γραφὴ ὑπέστη τοσαύτην βλάβην ὥστε εἶναι λίαν δυσανάγνωστος. Τὸν λίθον ἀντέγραψα δίς, ἐξήλεγξα δὲ τὴν ἀντιγραφὴν δι' ἐκτύπων. Ἴχνη τινὰ γραμμάτων κατὰ τὸ ἐντελῶς ἀποτετριμμένον μέσον καὶ ἀριστερὸν μέρος τῆς ἐπιγραφῆς δὲν περιέλαβον ἐν τῷ παρόντι ἀντιγράφῳ, ἐπειδὴ δὲν δύνανται ν' ἀποδοθῶσι εἰς ὡρισμένα γράμματα οὔτε νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κειμένου τῆς ἐπιγραφῆς. Τὰ γράμματα (ὕψ. 0.009, ἀπόστασις τῶν στίχων 0.013) εἶναι κατὰ τὴν κομψότητα ὅμοια τοῖς τῶν ὑπ' ἀρ. 2. 4. 5 δημοσιευθέντων ψηφισμάτων, ἰδίως τοῦ ὑπὲρ Φανοκλέους, ἀλλ' ἀβαθῶς κεχαραγμένα.

ΑΓΑΘΗΙΤΥΧΗΙΕΔΟΞΕΝΤΟΙΣΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ
ΤΟΙΣΤΕΤΑΓΜΕΝΟΙΣΥΠ ⁝ ⁝ Μ ΚΡΑΤΗΝΑΡΓΑ
ΣΚΛΕΟ⁝ ΓΕΝΕΓΕΙΔΗΘΟΥΚΡΙΤΟΣΠΡ(
-ΕΡΟΝΤΕ ΥΓΟΤΟΥΔΗΜΟΥΣΤΡΑΤ
-ΟΣΙ ΥΑΡΧΟΝΤΟΣΚ/
ΟΣΔΙΑΤΕΤΕΛΕ
ΙΣΣΤΡΑΤΙΩΤΑ
ΕΝΟΣΕΙΣ

[1] Εἰ καὶ τὸ ζιγκογράφημα δὲν ἀποδίδει πιστῶς τὸ πρωτότυπον σχεδίασμα εἴς τινας λεπτομερείας καὶ ἰδίως κατὰ τὸ σχῆμα γραμμάτων τινῶν, ἐδημοσιεύσαμεν ὅμως αὐτό, διότι ἡ παράστασις δὲν εἶναι ἐκ τῶν συχνὰ ἐν Ἑλλάδι ἀπαντωσῶν.

ΙΛΝΕΡΟΙΓΙΝΩ
ΤΑΣΧΑΡΙ
ΑΘΗΙΤΥΧΗ
\ Ε ΙΘΟΥΚΡΙΤ
ΩΣ ΧΡΥΣ
ΙΕΥ:
ΣΑΙΙ
- ΙΒΟΥ/
ΣΤΗ
Ο ΤΑΙΔΕΙ
ΘΑΙΔΕΤΡΕΙΣ,
ΟΝΤΑΙΤΗΣΑΝΑΘΕΣ
ΤΟΔΕΑΝΑΛΩΜΑΤ
Ο Σ ΙΟ Λ ΤΟΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙΣ
ΤΛ ΟΣΚΡΗΣ ΝΔΡΟΣΚΡΗΣΘΕΟ
ΥΩΝΥΜΕΥΣΞΕΝΟΦΙΛΟ
Ν ΘΙΟΣΑΡΓΑΙΟΣΚΡΙ
: - ΛΙΟΙ

Ἀγαθῆι τύχηι· ἔδοξεν τοῖς στρατιώται[ς
τοῖς τεταγμένοις ὑπ[ὸ Τ]ιμοκράτην· Ἀργαῖ-
ος Κλέ[ωνος Κρὴς εἶ]πεν· ἐπειδὴ Θούκριτος πρό-
τ]ερόν τε [χειροτονηθεὶς] ὑπὸ τοῦ δήμου στρατ[η-
γ]ὸς .... ἐπὶ .... ο]υ ἄρχοντος κα[ὶ
πάλιν ἐπὶ .... ἄρχοντ]ος διατετέλε-
κεν ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν καὶ εὔνους το]ῖς στρατιώτα[ις
καὶ κοινῆι καὶ ἰδίαι χρείας παρεχόμ]ενος εἰς
ἃς ἄν τις αὐτὸν παρακαλῆι· ὅπως ἂν οὖν φ]ανεροὶ γίνω[ν-
ται οἱ στρατιῶται εἰδότες ἀποδιδόναι] τὰς χάρι-
τας ἀξίας τῶν εἰς αὐτοὺς εὐεργετημάτων· ἀγ]αθῆι τύχη[ι
δεδόχθαι τοῖς στρατιώταις ἐπαιν]έ[σα]ι Θούκριτ[ον
.... Ἐρετριέα καὶ στεφαν]ῶσ[αι] χρυσ[ῶι
στεφάνωι ....] ιευ
.... σα
..................................ιβουλ
.... στη
.... :............ ται δε
.... ἑλέσ]θαι δὲ τρεῖς [ἄν-
δρας αὐτίκα μάλα οἵτινες ἐπιμελήσ]ονται τῆς ἀναθέσ[ε
ως ....] τὸ δὲ ἀνάλωμα τ[ὸ
................ο.ισ...ιο.....τ]ο[ῖς σ]τρατιώταις ο.
.... τα[ῖ]ος Κρής, ... νδρος Κρής, Θεοφ.
.... Ε]ὐωνυμεύς, Ξενόφιλο[ς
.... Κο]ρίνθιος, Ἀργαῖος Κρ[ὴς
.... αζο ....

Ψήφισμα τῶν ὑπὸ τὸν Τιμοκράτην μισθοφόρων πρὸς τιμὴν Θουκρίτου Ἐρετριέως, ὅστις χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου στρατηγὸς παρέσχεν ἑαυτὸν χρήσιμον τοῖς ὑφ' ἑαυτὸν στρατιώταις. Ὅτι δ' ἐν ταῦθα πρόκειται περὶ στρατεύματος μισθοφορικοῦ δεικνύει ὁ παρεπόμενος τῷ ψηφίσματι κατάλογος, ἐν ᾧ ἀναγράφονται οἱ μετασχόντες τοῦ ψηφίσματος στρατιῶται, μεταξὺ δ' αὐτῶν, καθ' ὅσον ἐσώθη καὶ ἀναγινώσκεται ὁ κατάλογος, ἀπαντῶσι Κρῆτες, εἷς Κορίνθιος καὶ εἷς Εὐωνυμεύς[1]. Ὅμοια εἶναι τὰ ὑπὸ τῶν ἐν Ἐλευσῖνι, Πανάκτῳ καὶ Φυλῇ φρουρούντων Ἀθηναίων πρὸς τιμὴν τῶν στρατηγῶν αὐτῶν συντεταγμένα ψηφίσματα, ἰδίως δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Φιλίου ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1884 σ. 135 ἐξ. δημοσιευθὲν ψήφισμα ὑπὲρ Ἀριστοφάνους Λευκονοέως[2], καθ' ὅσον ἐν αὐτῷ ἐκτὸς τῶν πολιτῶν μετέχουσι καὶ οἱ μισθοφόροι (*οἱ ξένοι οἱ μετὰ Γνωσίου τεταγμένοι*), ὧν τὰ ὀνόματα ἀναγράφονται ἐπίσης εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ (*καὶ οἵδε τῶν ξένων συνανέθηκαν*). Ἀλλ' ὡς ψήφισμα προερχόμενον παρὰ μόνων τῶν ξένων ὑπὲρ τοῦ ὑπὸ τῆς πόλεως τεταγμένου ἀρχηγοῦ αὐτῶν φαίνεταί μοι τὸ παρὸν ὅτι εἶναι μοναδικόν.

Ἕνεκα τῆς δεινῆς φθορᾶς τοῦ λίθου, μόνον ἔν τισι στίχοις δύναταί τις ν' ἀποπειραθῇ συμπληρώσεις, αἵτινες, εἰκότως, μόνον τὸ νόημα ἀποδίδουσι, δὲν δύνανται δὲ νὰ ἀξιῶσιν, ὅτι ἐπιτυγχάνουσι τὰς ἐκφράσεις κατὰ λέξιν. Στ. 3 συνεπληρώθη *Κρὴς* ἐκ τοῦ στ. 23, ἐπειδὴ ὁ αὐτόθι ἀναφερόμενος *Ἀργαῖος* ἐξάπαντος εἶναι ὁ αὐτὸς ὅστις εἶπε τὸ ψήφισμα. Στ. 5 μετὰ τὸ *στρατηγὸς* ἔκειτο πιθανῶς ἰδιαιτέρα τις προσωνυμία· εἰκάζω *ἐπὶ τοὺς ξένους*· πρβ. CIA II 331 στ. 25. Ἡ χρονολογία τοῦ ψηφίσματος κεῖται κατά τινα ἐπώνυμον ἁπλῶς ἄρχοντα καλούμενον ὡς ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς Bull. de corr. hell. II σ. 277 καὶ Ἐφημ. Ἀρχ. 1887 σ. 79[3]. Ἐν τῷ κυρίῳ μέρει τοῦ ψηφίσματος ἐψηφίζετο πιθανῶς ἐκτὸς τῆς ἀπονομῆς στεφάνου χρυσοῦ καὶ ἵδρυσις ἀνδριάντος τῷ Θουκρίτῳ· τοὐλάχιστον πρὸς τοιοῦτό τι φαίνεται σχετιζομένη ἡ ἐν στ. 20 μνημονευομένη ἀνάθεσις. Ἐν τῷ *στρατιώταις* στ. 22 τελευτᾷ πιθανῶς τὸ ψήφισμα, ἕπεται δὲ ἀναγραφὴ τῶν μετασχόντων αὐτοῦ στρατιωτῶν, ἀρχομένη ἴσως διὰ τοῦ *Ο[ἵδε ἀνέθηκαν*· πρβ. τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν ἐπιγραφὴν ἐξ Ἐλευσῖνος στ. 13, διότι προφανῶς δὲν πρόκειται περὶ τῶν τριῶν ἀνδρῶν, ὧν ἡ ἐκλογὴ διατάσσεται ἐν στ. 19. Οὗτοι οἱ τρεῖς *ἐπιστάται*[1] ἀνεγράφοντο πιθανῶς ἐν τῷ τέλει, προηγουμένης τῆς φράσεως *οἵδε ἡρέθησαν*.

36.—Στήλη ἐπιτυμβία ὕψ. 0.63, πλ. 0.39, πάχ. 0.32 παρὰ τῷ Δημ. Γρηγορίου ἐν Κάτω Βάθεια.

Ν Ι Κ Ο Λ Α Ο Σ
Τ Ι Μ Α Ν Δ Ρ Ο Υ
ΩΠΑΡΙΩΝΥΓΙΑΙΝΕΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝΤΕΦΥΛΑΤΕ
ΓΑΥΤΑΓΑΡΑΝΘΡΩΠΟΙΣΕΣΤΙΚΡΑΤΙΣΤΑΒΙΟ

Νικόλαος | Τιμάνδρου

Ὦ παριὼν ὑγίαινε δικαιοσύνην τε φύλατ(τ)ε[2]·
ταῦτα γὰρ ἀνθρώποις ἐστὶ κράτιστα βίο[υ.

Ὡς ἐκ τῆς γραφῆς φαίνεται, ἡ ἐπιγραφὴ ἀνήκει εἰς τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα π. Χ.

Ἐν τῷ χωρίῳ Ἄνω Βάθεια εὗρον τὰς ἑξῆς ἐπιγραφάς.

37.—Στήλη λευκοῦ μαρμάρου τὰ κάτω κολοβὴ ὕψ. 0.84, πλ. 0.45 παρὰ τῷ Δημ. Γρηγορίου, φέρουσα ἀνάγλυπτον παράστασιν (ἣν ὑπὸ τὸ φῶς κηρίου καὶ ἐν σπουδῇ εἶδον) ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἱσταμένων καὶ μεταξὺ αὐτῶν παιδίου, οὗ ἡ κεφαλὴ ἐλλείπει. Ἄνωθεν τῆς παραστάσεως δύο ρόδακες καὶ ἡ ἐπιγραφή.

ΗΡΑΚΛΕΩΝ
ΗΡΑΚΛΕΩΝΟΣ
ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΥΠΟΡΟΥ

38.—Στήλη λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 0.66, πλ.

[1] Ἐκ Καρίας. Πρβ. Στέφανον Βυζάντιον.

[2] Ἐν παρόδῳ παρατηρῶ ὅτι τὸ ἐν τῷ ψηφίσματι Α στ. 36-37 χάσμα πιθανώτατα πρέπει νὰ συμπληρωθῇ διὰ τοῦ [*καὶ δικαιοσύ*]*νης*. Ὁ Πανταζίδης ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1884 σ. 215 εἰκάζει [*τῆς μερίμ*]*νης*.

[3] Διαφόρως κατά τι ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1869 ἀρ. 404α στ. 8 *ἐνιαυτὸς ὁ μετὰ τὴν Ἱπποκύδου καὶ συναρχόντων* [— καὶ CIG 2265 (Journ. of hell. stud. XI σ. 260) στ. 22.

[1] Πρβ. κατωτέρω σελ. 159.

[2] Τὸ δεύτερον Τ παρέλιπεν ὁ χαράκτης.

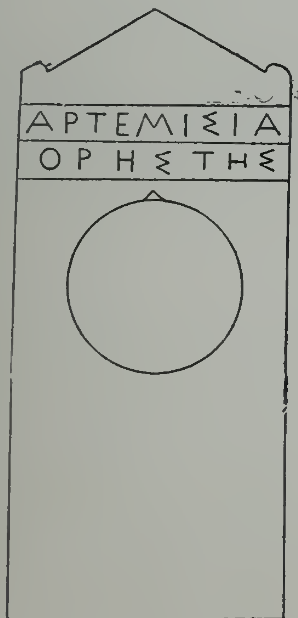
0.45 ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Δημ. Κηρύκου, ἐντετειχισμένη εἰς τὸ φρέαρ.

ΘΡΑΣΥΛΛΟϹ
Ι·ΓΕΜΟΝΟϚ

39.—Στήλη μετ' ἀκρωτηρίου ὕψ. 1.46, πλ. 0.38 παρὰ τῷ αὐτῷ, εὑρεθεῖσα οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου κατὰ τὴν πρὸς τὸ Ἀλιβέριον ὁδὸν ἐν τῇ κατωφερείᾳ λόφου, ἔνθα φαίνονται εἰσέτι ἴχνη σκαφῶν.

ΜΥΡΤΙΛΟΣ

40.—Στήλη λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 0.81, πλ. 0.35 μετ' ἀετωματίου ἐν τῇ οἰκίᾳ Παν. Μίχου. Ἡ ἐπιγραφὴ ζωηροῖς γράμμασιν ἐγκεκολαμμένη δὲν εἶναι νεωτέρα τοῦ πρώτου ἡμίσεος τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος, ὑπ' αὐτὴν δὲ εἶναι κεχαραγμένος κύκλος ἄνωθεν τοῦ ὁποίου παρατηρεῖται μικρὸν τρίγωνον. Ἂν ὑπῆρχον καὶ ἄλλα ὅμοια τρίγωνα κεχαραγμένα ἑκατέρωθεν τοῦ κύκλου καὶ ὑπ' αὐτόν, δὲν ἠδυνήθην νὰ βεβαιώσω. Προφανῶς αἱ γραμμαὶ αὗται ἐχρησίμευον ὡς διάγραμμα ζωγραφίας κοσμούσης τὴν στήλην.

1/10

Τὸ ὄνομα Ὀρήστης, τὸ σαφῶς ἐνταῦθα ἀναγινωσκόμενον, εἶναι ἄγνωστον ἄλλοθεν.

41.—Πρὸς δυσμὰς καὶ οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου Ἄνω Βάθεια κεῖται ἐπὶ λόφου ἠρειπωμένη ἐκκλησία, ἐν ᾗ εἶναι ἐνῳκοδομημένον πλῆθος ἀρχαίων λίθων, ἤτοι σπόνδυλοι κιόνων πωρίνων, τεμάχια μαρμαρίνου θριγκοῦ καὶ βάσεις. Ἐν τῇ ἐξωτερικῇ πλευρᾷ τῆς ἀψῖδος πρὸς νότον εὗρον ἐνῳκοδομημένον τεμάχιον λευκοῦ μαρμάρου μήκ. 0.43, ὕψ. 0.20, ὅπερ φέρει τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν ἀνήκουσαν εἰς τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος π. Χ. Τὰ γράμματα (ὕψ. 0.023) ἔχουσιν ἀκρεμόνας καὶ εἶναι ἐπιμελῶς κεχαραγμένα.

ΟΔΗΜΟΣΟΕΡΕΤΙ	Ὁ δῆμος ὁ Ἐρετ[ριέων
ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΝΔΗΜΗ	Ἡράκλειτον Δημη[τρίου
ΑΡΕΤΗΣΕΝΕΚΕΝΚ	ἀρετῆς ἕνεκεν κ[αὶ εὐνοίας
ΤΗΣΕΙΣΕΑΥΤΟΝΑ	τῆς εἰς ἑαυτὸν Ἀ[ρτέμιδι
ΑΠΟΛΛΩΝΙΛΗ	Ἀπόλλωνι Λη[τοῖ.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Spratt[1] ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Leake, ὑπὸ δὲ τοῦ Bursian (Geogr. v. Griechenl. II 423[1]) ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν πιθανῶς ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος Ἀμαρυσίας προερχομένων ἐπιγραφῶν.

42.—Βάσις τετράγωνος λευκοῦ μαρμάρου μήκους 0.89 πάχ. 0.15 χρησιμεύουσα ὡς ἁγία τράπεζα τῆς ἄνω ἐκκλησίας. Κατὰ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων (ὕψ. 0.023 μετ' ἀκρεμόνων) δὲν εἶναι παλαιοτέρα τῆς ἀρχῆς τοῦ πρώτου αἰῶνος π. Χ. τὸ πολύ.

ΦΙΛΙΝΟΣΚΑΙΓΟΡΓΙΑΣΟΙΚΛΕΟΜΑΧΟΥ
ΤΗΝΕΑΥΤΩΝΑΔΕΛΦΗΝΚΑΙ·ΣΩΤΑΜΙΚΙ
ΩΝΟΣΤΗΝΘΥΓΑΤΕΡΑΑΣΤΥΛΛΑΝΚΛΕ
ΟΜΑΧΟΥΑΡΤΕΜΙΔΙΑΠΟΛΛΩΝΙΛΗ-

Φιλῖνος καὶ Γοργίας οἱ Κλεομάχου
τὴν ἑαυτῶν ἀδελφὴν καὶ Ἰσώτα Μικί-
ωνος τὴν θυγατέρα Ἄστυλλαν Κλε-
ομάχου Ἀρτέμιδι Ἀπόλλωνι Λη[τοῖ.

Στ. 2 μεταξὺ τοῦ Ι τοῦ ΚΑΙ καὶ τοῦ Σ εἶναι παρεμβεβλημένον μικρὸν ἰῶτα καλῶς διακρινόμενον· ἴσως ὁ χαράκτης ἐλησμόνησεν, ἕνεκεν τοῦ προη-

[1] Trans. Roy. Soc. of litterat. II Ser. II vol. σ. 245.

γουμένου Ι τοῦ ΚΑΙ, τὸ ἀρκτικὸν γράμμα τοῦ ὀνόματος, ὅπερ ἀνεπλήρωσε μετέπειτα, ὡς αὐτῷ δυνατόν, διὰ τοῦ σμικροῦ ι. Τὸ παράδοξον ὄνομα δὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω ἄλλοθεν· ἡ ἀνάγνωσις ὅμως εἶναι ἀσφαλής.

43.—Ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ Ἅγ. Γεώργιος κειμένῳ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Κοτυλαίου αὐλῶνι πρὸς βορρᾶν τῆς Κάτω Βάθειας, δύο περίπου ὥρας μακρὰν αὐτῆς, εὕρηται ἐνῳκοδομημένη ἐπιτυμβία στήλη λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 2 μ., πλ. 0.60, πάχ. 0.18 φέρουσα τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν κεχαραγμένην γράμμασιν ἐκτάκτως ὡραίοις.

ΚΑΛΛΙΠΠΟΣ
ΜΕΝΑΛΚΗ

44. —Πλησίον ἐκκλησιδίου ἡμικατεστραμμένου, οὗτινος δὲν ἔμαθον ἀκριβῶς τὸ ὄνομα, κειμένου 1 $^1/_2$ ὥραν βορειότερον ἔν τινι τῶν κοιλάδων τοῦ Ὀλύμπου, εὕρηται ἐντὸς θάμνων μαρμαρίνη πλὰξ ὕψ. 2 μ., πλ. 0.45, προερχομένη πιθανῶς ἐξ ἑδράνου τινὸς ὡς αἱ ἐν Inschr. v. Pergamon I ἀρ. 235 καὶ Bull. de corr. Hell. XVI σ. 110 δημοσιευθεῖσαι, φέρουσα ἐκτὸς παντοίων ἄλλων χαραγμάτων, ὧν ἓν εἶναι γελοιογραφία, καὶ τὰ ἑξῆς ἡμικατεστραμμένα γράμματα.

ΧΑΡΙΔΑΜΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΦΙΛΟΔΟΞΟΣ
ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ
ΣΟΦΟΣ
...ΟΙΙΡΓΟΣ
ΔΙΟΔΩΡΑ
ΕΥΚΤΗΜΩΝ
ΧΡΗΣΤΟΣ
ΧΑΡΙΔΑΜΟΣ
ΔΗΜΑΡΧΟΥ
ΧΡΗΣΤΙΟΣ
ΓΑΣΙΑΣ
ΜΙΑΜ

Χαρίδαμος Φιλίππου φιλόδοξος
Νίκανδρος σοφὸς
. . . . ργος
Χαρίδαμος Δημάρχου χρηστ⟨ι⟩ὸς
Εὐκτήμων χρηστὸς
Διοδώρα
Ἀ]γασίας.

Ἐν θέσει *Γυμνοῦ* εὕρηνται οἱ ἑξῆς ἐνεπίγραφοι λίθοι.

45.—Ἐν τῷ νοτίῳ τοίχῳ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας παρὰ τὸν μέγαν Βενετικὸν πύργον, τεμάχιον μαρμαρίνης στήλης μετ᾽ ἀετωματίου.

ΑΩΝΝΕΑΡΧΙΔΟ	Σάων Νεαρχίδου
.ΙΝΗΣΑΩΝΟΣ	. . . ίνη Σάωνος

46.—Ἐν τῷ νοτίῳ τοίχῳ τῆς ἠρειπωμένης αὐτόθι ἐκκλησίας τῆς Παναγίας εἶναι ἐνῳκοδομημένη πλησίον τῆς θύρας μαρμαρίνη στήλη ὕψ. 0.57, πλ. 0.33, φέρουσα ἐφθαρμένην ἐπιγραφὴν τοῦ τετάρτου αἰῶνος.

ΦΑΝ...ΟΛΕΩ	Φανόλεω[ς[1]

Ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου πλησίον τῶν οἰκιῶν τοῦ Γυμνοῦ[2] εὗρον δύο ἐπιτυμβίας στήλας, πιθανὸν δὲ νὰ εὑρίσκωνται καὶ ἄλλαι ἐκεῖ κεκρυμμέναι.

47.—Στήλη λευκοῦ μαρμάρου μετ᾽ ἀετώματος ὕψ. 1.18, πλ. 0.42.

ΑΜΦΙΚΡΑΤΗΣ

48.—Στήλη λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 0.58, πλ. 0.44. Τὰ γράμματα ἐπὶ ταινίας ὡμαλισμένης ἐπιμελῶς· ἡ λοιπὴ ἐπιφάνεια τοῦ λίθου ἀνεξέργαστος.

ΝΕΑΡΧΟΣ

49.—Ἐν τῇ παρὰ τὴν θέσιν τῶν Ἀσωμάτων νεκροπόλει 3/4 τῆς ὥρας νοτιοδυτικῶς ἀπὸ τῆς Κάτω Βάθειας εἶδον τεμάχιον στήλης ἐκ λίθου καλουμένου κοκκινόπετρα (ὕψ. 0.32, πλ. 0.37) φέρον τὰ γράμματα·

ΙΝΗΣΤΟΣ	Πολύμνηστος

[1] Τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῷ ἐν Ath. Mitth. IX σ. 319 δημοσιευθέντι καταλόγῳ ἐξ Ἰουλίδος στ. 47.

[2] Αὐτόθι ἐπεδείχθη μοι μέγας λίθος σκοτεινοῦ χρώματος, ἔχων τὴν ἐπιφάνειαν ἀνεξέργαστον ἐφ᾽ ἧς διεκρίνοντο πλείονες στίχοι λίαν βεβλαμμένης ἀρχαϊκῆς ἐπιγραφῆς. Δυστυχῶς ἐλλείψει χρόνου δὲν κατώρθωσα ν᾽ ἀντιγράψω καλῶς αὐτήν.

Τὸ νῦν ἐλλεῖπον τεμάχιον ἐλέγετο ὅτι πρὸ μικροῦ ἔκειτο αὐτόθι.

50.—Παρὰ τὴν ἐξ Ἐρετρίας εἰς Κάτω Βάθειαν ὁδὸν κεῖται, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου ἀπέχων, τροχμαλοπαγὴς λίθος ἀκανονίστου σχήματος (ὕψ. 0.70 περίπου, πλ. 0.40, πάχ. 0.35) φέρων ἐντὸς ἐξειργασμένης ταινίας τὴν ἐξῆς ἐπιγραφήν. Ὕψ. γραμμάτων 0.05.

ΦΡΑΞΙΚΛΗΛ	Φρασίκλη[α

Ὡς πρὸς τὴν γραφὴν η ἀντὶ ει πρβ. Meyer, Gr. Grammatik² § 67. Blass, Ausspr. d. Griech.³ σ. 59, Inschr. von Pergamon I ἀρ. 158, Bull. d. c. hell. 1892 σ. 120 ἀρ. 47. Ἡ ἐπιγραφὴ δὲν εἶναι νεωτέρα τοῦ πρώτου ἡμίσεος τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος.

51.—Ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Ἁγ. Νικολάου κειμένῳ ὑψηλὰ ὑπὲρ τὴν Βάθειαν ἐπὶ τοῦ Κοτυλαίου ὄρους, εὗρον στήλην λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 0.49, πλ. 0.43, πάχ. 0.09, ἐφ' ἧς ἀνάγλυφον λίαν ἐφθαρμένον καὶ κολοβόν, παριστῶν δ' ἐν τῷ δεξιῷ μέρει γυναῖκα καθημένην καὶ ἐστραμμένην πρ. ἀρ., διὰ μὲν τῆς ὑψωμένης δεξ. χειρὸς διανοίγουσαν τὸν πέπλον, τὴν δὲ ἀριστεράν, ὡς φαίνεται, στηρίζουσαν ἐπὶ τοῦ καθίσματος, ἀντικρὺ δ' αὐτῆς ἑτέραν μορφήν, ἧς διεσώθη μόνον τὸ περίγραμμα τῆς κεφαλῆς καὶ τεμάχιόν τι κατωτέρω. Ὑπεράνω τοῦ ἀναγλύφου διακρίνονται τὰ ἑξῆς λείψανα ἐπιγραφῆς.

⋮	....
ΕΡΣΙΑΣ	ἐπὶ ἱ]ερείας
Ι ΛΟΝΙΣΚΟΥ	........ονίσκου

52.—Εἴκοσι περίπου λεπτὰ τῆς ὥρας πρὸς ἀνατολὰς τῆς Κάτω Βάθειας ὑψοῦται πρὸς δεξιὰ τῆς εἰς Ἀλιβέριον ὁδοῦ εὐθὺς παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀποτόμως πρὸς αὐτὴν κατερχόμενος, λοφίσκος πλήρης ἐρειπίων ἐκκλησιδίων κατεστραμμένων[1], πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ὁποίων ἐγένετο χρῆσις πολλῶν ἀρχαίων λίθων, ἐν οἷς πρό τινος, καθ' ἃ διηγοῦνται οἱ ἐγχώριοι, ἐφαίνοντο καί τινες γλυπτοί, νῦν ὅμως ἀποσπασθέντες ἐκεῖθεν. Ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου ἐγένοντο καὶ ἀνασκαφαὶ καὶ ἀνευρέθη κατ' αὐτὰς ἐνεπίγραφος μαρμαρίνη βάσις ὕψ. 0.66, πλ. 0.55—0.59 καὶ ἴσου πάχους, κειμένη νῦν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου ἐγγύτατα τῆς θαλάσσης. Μέγεθος γραμμάτων, τῆς μὲν ἀναθέσεως 0.025 τῆς δ' ἐπιγραφῆς τοῦ τεχνίτου 0.015.

ΦΑΝΟΚΛΗΣ ΣΩΤΙΜΟΙ
ΤΟΝΑΝΕΨΙΟΝΚΑΙΚΛΕΑΡΙΣΤΗ
ΣΩΤΙΜΟΥΤΟΝΑΝΔΡΑΦΑΝΟΚΛΗ
ΤΙΜΟΚΡΑΤΟΥ ΑΡΤΕΜΙΔΙ
ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΛΗΤΟΙ

ΕΥΧΕΙΡ ΕΥΒΟΥΛΙΔΗΣ ΑΘΗΝΑΙΟΙΕΠΟΙΗΣΑΝ

Φανοκλῆς Σωτίμο[υ
τὸν ἀνεψιὸν καὶ Κλεαρίστη
Σωτίμου τὸν ἄνδρα Φανοκλῆ
Τιμοκράτου Ἀρτέμιδι
Ἀπόλλωνι Λητοῖ.

Εὔχειρ Εὐβουλίδης Ἀθηναῖοι ἐποίησαν.

Τῆς οἰκογενείας τῶν τεχνιτῶν τούτων ἐπιγραφὰς ἴδε παρὰ Loewy, Inschr. Gr. Bildhauer 133-135, 222-229. CIA II 3, 1162. 1386. 1639-1646. Ἡ παροῦσα εἶναι κατὰ τοῦτο ἀξιοσημείωτος, καθ' ὅσον εἶναι ἡ πρώτη ἐπιγραφὴ ἔργου τοῦ Εὔχειρος καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Εὐβουλίδου ἔξω τῶν Ἀθηνῶν ἀπαντῶσα· αἱ μέχρι τοῦδε εὑρεθεῖσαι προέρχονται πᾶσαι ἐξ Ἀθηνῶν. Ἡ ἐπιγραφὴ ἀνήκει εἰς τὸ μέσον τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος π. Χ. (πρβ. τὰ ὑπὸ τοῦ U. Köhler ἐν CIA II 3, 1639 καὶ ὑπὸ τοῦ W. Gurlitt, Ueber Pausanias σ. 264 εἰρημένα).

III

Ἐν Ἀλιβερίῳ καὶ τοῖς πέριξ εὗρον τὰς ἑξῆς ἐπιγραφάς.

53.—Δύο τεμάχια στήλης λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 0.17, πλ. 0.225, πάχ. 0.09, εὑρεθέντα οὐ μακρὰν τοῦ μεγάλου Βενετικοῦ πύργου παρὰ τὴν θάλασσαν ἐν ἔτει 1889· τούτων τὸ μὲν κατέχει ἰα-

[1] Ἐντεῦθεν προέρχεται καὶ ἡ ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 8 ἀναδημοσιευομένη ἐπιγραφή.

τρός τις, τὸ δὲ ἔμπορός τις ἐν Ἀλιβερίῳ. Τὰ γράμματα ὅμοια τοῖς τοῦ ὑπὲρ Θεοπόμπου ψηφίσματος (Rangabé, Ant. hell. II ἀρ. 689, Baumeister ἐν Philol. X σ. 300 ἑξ., νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ Ἐρετρίας), ἀλλ' ἧττον ἐπιμελῶς κεχαραγμένα, ἔχοντα ἀκρεμόνας· ὕψος αὐτῶν 0.09, ἀπόστασις τῶν στίχων 0.016.

ΙΙΝΟ
ΕΡΟΙΤΕΩ
ΟΤΟΥΔΗΜΟ
ΤΟΔΕΤΟΨΗΦΙΣ
ΜΕΝΕΝΤΩΙΓΥΜΙ
ΔΟΣΑΝΑΓΟΡΕΥΕΣ ΑΙΔ
ΑΥΤΟΝΔΙΟΝΥΣΙΩΙΙΤΕΕΝΤ
ΤΩΙΑΓΩΝΙΤΗΣΠΥΡΡΙΧΗΣΤ/
ΛΕΙΑΝΠΟΙΕΙΣΘΑΙΤΟΥΣΚΑΤ
ΔΕΚΑΙΕΠΙΣΤΑΤΗΝΟΣΤΙ
-ΚΕΥΗΣΤΩΝΕΙΚΟΝΩΝΙ
ΦΗΣΤΩΝ

.ς γι]νο[μεν-
.εροι τε ωσ [ὑ-
πὸ τοῦ δήμου [ἀναγράψαι
τόδε τὸ ψήφισ[μα εἰς στήλας λιθίνας δύο καὶ στῆσαι τὴν
μὲν ἐν τῶι γυμ[νασίωι, τὴν δὲ ἐν τῶι ἱερῶι τῆς Ἀρτέμιδος· ἀναγορεύεσ[θ]αι δὲ [τὰς τιμὰς τὰς ἐψηφισμένας κατ' ἐνιαυτὸν Διονυσίων τε ἐν τ[ῆι πομπῆι καὶ Ἀρτεμισίων τῶι ἀγῶνι τῆς πυρρίχης· τ[αῦτα δὲ ὅπως γίνηται ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι τοὺς κατ' [ἐνιαυτὸν προβούλους· ἑλέσθαι
δὲ καὶ ἐπιστάτην ὅστις [ἐπιμέλειαν ἕξει περί τε τῆς κατασκευῆς τῶν εἰκόνων [καὶ περὶ τῆς ἀναθέσεως καὶ περὶ τῆς ἀναγρα]φῆς τῶν [στηλῶν κτλ.

Καίτοι ὀλίγα εἶναι τὰ τοῦ παρόντος ψηφίσματος διασωθέντα λείψανα, εἶναι δυνατὸν νὰ συμπληρωθῶσιν οἱ πλεῖστοι στίχοι μετὰ βεβαιότητος ἐκ τοῦ ἤδη μνημονευθέντος ψηφίσματος ὑπὲρ τοῦ Θεοπόμπου[1] καὶ νὰ ὁρισθῇ πιθανῶς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Τὸ ψήφισμα ἀφορᾷ ἄνδρα τινὰ ὅστις παρέσχεν ὑπηρεσίας εἴτε ὡς γυμνασιάρχης εἴτε ὡς προσενεγκὼν χορηγίαν τινά, ὡς ὁ Θεόπομπος ὑπὲρ τοῦ ἐλαιοχριστίου (στ. 18). Φαίνεται δὲ ὅτι τιμᾶται καὶ ὁ παρὼν εὐεργέτης, ὡς ὁ Θεόπομπος, διὰ χρυσοῦ στεφάνου, πάντως δὲ δι' ἱδρύσεως δύο ἀνδριάντων. Διὰ τὸ ἀπολεσθὲν μέρος τοῦ ψηφίσματος πρέπει νὰ δεχθῇ τις σύνταξιν κατὰ πάντα ἀνάλογον πρὸς τὸ ὑπὲρ τοῦ Θεοπόμπου ψήφισμα· ὥστε καὶ τῶν πρώτων στίχων τὸ περιεχόμενον θὰ συνεφώνει μετὰ τῶν στίχων 39 καὶ ἑξ. ἐκείνου τοῦ ψηφίσματος.

Ὡς ἐκ τῆς μεγάλης συμφωνίας τῶν δύο ψηφισμάτων φαίνεταί μοι ἱκανῶς βέβαιον ὅτι τὸ ἐν Ἀλιβερίῳ εὑρεθὲν τοῦτο ψήφισμα εἶναι ὡσαύτως ψήφισμα τῶν Ἐρετριέων καὶ ὅτι ὁ λίθος μετεκομίσθη ἐξ Ἐρετρίας εἰς Ἀλιβέριον[1]. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς χρόνους τοῦ ψηφίσματος, δύναταί τις ν' ἀναγάγῃ αὐτὸ εἰς τὸ μέσον τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος π.Χ.[2]

[1] Ὅτι ἔν τινι ψηφίσματι τῶν Μαγνήτων (Athen. Mitth. XV σ. 294 ἑξ.) ὀρθῶς συνεπλήρωσα ὡς ἑξῆς: *θεωροῦντες τὴν τῶν συνέδρων καὶ τῶν ἄλλων Μαγνήτων ἐπίγνωσιν ὑπὲρ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν καὶ ἣν ποιοῦνται μεγαλομέρειαν καὶ ἐκτένειαν* κτλ., καταδεικνύει τὸ ἀκόλουθον κατὰ πάντα συμφωνοῦν χωρίον τοῦ ὑπὲρ τοῦ Θεοπόμπου ψηφίσματος στ. 6 ἑξ. *βουλόμενός τε τὴν φιλαγαθίαν φανερὰν καθιστάνειν καὶ ἣν ἔχει πρὸς τὴν πόλιν ἐκτένειαν.*

54.—Βάσις, σώζουσα ἴχνη τοῦ ἐπ' αὐτῆς ποτε ἱδρυμένου ἀνδριάντος, ὕψ. 0.25, πλ. 0.84, πάχ. 0.75, εὑρεθεῖσα, ὡς λέγεται, ἐν ἐρειπίοις ἐκκλησίας παρὰ τὸν πλησίον τοῦ Ἀλιβερίου πύργον καὶ ἀνήκουσα νῦν τῷ Γ. Β. Παλαιολόγῳ. Τὰ γράμματα φέρουσιν ἀκρεμόνας καὶ ἀνήκουσι περίπου εἰς τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς δευτέρας π. Χ. ἑκατονταετηρίδος.

ΚΛΕΟΚΡΑΤΕΙΑΑΠΟΛΗΞΙΔΟΣΤΟΝΑΥΤΗΣΑΝΔΡΑ
ΚΑΙΑΡΚΕΡΙΜΟΣΚΑΙΦΙΛΙΣΤΙΔΗΣΤΟΝΑΥΤΩΝΠΑΤΕ
ΡΑΞΕΝΟΧΑΡΗΝΑΡΚΕΡΙΜΟΥΑΡΤΕΜΙΔΙΑΠΟΛΛΩΝΙΛΗΤΟΙ

Κλεοκράτεια Ἀπολήξιδος τὸν αὑτῆς ἄνδρα
καὶ Ἀρκέριμος καὶ Φιλιστίδης τὸν αὑτῶν πατέ-
ρα Ξενοχάρην Ἀρκερίμου Ἀρτέμιδι Ἀπόλλωνι Λητοῖ.

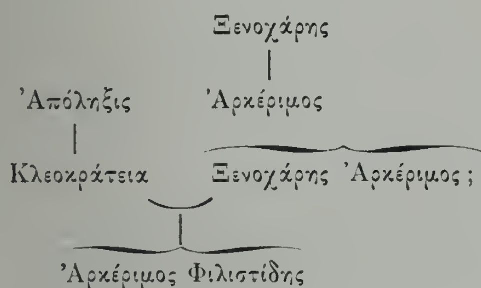
55.—Τεμάχιον βάσεως ἀγάλματος, ὡς ἡ ἀνωτέρω, ἀριστερὰ καὶ ὀπίσω κολοβῆς, ὕψ. 0.22, πλ. 0.48, πάχ. 0.47. Κεῖται πρὸ τῆς οἰκίας Δημ. Παπαδιόχου ἐν Ἀλιβερίῳ. Τὰ γράμματα δὲν ἔχουσιν ἀκρεμόνας.

_ΚΛΕΟΚΡΑΤΕΙΑ	Ξενοχάρης] Κλεοκράτεια
ΟΣΤΟΝΠΑΤΕΡΑ	Ἀρκέριμ]ος τὸν πατέρα
ΝΞΕΝΟΧΑΡΟΥ	Ἀρκέριμο]ν Ξενοχάρου
ΟΛΛΩΝΙΛΗΤΟΙ	Ἀρτέμιδι Ἀπ]όλλωνι Λητοῖ.

[1] Τὸ αὐτὸ δύναταί τις νὰ δεχθῇ καὶ διὰ τὰς ἐφεξῆς δημοσιευομένας δύο ἀναθηματικὰς ἐπιγραφάς.

[2] Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ὑπὲρ Θεοπόμπου ψήφισμα, τὸ προσγεγραμμένον ἰῶτα ἐνταῦθα, καθ' ὅσον δύναταί τις νὰ κρίνῃ, δὲν παραλείπεται.

Ἡ δευτέρα αὕτη ἐπιγραφὴ περιέχει ἀνάθεσιν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, ἡ δὲ συμπλήρωσις αὐτῆς δὲν δύναται, ὡς εἰκός, νὰ θεωρηθῇ καθ' ὅλα ἀσφαλής, μοὶ φαίνεται ὅμως ὡς ἐκ τῆς χρονικῆς σχέσεως, ἣν δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ μεταξὺ τῶν δύο ἐπιγραφῶν, ὡς ἡ πιθανωτάτη. Ἡ δευτέρα ἐπιγραφὴ δηλαδὴ πρέπει ὡς ἐκ τῆς ἁπλουστέρας αὐτῆς γραφῆς νὰ θεωρηθῇ ἀρχαιοτέρα, ὥστε δὲν φαίνεται δυνατὸν ὅτι ἐν ταύτῃ πρόκειται περὶ ἀναθέσεως τῶν τέκνων τοῦ Ἀρκερίμου ἐκείνου, ὅστις ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιγραφῇ ἀναγράφεται μεταξὺ τῶν ἀναθέντων. Προτιμῶ λοιπὸν νὰ δεχθῶ ὅτι ἡ ἀνάθεσις ἐκείνη ἀφορᾷ τὸν πάππον τοῦ παρόντος Ἀρκερίμου καὶ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ξενοκράτους, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Κλεοκρατείας καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ἂν δ' οὗτος ἔφερε τὸ ὄνομα Ἀρκέριμος ἢ ἄλλο τι, δὲν δύναταί τις νὰ εἴπῃ· βεβαίως δ' ἡ συμπλήρωσις αὕτη εἶναι ἡ πασῶν ἀβεβαιοτάτη. Ὁ γενεαλογικὸς λοιπὸν πίναξ τῆς οἰκογενείας — ἂν ὑποτεθῇ ὀρθὴ ἡ ἐμὴ εἰκασία — εἶναι ὁ ἑξῆς:

56. — Τεμάχιον στήλης λευκοῦ μαρμάρου μετ' ἀετωματίου ὕψ. 0.22, πλ. 0.34 παρά τινι ἐμπόρῳ ἐν Ἀλιβερίῳ.

ꓶ Α Ν Δ Α Ρ Ε Υ Σ
Σ Ω Ο Ι Κ Ι Δ Ο υ

Ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1869 ἀρ. 404γ, στ. 48 συμπληρωτέον Παν]δαρεύς· Σώσικος Δύστιος ἀπαντᾷ αὐτόθι ἀρ. 404β, στ. 9.

57. — Στήλη ὕψ. 0.50, πλ. 0.36, φέρουσα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν δύο ῥόδακας, παρὰ τῷ Παναγ. Κακογένῃ.

Ζ Ω Σ Ι Μ Ο ∠
Α Γ Α Θ Ο Π Ο ∠ Ο Σ

58. — Στήλη μετ' ἀετωματίου ἐνῳκοδομημένη ἔν τινι οἰκίᾳ ἐν Ἀλιβερίῳ.

Η Φ Α Ι Σ Τ Ι Ω Ν
Ο Λ Υ Μ Π Ι Χ Ο Υ

Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πρώην Δημάρχου εἶναι ἐνῳκοδομημένοι οἱ δύο ἑπόμενοι ἐνεπίγραφοι λίθοι.

59. — Στήλη μετ' ἐπικράνου ὕψ. 0.90, πλ. 0.30

Τ Ι Μ Α Ξ Ι Θ Ε Ο Ξ

60. — Στήλη.

Α Ρ Ι Ϲ Τ Ο Κ Λ Η Ϲ
Α Γ Α Θ Ω Ν Ο Ϲ

61. — Ἐν ἔτει 1854 ὁ A. Baumeister εὗρεν ἐν Ἁγ. Λουκᾷ 1 ¼ ὥρ. μακρὰν τοῦ Ἀλιβερίου «μεγάλην ἐπιγραφὴν ἐπὶ λευκοῦ μαρμάρου ὑπὸ τὰ ἐρείπια βυζαντινῆς ἐκκλησίας ᾠκοδομημένης ἐξ ἀρχαίων λίθων», κατὰ μέγα δὲ μέρος ἀποτετριμμένην, ἧς μόνον τὸ μέσον περίπου ἠδυνήθη ν' ἀναγνώσῃ. Ὅ τι ἀνέγνω, ἤτοι δέκα κολοβοὺς στίχους, ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς Jahrb. f. class. Philol. Τόμ. 75 σ. 352. Μετὰ πολλὰς ζητήσεις ἀνεῦρον τὴν στήλην ταύτην ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ Ἁγ. Τριὰς κεκαλυμμένην ὑπὸ χώματος καὶ χρησιμεύουσαν ὡς ὑποστήριγμα ξυλίνου στύλου. Ἐξαχθέντος ἐκεῖθεν τοῦ λίθου ἀνεγνώρισα ὅτι οἱ πρῶτοι στίχοι τῆς ἐπιγραφῆς (στ. 2-11) ἦσαν οἱ ὑπὸ τοῦ Baumeister ἐν μέρει μόνον καὶ ὄχι πολὺ ἀκριβῶς ἀναγνωσθέντες[1].

[1] Δυστυχῶς ὁ Baumeister δὲν ἀντέγραψεν ἀκριβῶς καὶ ἑτέραν ἐπιγραφήν, ἣν εὗρεν ἐν Ἀλιβερίῳ, ἀλλ' ἥτις νῦν φαίνεται ὅτι ἀπωλέσθη, διότι παρὰ πᾶσαν ἀναζήτησιν δὲν κατώρθωσα νὰ ἀνεύρω αὐτήν. Εἶναι δὲ αὕτη τὸ ἔ. ἀ. ἐκδεδομένον ψήφισμα, ὅπερ, ἐὰν ἐσώζετο ἀκέραιον, θὰ εἶχεν οὐχὶ τὴν τυχοῦσαν σπουδαιότητα, ὡς δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ φερομένων λέξεων *τυραννίδι*, *τύραννον* κτλ. Ὁ Baumeister ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς ἀντιγραφῆς· ἀλλ' ἐκτὸς ἄλλων ἀναγνώσεων, αἵτινες οὐδαμῶς δύνανται νὰ εἶναι ὀρθαὶ (τὸ ἐν στ. 9 *σίτηριν* ὅμως ἐβεβαιώθη· πρβ. Ἐφημ. Ἀρχ. 1889 σ. 195), τίς δὲν βλέπει ὅτι ἀντὶ τῶν ἐν ἀρχῇ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγινωσκομένων:

Ο
ΧΕΙΑΓΟΘΕΙΤΟΥΔ

ἔκειντο τά: τύ]χει ἀ(γα)θεῖ τοῦ δ[ήμου.

Ἐπειδὴ δ' ὁ Baumeister ἀναφέρει τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγνωσθὲν μέρος ὡς τὸ μέσον τῆς ἐπιγραφῆς, ἕπεται ὅτι τὸ ἄνω μέρος τοῦ λίθου ἀπεκόπη μετὰ ταῦτα. Ἡ κατάστασις τοῦ λίθου εἶναι ἀληθῶς κακίστη καὶ ἀπελπίζει τὸν ἐπιχειροῦντα τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ. Εὐτυχῶς ὅμως κατώρθωσα νὰ λάβω ἀντίγραφον τῆς ἐπιγραφῆς, τὴν ὀρθότητα τοῦ ὁποίου ἠδυνήθην νὰ ἐλέγξω καὶ δι' ἐκτύπων. Ἡ γραφὴ ἦτο λίαν ἐπιμεμελημένη καὶ ὁμοία τῇ τοῦ ὑπ' ἀρ. 35 δημοσιευθέντος ψηφίσματος. Ὕψος τῆς στήλης τὰ ἄνω καὶ κάτω κολοβῆς 0.70, πλ. 0.54, πάχ. 0.125. Μέγ. γραμμ. 0.01, ἀπόστασις στίχ. 0.02.

∟ ΑΝΟΝ...
ΛΛΟΝΚΑΙΣΥΝΚΑΤΕ
ΕΞΕΣΤΩΔΕΚΑΙΑΛΛΩ:
ΙΩΝΠΕΝΠΕΙΝΤΗΝΘΥ‾ Τ=ΡΑΗ
‾ΗΜΠΟΜΠΗΝΕΞΕΣΤΩΔΕΠΕΝΠΕΙΝΚΑ
ΥΣΝΕΩΤΕΡΟΥΣΤΩΝΕι ΤΑΕΤΩΝΣΥΜΠ////
⌐ΠΕΙΣΤΗΜΠΟΜΠΗΝΕΝΕΣΘΗΤΙΠΟΙΚΙ/ ΙΟΙ
⊣ΘΥΣΙΑΚΑΙΗΠΟΜΠΗΓΙΝΗΤΑΙΤΩΙΑΣΚΛΗΠΙΩ
ΠΑΙΔΑΣΗΤΟΥΣΠΑΙΔΑΣΜ = ΝΚΑΤΑΓΡΑΨΑ
ΟΠΩΣΔΕΕΙΔΩΣ' Γ 'ΟΜΕΝΟΙΙΕΡΟΠΟΙΟΙΤΑΣ.
ΟΥΣΑΣΚΑΙΤ ◡ ‾ ΟΤΑΣΤΩΜΠΑΙΔΩ
ΑΙΤΑΟΝΟ ΛΕΥΚΩΜΑΤΙΤΟΥΣΕΙ
ΟΥΣΤ Ν‾Ω ιΕΡΩΙΤΟΥΑΣΚΛΗΠΙ
ΠΕΝΤ - ΣΟΝΤΩΝΟΙΙΕΡΟΠΟΙΟΙ
Σ ‾ΩΙ ΕΡΩΙΚΛ ΑΝΤΙΣΜΗΠΑΡ
Α ΤΩ ΚΑΙΜΗΣΥΜΠΕΝΠ
ΟΝ Ι ΟΙΙΕΡΟΠΟΙΟΙΓ
ΑΙL ΚΟΣ ‾ΙΟ ΥΞΛ
ΤΩΙ Ο ΟΙΟΙΓ
ΙΕΙΚΟΣΙΔΡΑΧΜΑΣ ΥΟ Ν
ΙΓ Τ ΤΗ ΠΟΜΠΗΝΤΑΣΔΕ
_ΤΑΣ ΤΩΝΟΙΙΕΡΟΠΟΙΟΙΤΩΙ
‾ΟΙΣ ΘΛΙΕ
ΙΠΑΡΑ ‾Ω Ω ΣΤ
‾ΥΡΙΟ ΤΟΥΤΟ Τ =‾ ‾ΞΩΜΟΙ
ΟΝΤΩΝ‾ ΩΝΟ ΕΝΤΙ
‾ΩΙΟ ΑΝΟΙΚ ΣΙ/ Σ‾
ϽϹ ΟΙΚΕ ΣΝϹ
ΟΙΙΕΡΟΠΟΙ ΠΟ ΡΑΜΜΕΝ
ΚΑΣΤΟΝΠΕΝΤ ΚΟΣΙΑΣΔΡ ΧΜ ΙΕΡΑΣΤ
ʹΟΣΑ ΚΑΤΑΤ
ΛΕΟΣΙ ΛΙΛΣΔΡΑ
ΙΑΝΑΓΡ.ΨΑΙΔΕΤΟΔΕ‾ ΗΦΙΣΜΑΕΝΣ
ΩΙΙΕΡΩΙΕΜΠΡΟΣΘΕΤ ΥΝΕΟΥΟΠΩΣΕΙΑ
ΟΥΣΕΠΙΜΕΛΙ ‾ΘΑΙΤΗΣΘΥΣΙΑΣΚΑΙΤ
‾ΩΛΗΤΑΙΟΙ Ε ΤΙΜΟΚΡΙΤ ΟΓ
ΙΜΗΝΙΤΟΔΕΑΝΑΛΩΜΑΣ

(τὰ κάτω κενά)

Τὸ ψήφισμα τοῦτο περιέχει διατάξεις περὶ τῆς *πομπῆς* καὶ τῆς *θυσίας* κατά τινα ἑορτὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ[1]· εἶναι δὲ τόσον κολοβὸν καὶ ἐφθαρμένον, ὥστε οὐδεμία σχεδὸν περίοδος αὐτοῦ δύναται μετὰ βεβαιότητος νὰ συμπληρωθῇ. Ἀναγινώσκονται στ. 3 ἑξ.

ἐξέστω δὲ καὶ ἄλλω[ι τῶι βουλομένωι (;) — | . . .]ιων πένπειν τὴν θυ[γα]τέρα ἢ [— | τὴμ πομπήν· ἐξέστω δὲ πένπειν κα[ὶ — το] | ὺς νεωτέρους τῶν ἑ[π]τὰ ἐτῶν· συμ[πένπειν δὲ καὶ τοὺς ἱ] | ππεῖς τὴμ πομπὴν ἐν ἐσθῆτι ποικί[λη]ι ὅπως ὡς καλλίστη] | ἡ θυσία καὶ ἡ πομπὴ γίνηται τῷ Ἀσκληπιῶ[ι· — τὰς] | παῖδας ἢ τοὺς παῖδας. . . . . .ν καταγραψα—. | ὅπως δὲ εἰδῶσ[ιν οἱ ἀεὶ γιν]όμενοι ἱεροποιοὶ τὰς — | .ούσας καὶ τ[οὺς —]ότας τῶμ παίδω[ν, ἀπογράψ]αι τὰ ὀνό[ματα—ἐν] λευκώματι τοὺς ε— | — ους [—ἐ]ν τῶι ἱερῶι τοῦ Ἀσκληπιο[ῦ.

Ἐν τοῖς ἑπομένοις ἡ συνέχεια τῶν διακρινομένων λέξεων δὲν δύναται πλέον οὐδ' ἐξ εἰκασίας νὰ ὁρισθῇ· ἀναγινώσκονται ἐν στ. 14 ἑξ.

— όντων οἱ ἱεροποιοὶ — — — ἐν τ]ῶι [ἱ]ερῶι κ[αὶ] ἄν τις μὴ παρ[ῆι — —] τω[ν] καὶ μὴ συμπένπ[ηι — — — οἱ ἱεροποιοί.

Φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα ἔκειντο διατάξεις περὶ τιμωρίας ἐκείνων, οἵτινες ἤθελον παραμελήσει τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἑορτήν, πρὸς ταύτην δὲ τὴν συνέχειαν ἁρμόζει καὶ ἡ μνεία προστίμων ἐν στ. 18. *εἴκοσ[ι δραχμ*— καὶ πάλιν ἐν στ. 20 *εἴκοσι δραχμάς*. Ὁλόκληρον δὲ τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ ψηφίσματος φαίνεται ὅτι περιεῖχε διατάξεις, ἀποβλεπούσας δημοσίους λειτουργοὺς ἐντεταλμένους τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ψηφίσματος, πιθανῶς πρὸ πάντων τοὺς *ἱεροποιούς*, καὶ ἐπιβαλλούσας εἰς αὐτοὺς ποινὰς ἐν περιπτώσει ἀμελείας ἢ πλημμελήματος.

Ἐν στ. 21 ἀναγινώσκονται: τὴ[ν] πομπήν, τὰς δὲ—. Ἐν στ. 21 —των οἱ ἱεροποιοὶ τω–. Ἐν στ. 25: το ἀρ]γυριο. τουτο. Ἐν στ. 28 δύναταί τις ἴσως νὰ συμπληρώσῃ: πέν]θο[υς] οἰκε[ίου καὶ νὰ εἰκάσῃ ὅτι ἀνεφέρετο τὸ *οἰκεῖον πένθος*, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἀπαντᾷ, ὡς εὔλογος αἰτία συγγνώμης διὰ παραμέλησιν καθήκοντός τινος, οἷον ἀπουσίας ἀπὸ τῆς ἑορτῆς[1]. Στ. 29: οἱ ἱεροποιοί. Ἐν τέλει δέ: κατὰ τὰ γεγρ]αμμέν[α· τὸ νόημα ἦτο προφανῶς ὅτι ἐὰν οἱ ἱεροποιοὶ παραβῶσι τὰ ὁριζόμενα, ὀφείλουσι νὰ πληρώσωσιν ἕκαστος χρηματικήν τινα ζημίαν: ἀποτίνειν ἕ]καστον πεντ[α]κοσίας δρ[α]χμ[ὰς] ἱερὰς τ[οῦ Ἀσκληπιοῦ. Στ. 32 ἐγίνετο λόγος περὶ μείζονος χρηματικῆς ζημίας: χιλ]ίας δρα[χμάς. Εἶτα ἕπονται διατάξεις περὶ τῆς ἀναγραφῆς: ἀναγράψαι δὲ τόδε τὸ ψήφισμα ἐν σ[τήληι λιθίνηι ἐν τ]ῶι ἱερῶι ἔμπροσθε τ[ο]ῦ νεοῦ, ὅπως εἰ[δῶσιν — Στ. 35 ἑξ.: τοὺς ᾑρημέν]ους ἐπιμελεῖσθαι τῆς θυσίας καὶ τ[ῆς πομπῆς — οἱ δὲ] πωληταὶ οἱ [μ]ε[τὰ] Τιμοκρίτου — ἐν τῶι—]ι μηνί· τὸ δὲ ἀνάλωμα δ[οῦναι τὸν ταμίαν.

Ἄγνωστον εἶναι, δυστυχῶς, ποῦ εὑρέθη ὁ λίθος, ὥστε δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ ἡ θέσις τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἐν ᾧ ἦτο ἱδρυμένος. Τὸ ψήφισμα εἰ καὶ δεινῶς κεκολοβωμένον εἶναι ἀξιοσπούδαστον καί, κατὰ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων, ἀνήκει εἰς τὸν τέταρτον π. Χ. αἰῶνα ἢ τὸ πολὺ εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ τρίτου.

62. — Τεμάχιον ἐπιτυμβίας στήλης ὕψ. 0.09, πλ. 0.27, ἀριστερὰ κολοβόν, ἐνῳκοδομημένον ἐν τῇ βορείᾳ πλευρᾷ τῆς ἐν Ἁγ. Λουκᾷ νεοδμήτου μεγάλης ἐκκλησίας[2].

ΙΠΠΟΥΑΠΑΜΙΣ
ΞΥΠΟΡΟΥΧΡΗΣΤΗ

63. — Ἐν τῷ χωρίῳ Ἅγ. Ἰωάννης, κειμένῳ πλησίον τοῦ Ἁγ. Λουκᾶ, τεμάχιον στήλης μετ' ἀετω-

[1] Πρβ. τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ Ἰσύλλου τοῦ ἐξ Ἐπιδαύρου στ. 10 ἑξ. Στήλην περιέχουσαν ὁμοίας διατάξεις περὶ πομπῆς καθ' ἑορτὴν τῆς Ἀρτέμιδος μνημονεύει ὁ Στράβων σ. 448· *τὴν δὲ δύναμιν τὴν Ἐρετριέων ἣν ἔσχον ποτὲ μαρτυρεῖ ἡ στήλη, ἥν ἀνέθεσάν ποτε ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀμαρυσίας Ἀρτέμιδος· γέγραπται δ' ἐν αὐτῇ τρισχιλίοις μὲν ὁπλίταις ἑξακοσίοις δ' ἱππεῦσιν ἑξήκοντα δ' ἅρματα ποιεῖν τὴν πομπήν.*

[1] Καθ' ὅμοιον ἐντελῶς τρόπον τὸ ψήφισμα τῶν Στρατονικέων (CIG 2715 = Le Bas-Waddington 519. 520) περιέχον ὁρισμοὺς περὶ τελέσεως τῆς ἑορτῆς τοῦ Διὸς Πανημερίου καὶ τῆς Ἑκάτης καὶ διατάσσον ἐκλογὴν τριάκοντα παίδων *ἐκ τῶν εὖ γεγονότων* ἵνα ἀποτελέσωσι χορόν, ἀναγνωρίζει ὡς εὔλογον κώλυμα: *ἐάν τινες — πένθει οἰκείῳ κατέχωνται·* πρβ. καὶ CIA II 630. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς ὑπ' ἐμοῦ γενομένης συμπληρώσεως: *ἀπὸ κήδους [οἰκε]ίου* ἐν Arch.-epigr. Mitth. aus Oest. XV σ. 8 πρέπει νὰ προστεθῇ ἡ φράσις τῆς ἐκ Στρατονικείας ἐπιγραφῆς.

[2] Εὕρηνται αὐτόθι ὡσαύτως καὶ τρεῖς βυζαντιναὶ ἐπιγραφαί.

ματίου ὕψ. 0.27, πλ. 0.23, τὰ ἀριστερὰ κολοβῆς, ἐστρωμένον εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Δημητρίου. Τὰ γράμματα λίαν ἀποτετριμμένα.

Ο Κ Λ Ε Λ
Κ Α Ν Ο / Ο Σ

64.—Αὐτόθι ἐν τῇ κλίμακι τῆς οἰκίας Βασ. Ἰ. Πιλάτου ἐνῳκοδομημένη στήλη μαρμαρίνη ὕψ. 0.31, πλ. 0.35.

Κ Λ Ε Ο Γ Ε Ν Η Σ
Κ Λ Ε Ω Ν Δ Ο Υ

65.—Πλησίον τοῦ χωρίου Θαρρούνια 2½ ὥρας ΝΔ τοῦ Ἁγ. Λουκᾶ ἐπεδείχθη μοι ὑπὸ τοῦ φιλοξένου δημοδιδασκάλου Γ. Μ. Κατσούλη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ ἔν τινι ἀμπέλῳ. Λίθος κοινὸς ὕψ. 0.36, πλ. 0.45.

Κ Λ Ε Ι Τ Ο Μ Α Χ Η
Ξ Ε Ν Ο Π Ε Ι Θ Ο Υ

66.—Ἐν θέσει Λούπακα κατὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς λίμνης τοῦ Δύστου εὗρον δύο τεμάχια ἐπιγραφῆς σαρκοφάγου, ὧν τὸ μεγαλείτερον ἔχει ὕψ. 0.60, πλ. 0.60, τὸ δὲ μικρότερον ὕψ. 0.45, πλ. 0.35. Σπεύδων ἕνεκα ἐπερχομένης βροχῆς δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐρευνήσω πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ λείποντος τεμαχίου οὔτε νὰ λάβω ἀκριβὲς ἀντίγραφον, ἔλαβον ὅμως ἔκτυπον ὀλίγον βεβλαμμένον. Ἐν τούτοις τὸ ἑπόμενον ἀντίγραφον ἐλπίζω ὅτι εἶναι πιστόν, ἐξαιρουμένων ὀλίγων χωρίων, περὶ ὧν μόνον ἔχων τις τὸν λίθον ὑπ᾿ ὄψει ἤθελε δυνηθῇ νὰ κρίνῃ, ἰδίως κατὰ τὸ κάτω δεξιὸν ἄκρον, ὅπου τὸ ἔκτυπον δεικνύει ἀβέβαια ἴχνη καὶ ἄλλων γραμμάτων.

ΕΙCΑCΑΓΑΘΟΚΛΕΩC
ΕΠΙΓΑΙΗCΙCΕΠ ΓΕΙΡΙΙCΙCΟ
ΛΙΟΝΔΥCΤΟΝΕCΟΜΗΝΑΙΩ
ΝΙΟΝΟΙΚΟΝΕ\ /ΤΩCΥΒΙΩ
ΤΕΚΝΟΙCΙΛ' ⌒ΛΝΜΟΙΡΑΘΕ
ΛΗΖΩΙΙCΥ' ΛCΚΑΙ
ΗΜΑCΕΝΘ C
ΕΑΝΚΑΙΛ ' Τ
ΝΑΠΩ\
ΝΑΙΑΛ'
ΑCΑΛΕ'

Πλήρη ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιγραφῆς δὲν κατώρθωσα. Φαίνεται συντεταγμένη ἐμμέτρως ἢ μᾶλλον ἐν λόγῳ μικτῷ ἤτοι ἐμμέτρῳ καὶ πεζῷ, ὡς ἐνίοτε ἀπαντᾷ ἐν μεταγενεστέραις ἐπιγραφαῖς. Βέβαιον καὶ ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ὅτι ἐν στ. 3 ἀναφέρεται ὁ Δύστος· ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς ἀναγινώσκονται: αἰώνιον οἶκον ἑ[α]υτῷ συ(μ)βίῳ τέκνοις καί τινες ἄλλαι λέξεις, ἀλλὰ πρὶν ἐξετασθῇ ἐκ δευτέρου ὁ λίθος δὲν ἐπιχειρῶ οὐδεμίαν περαιτέρω ἑρμηνείαν.

67.—Εἰς τὰ Στοῦρα[1] εἶδον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἰω. Μπατσόλα πλάκα λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 0.50, πλ. 0.40 πρ. δεξ. βεβλαμμένην καὶ κάτω ἠκρωτηριασμένην, φέρουσαν τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν ἐν γραφῇ μεταγενεστέρᾳ κεκαλλωπισμένῃ.

Λ Α Ι C	Λαῒς
Κ Ο Ρ Ι Ν Θ	Κορινθ[ί]-
Α C Ο Φ Ο	α Σόφο[υ]
Α Μ Α C	Ἀμασ[τρ]-
Ι Ν Ο Υ	ινοῦ.

IV

68.—Ἐκ ψηφισμάτων Χαλκιδικῶν ἐκτὸς τοῦ ἐξ ἀντιγραφῆς Κυριακοῦ τοῦ ἐξ Ἀγκῶνος διασωθέντος (CIG. 2147) ἦτο μέχρι τοῦδε γνωστὸν μόνον ἐν ῥωμ. χρόνων, ἐκδεδομένον ὑπὸ Σ. Λάμπρου ἐν Athen. Mittheil. VI σ. 167 ἑξ., εἶτα δὲ ἐκ νέας ἀναγνώσεως μετά τινων διορθώσεων ἐν *Ἀθηνᾷ* I σ. 311 (ἴδε καὶ II σ. 149) ὑπὸ Γ. Παπαβασιλείου[2].

[1] Ἑτέραν ἐπιγραφὴν ὀκτάστιχον ῥωμ. χρόνων ὡσαύτως ἐπιτυμβίαν καὶ λίαν ἐφθαρμένην εἶδον παρὰ τῷ Γρ. Δράκῳ, ἀλλὰ τόσον ὀλίγα ἀναγινώσκονται τῶν γραμμάτων, ὥστε δὲν ἔκρινα αὐτὴν ἀξίαν δημοσιεύσεως. Διορθωτέα δὲ τὰ ἀντίγραφα ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν ἐκ τῶν περιχώρων τῶν Στύρων τὰ δημοσιευθέντα ὑπὸ Legrand καὶ Doublet ἐν Bull. d. c. hell. XV σ. 409 ἑξ. ἀρ. 11. 14. Ἐν τῇ πρώτῃ ἀναγνωστέον ΔΙΜΩΝ|ΔΙΜΩΝΟΣ, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀντὶ *Παντιδώρου* ΜΑΝΤΙΔΩΡΟΥ (ὄνομα ἀπαντῶν καὶ ἐν τῷ Ἐρετριακῷ καταλόγῳ Ἐφ. ἀρχ. 1887 σ. 83 ἑξ. στ. 319).

[2] Χωρίον τι τοῦ ψηφίσματος τούτου κατὰ περίεργον τρόπον, καίπερ ὑπὸ πολλῶν ἀναφερόμενον, ἐσχάτως δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ H. Swoboda Die gr. Volksbeschlüsse σ. 195 ἑξ., δὲν ἔχει ἀναγνωσθῇ ὀρθῶς. Ἐν στ. 20 ὅπου ἄρχεται τὸ ψήφισμα τοῦ δήμου πάντες ἀναγινώσκουσι: *Δήμου ὁ στρατηγὸς τὸ 6ʹ Νόουιος Λυσανίας εἶπεν*, ὡσεὶ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ ἰδιαίτερος στρατηγὸς ἔχων τοιοῦτον ἀνήκουστον τίτλον. Ἀναγνωστέον: *Δήμου* (δηλαδὴ ψήφισμα)· *ὁ στρατηγὸς* κτλ.

Ἕτερά τινα ἀνεφάνησαν πρὸ μικροῦ κατὰ τὴν κατεδάφισιν τοῦ φρουρίου τῆς Χαλκίδος, ἄλλο δὲ ἀνευρέθη ὑπ' ἐμοῦ ἔν τινι ἐκκλησίᾳ παρὰ τὸ Ἀφράτι· ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν ἐν Bull. d. c. hell. 1892 σ. 90 ἑξ. Ἐνταῦθα ἀνακοινῶ ἓν ἔτι ψήφισμα, ὅπερ ἴσως εἶναι τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἐμοὶ γνωστῶν.

Στήλη λευκοῦ μαρμάρου μεθ' ἁπλῆς κορωνίδος ὕψ. 0.48, πλ. 0.34-36, πάχ. 0.13, ἔν τινι οἰκίᾳ τῆς Ἑβραϊκῆς συνοικίας τοῦ φρουρίου Χαλκίδος.

Ὁ λίθος, κάτωθεν ἠκρωτηριασμένος καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἔχων μέγα τρῆμα καὶ πρὸς δεξ. ἐν μέρει ἐλλιπής, ἐχρησίμευεν ὡς κατώφλιον θύρας· ὡς ἐκ τούτου ἡ ἐπιγραφὴ ἔπαθε πολύ, ἐν μέρει δὲ καὶ ὁλοσχερῶς ἐξηφανίσθη. Τὸ παρὸν ἀντίγραφον ἀποδίδει μόνον τὰ ἀσφαλῶς διακρινόμενα ἐπὶ τοῦ λίθου καὶ τοῦ ἐκτύπου γράμματα (ὕψ. αὐτῶν 0.009, ἀπόστασις στ. 0.017).

ΜΙΚΥΘΙΩΝΜΙΚΥΛΙΩΝΟΣ ΕΠ
ΔΗΧΑΡΙΔΑΜΟΣΔΗΜΗΤΙΙ ΧΙ
ΤΟΝΗΘΕΙΣΥΠΟΤΟΥΔΗΜΟΥ.. ΜΝΑΣΙ
ΑΡΧΟΣΤΩΝΤΕΚΑΤΑΓ ΙΛΙΤ Ι
ΑΛΛΩΝΤΩΝΚΑΤΑΤΟΓΥΜΝΑ ΙΟΝΑΙ
ΜΟΞΟΝΤΩΣΚΑΙΑΞΙΩΣ Ι ΙΙ
ΕΣΤΗΚΕΙ ΠΑ ΙΧ
ΕΠΙΤΗΣΙΔΙΑΣ.... Ι
ΠΡΟΕΝΟΗΘΗΙ Ι
ΤΟΙΣΑΝΔΡΑΣΙΝ..Α Τ
ΤΟΦΙΛΑΝΘΡ Υ
ΚΑΙΤΟΙΣΑΠΟΔΥΟΜΕΝ Ι
ΜΝΑΣΙΟΝ·ΑΡΑ
ΑΡΓΥΡΙΟΥΔΡΑΧΜΑΣ Ξ
ΠΙΔΟΜΕΝΟΣΤ Σ
ΞΛΕΙΝΤΟΥ Τ
ΠΟ..ΙΤΓΕΥΙΙ ΤΗ Ι
-. ΛΕΙ
Τ Τ ΙΙ ΔΗΤΙΙ
ΛΙΤΙ ΤΩΙΔΗΜΩΙ
ΙΤΗΙΑΙΡ
ΓΠ

Μικυθίων Μικυλίωνος [εἶπεν·] ἐπ[ει-
δὴ Χαρίδαμος Δημητ[ρίου] χ[ε]ι[ρο-
τονηθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου [γυ]μνασί-
αρχος τῶν τε κατα[παλτῶν κα]ὶ τ[ῶν
ἄλλων τῶν κατὰ τὸ γυμνά[σ]ιον ἁ[ρ-
μοζόντως καὶ ἀξίως — [προ-
εστήκει
ἐπὶ τῆς ἰδίας
προενοήθη
τοῖς ἀνδράσιν
το φιλανθρωπ —
καὶ τοῖς ἀποδυομέν[ο]ι[ς — εἰς τὸ γυ-
μνάσιον [π]αρα
ἀργυρίου δραχμὰς [ἑ]ξ[ακοσίας
ἐ]πιδόμενος
τ]ελεῖν του
... .τη....
.....................λει..
.....................δη τι..
...δεδόχθαι τῆι βουλῆι κα]ὶ τῶι δήμωι
ἐπαινέσαι μὲν Χαρίδαμον ἐ]πὶ τῆι αἱρ[έ-
σει κτλ.]

Ψήφισμα Χαλκιδέων πρὸς τιμὴν Χαριδάμου τινὸς υἱοῦ Δημητρίου, γυμνασιαρχήσαντος, ἄλλοθεν δὲ ἀγνώστου. Ὅμοια ψηφίσματα διεσώθησαν

ἱκανά, ἀρκεῖ δὲ ν' ἀναφέρωμεν τὸ γνωστότατον καὶ ἐκτενέστατον, ἤτοι τὸ τῶν Σηστίων (Dittenberger Syll. 246). Γυμνασίων ἐν Χαλκίδι ποιεῖται μνείαν ὁ Ἡρακλείδης ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων (Fragm. histor. graec. II σ. 260, Geogr. graeci min. I σ. 105· *καὶ τοῖς κοινοῖς δὲ ἡ πόλις διαφόρως κατεσκεύασται γυμνασίοις, στοαῖς, ἱεροῖς, θεάτροις κτλ.*) ἃ καθ' ἃ ἀπέδειξεν ὁ Fabricius (Bonner Studien σ. 58 ἑξ.) συνετάχθησαν μεταξὺ τοῦ 260 καὶ 247 π. Χ. Καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Τίτου, 26 λέγει: *Οὕτω διασωθέντες οἱ Χαλκιδεῖς τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῶν παρ' αὐτοῖς ἀναθημάτων τῷ Τίτῳ καθιέρωσαν, ὧν ἐπιγραφὰς ἔστι τοιαύτας ἄχρι νῦν ὁρᾷν· «ὁ δῆμος Τίτῳ καὶ Ἡρακλεῖ τὸ γυμνάσιον»* κτλ.

Ὁ εἰπὼν τὸ ψήφισμα Μικυθίων Μικυλίωνος εἶναι γνωστὸς ὡς εἷς τῶν πρώτων ἐν Χαλκίδι καὶ ἡγέτης τῆς ῥωμαϊζούσης φατρίας. Ἐν ἔτει 192 π. Χ. προσεπάθησε νὰ παρακωλύσῃ τοὺς Χαλκιδεῖς τοῦ νὰ ἀποστῶσι τῶν Ῥωμαίων καὶ νὰ συμμαχήσωσι μετὰ τῶν Αἰτωλῶν καὶ τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου (Livius XXXV, 38: Micythio (τὰ χειρόγρ. Myctilo ἢ Mychitio) et Xenoclides penes quos tum summa rerum — Chalcide erat κτλ., c. 46), πρέσβυς δὲ πρὸς τὸν ῥωμαῖον στρατηγὸν Κοΐνκτιον ἀποσταλεὶς μόλις διεσώθη ἔκ τινος ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως (c. 50 ἑξ.)· ὅτε δὲ παρὰ πάσας τὰς προσπαθείας αὐτοῦ ἡ πόλις παρεδόθη εἰς τὸν Ἀντίοχον ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ (c. 51, 6). Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἀντιόχου ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐπανέκαμψε πιθανῶς εἰς Χαλκίδα καὶ ἀνέλαβε τὴν ἄρχουσαν θέσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ. Ἐν ἔτει 179/8 ἐγένετο πρόξενος τῶν Δελφῶν[1]· ἐν δ' ἔτει 170 ἐστάλη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του εἰς Ῥώμην, περὶ τούτου δὲ διηγεῖται ὁ Λίβιος (XLIII, 7 ἑξ.) τὰ ἑξῆς: Cretensibus cum hoc responso dimissis Chalcidenses vocati, quorum legatio ipso introitu omnes movit quod Micythion (τὰ χειρόγρ. Micion) princeps eorum, pedibus captus lectica est introlatus κτλ. Τὸ προκείμενον ψήφισμα λοιπὸν ἀνήκει εἰς τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ δευτέρου αἰῶνος π. Χ.

Ἡ δεινὴ φθορὰ τῶν γραμμάτων καθιστᾷ ἀδύνατον ἐντελῆ συμπλήρωσιν τοῦ ψηφίσματος. Ἐν στ. 4 συνεπλήρωσα τῶν τε κατα[παλτῶν[1]· ὡς γνωστὸν οἱ ἔφηβοι ἐδιδάσκοντο τὴν *καταπαλταφεσίαν* καὶ συχνάκις ἀναφέρεται ὁ διδάσκαλος αὐτῆς *καταπαλταφέτης* (ἢ *ἀφέτης*), ἡ δὲ μέριμνα περὶ τῆς ἀσκήσεως ταύτης καὶ τῶν *ἀφετηρίων ὀργάνων* ἀνῆκεν εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ γυμνασιάρχου· πρβ. τὴν ἐκ Κέω ἐπιγραφὴν CIG 2360, Rangabé, Ant. Hell. 821, Le Bas II 1775, Dittenberger Syll. 348 στ. 21 ἑξ.: *αἱρεῖσθαι δὲ καὶ γυμνασίαρχον . . . . τοῦτον δὲ . . . καὶ τἄλλα ἐπιμελεῖσθαι τὰ κατὰ τὸ γυμνάσιον καὶ ἐξάγειν εἰς μελέτην ἀκοντισμοῦ καὶ τοξικῆς καὶ καταπαλταφεσίας τρὶς τοῦ μηνός*· πρβ. καὶ τὴν νεωστὶ ἐκδοθεῖσαν διατριβὴν τοῦ Alex. Pribik De Cei insulæ rebus diss Berol. 1892 σελ. 96 ἑξ. Ὡς πρὸς τὸ ἐν στ. 12 *τοῖς ἀποδυομένοις εἰς τὸ γυμνάσιον* πρβ. τὸ ἐν Inscr. gr. Sicil. et Ital. 256[2] ψήφισμα στ. 9 ἑξ. *ἐπειδὴ ὁ αἱρημένος γυμνασίαρχος — ἐπιμέλειαν πεποίηται τῶν τε ἐφήβων καὶ νεωτέρων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀποδυομένων εἰς τὸ γυμνάσιον* κτλ. — Λυσίου ἀπόσπ. 232 Sauppe *Ἄρχιππος — ἀπεδύσατο εἰς τὴν αὐτὴν παλαίστραν οὗπερ καὶ Τεῖσις*. Τὸ ἀποδύεσθαι ἀπαντᾷ ἐν ταύτῃ τῇ σημασίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ ἐν στ. 20 ὑπ' ἐμοῦ συμπληρωθεῖσα τυπικὴ φράσις *δεδόχθαι τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμωι* εὑρίσκεται καὶ ἐν τοῖς ἐν Bull. d. c. hell. 1892 σελ. 96 ἑξ. δημοσιευθεῖσι ψηφίσμασι τῶν Χαλκιδέων.

69. — Τρίγωνος μικρὰ βάσις λευκοῦ μαρμάρου τὰ κάτω κολοβὴ ὕψ. 0.17, πλ. 0.22 κειμένη ἔν τινι οἰκίᾳ ἐν Χαλκίδι. Γραφὴ ἐπιμελὴς ὄχι παλαιοτέρα τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τῆς β' ἑκατονταετηρίδος π. Χ.

Ι Ι Ε Ρ Ε Ω Σ	Ἐπ]ὶ ἱερέως
ΘΕΟΥΤΟΥΞΕΝΟ	— θέου τοῦ Ξενο-
Κ Λ Ε Ο Υ Σ	κλέους
Δ Α Μ Ω Ν	Δάμων

[1] Wescher-Foucart, Inscr. de Delphes 18, στ. 230, Dittenberger Syll. 198, Th. Bergk, Philologus XXIV s. 261.

[1] Αὕτη εἶναι ἡ ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις μεμαρτυρημένη γραφή· πρβ. Meisterhans, Gram. d. att. Inschr. [2] σελ. 12, 2.

[2] Ἐπωφελοῦμαι τὴν παροῦσαν εὐκαιρίαν ἵνα ὑπερασπίσω τὴν ἐπικεφαλίδα: *Τὸ παρὰ Ἐρυθραίων τιμῶν δικαστῇ Κλεάνδρῳ* ἐπιγραφῆς τινος ἐκ Πριήνης (Inscr. Brit. Mus. III ἀρ. 418) ἐναντίον τοῦ E. Sonne (De arb. externis diss. Gott. 1888 σ. 71 [43]) ὅστις ἀντὶ τοῦ *τιμῶν* ἀπαιτεῖ *τελῶν*, ἐπειδὴ ἡ σύνταξις εἶναι δῆθεν ἀνελλήνιστος. Ἐν τούτοις ἡ χρῆσις αὕτη τῆς γενικῆς ἀνήκει εἰς τὴν ἐπίσημον γλῶσσαν, ἡ δὲ ἐπικεφαλὶς τοῦ μνημονευθέντος Σικελικοῦ ψηφίσματος: *Βουλᾶς ἅλιασμα τᾶς δευτέρας ἑξαμήνου, Καρνείου τριακάδι, προστάτας Ἱπποκλῆς Ἱπποκλέος· στεφάνου γυμνασιάρχῳ· ἔδοξε τᾷ ἁλίᾳ* κτλ. παρέχει καθ' ὅλα ἀνάλογον παράδειγμα.

Α Θ Η Ν Ι Ω Ν Ο Σ	Ἀθηνίωνος
Σ [Α] Ρ Α Π Ι Δ Ι	Σ.ράπιδι [1]
Ι Σ Ι Δ Ι	Ἴσιδι
Ν Ο \	Ἀ]νο[ύβιδι.

Τοιαύτη ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ δὲν εἶναι ἄλλη γνωστὴ ἐξ Εὐβοίας.

70.—Ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ ἀναγινώσκεται ἐπὶ μεγάλου, χάριν τῆς χαράξεως τῆς ἐπιγραφῆς, ἐξειργασμένου βράχου κατὰ τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας τοῦ *Βαθροβουνίου* [2] εἰς ἀπόστασιν τριῶν τετάρτων περίπου τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς Χαλκίδος, ὀλίγα λεπτὰ ἀριστερόθεν τῆς εἰς Ἐρέτριαν ἀγούσης ὁδοῦ, ἥτις νῦν διέρχεται ἐπὶ προχώματος κατ᾽εὐθεῖαν διὰ μέσου τοῦ ἐνταῦθα κειμένου μικροῦ ἕλους, ἐνῷ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦγε εὐθὺς παρὰ τὴν κλιτὺν τῶν ὀρέων παρὰ τὸν ἐνεπίγραφον βράχον. Ὕψ. τῶν βαθέως κεχαραγμένων γραμμάτων 0.08.

ΜΗΕΓΒΑΙΝΕΙΝΕΙΣΤΑ ΧΩΡΙΑ	Μὴ ἐγβαίνειν εἰς τὰ χωρία

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀπαγορεύει τὸ νὰ καταλείπῃ τις τὴν ὁδὸν (τό: *τῆς ὁδοῦ* ὑπονοεῖται) καὶ νὰ πατῇ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος δὲ τῶν γραμμάτων ἀνήκει εἰς τὸν 4ον αἰῶνα π. Χ.

71.—Ἐν τῇ ἄνωθεν τοῦ χωρίου *Πολιτικὰ* κειμένῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας ἀνεῦρον ἀκέφαλον Ἑρμῆν τῆς τετραγώνου ἐργασίας, ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 1.52, πλ. 0.27-0.31 καὶ ἴσου πάχ., χρησιμεύοντα ὡς στῦλον. Ἡ ἐπ᾽αὐτοῦ ἐπιγραφή, εἰς ἄκρον ἐπιμεμελημένη καὶ καλῶς διατετηρημένη, ἀνήκει εἰς τὸν 2ον μ. Χ. αἰῶνα (ἐκ τῶν σχημάτων τῶν γραμμάτων μνημονευτέον τὸ τοῦ Η καὶ ἅπαξ τὸ τοῦ Ω μετὰ στιγμῆς εἰς τὸ μέσον ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ). Ἀξιοπαρατήρητος εἶναι ἡ ἐνιαχοῦ γινομένη χρῆσις τῆς ἀποστρόφου ἐν σχήματι μικροῦ, πλησίον καὶ ὑπεράνω τῶν γραμμάτων τεθειμένου ἀγκίστρου [1], ἐπίσης δὲ καὶ ἡ στίξις συνισταμένη ἐν μὲν τῷ ἀποτελοῦντι τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς ἐπιγράμματι ἐκ δύο ἀλλεπαλλήλων στιγμῶν, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ πεζῷ μέρει πολλάκις ἐκ μιᾶς στιγμῆς.

ΧΑΙΡΟΝΕΓΩΛΟΕΤΡΟΙΣΙΚΑΙ
ΕΙΣΕΤΙΤΟΙΣΔ᾽ΕΣΟΡΩΜΑΙ
ΑΜΦΙΚΛΕΗΣ:ΧΩΡΟΥ
ΔΕΣΠΟΣΥΝΟΣΦΙΛΙΟΥ
ΝΑΙΜΗΝΚΑΙΓΕΝΕΟΣ ΦΕΡΕ
ΚΥΔΕΟΣΕΞΥΠΑΤΩΝΜΕ
ΔΕΡΚΕΟ:ΠΕΙΕΡΙΔΩΝ ❦
ΟΥΠΟΤΕΛΗΣΑΜΕΝΟΝ
ΚΡΑΤΙΔΕΠΗΩΡΗΝΤ᾽ΟΠΙ
ΘΕΝΚΟΜΟΩΣΑΙΕΘΕΙΡΑΙ
ΟΥΓΑΡΕΚΕΡΣ᾽ΗΒΑ ΑΛ
ΛΑΠΟΤΜΟΣΠΡΟΛΑΒΩΝ

(αἰδοῖον)

ΠΡΟΑΓΟΡΕΥΩΤΟΙΣΚΑΤΑΤΟΝΧΩΡΟΝΤΟΝΔΕ
ΕΠΙΚΑΤΑΡΑΤΟΣ ΟΣΤΙΣΜΗΦΕΙΔΟΙΤΟ
ΚΑΤΑΤΟΝΔΕΤΟΝΧΩΡΟΝΤΟΥΔΕ
ΤΟΥΕΡΓΟΥΚΑΙΤΗΣΕΙΚΟΝΟΣΤΗΣ
ΕΙΔΡΥΜΕΝΗΣΑΛΛΑΑΤΕΙΜΑΣΕΙ
ΗΜΕΤΑΘΗΣΕΙΟΡΟΥΣΕΞΟΡΩΝ
ΗΥΒΡΙΣΕΙΜΙΑΝΑΣ·ΗΑΙΚΙΣΕΤΑΙ
ΗΘΡΑΥΣΕΙ·ΗΤΙΜΕΡΟΣ·ΗΣΥΜΠΑΝ
ΗΕΙΣΓΗΝΑΝΑΤΡΕΨΕΙ·ΚΑΙΚΑΤΑ
ΣΚΕΔΑΣΕΙ·ΚΑΙΑΜΑΥΡΩΣΕΙ·ΤΟΥ
ΤΟΝΤΕΘΕΟΣΠΑΤΑΞΑΙΑΠΟΡΙΑ·ΚΑΙ
ΠΥΡΕΤΩ·ΚΑΙΡΙΓΕΙ·ΚΑΙΕΡΕΘΙΣΜΩ
ΚΑΙΑΝΕΜΟΦΘΟΡΙΑ·ΚΑΙΠΑΡΑΠΛΗ
ΞΙΑ·ΚΑΙΑΟΡΑΣΙΑ·ΚΑΙΕΚΣΤΑΣΕΙΔΙΑ
ΝΟΙΑΣ·ΚΑΙΕΙΗΑΦΑΝΗΤΑΚΤΗΜΑ
ΤΑΑΥΤΟΥ·ΜΗΓΗΒΑΤΗ·ΜΗΘΑ

[1] Ἐν στ. 5 ὁ λιθοξόος διώρθωσε τὸ δεύτερον γράμμα, ἀλλ᾽ ὅπως εἶναι κεχαραγμένα τὸ Α καὶ τὸ Ε ἐπ᾽ἀλλήλων εἶναι ἀδύνατον νὰ διακριθῇ ποῖον ἦτο τὸ πρῶτον.

[2] Τὸ ὄρος φέρει νῦν τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τῶν ἀναριθμήτων ἐν τοῖς βράχοις λελαξευμένων βαθμίδων ἀρχαίων τάφων κατὰ τὴν νοτιοδυτικὴν αὐτοῦ κλιτὺν κατὰ μῆκος τῆς ἀμέσως παρὰ τὴν θάλασσαν ἀγούσης ὁδοῦ. Ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τοῦ Ῥαγκαβῆ (Mém.sur la partie mérid.de l'île d'Eubée σ. 10) ἐκδοθείσης βυζαντινῆς ἐπιγραφῆς καὶ τῆς ἄνω ἐκδιδομένης ἐπεδείχθησάν μοι ὑπὸ τῶν κκ. Νικ. Δρόσου καὶ Ἀντ. Χαϊνᾶ καὶ λείψανα ἄλλης παλαιοτέρας δυσαναγνώστου ἐπὶ βράχου ἐπιγραφῆς. Ἐπιτραπήτω δέ μοι ἐνταῦθα νὰ ἐκφράσω ἐνθέρμους εὐχαριστίας εἰς τοὺς κυρίους τούτους καὶ εἰς τοὺς κκ. Λ. Ζήσην καὶ Λ. Μάτσαν, οἵτινες, ὡς καὶ ἄλλοι φιλάρχαιοι Χαλκιδεῖς, παρέσχον μοι ἀναζητοῦντι ἀρχαιότητας ἐν Χαλκίδι καὶ τοῖς πέριξ φιλοφρονεστάτην συνδρομήν.

[1] Χρῆσις ἀποστρόφου παρατηρεῖται καὶ ἐν μεταγενεστέρᾳ ἐμμέτρῳ ἐκ Χαλκίδος ἐπιγραφῇ ἐκδεδομένῃ ἐν Bull. de corr. hellén. 1892 σελ. 114 ἀρ. 20. Ἕτερα παραδείγματα παρέχει ὁ K. Buresch ἐν Athen. Mittheil. 1892 σελ. 19.

ΛΑΤΤΑΠΛΩΤΗ·ΜΗΠΑΙΔΩΝΓΟ
ΝΗ·ΜΗΔΕΟΙΚΟΣΑΥΞΟΙΤΟ·ΜΗΔΕ
ΚΑΡΠΩΝΑΠΟΛΑΥΟΙ·ΜΗΔΕΟΙΚΟΥ
ΜΗΦΩΤΟΣ·ΜΗΧΡΗΣΕΩΣ·ΜΗΔΕ
ΚΤΗΣΕΩΣ·ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣΔΕΕΧΟΙ
ΕΡΕΙΝΥΑΣ
ΕΙΔΕΤΙΣΕΥΘΕΤΟΙΗ·ΚΑΙΤΗΡΟΙΗ
ΚΑΙΣΥΜΦΥΛΑΤΤΟΙΤΩΝΛΩΩΝ
ΑΠΟΛΑΥΟΙ·ΕΥΛΟΓΟΙΤΟΤΕΕΝ
ΠΑΝΤΙΔΗΜΩΚΑΙΠΛΗΘΥΟΙΑΥ
ΤΩΟΙΚΟΣΠΑΙΔΩΝΓΟΝΑΙΣ·ΚΑΙ
ΚΑΡΠΩΝΑΠΟΛΑΥΣΕΣΙΝ·ΕΠΙΣΚΟ
ΠΟΙΗΔΕΧΑΡΙΣΚΑΙΥΓΕΙΑ

Χαῖρον ἐγὼ λοετροῖσι καὶ εἰσέτι τοῖσδ' ἐσορῶμαι
'Αμφικλέης, χώρου δεσπόσυνος φιλίου.
Ναὶ μὴν καὶ γένεος φερεκυδέος ἐξ ὑπάτων με
δέρκεο, Πειερίδων οὔποτε λησάμενον·
Κρατὶ δ' ἐπηώρηντ' ὄπιθεν κομόωσαι ἔθειραι·
οὐ γὰρ ἔκερσ' ἥβα, ἀλλὰ πότμος προλαβών.

Προαγορεύω τοῖς κατὰ τὸν χῶρον τόνδε·
Ἐπικατάρατος ὅστις μὴ φείδοιτο
κατὰ τόνδε τὸν χῶρον τοῦδε
τοῦ ἔργου καὶ τῆς εἰκόνος τῆς
εἱδρυμένης, ἀλλὰ ἀτειμάσει
ἢ μεταθήσει ὅρους ἐξ ὅρων
ἢ ὑβρίσει μιάνας ἢ αἰκίσεται
ἢ θραύσει ἤ τι μέρος ἢ σύμπαν
ἢ εἰς γῆν ἀνατρέψει καὶ κατα-
σκεδάσει καὶ ἀμαυρώσει, τοῦ-
τόν τε θεὸς πατάξαι ἀπορίᾳ καὶ
πυρετῷ καὶ ῥίγει καὶ ἐρεθισμῷ
καὶ ἀνεμοφθορίᾳ καὶ παραπλη-
ξίᾳ καὶ ἀορασίᾳ καὶ ἐκστάσει δια-
νοίας καὶ εἴη ἀφανῆ τὰ κτήμα-
τα αὐτοῦ μὴ γῆ βατὴ μὴ θά-
λαττα πλωτὴ μὴ παίδων γο-
νὴ μηδὲ οἶκος αὔξοιτο μηδὲ
καρπῶν ἀπολαύοι μηδὲ οἴκου
μὴ φωτὸς μὴ χρήσεως μηδὲ
κτήσεως, ἐπισκόπους δὲ ἔχοι
'Ερεινύας.
Εἰ δέ τις εὐθετοίη καὶ τηροίη
καὶ συμφυλάττοι, τῶν λῴων
ἀπολαύοι εὐλογοῖτό τε ἐν
παντὶ δήμῳ καὶ πληθύοι αὐ-
τῷ οἶκος παίδων γοναῖς καὶ
καρπῶν ἀπολαύσεσιν, ἐπισκο-
ποίη δὲ Χάρις καὶ Ὑγεία.

Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ἐπιγράμματος ῥητέα τὰ ἑξῆς.

Ὁ 'Αμφικλῆς ἀπέθανε παῖς ἔτι ὤν, πρὶν εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν καὶ κείρῃ τὴν κόμην κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθιμον[1]. Ἕνεκα τούτου παρίστα αὐτὸν ἡ ἐπὶ τοῦ Ἑρμοῦ εἰκών, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐν στ. 16, φέροντα κόμην ὀπίσω καταπίπτουσαν[2]. Υἱὸς ἦτο τοῦ κτήτορος τοῦ χώρου (διότι τὴν λέξιν *δεσπόσυνος* πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπὸ ταύτην τὴν κυρίαν αὐτῆς σημασίαν), μεταξὺ δὲ τῶν προγόνων αὐτοῦ ὑπῆρξαν ἄνδρες κατασχόντες τὸ ἀξίωμα τῆς ὑπατείας[3]. Ἦτο δὲ καὶ εὔμοιρος μουσικῆς παιδεύσεως, ὡς ἥρμοζεν εἰς τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ τάξιν. Ὡς ἐν τῇ ζωῇ ἔχαιρε τοῖς λουτροῖς, οὕτω καὶ μετὰ θάνατον ἵστατο ἐν εἰκόνι πλησίον αὐτῶν. Ἐκ τῆς φράσεως τοῦ πρώτου στίχου ἐξάγεται, ὅτι ὁ διὰ τοῦ Ἑρμοῦ κεκοσμημένος τάφος τοῦ 'Αμφικλέους ἔκειτο πλησίον λουτρῶν. Ἐὰν δὲν μετεκομίσθη ὁ λίθος ἀλλαχόθεν εἰς *Πολιτικά*, ὅπερ δυνατόν[4], πρέπει βεβαίως νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι ἐν τῇ θέσει τοῦ σημερινοῦ χωρίου ἔκειντο λουτρὰ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα· ἐν τούτοις κατὰ τὴν ἐμὴν βραχυτάτην ἀληθῶς αὐτόθι διατριβὴν οὐδὲν ἔμαθον τὸ δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀπόδειξις τούτου. Ἡ ὕπαρξις ἀξιολόγου τινὸς συνοικισμοῦ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐν τῷ ἐπὶ ὡραιότητι τῆς θέσεως διακεκριμένῳ τόπῳ μαρτυρεῖται ὑπὸ πολλῶν αὐτόθι διεσπαρμένων ἀρχαίων λειψάνων.

Ἡ δ' ἐν πεζῷ λόγῳ συντεταγμένη ἐπιγραφὴ μετὰ τῶν ἀρῶν κατὰ τοῦ ἀσεβήσαντος πρὸς τὸν τάφον καὶ τὴν εἰκόνα καὶ τῶν εὐχῶν ὑπὲρ τοῦ πρὸς διάσωσιν αὐτῶν συντελοῦντος δὲν θὰ ἦτο μᾶλλον περίεργος ἄλλων ὁμοίων ἐπιγραφῶν (οἷαι εἶναι π. χ.

[1] Πρβ. Grasberger Erziehung u. Unterricht III σ. 36 ἑξ. Deschamps-Cousin, Bull. d. c. hell. XII σ. 479 ἑξ.

[2] Ὡς πρὸς τὴν φράσιν ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρῃ τις τοὺς *ὄπιθεν κομόωντας* Ἄβαντας Β, 542. Ἐν Θ, 42 καὶ Ν, 24 κεῖται *χρυσέῃσιν ἐθείρῃσιν κομόωντε* περὶ ἵππων, ἐν δὲ 'Οππιαν. Κυνηγ. III 28 παρομοίως ἐν τέλει στίχου *θοαὶ κομόωσιν ἔθειραι* περὶ λέοντος.

[3] Εἰς τοῦτο συμφωνοῦσιν καὶ οἱ χρόνοι τῆς ἐπιγραφῆς καθ' ὅσον δύνανται νὰ ὁρισθῶσιν ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων.

[4] Μετατόπισιν εὐβοϊκῶν ἐπιγραφῶν ἴδε ἐν σελ. 141 καὶ 160. Βάσις τις ἐκ Χαλκίδος μετεκομίσθη εἰς 'Αφράτι (Bull. d. c. hell. 1892 σελ. 95)· ἑτέρα ἐπιγραφὴ μετηνέχθη ἐξ Αἰδηψοῦ εἰς τὴν ἀπέναντι στερεάν (Le Bas II 1007. 1008). 'Αλλαχοῦ θὰ λάβω ἀφορμὴν ν' ἀποδείξω ὅτι ἐπιγραφή τις μετηνέχθη εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς 'Ασίας ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου Ταινάρου.

αί ἐν CIA III, 1417 ἑξ.), ἂν δὲν προέκυπτε τὸ ἀξιοπαρατήρητον γεγονός, ὅτι ὁ συντάκτης τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν τυπικῶν αὐτῆς φράσεων εἶχεν ὑπ' ὄψει βιβλίον τι τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς. Μεταξὺ τῶν ἀρῶν δηλαδὴ αἵτινες ἐν τῷ Δευτερονομίῳ XXVIII ἐπιρρίπτονται κατὰ τοῦ ἀσεβοῦντος πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ καὶ παραβαίνοντος τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἀναγινώσκεται ἐν ἐδαφ. 22: «*πατάξαι σε Κύριος ἐν ἀπορίᾳ καὶ πυρετῷ καὶ ῥίγει καὶ ἐρεθισμῷ καὶ ἀνεμοφθορίᾳ*», ἐν δὲ ἐδαφ. 28: «*πατάξαι σε Κύριος παραπληξίᾳ καὶ ἀορασίᾳ καὶ ἐκστάσει διανοίας*», ἤτοι φράσεις κατὰ πάντα συμφωνοῦσαι πρὸς τὰς ἐν στ. 23 ἑξ. Ἐν γένει ἡ ἀντιπαράταξις ἀρῶν καὶ εὐλογιῶν, οἵα ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς[1], ὑπομιμνήσκει καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἐκφράσεων τὴν ἀντίθεσιν κατάρας καὶ εὐλογίας, ἥτις ἐπικρατεῖ καθ' ἅπαν τὸ μνημονευθὲν κεφάλαιον τοῦ Δευτερονομίου. Ἡ μνεία τῶν *Ἐρινύων*, τῆς *Χάριτος* καὶ *Ὑγιείας* κεῖται χάριν ἐκείνων πρὸς οὓς ἡ ἐπιγραφὴ ἀποτείνεται· ὁ δὲ συντάκτης πιθανῶς μὲν δὲν εἶναι Ἑβραῖος, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς γνώσεως Ἑβραϊκῶν γραφῶν, ἣν καταδεικνύει, ἁρμόζει πρὸ πάντων νὰ θεωρηθῇ προσήλυτος.

72.—Ἐν τῷ ἱερῷ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας εὕρηται μαρμαρίνη στήλη ὕψ. 0.83, πλ. 0.37, φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν

Φ Ι Λ Ο Κ Λ Ε Ι Α
Α Ι Є Χ Ρ Ω Ν Ο Σ

73.—Ἑτέρα ἐπιτυμβία ἐπιγραφὴ φέρεται ἐπὶ στήλης λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 0.85, πλ. 0.40 ἐντετειχισμένης ἐν τῇ κλίμακι τῆς οἰκίας Χαραλ. Κουκουμάτσα (ἐπὶ ταινίας ὡμαλισμένης).

Μ Ο Λ Π Ι Є ·

74.—Ἐξ ἀνακοινώσεως τοῦ Ἰω. Λ. Σωτηρίου ἐκ Πολιτικῶν[1] ἔμαθον ἑτέρας στήλης τὴν ἐπιγραφήν: *Μολπίχη* | *Μόλπιδος*, ἐν ᾗ, κατὰ τὸν αὐτόπτην, τὸ πῖ εἶχε τὸ σχῆμα Γ.

75.—Ἐν τῷ κατεστραμμένῳ ἐκκλησιδίῳ τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς $^1/_2$ ὥραν πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου Βατῶντα καὶ περὶ τὰς 2 ὥρ. ἀπὸ τῆς Χαλκίδος κεῖται μαρμάρινος κίων ὑπὲρ τὸ 1 μ. ὕψους καὶ διαμ. 0.37, φέρων διαφόρους ἐπιγραφάς, ἐξ ὧν μόνον οἱ ἑπόμενοι στίχοι διακρίνονται ἐν τῷ ἐμῷ ἐκτύπῳ.

Μ
Ι Ο Ν Ι Κ Ο
Κ Λ Ε Ω Ν Υ Μ Ο :
Λ Ε Ο Π Α Τ Ρ

Ν Ι Κ Α Δ Α Σ
Α Π Ε Λ Λ Α Σ
Τ Ι

Στ. 5 καὶ ἑξ. εἶναι κεχαραγμένοι διὰ βαθειῶν γραμμῶν· ὁ στ. 7 οὐδέποτε ἀπετελειώθη. Οἱ δὲ ὑπερκείμενοι στίχοι εἶναι ἐπιπολαίως κεχαραγμένοι. Ἄνωθεν αὐτῶν φαίνονται ἀμυδρὰ λείψανα δύο προσέτι στίχων, οἵτινες ἴσως δύνανται νὰ διευκρινισθῶσι δι' ἐπισκοπήσεως τοῦ λίθου μακροτέρας τῆς ἐμοὶ δυνατῆς γενομένης.

76.—Πρὸς τούτοις εὕρηται αὐτόθι τεμάχιον βάσεως λευκοῦ μαρμάρου προερχόμενον ἴσως ἐκ Χαλκίδος, μεταπεποιημένον δὲ εἰς βυζαντινὸν κιονόκρανον ὕψ. 0.26, πλ. 0.45, πάχ. 0.18, φέρον λείψανα ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς καὶ ἐπιγράμματος, ἅτινα, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων, δὲν εἶναι παλαιότερα τοῦ μέσου τοῦ 2ου αἰῶνος π. Χ. Μέγεθος γραμμάτων (μετ' ἀκρεμόνων· μνημονευτέον τὸ Ζ καὶ Η) τῶν δύο πρώτων στίχων 0.03, τῶν λοιπῶν ἕως 0.013[2].

[1] Ἐνταῦθα παραπέμπω μόνον εἰς τὴν ἐπιγραφήν: *Ἰχθῦς ἱεροὺς μὴ ἀδικεῖ[ν* κτλ. τὴν ἐκδεδομένην ἐν Μουσ. καὶ Βιβλιοθ. Εὐαγγελ. Σχολῆς 1875 σ. 102, Dittenberger Sylloge 364.

[1] Τεμάχιον ἐπιτυμβίας στήλης ἀσήμαντον ἀνεῦρον ἐν τῇ θέσει Ἅγ. Δημήτριος μεταξὺ Πολιτικῶν καὶ θαλάσσης. Ἑτέρας δὲ μεγάλης ἐπιγραφῆς ἐπὶ παραστάδος λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 1.12, πλ. καὶ πάχ. 0.32 ἐντετειχισμένης παρὰ τὴν θύραν τοῦ ἐκκλησιδίου τοῦ Ἁγ. Νικολάου ἡ ἀνάγνωσις εἶναι ἀδύνατος ἂν δὲν ἐξαχθῇ ὁ λίθος ἐκ τοῦ τοίχου.

[2] Ἕνεκα ἐλλείψεως καταλλήλων μεγάλων στοιχείων, ἐν τοῖς δύο πρώτοις στίχοις τῆς ἐπιγραφῆς δὲν ἀποδίδεται ἀκριβῶς ἡ θέσις καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων· τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῶν δύο πρώτων στίχων τῆς ὑπ' ἀρ. 36 ἐπιγραφῆς.

Α Ι Ŀ Υ Ν Ο Ι Α
Η Σ Ε Ι Σ Ε Α Υ Τ Ο Ν
ΡΑΤ ΝΔΕΣΤΗΣΕΝΛΙ ΤΡΑΣΕΙΚΟΝΑΧΑΛ
ΤΑΤΡΟΥΜΕΓΑΛΑΙΣΑΝΔΡΟΣΕΠΕΥΠΟΙΙΑΙ
ΟΠΙΔΕΟΥΟΥΠΑ ΑΝΕΠΙΧΘΟΝΑΣΥΝΘΡΟΝΟΣ
ΠΟΛΥΖΗΛΩΝΗΛΘΕΝΕΚΑΤΙ/

///ΕΓΗΤΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕ

— —
— —
[ἀρετῆς ἕνεκεν]
κ]αὶ εὐνοία[ς
τ]ῆς εἰς ἑαυτὸν

— υ ρα τ[α]νδ' ἔστησεν . . . . τιας εἰκόνα χαλ[κῆν
Σωσι]πάτρου μεγάλαις ἀνδρὸς ἐπ' εὐποιίαις
οπιδεο . ου πᾶ[σ]αν ἐπὶ χθόνα σύνθρονος — ῡ
πολυζήλων ἦλθεν ἕκατι [λόγων ;

— Μ]έγητος Χαλκ[ιδεὺς ἐποίησεν.

Τελείαν συμπλήρωσιν τοῦ ἐπιγράμματος δὲν κατώρθωσα, εἰκασίας δέ τινας ἐπελθούσας μοι, ὡς εἰκός, ἀπέχω ν'ἀναγράψω. Ὁ τεχνίτης, ὥς μοι φαίνεται, δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστός.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Φεβρουάριον 1892.

ADOLPH WILHELM

Εἶχεν ἤδη τυπωθῆ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον, ὅτε περιῆλθεν εἰς ὄψιν μου ὁ τρίτος τόμος τῆς *Ἀθηνᾶς* ἐν ᾧ ὁ Γ. Α. Παπαβασιλείου ἐδημοσίευσε σελ. 634 ἀρ. 13 μεταξὺ διαφόρων ἐκ Χαλκίδος ἐπιγραφῶν, ἀνακοινωθεισῶν ἤδη καὶ ἐν τῷ Bull. de corr. hell. XVI σ. 106 ἑξ., καὶ τὴν παρ' ἡμῶν ὑπ' ἀρ. 41 ἐκδιδομένην, ἐν ᾗ ἐσφαλμένως συνεπλήρωσε ἐν στ. 6 *ἀ[νέθηκεν*. Ὁ αὐτὸς δημοσιεύει ἐν σελ. 634 ἀρ. 14 καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 52 ἐπιγραφήν, ἀλλ' ἐσφαλμένως συνεπλήρωσε ἐν στ. 1 *Σώτιμ[ον*, νομίζων ὅτι ἐπὶ τῆς βάσεως ἵσταντο δύο ἀνδριάντες· ἐν δὲ τῷ στ. 6 ἀνέγνωσεν *Εὔχειρ καὶ Εὐβουλίδης*, ἐν ᾧ τὸ *καί*, ὡς καὶ τὸ ἔκτυπόν μου μαρτυρεῖ, οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐν τῷ λίθῳ. Τέλος ὁ κ. Παπαπαβασιλείου δημοσιεύει ἐν σελ. 607 καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 70 ἐπιγραφήν, ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ ΕΠΙΒΑΙΝΕΙΝ, ἡ ἄλλως καὶ ὑπὸ γραμματικὴν ἔποψιν ἀπίθανος, εἶναι ἐσφαλμένη, ἅτε σαφέστατα διακρινομένου τοῦ ΕΓ ἔν τε τῷ λίθῳ καὶ τῷ ἐμῷ ἐκτύπῳ. Προσθετέον δ' ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐν σελ. 610 ἐκδοθεῖσα ἀρχαϊκὴ ἐπιγραφὴ καὶ τὸ ἀληθῶς εὐανάγνωστον ἐπίγραμμα ἐν σελ. 611 ἐδημοσιεύθησαν ἤδη πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τοῦ Lolling ἐν Athen. Mitth. X σ. 282 ἑξ. καὶ ὑπὸ τοῦ J. Baunack ἐν Philol. II (1889) σ. 426 ἑξ., πρβ. καὶ Bull. de corr. hell. XVI σ. 107.

A. W.

ΑΘΗΝΑ ΕΞ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

(Πίναξ 6)

Τὸ ἐν τῷ πίνακι 6 φωτοτυπικῶς ἀποδιδόμενον ἄγαλμα Ἀθηνᾶς προέρχεται ἐκ τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, εὑρεθέν, μετὰ τριῶν ἄλλων τοῦ αὐτοῦ μεγέθους ἀγαλμάτων (Ἀσκληπιοῦ, Ὑγιείας καὶ Ἀφροδίτης δημοσιευθείσης ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1886 Πιν. 13) ἐν τῷ ὑπ' ἐμοῦ ἀνασκαφέντι Ρωμαϊκῷ οἰκοδομήματι, παρὰ τῷ ναῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὅπερ θετικῶς οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ ὑπὸ Παυσανίου μνημονευόμενον «Λουτρὸν Ἀσκληπιοῦ» τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίνου ἀνεγερθέν.

Εὑρέθησαν δὲ τὰ τέσσαρα ταῦτα ἀγάλματα ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς μεγάλῃ καὶ πολυτελεῖ αἰθούσῃ τοῦ Λουτροῦ, ἐν ᾗ πάντως ἕνεκα κοσμητικοῦ λόγου, περισυλλεγέντα πάντοθεν τοῦ ἱεροῦ, ἀνιδρύθησαν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἤδη ἐκείνης εἶχεν ἀρχίσει ἡ καταστροφὴ τοῦ ἱεροῦ· εἰς τὸ οἰκοδόμημα δὲ αὐτό, τὸ ἀνεγερθὲν δαπάναις τοῦ Ἀντωνίνου, ἐχρησιμοποιήθη ὑλικὸν ἐκ διαφόρων τοῦ ἱεροῦ ἐπισήμων οἰκοδομημάτων, οὐδ' ἔτυχον φειδοῦς αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ βάθρα τῶν ἀγαλμάτων τῶν περικοσμούντων τέως τὸ τέμενος τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Ὡς ὁρᾷ τις ἐν τῷ πίνακι τὸ ἄγαλμα εἶναι ἀκέφαλον· εἰκονίζεται δὲ ἡ Ἀθηνᾶ ποδήρη φέρουσα χιτῶνα μετὰ διπλοιδίου, ἔξωμος δὲ καὶ ἐζωσμένη ὑψηλὰ ὑπὸ τοὺς μαστούς, τὴν αἰγίδα ἔχουσα λοξῶς ἐπὶ τοῦ στήθους ἐρριμμένην καὶ καλύπτουσαν τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ στήθους μετὰ τῆς ἀριστερᾶς ὠλένης. Τὸ γοργόνειον ῥίπτεται συνεπῶς πρὸς τὰ ἀριστερὰ κατὰ τὴν μασχάλην. Ἡ περιφερικὴ δὲ ἄκρα τῆς αἰγίδος ἀποτελεῖται ἐκ πολυγωνικῶν ἐξοχῶν, ἐφ' ἑκάστης τῶν ὁποίων ὑπάρχει ὀπὴ εἰς ἔνθεσιν χαλκοῦ ὄφεως.

Ἡ θεὰ εἰκονίζεται ἐν ἠρεμίᾳ· στηριζομένη ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ποδός, καμπτομένου τοῦ ἀριστεροῦ κατὰ τὸ γόνυ καὶ ψαύοντος ἐλαφρῶς τοῦ ἐδάφους (συμφυοῦς κυκλοτεροῦς βάθρου) διὰ τῶν ἐν σανδαλίῳ ἄκρων αὐτοῦ, ἔχει πρὸς τῷ ἀριστερῷ μὲν ποδὶ τὴν ἀσπίδα, ἧς σώζεται ἱκανὸν μέρος ἰδίως τῆς ἄντυγος, τῆς πρὸς τὴν βάσιν, μετὰ τοῦ ὀχάνου καὶ τοῦ ὑπερείσματος ταύτης κατὰ τὸ ἰσχίον τοῦ ἀγάλματος, πρὸς τῷ δεξιῷ δὲ κορμὸν ἐλαίας ἀναθάλλοντα ἐν ἀκμῇ. Περὶ τὸν κορμὸν τῆς ἐλαίας ἑλίσσεται ὄφις, οὗτινος ἡ οὐρὰ μὲν συνεσπειραμένη ἠρεμεῖ ὄπισθεν τοῦ ἀγάλματος ἐπὶ τοῦ βάθρου, ἡ κεφαλὴ δὲ (ἐλλείπουσα μετὰ μέρους τοῦ σώματος) ἀνεῖρπε πιθανῶς μέχρι τῆς δεξιᾶς χειρός, ἧς ἡ ἀναπαράστασις τυγχάνει λίαν δυσχερὴς οὖσα. Καθόσον ἡ ἀριστερὰ μὲν χεὶρ ἐκράτει, ὡς φαίνεται, τὴν ἄντυγα τῆς ἀσπίδος, ἡ δεξιὰ ὅμως, ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς, οὔτε τὸ δόρυ εἶνε δυνατὸν ὅτι ἐκράτει οὔτε ἠρείδετο ἐπὶ τῆς ἐλαίας. Τὸ ὄπισθεν τοῦ ἀγάλματος εἶνε ἀμελέστατα εἰργασμένον, σχεδὸν εἰπεῖν ἀνεπεξέργαστον, τοῦθ' ὅπερ μαρτυρεῖ ὅτι τὸ ἄγαλμα ἦτο προωρισμένον ἵνα ἱδρυθῇ εἰς μέρος ἔνθα μόνον πρόσθεν ἦτο ὁρατόν. Ἐν γένει δὲ τὸ ἔργον εἶνε χειρωνακτικὸν προδίδον ἥκιστα δεξιὰν γλυφίδα τῶν χρόνων περίπου τῆς ἀνοικοδομῆς τοῦ κτιρίου, ἐν ᾧ εὑρέθη. Ἐκρίναμεν οὐχ ἧττον τὸ ἄγαλμα ἄξιον δημοσιεύσεως διὰ τὸν τύπον αὐτοῦ, ὅστις, ἐφ' ὅσον ἡμῖν γνωστόν, ἀποτελεῖ μονάδα ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν ἀρχαίοις ἀγάλμασι τῆς Ἀθηνᾶς.

Ὁ τύπος δὲ εἶνε πάντως δάνειος, καὶ τὸ ἔργον ἀπομίμησις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀτελὴς καὶ παρεφθαρμένη ἔργου ἄλλου, ἄλλης χρονικῆς περιόδου. Φρονοῦμεν δὲ ὅτι καὶ ἄνευ αἰτιολογίας δυνατὸν νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι ἔργον χειρωνακτικὸν τῶν τελευταίων σχεδὸν ρωμ. χρόνων δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἦνε πρωτότυπον. Ἐξ ἄλλου δὲ γνωστὸν εἶνε ὅτι κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην τῆς τέχνης περίοδον ἡ ἀπομίμησις καὶ ἀναπαράστασις, οὕτως εἰπεῖν, ἔργων διαπρεπῶν τῆς καθαρῶς ἑλληνικῆς τέχνης, ἦτο ἡ κυρία ἐνασχόλησις τῶν στείρων καὶ ἀδεξίων τεχνιτῶν τῶν χρόνων ἐκείνων.

Τὸν τύπον λοιπὸν τοῦ ἀγάλματος ἡμῶν δέον ν' ἀναζητήσωμεν εἰς ἔργα προγενεστέρων χρόνων, γνωστὰ ἡμῖν εἴτε ἐκ γραπτῆς παραδόσεως εἴτε ἐξ ἄλλων ἀπομιμήσεων διασωθεισῶν τυχὸν ἐδῶ ἢ ἐκεῖ ἐν τοῖς περισυλλεγεῖσιν ἀρχαίοις μνημείοις. Ἀλλὰ πρῶτον εἶνε ζήτημα ἐὰν ὁ τύπος οὗτος τῆς Ἀθηνᾶς ἡμῶν εἶνε αὐτοτελής· ἐὰν δηλ. τὸ ἄγαλμα οὕτως ἔχον ἠδύνατο νὰ ἀνήκῃ εἰς διαγεγραμμένον καὶ δι' ἐπισήμου τεχνίτου καθιερωμένον, οὕτως εἰπεῖν, τύπον τῆς θεοῦ, ἢ ἐλήφθη ἐκ συμπλέγματός τινος μυθολογικήν τινα σκηνὴν παριστῶντος. Εἶνε ζήτημα δῆλα δή, ἵνα εἴπωμεν ἁπλούστερον, ἐὰν τὸ οὕτω παρὰ τῇ Ἀθηνᾷ φυόμενον δένδρον ἐλαίας δύναται νὰ ὑποληφθῇ ὡς ἁπλοῦν σύμβολον (attribut) τῆς θεᾶς, ὡς λ. χ. ὁ ὄφις, ἡ αἰγίς, τὸ γοργόνειον, ἢ ἐὰν πάντως τοῦτο ἀπεικονίσθη ὅπως ὑπομιμνήσκῃ μυθολογικήν τινα σκηνήν. Ἐὰν τὸ πρῶτον, ἡ προέλευσις τοῦ τύπου τοῦ ἀγάλματος εἶνε ἡμῖν ἄγνωστος, ἐὰν τὸ δεύτερον ὅμως, γνωστὸν ἔργον ἀνακαλεῖται εἰς τὴν μνήμην καὶ ἄκοντός τινος. Φρονοῦμεν δὲ ὅτι πάντως ἡ δευτέρα περίπτωσις ἀληθεύει, διότι ἀληθῶς παράδοξον θὰ ἦτο νὰ ἀγνοῶμεν παντάπασιν ἔκ τε τῆς παραδόσεως καὶ τῶν μνημείων[1] τοιοῦτον τῆς Ἀθηνᾶς τύπον, ἐὰν ὑπῆρχεν. Θεωρουμένου δὲ ὡς πιθανοῦ ὅτι ὁ τύπος τῆς ἡμετέρας Ἀθηνᾶς εἰλημμένος εἶνε οὐχὶ ἐξ αὐτοτελοῦς τινος ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς (μὴ σχετιζομένου δηλ. ἀμέσως πρὸς μυθολογικήν τινα σκηνὴν) ἀλλ' ἐκ παραστάσεώς τινος μυθολογικῆς, καθ' ἣν ἡ παρὰ τῇ θεᾷ εἰκονιζομένη ἐλαία δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἁπλοῦν σύμβολον, ἀλλ' ὡς ὑπόμνημα, οὕτως εἰπεῖν, τῆς παριστανομένης μυθολογικῆς σκηνῆς, θεωρουμένου, λέγομεν, τούτου ὡς τοῦ μᾶλλον πιθανοῦ ἡ ἀνεύρεσις τοῦ ἔργου, ἐξ οὗ ὁ τύπος τοῦ ἀγάλματος ἡμῶν ἐλήφθη, δὲν εἶνε δύσκολος. Ὡς παντὶ γνωστὸν ἐν τῷ δυτικῷ ἀετώματι τοῦ Παρθενῶνος εἰκονίζετο ἡ τῆς Ἀθηνᾶς πρὸς τὸν Ποσειδῶνα ἔρις περὶ κατοχῆς ἢ ὀνομασίας τῆς χώρας. Τὴν νίκην τῆς Ἀθηνᾶς ἐξελαΐκευσεν ὁ Φειδίας διὰ τοῦ συμπλέγματος αὐτοῦ ἐν τῷ δυτικῷ ἀετώματι τοῦ Παρθενῶνος, ἐν ᾧ πάντως παρὰ τῇ Ἀθηνᾷ εἰκονίζετο δένδρον ἐλαίας (πρβλ. Overbeck Plastik I σελ. 295). Ἐὰν τὸν τύπον ἐκεῖνον τῆς τοῦ ἀετώματος Ἀθηνᾶς πιστῶς ἀπέδωκεν ἐν τῷ ἐξ Ἐπιδαύρου ἀγάλματι ὁ ἥκιστα δεξιὸς γλύπτης εἶνε δύσκολον νὰ εἴπωμεν, διότι κυρίως ἀγνοοῦμεν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τὴν παράστασιν ἐκείνην, ἥτις, οὔτε διὰ τῶν ἰσχνῶν σχεδίων τοῦ Carrey, οὔτε διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ Stephani (ἐνθ. ἀνωτ.) δημοσιευθέντος ἀγγείου οὔτε ἄλλως πως, φρονοῦμεν, ἐντελῶς ἐξηκριβώθη. Πιθανὸν ὅμως ἐκ τούτων εἶνε ὅτι ὁ ποιητὴς τῆς ἐξ Ἐπιδαύρου Ἀθηνᾶς, εἴτε ἐκ δευτέρου ἔργου, εἴτε καὶ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου τὴν ἰδέαν λαβών, προσεπάθησεν ὄντως τὴν ἐν τῷ ἀετώματι Ἀθηνᾶν τοῦ Φειδίου ν' ἀναπαραστήσῃ ἐν τῷ εὐτελεῖ ἔργῳ αὐτοῦ. Ἐὰν καὶ πόσον ἐπέτυχεν, δὲν δυνάμεθα ἀκριβῶς νὰ εἴπωμεν. Ὅπως δήποτε ὅμως ἡ ἤρεμος αὕτη στάσις τοῦ ἀγάλματος ἡμῶν δὲν θὰ ἦτο ἡ τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ Φειδιακοῦ συμπλέγματος· οὐδὲ πιστὴ εἶνε ἡ ἀπομίμησις ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῆς ἐλαίας, ἥτις πάντως ἐν τῷ ἀετώματι θὰ εἶχε περιφανῆ τοιαύτην.

Ἐν τέλει μνημονεύσωμεν χάριν ἀκριβείας καὶ ἑτέρου ἔργου μνημονευομένου ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (I, 24, 3) κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ οὗτινος ὁ Robert ἀναγνωρίζει δύο ἀπομιμήσεις ἐν ἀναγλύφοις (ἐκ Σμύρνης καὶ Ῥώμης) δημοσιευθεῖσι παρ' αὐτοῦ ἐν τῷ 7ῳ τόμῳ τῶν Mittheilungen (Πιν. 1. 2). Καὶ ἐν τοῖς ἀναγλύφοις τούτοις ἡ Ἀθηνᾶ παρίσταται σὺν τῇ ἐλαίᾳ, ἐχούσῃ ὅμως καὶ ἐν τῷ συμπλέγματι ἐκείνῳ ἄλλην ἢ τὴν ἁπλῶς συμβολικὴν σημασίαν. Ἀλλὰ τὸ ἐξ Ἐπιδαύρου ἄγαλμα ἡμῶν οὐδεμίαν ἔχει, φρονοῦμεν, πρὸς τὸ σύμπλεγμα ἐκεῖνο σχέσιν. Ἐὰν ὅπως δήποτε ἔχῃ τοῦτο συγγένειάν τινα πρὸς ἄλλο ἔργον, ὅπως ἡμεῖς δοξάζομεν, μόνον πρὸς τὸ ἐν τῷ ἀετώματι τοῦ Παρθενῶνος σύμπλεγμα δύναται νὰ σχετισθῇ.

Β. ΣΤΑΗΣ

[1] Αἱ σχετικαὶ ἐν νομίσμασι καὶ ἄλλοις μνημείοις ἀπαντῶσαι παραστάσεις τῆς Ἀθηνᾶς αἱ ὑπὸ τοῦ Stephani ἐν Compt. Rend. 1872 ἐπιμελῶς περισυλλεγεῖσαι, οὐδὲν μαρτυροῦσι. Ἀποδίδονται δέ, ὡς γνωστόν, εἰς τὰ ἐν Ἀκροπόλει συμπλέγματα.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΓΥΘΕΙΟΥ

1.—Τὴν ὑπὸ πολλῶν ἤδη ἀντιγεγραμμένην καὶ ἐκδεδομένην ἀρχαϊκὴν ἐπιγραφὴν IGA 72[1] νομίζοζομεν ὅτι πρέπει νὰ δημοσιεύσωμεν καὶ πάλιν, διότι τὰ μὲν παλαιότερα τῶν ἀντιγράφων δὲν εἶνε καθ' ὅλα ἀκριβῆ, τὰ δὲ νεώτερα δὲν ἠδύναντο νὰ εἶνε πλήρη, ἐπειδὴ τοῖχός τις τῆς παρακειμένης οἰκίας Γ. Πιερράκου ἐκάλυπτε γράμματά τινα πρὸς ἀριστεράν· ἐπ' ἐμοῦ δὲ καθαιρεθέντος ἐν μέρει τοῦ τοίχου ἐκείνου ἦτο καταφανὴς πᾶσα ἡ ἐπιγραφὴ καὶ μέγα μέρος τοῦ βράχου πέριξ αὐτῆς. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ τῆς βραχώδους κλιτύος τοῦ Λαρυσίου ὄρους ἐντὸς περιφεροῦς τινος ἐπιφανείας ὡμαλισμένης μὲν αὐτοσχεδίως πως, ἀλλ' ὄχι τελείως κατεξεσμένης. Ὁ ἀλάξευτος βράχος ἄνωθεν μέν, κάτωθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς ἐπιγραφῆς προεξέχει ἱκανῶς καὶ περιβάλλει αὐτὴν ὡς πλαίσιον, δεξιόθεν δ' αὐτῆς ἡ ἀλάξευτος ἐπιφάνεια δὲν προέχει τῆς λελαξευμένης καὶ δὲν δύναται νὰ διακριθῇ ἀκριβῶς ἀπ' αὐτῆς. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου μέρους τοῦ πρώτου στίχου μέχρι τοῦ κατωτάτου σημείου τοῦ ὡμαλισμένου χώρου εἶνε 0,50, μέχρι δὲ τοῦ κατωτάτου μέρους, ἐν ᾧ φαίνονται γράμματα, 0,30. Ἡ δ' ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ἀκροτάτου πρὸς ἀριστερὰν σημείου τοῦ ὡμαλισμένου χώρου μέχρι τοῦ ἀκροτάτου πρὸς δεξιὰν γράμματος κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς ἐπιγραφῆς εἶνε 0,50· κατωτέρω δὲ ἡ ὡμαλισμένη ἐπιφάνεια περιορίζεται δεξιόθεν κατά τι, ὥστε ἐν τῷ τετάρτῳ στίχῳ εἶνε κατὰ 0,05 στενοτέρα. Τὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων εἶνε 0,03 περίπου.

Περὶ τῆς πλημμελῶς ὑπὸ τῶν περιηγητῶν ἀναγραφομένης τοποθεσίας αὐτῆς διελάβομεν ἐν τοῖς *Τοπογραφικοῖς Γυθείου*[2]. Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας τὸ ὑφ' ἡμῶν ληφθὲν ἔκτυπον δὲν ἐπέτυχε, ἕτερον δὲ γύψινον δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ πορισθῶμεν, τὸ ἐνταῦθα δημοσιευόμενον ἀντίγραφον ἀπομιμεῖται τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων μόνον καθ' ὅσον διὰ τῆς ἐμῆς χειρὸς ἦτο δυνατὸν νὰ παρασταθῇ.

ΜΕ..ΕΝΑ
ΠΟΣΤΡΥΘΕΣΤΑΙΣ
ΔΕΚΑΑΠ.ΤΡΥ
ΕΤΑΙΑϜΑΙΑΤΑ
ΕΘΟΔΟΛΟΣ Ο
ΡΑΙΔΕΘΟΠΕ
Ν.ΟΜΟΣ
ΟΣΤΑΤΟ

Στ. 1. Τὸ Μ εἶνε βέβαιον καίπερ βεβλαμμένον· διακρίνεται δὲ σαφῶς καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἐκτύπου. Ὡσαύτως βέβαιον καὶ τὸ D. Μετὰ δὲ τὸ Α οὐδὲν γράμμα ὑπῆρχε κεχαραγμένον, ὡς παρετήρησε καὶ ὁ Weil.

Στ. 2. Τὸ Ι σαφέστατον, τὸ δὲ μετ' αὐτὸ γράμμα ἀμφιβολώτατον. Παρὰ Leake καὶ Weil ἀναγράφεται Ϲ. Ἐν ἀρχῇ δὲ πρὸ τοῦ Π φαίνεται ὅτι οὐδὲν ὑπῆρχε γεγραμμένον, καίτοι τὸ ἐν Voy. arch. ἀντίγραφον τοῦ Le Bas ἀναγράφει Α.

Στ. 3. Παρὰ Le Bas ἐν Voy. arch. μεταξὺ τῶν δύο Α ἀναγράφεται ⁝, ὅπερ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἀντιγράφοις λείπει καὶ ἐπὶ τοῦ λίθου δὲν διακρίνεται. Τὸ Ο τὸ μετὰ τὸ Π εἶνε βεβλαμμένον, ἀλλὰ βέβαιον. Μετ' αὐτὸ ἀμφότερα τὰ ἀντίγραφα τοῦ Le Bas καὶ ὁ Weil ἀναγράφουσι Ϲ, ἐξ οὗ ἡμεῖς μόνον μικρὰ

[1] Πρβλ. καὶ Roberts, An introduction to Greek epigr. I σελ. 261 καὶ 380.

[2] Ἐφημ. Ἀρχ. 1892 σελ. 59.

ἴχνη ἀνεύρομεν, Ο δὲ ἐν τέλει τοῦ στίχου, ὡς ἀναγράφεται παρὰ Leake καὶ Weil δὲν διακρίνεται, πλὴν ἀμφιβολωτάτων τινῶν ἰχνῶν, ἅτινα ἡμεῖς κατὰ τὴν ἐπισκόπησιν τῆς ἐπιγραφῆς ἐξελάβομεν ὡς τυχαίαν βλάβην τοῦ λίθου. Παρὰ Le Bas ἐν μὲν Rev. arch. ⊕, ἐν δὲ Voy. arch. ⊕.

Στ. 4. Τὸ ἐν ἀρχῇ Ε εἶνε βέβαιον, ὡς ἀναγράφεται καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Le Bas· ὁ Ross ἀναγράφει Ƹ. Βεβλαμμένον εἶνε καὶ τὸ F, ἀλλὰ βέβαιον. Τὸ μετὰ τὸ Α κείμενον Ι δὲν εἶνε ὅλως βέβαιον· ὁ Leake ἀνέγνω Τ, ὁ δὲ Le Bas Κ ἢ Κ. Τὸ δὲ τελευταῖον γράμμα εἶνε ἐξ ἅπαντος Α, ὡς κεῖται ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Le Bas καὶ παρὰ Ross· ὁ Weil ἀναγράφει Λ, ὁ δὲ Trezel Α.

Στ. 5. Τὸ ἐν ἀρχῇ Ε ἀμυδρότατον, ἀλλ᾽ ἀσφαλές· ὁ Ross σημειοῖ ὡς ἐλλείποντα δύο γράμματα πρὸ τοῦ Θ. Τὰ λοιπὰ σαφέστατα. Ὁ Le Bas ἐν Voy. arch. σημειοῖ μετ᾽ αὐτὰ ἓν γράμμα ὡς ἐλλεῖπον καὶ εἶτα ΜΕ, ἔνθα πάντα τὰ λοιπὰ ἀντίγραφα οὐδὲν ἀναγράφουσιν. Ὁ Weil πιστεύει ὅτι οὐδὲν γράμμα ἔκειτο. Ἡμεῖς διεκρίναμεν ἀμυδρόν τι καὶ ὄχι ἱκανῶς βέβαιον Ο.

Στ. 6. Τὸ ἐν ἀρχῇ Ρ σαφέστατον· πρὸ αὐτοῦ ὁ Ross σημειοῖ καὶ ἕτερον γράμμα ὡς ἐλλεῖπον. Τὸ μετ᾽ αὐτὸ Α ὄχι ὅλως βέβαιον· παρὰ Leake, Ross καὶ Weil κεῖται Λ, παρὰ Trezel δὲ καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Le Bas Α. Βέβαιον εἶνε τὸ Θ.

Στ. 7. Τὸ ἐν ἀρχῇ Ν ἱκανῶς βέβαιον. Μετ᾽ αὐτὸ ὁ λίθος ἦτο ἤδη ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐφθαρμένος, ὥστε τὸ ἑπόμενον Ο ἐδέησε νὰ γραφῇ ἀπωτέρω. Παρὰ Le Bas ἐν Revue arch. κεῖται ΝΟΜΟΣ, ἐν δὲ Voy. arch. ΔΡΟΜΟΣ, παρὰ Ross ΛΥΟΜΟΣ, παρὰ Leake ΟΥ.Ο.ΛΟΣ, παρὰ δὲ Weil ΥΟΜΟΣ. Τὸ εἶνε ἀσαφές· τὸ δὲ Ο ἀμυδρόν, ἀλλ᾽ ἀσφαλές.

Στ. 8. Πρὸ τοῦ Ο ὁ λίθος ἦτο ἤδη ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐφθαρμένος, καὶ οὐδὲν γράμμα ἔκειτο ἐπ᾽ αὐτοῦ· ὁ Ross σημειοῖ δύο γράμματα ὡς ἐλλείποντα, ὁ δὲ Le Bas ἐν Voy. arch. ἀναγράφει Γ καὶ εἶτα ἕτερον γράμμα ὡς ἐλλεῖπον. Τὰ ΟΣΤΑΤΟ βέβαια.

Κατωτέρω δὲν διεσώθησαν ἴχνη γραμμάτων, ὅτε δ᾽ ἐπεσκοπήσαμεν τὸν λίθον, ἐφάνη ἡμῖν ὅτι καὶ ἐξ ἀρχῆς ἦτο ἀνεπίγραφος κατὰ τοῦτο τὸ μέρος· ὁμοίως ἐφάνη καὶ εἰς τὸν Weil. Ὁ Ross σημειοῖ δύο στίχους ὡς ἐφθαρμένους, ὁ δὲ Le Bas ἀναγράφει ὡς ἔνατον μὲν στίχον Μ : \ Ο Ν. . . ., ὡς δέκατον δὲ ΓΟΔ. . . . .

Ἑρμηνείαν τινὰ τῆς περιεργοτάτης ταύτης ἐπιγραφῆς ὁπωσοῦν ἀποδεκτὴν οὐδεὶς κατώρθωσε νὰ παράσχῃ μέχρι τοῦδε[1]· δυστυχῶς δὲ καὶ ἡμεῖς καίπερ πολλὰ πειραθέντες δὲν ὑπήρξαμεν πολὺ εὐτυχέστεροι. Τὸ αἴτιον τῆς ἀποτυχίας ὑπῆρξε πάντοτε ἡ ἐντελὴς ἄγνοια τῆς σημασίας τοῦ ἀπαρεμφάτου *ἀποστρύθεσται* (ἢ Δωρικώτερον ἴσως *ἀποστρυθέσται*[2]), ὅπερ οὔτε ἐν ἄλλῳ τινὶ γλωσσικῷ μνημείῳ ἀπαντᾷ, οὔτε συγγενεῖς λέξεις ἔχει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ δυναμένας νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὁπωσοῦν ἀσφαλῶς. Ὁπωσδήποτε βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ ῥῆμα εἶνε σύνθετον μετὰ τῆς προθέσεως *ἀπό*, ἀδύνατος δ᾽ εἶνε ἡ ἀνάγνωσις *Μηδένα ποστρυθέσται*, ὡς καταφαίνεται ἐκ τοῦ στίχου 3, ἔνθα προηγεῖται τὸ δυνητικὸν *κά*· ἀλλ᾽ ἄδηλον, ἂν τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶνε *στρύθεσται* ἢ *ὀστρύθεσται*. Προσέτι δὲ φανερὸν εἶνε ὅτι μετὰ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦτο λήγει τὸ πρῶτον κῶλον τῆς περιόδου, διότι τὰ ἑπόμενα (στ. 3-4) *δέ κα ἀποστρύ[θ]εται* ἀναγνωρίζονται εὐκόλως ὡς ὑποθετικὴ πρότασις διὰ τοῦ *δὲ* μετὰ τῶν προηγουμένων συνδεομένη. Ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος ἔκειτο ἐν στ. 2, ἔνθα τὸ ἐφθαρμένον τελευταῖον γράμμα δύναται κάλλιστα νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς Ε, ἤτοι *ἠ*[3]. Ἡ ἀπόδοσις τῆς ὑποθετικῆς ταύτης προτάσεως δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ ἀναγνωσθῇ πλήρης διὰ τὴν ἐν τῷ τέλει τοῦ στ. 4 ὑπάρχουσαν φθοράν. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ ἐν στ. 4 τὸ ὄγδοον γράμμα νῦν μὲν εἶνε ἐφθαρμένον, ὑπὸ δὲ τοῦ Leake ἀνεγνώσθη Τ, δὲν θὰ ἦτο τολμηρὸν νὰ ἀναγνώσῃ τις αὐτόθι τὸ ὄνομα *ἀFάτα*, ὅπερ δὶς ἀπαντᾷ παρὰ Πινδάρῳ[4] ὑπὸ τὴν γραφὴν *αὐάτα* μετὰ *βραχείας* τῆς ἀρκτικῆς συλλαβῆς, διότι τὸ *αυ* δὲν εἶνε δίφθογγος, ἀλλὰ τὸ *υ* κεῖται ἀντὶ τοῦ F[5]. Ἐξ

[1] Ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἑρμηνεία τοῦ Röhl, ἣν ἀποδέχεται καὶ ὁ Roberts, οὐδένα ἔλεγχον δύναται νὰ ὑποστῇ.

[2] Ἴδε τὴν *περὶ τῆς Κρητικῆς διαλέκτου* ἡμετέραν πραγματείαν σελ. 36 ἑξ.

[3] Περὶ τοῦ ὑποθετικοῦ τούτου συνδέσμου ὡς καὶ περὶ τῶν ἄλλων διελάβομεν διὰ πολλῶν ἐν τῷ *περὶ τῆς Κρητικῆς διαλέκτου* σελ. 163 ἑξ.

[4] Πυθ. Β′ 52 καὶ Γ′ 42.

[5] Ἴδε Böckh εἰς Πίνδαρον ἔνθ᾽ ἀνωτέρω, Buttmann Ausf. gr. Sprachl.[2] σελ. 31. G. Meyer, Gr. Gramm.[2] σελ. 239.

αὐτοῦ παρήχθη διὰ συναιρέσεως τὸ *ἄτα*, ὅπερ ἀπαντᾷ μυριάκις ἐν ταῖς Κρητικαῖς ἐπιγραφαῖς σημαῖνον τὴν ποινήν.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων λέξεων, ἃς δύναταί τις νὰ ἀναγνωρίσῃ, δυνάμεθα νὰ καθορίσωμεν τοὐλάχιστον τὸ καθόλου νόημα τῆς ἐπιγραφῆς. Διὰ τοῦ ἐν ἀρχῇ *μηδὲν' ἀποστρυθέσται* (ἢ *μηδὲν ἀποστρ.*) ἀπαγορεύεται ἡ ἐκτέλεσις πράξεώς τινος, πιθανῶς ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ μόνον, οἷον τὸ λιθοτομεῖν ἤ τι τοιοῦτον. Ἐὰν δέ τις διαπράξῃ τὸ ἀπαγορευόμενον, τιμωρεῖται (στ. 3-4). Ἀναγνωρίζεται λοιπὸν ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ ὡς περιέχουσα ἀστυνομικήν τινα διάταξιν, οἵα εἶνε ἡ ἐν ἐπιγραφῇ τῆς ἐν Κρήτῃ Γόρτυνος[1] περιεχομένη, ἡ ἀπαγορεύουσα τὴν ἐκκοπὴν δένδρων καὶ θάμνων πλὴν ἀκανθῶν καὶ φρυγάνων ἔκ τινος δημοσίου τόπου, καὶ ἡ ὑπὸ Wilhelm ἀνωτέρω σελ. 173 ἀρ. 70 δημοσιευομένη ἐκ Χαλκίδος ἐπιγραφὴ *Μὴ ἐνβαίνειν εἰς τὰ χωρία*. Ἐπειδὴ δὲ πρὸ τῶν προπόδων τοῦ Λαρυσίου, ἔνθα εἶνε κεχαραγμένη ἡ περὶ ἧς νῦν ὁ λόγος ἐπιγραφή, ἔκειτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ὀρυκτὸς λιμὴν τοῦ Γυθείου[2], δυνατὸν καὶ νὰ ἔχῃ σχέσιν τινὰ πρὸς αὐτὸν ἡ ἀπαγόρευσις.

Ἐκ τοῦ 5 στίχου ἀσφαλῆ εἶνε μόνον τὰ γράμματα ΕΘΟΔΟΛΟΣ, ἅτινα νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ ἀναγνωσθῶσιν *ἠ ὁ δῶλος*, ὥστε νὰ εἶνε δευτέρα ὑποθετικὴ πρότασις, ἐν ᾗ πρέπει πάλιν νὰ ἐννοηθῇ τὸ ῥῆμα *ἀποστρύθηται* τὸ ὑπάρχον ἐν τῇ προηγουμένῃ. Ἡ ἀπόδοσις αὐτῆς ἔκειτο ἐν τῷ πρὸς δεξιὰν κατεστραμμένῳ μέρει τοῦ στίχου. Τὸ δὲ νόημα τῆς δευτέρας ταύτης ὑποθετικῆς προτάσεως κατανοεῖ τις εὐκόλως, ἐὰν παραβάλῃ τὴν ἐν Mus. ital. II σελ. 598 A, V Γορτυνικὴν ἐπιγραφήν, ἐν ᾗ, κατὰ τὴν ἡμετέραν ἑρμηνείαν τοὐλάχιστον[3], ὁρίζεται ὅτι ὁ εἰς κατοχήν τινος ὡς ἐνέχυρον εὑρισκόμενος δοῦλος οὐδεμίαν εὐθύνην ὑπέχει, ἐὰν κατ' ἐντολὴν τοῦ κατέχοντος αὐτὸν καλλιεργήσῃ ξένον κτῆμα ἢ ἀποκομίσῃ ξένον πρᾶγμα· ἐὰν δ' ἐξ ἰδίας αὐτοβουλίας διαπράξῃ τι τοιοῦτον, ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν αὐτός. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ συνθήκῃ τῶν Λυττίων καὶ τῶν Μαλλαίων[4] γίνεται διάκρισις μεταξὺ τῆς ποινῆς τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς τὸν ἐξ ἰδίας αὐτοβουλίας ἐγκληματοῦντα ἐλεύθερον καὶ τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς τὸν κατ' ἐντολὴν τοῦ κυρίου αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ἀξιόποινον πρᾶξιν διαπράττοντα δοῦλον. Καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν οὐδαμῶς ἀπίθανον φαίνεται ὅτι γίνεται διαστολὴ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν ἡ ἀπαγορευομένη πρᾶξις ἤθελε διαπραχθῇ ὑπὸ δούλου ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν κυρίου διατελοῦντος, καὶ λαμβάνεται ἰδιαιτέρα περὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης πρόνοια.

Τὰ ἑπόμενα ἀποτελοῦσι πιθανῶς συμπληρωματικὴν διάταξιν, εἰδικώτερον καθορίζουσαν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς προηγουμένης διατάξεως. Ἀνάλογοι διατάξεις ἀπαντῶσι πολλαὶ ἐν τῇ Γορτυνικῇ Δωδεκαδέλτῳ· οἷον II, 10 ἑξ. «ἐνδοθιδίαν δώλαν αἰ κάρτει δαμάσαιτο, δύο στατήρανς καταστασεῖ, αἰ δέ κα δεδαμναμέναν πεδ' ἀμέραν, ὀδελόν, αἰ δέ κ' ἐν νυττί, δύ' ὀδελόνς· *ὀρκιωτέραν δ' ἦμεν τὰν δώλαν*», VIII, 7 «ἀποδατῆθαι δὲ τῶν χρημάτων ἰῷ», XI, 50 «προϝειπάτω δ' ὁ ὑπάρχων τᾶδίκας τᾷ γυναικὶ καὶ τῷ δικαστᾷ». Ὅμως ἀγνώστου οὔσης τῆς ἀπαγορευομένης πράξεως δὲν εἶνε δυστυχῶς δυνατὸν νὰ συμπληρωθῇ τὸ ἐν τῇ συμπληρωματικῇ ταύτῃ διατάξει ἀπαρέμφατον, καίτοι ἐκ τῆς διασωθείσης καταλήξεως *-ραι* φαίνεται ὅτι ἦτο ἀπαρέμφατον ῥήματος λήγοντος εἰς *-ρω*.

Ἐν τῷ τέλει τοῦ στίχου τούτου ὡς καὶ ἐν τῷ ἑπομένῳ (7) οὔτε διακρίνονται γράμματα ἠφανισμένα, οὔτε ὑπάρχει λόγος οὐδεὶς νὰ ὑποπτεύσωμεν ὅτι ἐλλείπουσι, διότι τὰ σωζόμενα δύνανται κάλλιστα νὰ ἀναγνωσθῶσιν *ὅπῃ νόμος*[1]. Ἐν δὲ τῷ 8 στίχῳ ἀμέσως μὲν πρὸ τοῦ Ο δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔκειτο μηδὲν γράμμα, διότι ὁ λίθος, ὡς ἡμῖν τοὐλάχιστον ἐφάνη, ἦτο ἤδη ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐφθαρμένος, ὥστε οὐδεμιᾶς προσοχῆς πρέπει νὰ ἀξιώσωμεν τὰ ἀντίγραφα τοῦ Ross καὶ τὸ ἐν Voyage arch. τοῦ Le Bas, ἅτινα ἀναγράφουσιν ἐν ταύτῃ τῇ θέσει ἓν γράμμα ὡς ἐφθαρμένον. Ἀλλ' ὀλίγον ἀπωτέρω τὸ ἤδη μνημονευθὲν ἀντίγραφον τοῦ Le Bas ἔχει Γ, ὅπερ μετὰ βεβαιότητος δύναταί τις νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἦτο Θ, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀναγνωσθῇ *ὅς τὰ τῶ ἢ ὅς τὰ τῶ[ν]*. Ἡ συνέχεια ὑπῆρχεν ἐν τοῖς ἑπομένοις δύο στίχοις, ἐξ ὧν οὐδὲν ἴχνος

[1] Bull. de corr. hell. IX σελ. 9, ἀριθ. 8 bis.

[2] Ἐφημ. Ἀρχ. 1892 σελ. 60 ἑξ.

[3] Ἐφ. Ἀρχ. 1890 σελ. 185.

[4] Mus. ital. III σελ. 635 ἑξ. στ. 12-14. Πρβλ. Ἐφ. Ἀρχ. 1890 σελ. 181.

[1] Πρβλ. τὸ συχνάκις ἐν τῇ Γορτυνικῇ Δωδεκαδέλτῳ ἀπαντῶν ᾇ ἔγραπται.

διεσώθη μέχρι τοῦδε, τὰ δ' ἐφθαρμένα γράμματα, ἅτινα ἀναγράφει ὁ Le Bas, δὲν ἀρκοῦσι δυστυχῶς νὰ παράσχωσιν οὐδεμίαν ἀνάγνωσιν ὁπωσοῦν ἀποδεκτήν.

Κατὰ τὰ εἰρημένα λοιπὸν ἡ ἐπιγραφὴ πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ ὡς ἑξῆς: *Μηδέν*(') *ἀ|ποστρυθέσται*' (*ἡ*)|*δέκα ἀποστρύ*[*θ*]|*ηται, ἀϜάτα* - - ·| *ἡ ὁ δῶλος* - - . -| *ραι δὲ ὅπη νόμος*, (')*ὸς τὰ τῶ*(*ν*) - - -.

2.— Πυθμὴν ἀγγείου μετ' ἐκτύπου διακόσμου καὶ μελανῆς γανώσεως, ἀπεικονιζόμενος ἐνταῦθα εἰς τὸ πραγματικὸν μέγεθος. Τὰ γράμματα εἶνε ὡσαύτως ἔκτυπα.

Εὐβάνορος

Ἡ ἀσυνήθης ὀρθογραφία εἶνε καὶ ἐξ ἄλλων παραδειγμάτων γνωστή. Πρβλ. Meyer, Griech Gramm.[2] § 157, Blass, Über dieAusspr, d. Gr.[3] σελ. 75.

3.—Βάθρον μαρμάρινον πλάτ. 1,15, ὕψ. 0,27, πάχ. 0,40. Αἱ πρὸς τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν γωνίαι εἶνε ἀπεστρογγυλευμέναι. Ἄνω διακρίνονται τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν ἀνδριάντος. Εὑρέθη ἐν τῷ λογείῳ τοῦ θεάτρου ὄχι κατὰ χώραν. Τὰ δύο τελευταῖα γράμματα τοῦ 5 στίχου καὶ τὰ ἑπτὰ πρῶτα τοῦ 6 κεῖνται ἐπὶ ἐπιφανείας ἐκ δευτέρου κατεξεσμένης.

ΗΠΟΛΙΣΗΓΥΘΕΑΤΩΝΕΥΤΥΧΟΝΑΓΙΑΓΥΘΕ
ΑΤΗΝΧΑΡΙΣΑΜΕΝΟΝΤΗΠΑΤΡΙΔΙΣΥΝΤΗΓΥΝΑΙΚΙ
ΣΩΤΗΡΙΔΙΚΑΙΤΗΘΥΓΑΤΡΙΕΥΔΑΜΙΑΕΙΣΜΕΝΘΕΩΡΙΑΣ
ΚΑΙΤΗΝΤΩΝΣΕΒΑΣΤΩΝΕΥΣΕΒΕΙΑΝΔΗΝΑΡΙΑΜΥΡΙΑ
ΚΑΙΕΙΣΕΛΕΩΝΙΟΝΔΗΝΑΡΙΑΠΕΝΤΑΚΙΣΧΕΙΛΙΑΙΑΤΡΟΝ
ΑΡΙΣΤΟΝΑΡΕΤΗΣ ~ ΧΑΡΙΝ

Ἡ πόλις ἡ Γυθεατῶν Εὔτυχον Ἀγία Γυθεάτην χαρισάμενον τῇ πατρίδι σὺν τῇ γυναικὶ Σωτηρίδι καὶ τῇ θυγατρὶ Εὐδαμίᾳ εἰς μὲν θεωρίας καὶ τὴν τῶν Σεβαστῶν εὐσέβειαν δηνάρια μύρια, καὶ εἰς ἐλεώνιον δηνάρια πεντακισχείλια, ἰατρὸν ἄριστον ἀρετῆς χάριν.

Γραμματικῶς ἀξιοπαρατήρητα καίπερ ἄλλως γνωστότατα πάντα εἶνε ἡ ἔλλειψις τῆς ὑπογεγραμμένης ἐν τῇ δοτικῇ, ἡ χρῆσις τοῦ συνδέσμου *καὶ* ἀντὶ τοῦ *δὲ* ἐν στ. 5, ἡ δι' Ε ἀντὶ ΑΙ γραφὴ τοῦ *ἐλεώνιον* καὶ ἡ δι' ΕΙ ἀντὶ Ι γραφὴ τοῦ *πεντακισχείλια*· ἡ γενικὴ *Ἀγία* διασώζει τὸν Δωρικὸν τύπον.

Ἡ ἑρμηνεία τῆς ἐπιγραφῆς εἶνε ἁπλουστάτη· ἡ πόλις τῶν Γυθεατῶν τιμᾷ δι' ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος τὸν ἰατρὸν Εὔτυχον διὰ τὴν παρ' αὐτοῦ μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς θυγατρὸς προσενεχθεῖσαν τῇ πόλει δωρεὰν δεκακισχιλίων μὲν δηναρίων πρὸς ἐπιτέλεσιν θεωριῶν καὶ ἑορτῶν πρὸς τιμὴν *τῶν Σεβαστῶν*, ἑτέρων δὲ πεντακισχιλίων δηναρίων πρὸς ἀγορὰν ἐλαίου. Τὸ ἔλαιον τοῦτο ἀναμφιβόλως ἦτο προωρισμένον νὰ διανεμηθῇ δωρεὰν ἐν τοῖς γυμνασίοις, ὡς ἀναφέρεται ῥητῶς ἐν ἑτέραις ἐπιγραφαῖς[1]. Ὁ Foucart παραβάλλει τὸ ὑπὸ τοῦ Τακίτου περὶ τοῦ Νέρωνος ἱστορούμενον: Gymnasium eo anno dedicatum a Nerone præbitumque oleum equiti ac senatui Græca facilitate[2].

Οἱ *Σεβαστοὶ* ἀναφέρονται καὶ ἐν ἄλλαις ἐπιγρα-

[1] Le Bas-Foucart, Voy. arch. Inscript. 243 a, Explicat. σελ. 124, στ. 14 καὶ 20. Le Bas-Waddington, Voy. arch. Asie Mineure, Explicat. ἀρ. 1602, Rangabé, Ant. hell. ἀρ. 689.

[2] Tacit. Annal. XIV 47.

φαῖς καὶ δὴ καὶ ἐν δύο Γυθεατικαῖς [1], ὑπολαμβάνονται δὲ συνήθως ὡς ὁ Μ. Αὐρήλιος καὶ ὁ Λ. Οὐῆρος [2]. Ἀλλ' ὁ Dittenberger ἐν CIA III ἀριθ. 664. 665 ἀπέδειξεν ὅτι ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀττικὸς τιτλοφορεῖται *ἀρχιερεὺς τῶν Σεβαστῶν* ἤδη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Ἀδριανοῦ· ὥστε πιθανώτερον εἶνε ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ καὶ ὁ Ὀκταβιανός.

4.—Μάρμαρον πλάτ. 0,67 μ., ὕψ. 0,60, πάχ. 0,68. Ἦτο, ὡς φαίνεται, προσῳκοδομημένον ἐν μεγάλῳ βάθρῳ μετ' ἄλλων μαρμάρων, διὸ καὶ φέρει ἄνω καὶ κάτω ὀπὰς πρὸς σύνδεσιν διὰ σιδηρῶν δεσμῶν, ἔχει δὲ λείαν μόνον τὴν μίαν ἐπιφάνειαν, ἧς μέγα μέρος ἄνω καὶ κάτω εἶνε ἀποκεκρουσμένον. Εὑρέθη ὀλίγον ἀπωτέρω ΝΑ τοῦ θεάτρου. Ἡ ἐπιγραφὴ προφανῶς ἦτο κεχαραγμένη καὶ ἐπὶ ἄλλων μαρμάρων δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τοῦ σωθέντος προσῳκοδομημένων.

–Ι ΙΚ ΛΚ
ΗΠΟΛΙΣΑΠΟΚΑΤΑΣ....
ΣΑΝΤΑΜΕΤΑΤΟΥΠΑ...
ΤΗΝΑΡΧΑΙ

Στ. 1. Τὸ πρῶτον γράμμα ἦτο Σ ἢ Ε. Τὰ δύο Κ ἱκανῶς σαφῆ. Ἐν στ. 2 λείπουσι τέσσαρα περίπου γράμματα πρὸς δεξιὰν μέχρι τοῦ ἄκρου τοῦ λίθου, ἐν δὲ στ. 3 τρία. Ὁ τέταρτος στίχος εἶνε ἀμυδρότατος καὶ λίαν δυσανάγνωστος. Τὸ τρίτον γράμμα φαίνεται ὡς Ν ἢ Μ, τὰ δὲ λοιπὰ εἶνε παρὰ τὴν φθορὰν τοῦ λίθου ἱκανῶς βέβαια. Μετὰ τὸ Ι ὁ λίθος φαίνεται τελείως ἀνεπίγραφος, ἀλλ' ἡ εὐκόλως ἀποσαθρουμένη καὶ ἀποτριβομένη ἐπιφάνεια τοῦ Γυθεατικοῦ μαρμάρου δυνατὸν νὰ ἀπατᾷ.

- - -
- - ἡ πόλις (ἀ)ποκατασ[ταθεῖσα] - - [τὸν δεῖνα]
- - σαντα μετὰ τοῦ πα[τρὸς] - -
- - τὴν ἀρχαί[αν] - -

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε τιμητικὴ ἀνθρώπου παρασχόντος ὑπηρεσίαν τινὰ εἰς τὴν πόλιν μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, πιθανῶς δὲ δαπανήσαντος φιλοτίμως πρὸς ἐπιτέλεσιν ἑορτῆς τινος, διότι ἐν ἀρχῇ τινι δυσκόλως ἠδύνατό τις νὰ διατελέσῃ μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ὅθεν ἡ πιθανωτάτη συμπλήρωσις ἐν στ. 3 εἶνε [*ἀγωνοθετή*]*σαντα* [1]. Ἐκ τῆς ἐν στ. 2 μνημονευομένης *ἀποκαταστάσεως* τῆς πόλεως δυσκόλως δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ τι ἀσφαλὲς περὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐπιγραφῆς, διότι ἡ ἱστορία τῶν ἐλευθερολακωνικῶν πόλεων εἶνε πολὺ ὀλίγον γνωστή. Εἰς τὴν ἐπὶ Αὐγούστου χορηγηθεῖσαν τοῖς Γυθεάταις ἀνεξαρτησίαν ἀπὸ τῆς Σπάρτης δυσκόλως δύναται νὰ ἀναφέρηται ἡ ἐπιγραφή, διότι ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῶν γραμμάτων τοὐλάχιστον φαίνεται ἱκανῶς μεταγενεστέρα.

5.—Λίθος πώρινος πλάτ. 0,30, ὕψ. 0,20 πανταχόθεν ἀποκεκρουσμένος. Εὑρέθη ἐντετοιχισμένος ἐν μεταγενεστέρῳ τοίχῳ ἐν τῇ δεξιᾷ παρόδῳ τοῦ θεάτρου ᾠκοδομημένῳ, καθαιρεθέντι δὲ κατὰ τὴν ἀνασκαφήν. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε γεγραμμένη δι' ἐρυθροῦ χρώματος ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας ἐπικεχρισμένης διὰ μαρμαροκονίας. Οἱ στίχοι χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ λεπτῶν γραμμῶν κεχαραγμένων· κάτωθι δὲ τοῦ δευτέρου στίχου ὑπάρχει ἐρυθρὰ ταινία. Γράμματα τῶν ὑστέρων Ῥωμαϊκῶν χρόνων.

Ν Μ Ο
ΝΘΙΟΥ·Κ·Κ

6.—Μέγα μαρμάρινον βάθρον ὕψους 1,40, πλ. καὶ πάχ. 0,52 εὑρεθὲν ὑφ' ἡμῶν δι' ἀνασκαφῆς πλησίον τοῦ θεάτρου ΝΑ [2]. Ὁ λίθος εἶχε καὶ πρότερον ἀνευρεθῇ, καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἦτο ἐκδεδομένη ὑπὸ Ross, Inscr. ined. I σελ. 16 ἀριθ. 51 καὶ ὑπὸ Le Bas ἐν Rev. arch. 1845 σελ. 214 καὶ ἐν Le Bas-Foucart Voy. arch. Explic. σελ. 129 ἀριθ. 244. Ἐνταῦθα ἐκδίδεται ἐκ τρίτου κατά τι ἀκριβέστερον. Ἡ ἐπιγεγραμμένη ἐπιφάνεια εἶνε λίαν ἐφθαρμένη ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν πρώτων ἐκδοτῶν [3]. Μέγεθος τῶν γραμμάτων 0,03 μ.

[1] Ἐφημ. Ἀρχ. Περ. Β', σελ. 378-380 (=Le Bas-Foucart, Explic. σελ. 117), CIA III 668.

[2] Keil ἐν τῇ Realenkyklopädie τοῦ Pauly I σελ. 2098, Foucart ἐν Le Bas Voy. arch. Expl. σελ. 125.

[1] Πρβλ. τὴν ἐν Mitth. d. d. a. Inst. Athen I σελ. 156 ἐκδεδομένην Γυθεατικὴν ἐπιγραφήν.

[2] Ἴδε τὴν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας 1891 ἡμετέραν ἔκθεσιν.

[3] Ross, Inscr. I σελ. 16: «Litteræ valde attritæ, et prope

Α Γ Α Ο Η Τ Υ Χ Η
Ο Λ Ι Σ Η Γ Υ Ο Ε Α Τ
Α Ρ ' Α Υ Ρ ' Λ / Ι Κ Ρ Α
Υ Σ Ι Κ Ρ Α Τ Ϲ Α Γ Ι
Η Σ Α Ν Τ Α Κ Α Ι Σ Τ Ρ Α
Η Σ Α Ν Τ Α Τ Ο Υ Κ Ο Ι Ν
Τ Ω Ν Ε Λ Ε Υ Θ Ε Ρ Ο /
Ν Ω Ν Π Ρ Ο Σ Δ Ε Ξ Α Μ
Ν Ω Ν Τ Ο Α Ν Α Λ Ω Μ Α
Α Ν Δ Ρ Ι Α Ν Τ Ο Σ Α Υ
Ω Ν Δ Α Μ Ο Κ Ρ Α Τ Η Σ
Λ Υ Σ Ι Κ Ρ Α Τ Ο Υ Σ Τ Ω
Ι Ν Ο Ν
Ψ Β

Στ. 2. Τὸ Ο εἶνε ἐφθαρμένον ἕνεκα ῥωγμῆς τοῦ λίθου, ἐξ ἧς καὶ τὸ δεύτερον γράμμα τοῦ ἑπομένου στίχου εἶνε βεβλαμμένον. Παρὰ Ross καὶ Le Bas λείπει.

Στ. 3. « Le Bas avait d'abord lu, comme Ross, le prénom Marcus; il l'a ensuite corrigé en Lucius» Foucart. Τὸ μὲν Α εἶνε ἀμυδρότατον καὶ ὄχι ὅλως βέβαιον, ἀλλὰ τὸ Ρ εἶνε βεβαιότατον καίπερ βεβλαμμένον ὥστε ἡ ἀνάγνωσις [Μ]άρ(κον) εἶνε ἀσφαλεστάτη. Μετὰ τὸ Ρ ὡς καὶ μετὰ τὸ ΑΥΡ ὑπάρχουσιν ἱκανῶς εὐδιάκριτα σημεῖα συντμήσεως ('). Ἡ ἀνάγνωσις (Λυ)[σ]ικρά[την] εἶνε βεβαία.

Στ. 4. Τὸ Ο εἶνε λίαν λελωβημένον ἕνεκα βαθείας ὀπῆς ὑπαρχούσης ἐν τῷ λίθῳ, ἐξ ἧς καὶ μετ' αὐτὸ κατεστράφησαν δύο γράμματα. Τὸ ἀκόλουθον Α εἶνε σαφές, τὸ δὲ Γ βεβλαμμένον, ὥστε δύναται νὰ ἀναγνωσθῇ καὶ Π. Τὰ ἐλλείποντα γράμματα πρὸς δεξιὰν εἶνε τρία, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἐν στ. 5-6 *στρα[τηγ]ήσαντα*, ὥστε ἡ ὑπὸ τῶν πρώτων ἐκδοτῶν γενομένη συμπλήρωσις *ἀγ[οραvo-|μ]ήσαντα* εἶνε ἀδύνατος. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ συμπληρωθῇ *ἀγ[ρετ]ήσαντα* ἐκ τοῦ *ἀγρέτης*, ὡς *κωλακρετέω*[1] ἐκ τοῦ συνωνύμου αὐτοῦ *κωλακρέτης*. Ἐν ἑτέρᾳ Λακωνικῇ ἐπιγραφῇ CIG 1395,3 κεῖται *ἀγρετεύσαντα*, παρ' Αἰσχύλῳ δὲ [2] *ἀγρέται στρατοῦ*.

Στ. 7. Ἐν ἑτέρᾳ Γυθεατικῇ ἐπιγραφῇ CIG 1391

evanidæ». Le Bas Rev. arch. 1845 σελ. 214 (L'inscription) était sans doute beaucoup plus complète, quand M. Ross l'a copiée, il y a environ dix ans.

[1] Ἴδε τὴν λέξιν παρὰ Passow.

[2] Πέρσ. 1002.

κεῖται τὸ *ἀνάλωμα τῶν τέκνων ἐξοδιασάντων*.

Στ. 10-11. Οἱ πρῶτοι ἐκδόται συμπληροῦσιν Αὐ[ρηλί]ων. *Αὐταύτων* = αὐτῶν μόνων ἄνευ συμμετοχῆς τῆς πόλεως εἰς τὴν δαπάνην.

Στ. 11. Τὸ Η καὶ ἐπὶ τοῦ λίθου ἀνέγνωμεν καὶ ἐν τῷ ἐκτύπῳ νομίζομεν ὅτι βλέπομεν. Κατὰ δὲ τοὺς ὑστέρους Ῥωμαϊκοὺς χρόνους οὐδαμῶς ἀπίθανος εἶνε ὁ τύπος *Δαμοκράτη* ἀντὶ *Δαμοκράτεια*. Οἱ πρῶτοι ἐκδόται *Δαμοκράτ*[ους].

Στ. 12. Τὸ τελευταῖον γράμμα δύναται νὰ εἶνε καὶ Ο.

Στ. 13. Ἡ κάθετος κεραία εἶνε σαφεστάτη, τὰ δὲ πέριξ αὐτῆς ἐφθαρμένα. Τὸ Ν βεβλαμμένον· δύναται νὰ εἶνε καὶ Μ. Μετ' αὐτὸ καμπύλη γραμμὴ ἱκανῶς εὐδιάκριτος. Τὸ δὲ Ν σαφές.

Ἀγα(θ)ῆ τύχη.
[Ἡ π]όλις ἡ Γυ(θ)εατ[ῶν]
[Μ]άρ. Αὐρ. (Λυ)[σ]ικρά[την]
[Λ]υσικράτο[υς] ἀγ[ρε-
τ]ήσαντα καὶ στρα[τη-
γ]ήσαντα τοῦ Κοιν[οῦ]
τῶν Ἐλευθερο(λ)[ακώ]-
νων, προσδεξα(μ)[έ]-
νων τὸ ἀνάλωμα [τοῦ
ἀνδριάντος αὐ[ταύτ]-
ων Δαμοκράτης [καὶ]
Λυσικράτους τ(ῶ)[ν τέ]-
(κ)νων
Ψ(ηφίσματι) Β(ουλῆς).

7.—Πλὰξ μαρμαρίνη πλάτ., 0,50, ὕψ. 0,36, πάχ. 0,08, μόνον τὴν προσθίαν ἐπιφάνειαν ἔχουσα κατεξεσμένην. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ ἀναγεγλυμμένης πινακίδος μετὰ δύο ἀγκωνοειδῶν προεξοχῶν κατὰ τὰ πλάγια προεχούσης ὀλίγον τοῦ δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν καταλελειμμένου περιθωρίου. Ἡ κατωτέρα πρὸς δεξιὰν γωνία εἶνε ἀποκεκομμένη. Ἀπόκειται ἐν τῇ κατὰ τὴν εἰς Σπάρτην ἄγουσαν ἁμαξιτὸν ἀμπέλῳ τῶν κληρονόμων Ἀναργύρου Λιαράκου, ἔνθα πλεῖστοι ἀρχαῖοι τάφοι ἔχουσιν ἀνευρεθῇ [1]. Ἀνευρέθη δὲ πρὸ εἰκοσαετίας ἐν ἀνασκαφῇ γενομένῃ ὑπὸ Hirschfeld παρὰ τάφον περιέχοντα τρεῖς νεκρούς [2], ἀλλὰ δυστυχῶς μὴ

[1] Ἴδε τὴν ἐν Πρακτ. Ἀρχ. Ἑταιρ. 1891 ἡμετέραν ἔκθεσιν.

[2] Ἴδε Hirschfeld ἐν Bull. dell' Instit. arch. 1873 σελ. 164.

ἀντιγραφεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τότε, ἔμεινεν ἐκτεθειμένη καθ' ἅπαντα τοῦτον τὸν χρόνον εἰς τὰς ἀτμοσφαιρικὰς ἐπηρείας παρὰ τὸν ληνὸν τῆς ἀμπέλου, ὥστε ἕνεκα τῆς κακῆς ποιότητος τοῦ εὐκόλως ἀποσαθρουμένου Γυθεατικοῦ μαρμάρου περιέστη εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν, ἐκ δὲ πλείστων γραμμάτων μόνον ἀμυδρόταται σκιαὶ διεσώθησαν, πλεῖστα δὲ καὶ τελείως ἐξηφανίσθησαν. Ἀντεγράψαμεν αὐτὴν μετὰ πολυημέρους προσπαθείας συχνότατα μεταχειριζόμενοι τὸν φακόν, ἀλλὰ καὶ πάλιν φοβούμεθα ὅτι πολλὰ γράμματα δὲν εἶνε ὀρθῶς ἀνεγνωσμένα. Τὸ χάρτινον ἔκτυπον ἦτο σχεδὸν ὅλως ἄχρηστον. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε ἔμμετρος περιέχουσα τρία ἐπιγράμματα, ἕκαστον δι' ἕνα τῶν ἐν τῷ τάφῳ ἀποκειμένων τριῶν νεκρῶν. Τὸ δεύτερον ἐπίγραμμα διαστέλλεται ἀπὸ τοῦ πρώτου καὶ τὸ τρίτον ἀπὸ τοῦ δευτέρου δι' ἰδιαιτέρου σημείου κεχαραγμένου ἐν τῷ περιθωρίῳ ἀντικρὺ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ πρώτου στίχου τῶν ἐπιγραμμάτων τούτων. Ὥστε τὸ μὲν δεύτερον ἐπίγραμμα ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 7 στίχου, τὸ δὲ τρίτον ἀπὸ τοῦ 17.

ΠΕΝΤΕΜΕΚΑΙΔΕΚΕΤΩΝΟΡΑΡΥΣΜΙΤΟ⁻Ρ ΣL/
ΑΤΤΑΛΕΣΕΜΝΟΤΛΙ ΜΗΤΡΟΣΕ
ΤΟΝΣΟφΙΑΝΑΣΚΟΥΝΤΛΚΛ ΣΚ Λ
ΑΤΤΑΛΟΝΕΥΜΟΙΡΩΧΡΗΣΑΜΕΝΟΝΣ
ΤΟ ΛΡΜΗΛΥΠΕΙΣΟΕΙΓΙΑΙΙ ΝΟΣ ΙΝΕ
Ε φΙΛΟΝΕΣΤΙΘΕΟΙΣΟΞΥΝΙ ΧΕΙΘΛΝΑΤ
➤— ΑΤΤΑΛΟΣΕΝΟΛΔΕΕφΗΡ ΣΕΤΗ ΝΣ ΣΔϹ
ΚΕΙΤΑΙΤΗΝΜΟΥΣΩΝΕΝϹ ΙΣΕΠΛΚΙΟΝΣΟφ
ΤΟΥΤΟΔΕΔΥΣΤΗΝΟΙΣΙΝΕΝΑΝΘΡΩΠΟΙΣΙ Ε ΙΙΙ
ΘΝΗΣΚΩΝΩΣΑΓΑΘΟΝΠΑΝΟΛΙΓΟΧ ΝΙΟΝ
ΑΤΤΑΛΟΝΑΚΜΑΙΟΝΤΑΚΑΙΘΝΙΑΙ ΧΡΗΣΤΟΝ
ΗΡΠΑΣΕΝΙΙΤΑΧΙΝΗΜΟΙΡΑΠΡΟΣΑΘΑΝΑΤΟΥΣ
ΟΥΠΩΓΕΥΣΑΜΕΝΟΝΙ ΙΟ Ο ΚΛ ΝΔΕΓΟΝΕΥΣΙΝ
ΙΗΣΑΝΘΗΛΙΚΙΗΝΗΝΕ ΡΕΝΕΥΣ
ΟΧΙΟΝΟΣΛΝΟΡΩΠΟΙΣ ΝΛΕ ΒΟ ΝΟ
16 ΤΕΙΜΙΟΙΕΥΧΑΣΡΟΣΤΟ ΟΣΑΜΙ
➤— ΧΑΙΡΟΙΣΩΠΑΡΟΔΙΤΛ ΟΕ ΕΙ
ΑΤΤΑΛΟΣΟΝΛΑΙ ΗΡΠΑΣΕΚΑΙ
ΑΛΛΑΠΑΤΡΟΣΤΙ Π ΟΣ
ΜΗΤΡΟΣΔΕ ΗΙ ΚΤΙΝΟΣΕΡ ΗΤΥΗΣ
ΗΛΙΚΙΗΝΜΑΘΕΛΟΙΙΙΟΝΕΤϹ ΝΘΝΗΣ
ΤΗΣΑΡΕΤΗΣΕΛΟΩΝΤΗ Μ ΙΙ ΗΣΕΚΙ/

Πέντε με καὶ δέκ' ἐτῶν ὁ (β)αρὺς μίτο(ς) — ⏑⏑ — ⏑
Ἄτταλε σεμνότ(ατ)[ε], μητρὸς ἐ[μῆς γενεά. ; ;]
Τὸν σοφίαν ἀσκοῦντ(α) κ(α)[σίγνητον ; ;] ⏑⏑ — ⏑
Ἄτταλον εὐμοίρῳ χρησάμενον ⏑⏑ ⏑̲
το[ῦ γ]ὰρ μὴ λυπεῖσ(θαι) ⏑ — ⏑⏑ — ⏑⏑ — ⏑
ε[ἰ] φίλον ἐστὶ θεοῖς, ὀ(ξ)ὺν (ἔ)χει θ(ά)ν(α)τ[ον]

Ἄτταλος ἐν(θάδ)ε ἐφ' ἥ[βη]ς — ◡◡ — ◡◡ — ◡
κεῖται τὴν Μουσ(ῶ)ν . . . .
Τοῦτο δὲ δυστήνοισιν ἐν ἀνθρώποισ(ι)[ν] ἔ[δειξεν]
θνήσκων, ὡς ἀγαθὸν πᾶν ὀλιγο(χ)[ρό]νιον.
Ἄτταλον ἀκμάζοντα κα(ὶ) — ◡◡ χρηστόν ◡ — ◡
ἥρπασε — ◡◡ — μοῖρα πρὸς ἀθανάτους
οὔπω γευσάμενον (β)ιό[τ]ο[υ] κ(α)[λὴ;]ν δὲ γονεῦσιν
ζήσανθ' ἡλικίην — ◡◡ — ◡◡
-ο Χῖον, ὃς (ἀν)θρώ(π)οις ◡◡ — ◡◡ — ◡◡ — ◡
τεί(μ)ιοι εὐχὰς — — ◡◡ - ◡◡ ⏓

Χαίροις ὦ παροδῖτ(α), ◡ — ◡◡ — ◡◡ - ◡
Ἄτταλος, ὃν ◡◡ — ἥρπασε — ◡◡ ⏓
Ἀλλὰ πατρὸς ◡◡ — ◡◡ — ◡◡ - ◡◡ — ◡
μητρὸς δὲ ◡◡ — — ◡◡ — ◡◡ ⏓
Ἡλικίην μάθ(ε) λοιπὸν ἐτ(ῶ)ν θνήσ[κοντι παροῦσαν;]
τῆς ἀρετῆς ἐλ(θ)ὼν — ◡◡ - ◡◡ ⏓

Πάντες οἱ στίχοι τῆς ἐπιγραφῆς ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τοὺς στίχους τῶν ἐπιγραμμάτων, ἐξαιρουμένου πιθανῶς τοῦ 15, ἐν ᾧ τὸ ἀρκτικὸν Ο πιθανώτατα εἶνε λείψανον τῆς καταλήξεως λέξεώς τινος, διότι ἥκιστα πιθανὴ εἶνε ἡ ἀνάγνωσις *Ὀχίονος*, τὰ δὲ ΧΙΟΝ εἶνε σαφέστατα. Ἐκ δὲ τῶν τριῶν ἐν τῷ τάφῳ κειμένων νεκρῶν ὁ τοῦ δευτέρου ἐπιγράμματος φαίνεται ὁ προσφιλέστατος καὶ μόνος φέρων τὸ ὄνομα Ἄτταλος. Τοῦτον προσφωνεῖ, ὡς φαίνεται, ὁ νεκρὸς τοῦ πρώτου ἐπιγράμματος, διότι ἄλλως ἀνεξήγητος ἀπομένει ἡ κλητικὴ *Ἄτταλε* κατόπιν τοῦ ἐν τῷ προτέρῳ στίχῳ *με*. Ὁ δὲ τοῦ τρίτου ἐπιγράμματος νεκρὸς προσφωνῶν τὸν παροδίτην ἀγγέλλει πιθανῶς ὅτι κεῖται ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ μετὰ τοῦ προσφιλοῦς Ἀττάλου καὶ τοῦ ἑτέρου νεκροῦ, ἀμφοτέρων ἴσως ἀδελφῶν αὐτοῦ ὄντων (πρβλ. στ. 19-20). Ὁ Ἄτταλος ἐν τῷ δευτέρῳ ἐπιγράμματι ὑμνεῖται ὡς ὑπὸ τῶν Μουσῶν ἐξαιρέτως φιληθείς (στ. 8), εἰς τὴν αὐτὴν δ' ἀρετὴν τοῦ αὐτοῦ νεκροῦ φαίνεται ὅτι ἀναφέρεται καὶ ὁ στ. 3 τοῦ πρώτου ἐπιγράμματος ἀνάρμοστος ὢν εἰς δεκαπενταετῆ παῖδα.

Στ. 1. *ὁ βαρύς*. Τὰ γράμματα εἶνε ἀμυδρότατα καὶ λίαν δυσδιάγνωστα πλὴν τῶν δύο τελευταίων. Ἡ ἀνάγνωσις μόλις μετὰ ἐπανειλημμένας ἀποπείρας ἐφάνη ἡμῖν ἀσφαλής. ΜΙΤΟ σαφέστατα, τὸ δὲ ἑπόμενον γράμμα ἐξ ἅπαντος εἶνε Σ. Πρὸς τὸ *βαρὺς μίτος* πρβλ. Ὀδυσσ. Η 197 *πείσεται ἅσσα οἱ αἶσα Κατακλῶθές τε βαρεῖαι | γιγνομένῳ νήσαντο λίνῳ*· Bull. de cor. hel. 1891 σελ. 603: *Κλωθώ, ἀμειλίκτων ἡ μεδέουσα μίτων*. Ἐν ἑτέρᾳ δ' ἐπιγραφῇ αὐτόθι ἐκδεδομένῃ σελ. 604 ἀνέγνω ὀρθῶς ὁ Herwerden ἐν Berl. phil. Woch. 1892 σελ. 1059: *Μοιράων με μί[τ]ος πικρὸς ὤλεσεν*. Ἡ συμπλήρωσις τοῦ στίχου 2 δὲν δύναται νὰ βεβαιωθῇ, ἂν εἶνε εὔστοχος ἢ ὄχι· ἐν δὲ τῷ στίχῳ 1 τὰ σωζόμενα λείψανα γραμμάτων ἠδύναντο νὰ καταστήσωσι πιθανὴν τὴν συμπλήρωσιν *(ῥάξε)[ν ἐς Ἄιδην]*, ἂν δὲν ἠναντιοῦτο τὸ μέτρον.

Στ. 2. Ἐν τῷ πρὸ τοῦ *μητρὸς* χάσματι ὑπάρχει χῶρος διὰ δύο ἢ τρία γράμματα. Τὸ ἔσχατον Ε δὲν εἶνε κατὰ πάντα βέβαιον.

Στ. 3. Ἐκ τοῦ *κασίγνητον* μόνον τὸ Κ εἶνε βέβαιον καίπερ ἀμυδρόν, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ γράμματα τοῦ στίχου ἱκανῶς ἀμφίβολα.

Στ. 4. Τὸ τελευταῖον γράμμα λίαν δυσδιάγνωστον.

Στ. 5. Παρὰ τὴν μεγάλην φθορὰν ἐνίων γραμμάτων ἡ ἀνάγνωσις *το[ῦ γ]ὰρ μὴ λυπεῖσ(θαι)* ἐφάνη ἡμῖν ἱκανῶς ἀσφαλής.

Στ. 6. Τὸ πρῶτον γράμμα εἶνε ἀμφίβολον, ἄδηλον δέ, ἂν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Φ ὑπῆρχεν ἄλλο γράμμα.

Στ. 7. Τὸ φ βεβαιότατον καίπερ λίαν ἀμυδρόν. Τὸ Η σαφέστατον, μετ᾽ αὐτὸ δὲ ἀποτετριμμένος χῶρος διὰ δύο γράμματα καὶ ἀκολούθως ἀμυδρότατον Σ. Τὸ Ε ὅλως δυσδιάγνωστον. Μετ᾽ αὐτὸ ἕπονται Τ ἢ Ι καὶ Η ἢ Ν. Ἐκ τῶν λοιπῶν μόνον τὰ ΣΔ εἶνε σαφῆ.

Στ. 8. Πιθανώτατον φαίνεται ὅτι ἐν τῷ τέλει τοῦ στίχου κεῖται *ἔπ(α)κ(ρ)ον σοφ[ίαν]*, ἀλλὰ δὲν εὐαρμοστεῖ πρὸς τὸ μέτρον ἐλεγειακοῦ στίχου, ὑποπτεύομεν δὲ ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἔκειτο πλήρης δακτυλικὸς ἑξάμετρος. Τὸ ιδ᾽ γράμμα δύναται νὰ εἶνε καὶ Ο. Τὰ μετ᾽ αὐτὸ μέχρι τοῦ Σ λίαν ἐφθαρμένα, τινὰ δὲ καὶ δυσδιάγνωστα.

Στ. 9. Ἡ συμπλήρωσις *ἔ[δειξεν]* ὀφείλεται εἰς φιλικὴν ἀνακοίνωσιν.

Στ. 10. Ἡ ἡμετέρα ἀνάγνωσις δύναται νὰ θεωρηθῇ βεβαία.

Στ. 11. *καί*. Τὰ γράμματα ΚΑΙΟΝ εἶνε ἀμυδρά, ἀλλ᾽ εὐδιάγνωστα. Τὰ μετ᾽ αὐτὰ λίαν ἐφθαρμένα καὶ δυσδιάγνωστα μέχρι τοῦ εὐαναγνώστου *χρηστόν*.

Στ. 12. ΗΡΠΑΣΕΝ σαφέστατα. Ἕπονται δύο λίαν δυσδιάγνωστα γράμματα, ἅτινα δύνανται νὰ εἶνε ΙΠ, ΙΤΥ, ΠΙ, ΠΥ, ΙΤ, ΗΤ. Τὸ Α ἱκανῶς ἀσφαλές, τὸ Χ βεβαιότατον, τὸ Ι ἀμφίβολον.

Στ. 13. Ἡ ἀνάγνωσις *(β)ι[ό]το[ν]* φαίνεται ἀσφαλής, ἡ δὲ συμπλήρωσις *κ(α)[λὴν]* ἀμφίβολος.

Στ. 14. Τὰ μετὰ τὸ *ἡλικίην* ΗΝ ἱκανῶς σαφῆ. Τὰ λοιπὰ δυσδιάγνωστα πλὴν τοῦ ΡΕ.

Στ. 15. Περὶ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πρώτων γραμμάτων διελάβομεν ἀνωτέρω. Ἡ ἀνάγνωσις *Χῖον* καθίσταται πιθανὴ καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος *Ἄτταλος*, ὅπερ δυσκόλως ἠδύνατο νὰ φέρῃ Γυθεάτης. Καὶ περαιτέρω δὲ δὲν φαίνεται ἀπίθανος ἡ ἀνάγνωσις *Λέ[σ]βο[υ]*.

Στ. 16. ΤΕΙ σαφῆ, τὸ ἑπόμενον γράμμα καίπερ λίαν ἐφθαρμένον φαίνεται μᾶλλον ὡς Μ, τὸ Ι σαφέστατον. Ἐκ τοῦ *εὐχὰς* τὸ μὲν Χ εἶνε δυσδιάγνωστον καὶ δύναται νὰ ἀναγνωσθῇ καὶ Κ, τὸ δὲ Σ λίαν βεβλαμμένον.

Στ. 18. Μετὰ τὸ *ὃν* κεῖται Λ ἢ Δ, τὸ δὲ Α σαφές, τὸ Ι πιθανῶς εἶνε λείψανον ἠφανισμένου γράμματος. ΗΡΠΑΣΕ βέβαια. Τὰ λοιπὰ ἀμφιβολώτατα.

Στ. 20. ΚΤΙΝΟΣΕΡ ἀμυδρότατα, ἀλλὰ βέβαια. Πρὸ τοῦ Κ διακρίνονται δυσδιάγνωστα ἴχνη ὡς Ε. Ἀσφαλῆ εἶνε καὶ τὰ ΗΤΥ.

Στ. 21. Τὸ ἑνδέκατον γράμμα ἀμφίβολον ἂν εἶνε Ε. Ἡ ἀνάγνωσις *ἐτῶν* φαίνεται ἀσφαλής.

Στ. 22. Ἡ ἀνάγνωσις *ἐλθὼν* φαίνεται ἀσφαλής. ΤΗ σαφῆ. Ἔπειτα χάσμα ἑνὸς ἢ δύο γραμμάτων, μεθ᾽ ὃ Μ σαφές. Τὰ λοιπὰ ἀμυδρότατα.

Τὸ *λοιπὸν* ἐν στ. 21 φαίνεται ὅτι ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἤδη· ἤτοι *ἤδη μάθε τὴν ἡλικίαν, ἣν εἶχον, ὅτε ἀπέθνησκον.*

8.— Μάρμαρον τετράγωνον πανταχόθεν ἀκέραιον, πλάτ. 1,08, ὕψ. 0,55, πάχ. 0,50. Εὑρέθη πλησίον τοῦ θεάτρου, ἔνθα ἔκειτο πιθανῶς ἡ ἀγορά, ἀπόκειται δ᾽ ἐν τῷ κτήματι Θλιβεροῦ παρὰ τὴν θάλασσαν. Τὰ γράμματα εἶνε σαφέστατα πάντα, ἄδηλον δὲ τίνος ἕνεκα ἐξεδόθη ἡ ἐπιγραφὴ κεκολοβωμένη ἐν Mittheil. d. d.ar. Inst. Athen. I σ. 156.

ΗΠΟΛΙϹ
ΤΟΝΕΥΓΕΝΕϹΤΑΤΟΝ
ΤΙΒΕΡΙΟΝΚΛΑΥΔΙΟΝ
ΑΚΥΛΕΙΝΟΝΠΟΛΥΞΕΝΟΥ
ΠΑΙΔΕΥϹΕΩϹΤΕΚΑΙΤΗϹ
ΑΛΛΗϹϹΥΝΠΑϹΗϹΑΡΕΤΗϹ
ΕΙΝΕΚΑ

ΨΒ

Τὸ ΨΒ εἶνε ὅλως ἀμελῶς κεχαραγμένον δι᾽ ἄλλης χειρὸς πιθανώτατα.

Ἡ πόλις | τὸν εὐγενέστατον | Τιβέριον Κλαύδιον | Ἀκυλεῖνον Πολυξένου | παιδεύσεώς τε καὶ τῆς | ἄλλης συνπάσης ἀρετῆς | εἵνεκα.

Ψ(ηφίσματι) Β(ουλῆς).

9.—Τεμάχιον νεκρικῆς στήλης ἐξ ἐρυθροῦ μαρμάρου μετ᾽ ἀετωματίου ἀποκεκρουσμένον κάτωθεν καὶ ἐξ ἀριστερῶν, σῶζον δὲ μικρὸν λείψανον ἀναγλύφου παραστάσεως. Μέγιστον ὕψ. 0,20, πλάτ. 0,25. Ἀπόκειται παρὰ Θ. Τζηνάκῳ.

-ΙΜΟΚΛΗΣΧ (Τι)μοκλῆς Χ.....

Μετὰ τὸ Χ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ μαρμάρου εἶνε ἐπίτηδες ἀπεξεσμένη, διακρίνονται ὅμως ὅλως ἀδιάγνωστα ἴχνη πέντε ἢ ἓξ γραμμάτων, ὥστε φαίνεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ συμπληρωθῇ χ[αῖρε].

10.— Ἐπιτυμβία στήλη ἀποκεκρουσμένη τὰ ἄνωθεν. Κάτω ἔχει ἐμβολοειδῆ προεξοχὴν πρὸς στερέωσιν ἐπί τινος βάσεως. Μέγιστον ὕψ. 0,45, πλ. 0,41. Εὑρέθη κατὰ τοὺς δυτικοὺς πρόποδας τῆς ἀκροπόλεως, ἀπόκειται δ' ἐν τῷ θεάτρῳ.

Ι ́ ᑌ Ꮶ Λ Ε Ι Δ Α
Χ Α Ι Ρ Ε Τ Ε

[δεῖνα καὶ | Νι](κο)κλείδα | χαίρετε.

Ἡ ἐν τῇ *Πανδώρᾳ* τοῦ 1869 ἔτους καὶ ἐξ αὐτῆς παρὰ Le Bas-Foucart, Voy. arch. Explic. σ. 127 ἀρ. 243 c, εἶτα δὲ ὑπὸ Hirschfeld ἐν Bullet. dell' Inst. 1873 σελ. 162 δημοσιευθεῖσα ἐπιγραφὴ ἀπόκειται νῦν ἐντὸς τῆς νέας πόλεως παρὰ τὸ κατὰ τὴν οἰκίαν Τζωρτζάκη φρέαρ. Ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ αὐτῆς ἀναγινώσκεται ΦΙΛΟΧΑΡΕΙΝΟΥ, ὄχι ΦΙΛΟΝΙΚΕΙΔΑ, ὡς ἀνέγνω ἐκ παραδρομῆς ὁ Hirschfeld.

11.— Μαρμαρίνη πλὰξ πλ. καὶ πάχ. 0,62, ὕψ. 0,20, χρησιμεύουσα ὡς ἁγία τράπεζα ἐν τῇ παρὰ τὸν πύργον Γρηγοράκη ἐκκλησίᾳ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου πλησίον τῶν ἐρειπίων τῆς *Τριγάσου*.

ϽΙ ΑΣΑΝΔΡΟΣΚΛΕΑΡΕΤΟΥΑΚΡΕΑΤΑΣ
ΚΛΕΑΡΕΤΟΝΤΟΝΥΙΟΝ

(Θρ)άσανδρος Κλεαρέτου Ἀκρεάτας
Κλεάρετον τὸν υἱόν.

Ἐκ τοῦ *Ἀκρεάτας* καταφαίνεται ὅτι πρέπει νὰ γράφηται *Ἀκρειαὶ* ἀντὶ *Ἀκριαί*, ὡς κεῖται παρὰ Παυσανίᾳ (III, 21, 7, *Ἀκριᾶται* III, 22, 5) καὶ Πολυβίῳ (Ε', 19,8). Τὰ χειρόγραφα τοῦ Στράβωνος (Η', σ. 343 καὶ 366) παρέχουσι τὴν γραφὴν *Ἀκραίων*, ὅπερ διορθοῦται εἰς *Ἀκριῶν*[1]. Ὀρθῶς ἔχει ἡ παρὰ Πτολεμαίῳ (3,15,9) γραφὴ *Ἄκρεια* καὶ ἡ παρ' Ἱεροκλεῖ[2] *Ἀκρέαι*.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

[1] Ἴδε τὴν σημείωσιν τοῦ Kramer εἰς Στράβωνα τόμ. II σελ. 116. Καὶ παρὰ Λιβίῳ XXXV, 27 κεῖται Acriis. Ἡ γραφὴ *Ἀκραίων* εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὰ ἐν Δελφικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀπαντῶντα *Ἡρακλῆου*, *Μενεκράτηα*, *Ἱερόκληα* (παρὰ τὸ *Ἱερόκλεια* καὶ *Ἱερόκλεα*). Ἴδε Baunack εἰς Collitz SdgDI. 1919.

[2] Συνέκδ. 647,12, ἔκδ. Parthey.

ΠΗΛΙΝΟΝ ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΕΞ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

(Πίναξ 7)

Ἐν τῷ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀξία παρατηρήσεως εἶνε ἡ σπάνις, μονονοὺ ἡ ἔλλειψις ἀντικειμένων ἐκ πηλοῦ, τουτέστιν ἀγγείων καὶ εἰδωλίων. Ἐτῶν ὅλων ἀνασκαφαὶ ἐλάχιστα ἤγαγον εἰς φῶς λείψανα τούτων, σχεδὸν δ᾽ εἰπεῖν ἀγνοοῦμεν τὸ εἶδος τῶν ἐν χρήσει ἐκ πηλοῦ ἀντικειμένων τούτων, κυρίως δὲ τῶν ἀγγείων, ἅτινα ἐλλείπουσι παντάπασι σχεδόν· μόνον κατὰ τὸ 1887, ὅτε ἀνέσκαπτον μέρος τοῦ ἀνατολικῶς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος τετραγωνικοῦ οἰκοδομήματος, ἀνεῦρον, πλησίον τοῦ μέρους ἔνθα πρὸ ἐνιαυτοῦ ὁ κ. Καββαδίας ἀπεκάλυψε μικρὸν βωμόν, σωρόν τινα μικρῶν εὐτελῶν ἀγγείων, ὁμοίων πάντων, σχήματος σκύφους, ὕψους 0,06, ἐκ λευκοφαίου πηλοῦ καὶ ἄνευ κοσμημάτων γραπτῶν. Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς μικρότητός των, ἐξέλαβον ὡς ἀθύρματα, δὲν ἐξηκρίβωσα πόθεν προήρχοντο. Ἐκ τάφου τινὸς βεβαίως οὐχί. Πιθανῶς δὲ σχετίζεται ἡ ἐναπόθεσίς των ἐκεῖ πρὸς τὸν ἀποκαλυφθέντα βωμόν. Ταῦτα εἰσὶν ὅμως τὰ μόνα εὑρεθέντα ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τοῦ ἱεροῦ· οὐδὲ τὸ πλῆθος τῶν ἁπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος ἐν ἀνασκαφαῖς ἀρχαίων μνημείων ἀποκομιζομένων τεμαχίων ἀγγείων, εὑρίσκεται καὶ ἐν τῷ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱερῷ. Μοναδικὰ εὑρίσκονται ἐδῶ ἢ ἐκεῖ μικρά τινα τεμάχια ἀγγείων τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων. Τοῦτο δ᾽ ἴσως ἐξηγεῖται πρῶτον, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τάφων ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου αἱ ἀνασκαφαὶ κυρίως ἐπεξετάθησαν, διὰ τὸν λόγον ὅτι, ὡς γνωστόν, ἀπηγορεύετο ἡ ταφὴ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ· δεύτερον, διότι, ὡς φαίνεται, ἡ ἀνάθεσις τοιούτων σκευῶν καὶ ἐν γένει ἡ χρῆσις τούτων ἐν τῷ ἱερῷ δὲν εἰθίζετο, προτιμωμένων ἴσως τῶν ἐκ χαλκοῦ.

Τοῦτ᾽ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὰ πήλινα εἰδώλια, τῶν ὁποίων οὐδὲ τεμάχιον εὑρέθη που τοῦ ἱεροῦ, ἐξαιρέσει τοῦ ἐν τῷ πίνακι 7 φωτοτυπικῶς δημοσιευομένου ἀγαλματίου καὶ τεμαχίων τινῶν ἄλλου ἀγαλματίου, περὶ οὗ κατωτέρω, εὑρεθέντων ἐν τῷ αὐτῷ μέρει. Λαμβανομένου δὲ ὑπ᾽ ὄψιν τοῦ πλήθους τῶν πηλίνων εἰδωλίων καὶ τῶν τεμαχίων αὐτῶν, τῶν εὑρεθέντων ἐν ἄλλοις ἱεροῖς, ὅπου ἐγένοντο ἤδη ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι, οὐδὲ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀσκληπιείου ἐξαιρουμένου, εὑρίσκει τις ὄντως παράξενον τὸ πρᾶγμα καί πως δυσεξήγητον. Ἐξ ἄλλου δὲ οὐδαμοῦ εὑρέθη ἀλλαχοῦ τόση ἀφθονία μικρῶν ἐκ μαρμάρου ἀγαλματίων, ὅση ἐν τῷ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπιείῳ. Μόνον ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου ἀνεγερθέντι «Λουτρῷ» εὗρον κατὰ τὸ 1886 περὶ τὰ εἴκοσι καὶ πέντε μικρὰ ἀγαλμάτια διαφόρων θεοτήτων, ἐν οἷς τὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, φυσικῶς, ἐν πλειονότητι. Ἀλλὰ καὶ Ἀφροδίτης ἀγαλμάτια διαφόρων τύπων καὶ Ἀθηνᾶς πλείονα τοῦ ἑνὸς καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Πανὸς καὶ Ἑρμοῦ καὶ Ὑγιείας καὶ Κυβέλης καὶ Σατύρων καὶ δὴ καὶ ἀθλητῶν τοιαῦτα τέσσαρα ἀνευρέθησαν, τοῦθ᾽ ὅπερ μαρτυρεῖ πάντως τὴν ὕπαρξιν ἐργαστηρίου τοιούτων ἀγαλματίων ἐν Ἐπιδαύρῳ. Τοὐναντίον δὲ ὡς πρὸς τὰ πήλινα· ἡ σπάνις αὐτῶν δηλοῖ ὅτι δὲν ὑπῆρχον πρόχειρα τοιαῦτα, οὐδ᾽ ἐπωλοῦντο κἂν ἐν τοῖς πλησιοχώροις

τοιαῦτα κατασκευάσματα, ἀλλ᾽ ἐάν ποτε προσεφέρετο τοιοῦτό τι εἰς τὸ ἱερὸν ἐξαιρετικῶς, ὡς τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἀγαλμάτιον μετὰ τοῦ ἐν συντρίμμασιν ἑτέρου εἰδωλίου, προήρχετο τοῦτο πάντως ἄλλοθεν ἐκ μεταφορᾶς, ἥτις καὶ δαπανηρὰ ἦτο καὶ ἐπιζήμιος πολλάκις διὰ τὸ εὔθραυστον αὐτῶν.

Τοιαύτην παράδοξον ἀληθῶς ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ τὸ εἰς φυσικὸν μέγεθος ἐν τῷ πίν. 7 δημοσιευόμενον ἀγαλμάτιον, τὸ δυστυχῶς κολοβὸν καὶ ἠκρωτηριασμένον, ἀλλὰ θαυμάσιον τὴν διάπλασιν καὶ ἐξαιρετικῶς ὑπέροχον τὴν τέχνην. Εἶνε δὲ καθ᾽ ἡμᾶς ἓν τῶν τελειοτάτων τῶν διασωθέντων ἡμῖν ἔργων τῆς κοροπλαστικῆς. Εἶχον ἄδικον βεβαίως οἱ ἀρχαῖοι περιφρονοῦντες τοὺς κοροπλάθους, ὅταν ἡ τέχνη αὐτῶν ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τελειότητος, ὥστε νὰ παράγῃ ἔργα οἷα τὸ ἐξ Ἐπιδαύρου ἀγαλμάτιον τοῦτο, ὅπερ κατ᾽ οὐδὲν βεβαίως ὑπολείπεται καὶ τῶν καλλίστων ποιημάτων τῆς ἐν λίθῳ ἢ χαλκῷ πλαστικῆς.

Τὸ ἀγαλμάτιον οὕτως ἠκρωτηριασμένον ἀνευρέθη ἔξωθεν τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος ῥωμαϊκοῦ οἰκοδομήματος μετὰ τεμαχίων ἑτέρου ἀγαλματίου, ἴσου μεγέθους καὶ ὁμοίας κατασκευῆς, εὑρισκομένων τὰ νῦν ἐν τῷ ἐν Ἐπιδαύρῳ Μουσείῳ. Τὰ τεμάχια ταῦτα προερχόμενα ἐκ τῶν μηρῶν καὶ τῆς ὀσφύος ἀγαλματίου φέροντος ἱμάτιον πολύπτυχον περὶ τὰ κάτω τοῦ σώματος, ὡς καλῶς τοῦτο διακρίνεται ἐκ τῶν περὶ τὴν ὀσφὺν συστροφῶν αὐτοῦ, ἀνῆκον πάντως εἰς γυναικεῖον ἀγαλμάτιον ἔχον τὸν τύπον τῆς ἐκ Μήλου Ἀφροδίτης. Τὸ σῳζόμενον μέρος τοῦ ἀριστεροῦ μηροῦ, μετὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ κατὰ τὸ γόνυ καμπῆς, καὶ τὸ ἐκ τῆς ὀσφύος τεμάχιον μετὰ τῆς περιστροφικῆς αὐτοῦ πτυχώσεως, συναρμοζόμενα κατὰ τὸ φυσικόν, παρέχουσιν ἀναμφισβήτητον μαρτύριον τοῦ τύπου τῆς ἐν Λούβρῳ Ἀφροδίτης. Γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι οἱ κοροπλάθοι οὐχὶ σπανίως ἐλάμβανον ὡς πρότυπα ἔργα ἔξοχα τῆς γλυπτικῆς ἀποδιδόντες αὐτὰ εἴτε ἐλευθέρως εἴτε καὶ ἐν δουλικῇ ἀπομιμήσει ἐν τοῖς μικροῖς μὲν καὶ εὐτελέσι ἀλλ᾽ ἐνίοτε θαυμασίοις ἔργοις αὐτῶν. Κατὰ τὴν Ἀλεξανδριανὴν ἰδίως τῆς τέχνης περίοδον, ἡ ἀπομίμησις ἐν μικροτεχνήμασι χαλκοῖς ἢ πηλίνοις τῶν ἀριστουργημάτων τῆς καθαρῶς Ἑλληνικῆς περιόδου τῆς τέχνης, ἦτό τι ἐν ἀκμῇ καὶ ἔθει· ἡ πώλησις δὲ αὐτῶν εὐχερεστάτη.

Οὕτω δὲ παρήχθησαν ἐν πολλαπλαῖς παραλλαγαῖς αἱ μέχρις ἡμῶν διασωθεῖσαι ἀπομιμήσεις τοῦ Δισκοβόλου λ. χ. τοῦ Μύρωνος, τοῦ Διαδουμένου τοῦ Πολυκλείτου, τοῦ Ἀπόλλωνος Μουσηγέτου τοῦ Σκόπα, τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Σαυροκτόνου Ἀπόλλωνος τοῦ Πραξιτέλους, τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ἀποξυομένου τοῦ Λυσίππου κ.τ.λ. (πρβ. La necropole de Myrina σελ. 156 καὶ ἑξ.).

Ἐν τῷ ἐξ Ἐπιδαύρου δὲ πηλίνῳ ἀγαλματίῳ τῷ δημοσιευομένῳ ἐν τῷ πίν. 7 ἀναγνωριστέα τυγχάνει, εὐθὺς καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως, μία ἔτι τῶν ἐν πηλῷ ἀπομιμήσεων τούτων περιφανοῦς ἔργου, διασωθέντος κατ᾽ εὐτυχῆ σύμπτωσιν μέχρις ἡμῶν ἐν πρωτοτύπῳ, τοῦ Ἑρμοῦ δηλαδὴ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ. Οὐδείς, πιστεύομεν, θὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἡ ὁμοιότης τοῦ ἐξ Ἐπιδαύρου μικροτεχνήματος τούτου πρὸς τὸ πραξιτέλειον πρότυπον εἶνε τόσον αἰσθητή, ὥστε περιττὴ σχεδὸν καθίσταται ἡ λεπτομερὴς παραβολὴ τοῦ ὁμοιώματος πρὸς τὸ πρότυπον, ὅπως καταδειχθῇ ἡ στενὴ σχέσις τοῦ πρώτου πρὸς τὸ δεύτερον. Ἐάν τις συγκρίνῃ τὰς ὑπαρχούσας ἐν διαφόροις συλλογαῖς ἀνεγνωρισμένας ἀπομιμήσεις ἐν πηλῷ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων ἔργων ἐξόχων τεχνιτῶν, πρὸς τὰ διασωθέντα ἐν τοῖς Μουσείοις ἀντίτυπα τούτων ἐν λίθῳ καὶ εἰς φυσικὸν μέγεθος, θὰ εὕρῃ πάντως ὅτι τὸ ἐξ Ἐπιδαύρου πήλινον ἀγαλμάτιον τοῦτο ὑπερέχει πασῶν τῶν ἀπομιμήσεων τούτων κατά τε τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀποδόσεως τοῦ τύπου, καὶ τὴν τελειότητα ἐν τῇ μιμήσει τῶν καθ᾽ ἕκαστα. Θαυμασία ἀληθῶς εἶνε ἐν τῷ μικροτεχνήματι τούτῳ ἡ ἐν τῇ διαπλάσει τοῦ θώρακος καὶ τοῖς χαρακτηριστικοῖς τοῦ προσώπου ἀκριβὴς ἀπομίμησις τοῦ προτύπου, ἡ ἀποδιδοῦσα κατὰ προσέγγισιν ἀπαράμιλλον τὴν ἀνατομικὴν ἀκρίβειαν τοῦ τοσοῦτον θαυμαζομένου ἀρχετύπου, καὶ τὴν φυσικότητα καὶ χάριν τῆς ὅλης αὐτοῦ μορφῆς. Ἰδίᾳ ἡ κεφαλὴ τοῦ μικροτεχνήματος ἐνθυμίζει τόσον τὸ πρότυπον ἐν τῇ φυσικῇ καὶ ἐξόχως ὡραίᾳ αὐτῆς διαπλάσει, ἐν τῇ ἐκδηλουμένῃ ἐν αὐτῇ εὐφυΐᾳ, ῥώμῃ καὶ χάριτι, ἐν τῷ μειδιάματι αὐτῆς τῷ προδιδόντι τὸν κουροτρόφον, ἐν τῇ ἡδονικῇ ῥέμβῃ τῶν ὀφθαλμῶν, ὥστε καὶ μόνη θὰ ἤρκει νὰ γνωρίσῃ ἡμῖν τὸ πρότυπον κατὰ τὸ ὁποῖον αὕτη ἐποιήθη. Εὐτυχῶς ὅμως διεσώθη καὶ ἐκ τοῦ κορμοῦ τόσον, ὅσον ἀρκεῖ ὅπως καταδειχθῇ

ἀναμφισβήτητος ἡ προέλευσις τοῦ τύπου. Καθόσον καὶ ἐν τῇ διαθέσει τῆς ὅλης μορφῆς, ἐξαιρέσει παραλλαγῆς τινος, ἡ ἀπομίμησις τοῦ τύπου τοῦ πραξιτελείου Ἑρμοῦ εἶνε καταφανής.

Τὸ ἡμέτερον ἀγαλμάτιον, ὡς καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος τούτου προφανὲς καθίσταται, ἔχει ἀκριβῶς τὸν τύπον τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ἑρμοῦ, σὺν τῇ διαφορᾷ μόνον ὅτι ἡ στάσις τούτου εἶνε ἡ ἀντίθετος τῆς τοῦ προτύπου. Τὴν κεφαλὴν τὸ εἰδώλιον ἔχει ἐστραμμένην πρὸς τὰ δεξιά, ἐνῷ ἡ τοῦ Ἑρμοῦ στρέφεται πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τοῦ ἀγαλματίου ὑψοῦται, καμπτομένης τῆς δεξιᾶς, ἐνῷ συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον ἐν τῷ Ἑρμῇ. Τὸ ἀγαλμάτιον δ᾽ οὕτως εἶνε τὸ revers τρόπον τινὰ τοῦ τύπου τοῦ πραξιτελείου Ἑρμοῦ· ἀρκεῖ δὲ νὰ θέσῃ τις τὴν εἰκόνα τούτου πρὸ κατόπτρου ἵνα ἴδῃ ἐν αὐτῷ ἀκριβῆ τὸν τύπον τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ἑρμοῦ.

Ἡ σπουδαία αὕτη παραλλαγή, ἔχουσα ἄλλως πολλὰ τὰ ἀνάλογα ἐν ἄλλαις ἀπομιμήσεσιν ἄλλων ἐξόχων ἔργων τῆς ἀρχαιότητος, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ προσηκόντως, προκειμένου περὶ πηλίνου κατασκευάσματος, ἐὰν αἱ περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν πηλίνων εἰδωλίων γνώσεις ἡμῶν ἐπέτρεπον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι πρὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ προπλάσματος, τοῦ κατ᾽ ἀπομίμησιν τοῦ προτύπου γενομένου, ἐποιεῖτο ἡ μήτρα ἐν ᾗ ἐξετυποῦτο τὸ ἀγαλμάτιον. Ἐὰν εἶχεν οὕτω τὸ πρᾶγμα αἱ τοιαῦται παραλλαγαὶ θὰ ἡρμηνεύοντο ἐντελῶς· καθόσον ἐὰν ἡ μήτρα λ. χ. κατεσκευάζετο κατὰ πιστὴν καὶ ἄμεσον ἀπομίμησιν τοῦ προτύπου, τὸ ἐκτυπούμενον εἰδώλιον θὰ εἶχε πάντως ἀντίθετον τὴν στάσιν καὶ τὴν διάθεσιν τῶν χειρῶν τοῦ προτύπου. Ἀλλ᾽ ἡ ὑπόθεσις αὕτη περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν εἰδωλίων ἀντίκειται εἰς τὰς γνώσεις ἡμῶν περὶ τῆς κατασκευῆς τούτων (Πρβ. La necropole de Myrina. La fabrication des terres cuites. Chapit. III σελ, 125 καὶ ἑξ.) εἶνε δὲ καὶ ἄλλως ἀστήρικτος ἕνεκα τῶν τεχνικῶν δυσχερειῶν αἵτινες θὰ καθίστων τοιαύτην τινα ὑπόθεσιν ἀνεφάρμοστον ἐν τῇ πράξει. Δέον λοιπὸν ν᾽ ἀποδώσωμεν εἰς ἄλλον λόγον τὴν καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ εἰδωλίῳ παρατηρουμένην ἀλλόκοτον παραλλαγὴν ταύτην τῆς κατὰ τὰ ἄλλα πιστῆς ἀπομιμήσεως τοῦ προτύπου. Ὡς δ᾽ εἴπομεν ἀνωτέρω καὶ ἐν ἄλλοις, πιστοῖς τἄλλα, πηλίνοις ἀπομιμήμασι ἄλλων ἀγαλμάτων παρατηρεῖται ὁμοία τις παραλλαγὴ ἀποδιδομένη εἰς ἰδιορρυθμίαν τῶν κοροπλαστῶν ἢ εἰς ἐπίδειξιν ἐλευθεριωτέρας τινὸς ἀσκήσεως τῆς περιφρονουμένης ἐστὶν ὅτε τέχνης αὐτῶν. Ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσωμεν τῶν πολλῶν ὑπαρχουσῶν ἀπομιμήσεων ἐν πηλῷ τῆς πραξιτελείου Κνιδίας Ἀφροδίτης· ὡς γνωστὸν αἱ ἐπὶ νομισμάτων εἰκόνες τοῦ ἀγάλματος τούτου, ὡς καὶ αἱ πιστότεραι τούτου ἀπομιμήσεις ἐν τοῖς ἀγάλμασι τοῦ Βατικανοῦ καὶ Μονάχου εἰκονίζουσι τὴν θεὰν ἐπικρύπτουσαν τῇ δεξιᾷ χειρὶ τὴν αἰδῶ· πέντε ὅμως εἰδώλια, τὸν τύπον τοῦτον τῆς Ἀφροδίτης πιστῶς εἰκονίζοντα, παριστῶσι ταύτην τὸ αὐτὸ πράττουσαν διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ἐνῷ πάλιν τρία ἕτερα ἔχουσι καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἀκριβῶς τὸν τύπον τῶν δύω σωζομένων ἀγαλμάτων ἐν Μονάχῳ καὶ Βατικανῷ. (Πρβ. La necropole σελ. 284).

Ὅπως δὲ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ταὐτότητα τοῦ τύπου τῆς Κνιδίας Ἀφροδίτης εἰς τὰ παραλλάσσοντα ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν τῶν χειρῶν, εἰδώλια ταῦτα, οὕτω, φρονοῦμεν, καὶ ἐν τῷ ἐξ Ἐπιδαύρου ἀγαλματίῳ τούτῳ, οὐδεὶς θὰ διαμφισβητήσῃ τὴν ταὐτότητα τοῦ τύπου τοῦ πραξιτελείου Ἑρμοῦ, διὰ τὴν παραλλαγὴν ταύτην τῆς ἀντιθέτου διαθέσεως τῶν χειρῶν καὶ τῆς ἀντιθέτου στροφῆς τῆς κεφαλῆς, ἥτις εἶνε συνέπεια τῆς μεταλλαγῆς τῶν χειρῶν. Μικρά τις δ᾽ ἀληθῶς καὶ ἥκιστα αἰσθητὴ ζημία προέρχεται ὡς ἐκ τῆς παραλλαγῆς ταύτης εἰς τὸ συναφὲς τοῦ τύπου, ὅστις καὶ οὕτω οὐδὲν ἀπόλλυσι τῆς προτύπου αὐτοῦ συλλήψεως. Τὸ εἰδώλιον καὶ ἐν τῇ ἀντιθέτῳ αὐτοῦ στάσει ταύτῃ καὶ διαθέσει δὲν ὁμοιάζει ὀλιγώτερον τῷ Ἑρμῇ ἢ ἐὰν ἦτο καὶ κατὰ τοῦτο πιστὸν ἐκείνου ἀπείκασμα.

Μία ὅμως ἔτι δυσχέρεια παρεμβάλλεται εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς ταὐτότητος τοῦ τύπου τοῦ εἰδωλίου πρὸς τὸν Ἑρμῆν· ἡ ἔλλειψις τοῦ Διονύσου. Διότι ἐπὶ τοῦ σωζομένου δεξιοῦ βραχίονος, ἐφ᾽ οὗ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀρχέτυπον, ὤφειλε νὰ ἐπικάθηται ὁ μικρὸς παῖς, οὐδ᾽ ἴχνος φαίνεται τοιαύτης μορφῆς. Ἐὰν δὲ ὄντως ἐγένετο τοιαύτη παράλειψις, ἀνεξήγητος θὰ ἦτο ἡ κατὰ τὰ ἄλλα πιστὴ ἀπομίμησις τοῦ ἀγάλματος, ἰδίᾳ ἐν τῇ στάσει τῶν χειρῶν, ἀσχέτως τῆς μεταλλαγῆς τούτων ἥτις, ὡς εἴπομεν, κατ᾽ οὐδὲν ἐπηρεάζει τῇ ἰδέᾳ.

Διότι φανερὸν εἶνε ὅτι ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τοῦ ἐξ Ἐπιδαύρου ἀγαλματίου ἀνυψωμένη ἦτο ἀπαράλλακτα ὅπως ἡ δεξιὰ τοῦ πραξιτελείου Ἑρμοῦ, καὶ ὁ σωζόμενος δὲ δεξιὸς βραχίων τοῦ ἀγαλματίου τὴν αὐτὴν ἔχει διάθεσιν, καμπτόμενος καὶ κατὰ τὸν ἀγκῶνα, τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος τοῦ Ἑρμοῦ. Ἡ τοιαύτη δὲ τῶν χειρῶν διάθεσις ἄνευ τοῦ σκοποῦ ὃν ἐξυπηρετοῦσιν ἐν τῷ ἀγάλματι τοῦ Πραξιτέλους, θὰ ἦτο πάντη ἀνόητος. Διστάζομεν δὲ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ δεξιὸς τεχνίτης τοῦ ἡμετέρου ἀγαλματίου ἤθελε παραλείψει τοσούτῳ σπουδαίαν λεπτομέρειαν, ἀπομιμούμενος κατὰ τὰ ἄλλα πιστῶς τὸ πρότυπον. Ἀλλὰ καὶ ἡ δυσχέρεια αὕτη περὶ τὴν ἑρμηνείαν εὐχερῶς, φρονοῦμεν, ἐξομαλύνεται, ἐὰν ληφθῇ ὑπ᾿ ὄψιν ὅτι τὸ ἀγαλμάτιον εἶνε πήλινον, καὶ ὅτι ἑπομένως ὁ ἐπὶ τοῦ βραχίονος καθήμενος παῖς δὲν ἦτο συμφυῶς πεπλασμένος τῷ ἀγαλματίῳ, ἀλλὰ πάντως ἐπίπλαστος καὶ ἐπικεκολλημένος τῷ βραχίονι, ἠδύνατο δὲ συνεπῶς νὰ ἀποσπασθῇ τούτου ἄνευ ἴχνους τινὸς μαρτυροῦντος τὴν ὕπαρξίν του ἐκεῖ. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ βραχίονος, ἐφ᾿ οὗ ἐπεκάθητο ὁ παῖς, καὶ τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ φέρῃ ὀπήν τινα ἢ ἄλλο τι ἴχνος τῆς ἐπικολλήσεως, λείπει. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τοιαύτης ἐνδείξεως πρόδηλον, νομίζομεν, εἶνε καὶ αὐταπόδεικτον, ὅτι τηρηθείσης πιστῶς τῆς ἀπομιμήσεως τοῦ προτύπου ἐν τῇ σχετικῇ διαθέσει τῶν χειρῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ παραλειφθῇ ὁ μικρὸς Βάκχος, οὗ ἄνευ ἡ τοιαύτη τῶν χειρῶν διάθεσις καὶ ἡ τοῦ προσώπου πρὸς τὰ δεξιὰ στροφὴ θὰ ἐστεροῦντο ἐννοίας.

Περατοῦντες τὸν περὶ τοῦ ἀγαλματίου τούτου βραχὺν ἡμῶν λόγον ἀναγκαίως δέον νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῆς ὑποθετικῆς προελεύσεως αὐτοῦ ὡς καὶ περὶ τῆς χρονολογίας· ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἡ γνώμη ἡμῶν εἶνε, καθὰ καὶ ἐν ἀρχῇ ὑπεδηλώσαμεν, ὅτι τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο ὡς καὶ τὸ ἐν τεμαχίοις εὑρεθὲν τῆς Ἀφροδίτης προέρχονται ἔξωθεν ἐκ μεταφορᾶς. Ἐν Ἐπιδαύρῳ βεβαίως δὲν κατεσκευάζοντο εἰδώλια πήλινα, ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου βέβαιον εἶνε ὅτι ἐποιοῦντο ἀγαλμάτια ἐκ μαρμάρου. Τούτου ὡς βεβαίου τεθέντος, ὑπολείπεται τὸ ἐρώτημα: προέρχονται τὰ δύω ταῦτα εἰδώλια ἐξ Ἑλλάδος ἢ ἐκ Μικρασίας ἔνθα πολλαχοῦ ἐργαστήρια τοιούτων εἰδωλίων ἐν ἀκμῇ ἐλειτούργουν; Ἀφορῶντες εἰς τὸ δεδομένον ὅτι ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τῆς Μικρασίας κυρίως ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια τῆς ἀναπαραγωγῆς τῶν τύπων τῶν περιφανῶν ἔργων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ἐκείνων ἀποκλειστικῶς σχεδὸν προέρχονται ἅπασαι αἱ ἀπομιμήσεις τῶν ἐξόχων ἔργων τῶν διαπρεπῶν τεχνιτῶν, δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ δεχθῶμεν ὡς μᾶλλον πιθανὴν τὴν ἐκ Μικρασίας προέλευσιν αὐτῶν. Ἄλλως τε ἡ πόλεών τινων τῆς Μικρασίας μετὰ τῆς Ἐπιδαύρου ἐπικοινωνία ἦτο συχνὴ καὶ ἀδιάλειπτος, οἱ ἐκ Μικρασίας δὲ ἀναθέται οὐχὶ σπάνιοι ἐν ταῖς εὑρεθείσαις ἐν τῷ ἱερῷ ἀναθηματικαῖς ἐπιγραφαῖς. Ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν τοῦ μικροτεχνήματος τούτου δὲν δυνάμεθα ἐπίσης θετικῶς νὰ ἀποφανθῶμεν γνώμην. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ *συρμός*, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἀπομιμήσεων κλασικῶν ἔργων ἔσχε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀλεξανδρινῇ περιόδῳ κυρίως, καὶ ἐπειδὴ σὺν τῷ εἰδωλίῳ τούτῳ ἀνευρέθησαν τὰ τεμάχια τῆς Ἀφροδίτης, ὁμοιότροπα τὴν τέχνην ταῦτα καὶ προφανῶς ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου προερχόμενα, διὰ τοῦτο τάσσομεν καὶ ἡμεῖς ἀνεπιφυλάκτως τὸ ἔργον εἰς τοὺς χρόνους τῆς εὐρείας ταύτης καὶ εὐτόκου εἰς ἔργα ἀναπαραστατικά, περιόδου τῆς τέχνης.

Β. Σταης

ΒΟΙΩΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

(Πίν. 8-12)

Τὸ ἐν τοῖς πίναξι 8 καὶ 9 ἀπεικονισθὲν πήλινον ἀγγεῖον εὑρέθη τῷ 1889ῳ ἔτει ἐν τάφῳ πλησίον τοῦ Πυρίου, προαστείου τῶν Θηβῶν, ἠγοράσθη δὲ πρὸ ὀλίγου ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας, καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ αὐτῆς (ἀριθ. εὑρετ. ἀγγ. 5898). Ὁ πηλὸς αὐτοῦ εἶναι σκληρός, καλῶς ὠπτημένος καὶ χρώματος βαθέος ἐρυθροῦ. Τὸ ὅλον ὕψος του 1,20 Γ. Μ. Συνεκολλήθη δὲ ἐκ παμπόλλων τεμαχίων οὐδὲ σώζεται ἄρτιον, ἀλλ᾽ εὐτυχῶς τὰ πλεῖστα τῶν μὴ ἀνευρεθέντων θραυσμάτων ἀνῆκον εἰς τὸ μὴ διὰ παραστάσεων κεκοσμημένον μέρος τοῦ ἀγγείου καὶ κατὰ τὴν συγκόλλησιν συνεπληρώθησαν διὰ γύψου. Δυνατὸν δὲ θὰ ἦτο καὶ τὰ ὀλίγα ἐλλείποντα τῶν παραστάσεων νὰ συμπληρωθῶσιν ἐπίσης, ἀλλὰ προτιμότερον ἐκρίθη νὰ μὴ νοθευθῇ τὸ ἀγγεῖον διὰ τοιούτων προσθηκῶν. Ὥστε πᾶν ὅ,τι βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τοῖς πίναξιν εἶναι *ἀρχαῖον*, παραστάσεις καὶ κοσμήματα. Εἶναι δὲ ταῦτα οὐχὶ *γραφαί*, ὅπερ καὶ τὸ σύνηθες, ἀλλὰ *τύποι*. Κοσμεῖται διὰ τούτων ἡ ἑτέρα μόνον πλευρὰ τοῦ ἀγγείου, ἐνῷ ἡ ἑτέρα στερεῖται παντὸς κόσμου, διότι προωρισμένη ἦτο νὰ μὴ φαίνηται, τοῦθ᾽ ὅπερ ἐναργέστερον ἔτι ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν ὤτων. Τὸ μεταξὺ δηλ. τούτων καὶ τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἀγγείου κενὸν φράσσεται διὰ πίνακος λεπτοῦ καὶ κοσμήμασι γεωμετρικοῖς πεποικιλμένου, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν κυρίαν ὄψιν τῶν ὤτων οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τὴν ὀπισθίαν, ἥτις οὕτω ἀνοικτὴ μείνασα παρέχει ἀσχημοτάτην τὴν θέαν. Κατὰ δὲ τὸ παράδοξον τοῦτο γνώρισμα ὁμοιάζει πολὺ τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον πρὸς τὸν μέγαν ἀμφορέα τὸν εἰκονίζοντα τὴν τοῦ Ἡρακλέους καὶ Νέσ(σ)ου μάχην (Antike Denkmäler I πίν. 57 σελ. 46), ὥστε ὅ,τι περὶ τούτου, τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ Βοιωτικοῦ ἀγγείου συμπεραίνομεν, ὅτι δηλ. προωρισμένον ἦτο νὰ σταθῇ ἀκίνητον οὕτως, ὥστε μόνον ἡ ἑτέρα αὐτοῦ, ἡ κυριωτέρα, πλευρὰ νὰ ἦναι καταφανής. Δὲν ἐχρησίμευεν ἄρα ὡς *δοχεῖον*, ἀλλ᾽ ἐστάθη ὡς κόσμημα, ἤ, σαφέστερον εἰπεῖν, ὡς ἐπιτύμβιον σῆμα. Ὅτι δὲ τὰ κολοσσιαῖα ἐκεῖνα ἀγγεῖα τοῦ γεωμετρικοῦ ρυθμοῦ, τὰ τοῦ Διπύλου καλούμενα, δὲν εἶχον ἄλλον σκοπὸν ἐξηκριβώθη ἐσχάτως διὰ τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν[1].

Δικαιούμεθα λοιπόν, νομίζω, νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἂν μὴ πάντα τὰ πλεῖστα ὅμως τούτου τοῦ μεγέθους ἀγγεῖα, ὅσα καὶ σχῆμα ἔχουσι κομψὸν καὶ *γραφαῖς* εἶναι κεκοσμημένα, εἶναι ταύτης τῆς κατηγορίας. Καὶ τῷ ὄντι τοιούτου μεγέθους ἀγγεῖα δὲν ἠδύναντο ἢ κοινοτάτης νὰ ὦσι χρήσεως, πίθοι δηλ. πρὸς ὑποδοχὴν σίτων, καρπῶν καὶ οἴνου. Ἀλλὰ δοχεῖα πρὸς οὕτω κοινὸν σκοπὸν καὶ χρῆσιν προωρισμένα δὲν κοσμοῦνται βεβαίως τόσον ἐπιμελῶς καὶ φιλοκάλως. Ἔπειτα θὰ ἦσαν καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν ἄχρηστα, ὄχι μόνον διότι στεροῦνται πολλάκις πυθμένος, ἀλλὰ καί, ὡς ὀρθότατα παρετήρησαν ὅ τε Dumont (Céramiques I σελ. 95) καὶ ὁ Στ. Κουμανούδης (Πρακτικὰ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας 1874 σελ. 18), διότι ἔχουσι καὶ τὴν βάσιν καὶ τὰ ὦτα τόσον εὔθραυστα, ὥστε θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ πληρωθῶσιν ἄνευ ἀμέσου καταστροφῆς των. Ἡ παρατήρησις αὕτη δὲν ἔχει μὲν βεβαίως χώραν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου, ὅπερ φαίνεται μᾶλλον κατασκευασθὲν κατὰ τὸν τρόπον τῶν βαρέων καὶ στερεῶν πίθων καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἔκτυπος διακόσμησις, περιοριζομένη μάλιστα εἰς τὸ ἀνώτερον μόνον μέρος αὐτοῦ, μαρτυρεῖ ἁπλουστέραν καλλιτεχνικὴν αἴσθησιν· ἀλλ᾽ ὅμως τὸ ἀγγεῖον, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν, κοσμεῖται μόνον κατὰ τὴν ἑτέραν αὐτοῦ ὄψιν, ἐκ τούτου δὲ ἐξάγεται βεβαίως ὅτι προωρισμένον ἦτο νὰ χρησιμεύῃ ὡς κοσμητικὸν ἀγγεῖον, ἂν καὶ ἡ θέα αὐτοῦ ἐν γένει ἀναμιμνήσκει τοὺς συνήθεις

[1] Παράβ. Δελτίον ἀρχ. 1891 σελ. 20, περὶ δὲ τῶν προτέρων ἀνασκαφῶν Rayet, Histoire de la céramique grecque σελ. 24· πλανᾶται ὅμως ὁ Rayet φρονῶν, ὅτι ἐπίτηδες συνετρίβοντο μετὰ τὴν ταφὴν ταῦτα τὰ ἀγγεῖα. Παράβ. ἔτι καὶ ὅσα περὶ τῆς χρήσεως πηλίνων ἀγγείων ὡς ἐπιτυμβίων μνημάτων ἐγράφησαν ἐν Athen. Mittheilungen 1891 σελ. 388.

πίθους. Δὲν εὑρέθη ἄρα ἐντὸς τοῦ τάφου, ὡς ὁ εὑρὼν ἐνόμιζεν, ἀλλ' ὀλίγον ἄνωθεν αὐτοῦ ἐν τοῖς χώμασιν, ἅτινα ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις ἐκάλυψαν καὶ τὸν τάφον καὶ τὰ λείψανα τοῦ μνήματος.

Ἐν τῷ λαιμῷ τοῦ ἀγγείου εἰκονίζεται μεταξὺ δύο λεόντων σύμπλεγμα ἐκ τριῶν μορφῶν ποδήρεις χιτῶνας ἐνδεδυμένων. Οἱ λέοντες ἵστανται ὡσεὶ ἐπερείδοντες τοὺς προσθίους των πόδας ἐπί τινος ὑψώματος καὶ κατὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μόνον κατὰ τοῦτο, ὁμοιάζουσι τοῖς γνωστοῖς λέουσι τῆς πύλης τῶν Μυκηνῶν. Κατὰ δὲ τὸ ὅλον σχεδίασμα π.χ. ὁμοιάζουσι τοῖς ἐπὶ τοῦ ἐξ *Ἀναλάτου* ἀγγείου τοῦ ἐκδοθέντος ἐν Jahrbuch 1887 πίν. 3. Ὡς ἐν ἐκείνοις, οὕτω καὶ ἐν τούτοις τὸ αὐτὸ ὄχι φυσικὸν περίγραμμα τῆς μικρᾶς καὶ εἰς ὀξὺ ληγούσης κεφαλῆς ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἡ αὐτὴ ὅμως ἐπιμελὴς τῆς γλώσσης, τῶν ὀδόντων καὶ τῶν ὀνύχων ἀπόδοσις. Ὁ τύπος οὗτος ἐκ τοῦ γεωμετρικοῦ ρυθμοῦ ἕλκων τὴν καταγωγὴν ἀνευρίσκεται καὶ εἰς τὰ ἀρχαιότερα τῶν ὑπὸ τοῦ Böhlau συλλεγέντων καὶ ἐκδοθέντων (Jahrbuch 1887 σελ. 35) *Πρωτοαττικῶν* (frühattischen) ἀγγείων. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὅλης παραστάσεως εἰκονίζεται γυνὴ ἱσταμένη καὶ ἀντωπὸς πλὴν τῶν ποδῶν, οἵτινες, ὡς ἐκ τῆς δυσκολίας βεβαίως τῆς κατὰ μέτωπον σχεδιάσεως, εἰκονίζονται πρὸς τἀριστερὰ ἐστραμμένοι. Ὁ ποδήρης αὐτῆς χιτὼν βραχυτάτας ἔχων χειρίδας καὶ ἄζωστος ὤν, εἶναι κεκοσμημένος γεωμετρικῶς διὰ γραμμῶν καὶ στιγμῶν. Ἡ γυνὴ ἔχει τοὺς βραχίονας προτεταμένους καὶ τὰς χεῖρας ὑψωμένας, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς φορεῖ ὑψηλόν τι διάδημα ἢ μᾶλλον πόλον ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦνται ἐκφυόμενοι κλάδοι, εἷς καθ' ἑκάτερον κρόταφον, φέροντες καὶ μικρὰ στρογγύλα φύλλα καὶ ἄνθη ἢ καρποὺς δεδηλωμένους διὰ πυκνῶν στιγμῶν. Μικροὶ βόστρυχοι ἑλικοειδεῖς στέφουσι τὸ μέτωπον, ἕτεροι δ' ἄφθονοι καὶ μεγάλοι καταπίπτουσιν ἐπὶ τῶν ὤμων. Ταύτην δὲ τὴν μορφὴν ὑποβαστάζουσιν ἑκατέρωθεν διὰ τῶν βραχιόνων κρατοῦσαι δύο ἄλλαι μικρότεραι. Καὶ αὗται ἄζωστοι εἶναι καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐνδυμασίαν παρεμφερεῖς τῇ πρώτῃ, ἁπλούστεραι ὅμως καθόσον οὔτε ὁ χιτὼν αὐτῶν εἶναι πεποικιλμένος οὔτε ἡ κεφαλή των διαδήματι κεκοσμημένη· εἶναι δ' ἐπίσης ἀγένειοι καὶ μακρόκομοι καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα γυναικεῖαι· ὅτι δὲ ταπεινοτέρας τάξεως εἶναι δῆλον οὐ μόνον ἐκ τῆς ἁπλουστέρας των στολῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ μικροτέρου των ἀναστήματος. Τί δὲ ἡ ὅλη ἐδήλου εἰκὼν ρηθήσεται κατωτέρω. Ἄνωθεν αὐτῆς περιθέει τὸν λαιμὸν τοῦ ἀγγείου ἁπλοῦν κόσμημα ἐκ σπειροειδῶν γραμμῶν καὶ ἀνθεμίων συγκείμενον· τὰ ὦτα φέρουσι κατὰ τὸ περιθώριον αὐτῶν ἔκτυπον κυματοειδῆ γραμμὴν συχνὰ ἀπαντῶσαν ἐν τοῖς γεωμετρικοῖς ἀγγείοις, ἡ δὲ λοιπὴ αὐτῶν ἐπιφάνεια διαιρεῖται ἐναλλὰξ εἰς ζώνας συγκειμένας ἐξ ἐκτύπων ὁριζοντίων παραλλήλων γραμμῶν καὶ εἰς ζώνας χωριζομένας δι' ἐγκεχαραγμένων γραμμῶν, ἐν εἴδει ἄβακος ζατρικίου, εἰς μικροὺς τετραγωνικοὺς χώρους, οἵτινες ἐναλλὰξ περιέχουσι μικρὰν στρογγύλην ἐξοχήν, ὡς κομβίον, καὶ ἀνὰ τέσσαρα τριγωνικὰ μικρὰ τρήματα.

Ἡ κοιλία τοῦ ἀγγείου ἔχει δύο ζώνας, ὧν ἑκατέρα κοσμεῖται ὑπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μορφῆς πολλάκις ἐπαναλαμβανομένης. Ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ ζώνῃ εἰκονίζονται δορκάδες στικταὶ ἢ ἔλαφοι[1], ἐν τῇ κατωτέρᾳ ἔλαφοι. Καὶ ταῦτα δὲ τὰ ζῴδια ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς τῶν *Πρωτοαττικῶν* ἀγγείων ὁμοίας γραφάς, ὧν μνημονευτέον ἐνταῦθα πρὸ πάντων ἀγγεῖον εἰς πολλὰ θραύσματα συντετριμμένον ἐκ τῆς παρὰ τὸ ὀρφανοτροφεῖον Χατζηκώστα ἀνασκαφῆς (Athen. Mittheilungen 1891 σελ. 253). Ἡ δορκὰς ὅμως ἀπαντᾷ συχνότατα καὶ ἐν γεωμετρικοῖς ἀγγείοις. Οἱ *τύποι* οἱ ὁποῖοι κοσμοῦσι τὸ ἀγγεῖον βεβαίως κατεσκευάσθησαν τῇ βοηθείᾳ μητρῶν, διότι τὰ διάφορα ζῷα ἀντιστοιχοῦσιν ἀλλήλοις ἀκριβέστατα, ὅπερ θὰ ἦτο ἀνεξήγητον ἄνευ τῆς ὑποθέσεως ὅτι κατὰ τὴν ποίησιν αὐτῶν ἐγένετο χρῆσις μηχανικῶν τινων βοηθημάτων. Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ μᾶς ἄγει συμπέρασμα καὶ ἡ παρατήρησις, ὅτι αἱ ἀνάγλυπτοι μέν, ἀλλ' ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐξέχουσαι μορφαὶ δὲν διακρίνονται ἀπ' αὐτοῦ διὰ σαφοῦς γραμμῆς, ἀλλὰ στερούμεναι σχεδὸν ἐναργοῦς περιγράμματος, συγχέονται μὲ τὴν ὁμαλὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἀγγείου. Ἂν αἱ μορφαὶ εἶχον πλασθῆ ὑπὸ τῆς χειρὸς ἢ τοῦ ραβδίου τοῦ κεραμέως ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ εἶχον σαφέστερον περίγραμμα. Ἀλλὰ καὶ δὲν ἠρκέσθη ὁ τεχνίτης νἀποτυπώσῃ ἁπλῶς τὰς

[1] Παράβ. Keller, Thiere des classischen Alterthums σελ. 77 καὶ ἑξ. καὶ σελ. 350.

μήτρας ἐπὶ τοῦ ἀγγείου, ἀλλ' ἐπιδιώρθωσε κατόπιν τοὺς *τύπους* πρῶτον μὲν διὰ τῶν δακτύλων, ὧν ἴχνη φαίνονται ἐναργέστατα π. χ. ἐπὶ τῶν λεόντων, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ μικροῦ ραβδίου, ἐγχαράξας δι' αὐτοῦ γραμμὰς καὶ στιγμὰς λεπτοτάτας. Ἴσως δὲ καὶ ἑτέρῳ ἐχρήσατο ἐργαλείῳ, δίκην σφραγῖδος, δι' οὗ τοὺς κύκλους τῶν ὀμμάτων ἐνετύπωσεν.

Ἐν Ἑλλάδι εἶναι σπάνια τὰ ἀρχαϊκὰ ἀγγεῖα τὰ φέροντα *ἐκτύπους* παραστάσεις. Ὁ Pottier, ὅστις ἐσχάτως ἐπραγματεύθη τοῦτο τὸ θέμα (Bulletin de corr. hell. 1888 σελ. 491, Monuments grecs II, 14 σελ. 43) ἀνέγραψεν μόνον περὶ τὰ εἴκοσι παραδείγματα συμπεριλαβὼν εἰς ταῦτα οὐ μόνον ἀγγεῖα, ἀλλὰ καὶ πίνακας καὶ σαρκοφάγους. Ἀλλὰ καὶ τούτων τὰ πλεῖστα δὲν ὁμοιάζουσι πολὺ τῷ ἡμετέρῳ ἀγγείῳ, διότι κοσμοῦνται τὰ μὲν μόνον δι' ἁπλῶν κοσμημάτων, τὰ δὲ καλλιτεχνικώτερα διὰ στενῶν ζωνῶν ἐκ μικρῶν μορφῶν, αἵτινες ἀδιαλείπτως αἱ αὐταὶ ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐτυπώθησαν πιθανῶς τῇ βοηθείᾳ μικροῦ κυλίνδρου, κυλισθέντος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγγείου, ὅταν ἀκόμη ἦτο μαλακὸς ὁ πηλός. Αἱ ζῶναι αὗται εἶναι σχετικῶς μικραὶ καὶ εἶναι μᾶλλον εὐτελὴς καὶ ἀσήμαντος κόσμος τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀγγείων, ὧν ἡ πρακτικὴ χρῆσις εἶναι δυνατή. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ *τύποι* αὐτῶν ἔχουσι συνήθως διάφορον χαρακτῆρα, σκιαγραφία μᾶλλον ἢ ἀληθῶς τύποι ὄντες, ἀφοῦ αἱ μορφαὶ δὲν ἐπλάσθησαν κατὰ τὴν φύσιν στρογγύλαι, ἀλλ' ἐπίπεδοι. Ἐγὼ δύο μόνον γινώσκω παραδείγματα, ἅτινα κατὰ τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν ἐργασίαν δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον, ἤτοι τὸ ὑπὸ τοῦ Pottier ἐκδοθὲν ὄστρακον ἐκ Τανάγρας (Monuments grecs II πίν. 8, 1) καὶ θραύσματά τινα μεγάλου ἀγγείου ἀνακαλυφθέντα ἐν Ἐρετρίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐκεῖ συλλογῇ φυλασσόμενα[1]. Τούτων τὰ πλεῖστα ἀποτελοῦσι μέγα μέρος τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἀγγείου, ὅστις ἦν κεκαλυμμένος ὑπὸ ἐκτύπου μαιανδρικοῦ πλέγματος, ἕτερα δὲ εἶναι λείψανα τῶν ὤτων, ἅτινα ἦσαν ὁμοιότατα πρὸς τὰ τοῦ ἐκ Θηβῶν ἀγγείου, περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος· ὅμοιον δ' ἦτο καὶ τὸ σχῆμα καὶ πιθανὸν φαίνεταί μοι ὅτι ἀμφότερα ταῦτα τὰ ἀγγεῖα ὄχι μόνον ἔργα τῶν αὐτῶν χρόνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου ἦσαν. Ὁμοιότατον δὲ καθ' ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα εἶναι καὶ τὸ ἐκ Τανάγρας ὄστρακον τὸ ὁποῖον ὁ Pottier ἀνάγει εἰς τοὺς περὶ τὸν Κλίτιον καὶ Ἄμασιν χρόνους πρὸς τὰ ἔργα τούτων συσχετίζων αὐτό. Ἀλλὰ τὸ ἐκ Θηβῶν ἀγγεῖον δεικνύει, ὅτι εἶναι καὶ τοῦτο ἀρχαιοτέρων χρόνων προϊόν. Ἐμνημόνευσα δ' ἐν τοῖς ἀνωτέρω ὁμοιότητάς τινας τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου πρὸς τὰ ἔργα τοῦ γεωμετρικοῦ καὶ *Πρωτοαττικοῦ* ρυθμοῦ, ἐξ ὧν κατ' ἐμὲ ὁρίζεται ὁ χρόνος, ἀλλ' ὄχι καὶ ὁ τόπος τῆς ποιήσεως αὐτοῦ. Τῆς Ἀττικῆς τοὐλάχιστον τέχνης νὰ τὸ ὑποθέσωμεν προϊὸν εἶναι δύσκολον, διότι τοιούτων ἀγγείων ἐν Ἀττικῇ δὲν εὑρέθη μέχρι σήμερον οὐδὲ ἴχνος. Ἡ δ' εὕρεσις ὁμοίων ἀγγείων ἐν Ἐρετρίᾳ οὐδὲν ἀποδεικνύει, διότι ἐκεῖ καὶ Βοιωτικὰ καὶ Ἀττικὰ ἀγγεῖα εὑρέθησαν πολλά· τὰ δύο ὅμως ἄλλα παραδείγματα ἀνεσκάφησαν ἐν Βοιωτίᾳ (ἐν Τανάγρᾳ τὸ *ὄστρακον*, ἐν Θήβαις δὲ τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον), τοῦθ' ὅπερ φαίνεται μαρτυροῦν ὑπὲρ τῆς ἐν Βοιωτίᾳ ποιήσεως τοιούτων ἔργων. Ὁμολογητέον ὅμως, ὅτι ἐν τῇ Βοιωτικῇ ἀγγειογραφίᾳ ἐλλείπουσι παραδείγματα ὁμοιάζοντα κατὰ τὸ *σχέδιον* τῶν μορφῶν τῷ ἡμετέρῳ ἀγγείῳ τόσον, ὅσον τὰ *Πρωτοαττικά*[1]· καὶ τοῦτο, διότι ἐν Βοιωτίᾳ ὁ γεωμετρικὸς ρυθμὸς τῇ ἐπιδράσει τῆς ἀνατολικῆς τέχνης μεταπίπτει εἰς τὸν τρόπον τῶν ἀγγείων, τῶν καὶ τούτων ὑπὸ τοῦ Böhlau τὸ πρῶτον ἐκδοθέντων (Jahrbuch 1888 σελ. 325), τῶν κοσμουμένων δὲ διὰ πτηνῶν συνηθέστατα καὶ κοσμημάτων διαφόρων λευκῷ καὶ ἐρυθρῷ γεγραμμένων χρώματι. Τῶν ζώων τούτων αἱ εἰκόνες εἶναι κατὰ τὸν γεωμετρικὸν τρόπον γεγραμμέναι καὶ κατ' ἀκολουθίαν πολὺ ὑστεροῦσι ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς τέχνης ὡς πρὸς τὰ κοσμήματα, ἅτινα μετά τινος ἐλευθερίας καὶ δὴ καὶ φυσικότητος ἀπεικονίζονται (παράβ. πρὸ πάντων τὸ φοινικοειδὲς κόσμημα) ἐνῷ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀγγείῳ μετά τινος δειλίας καὶ σκαιότητος γίνεται χρῆσις αὐτῶν. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἑτέρα ὄχι μικρὰ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἡμετέρου, τοῦ *τύπους* φέροντος, καὶ τῶν συγχρόνων ἐκείνων ἀγγείων τῶν γραφαῖς κεκοσμημένων, ἡ ἔλλειψις δηλαδὴ ἐν αὐτῷ παντὸς ἐγκατε-

[1] Δείγματα τούτων ἐφωτογραφήθησαν ὑφ' ἡμῶν· συλλογὴ φωτογραφικῶν πινάκων τοῦ Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου Eretria, 18.

[1] Ὁ ἐν τῷ Jahrbuch 1887 πίν. 4 ἀπεικονισθεὶς κρατὴρ κατατάσσεται ὑπὸ τοῦ Böhlau ἐν τοῖς Πρωτοαττικοῖς, καίπερ ἐν Θήβαις εὑρεθείς, ὀρθῶς, ὡς φαίνεται.

σπαρμένου μικροῦ κοσμήματος, ἀπαντῶντος ἄλλως ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἀρχαϊκοῖς ἀγγείοις. Ἂν λοιπὸν τῷ ὄντι τὰ ἀγγεῖα ταῦτα, τὰ τύποις κεκοσμημένα ἐποιήθησαν ἐν Βοιωτίᾳ, ἐποιήθησαν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἔργων ἄλλου κλάδου τῆς τέχνης, τοῦ κλάδου ἐκείνου, οὗ προϊόντα εἶναι οἱ χάλκινοι ἐκεῖνοι τύποι, ὧν πολλοὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἰσήχθησαν εἰς τὴν Βοιωτίαν, ὡς μαρτυροῦσιν. ἐκτὸς τῶν ἐν πίν. 12 ἀπεικονισμένων διαδημάτων (περὶ ὧν καὶ ἔσται ἡμῖν κατωτέρω ὁ λόγος) καὶ τὰ ἐν τῷ Arch. Anzeiger 1891 σελ. 125 καὶ ἐν τοῖς Annali 1880 πίν. H. J. δημοσιευθέντα ἔργα[1]. Τοιαῦτα δὲ χάλκινα ἔργα μὲ ἀναγλύπτους παραστάσεις οὐχὶ βεβαίως ἐν Βοιωτίᾳ κατασκευαζόμενα. ἀλλ' ἔξωθεν εἰσαγόμενα, ἠδύναντο νὰ παράσχωσιν εἰς τοὺς Βοιωτοὺς κεραμοπλάστας τὴν ἀφορμὴν νὰ κοσμῶσι μεγάλα ἀγγεῖα διὰ τύπων, οὓς καὶ ἐπεξεργαζόμενοι διὰ λεπτῶν γραμμῶν καὶ στιγμῶν, προσήγγιζον ὅσον τὸ δυνατὸν πλειότερον πρὸς τὰ ἐκ χαλκοῦ παραδείγματά των. Ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἀναμφίβολον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρήθη, ὅτι ὄντως ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἐποιήθησαν τὰ τοιουτότροπα ἀγγεῖα.

Τῶν αὐτῶν δὲ χρόνων προϊὸν εἶναι καὶ ὁ ἐν πίν. 10 ἀπεικονισθεὶς μέγας ἀμφορεύς, κτῆμα καὶ οὗτος ὡσαύτως τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας. Τὸ ἀγγεῖον (ἀριθ. εὑρετ. 5839) ἔχει ὕψος 0,86. Ὁ πηλὸς αὐτοῦ εἶναι ἀνοικτοῦ χρώματος καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν χλωρὸς ὑπόλευκος, ἀλλ' ἀντί, ὡς φαίνεται, νὰ χρωματισθῇ διὰ λευκοῦ χρώματος, ὅπερ συνηθέστατον ἐν Βοιωτικοῖς ἀγγείοις, ἐπεστρώθη ἐπ' αὐτοῦ καθαρὸς καὶ ὑπόλευκος πηλός. Δὲν ἐλειάνθη ὅμως καλῶς ἡ ἔξω τοῦ ἀγγείου ἐπιφάνεια, οὗ ἡ ἐν γένει κατεργασία δὲν εἶναι τῶν ἀρίστων. Εὑρέθη κατὰ τὸ ἔτος 1890 ὡσαύτως πλησίον τῶν Θηβῶν ἐν τάφῳ μετὰ παμπόλλων χαλκῶν κτερισμάτων, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν περιῆλθον πάντα εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας. Τὰ κυριώτατα τούτων ἀπεικονίσθησαν ἐν πίν. 11 καὶ 12.

Τὸ πρὸ τῶν ὀμμάτων σχεδίασμα τοῦ ὅλου ἀγγείου (πίν. 10, 1 α) καὶ ἡ εἰς μεῖζον σχῆμα ἀπεικόνισις τῆς κυρίας πλευρᾶς του (1) καθιστῶσι περιττὴν λεπτομερεστέραν περιγραφὴν τοῦ σχήματος καὶ τῶν γεωμετρικῶν αὐτοῦ κοσμημάτων. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι ἡ βάσις τοῦ ἀγγείου φέρει κατὰ τὰ πλάγια δύο στρογγύλα τρήματα ἅτινα ἐχρησίμευσαν μόνον κατὰ τὴν ὄπτησιν πρὸς ἐξάτμισιν, ἧς ἄνευ τὸ ἀγγεῖον ἐκινδύνευε νὰ θραυσθῇ, ἀντιστοιχοῦσι δὲ πρὸς τὰ ἐν τοῖς τοῦ γεωμετρικοῦ πρὸ πάντων ῥυθμοῦ ἀγγείοις ὑπάρχοντα τετράγωνα τρήματα ἐπίσης κατὰ τὴν βάσιν αὐτῶν. Τὰ ὦτα εἶναι διπλᾶ καὶ τοῦτο κατὰ τὸν γεωμετρικὸν ῥυθμόν. Κατὰ δὲ τὴν διακόσμησιν ὁμοιάζει τὸ ἀγγεῖον μάλιστα τῷ ἐκ Βοιωτίας κρατῆρι (Jahrbuch 1888 σελ. 352) οὗτινος εἶναι μὲν τὸ σχῆμα ταπεινότερόν πως καὶ ὀγκωδέστερον, ἀλλ' ἡ διάταξις τῶν διαφόρων μερῶν τῆς διακοσμήσεως εἶναι ἡ αὐτή. Ὡς δηλαδὴ ἡ βάσις τοῦ ἡμετέρου ἀμφορέως οὕτω καὶ τοῦ κρατῆρος ἐκείνου ἡ βάσις κοσμεῖται διὰ γραμμῶν κυματοειδῶν καθέτων, τὸ δὲ κάτω μέρος τῆς κοιλίας μηδεμίαν φέρον διακόσμησιν εἶναι βεβαμμένον χρώματι μέλανι, ὑπὲρ τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ζώνη ἐκ παραλλήλων περιθεουσῶν γραμμῶν καὶ ἐν τῷ ἄνω μέρει τῆς κοιλίας ἐντὸς τετραγώνου πλαισίου, ὡς καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀγγείῳ, εὕρηται ἑκατέρωθεν εἰκὼν (ἰχθύς), ἐνῷ ὅλος ὁ λοιπὸς χῶρος πληροῦται ὑπὸ κοσμημάτων. Ὁμοιοτάτη δ' εἶναι καὶ ἡ διακόσμησις τοῦ χείλους, ὅπερ κατὰ τὸ ἄνω συστέλλεται, ὡσεὶ ἦτο προωρισμένον νὰ δεχθῇ πῶμα ἐξέχον. Τοῦτο τὸ μέρος τοῦ χείλους εἶναι μέλαν, ὑπ' αὐτὸ δὲ γραμμὴ ἐκ στιγμῶν συγκειμένη καὶ μικρὸς μαίανδρος, ὡς καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀμφορεῖ, ἐν ᾧ ἐπίσης καὶ ζώνης πληρουμένης ὑπὸ μικρῶν ὀρθίων πτηνῶν γίνεται χρῆσις[1].

Ὁ κρατὴρ οὗτος συγκαταλέγεται ὑπὸ τοῦ Böhlau, ἂν καὶ μετά τινος δισταγμοῦ, εἰς τὰ Βοιωτικὰ ἀγγεῖα (Jahrbuch 1888 σελ 353, 20) πρὸς τὰ ὁποῖα φαίνεται συγγενεύων μάλιστα διὰ τὴν βαφὴν τοῦ ὅλου ἐδάφους δι' ὑπολεύκου χρώματος, ὥστε κατὰ ταῦτα ἐναπομένει πάντοτε πιθανόν, ὅτι καὶ ὁ ἡμέτερος ἀμφορεὺς ἐποιήθη ἐν Βοιωτίᾳ, ἂν

[1] Τὰ ἐκεῖ ἐν πίν. J ἀπεικονισθέντα τεμάχια μετὰ τοῦ H, 3 καὶ ἄλλων πολλῶν συναρμολογηθέντα ἐσχάτως ἀποτελοῦσιν ἤδη ἓν μέγα ἀνάγλυφον.

[1] Ἐνταῦθα ἀναφέρω ἁπλῶς καὶ ἕτερον ἀγγεῖον στενῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω δύο συνδεόμενον καὶ ὅπερ, ἐσχάτως περιελθὸν εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας (ἀριθ. εὑρετ. 5922), φέρει ἐπὶ ἐδάφους ἀνοικτῷ χρώματι καὶ ἀμελῶς βεβαμμένου ἐφ' ἑνὸς μὲν γραφὴν λέοντος ἐφ' ἑτέρου δὲ ἵππου. Ἡ γραφὴ αὕτη τοῦ ἵππου προφανῶς ἔχει τὴν ἀρχήν της ἐν ταῖς γεωμετρικῶς κεκοσμημέναις *πόρπαις*.

καὶ ὄχι ἐν τῷ αὐτῷ ἐργαστηρίῳ, ἐν ᾧ τὰ πολλὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Böhlau ἐκδοθέντων ἀγγείων.

Ἡ παράστασις τῆς ἑτέρας πλευρᾶς (1α) εἶναι ἁπλῆ· πτηνὸν μέγα, ἴσως σαρκοβόρον, διώκει τὸν ὑπ' αὐτὸ εἰκονιζόμενον λαγωόν· ὁ λοιπὸς χῶρος κατέχεται ὑπὸ ἐγκατεσπαρμένων κοσμημάτων μετὰ καὶ μικρῶν πτηνῶν. Μεῖζον ἔχει τὸ διάφορον ἡ ἐπὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς παράστασις (1). Ἐνταῦθα εἰκονίζεται γυνὴ ἱσταμένη ἀντωπός, τὰς χεῖρας προτεταμένας ἔχουσα καὶ ποδήρη φοροῦσα χιτῶνα διὰ γεωμετρικῶν κοσμημάτων καὶ μεγάλου ἰχθύος κεκοσμημένον. Ἑκατέρωθεν δὲ τῆς γυναικὸς εἰκονίζονται δύο λέοντες ἱστάμενοι ὡσαύτως καὶ ὄχι πολὺ κατὰ φύσιν ἀλλὰ κατὰ τὸν ἀρχαϊκὸν ἐζωγραφημένοι τρόπον (παράβ. ἀνωτέρω), ἐν γένει δὲ πολὺ ἐνέχει τὸ ἀδέξιον καὶ στοιχειῶδες καὶ τὸ σχέδιον τῆς ὅλης παραστάσεως. Κάτωθεν τῶν προτεταμένων χειρῶν εἰκονίζονται ὑπὸ μὲν τὴν δεξιὰν κεφαλή, ὑπὸ δὲ τὴν ἀριστερὰν σκέλος βοός, ὑπεράνω δ' ἑκατέρας πτηνόν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ ἀτέχνου τῆς γραφῆς ἀδύνατον νὰ εἴπωμεν μετὰ βεβαιότητος ἂν ἐπικάθηνται τῶν χειρῶν τῆς μορφῆς ἢ εἶναι ἁπλᾶ κοσμήματα πρὸς πλήρωσιν, ὡς συνήθως, τοῦ κενοῦ χώρου· ἕνεκα τῆς συμμετρίας τῶν πτηνῶν ὅμως καὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν ὁμολογῶ ὅτι πιθανώτερον μοὶ φαίνεται τὸ πρῶτον. Ἀλλὰ καὶ παρὰ ταύτην τὴν ἀσάφειαν ὁ νοῦς τῆς παραστάσεως εὐκόλως συλλαμβάνεται. Ἐμοὶ τοὐλάχιστον δὲν εἶναι ἀμφίβολον ὅτι ἡ γυνή, ἱσταμένη μεταξὺ δύο λεόντων καὶ πτηνὰ κρατοῦσα ἐν ταῖς χερσί, εἶναι ἡ Ἄρτεμις, ἡ πότνια θηρῶν.

Γνωσταὶ εἶναι πρὸ πολλοῦ εἰκόνες πολλαὶ ἀρχαικαὶ τῆς Ἀρτέμιδος, αἵτινες εἰκονίζουσι τὴν θεὰν ἱσταμένην, πολλάκις ἀντωπὸν καὶ ἐν συμμετρικῇ σχέσει κρατοῦσαν ταῖς χερσὶ ἢ λέοντας ἢ πτηνὰ ἢ καὶ ἄλλα τινὰ θηρία, συνηθέστατα δὲ ἡ μορφὴ εἰκονίζεται καὶ πτερωτή. Περσικὴν ἐκάλεσεν τὴν τοιαύτην Ἀρτέμιδα ὁ Gerhard (Arch. Zeitung 1854 σελ. 177) ταυτίζων αὐτὴν μὲ τὴν Περσικὴν θεότητα Ἀναΐτιδα, Ἀσιατικὴν δὲ ὁ Langbehn (Flügelgestalten σελ. 66) θηρεύων καὶ οὗτος τὸν συνταυτισμόν, ὅστις ὅμως ἀπεδείχθη ἐσφαλμένος (Roscher's Lexikon der Mythologie I σελ. 332). Καὶ ὀρθότατα ἰσχυρίζεται ὁ Studniczka (Kyrene σελ. 155) ὅτι δὲν ἔχει καθόλου Ἀσιατικὴν φύσιν, ἂν καὶ ἴσως ἐποιήθη κατά τι πρωτότυπον ἀρχαιοτέρας τέχνης (σελ. 165), ἔστω καὶ Ἀσιατικῆς [1].

Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι καὶ τοῦτο ἀκόμη, ὅτι δηλ. οὐχὶ πάντα τὰ ἀντίτυπα παρέχουσιν τὴν θεὰν πτερωτήν [2], ὅπερ φαίνεται μὴ τυχαῖον ὄν [3], ἀφοῦ ἐγένοντο γνωστὰ τὰ ἀνωτέρω (ἴδε σημ. 1) μνημονευθέντα μνημεῖα τὰ καὶ ταῦτα ἄνευ πτερῶν εἰκονίζοντα τὴν θεάν [4]. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπὶ τῆς ἐσθῆτος τῆς θεᾶς γεγραμμένος μέγας ἰχθὺς ἔχει τινὰ ἴσως ἔννοιαν, ἂν καὶ ἀδύνατον δὲν εἶναι νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς ἁπλοῦν κόσμημα, ὡς π. χ. καὶ ἐν τῷ ἄνω μνημονευθέντι ἐκ Θηβῶν κρατῆρι (σελ. 220). Διότι πολλὰς ἔχει σχέσεις ἡ Ἄρτεμις καὶ πρὸ πάντων ἡ Δίκτυννα προσαγορευομένη πρὸς τὴν θάλασσαν (παράβ. Robert ἐν Preller's Griech. Mythologie[4] I σελ. 317 καὶ ἑξ. Daremberg καὶ Saglio, Dictionnaire des antiquités I, 1 σελ. 750. II, 1 σελ. 135, 146) καὶ μάλιστα τὸ ἄγαλμα τῆς Εὐρυνόμης[5], ἥτις κατὰ τοὺς Φιγαλεῖς ἦτο Ἄρτεμις, ἐδείκνυε τὴν θεὰν ὡς ἄνθρωπον «τὰ ἄχρι τῶν γλουτῶν, τὸ ἀπὸ τούτου δέ ἐστιν ἰχθύς» (Παυσανίας VIII, 41, 6). Καὶ μένει μὲν ἡ σχέσις αὕτη ἀβεβαία, ἐκ τῶν εἰρημένων ὅμως δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἡ παράστασις τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου ἀνάγεται εἰς τὰς ἀρχαϊκὰς ἐκείνας παραστάσεις τῆς Ἀρτέμιδος, εἰ καὶ ἡ θεὰ δὲν κρατεῖ τοὺς λέοντας καὶ ἴσως οὐδὲ τὰ πτηνά, ἀλλ' ἵσταται ὀρθία μεταξὺ αὐτῶν· διότι καὶ αὕτη ἡ παράστασις γνωρίζει ἡμῖν ἱκανῶς τὴν πότνιαν θηρῶν Ἄρτεμιν [6]. Ἡ δὲ ἰδιότης αὕτη τῆς θεᾶς ἐκφράζεται κατ' ἄλλον τρόπον σαφέστερον ἢ ἀλλα-

[1] Παράβ. καὶ ὅσα περὶ τούτου τοῦ ζητήματος μέλλει νὰ γράψῃ ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Roscher ἐν λ. Kyrene, ἔνθα καὶ τοιαῦτα πρωτότυπα ἔργα Ἀσιατικῆς τέχνης θ' ἀπεικονισθῶσιν.

[2] Studniczka ἔ. ἀ. σελ. 158 καὶ ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Roscher ἔ. ἀ. Daremberg καὶ Saglio, Dictionnaire des antiquités II, 1 σελ. 152, 561.

[3] Ἡ ἐκ Μυκηνῶν πηλίνη πλίνθος (Arch. Zeitung 1866 πίν. Α) παραβλητέα κατὰ τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν ἐργασίαν πρὸς ἐκτύπους τινὰς πίνακας εὑρεθέντας ἐσχάτως ἐν ταῖς τοῦ Ἡραίου ἀνασκαφαῖς, οἵτινες πολλὴν δεικνύουσι τὴν συγγένειαν πρὸς τὰ Ἀργολικὰ χάλκινα ἀνάγλυφα. Παράβ. καὶ ὅσα περὶ τοῦ ρυθμοῦ της λέγει ὁ Studniczka σελ. 158.

[4] Καὶ τὰ ἐκ Κερκύρας ἀγαλμάτια (Bull. de corr. hell. 1891 πίν. 2 καὶ ἑξ.) ἄνευ πτερῶν εἰκονίζουσι τὴν θεάν, ὡς καὶ τὸ Κορινθιακὸν ἀγγεῖον τὸ ἐν Jahrbuch 1886 σελ. 146 ἐκδοθέν.

[5] Παράβ. Claus, De Dianæ antiquissima apud Græcos natura σελ. 63 καὶ ἑξ.

[6] Περὶ ἄλλων τινῶν διαφορῶν τοῦ τύπου παράβ. Studniczka ἔ. ἀ. σελ. 158.

χοῦ ἐν ταύτῃ τῇ εἰκόνι καὶ τούτου ἕνεκα μάλιστα κέκτηται τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον πολλὴν τὴν σπουδαιότητα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐμνημόνευσα ἤδη ἀνωτέρω τὰ μέλη τοῦ βοός, ἅτινα εἰκονίζονται ὑπὸ τὰς χεῖρας τῆς θεᾶς· ἡ γνώμη ὅτι ἐτέθησαν καὶ ταῦτα ἐνταῦθα ὡς ἁπλᾶ κοσμήματα ἄνευ βαθυτέρας τινὸς ἐννοίας εἶναι ἀπαράδεκτος πρῶτον μὲν διότι εἰ καὶ ἀπαντῶσιν ἐνίοτε ἤδη ἐν ἀρχαϊκοῖς χρόνοις προτομαὶ καὶ ζώων καὶ ἀνθρώπων ὡς ἁπλᾶ κοσμήματα ἀγγείων[1] δὲν ἀπαντῶσιν ὅμως, ὅσον ἐγὼ γινώσκω, ὡς ἐγκατεσπαρμένα κοσμήματα[2], ἔπειτα δὲ διότι, τὸ καὶ κυριώτερον, ἐνταῦθα καὶ σκέλος βοὸς[3] εἶναι ἐζωγραφημένον ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν τῆς θεᾶς χεῖρα, ὅπερ ἀδύνατον νὰ ἐγράφη ὡς ἁπλοῦν κόσμημα. Εἶναι ἄρα μέρος τῆς παραστάσεως τὰ μέλη τοῦ διαμεμελισμένου ζώου καὶ συντελοῦσιν εἴπέρ τι καὶ ἄλλο εἰς χαρακτηρισμὸν τῆς θεότητος. Βεβαίως δὲ καὶ ὀρθῆς οὔσης ταύτης τῆς ἐκδοχῆς τῶν εἰκονιζομένων (καὶ οὐδεμία ἄλλη φαίνεταί μοι δυνατή), κεκτήμεθα ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀμφορεῖ μεγίστης σημασίας μαρτύριον περὶ τῆς ἀρχικῆς τῆς Ἀρτέμιδος φύσεως.

Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος τῆς Ἀρτέμιδος πολλαὶ προὐβλήθησαν γνῶμαι[4], οὐδεμία δὲ μέχρι τοῦδε γενικῆς ἔτυχεν ἐπιδοκιμασίας. Ἐμοὶ ὡς καί τισιν ἄλλοις (Studniczka, Kyrene σελ. 154, 77) ἐφάνη πιθανωτάτη ἡ ὑπὸ τοῦ Robert[5] καὶ τοῦ Wilamowitz[6] ὑποστηριχθεῖσα καθ' ἣν τὸ ὄνομα Ἄρτεμις ἐξηγεῖται ὡς ἀρταμὶς (παράβ. ἄρταμος, ἀρταμεύς, ἀρταμεῖν). Ὁ Buck (American journal of philology 1889 σελ. 463) πολεμῶν ταύτην τὴν γνώμην πειρᾶται ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ τύπος *Ἄρταμις* δὲν εἶναι ὁ ἀρχικός, ὡς πολὺ σπανιώτερος ἐν ταῖς διαλέκτοις τοῦ γνωστοῦ τύπου *Ἄρτεμις*· ἀλλὰ ταῦτα διϊσχυριζόμενος δὲν θὰ πείσῃ βεβαίως πολλούς, διότι ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ ἀρχαιότερος τύπος εἶναι πάντοτε καὶ ὁ συνηθέστερος καὶ ὁ συχνότερον ἀπαντῶν εἰς οὐδένα στηρίζεται λόγον. Ἡ δὲ παρατήρησις αὐτοῦ, ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς Ἀρτέμιδος ὡς ἀρταμίδος (=σφαγέως) εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ἀπίθανος, ἀνατρέπεται ἄρδην νῦν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου, ἀφοῦ δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ἐν αὐτῷ εἰκονίζεται ἡ θεὰ οὐ μόνον ὡς φονεύουσα τὰ θηρία, ἀλλὰ καὶ ὡς *ἀρταμοῦσα* αὐτά. Διότι ἡ ἐξήγησις (ἥτις ἄλλως δὲν ἦτο ἁπλῆ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἐξεζητημένη) ὅτι τὸν βοῦν, οὗ τὰ μέλη εἰκονίζονται ἐν τῇ παραστάσει τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου, διεσπάραξεν οὐχὶ ἡ θεά, ἀλλ' οἱ λέοντες κατ' οὐδὲν θὰ μετέβαλλε τὰ πράγματα, ἀφοῦ οἱ λέοντες εἰκονίζονται ἐνταῦθα οὐχὶ ὡς αὐθύπαρκτα ὄντα, ἀλλ' ὡς θεράποντες τῆς θεᾶς, ὥστε πᾶν τὸ ὑπ' αὐτῶν πραττόμενον αὐτῆς καὶ οὐχὶ τούτων εἶναι ἔργον.

Πράγματα λοιπὸν καὶ ὀνόματα συμφωνοῦσι πρὸς ἄλληλα θαυμασίως καὶ οὐδ' ὑπάρχει πλέον λόγος νἀποκρούσωμεν τὴν σοφὴν τοῦ Robert ἐτυμολογίαν, τοὐναντίον ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὴν Ἄρτεμιν ἐφαντάσθησαν ἀρχικῶς ὡς ἀρταμίδα. Τὸ ὄνομα δὲν συγκεντροῖ ἐν ἑαυτῷ πάντα τῆς θεοῦ τὰ γνωρίσματα, τοὐναντίον μάλιστα δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι καὶ λίαν στενῆς σημασίας εἶναι, ἀλλ' ἐκτὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον βεβαίως καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐπικλήσεις τῆς μεγάλης ταύτης θεᾶς καὶ πρὸ πάντων ὀνόματα εὐρυτέρας ἐννοίας (π.χ. Δέσποινα)[1] ἅτινα ὅμως πρὸ τοῦ ὀνόματος *Ἄρταμις* ὑποχωρήσαντα ἐσώθησαν ἴσως ὡς ἁπλᾶ ἐπίθετα τῆς θεᾶς. Ἀλλὰ ταῦτα εἶναι εἰκασίαι εἰς ἃς νὰ εἰσέλθωμεν δὲν εἶναι τοῦ παρόντος τόπου, ἐν ᾧ πρὸ πάντων ἀνακοινωτέα εἶναι τὰ νέα πράγματα, ἅτινα φιλοφρόνως ἐδωρήσατο ἡμῖν ἡ Βοιωτικὴ γῆ.

Καὶ τῷ ὄντι καὶ τὸ ἐν τοῖς προειρημένοις (σελ. 213, πίν. 8. 9) περιγραφὲν ἀγγεῖον δύναται νὰ παράσχῃ ἡμῖν πολυτίμους νύξεις περὶ τῆς ἀρχαιοτέρας λατρείας τῆς Ἀρτέμιδος· διότι ταύτην τὴν θεὰν ἀναγνωρίζομεν ἤδη εὐκόλως ἐν τῇ κυριωτέρᾳ μορφῇ

[1] Παράβ. π.χ. Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1888 πίν. 7, 2. 3. Jahrbuch 1887 σελ. 46. 52. Journal of Hellenic studies II σελ. 304. Συλλογὴ Ἀρχ. Ἑταιρίας ἀρ. 3676 (ἀγγεῖον τοῦ Ροδίου λεγομένου ρυθμοῦ).

[2] Αἱ κεφαλαὶ καὶ τὰ μέλη ἀνθρώπων καὶ βοῶν ἐπὶ Ἀσιατικῶν κυλίνδρων δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνάλογα παραδείγματα. Παράβ. Menant, Glyptique orientale II σελ. 114. 119. 248.

[3] Σκέλος *βοὸς* εἶπα, ἂν καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι κατὰ πάντα σαφές, ἕνεκα τῆς κεφαλῆς περὶ ἧς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οὐχὶ βοός, ὡς ἡ κεφαλή, ἀλλὰ ἄλλου ζώου εἶναι τὸ σκέλος τὰ συμπεράσματά μου κατ' οὐδὲν μεταβάλλονται

[4] Παράβ. Claus ἔ. ἀ. σελ. 8.

[5] Παράβ. Preller's Griech. Mythologie[4] I σελ. 297. Revue archéologique 1886, II σελ. 261 καὶ περὶ τοῦ ἐν τούτῳ τῷ περιοδικῷ ἐκδοθέντος ἀναγλύφου, παράβ. ἔτι καὶ American journal of archaeology 1890 σελ. 65. Archäologisch-epigraphische Mittheilungen aus Österreich XIV σελ. 122.

[6] Isyllos σελ. 68.

[1] Παράβ. Claus ἔ. ἀ. σελ. 28.

καὶ ἐκείνου τοῦ ἀγγείου, παραβάλλοντες αὐτὸ πρὸς τὸν ἀμφορέα περὶ οὗ ἄρτι ὁ λόγος. Ἢ ποίαν ἄλλην θεὰν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν εἰκονιζομένην οὕτως, ἀντωπὸν καὶ ἱσταμένην ἐν τῷ μέσῳ δύο λεόντων; Ἀλλὰ τί δηλοῦσιν αἱ δύο ἕτεραι μικραὶ μορφαὶ αἱ μετὰ τοσαύτης προσοχῆς ὑποβαστάζουσαι τὴν Ἄρτεμιν; Ἡ ἀρχαϊκὴ τέχνη ἡ τόσον σπανίως πλάττουσα συμπλέγματα δὲν ἤθελεν ἑνώσει *οὕτω* τὰς τρεῖς ταύτας μορφάς, ἂν μὴ εἶχε σκοπὸν σπουδαῖόν τι νὰ δηλώσῃ[1]· ἀλλὰ καὶ ἡ ὕψωσις τῶν χειρῶν δὲν πρέπει νὰ ἦναι σημασίας ἄμοιρος, ἐκ δὲ τούτων τῶν δύο πραγμάτων πρέπει νὰ ἑρμηνευθῇ ἡ ὅλη παράστασις. Κατ' ἐμὲ εἰκονίζεται ἐνταῦθα ἡ θεὰ τίκτουσα, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, ἐν σχήματι τικτούσης.

Πρῶτος ὁ Welcker (Kleine Schriften III σελ. 185) ἀπέδειξεν ὅτι ὑπῆρχον ἐν τῇ ἀρχαιότητι θεῶν τινων εἰκόνες ἐν σχήματι τικτουσῶν, τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο ἦτο κατὰ τοὺς παλαιοτέρους χρόνους τὸ πολὺ τὸ *ἐν γόνασιν* ὅπερ ἀποδίδεται καὶ εἰς τὴν Λητὼ ἐν τῷ εἰς Ἀπόλλωνα Ὁμηρικῷ ὕμνῳ. Εἰκονίζοντο δ' οὕτω οὐ μόνον θεαὶ ὡς ἡ Δαμία καὶ Αὐξησία καὶ ἡ Εἰλείθυια ἡ ὀνομαζομένη Αὔγη ἐν Τεγέᾳ[2], ἀλλὰ καὶ θεοί τινες προστάται τῶν τικτουσῶν, di Nixi ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἐπικληθέντες[3]. Ἀρχαϊκωτάτην παράστασιν γυναικὸς τικτούσης ἐν γόνασιν, ᾗ δύο παρίστανται θεοὶ βοηθοῦντες, ἐξέδωκε καὶ ἡρμήνευσεν ὁ Marx ἐν Athen. Mittheilungen 1885 πίν. 6, ἔνθα καὶ ἐν σελ. 184 καὶ ἑξ. γίνεται λόγος περὶ τούτων τῶν ὡς βοηθῶν παρισταμένων θεῶν, ἀναφέρονται δὲ καὶ ἄλλαι παραστάσεις τικτουσῶν γυναικῶν. Πολὺ δὲ πρὸς τὸ ζήτημα χρήσιμον ὑλικὸν συνήγαγεν ἐκ πάντων τῶν χρόνων καὶ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ ὁ Ploss[4], ἀλλὰ δυστυχῶς ἐν τῷ βιβλίῳ του ὀλίγιστα μόνον τῆς ἀρχαιότητος μνημεῖα καταλέγονται (σελ. 177 καὶ ἑξ.). Εὐχῆς δ' ἔργον θὰ ἦτο νὰ συναχθῶσιν εἰς ἓν ὅλον ὄχι μόνον τὰ τῆς τέχνης μνημεῖα, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐν τοῖς συγγραφεῦσι περὶ τούτων τῶν ἐθίμων καὶ προλήψεων τῶν ἀρχαίων σώζονται. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων μνημείων, ἅτινα ἀναφέρονται ἐν τοῖς μνημονευθεῖσι πονήμασιν, εἶναι δυνατὸν νὰ συναγάγωμεν συμπεράσματα. Τὸ ὑπὸ τοῦ Marx ἐκδοθὲν ἐκ Σπάρτης ἔργον εἰκονίζει τὴν γυναῖκα γυμνὴν *ἐν γόνασι* μεταξὺ δύο ἱσταμένων νεανιῶν, θεῶν ἐπικούρων[1], ὧν ὁ μὲν εἷς αὐλεῖ, ὁ δ' ἕτερος ψαύων διὰ τῆς χειρὸς πραΰνει τὰς ὠδῖνας. Ὅτι ἡ γυνὴ εἶχε τὰς χεῖρας ὑψωμένας εἶναι βέβαιον, ἂν καὶ αὗται δὲν σώζονται. Τὰς χεῖρας ὑψωμένας καὶ ἀναπεπταμένας ἐχούσας τὰς παλάμας εὑρίσκομεν ἐν ὁμοίαις παραστάσεσι καὶ ἐν Αἰγυπτιακοῖς ἀναγλύφοις (Ploss[3] II σελ. 178. Lepsius, Denkmäler IX πίν. 60), δὲν εἶμαι ὅμως εἰς θέσιν νὰ ἐξακριβώσω ἂν ἡ χειρονομία αὕτη ἔχει καὶ ἐκεῖ συμβολικήν τινα ἔννοιαν, ἣν ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ὅτι εἶχεν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ἔργοις.

Γνωστὸν εἶναι ὅτι κατὰ τὸν μῦθον αἱ Μοῖραι καὶ ἡ Εἰλείθυια χαριζόμεναι τῇ Ἥρᾳ κατεῖχον ἐν ταῖς ὠδῖσι τὴν Ἀλκμήνην συνέχουσαι τὰς ἑαυτῶν χεῖρας (Ἀντωνῖνος Λιβεράλις 29)[2] καὶ ὅτι ὑπῆρχε γενικῶς ἡ πρόληψις, ὡς ὑπάρχει καὶ σήμερον ἔτι (Ploss[3] II σελ. 245), ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ τι κλειστὸν ἢ συνεσφιγμένον πλησίον τῆς τικτούσης.

[1] Ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔργον παρέχει τὸ ἐκ Κερκύρας πήλινον ἀγαλμάτιον (Bull. de corr. hell. 1891 πίν. 7, 2) τὸ ὁποῖον ὁ Lechat ἐν σελ. 68 ἑρμηνεύει ὡς Ἄρτεμιν καὶ νύμφην ἢ ἱερόδουλον χορεύουσαν εἰς τιμὴν αὐτῆς· ἀλλ' ὡς φαίνεται, ἡ ὁμοιότης εἶναι τυχαία.

[2] Ἐντεῦθεν δ' ἐξηγεῖται ἴσως τὸ ὅτι ἐν Περγάμῳ ἐπὶ τοῦ μνήματος τῆς Αὔγης ἵδρυτο ἐπίθημα χαλκοῦ πεποιημένον, γυνὴ γυμνὴ (Παυσ. VIII 4,9). Παράβ. καὶ τὸ κατωτέρω ἐκ Σπάρτης μνημονευόμενον μαρμάρινον σύμπλεγμα.

[3] Παράβ. καὶ Preller, Römische Mythologie[3] II σελ. 209. Ἐν δυσὶν ἐπιγράμμασιν (Kaibel 782 καὶ Anthologia, Appendix Planudea 239) ἀναφέρεται Πρίαπος ἐν γόνασιν, ὅστις ἴσως ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τοὺς ἀνωτέρω μνημονευθέντας ἐπικούρους θεούς.

[4] Das Weib in der Natur-und Völkerkunde[3] II σελ. 63 καὶ ἑξ. Τὰ ὑπὸ τοῦ Marx σελ. 186, 1 ἀναφερόμενα βιβλία δὲν εἶδον καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ ἔργον τοῦ Witkowski, Histoire des accouchements chez tous les peuples. Paris, 1888.

[1] Παράβ. Wilamowitz, Isyllos σελ. 194.

[2] Παράβ. Ovidii Metam. IX 293

Fessa malis, tendensque ad caelum bracchia magno
Lucinam Nixosque patres clamore vocabam.
Illa quidem venit, sed praecorrupta, meumque
Quae donare caput Iunoni vellet iniquae.
Utque meos audit gemitus, subsedit in illa
Ante fores ara, dextroque a poplite laevum
Pressa genu et digitis inter se pectine iunctis
Sustinuit partus.
310 (Galanthis) divam residentem vidit in ara
Bracchiaque in genibus digitis conexa tenentem.
314 Exsiluit, iunctasque manus pavefacta remisit
Diva potens uteri.

Plinius N. H. 28, 6, 59: Adsidere gravidis... digitis pectinatim inter se implexis veneficium est, idque conpertum tradunt Alcmena Herculem pariente, peius si circa unum ambove genua, item poplites alternis genibus imponi. Sittl, Gebärden σελ. 126.

Διὰ τοῦτο λύονται αἱ ζῶναι, αἱ μίτραι, τὰ φορέματα, διὰ τοῦτο ἀνοίγουσι καὶ τὰς χεῖρας (Marx σελ. 188) οὐχὶ μόνον ἡ τίκτουσα, ἀλλὰ καὶ οἱ παριστάμενοι π. χ. αἱ τῷ Διὶ παριστάμεναι Εἰλείθυιαι κατὰ τὴν ὀρθὴν γνώμην τοῦ Welcker, ἣν καὶ ἄλλοι παρεδέξαντο[1]. Ἐν τῷ ἐκ Σπάρτης συμπλέγματι ἐλλείπουσιν αἱ τὴν τίκτουσαν ὑποβαστάζουσαι γυναῖκες, ἃς ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς βλέπομεν ἔργοις καὶ ὧν τὴν χρῆσιν ὁ Σωρανὸς συμβουλεύει[2], ἀντικατασταθεῖσαι ὑπὸ τῶν δύο θεῶν· ἐπανέρχονται ὅμως ἐν ἄλλῳ τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης ἔργῳ, ὃ τολμῶ νὰ ἑρμηνεύσω ὡς παράστασιν τοκετοῦ, ἐν τῷ θρόνῳ Ludovisi[3]. Τὰς σοφὰς καὶ μεμελετημένας ἐξηγήσεις τῶν ἀναγλύφων τούτων, ἃς ὁ Petersen ἐδημοσίευσεν ἑρμηνεύων αὐτὰ ὡς γέννησιν τῆς Ἀφροδίτης καὶ εἰκόνας ἑταίρας καὶ νύμφης, δὲν δύναμαι ν' ἀσπασθῶ, διότι ἡ μικρὰ ὁριζοντία γραμμὴ μεταξὺ τῶν δύο ἐκ χαλίκων ὑψωμάτων ἀδύνατον νὰ ἐκληφθῇ ὡς θάλασσα. Ἂν ἦτο ὕδωρ τὸ δι' αὐτῆς εἰκονιζόμενον, θὰ εἰκόνιζε ἢ φρέαρ ἢ στενὸν ῥεῦμα. Ἡ θάλασσα δὲν θὰ παρίστατο οὔτε τόσον στενὴ οὔτε τόσον γαληνιαία, ὥστε ἡ ἐπιφάνειά της ν' ἀποτελῇ ὁριζοντίαν εὐθεῖαν γραμμήν. Ὁ τεχνίτης καὶ φυσικωτέραν καὶ μᾶλλον εὐκατάληπτον θ' ἀπειργάζετο τὴν εἰκόνα του, ἂν ὡς συνηθέστατα καὶ τυπικώτατα, ἐδήλου τὴν θάλασσαν ἢ διὰ κυμάτων ἢ δι' ἰχθύων ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρων. Ἔπειτα ἡ πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ θεατοῦ γυνὴ πατεῖ τὸ ὡς ὕδωρ ἑρμηνευθὲν ὁριζόντιον ἀντικείμενον, ὅπερ δεικνύει ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι μέρος τῆς παραστάσεως, ἀλλὰ τοῦ κάτω περιθωρίου. Βέβαιον λοιπὸν ὅτι ἡ ἐν τῷ μέσῳ γυνὴ εἶναι ἀνακεκλιμένη ἐν γόνασιν ὑψοῦσα ἅμα καὶ τὰς χεῖρας καὶ ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων ὑποβασταζομένη, τοῦτο δὲ κατὰ τὰ προειρημένα οὐδὲν ἄλλο εἰκονίζει ἢ ἐν γόνασι τίκτουσαν. Ἡ δὲ ὑπὸ τῶν δύο γυναικῶν κρατουμένη ὀθόνη, ἥτις, ἂν τῷ ὄντι περὶ γεννήσεως τῆς Ἀφροδίτης ἐπρόκειτο, δὲν θὰ εἶχε χώραν[1], προωρισμένη εἶναι εἰς ὑποδοχὴν τοῦ βρέφους[2], ὡς π. χ. ἐν Museo Pio-Clementino IV πίν. 19 ἢ Gerhard, Vasenbilder III πίν. 151. Κατὰ δὲ ταῦτα καὶ αἱ τῶν ἄλλων δύο πλευρῶν παραστάσεις, ὧν ἡ ὑπὸ τοῦ Petersen ἐξήγησις ἔχει τι τοὐλάχιστον τὸ ἐξεζητημένον, ἑρμηνεύονται εὐκόλως. Καὶ ἡ μὲν ἐν τῇ ἑτέρᾳ αὐτῶν αὐλοῦσα γυμνὴ νεᾶνις ἀντιστοιχεῖ τῷ αὐλοῦντι θεῷ ἐν τῷ τῆς Σπάρτης συμπλέγματι (ἴδε ἀνωτέρω)· χρῆται δὲ τῇ μουσικῇ πρὸς καταπραῢνσιν τῶν πόνων, πρὸς ἣν μάλιστα τῷ αὐλῷ ἐχρῶντο (Welcker, Kleine Schriften III σελ. 82 καὶ ἑξ.). Ὅτι δὲ ὡς ἐν νόσοις, οὕτω καὶ ἐν τῷ τοκετῷ χρῆσιν ἐποίουν ἐπῳδῶν καὶ ἄλλων γοητειῶν εἶναι γνωστότατον (Pauly's Real-Encyclopädie IV σελ. 1409, παράβ. π. χ. Πλάτωνος Θεαίτητον σελ. 149 C.) καὶ ὀρθῶς ὑπέθεσεν ὁ Dilthey[3] ὅτι ἡ ἀπεικόνισις τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν παραστάσεσι τῆς γεννήσεως τῆς Ἀθηνᾶς τὴν σωτηρίαν τῆς μουσικῆς δύναμιν ὑπαινίσσεται. Γυμνὴ δὲ εἰκονίζεται ἐν τῷ θρόνῳ Ludovisi ἡ νεᾶνις, διότι ἐν ταῖς γοητείαις πλειστάκις καὶ σχεδὸν πάντοτε ὁ ἐξασκῶν αὐτὴν ἄνθρωπος ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι γυμνός[4]. Ἴσως δὲ καὶ ἡ ἐναλλὰξ θέσις τῶν σκελῶν ἔχει σημασίαν τινα, διότι, ὡς ἐκ τοῦ Πλινίου καὶ τοῦ Ὀβιδίου μανθάνομεν (ἴδε ἀν. σελ. 226 σημ. 2) veneficium est... poplites alternis genibus imponi, δὲν εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ τοιαύτη θέσις τοῦ σώματος, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι ἐνόμιζον βλαβεράν, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκρίνετο ὠφέλιμος, διότι ἐν τῇ γοητείᾳ ὅσα ἐνεργοῦσι καὶ ὠφε-

[1] Παράβ. Arch. Zeitung 1876 σελ. 108 (Löschcke). Roscher's Lexikon I σελ. 1220 (Sybel). Journal of Hellenic studies VII σελ. 87 (Imhoof-Blumer καὶ P. Gardner).

[2] Sorani Gynaeciorum vetus translatio ed. a V. Rose σελ. 239· τρεῖς δὲ γυναῖκες ὑπηρέτιδες ἔστωσαν . . . ὧν δύο μὲν ἑκατέρωθεν, μία δὲ ἐξόπισθεν διακρατοῦσα πρὸς τὸ μὴ διὰ τοὺς πόνους τὴν κύουσαν παρεγκλίνειν, σελ. 22· Tres (ministrae) necessariae sunt, ex quibus duae dextra laevaque ad latera stare debent, in quas incumbere possit.

[3] Παράβ. Röm. Mittheilungen 1892 πίν. 2, σελ. 32 καὶ ἑξ.— Χαίρω ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἑρμηνείαν τῆς παραστάσεως ταύτης τὴν αὐτὴν ἔχει γνώμην καὶ ὁ Robert, ὅστις, ὡς μανθάνω παρὰ τοῦ ἰδίου, μέλλει νὰ ἐκφράσῃ αὐτὴν ἐν Preller's Mythologie[4] I σελ. 514,1.

[1] Ἀφοῦ φορεῖ ἡ γυνὴ χιτῶνα (ὅπερ ἐπίσης πολὺ ἄτοπον δι' Ἀφροδίτην ἀναδυομένην ἐκ τῶν κυμάτων) δὲν ἦτο ἀνάγκη, ὡς λέγει ὁ Petersen (σελ. 48) νὰ καλυφθῇ διὰ ταύτης τῆς ὀθόνης τὸ κάλλος της, ὅπερ ἄλλως τοὐναντίον, περὶ Ἀφροδίτης προκειμένου, ὁ τεχνίτης γυμνὸν θὰ ἤθελε νὰ ἐπιδείξῃ.

[2] Παράβ. Σωρανὸν (Rose) σελ. 241· λοιπὸν δὲ ἡ μαῖα δι' ἑαυτῆς ἀποδεχέσθω τὸ ἔμβρυον προυποβεβλημένου ῥάκους κατὰ τῶν χειρῶν . . . πρὸς τὸ μήτε ἀπολισθάνειν αὐτὸ μήτε θλίβεσθαι, τρυφερῶς δὲ ἐφεδράσθαι, σελ. 24· cum vero infans exire coeperit, manibus pannum habentibus cum obstetrix suscipiat.

[3] Arch.-epigraph. Mittheilungen aus Österreich II σελ. 51.

[4] Παράβ. π. χ. Plinius 26, 93. 28, 77. Ploss[3] I σελ. 283. 295. 353. Λουκιανόν, Ὄνος 12. Jahn, Aberglauben des bösen Blicks. (Leipziger Berichte 1855) σελ. 78. 94. Sittl, Gebärden σελ. 122, 7. Lenormant, Élite III πίν. 118 (ἂν εἶναι γνησία ἡ εἰκών).

λοῦσι δύνανται ἐνίοτε καὶ νὰ βλάψωσι καὶ τἀνάπαλιν[1].

Ἡ δ' ἐν τῇ ἑτέρᾳ πλευρᾷ καθημένη καὶ θυμιάζουσα γυνὴ ἔχει τὴν αὐτὴν οἵαν καὶ ἡ νεᾶνις ἔννοιαν, οὐδ' εἶναι ἀνάγκη πολὺν νὰ κάμω λόγον περὶ τῆς χρήσεως λιβανωτοῦ καὶ ἄλλων θυμιαμάτων ἐν παντὶ ἔργῳ τῆς δεισιδαιμονίας. Κατὰ δὲ ταῦτα, ἀφοῦ δηλ. καὶ αἱ ἐν ταῖς πλευραῖς παραστάσεις εὐκόλως καὶ ἀβιάστως συνάπτονται πρὸς τὴν τοῦ κυρίου ἀναγλύφου παράστασιν κατὰ τὴν ὑπ' ἐμοῦ γινομένην τούτου ἑρμηνείαν, δικαιοῦμαι νομίζω, νὰ φρονῶ ὅτι αὕτη τοὐλάχιστον εἶναι πιθανή. Ἐκ τοῦ ὅτι ὅμως ὁ τοκετὸς γίνεται ἐν ὑπαίθρῳ, ὡς δεικνύει ἡ τῶν ἐκ χαλίκων ὑψωμάτων ἀπεικόνισις, εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι περὶ κοινοῦ πρόκειται γεγονότος, ὅπερ καὶ αὐτὴ ἡ ἐν γόνασιν θέσις τῆς γυναικὸς ἀποκρούει, ἀφοῦ κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς τὸ ἀνάγλυφον ἐποιήθη, φαίνεται ὅτι αἱ γυναῖκες συνήθως ἔτικτον καθήμεναι ἤδη ἐν δίφρῳ ἢ ἐν κλίνῃ[2] ἢ καὶ κατακεκλιμέναι ἐπὶ κλίνης, ὃ ἔθος καὶ ἐπεκράτει ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς χρόνοις· ἀλλὰ καὶ τότε παρέμεινε πάλιν διὰ τὰς θεὰς ἡ ἐν γόνασι στάσις (παράβ. Jahrbuch 1888 σ. 290). Ἀλλὰ καὶ ποία θεὰ ἢ ποία ἡρωίνη εἰκονίζεται ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ τίκτουσα δὲν δύναμαι νὰ ὁρίσω. Νῦν ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ Θηβαϊκὸν ἀγγεῖον, ἐξ οὗ καὶ ὡρμήθη ἡμῖν ὁ λόγος.

Δύο λοιπὸν γνωρίσματα τῆς τικτούσης ἀνευρίσκομεν ἐν τῇ παραστάσει καὶ τούτου τοῦ ἀγγείου, τὴν ὕψωσιν δηλ. τῶν χειρῶν καὶ τὸ ὅτι ὑποβαστάζεται ἡ θεὰ ἑκατέρωθεν ὑπὸ ἄλλων γυναικῶν, διὰ ταῦτα δὲ φαίνεταί μοι πιθανώτατον ὅτι αὕτη ἡ ἐξήγησις εἶναι καὶ ἡ μόνη ὀρθή. Δὲν μὲ λανθάνει ὅμως ὅτι ἔχει καί τινα δυσκολίαν τὸ πρᾶγμα. Ἡ θεὰ δὲν εἰκονίζεται δηλ. *ἐν γόνασιν* ἀλλ' ὀρθία· καὶ ἂν καὶ τοῦτο δὲν ἐναντιοῦται τῇ ἡμετέρᾳ γνώμῃ, ἐπειδὴ ποικιλώτατα ἦσαν καὶ εἶναι τὰ ἐν τοῖς διαφόροις χρόνοις καὶ ἔθνεσιν εἰθισμένα *σχήματα*, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ τοκετοῦ καὶ ἀπαντᾷ μάλιστα καὶ τὸ ὀρθόν[1], ἀπαιτεῖ ὅμως ἐξήγησιν. Καὶ δυνατὸν μὲν νὰ ἦτο εὔχρηστος καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀρχαιότητι καὶ οὗτος ὁ τρόπος τοῦ τίκτειν, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν γινώσκομεν αὐτὸν ἐξ ἄλλης εἰκόνος τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης προτιμητέα θὰ φανῇ ἴσως ἄλλοις ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ τεχνίτης μὴ δυνάμενος νὰ ἀπεικονίσῃ καλῶς τὸ ἐν γόνασι σχῆμα, ὅπερ καὶ παρεῖχεν αὐτῷ πολλὰς δυσκολίας, περιωρίσθη εἰς τὴν εὐκολωτέραν παράστασιν τῆς ἱσταμένης γυναικὸς καὶ τοῦτο τόσον μᾶλλον ὅσον δὲν ἐσκόπει κυρίως νὰ εἰκονίσῃ τὴν θεὰν τίκτουσαν, ἀλλὰ μόνον ἐν σχήματι τικτούσης. Διότι ἡ εἰκονιζομένη θεὰ εἶναι ἡ Ἄρτεμις καὶ εἰ καὶ δὲν εἶναι ἡμῖν ἄγνωστον ὅτι καὶ αὕτη δὲν ἐθεωρεῖτο ἐξ ἀρχῆς παρθένος, ἀλλὰ καὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος σύζυγος ἐπιστεύετο[2] ὡς καὶ μήτηρ ἡρώων τινων, δὲν ὑπάρχει ὅμως καὶ τοκετός της τόσον ὀνομαστός, ὥστε καὶ ν' ἀπεικονισθῇ ἐν τοιούτῳ ἀγγείῳ. Ἀλλ' οὕτως ἔχει, νομίζω, τὸ πρᾶγμα. Ἡ Ἄρτεμις ὡς θεὰ τῆς γεννήσεως καὶ τούτου ἕνεκα ἐν Βοιωτίᾳ Εἰλείθυια προσαγορευομένη[3] καὶ μάλιστα ταυτιζομένη[4] αὐτῇ ἀπεικονίζεται ἐνταῦθα ἐν σχήματι τικτούσης ὡς καὶ ἄλλαι θεότητες ἐπίκουροι τῶν τικτουσῶν, ἡ Εἰλείθυια, ἡ Αὔγη ἐν γόνασι λεγομένη, ἡ Δαμία καὶ Αὐξησία,

[1] Σημειῶ ὅμως ὅτι αἱ ὑπὸ τοῦ Πλινίου ἀναφερόμεναι θέσεις τῶν χειρῶν καὶ σκελῶν ἀπαντῶσι π.χ. ἐν τῷ Ἄρει τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος, ἐν τῷ Ὀδυσσεῖ (Arch. Zeitung 1881 σελ. 144), ἐν τῇ λεγομένῃ Πηνελόπῃ (Denkmäler I σελ. 17) ὅπου τοιαύτην σημασίαν βεβαίως δὲν ἔχουσι καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ θρόνῳ δὲν θὰ ἔχῃ σημασίαν ἢ ἐπουσιώδη. Ἀδύνατον ἄρα νὰ ἐννοηθῇ ἡ νεᾶνις ὡς φαρμακεύτρια ἐμποδίζουσα τὸν τοκετόν, ὡς ἐκ τοῦ Πλινίου καὶ Ὀβιδίου παραπειθόμενος ἠδύνατό τις νὰ ἐκλάβῃ.

[2] Παράβ. Marx σελ. 187. Ploss [3] II σελ. 164. 181 καὶ ἑξ. Καὶ τὰ ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα, οἷον τὸ τῆς Πλαγγόνος (Conze, Die attischen Grabreliefs πίν. 46. 74. 75, σελ. 70) εἰκονίζουσι γυναῖκας ὑπὸ ὠδίνων καταληφθείσας καὶ διὰ τοῦτο λιποθυμούσας, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀποθνησκούσας, ὡς καὶ ἐγὼ μετ' ἄλλων ἐνόμιζον (Gipsabgüsse 1042). Διὰ ταῦτα λύονται τὰ φορέματα, ἡ ζώνη, αἱ τρίχες (παράβ. ἀνωτέρω σελ 226). Ἀσθενὴς ἢ θνήσκουσα θὰ κατέκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης (παράβ. Athen. Mittheilungen 1892 σελ. 230 καὶ ἑξ.) οὐδ' εἶναι *γνώρισμα* τῆς ἀποθανούσης λεχοῦς τὸ ὅτι ἀπέθανε — κοινὸν τοῦτο πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις — ἀλλὰ τὸ ὅτι ὑπὸ ὠδίνων κατελήφθη.

[1] Παράβ. ὅσα ὁ Ploss [3] II σελ. 155 συνήγαγε παραδείγματα καὶ δὴ καὶ σελ. 119 ἔνθα εἰκονίζεται δίσκος τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος ἐξ Urbino τῆς Ἰταλίας, ὅστις δεικνύει γυναῖκα τίκτουσαν ὀρθίαν, ὑψοῦσαν τὰς ἀνοικτὰς χεῖρας καὶ ὑποστηριζομένην ὑπὸ δύο ἄλλων γυναικῶν, ἐνῷ πρὸ αὐτῆς κάθηται ἡ μαῖα. Ἡ τοῦ δίσκου παράστασις βεβαίως ὄχι κατὰ τὸν ρυθμόν, ἀλλὰ κατὰ τὸ σχῆμα εἶναι ὁμοιοτάτη τῇ τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου καὶ δεικνύει ἐναργέστατα, ὅτι εἶναι δυνατὸς καὶ φυσικὸς καὶ οὗτος ὁ τρόπος τοῦ τίκτειν.

[2] Claus ἔ. ἀ. σελ. 24 - 32. Lobeck, Aglaophamus σελ. 593 (= Daremberg καὶ Saglio, Dictionnaire II, 1 σελ. 132, 41) Preller, Griech. Mythologie [4] I σελ. 304. Studniczka, Kyrene σελ. 151.

[3] Claus ἔ. ἀ. σελ. 64. Daremberg καὶ Saglio, Dictionnaire II, 1 σελ. 134. Roscher's Lexikon I σελ. 1220. Preller, Griech. Mythologie [4] I σελ. 319, 5.

[4] C. I. G. I, 1598 Αὐρ. Παρμένων καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Αὐρ. Εἰσιδότη Ἀρτέμισιν πράαις χαριστήριον.

οἱ Nixi ἐν Ρώμῃ (παράβ. ἀνωτέρω σελ. 225).

Εἶπον ἤδη ἀνωτέρω ὅτι καὶ τοῦτο τὸ *τύποις* κεκοσμημένον ἀγγεῖον, ὡς καὶ τὸ ἄλλο, τὸ γραφὰς φέρον, ἐχρησίμευόν ποτε ὡς ἐπιτύμβια σήματα, ταύτην δὲ τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν, ὅτι εἶναι τυχαῖος καὶ ἄνευ ἐννοίας κόσμος αἱ ἐπ' αὐτῶν παραστάσεις τῆς Ἀρτέμιδος. Καὶ τῷ ὄντι δὲν εἶναι ἀνάγκη μακρὰν ἀνατρέχων νὰ ὑποδείξω τὴν πασίγνωστον διπλῆν τῆς Ἀρτέμιδος φύσιν, ᾗ μέλει καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ βίου καὶ ἥτις ὄχι μόνον κυρία τῆς γεννήσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ θανάτου εἶναι [1], ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ σημειώσω ὅτι κατ' εὐτυχῆ συγκυρίαν κάλλιστα μαρτυρεῖται τοῦτο ὑπὸ τῶν δύο, περὶ ὧν ἐνταῦθα ὁ λόγος, Βοιωτικῶν ἀγγείων, ὧν τὸ μὲν εἰκονίζει τὴν Ἄρτεμιν ὡς θηροφόνον, τὸ δ' ἕτερον ὡς Εἰλείθυιαν. Οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν παράδοξον ὅτι ἡ διέπουσα τὰ τοῦ βίου θεὰ ἐπεξέτεινε τὸ κράτος της καὶ ἐπὶ τοὺς τάφους τῶν τετελευτηκότων καὶ ἀπεικονίζετο ἐπὶ τῶν ἐπιτυμβίων σημάτων [2]. Προστάτιν τῶν βασιλικῶν τάφων καὶ ἐν Λακεδαίμονι καὶ ἐν Λυδίᾳ ἀπέδειξεν αὐτὴν ὁ Curtius [3], νῦν δὲ βλέπομεν ὅτι ἐν Βοιωτίᾳ ἐφύλασσε καὶ τῶν πολλῶν τοὺς τάφους. Κατὰ δὲ ταῦτα δυνατὸν νῦν νὰ ἑρμηνεύσωμεν καὶ τὰ τόσον συνήθη καὶ τόσον πολλὰ πήλινα ἀγαλμάτια τὰ ὑπὸ τοῦ λαοῦ *παπάδες* καλούμενα [4], ὧν τὰ ἐν τάφοις [5] εὑρισκόμενα ἄνευ δισταγμοῦ ὡς Ἀρτέμιδας ὑπολαμβάνομεν, μὴ ἀρνούμενοι ὅμως ὅτι ὑπὸ τὸν ἴδιον τύπον ἀλλαχοῦ ἄλλη τις ἠδύνατο νὰ εἰκονίζηται θεότης ὡς λ. χ. ἐν Ἐλευσῖνι ἡ Δημήτηρ.

[1] Claus ἔ. ἀ. σελ. 82. Preller, Griech. Mythologie [4] I σελ. 300 καὶ ἑξ.

[2] Ὁμοίως ἐν Ρώμῃ καὶ δὴ ὁ Πρίαπος ἐτέθη ἐπὶ τάφου ὡς mortis et vitæ locus (Preller, Römische Mythologie [3] I σελ. 451, 3. C. I. L. VI, 2 5173). Παράβ. καὶ ἀνωτέρω σελ. 225 σημ. 3.

[3] Arch. Zeitung 1853 σελ. 150. Berliner Sitzungsherichte 1887 II, σελ. 1179.

[4] Παράβ. Jahrbuch 1888 σελ. 343 (Böhlau). Bull. de corr. hell. 1890 σελ. 204 (Jamot). Collignon, Histoire de la sculpture grecque I σελ. 108.

[5] Ἔχων τις ὑπ' ὄψιν τὴν μὲ τὸν ἰχθὺν κεκοσμημένην Ἄρτεμιν τοῦ ἐν πίν. 10.1 ἀπεικονισθέντος ἀγγείου καὶ συγχρόνως τὴν σχέσιν τῆς Δικτύννης καὶ τῆς Εὐρυνόμης πρὸς τὴν θάλασσαν, δύναται κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν νὰ ἑρμηνεύσῃ καὶ τὰ δύο τριτωνοειδῆ ὄντα τὰ ἐπὶ τοῦ πηλίνου εἰδωλίου τοῦ Λούβρου ἐζωγραφημένα (Heuzey, Figurines de terre cuite πίν. 17, 1). Ὅτι δὲν εἰκονίζουσιν αὐτὸν τὸν Τρίτωνα κατέστησαν πιθανὸν ὁ Furtwängler (Bronzefunde aus Olympia σελ. 98, 5) καὶ ὁ Dressler (Triton I σελ. 17) ἐκ δὲ τούτου καὶ μόνου καταπίπτει τὸ τοῦ Wernicke αὐθαίρετον καὶ ὅλως ἀβάσιμον οἰκοδόμημα (Jahrbuch 1884 σελ. 114). Ὅτι τὸ *θαῦμα* τῶν Ταναγραίων τὴν συνήθη μορφὴν Τρίτωνος εἶχε καὶ οὐχὶ φαλαίνης ἄνευ κεφαλῆς μαρτυρεῖ ὁ Δημόστρατος παρὰ τῷ Αἰλιανῷ (Περὶ ζώων XIII, 21), συνάγεται δὲ καὶ ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ Παυσανίου (IX, 21), ὅτι δὲ αἱ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου παρατιθέμεναι παραδόσεις εἰς ἀρχαιοτάτους θρησκευτικοὺς μύθους ἔχουσι τὴν ἀρχήν των καὶ ὄχι εἰς τὸ *θαῦμα* τὸ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Διονύσου οὐδαμῶς ἀποδεικνύεται. Ἡ ἐπὶ τῶν Ταναγραίων νομισμάτων συναπεικόνισις τοῦ Διονύσου καὶ Τρίτωνος βεβαίως δὲν εἶναι τυχαία, καὶ ἂν ἀκόμη ὁ Διόνυσος οὗτος δὲν εἶναι ὁ τοῦ Καλάμιδος ὁ δὲ Τρίτων παράστασις ἐπὶ τὸ ἰδανικώτερον τοῦ *ταρίχου*. Παράβ. Journal of Hellenic studies VIII σελ. 10 (Imhoof-Blumer καὶ P. Gardner).

Ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ, ἐν ᾧ καὶ τὸ γραφὰς φέρον ἀγγεῖον (πίν. 10) εὑρέθησαν καὶ πάμπολλα χάλκινα κτερίσματα, περὶ ὧν πρὶν καταπαύσω τὸν λόγον ἀνάγκη νὰ εἴπω τινά. Δὲν περιῆλθον πάντα τὰ εὑρεθέντα εἰς τὴν κυριότητα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, ὥστε οὐδὲν ἀκριβὲς δύναται νὰ ῥηθῇ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῷ τάφῳ τεθαμμένων καὶ τῆς ἐπὶ τούτους διανομῆς τῶν κτερισμάτων. Κατὰ τὸν ῥυθμὸν ὅμως, δῆλον ὅτι διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις ἐξ ἑκατέρας τῶν ὁποίων κατ' ἐκλογὴν παραδείγματα ἀπεικονίσθησαν ἐν πίν. 11 καὶ 12. Εἶναι δὲ ἡ κατὰ ῥυθμὸν διαφορά των καὶ διαφορὰ τῆς ἐργασίας συγχρόνως. Καὶ τὰ μὲν τῆς πρώτης τάξεως φέρουσι γεωμετρικὴν διακόσμησιν ἐγχάρακτον, τὰ δὲ τῆς δευτέρας σφυρήλατον πολὺ μᾶλλον προηγμένην τέχνην μαρτυροῦσαν. Οὐδεμίαν δὲ διακόσμησιν φέρει καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς οὐδετέραν τῶν τάξεων κατατακτέα εἶναι ἀβαθής τις φιάλη (εὑρετ. χαλκ. 1283) διαμέτρου 0,14 καὶ βάθους 0,045 καὶ πλησιέστατα ὑπὸ τὸ χεῖλος ἓν φέρουσα τρῆμα· ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῆς ἐπιφανείας σῴζονται ὑπὸ τῆς κατιώσεως συγκρατούμενα μικρὰ τεμάχια νημάτων λείψανα βεβαίως ὑφάσματος.

Ἐν τοῖς ἑξῆς καταλέγω πρῶτον τὰ τοῦ γεωμετρικοῦ ῥυθμοῦ παραδείγματα.

Πόρπαι ὑπάρχουσι τρεῖς μεγάλαι τοῦ συνήθους σχήματος [1]. Τούτων ἡ μία (εὑρετ. χαλκ. 1284) ἀπεικονισθεῖσα ἐν πίν. 11, 1. 1α μῆκος μὲν ἔχει 0,135, κόσμημα δὲ φέρει ἐπὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς τοῦ πετάλου πλοῖον, ἐφ' οὗ κάθηνται δύο πτηνὰ ὑποκάτω δὲ ἀναφαίνεται ἰχθὺς ἀπαράλλακτα ὡς καὶ ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ Zeitschrift für Ethnologie 1889 σελ. 223. Ἐπὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς

[1] Παράβ. Athen. Mittheilungen 1887 σελ. 14 (Studniczka). Zeitschrift für Ethnologie 1889 σελ. 220. Olympia IV σελ. 53 (Furtwängler).

τοῦ πετάλου εἰκονίζεται ἵππος καὶ πτηνόν, ἀμφότερα κατὰ τὸν συνήθη τύπον. Ἡ δευτέρα πόρπη (εὑρετ. χαλκ. 1285) ἀπεικονισθεῖσα ἐν πίν. 11, 2. 2_a καὶ μῆκος ἔχουσα 0,155 διαφέρει κατά τι τῆς προηγουμένης κατὰ τὸ σχῆμα, καθόσον τὸ τόξον της ἀποτελεῖται ἐκ δύο στρογγύλων κοίλων μερῶν. Τὸ τετράγωνον αὐτῆς πέταλον κοσμεῖται ἐπὶ μὲν τῆς ἑτέρας πλευρᾶς ὑπὸ παραστάσεως ἵππου καὶ πώλου, τοῦ λοιποῦ χώρου πληρουμένου ὑπὸ πτηνῶν καὶ ῥοδάκων, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς, ἥτις δὲν ἀπεικονίσθη, ἐπαναλαμβάνεται ἡ αὐτὴ παράστασις ἐλλείποντος μόνον τοῦ πώλου. Ἡ τρίτη πόρπη (εὑρετ. 1310) ἔχει μῆκος 0,105, ἐφ' ἑκατέρας δὲ τῶν πλευρῶν τοῦ πετάλου της εἰκονίζονται δύο χῆνες ἡ μὲν μεγαλειτέρα κάτω, ἡ δὲ ἄνωθεν αὐτῆς κατά τι μικροτέρα.

Πλὴν δὲ τῶν πορπῶν εὑρέθησαν καὶ πλῆθος ψελλίων κατὰ τὸ πλεῖστον ἴσων καὶ ὁμοίων ἀνὰ δύο καὶ κατ' ἀκολουθίαν ζεύγη ἀποτελούντων· δικαιούμεθα λοιπὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τῶν περισωθέντων εἰς ἓν καὶ μόνον ἀντίτυπον ἀπωλέσθη τὸ πάρισον. Ὅμοια ψέλλια ἐκ Βοιωτικῶν τάφων ἀπεικονίσθησαν ἐν Jahrbuch 1888 σελ. 363, εὑρέθησαν δὲ καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ τινά (Olympia IV σελ. 57). Κτῆμα τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας ἐγένοντο τὰ ἑξῆς.

1. Ζεῦγος ψελλίων (εὑρετ. 1274) ὧν ἡ ἀποτελοῦσα αὐτὰ ταινία ἔχει πλάτος ἢ ὕψος 0,05 (πίν. 11, 3). Τὰ ἄκρα φαίνονται ὡς κεφαλαὶ ζώων ἐσχηματισμένα, τὸ δὲ λοιπὸν εἶναι διακεκοσμημένον διὰ κύκλων, ὧν οἱ μὲν ἔντυποι οἱ δὲ ἐγκεχαραγμένοι καὶ λεπτότεροι, καὶ διὰ λεπτῶν ζητοειδῶν γραμμῶν.

2. Ἕτερον ζεῦγος ψελλίων πεποιημένων ἐκ ταινίας πλάτους 0,038, ἄνευ διακοσμήσεως (εὑρετ. 1275). Τὰ ἄκρα αὐτῶν ἀπολήγουσιν εἰς κομβία κεκοσμημένα.

3. Τρίτον ζεῦγος ψελλίων ἐκ πολὺ στενωτέρας πεποιημένων ταινίας (0,02) καὶ διακεκοσμημένων διὰ ζητοειδῶν ἁπλῶν γραμμῶν (εὑρετ. 1276).

4. Ὅμοιον τῷ ἀνωτέρω ζεῦγος, ἡ ταινία ὅμως ἔχει πλάτος μόνον 0,018 (εὑρετ. 1277).

5. Πέμπτον ζεῦγος πεποιημένον ἐξ ἔτι στενωτέρας (0,015) ταινίας καὶ ἄνευ σχεδὸν οὐδεμιᾶς διακοσμήσεως (εὑρετ. 1278).

6. Ζεῦγος ὡσαύτως ψελλίων πεποιημένων ἐκ ταινίας πλάτους 0,02 (εὑρετ. 1279). Ἡ ἐπὶ τοῦ πίν. 11, 5 ἀπεικόνισις δεικνύει τὴν ἁπλῆν ἐγχάρακτον διακόσμησίν των. Τὸ ἕτερον τούτων εἶχε θραυσθῇ ποτε καὶ συναρμοσθῇ ὄχι καλῶς, ὡς καὶ σώζεται νῦν συνηρμοσμένον, διὰ σιδηροῦ μικροῦ ἥλου. Ἐν τῷ πίνακι διακρίνεται, εἰ καὶ ὄχι σαφῶς, ἡ συναρμογὴ αὕτη ἀριστερὰ πρὸς τὰ κάτω.

7. Ἓν μόνον, ἀλλ' ὅμοιον τοῖς ἀνωτέρω, ψέλλιον, πλάτους 0,02 (εὑρετ. 1280).

8. Καὶ ἕτερον ἓν μόνον, ἀλλὰ καὶ οὐχὶ ἐκ πετάλου ἢ ταινίας, ὡς τὰ ἀνωτέρω καταλεχθέντα, ἀλλ' ὡσεὶ ἐκ παχέος χαλκίνου σύρματος πεποιημένον (εὑρετ. 1281). Τὸ σύρμα ἔχει πάχος 0,005 περίπου, διάμετρος δὲ τοῦ ψελλίου 0,085. Ἴδε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοῦ πίνακος 11, 4.

9. Ὅμοιον τῷ ἀνωτέρω (εὑρετ. 1282), διάφορον δὲ μόνον κατὰ τὸ πάχος τοῦ σύρματος (0,007).

Τὴν ἑτέραν τάξιν ἀποτελοῦσιν ἐκεῖνα τὰ χαλκᾶ κτερίσματα, ὧν δείγματα ἀπεικονίσθησαν ἐπὶ τοῦ πίνακος 12. Ἦσαν δὲ ταῦτα, ὡς ἡ προσαρμογὴ πλείστων ὅσων τῶν ἀναριθμήτων θραυσμάτων ἀπέδειξε, διαδήματα κόσμον φέροντα ῥόδακας, ἐκ λεπτοῦ ἐλάσματος πεποιημένους καὶ προσηλωμένους ἐπ' αὐτῶν. Ὁμοιότατα διαδήματα ἐκ Θηβῶν ἐκτήσατο καὶ τὸ ἐν Βερολίνῳ Μουσεῖον[1], ἀλλὰ καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ[2] καὶ ἐν Ἐλατείᾳ[3] φαίνεται ὅτι ἀνευρέθησαν ὅμοια.

Ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ κάλλιστα διατετηρημένον εἶναι τὸ διάδημα οὗ μέρος καὶ συγχρόνως ἡ τοῦ ὅλου ἀναπαράστασις ἀπεικονίσθη ἐν τῷ πίνακι 12 ὑπὸ τὸν ἀριθ. 1 καὶ $1^α$ (εὑρετ. 1287). Εἶναι δὲ τὸ διάδημα χαλκῆ λεπτὴ ταινία, πλάτους μὲν 0,065, μήκους δὲ 0,545 περίπου, ἧς τὰ ἄκρα ἐφαπτόμενα ἀλλήλων κατὰ ἓν περίπου ἑκατοστὸν συνεκρατοῦντο κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον· ἀπὸ τῆς ἔσω ἐπιφανείας τοῦ διαδήματος ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐλασμάτων ἐγίνοντο ἀνὰ δύο τετραγωνικὰ τρήματα, τὸ δ' ἕνεκα τῆς διατρήσεως σχηματιζόμενον μικρὸν χεῖλος τῶν τρημάτων τοῦ ὑποκειμένου ἐλάσματος διερχόμενον διὰ τῶν τρημάτων τοῦ ἐπικειμένου καὶ καμπτόμενον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ συνῆπτεν οὕτω τὰ ἄκρα τῆς ταινίας εἰς στέφανον. Ὁ μέγας χάλκινος ῥόδαξ προσηλοῦτο πρὸς τὸ ἰδίως διάδημα κατὰ τὸ μέσον

[1] Arch. Anzeiger 1891 σελ. 125.
[2] Olympia IV σελ. 109 (Furtwängler).
[3] P. Paris, Élatée σελ. 289.

αὐτοῦ διὰ μικροῦ μολυβδίνου ἥλου διαπεπερασμένου δι' ἀμφοτέρων (αὐτοῦ τε δηλ. καὶ τοῦ διαδήματος) καὶ κατ' ἀμφότερα τὰ ἄκρα του πεπλατυσμένου. Ἡ δὲ λοιπὴ ἔκτυπος διακόσμησις φαίνεται κατὰ τόνδε περίπου τὸν τρόπον γενομένη. Ἐσφυρηλατήθη δηλαδὴ ἐπὶ σκληροῦ ἐπιτεθειμένη τύπου ἡ ταινία, ὁ τύπος ὅμως οὗτος δὲν εἶχε τὸ αὐτὸ καὶ ἡ ταινία μῆκος καὶ πλάτος, ἀλλὰ συνέκειτο ἐκ πλειόνων τεμαχίων, ἡ ζώνη π. χ. τῶν ἀνθεμίων δὲν ἐξετυπώθη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τεμαχίου τύπου ἐφ' οὗ καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν στενὴ ζώνη, ἡ περιέχουσα τὴν διπλῆν τῶν στιγμῶν σειράν. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τοῦ ὅτι ἡ στενὴ αὕτη ζώνη παρατραπεῖσα εἴς τι μέρος ἀπὸ τοῦ τύπου διακόπτεται κλιμακηδόν, ἐνῷ κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη ἡ διακόσμησις προβαίνει περαιτέρω ὀρθῶς. Ὅτι δὲ καὶ κατὰ τὸ μῆκος ὁ τύπος δὲν ἦτο μονοκόμματος ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἐπὶ τοῦ πίνακος 12, 2 ἀπεικονισθέντος μέρους ἑτέρου διαδήματος, κατὰ τὸ ἀριστερὸν τοῦ ὁποίου ἄκρον ἕνεκα λάθους μέρος τῆς διακοσμήσεως ἐκαλύφθη κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κοσμήματος.

Εἶχε δὲ τοῦτο τὸ διάδημα (εὑρετ. 1287) πλάτος περίπου 0,07. Κατὰ τὸ μῆκος αὐτοῦ δὲν σώζεται ἄνευ διακοπῆς ὁλόκληρον· ἐπειδὴ δὲ εἰς δύο μέρη παρατηροῦνται τὰ πρὸς σύναψιν τῶν ἄκρων τρήματα (ἅτινα ἐν τούτοις εἶναι στρογγύλα), πιθανῶς τὰ ὑπάρχοντα τεμάχια εἶναι λείψανα δύο ὁμοίων διαδημάτων.

Τρίτου τινὸς διαδήματος ἀπεικονίσθη δεῖγμα ἐν πίνακι 12, 3· πλάτος αὐτοῦ 0,07, σωζόμενον μῆκός του 0,42 περίπου, ἐνῷ τὸ ἀρχικόν του μῆκος θὰ ἦτο περίπου 0,54. Ἐπὶ τῆς εἰκόνος τούτου δύναταί τις νὰ ἴδῃ δεξιὰ τὰ τετράγωνα ἐκεῖνα τρήματα καὶ τὰ κεκαμμένα πρὸς τὰ ἔξω χείλη αὐτῶν, περὶ ὧν ἐγένετο ἀνωτέρω λόγος καὶ δι' ὧν συνήπτοντο πρὸς ἄλληλα τὰ ἄκρα τοῦ διαδήματος, ἔτι δὲ νὰ παρατηρήσῃ καὶ πῶς κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ κόσμημα εἶχεν ἐκτυπωθῆ χαμηλότερα τοῦ δέοντος, εἶτα δὲ ἐπανελήφθη πάλιν ὑψηλότερα καὶ οὕτω ἀπέμεινεν ἐκ τοῦ κατὰ πρῶτον ἐκτυπωθέντος μικρὸν μέρος ἐν τῷ κενῷ χώρῳ τῷ μεταξὺ τῆς ζώνης τῶν ἀνθεμίων καὶ τῶν ῥοδάκων.

Τὴν αὐτὴν δὲ διακόσμησιν, ἀλλ' ὄχι καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας ἐξειργασμένην καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον μικρόν τι διαφέρουσαν φέρουσι καὶ πολλὰ ἄλλα θραύσματα (εὑρετ. 1287) μήκους περίπου ἐν ὅλῳ 0,80. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μῆκος τοῦτο δι' ἓν καὶ μόνον διάδημα εἶναι ὑπερμέτρως μέγα, ἐκτὸς δὲ τούτου εἰς δύο μέρη σώζονται ἴχνη τῆς καθηλώσεως τοῦ ῥόδακος καὶ δύο ἔτι μέρη καθ' ἃ συνήπτοντο τὰ ἄκρα, προφανῶς ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ λείψανα δύο διαδημάτων.

Ἄλλο δὲ διάδημα (εὑρετ. 1287), οὗ τεμάχιον καὶ τοῦ ὅλου ἀναπαράστασις ἀπεικονίσθησαν ἐν τῷ πίν. 12 ὑπ' ἀριθ. 4 καὶ 4α, φέρει ὡς διακόσμησιν μόνον δύο ζώνας ῥοδάκων. Τὸ πλάτος τῆς ταινίας εἶναι περίπου 0,065, τὸ σωζόμενον μῆκος 0,50.

Ἐκτὸς δὲ τούτων τῶν κοσμήματα μόνον φερουσῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ταινίαι, αἵτινες διὰ μορφῶν ζώων κοσμοῦνται (εὑρετ. 1286) καὶ ἀνήκουσιν εἰς δύο ἀπαράλλακτα διαδήματα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἀφοῦ δύο ὑπάρχουσι καὶ ἐν τούτοις καθηλώσεως τοῦ ῥόδακος ἴχνη καὶ δύο τῆς συνενώσεως τῶν ἄκρων τεμάχια. Δείγματα καὶ τούτων ἀπεικονίσθησαν ἐν πίν. 12, 5· ὑπὸ τὴν ζώνην τῶν ζώων ὑπάρχει ἑτέρα κενὴ τοῦ αὐτοῦ πλάτους, οἵα καὶ ἐν τῷ ἀπεικονισθέντι ἐν Arch. Anzeiger 1891 σελ. 125 παραδείγματι ὑπὲρ ταύτην. Τὸ ὅλον πλάτος τῆς ταινίας εἶναι περίπου 0,06· τὰ δὲ εἰκονιζόμενα εἶναι λέοντες, σφίγγες, ἵπποι καὶ ῥόδακες. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι ὅτι τὰ εἰκονιζόμενα χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων, εἰ καὶ οὐχὶ κανονικῶς, διὰ γραμμῶν καθέτων.

Ὑπάρχουσι λοιπὸν ἐν ὅλῳ λείψανα ἐννέα τοὐλάχιστον διαδημάτων, ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ ζεύγη τῶν ψελλίων ἴσου ἀριθμοῦ ἐφάνησαν ὄντα, δικαιούμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἐν τούτῳ τῷ ἑνὶ καὶ μόνῳ τάφῳ ἐννέα τοὐλάχιστον ἐτάφησαν νεκροί. Ὁ τάφος λοιπὸν ἦτο εἰς χρῆσιν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον καὶ ἐκ τούτου ἠδύνατό τις νὰ παρασυρθῇ καὶ νὰ νομίσῃ ὅτι οὕτω ἐξηγεῖται καὶ ἡ κατὰ τέχνην ἀξιοσημείωτος διαφορὰ τῶν ἐν αὐτῷ εὑρεθέντων χαλκῶν κτερισμάτων. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω. Δι' ἕκαστον τῶν νεκρῶν ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ὅτι εἶχον θέσει κατὰ τὴν ταφὴν ἀνὰ ἓν διάδημα ἐπίσης δὲ καὶ ἀνὰ ἓν ζεῦγος ψελλίων καὶ πορπῶν. Ὑπῆρχον ἄρα ἐν χρήσει τὰ γεωμετρικὴν φέροντα διακόσμησιν ψέλλια καὶ πόρπαι καὶ τὸ γεωμετρικῶς διακεκοσμημένον ἀγγεῖον συγχρόνως μετὰ τῶν τέχνην πολὺ

μᾶλλον προηγμένην μαρτυρούντων διαδημάτων. Τούτου δ' οὕτως ἔχοντος εἶναι ἀναντίρρητον τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ διαδήματα ἦσαν προϊόντα ἔξωθεν εἰσαχθέντα, ἐνῷ τὰ λοιπὰ ἠδύναντο νὰ ὦσι καὶ ἐγχώρια κατασκευάσματα, ἂν καὶ τοῦτο δὲν εἶναι οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον βέβαιον. Πάντως ὅμως ἄλλην ἔχουσι τὴν καταγωγὴν ἢ τὰ διαδήματα.

Ἐπὶ τοῦ πίνακος 10 ἀπεικονίσθησαν καὶ ἄλλων τινῶν διαδημάτων μέρη, ἅτινα ὡσαύτως κτῆμα τοῦ Μουσείου τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας εἶναι. Ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν 2 ἀπεικονίζεται δεῖγμα τοῦ ἐν τοῖς Annali 1880 πίν H, σελ. 131 ἀπεικονισθέντος διαδήματος (εὑρετ. ἀριθ. 30) ἐκ Βοιωτίας. Πλάτος ἔχει ἡ ταινία του 0,038.

Ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν 1155 τοῦ εὑρετηρίου εἶναι καταγεγραμμένα λείψανα πολλῶν ὁμοίων διαδημάτων εὑρεθέντων δὲ ἐν τάφοις, ἔνθα καὶ πολλὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Böhlau δημοσιευθέντων ἀγγείων (Jahrbuch 1888 σελ. 325 καὶ 362). Τὸ ἐπὶ τοῦ πίνακος 10, 3 ἀπεικονισθὲν ἔχει πλάτος 0,03 καὶ σώζεται, ἂν καὶ εἰς πολλὰ τεμάχια, εἰς μῆκος περίπου 0,54. Ὁ χαλκὸς δεικνύει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χρυσοειδῆ λάμψιν καὶ χροιάν. Βεβαίως ἀρχικῶς ταύτην εἶχον τὴν ὄψιν πάντα τὰ χαλκᾶ ταῦτα διαδήματα, ἀντικαθιστῶντα οὕτω τὸν βαρύτιμον ἐκ χρυσοῦ κόσμον. Ἕτερον δὲ διάδημα ἔχον πλάτος 0,02 καὶ ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι ὑπ' ἀριθ. 4 ἀπεικονισθέν, ἐξαίρεσιν ποιεῖται τοῦ κανόνος κατὰ τοῦτο, ὅτι κεκοσμημένον ἦτο τοὐλάχιστον διὰ τριῶν μεγάλων ῥοδάκων· ὁ χαλκὸς ἔχει καὶ ἐν τούτῳ χρυσοειδῆ χροιάν. Τρίτου δέ τινος, 0,034 πλατέος διαδήματος, τριπλοῦν ἔχοντος πλεγματοειδὲς κόσμημα καὶ ὁμοίου τῷ πρώτῳ, ἀλλὰ πλατύτερον ἔχοντος τὸ περιθώριον σώζεται μόνον ἐλάχιστον μέρος. Καὶ τέλος σώζονται λείψανα καὶ τετάρτου τινὸς διαδήματος 0,015 πλατέος καὶ καθηλωμένους φέροντος ῥόδακας, ὃν τρόπον καὶ τὸ ἐν τῷ Arch. Anzeiger 1891 σελ. 125, 12 ἀπεικονισθέν.

Ἐπισκοποῦντες δὲ νῦν πάντα ταῦτα τὰ διαδήματα ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν δυσκόλως δυνάμεθα νὰ διστάσωμεν περὶ τῆς κατὰ ῥυθμὸν καὶ τέχνην κατατάξεως αὐτῶν. Συγγενεύουσι δηλ. οὐ μόνον κατὰ τὴν ἐργασίαν (Technik) στενώτατα πρὸς τὰ Ἀργεῖα χαλκᾶ ἀνάγλυφα [1], ἀλλὰ καὶ κατά τινα τῶν κοσμημάτων οἷον τὸ πλεγματοειδὲς κόσμημα πρὸ πάντων καὶ τὰ βραχέα καὶ κάθετα μεταξὺ δύο ὁριζοντίων γραμμῶν χαράγματα. Ὡσαύτως καὶ τὰ λείψανα τῆς διακοσμήσεως τὰ ὑπὲρ τὴν παράστασιν τοῦ χαλκοῦ ἀναγλύφου τοῦ δημοσιευθέντος ἐν Olympia IV σελ. 105 κάλλιστα, νομίζω, δύνανται νὰ ἑρμηνευθῶσι, πρὸς τὰ ἡμέτερα ἐν πίνακι 12, 1. 2. 3 παραδείγματα συγκρινόμενα καὶ ἴσως νὰ περιεσώθησαν καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἀναγλύφῳ τὰ λείψανα διαδήματος, οὗ τὸ μὲν ἄνω μέρος περιέθεε κόσμημα ἀνθεμίων, ἐν δὲ τῷ κάτω εἰκονίζοντο μορφαί. Ἀφ' ἑτέρου δὲ μάλιστα πρὸς τὴν τὸ πολλαπλοῦν πλεγματοειδὲς κόσμημα φέρουσαν ταινίαν (πίν. 10, 3) δύναται νὰ συγκριθῇ ὁ κόσμος τῶν ἀσπίδων, ὧν τὴν Κορινθιακὴν καταγωγὴν πιθανὴν ἀπέδειξεν ὁ Furtwängler [1]. Ὅτι δὲ τὰ τοῦ Ἄργους καὶ τῆς Κορίνθου μετάλλινα ἔργα κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους κατὰ τὰ κύρια δὲν διέφερον ἀλλήλων ἐδέχθη ὁ Furtwängler [2] καὶ πρότερον ἤδη ὁ αὐτὸς καταδείξας ὅτι ἡ λύσις τοῦ Ἕκτορος ἀπαντᾷ ὁμοιοτάτη ἐπὶ χαλκίνου Ἀργείου ἀναγλύφου καὶ κατόπτρου Κορινθιακοῦ [3].

Δικαιούμεθα ἄρα νὰ ὑπολάβωμεν τὰ διαδήματα ταῦτα ὡς προϊόντα τῆς Ἀργειοκορινθίας βιομηχανίας, ἅτινα εἰς Βοιωτίαν εἰσήγοντο καθ' οὓς ἔτι χρόνους ἐν αὐτῇ ἡ γεωμετρικὴ διακόσμησις ἐπί τε τῶν ἐκ πηλοῦ ἀγγείων καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ χαλκοῦ πραγμάτων (εἴτε ὑποτεθῶσι καὶ ταῦτα ἐγχώρια, εἴτε καὶ ξένα ἔξωθεν εἰσαγόμενα προϊόντα) ἐπεκράτει. Τὰ νέα καὶ πλούσια κατὰ τὸν κόσμον παραδείγματα ἔσχον βεβαίως ἐπίδρασιν. Ἄμεσος δ' ἀπομίμησις Ἀργειοκορινθιακῆς ταινίας, οἵα ἡ ἐν τῷ πίνακι 12, 5 ἀπεικονισθεῖσα, εἶναι ἡ ἐν Jahrbuch 1888 σελ. 357 δημοσιευθεῖσα πηλίνη μικρὰ κίστη ἐκ Θηβῶν, εἰς τὴν διακόσμησιν τῆς ὁποίας ὁ κεραμεὺς οὐ μόνον τὸν ἵππον καὶ τὸν ῥόδακα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν εἰς τμήματα διαιροῦσαν τὴν παράστασιν κάθετον γραμμὴν κατ' εὐθεῖαν παρέλαβε [4]. Τὸ αὐτὸ ἠδύνατό τις ἴσως νὰ προϋποθέσῃ καὶ περὶ τῶν συγγενῶν ἀγγείων περὶ ὧν ὁ Böhlau ἐπραγματεύθη

[1] Olympia IV σελ. 102 καὶ ἑξ. (Furtwängler).

[1] Olympia IV σελ. 163.
[2] Olympia IV σελ. 165.
[3] Olympia IV σελ. 103. Παράβ. Athen. Mittheilungen 1886 σελ. 76 (Studniczka).
[4] Πρὸς τοιαύτην ὑπόθεσιν ἔκλινεν ἤδη καὶ ὁ Böhlau (Jahrbuch 1888 σελ. 358).

(Jahrbuch 1888 σελ. 325 καὶ ἑξ.) καὶ νὰ ἐρωτήσῃ μήπως μοῖρά τις τῆς δι' ἀνθεμίων διακοσμήσεώς των ἐκ τοιούτων ἐξεπήγασε παραδειγμάτων; Ἀλλ' ὅμως ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν ἀγγείων ἀνθέμια δὲν ἔχουσι τὴν ὡραίαν ἐκείνην καὶ αὐστηρὰν τυπικότητα (Stilisirung) τῶν χαλκῶν ἔργων καὶ τὸ πολὺ πολὺ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ἐκ λωτοῦ διακόσμησις (Böhlau ἀριθ. 44) φαίνεταί πως μᾶλλον πρὸς τὴν τῶν Ἀργολιδοκορινθιακῶν χαλκῶν συγγενεύουσα. Καὶ εἰ καὶ στηριζόμενοι πρὸς τούτοις καὶ ἐπὶ τῶν νέων εὑρημάτων, ὧν ἡ ἀξία δὲν ἐλήφθη εἰσέτι ὑπ' ὄψιν (Δελτίον ἀρχ. 1888 σελ. 57 καὶ 61) δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι τοιαῦτα ἀγγεῖα καὶ ἐν Τανάγρᾳ εὑρέθησαν καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἡ γνώμη τοῦ Böhlau (σελ. 343), ὅτι ἀγγεῖα καὶ εἰδώλια πήλινα ἀποκλείουσιν ἄλληλα, ἐν μέρει μόνον εἶναι ἀληθής, ἡ δὲ συγγένεια ἀμφοτέρων[1] ἐπιτρέπει νὰ θεωρῶμεν ὄχι ἀσήμαντον καὶ τὸ τοσοῦτον ἀκόμη στοιχειῶδες κατὰ τὴν τέχνην ἐξ ἀνθεμίων κόσμημα, οἷον ἡ δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ Bull. de corr. hell. 1890 σελ. 245 μορφὴ δεικνύει, ὅμως μένει καὶ πάλιν ἡ ἐπίδρασις, ἣν τὰ εἰσαγόμενα ἐκεῖνα χάλκινα ἀντικείμενα ἐξήσκουν ἐν Βοιωτίᾳ, καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ καταγωγὴ τοῦ ρυθμοῦ ἐκείνων τῶν ἀγγείων ἀσαφὴς ἔτι.

Πόρισμα βέβαιον ὅμως συνάγεται κατ' ἐμὲ ἐκ τῶν εἰρημένων τόδε ὅτι δηλ. ἀγγεῖα οἷον τὸ ἐν πίνακι 10, 1. 1α, τὸ τὴν παράστασιν τῆς θηροφόνου Ἀρτέμιδος ἔχον καὶ ὁ ὅμοιος κατὰ τὴν τέχνην κρατήρ, ὁ τὸν μέγαν φέρων ἰχθὺν (Jahrbuch 1888 σελ. 352) εἶναι περίπου σύγχρονα πρὸς τὰ ἄλλα ἐκεῖνα ἀγγεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ Böhlau συλλεγέντα, ἐν πολλοῖς ὅμως παραλλάσσοντα καὶ ἐν ἄλλῳ κέντρῳ βιομηχανίας πιθανῶς ποιηθέντα. Καὶ ἐκεῖνα μὲν τὰ ἀγγεῖα διὰ τὴν χρῆσιν τῆς Ἀρτέμιδος ὡς ἐπιτυμβίας θεᾶς, χρῆσιν, ἥτις ἐν Βοιωτίᾳ ἦν ἐγχώριος, πιθανώτατα ὡς Βοιωτικὰ προϊόντα δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα ἐκεῖνα ἀγγεῖα, περὶ ὧν ὁ Böhlau ποιεῖται λόγον, θὰ ἠδύναντο ὡσαύτως ὡς Βοιωτικὰ νὰ ὑποτεθῶσι προϊόντα, οὐ μόνον ὡς ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὑρέσεώς των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πρὸς τὰ μνημονευθέντα τῆς Ἀρτέμιδος εἰδώλια συγγένειαν. Συγχρόνως δὲ μὲ τὰ δύο ταῦτα γένη τῶν ἀγγείων ὑπῆρχον ἐν Βοιωτίᾳ ἐν χρήσει καὶ δύο γένη χαλκῶν ἀντικειμένων, ὧν τὸ ἕτερον τέχνης μᾶλλον προηγμένης προϊὸν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπὸ τῶν διαδημάτων μόνον ἀντιπροσωπευόμενον, ἕλκει τὴν καταγωγήν του ἐξ Ἀργολιδοκορινθίας, τοῦ δὲ ἑτέρου, τοῦ γεωμετρικὴν ἔχοντος διακόσμησιν, ἡ πατρὶς δὲν δύναται ἔτι νὰ ὁρισθῇ, οὐδὲ ἕνεκα τῆς συγχρόνου πρὸς τὸ ἕτερον γένος ἐμφανίσεώς του νὰ ὑποτεθῇ ὅτι καὶ τούτου (Jahrbuch 1888 σελ. 356) πατρὶς ἦν τὸ Ἄργος.

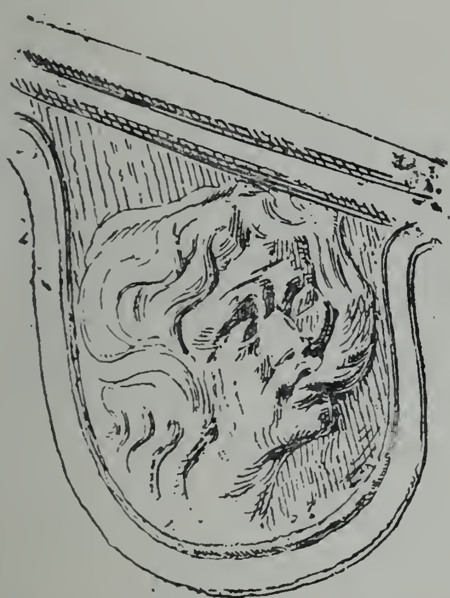
Paul Wolters

---

[1] Ἡ συγγένεια αὕτη εἶναι καταφανὴς μάλιστα ἐν τῷ ἐν Μονάχῳ (Antiquarium, ἀριθ. 762) πηλίνῳ εἰδωλίῳ, ὅπερ ὅλως κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀγγείων κεκοσμημένον εἶναι διὰ πτηνοῦ ἱπταμένου. Παράβ. ἔτι καὶ Heuzey, Figurines de terre cuite πίν. 17, 2.

ΧΑΡΥΒΔΙΣ

Πρὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου εὑρέθησαν παρὰ τὴν Ἀττάλου στοὰν δύο ἀγάλματα γυναικῶν τεθωρακισμένων, ἔργα Ἰάσονος τοῦ Ἀθηναίου, ὅστις ὡς ἐκ τῆς τέχνης αὐτοῦ συνάγεται ἔζη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀδριανοῦ. Τἀγάλματα ταῦτα, ἀποκείμενα νῦν ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ μουσείῳ, πρῶτος ἡρμήνευσεν ὀρθῶς ὁ Georg Treu[1] ὡς προσωποποιίας τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσείας, ὁδηγηθεὶς ἐκ τοῦ ἀναγλύφου κόσμου τοῦ γυάλου καὶ τῶν πτερύγων τοῦ θώρακος τοῦ ἑτέρου τῶν ἀγαλμάτων. Συνίσταται δ' οὗτος εἰς ἀπεικόνισιν τῆς Σκύλλης ἐν τῷ γυάλῳ καί τινων τῶν ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ μνημονευομένων τεράτων ἐν ταῖς πτέρυξιν, ἐσχηματισμέναις εἰς φολίδας καὶ ἐν δυσὶ στοίχοις τεταγμέναις. Καὶ ἐν μὲν ταῖς τρισὶ σῳζομέναις φολίσι τοῦ

Πτερύγιον τοῦ θώρακος ἀγάλματος τῆς Ὀδυσσείας.

κατωτέρου στοίχου ἀπεικονίζονται συνήθη πολεμικὰ ἐμβλήματα, κεραυνὸς κριοῦ κεφαλὴ κράνος· ἐν δὲ ταῖς ἐπικειμέναις πέντε προσθίαις φολίσι δεξιὰ μὲν κεφαλὴ Πολυφήμου, εἶτα δὲ τρεῖς Σειρῆνες, ὧν ἡ πρώτη αὐλεῖ ἡ μέση πιθανῶς ᾄδει καὶ ἡ τρίτη κιθαρίζει, καὶ ἀριστερὰ ταύτης ἀγένειος νεανικὴ κεφαλή, ἔχουσα κόμην μακρὰν καὶ ἀτημέλητον, ἐκ δὲ τοῦ στόματος ἀφιεῖσα ῥεῦμα ὕδατος, ἢ κατ' ἄλλους πνεῦμα ἀνέμου, ἢ ὡς ὁ Heydemann καὶ ὁ Σύβελ ὑπολαμβάνουσι σαλπίζουσα διὰ στρόμβου. Ἡ κεφαλὴ αὕτη, ὡς ὁμοφώνως ἀποδέχονται πάντες οἱ περὶ τῶν ἀγαλμάτων ἐκείνων πραγματευθέντες, εἶναι κεφαλὴ Ἀνέμου, ἴσως δὲ τοῦ Αἰόλου.

Ἡ τοιαύτη ἑρμηνεία τῆς εἰκόνος φαίνεται ἀπίθανος, πολλὰς προκαλοῦσα ἀντιλογίας. Διότι ἀτοπώτατον βεβαίως εἶναι νὰ συναριθμῆται ὁ Αἴολος ἤ τις τῶν Ἀνέμων πρὸς τὰ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ ἀναφερόμενα δεινὰ τέρατα, τὸν Κύκλωπα, τὰς Σειρῆνας, τὴν Σκύλλαν. Ἐν τῇ Αἰολίῃ νήσῳ οὐδένα κίνδυνον ὑπέστη ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τῶν ἑταίρων του, τοὐναντίον δ' ὁ Αἴολος προφρόνως ὑπεδέχθη αὐτοὺς καὶ ἐφιλοξένησεν ἐπὶ μῆνα ὅλον, οὐδ' ἠρνήθη εἶτα νὰ καταστήσῃ αὐτοῖς εὐχερῆ τὸν εἰς Ἰθάκην πλοῦν, δήσας τοὺς ἀνέμους πάντας πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ παραδοὺς τῷ Ὀδυσσεῖ ἐγκεκλεισμένους ἐν ἀσκῷ. Ἂν δ' ἐπανελθόντα κακῶς ἀπέπεμψεν αὐτόν, ἔπραξε τοῦτο πεποιθὼς ὅτι ἦτο ἀπεχθὴς τοῖς θεοῖς. Εἰς τὴν ἀτυχῆ ἐκείνην ἑρμηνείαν παρήγαγον προδήλως τοὺς ἀρχαιολόγους δύο πεπλανημέναι ἰδέαι· πρῶτον ἡ συνταύτισις τοῦ Αἰόλου πρὸς τοὺς ἀνέμους καὶ δεύτερον ἡ ἰδέα ὅτι ἡ ἀρχαία τέχνη ἀπεικόνιζε τοὺς ἀνέμους ἐν σχήματι κεφαλῶν. Ὑπὸ τῆς ἰδέας δὲ ταύτης κατεχόμενοι ὑπέλαβον καὶ τὴν ἄλλην πρὸς τὰ δεξιὰ κεφαλὴν ὡς ἄνεμον ἐπίσης, μέχρις ὅτου ὁ Treu πρῶτος ἐκ τοῦ ἐν τῷ μετώπῳ διακρινομένου ὀφθαλμοῦ ἀνεγνώρισεν ὅτι εἶναι κεφαλὴ Πολυφήμου· καὶ πλὴν τούτου δὲν ἐδυνήθησαν οἱ πλεῖστοι νὰ διίδωσιν ὅτι ἡ πρὸς τ' ἀριστερὰ κεφαλὴ ἀναφυσᾷ ἐκ τοῦ στόματος ὕδωρ, ἀλλὰ τινὲς μὲν ὑπέθεσαν ὅτι ἀφίησι πνεῦμα ἀνέμου, ἄλλοι δ' ὅτι σαλπίζει διὰ θαλασσίας σάλπιγγος, μόνον καὶ μόνον διότι οὕτω συνήθως ἀπεικονίζονται ὑπὸ τῆς ἀρχαίας τέχνης οἱ ἄνεμοι κατὰ τὴν παραδεδεγμένην γνώμην.

Ἀλλ' εἰς ταῦτα δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι καὶ ἂν πράγματι οἱ ἄνεμοι ἀπεικονίζοντο ἐν

[1] Ἐν Athen. Mittheilungen 1889 τ. XIV σ. 160 κέ. Ἐν τῷ μουσείῳ εἶναι καταγεγραμμένα τἀγάλματα ὑπ' ἀρ. 311-312.

σχήματι κεφαλῶν, ὁ Αἴολος δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀπεικονισθῇ οὕτω, διότι οὔτε ἄνεμος ἦτο οὔτε ἀνέμων πατήρ, ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν Ὀδύσσειαν ταμίας ἀνέμων, κατὰ δὲ τοὺς μεταγενεστέρους ποιητὰς ἄναξ αὐτῶν. Παντελῶς δ' ἀτυχὴς καὶ ἀκατανόητος θὰ ἦτο ἡ δι' ἁπλῆς κεφαλῆς καὶ μάλιστα ἀγενείου παράστασις τοῦ ἄνακτος τῶν ἀνέμων, τοῦ πρεσβύτου πατρὸς δώδεκα τέκνων.

Εἶναι ἀκριβὲς ὅμως ὅτι ἡ ἀρχαία τέχνη ἀπεικόνιζε τοὺς ἀνέμους ὡς κεφαλάς; Ἀληθῶς ἡ τοιαύτη παράστασις εἶναι συνηθεστάτη ἐν τῇ χριστιανικῇ τέχνῃ, ἀπεικονιζούσῃ τοὺς ἀνέμους ὡς κεφαλὰς φυσιγνάθους, ἀφιείσας πνεῦμα ἀέρος ἢ διὰ στρόμβου σαλπιζούσας[1], καὶ ἐν τῇ βυζαντινῇ γραφικῇ δὲν εἶναι σπανία ἡ ἀπεικόνισις ἀνέμων ὡς ἀσωμάτων πτερωτῶν καὶ φυσιγνάθων κεφαλῶν[2]. Ἀλλ' ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τέχνῃ οἱ ἄνεμοι ἀπεικονίζοντο ὁλοσώματοι, πτερωτοὶ συνήθως καὶ ἐνίοτε φέροντες εἰς τὸ στόμα στρόμβον· ἂν δ' ἔν τισι μνημείοις μέρος μόνον τοῦ σώματος ἀπεικονίζεται, τοῦτο συμβαίνει διότι τὸ λοιπὸν ἀποκρύπτεται ὑπὸ νεφέλης ἢ βράχου ἢ ἄλλου τινὸς τοιούτου προκαλύμματος, ὡς ἀπαραλλάκτως συμβαίνει καὶ ἐν ἀπεικονίσεσι πολλῶν ἄλλων θεῶν καὶ δαιμόνων. Τὰ δὲ παραδείγματα παραστάσεων τῶν ἀνέμων ὡς κεφαλῶν, ἅτινα περισυνέλεξεν ὁ Heydemann ἐκ μνημείων τῆς ἀρχαίας τέχνης[3], μετ' ἐπιμελεστέραν ἐξέτασιν ἐλέγχονται ἀνεπαρκῆ ὅπως πείσωσιν ἡμᾶς ὅτι ἦτο γνωστὸς τοῖς ἀρχαίοις τεχνίταις ὁ τοιοῦτος συμβολικὸς τρόπος τῆς ἀπεικονίσεως τῶν ἀνέμων. Τὰ μνημεῖα, ἐν οἷς εὗρεν ὁ Heydemann τοιαύτας παραστάσεις εἶναι δέκα ἐν ὅλῳ (μὴ συμπεριλαμβανομένου τοῦ ἐν τῷ θώρακι τῆς Ὀδυσσείας ἀναγλύφου). Ἀλλὰ τὰ πλεῖστα τούτων ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν παραστάσεων, ἧς ἐμνημονεύσαμεν, ἀπεικονίζουσι δηλαδὴ κεφαλὰς ἀνέμων μετὰ μέρους τοῦ σώματος, τὰ δ' ἀπεικονίζοντα κεφαλὰς μόνον εἰσὶν ἐν ὅλῳ τρία (τὰ ὑπ' ἀρ. 3, 4 καὶ 5).

Ἐξετάζοντες δ' ἕκαστον τῶν μνημείων τούτων ἰδίᾳ παρατηροῦμεν ταῦτα. Τὸ ὑπ' ἀρ. 1 εἶναι ἑλληνοτυρρηνικὸν κάτοπτρον (Gerhard, Etrusk. Spieg. 72), ἐν ᾧ εἶναι ἐγκεχαραγμένη ἀπεικόνισις τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου. Τὸ περιχείλωμα τῆς εἰκόνος ἀποτελεῖ κισσοειδὲς κόσμημα, ἐν ᾧ διακρίνεται ἀτεχνότατόν τι σχῆμα κεφαλῆς μετὰ τραχήλου[1] ἣν οἱ μὲν Biancani καὶ Cavedoni θεωροῦσιν ἀπιθάνως ὡς κεφαλὴν τοῦ δαίμονος Ταραξίππου, ὁ δὲ Gerhard καὶ ἄλλοι τινὲς ὡς ἀνέμου κεφαλήν. Καθόλου δ' ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι «ein stark missverstandenes Bild des Sonnengottes», ὡς ὁμολογεῖ ὁ Gerhard. Τὸ ὑπ' ἀρ. 2 εἶναι τοιχογραφία τῆς Πομπηΐας, ἀπεικονίζουσα πομπὴν τῆς Ἀφροδίτης (Zahn III, 4). Ἐν ἑκατέρᾳ τῶν ἄνω γωνιῶν ἀπεικονίζονται δύο ἄνεμοι, ὧν πλὴν τῶν κεφαλῶν φαίνονται τοῦ μὲν πρὸς τ' ἀριστερὰ μέρος ἱκανὸν τοῦ στήθους καὶ τῶν βραχιόνων, τοῦ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ αἱ κεφαλαὶ τῶν βραχιόνων καὶ μέρος τοῦ στήθους· τὸ λοιπὸν σῶμα καλύπτεται ὑπὸ νεφῶν. Τὰ ὑπ' ἀρ. 3 καὶ 4 εἶναι σφραγιδόλιθοι, ἔχοντες ἀπεικονίσεις τοῦ Λεάνδρου καὶ τῆς Ἡροῦς καὶ ἡ μὲν ὑπ' ἀρ. 3 δύο κεφαλὰς ἀνέμων, ἡ δ' ἑτέρα νεανικὴν κεφαλὴν ἀνέμου ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ πύργου τῆς Ἡροῦς. Περὶ τούτων ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην, μὴ ἔχοντες εἰκόνας καὶ ἀκριβεῖς περιγραφὰς αὐτῶν· πάντως ὅμως δὲν θὰ εἶναι πολὺ παλαιαί, ἐπειδὴ ὁ μῦθος περὶ τῶν ἐραστῶν ἐκείνων ἐπλάσθη ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις καὶ ἡ ἀρχαιοτάτη διατύπωσις αὐτοῦ εὕρηται παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ποιηταῖς Βιργιλίῳ Ὀβιδίῳ καὶ Μαρτιάλῃ. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5 εἶναι λύχνος τῆς ἐν Μονάχῳ Ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς (Antiquarium)· περὶ τούτου θὰ διαλάβωμεν κατωτέρω. Τὸ ὑπ' ἀρ. 6 εἶναι ψηφοθέτημα ῥωμαϊκόν, ἄγνωστον τίνος ἐποχῆς, ἐν ᾧ ἀπεικονίζονται ἀνθοφόρα καὶ ὀπωροφόρα ἀγγεῖα καὶ τέσσαρες ἀνέμων κεφαλαὶ (μετὰ τοῦ τραχήλου) ἐν ταῖς γωνίαις, ἔχουσαι καὶ αὗται κοσμηματικὸν χαρακτῆρα. Τὸ ὑπ' ἀρ. 7 εἶναι ἐπίσης ψηφοθέτημα, ἐν Ἀβεντικῷ τῆς Ἑλβετίας εὑρεθέν· ἐν τῷ μέσῳ μεταξὺ ποικίλων κοσμημάτων ἀπεικονίζονται τέσσαρες κεφαλαὶ ἀνέμων (ὧν αἱ τρεῖς σῴζονται) μετὰ τοῦ τραχήλου καὶ τῆς ἀκρωμίας· πλὴν τούτων ὅμως ἀπεικονίζεται καὶ ἑτέρα κεφαλή, τοῦ Ποσειδῶνος ἢ τοῦ Ὠκεανοῦ ἢ ἄλλου τινὸς θαλασσίου δαίμονος, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ περιγράψαντος τὸ μνημεῖον τοῦτο

[1] Piper, Mythol. d. christl. Kunst τ. I, 2 σ. 440-3.

[2] Didron, Manuel d'iconographie chrétienne σ. 170.

[3] H. Heydemann. Erstes Hallisches Winckelmanns programm. Zeus im Gigantenkampfe 1876 σ. 15 κέ.

[1] Ἐν τῇ Rev. archéol. 1845 τ. II, σ. 627 ἀπεικονίζεται ἡ κεφαλὴ λίαν ἐξωραϊσμένη.

Βούρσιαν. Τὸ ὑπ' ἀρ. 8 εἶναι ἀνάγλυφον τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ παρὰ τὸ Ἴγελ πλησίον τῶν Τρηβιρῶν ῥωμαϊκοῦ τάφου (τοῦ καλουμένου Igelstein), ἀπεικονίζον τὸν ζῳδιακὸν καὶ τέσσαρας ἀνέμους (κεφαλὰς καὶ μέρος τοῦ στήθους)· τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶναι τῶν ὑστέρων ῥωμαϊκῶν χρόνων. Τὸ 9 εἶναι τεμάχιον ἀναγλύφου, ἀγνώστου ἄλλοθεν, δημοσιευθέντος δ' ἐκ χειρογράφου τοῦ Peiresc ὑπὸ τοῦ Montfaucon (Ant. expliquée τ. I πίν. 224, 1)· ἀπεικονίζεται ἐν αὐτῷ πτερωτὴ ἀνέμου κεφαλὴ μετὰ τῆς ἀκρωμίας καὶ προτομαὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος μετὰ τῶν συμβόλων τῶν πλανητῶν, ἐλέγχουσαι ὅτι τὸ ἀνάγλυφον ἐποιήθη κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους, ἂν μὴ εἶναι ἔργον χριστιανικόν. Τὸ δέκατον εἶναι οἰνοχόη, εὑρεθεῖσα ἐν τάφῳ παρὰ τὸ Κανύσιον (Canossa), περὶ ἧς εἰδικῶς πραγματεύεται ὁ Heydemann ἐν τῇ μνημονευθείσῃ πραγματείᾳ του[1]· ἡ ἐπὶ τοῦ ἀγγείου ἐκείνου γραφὴ παρίστησι τὸν ὀφιόποδα Τυφῶνα ἐκσφενδονῶντα πέτραν κατὰ τοῦ ἐπελαύνοντος ἁρματηλάτου Διός, ἄνωθεν δὲ τοῦ Τυφῶνος τερατώδη κεφαλὴν (μετὰ τοῦ τραχήλου καὶ μέρους τοῦ ἐνδύματος), λάβρως ἀντιπνέουσαν πρὸς τοὺς ἵππους τοῦ ἅρματος. Ἡ γραφὴ εἶναι ἀτεχνοτάτη, πιθανῶς δ' οὐχὶ παλαιοτέρα τοῦ Β' αἰῶνος π. Χ. Ἐπειδὴ δὲ οὐδόλως διαφαίνεται πρόθεσις τοῦ τεχνίτου νὰ ἀπεικονίσῃ τὸν ἄνεμον ἐν σχήματι κεφαλῆς, διότι τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος τούτου ἀποκρύπτεται ὑπὸ τῆς πέτρας τοῦ Τυφῶνος, ἥκιστα πειστικὴ φαίνεται ἡ γνώμη τοῦ Heydemann, ὅτι ἔχομεν ἐνταῦθα τὸ ἀρχαιότατον παράδειγμα παραστάσεως ἀνέμων ὡς κεφαλῶν καὶ ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀναγάγωμεν τὸν τύπον τοῦτον τῆς παραστάσεως εἰς τοὺς χρόνους τῶν Διαδόχων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι οὔτε συνήθης, ὡς πολλοὶ ὑπολαμβάνουσιν, εἶναι ἡ τοιαύτη παράστασις τῶν ἀνέμων, οὔτε τὰ φερόμενα μνημεῖα παρέχουσιν ἀσφαλῆ καὶ βέβαια ταύτης παραδείγματα. Πάντως ὅμως τὸ ἐν τῷ θώρακι τοῦ ἀγάλματος τῆς Ὀδυσσείας ἀνάγλυφον δὲν ἀπεικονίζει ἄνεμον. Διότι, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, παντελῶς ἄσκοπος καὶ ἀδικαιολόγητος θὰ ἦτο ἡ παρεμβολὴ εἰκόνος ἀνέμου ἐν μέσῳ τῶν τεράτων πρὸς ἃ ἐκινδύνευσεν ὁ Ὀδυσσεύς. Ὁ τεχνίτης ἐσκόπει ν' ἀπεικονίσῃ τὰ τέρατα ταῦτα καὶ βεβαίως ἐν ἐξ αὐτῶν ἐποίησε καὶ ἐν τῇ ἀπασχολούσῃ ἡμᾶς πτέρυγι τοῦ θώρακος. Τί δὲ τοῦτο, εὐκόλως ἐξευρίσκομεν ἂν ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἐκ τῶν ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ μνημονευομένων τεράτων δὲν βλέπομεν ἐν τῷ θώρακι μόνους τοὺς Λαιστρυγόνας καὶ τὴν Χάρυβδιν. Καὶ τῆς μὲν παραλείψεως τῶν Λαιστρυγόνων ὁ λόγος πρόδηλος· ἡ παράστασίς τινος τῶν χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων αὐτῶν ἦτο ἀδύνατος, διότι οὔτε τὸ μέγεθος τοῦ σώματος οὔτε τὴν ἀγριότητα αὐτῶν καὶ τὴν θηριωδίαν ἦτο ἱκανὴ ν' ἀποτυπώσῃ πλαστικῶς ἡ τέχνη ἐν οὑτωσὶ περιωρισμένῳ χώρῳ. Ἀλλὰ τῆς Χαρύβδεως εἰκὼν καθ' ἡμᾶς εἶναι ἡ ἐν τῷ ἀναγλύφῳ κόσμῳ τοῦ θώρακος πρὸς τἀριστερὰ κεφαλή. Ὡς ἐν τῇ παραστάσει τοῦ Πολυφήμου ἔκρινε σκόπιμον ὁ τεχνίτης ν' ἀπεικονίσῃ μόνην τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, διότι τοιουτοτρόπως καθίστατο εὐδιάκριτον τὸ χαρακτηριστικώτατον τοῦ τέρατος γνώρισμα, ὁ ἐν τῷ μετώπῳ ὀφθαλμός, οὕτω καὶ τῆς Χαρύβδεως εὔγνωστον ἐποίησε τὴν εἰκόνα, παραστήσας ἀγρίαν κεφαλήν, ἀνιεῖσαν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ στόματος. Ὁμοίως δ' εἰκόνα τῆς Χαρύβδεως ἀναγνωρίζομεν καὶ ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τοῦ ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ συλλογῇ τοῦ Μονάχου πηλίνου λύχνου[1]. Ὁ Heydemann εἰκάζει ὅτι παρίστησι τοῦτο τὸν Ὀδυσσέα ἐπὶ τῆς σχεδίας κινδυνεύοντα καὶ ἄνω κεφαλὴν δηλοῦσαν τὸν ταράσσοντα τὴν θάλασσαν ἄνεμον. Πιθανώτερον ὅμως φαίνεται ἡμῖν ὅτι ἡ ἐν τῷ ἀναγλύφῳ ὑψηλὰ ἀπεικονιζομένη ἀγρία κεφαλή, ἡ τὴν κόμην ἔχουσα ἀναπεφρικυῖαν ὑπὲρ τὸ μέτωπον, εἶναι μᾶλλον κεφαλὴ γυναικός, καὶ δὴ τῆς Χαρύβδεως, ἀναρροιβδούσης τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης· τὰ κύματα ἀνυψούμενα φέρουσι πρὸς ταύτην τὰ συντρίμματα τῆς νεώς[2], ἐφ' ὧν κάθηται ὁ Ὀδυσσεύς· ἡ δ' ἀγωνία καὶ τὸ δέος, μεθ' ὧν προσβλέπει τὴν κεφαλὴν ὁ ἥρως, ἡ ἀπόγνωσις ὑφ' ἧς κατέχεται θεωρῶν ἐπικείμενον τὸν ὄλεθρον, κάλλιστα ἀποτυπουμένη ἐν ταῖς κινήσεσι τοῦ σώματος αὐτοῦ, καθιστᾶσι προ-

[1] Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀγγείου τούτου γραφὴ ἀπεικονίζεται καὶ παρὰ M. Mayer, Die Giganten u. Titanen. 1887 σ. 395.

[1] Heydemann ἐν Annali dell' Instituto 1876 σ. 347 κἑ. καὶ πρόσθ. πίν. R.

[2] Ὀδυσ. Μ, 421 κἑ.

τὴν δὲ (νῆα) ψιλὴν φέρε κῦμα.
ἐκ δὲ οἱ ἱστὸν ἄραξε ποτὶ τρόπιν.

δηλον ὅτι τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο πρόσωπον εἶναι ἡ Χάρυβδις καὶ οὐχὶ ἀνέμου σύμβολον.

Ὅθεν ἂν ἡ εἰκασία ἡμῶν εἶναι ὀρθή, ἐν τοῖς δυσὶ τούτοις μνημείοις ἀνευρίσκομεν τὸν ἄγνωστον ἄλλοθεν τύπον, καθ' ὃν ἡ ἀρχαία τέχνη ἀπεικόνιζε τὴν Χάρυβδιν[1].

Ν. Γ. Πολιτης

ΟΝΟΙ ΠΗΛΙΝΟΙ

(Πίν. 13)

Πολλάκις ἐγένετο κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη λόγος περί τινος τάξεως πηλίνων σκευῶν[1], ὧν τὸ παράδοξον σχῆμα προεκάλει νέας ἑκάστοτε εἰκασίας περὶ τῆς χρήσεώς των καὶ ἅτινα μόνον ἐν Ἀττικῇ καὶ Βοιωτίᾳ, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν Ῥόδῳ[2] ἀνακαλύπτονται· τόπος τῆς εὑρέσεώς των, καθ' ὅσον γινώσκομεν, εἶναι ἄλλοτε μὲν τάφοι, ἄλλοτε ὅμως καὶ ἱερὰ θεῶν, οἷον ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν[3] καὶ τὸ ἐν Ἐλευσῖνι[4] Τελεστήριον. Ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς διακοσμήσεως διακρίνονται ταῦτα εἰς τὰ φέροντα μελαίνας μορφὰς ἐπὶ ἐρυθροῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὰ φέροντα ἐρυθρὰς μορφὰς ἐπὶ μέλανος ἐδάφους, εὑρέθη ὅμως καὶ ἓν τοὐλάχιστον φέρον γραφὰς πολυχρώμους ἐπὶ λευκοῦ ἐδάφους. Χρονολογικῶς τὰ ἀρχαιότατα ἀνέρχονται μέχρι τῶν μέσων τοῦ ἕκτου αἰῶνος καὶ τὰ νεώτατα κατέρχονται μέχρι τοῦ τέλους τοῦ πέμπτου· οὐδὲ ἓν δὲ ἀνεκαλύφθη, ὡς φαίνεται, μέχρι τοῦδε, ἀνῆκον εἰς τὸν τέταρτον αἰῶνα, ἂν καί, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, τὸ σκεῦος τοῦτο ἦτο καὶ τότε ἐν χρήσει καὶ ἀναμφιβόλως εὑρίσκετο ἐν πάσῃ ἀθηναϊκῇ οἰκίᾳ.

Τῶν πλείστων ἀρχαιολόγων ἡ γνώμη εἶναι ὅτι τὰ σκεύη ταῦτα ἦσαν κεραμίδες στεγῶν· ἀφ' ὅτου δὲ μάλιστα ὁ Furtwängler καὶ ὁ Studniczka μετὰ πολλῆς εὐφυΐας ὑπεστήριξαν τὴν εἰκασίαν, ὅτι δι' αὐτῶν ἐστεγάζοντο μικροὶ τάφοι, τὸ ὄνομα imbrices ἔτυχε γενικῆς σχεδὸν ἐπιδοκιμασίας. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι διὰ τῆς εἰκασίας ταύτης ἐξηγεῖται κάλλιστα τὸ τεκτονικὸν σχῆμά των· ἡ ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὅμως καὶ τῷ Ἐλευσινίῳ ἱερῷ εὕρεσις αὐτῶν, ἂν δεχθῶμεν ὅτι ἐχρησίμευον ὡς κεραμίδες τάφων, μένει ἀνεξήγητος. Πλὴν τούτου δὲ δὲν ἐξηγεῖται καί τι ἄλλο, ὅτι δηλαδὴ σχεδὸν ἐπὶ πάντων τῶν σκευῶν τούτων εὕρηνται παραστάσεις τὸν κατ' οἶκον βίον τῶν γυναικῶν εἰκονίζουσαι, ἢ τοὐλάχιστον γενικώτερον εἰς τὰς γυναῖκας ἀναφερόμεναι. Πασῶν συχνόταται εἶναι αἱ παραστάσεις τῆς γυναικωνίτιδος, ἐν ᾗ βλέπομεν τὴν δέσποιναν τοῦ οἴκου καὶ τὰς θεραπαίνας ἔρια ἐργαζομένας, πολλάκις παρισταμένων καὶ ἀνδρῶν διαλεγομένων πρὸς αὐτάς· ἐφ' ἑνὸς δὲ εἰκονίζεται γαμήλιος πομπὴ καθ' ἣν ἄγεται ἡ νύμφη εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός[2]. Μυθικαὶ παραστάσεις ἀπαντῶσι μέχρι τοῦδε μόνον ἐπὶ μελανο-

[1] Ἴδε ἰδίως Benndorf Griech. u. sicil. Vasenb. σελ. 71, Ἐφημ. Ἀρχαιολ. περ. Β' 1874 σελ. 345 πίν. 51, Furtwängler Samml. Sabouroff εἰς πίν. LII 1, Studniczka, Jahrb. 1887 σελ. 69, Rayet-Collignon Céram. grecque σελ. 389, Dumont-Chaplain Les céram. de la Grèce propre I, σελ. 381, Ἐφημ. Ἀρχαιολογικὴ 1888 σελ. 192. Τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ γενόμενα τοιαῦτα σκεύη καταλέγει ὁ Studniczka ἔ. ἀ. Προσθήκας τινὰς ἴδε παρὰ Dumont-Chaplain.

[2] Dumont-Chaplain ἔ. ἀ. σελ. 381, 3.

[3] Studniczka ἔ. ἀ. ἀριθ. G, H, J, K.

[4] Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1885 πίν. 8. Παράβ. Φίλιον αὐτόθι σ. 175 κ. ἑξ.

[1] Ὁ Panofka ἀνασκευάζων τὴν γνώμην τοῦ Braun, ἐκλαβόντος ὡς Χάρυβδιν ἀνδρικήν τινα μορφὴν θαλασσίου τέρατος, ἀπεικονιζομένην ἐν γραφῇ ἀγγείου τοῦ ἐν Παλέρμῳ μουσείου, γράφει ταῦτα: «Hiezu kommt dass Mythologie *und Kunst* die Charybdis bisher niemals männlich, sondern *stets weiblich* auffassten». (Archäol. Ztg. τ. III, σ. 80). Οἱ περὶ παραστάσεων τῆς Χαρύβδεως ἐν τῇ τέχνῃ λόγοι οὗτοι τοῦ σοφοῦ Γερμανοῦ ἀρχαιολόγου παρέλκουσιε ὅλως, διότι πλὴν τοῦ ἀγάλματος τῆς Ὀδυσσείας καὶ τοῦ ἐν Μονάχῳ λύχνου, ἅτινα ἀμφότερα δὲν εἶχον εὑρεθῆ ὅτε ἔγραφεν ὁ Panofka, ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ τῶν σῳζομένων μνημείων ἀπεικονίζεται ἡ Χάρυβδις, οὐδὲ παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι φέρεται μαρτυρία τις περὶ ἀπεικονίσεως αὐτῆς ὑπὸ ἀρχαίων τεχνιτῶν.

[2] Benndorf ἔ. ἀ. πίν. XXXVII 1, Wiener Vorlegebl. 1888 πίν. VIII 5, 6.

μόρφων σκευῶν καὶ εἰκονίζονται ἐν αὐταῖς Μαινάδες περιστοιχίζουσαι τὸν Διόνυσον ἢ Ἀμαζόνες ὁπλιζόμεναι ἢ ἐξορμῶσαι εἰς πόλεμον· ἅπαξ ὅμως παρίστανται ἐπὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς τοῦ σκεύους καὶ ὡπλισμένοι ἄνδρες, ὡς ἀντίστοιχος παράστασις τῆς τῶν Ἀμαζόνων. Τυπικὴ εἶναι πρὸς τούτοις καὶ ἡ διακόσμησις τοῦ μετωπιαίου δίσκου τῶν σκευῶν διὰ γυναικείας κεφαλῆς, ἥτις ἐν μὲν τοῖς μελανομόρφοις εἶναι ἔκτυπος, ἐν δὲ τοῖς ἐρυθρομόρφοις γραπτή· αὗται ἡρμηνεύθησαν ὡς κεφαλαὶ τῆς Δήμητρος ἢ τῆς Κόρης, ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς πρώτης τοιαύτη ἑρμηνεία εἶναι ἀδύνατος, διότι ἡ Δημήτηρ εἶναι ὅλως ξένη τῶν περὶ τοὺς τάφους, περὶ δὲ τῆς Κόρης ἢ—ὅπως ἔπρεπε τοὐλάχιστον νὰ ὀνομάζηται—Περσεφόνης δυσπαράδεκτος, διότι ἡ Περσεφόνη οὐδέποτε παρίσταται ἐπὶ νεκρικῶν ἀγγείων. Ἀλλὰ πῶς θὰ ἐξηγηθῇ τὸ ὅτι ἐν ταῖς παραστάσεσιν ἐπικρατεῖ ἡ πρὸς τὸν γυναικεῖον βίον ἀναφορά; Κατεσκευάζοντο αὗται αἱ δῆθεν κεραμίδες μόνον διὰ γυναικείους τάφους, ἢ κατὰ τύχην διεσώθησαν μόνον αἱ εἰς γυναικείους τάφους τεθεῖσαι; Ἀμφότεραι αἱ ὑποθέσεις εἶναι λίαν ἀπίθανοι.

Ὁ ὁρισμὸς τῆς ἀληθοῦς τοῦ σκεύους χρήσεως ἐπεφυλάσσετο εἰς τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ ἀξιοτίμου φίλου μου Θ. Σοφούλη, ὅστις κατενόησε τὴν σπουδαιότητα τοῦ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρίας διὰ τὸ Μουσεῖον αὐτῆς (εὑρετ. ἀγγ. 5899) ἀγορασθέντος καὶ ἐν τῷ πίνακι 13 ἀπεικονισμένου σκεύους. Κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν, ὅταν μοι ἐπέδειξε τὸ ὡραῖον εὕρημα, ἠδυνήθην νὰ ἐξεύρω τὸ ἀρχαῖον ὄνομα αὐτοῦ καὶ νὰ ἐξηγήσω ἀκριβέστερον τὴν χρῆσίν του, τῇ φιλικῇ δ' αὐτοῦ προτροπῇ ἀναλαβὼν νὰ πραγματευθῶ ἐνταῦθα συντόμως περὶ τοῦ μνημείου, πράττω τοῦτο τόσον προθυμότερον, καθ' ὅσον πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν νὰ καταλεχθῶ εἰς τοὺς συνεργάτας τῆς *Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος*. Ἡ εἰκὼν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Gilliéron μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἐπιμελείας, τὴν δὲ παραβολὴν αὐτῆς πρὸς τὸ πρωτότυπον εὐμενῶς ἀνέλαβεν ὁ φίλος μου κ. Wolters.

Νῦν πρῶτον ἡ ἐπὶ τοῦ σκεύους διακοσμητικὴ ζωγραφία δεικνύει συγχρόνως καὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ· διότι βλέπομεν αὐτὸ ἐπιτεθειμένον ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μηροῦ τῆς γυναικός, ἥτις, εἰκονιζομένη ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν δύο μακρῶν πλευρῶν τοῦ σκεύους, δηλοῦται καὶ διὰ τῆς καθέδρας, ἐφ' ἧς κάθηται, καὶ διὰ τοῦ ἄνωθι ἱπταμένου ἔρωτος ὡς ἡ δέσποινα τοῦ οἴκου. Καταφανὲς δ' εἶναι πόσον τὸ σχῆμα καὶ ὁ τρόπος τῆς διακοσμήσεως ἁρμόζουσι πρὸς τοιαύτην χρῆσιν. Τὸ κοῖλον τοῦ κυλίνδρου εὐρυνόμενον ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὸ ἀνοικτὸν ἄκρον, οὗ τὰ χείλη εἶναι πρὸς τὰ ἔξω τετραμμένα, περιβάλλει, ὡς βλέπει τις ἐπὶ τοῦ πίνακος, τὸ ὑπὲρ τὸ γόνυ μέρος τοῦ μηροῦ, ὁ δὲ δίσκος τοῦ κλειστοῦ ἄκρου καλύπτει τὸ γόνυ· εἶναι δηλαδὴ πήλινον περίβλημα τοῦ μηροῦ, κοσμούμενον, ὅπως ἡ χαλκῆ τοῦ ὁπλίτου κνημίς, κατὰ τὴν ἐπιγονατίδα διὰ κεφαλῆς. Ἡ γυνὴ προσηλοῖ τὸ ὄμμα ἐπὶ τοῦ σκεύους καὶ τὴν μὲν δεξιὰν χεῖρα ἐπισύρει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἢ ποιεῖ ἁπλῶς χειρονομίαν δηλοῦσαν προσοχήν, ἤ, ὥς μοι φαίνεται πιθανώτερον, ἀντικαθιστᾷ κατὰ κανονικὰ διαλείμματα τὴν ἑτέραν ἐν τῷ ἔργῳ. Νῦν γίνεται καταληπτόν, διατί ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἄνω μέρους τῶν σκευῶν μόνον διὰ φολίδων κοσμεῖται καὶ διατί, τοὐλάχιστον τῶν ἐν Ἀθήναις εὑρισκομένων, ὡς δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ, ἡ ἐπιφάνεια εἶναι πολὺ ἀποτετριμμένη ἕνεκα τῆς χρήσεως.

Πάντα τὰ περὶ τὴν γυναῖκα πρόσωπα καὶ πράγματα ἐν τῇ εἰκόνι σχέσιν ἔχουσι πρὸς τὴν κατεργασίαν τῶν ἐρίων· δύο *τάλαροι* κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὁ μὲν πρὸ αὐτῆς, ὁ δὲ ὀπίσω, τρίτον δέ τινα, πλήρη *τολυπῶν* (Εὐστάθ. 1336, 19· σφαῖραι ἐρίων) μέχρι χειλέων, φέρει ὁ νυνδὴ εἰς τὸ δωμάτιον διὰ τῆς πρὸς δεξιὰ δηλουμένης θύρας εἰσελθὼν δοῦλος. Ἀριστερὰ τῆς καθημένης ἵσταται γυνὴ πρὸ τοῦ ἱστοῦ καὶ δεξιὰ ἄλλη κρατοῦσα ραβδίον, προφανῶς τὴν *ἠλακάτην*. Τούτων οὕτως ἐχόντων δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σκεῦος σχετίζεται πρὸς τὴν ἐριουργίαν. εἶναι δὲ τοῦτο τὸ καλούμενον *ἐπίνητρον* ἢ *ὄνος*· τὸ πρῶτον ὄνομα ἦτο τὸ κομψότερον, τὸ δεύτερον τὸ δημοτικώτερον. Ὁ Πολυδεύκης (X 125) καταλέγει αὐτὸ εἰς τὰ σκεύη τῆς γυναικωνίτιδος «καὶ μὴν καὶ ὄνον, ἐφ' οὗ νῶσι καὶ ἐπίνητρον», καὶ VII 32 «ἐφ' οὗ δὲ νήθουσιν ἢ νῶσιν (τὸ γὰρ νήθειν οἱ Ἀττικοὶ νεῖν λέγουσιν) ἐπίνητρον καλεῖται καὶ ὄνος». Παράβ. Ἡσύχιον «ὄνος· ἐφ' οὗ τὴν κρόκην νήθουσιν» καὶ «ἐπίνητρον· ἐφ' οὗ τὴν κρόκην τρίβουσιν». Ἐτυμολ. Μέγα 362, 20 «ἐπίνητρον· τὸ

ἐπὶ τῶν γονάτων· ἐφ᾽ οὗ τὴν κρόκην ἔνηθον».

Μέχρι τοῦδε ἐσφαλμένως ἐξελαμβάνοντο τὰ ὀνόματα *ὄνος* καὶ *ἐπίνητρον* ὡς συνώνυμα τῆς *ἀτράκτου* (ὅρα π.χ. Blümner Technologie I σελ. 111), διότι *νῶσιν* ἢ *νήθουσιν* ἐν τῇ παρὰ τῷ Πολυδεύκῃ καὶ Ἡσυχίῳ σωζομένῃ ἑρμηνείᾳ δὲν σημαίνουσι τὸ *κλώθειν*, ἀλλὰ τὸ *σωρεύειν* (aufhäufen), δέν μοι φαίνεται δ᾽ ἀπίθανον ὅτι αὕτη εἶναι ἡ ἀρχικὴ τῆς λέξεως σημασία· διότι βεβαίως περὶ μιᾶς λέξεως πρόκειται. Παράβ. G. Curtius Griech. Etym. σελ. 316 ἀρ. 436, ὅστις ὅμως τὴν ἔννοιαν τοῦ *κλώθειν* θεωρεῖ ἀρχικωτέραν. Ἀλλὰ τὸ κυρίως *κλώθειν* καλεῖται *κατάγειν τὴν κρόκην* τὸ δὲ *νεῖν* δυνατὸν εἶναι νὰ σημαίνῃ τὸ σωρεύειν τὰ ἔρια περὶ τὴν ἄτρακτον. Ἐπὶ τοῦ ἐπινήτρου ὅμως ἐπετίθετο τὸ διὰ τὴν ἄτρακτον ὡρισμένον ποσὸν ἐρίων, τὸ pensum, ὅπερ πρότερον ἐν σχήματι σφαίρας ἔκειτο ἐν τῷ καλάθῳ, καί, ὡς λέγει ἡ γλῶσσα τοῦ Ἡσυχίου καὶ ἡ ἡμετέρα εἰκὼν δεικνύει, ἐτρίβετο πάλιν ὅπως καταστῇ ἁπαλώτερον πρὸς κλῶσιν.

Τὸ δεύτερον ὄνομα *ὄνος*, τὸ δημοτικώτερον, προῆλθεν ἐκ μεταφορᾶς ὁμοίας τῇ ἐν τῷ γερμανικῷ Bock παρατηρουμένῃ, παράλληλος δ᾽ ἀκριβῶς εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος πρὸς δήλωσιν μηχανήματος (βαρούλκου) ξυλίνου (ὄνος ξύλινος Ἡρόδοτος VII 36). Ὡς συχνὰ συμβαίνει εὑρίσκομεν καὶ ἐνταῦθα ἐπινόησιν ἰδίου σκεύους δι᾽ ἐργασίαν, ἣν ἡμεῖς σήμερον ἁπλούστατα ἐπὶ τῆς τραπέζης θὰ ἐτελοῦμεν· ἀλλ᾽ ὡς γνωστὸν ἡ τράπεζα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δὲν ἀνῆκεν εἰς τὰ ἔπιπλα τῶν δωματίων, μόνον δ᾽ ἐν τοῖς δείπνοις καὶ πρὸς μέτρησιν χρημάτων ἐγίνετο χρῆσις αὐτῆς. Τὸν *ὄνον* ἀναφέρει προσέτι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (Τοπ. I, 15 σελ. 107a 18) ὡς πασίγνωστον οἰκιακὸν σκεῦος «σκοπεῖν δὲ καὶ γένη τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα, εἰ ἕτερα καὶ μὴ ὑπ᾽ ἄλληλα, οἷον ὄνος τό τε ζῷον καὶ τὸ σκεῦος· ἕτερος γὰρ ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος αὐτῶν· τὸ μὲν γὰρ ζῷον ποιόν τι ῥηθήσεται, τὸ δὲ σκεῦος ποιόν τι». Βεβαιότατα δὲ τοῦ αὐτοῦ σκεύους μνεία γίνεται καὶ ἔν τινι σκοτεινοτάτῳ τέως χωρίῳ τοῦ Ἀριστοφάνους, πρὸς τελείαν τοῦ ὁποίου κατανόησιν δὲν ἐξαρκεῖ μὲν ἡ ἐκ τῶν εἰρημένων κτηθεῖσα γνῶσις, προάγεται ὅμως δι᾽ αὐτῆς ἱκανῶς. Ὁ γέρων Φιλοκλέων διηγούμενος τὸν πρόθυμον τρόπον, καθ᾽ ὃν ἡ γυνὴ καὶ ἡ θυγάτηρ ὑποδέχονται αὐτόν, ὅταν ἐπιστρέφῃ οἴκαδε φέρων τὸν δικαστικὸν μισθόν, λέγει (Σφῆκ. 610 κ.ἑξ.).

> καὶ τὸ γύναιόν μ᾽ ὑποθωπεῦσαν φυστὴν μᾶζαν προσενέγκῃ,
> κἄπειτα καθεζομένη παρ᾽ ἐμοὶ προσαναγκάζῃ, φάγε τουτί,
> ἔντραγε τουτί· τούτοισιν ἐγὼ γάνυμαι, κεἰ μή με δεήσει
> ἐς σὲ βλέψαι καὶ τὸν ταμίαν, ὁπότ᾽ ἄριστον παραθήσει
> καταρασάμενος καὶ τονθορύσας, ἄλλην μή μοι ταχὺ μάξῃ.
> τάδε κέκτημαι πρόβλημα κακῶν, σκευὴν βελέων ἀλεωρήν.
> κἂν οἶνόν μοι μὴ 'γχῇς σὺ πιεῖν, τὸν ὄνον τόνδ᾽ ἐσκεκόμισμαι
> οἴνου μεστόν, κᾆτ᾽ ἐγχέομαι κλίνας· οὗτος δὲ κεχηνὼς
> βρωμησάμενος τοῦ σοῦ δίνου μέγα καὶ στράτιον κατέπαρδεν.

Οἱ ἀρχαῖοι ἑρμηνευταὶ συμπεραίνουσιν ἐκ τοῦ χωρίου, ὅτι ὁ ὄνος ἦτο ἀγγεῖον πότου, ὅτι ὅμως οὐδεμίαν ἔννοιαν εἶχον περὶ τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ χρήσεως, ἀποδεικνύει ἡ προσθήκη «ἴσως διὰ τὸ διάπλασμα ἔχειν ὄνου μορφήν» (Σχολ. Ἀριστοφ. Σφῆκ. 616). Νῦν φανερὸν εἶναι τοῦτο, ὅτι ὁ Φιλοκλέων ἐκόμισεν ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος ὄνον μεστὸν οἴνου· τὸ σκεῦος ἀληθῶς δὲν εἶναι κατάλληλον δοχεῖον οἴνου, διότι μικρὰν μόνον ποσότητα ὑγροῦ χωρεῖ καὶ πλὴν τούτου ἀνάγκη νὰ κρατῆται μετὰ μεγάλης προσοχῆς. Οὐχ ἧττον ὅμως δὲν δύναταί τις ν᾽ ἀρνηθῇ, ὅτι δυνατὸν εἶναι τὸ σκεῦος νὰ πληρωθῇ ὑγροῦ μέχρι τοῦ τρίτου περίπου τῆς χωρητικότητός του, ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι, ὅτι τὴν χρῆσιν, ἣν ὁ Φιλοκλέων παίζων ποιεῖται τοῦ *ὄνου*, ὁ Benndorf ἄλλοτε ἐθεώρει ὑπό τινα ἔποψιν ὡς τὴν κυρίαν χρῆσιν τοῦ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ αἰνιγματώδους εἰσέτι σκεύους. Διότι λέγει (ἔ. ἀ. σελ. 72) «ἕνεκα τῶν φολιδωτῶν κοσμημάτων τῆς ἄνω ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας καὶ ἕνεκα ὁμοιότητός τινος ἐν γένει τοῦ σχήματος αὐτοῦ πρὸς τὸ τῶν ἀντλητικῶν ἀγγείων ἤχθην εἰς τὴν εἰκασίαν ὅτι προορισμός τοῦ σκεύους ἦτο νὰ τὸ πληρῶσι διὰ μικρᾶς ποσότητος ὑγροῦ καὶ κρατοῦντες αὐτὸ διὰ τῆς χειρὸς νὰ ἐκσφενδονίζωσι τὸ περιεχόμενον. Τούτου οὕτως ὑποτιθεμένου θὰ ἠδύνατό τις, ἀποβλέπων εἰς τὰς παραστάσεις, νὰ ἐκλάβῃ τὸ σκεῦος ὡς χρήσιμον εἰς τὴν ἐρωτικὴν τοῦ κοττάβου παιδιάν». Ἄλλως δὲ μετὰ προσοχῆς ἔφερεν ἐν χερσὶ τὸν ὄνον καὶ ὁ Φιλοκλέων· πρῶτον ἐβάσταζεν αὐτόν, φυσικά, ὁριζοντίως, εἶτα κλίνας αὐτὸν βραδέως ἔχυσε τὸ περιεχόμενον εἰς τὸν λάρυγγά του (*ἐγχέομαι κλίνας*), ἀναμνησθεὶς δ᾽ ἕνεκα τοῦ εὐρέος ἀνοίγματος τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ σκεύους, τὸ χαῖνον στόμα ἀληθοῦς ὄνου, λέγει

ὅτι ὁ πήλινος ὄνος του κεχηνὼς καὶ βρωμησάμενος κατεφρόνησε τὸν πλήρη οἴνου *δῖνον* τοῦ Βδελυκλέωνος. Ἕως ἐδῶ τὸ νόημα τοῦ χωρίου εἶναι σαφές, δυσκολωτέρα ὅμως εἶναι ἡ σύνδεσις τῶν στίχων τούτων (615-618) μετὰ τῶν προηγουμένων· ὅτι συνεδέοντο, ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Φιλοκλέων μεταχειρίζεται σκεῦος τῆς γυναικωνίτιδος ὡς ποτήριον. Ἐὰν ἀκολουθοῦντες τὸν Meineke στίξωμεν ἐν στ. 614 μετὰ τὸ *τονθορύσας* καὶ γράψωμεν τὰ ἑπόμενα οὕτω: *ἀλλ' ἢν μή μου ταχὺ μάξῃ*, ὅπως πραγματικῶς ἔχει χειρόγραφόν τι ἐν Φλωρεντίᾳ καὶ ἂν δεχθῶμεν ὅτι μετὰ τὸν στ. 614 ὑπάρχει χάσμά τι μεῖζον, τότε εὐκόλως ἐννοεῖται ἡ μετάβασις. «Ἐὰν» λέγει ὁ Φιλοκλέων «ἀφήσῃς με ἄσιτον, τότε φέρω ἐγὼ τροφὰς ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος, πληρῶν—οὕτω περίπου ἐξηκολούθει ἴσως—τὸν κάλαθον πλακούντων καὶ τὸν ὄνον οἴνου». Οὕτω δ' εἶναι δυνατὸν καὶ τὰ τοῦ στίχου 615:

τάδε κέκτημαι πρόβλημα κακῶν, σκευὴν βελέων ἀλεωρήν,

ν' ἀναφέρωνται ἐπίσης εἰς τὸν ὄνον· διότι *σκευὴ* εἶναι οὗτος κατὰ τὴν κυρίαν τῆς λέξεως ἔννοιαν καὶ πρὸς τὰς κνημῖδας, τὰς ὁποίας καὶ ὁ Αἰσχύλος (Ἑπτὰ 676) *αἰχμῆς καὶ πετρῶν προβλήματα* καλεῖ, ὁμοιάζει πολλαχῶς· *δηίων ἀνδρῶν ἀλεωρὴν* ἀπαντᾷ ἐν Ἰλιάδι Ο, 533, ἐκεῖ ὅμως πρόκειται περὶ θώρακος.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω παρέκβασιν ἐπανερχόμενοι νῦν εἰς τὸ δημοσιευόμενον μνημεῖον, μόνον ὀλίγας λέξεις εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν πρὸς ἑρμηνείαν αὐτοῦ· τὰ ἔρια, ἅτινα ἡ οἰκοδέσποινα ἐπὶ τοῦ ἐπινήτρου τρίβει, εἶναι ἀναμφιβόλως προωρισμένα διὰ τὴν ἄνευ ἐρίων ἄτρακτον, ἣν ἡ πρὸ τῆς δεσποίνης ἱσταμένη θεράπαινα κρατεῖ καὶ ἐπιδεικνύει αὐτῇ κενήν. Μεταξὺ τῆς ὑφαινούσης καὶ τῆς κλωθούσης κάθηται ἡ δέσποινα.

Ἡ παράστασις τῆς ἑτέρας πλευρᾶς τοῦ σκεύους ἔχει μικροτέραν σπουδαιότητα· ἡ σκηνὴ ὑποτίθεται πάλιν ἐν τῇ γυναικωνίτιδι, δηλουμένη ἐνταῦθα διὰ κίονος. Ἡ δέσποινα τοῦ οἴκου εἰκονίζεται πάλιν ἐν τῷ μέσῳ καὶ παρ' αὐτῇ κεῖται ἡ ἕδρα ἀφ' ἧς ἀνέστη· δεξιὰ ἵσταται θεράπαινα κρατοῦσα κάλαθον ἰδιόσχημον, πλήρη τολυπῶν, κεκλωσμένων ἴσως νῦν ἐρίων, φαίνεται δὲ δίδουσα αὐτῇ ἡ δέσποινα ταινίαν πρὸς ἀμοιβὴν—ὡς ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ—τῆς φιλοπονίας της. Ἡ εἰκὼν τῆς ἀριστερὰ ἱσταμένης θεραπαίνης εἶναι λίαν ἐφθαρμένη, ὡς ἐκ τούτου δὲ δὲν διακρίνεται ἀσφαλῶς τί ἔπραττε· τὸ πρᾶγμα ὅμως, ὅπερ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς πρὸς τὰ κάτω καθειμένης κρατεῖ ἀνηρτημένον ἀπὸ σχοινίου, δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ *ὄνος*. Εἰς τὰ περισωθέντα ἡμῖν σκεύη πολλάκις παρετηρήθη ἡ ὕπαρξις τρημάτων πρὸς τοῦτον τὸν σκοπόν

Ὁ τὸ γόνυ σκεπάζων δίσκος τοῦ ὄνου, ὅστις ἐπὶ τῶν ἄλλων τοῦ εἴδους τούτου σκευῶν συνήθως διὰ γυναικείας κεφαλῆς κοσμεῖται, φέρει ἐπὶ τοῦ προκειμένου κατ' ἐξαίρεσιν γραφὴν μυθολογικὴν παριστῶσαν τὸν Βελλεροφόντην μαχόμενον πρὸς τὴν Χίμαιραν. Βεβαίως πολλοὶ θὰ παρετήρησαν ἤδη, ἂν καὶ ἐγὼ δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ἀνέγνωσά τι περὶ τούτου, ὅτι μακρὰν τὴν κόμην, οἵα εἶναι ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μνημείου ἡ τοῦ *Κορινθίου ξένου* (Εὐριπ. Σθενέβοια ἀπόσπ. 664), ἔφερον οἱ καλλωπισταὶ ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ἐπὶ τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος δὲν ἀπαντᾷ εἰσέτι μακρὰ κόμη· ἡ εἰς τὸ ἐν Villa Albani ὅμως ἀνάγλυφον τοῦ Πειριθόου ἀνήκουσα κεφαλή, ἡ ὑπὸ τοῦ Helbig ὡς κεφαλὴ τοῦ Θησέως ἀποδειχθεῖσα, ἔχει ἤδη τὴν κόμην μακράν, ἐπίσης δ' ἀνευρίσκομεν αὐτὴν ἐπὶ πολλῶν ἀγγείων, ἅτινα πάντα, ἕνεκα τούτου, πρέπει νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου. Οἱ τὴν μακρὰν κόμην φοροῦντες εἶναι οἱ *κομῆται* τοῦ Ἀριστοφάνους, περὶ ὧν ὅρα Νεφ. 348, Λυσιστρ. 561 καὶ Σφῆκ. 1317 (*ἐπὶ τῷ κομιᾷς*), πρὸ πάντων ὅμως Ἱππ. 579,580, ἔνθα οἱ ἱππεῖς λέγουσι

ἤν ποτ' εἰρήνη γένηται καὶ πόνων παυσώμεθα,
μὴ φθονεῖτ' ἡμῖν κομῶσι μηδ' ἀπεστλεγγισμένοις.

Διὰ τούτου ὁρίζεται καὶ ἡ χρονολογία τοῦ ἡμετέρου σκεύους, ὅπερ, ἐξαιρουμένης τῆς κόμης, κατὰ τὰ λοιπὰ φέρει καὶ ἐν τῇ μορφῇ τοῦ Βελλεροφόντου καὶ ἐν τῷ τύπῳ τοῦ Πηγάσου τεκμήρια φανερὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος.

Ἐὰν αἱ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοειδῶν σκευῶν κεφαλαὶ ἀληθῶς θεάν τινα παριστῶσι, τότε τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι παριστῶσι τὴν Ἀφροδίτην, ἧς ἡ κεφαλή, ὡς γνωστόν, συχνότατα κοσμεῖ καὶ τὰ κάτοπτρα· εἰς τὸν κύκλον δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἀνήκει καὶ αὐτὸς ὁ Βελλεροφόντης (Preller Griech. Mythol.[4] I σελ. 350 σημ. 2). Οὐχ ἧττον ἐξίσου δυ-

νατὸν εἶναι αἱ κεφαλαὶ νὰ μὴ παριστῶσι θεότητα, ἀλλ' ἁπλῶς μορφὴν θνητῆς γυναικός. Νῦν καὶ οἱ διάφοροι τόποι τῆς εὑρέσεως τῶν ὄνων εἰς οὐδεμίαν ἐμβάλλουσιν ἡμᾶς ἀπορίαν· διότι εὐνόητον εἶναι ὅτι σκεύη τῆς κατ' οἶκον ἐργασίας καὶ εἰς γυναικείας θεότητας, τὴν Ἀθηνᾶν Ἐργάνην ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ τὴν Δήμητρα ἐν Ἐλευσῖνι, ὡς ἀναθήματα προσεφέροντο καὶ εἰς τοὺς τάφους τῶν οἰκοδεσποινῶν κατετίθεντο.

Ἐν Ἅλλῃ τῆς Σαξωνίας.

CARL ROBERT

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΙΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗΣ

Τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Χρ. Τσούντα ἐν σελ. 21-22 ἀριθ. 3 δημοσιευθεῖσαν Λακωνικὴν ἐπιγραφὴν νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ συμπληρώσωμεν ὡς ἑξῆς·

[Σ](ὴν) [μέν], ἄναξ, σκοπιήν, (Ὑ)[ακίν]θιε, δάσκιον ἄλσ[ος]
[καὶ π](ροι)χοαὶ ποταμοῦ πάν[καλον] ἠγλάϊσαν
[χα](λ)κοῦ τε στεροπὴ πολυδ[αίδα]λος· ἀλλὰ καὶ ἧδε
[εἰ](κ)ὼν σὰς Ἀμύκλας θήκ[ατο] κλεινοτέρας
[Λυσα](ν)(δ)ρίου, τοῦ κῦδος ἐς οὐρ[ανὸν] εὐρὺν ἱκάνε[ι]
— ως ἐξ ἐρατῶν ὀρν(ύ)[με]νον δαπ[έδων].
[Σῶζ]ε δ' ἀεθλοθέτην (μ)[εμνη]μένος ἀρη(τ)[ῆρος]
[Εὐρυ]κλέους, ἀρετῆς εἵνεκ[εν] ἀντιθέου.

Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ 5ου στίχου τοῦ ἐπιγράμματος (9ου τῆς ἐπιγραφῆς) κεῖται τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου τῆς εἰκόνος, ἐν δὲ τῷ 8ῳ (15ῳ τῆς ἐπιγραφῆς) τὸ τοῦ ἀναθέσαντος αὐτήν, ἱερέως ὄντος. Ἐν δὲ στ. 6ῳ τοῦ ἐπιγράμματος (11ῳ τῆς ἐπιγραφῆς) ἔκειτο τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, ἐν ᾗ εἰργάζετο ὁ τεχνίτης. Τὸ δὲ ἐν στ. 2ῳ *πάνκαλον* κεῖται ὡς πλάγιον κατηγορούμενον τοῦ *σκοπιήν*.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

ΣΑΣΤΗΡ

Ἐν τῷ ὑπὸ Latyschew ἐν τοῖς Sitzungsberichte τῆς ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημίας 1892 σελ. 479 ἑξ. ἐκδοθέντι ὅρκῳ τῶν Χερσονησιτῶν στ. 22 ἑξ. κεῖται: *καὶ δαμιοργησῶ καὶ βουλευσῶ τὰ ἄριστα καὶ δικαιότατα πόλει καὶ πολίταις καὶ τὸν σαστῆρα τῷ δάμῳ διαφυλαξῶ καὶ οὐκ ἐχφερομυθησῶ τῶν ἀπορρήτων οὐθὲν* κ. τ. ἑξ. Ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου νομίζομεν ὅτι εἶνε ἡ ἑξῆς· καὶ ἐγὼ αὐτὸς θὰ ὑπηρετήσω εὐσυνειδήτως τὴν πόλιν ὡς ἄρχων, καὶ οἱονδήποτε ἄλλον ἄρχοντα ἐνεργοῦντα ὑπὲρ τοῦ δήμου θὰ ὑπερασπίσω κ. τ. ἑξ. Ἡ πρωτοφανὴς λοιπὸν λέξις *σαστῆρα* πρέπει νὰ σημαίνῃ γενικῶς τὸν *ἄρχοντα* ἢ τὸν *ἐπιμελητὴν* ἀρχῆς τινος· τὴν δὲ σημασίαν ταύτην δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ἐτυμολογοῦντες τὴν λέξιν ἐκ τοῦ *σάττω*, ὅπερ δύναται κάλλιστα νὰ σημαίνῃ τὸ ἐπιμελεῖσθαι ἀρχῆς τινος, ὡς τὸ συνώνυμον αὐτοῦ *κοσμεῖν*. Τὸ *σάττω* ἔχει καὶ ὑστερογενῆ τύπον *σάζω*, ὃν εὑρίσκομεν ἐν τῷ τῆς Γορτυνικῆς Δωδεκαδέλτου *συνε(σ)σάδδῃ*· πρβλ. καὶ *διαφυλάδει, πραδδάθαι, ἀνάζω* = ἀνάσσω κ. τ. τ. Ahrens, Dial. Dor. σελ. 101, Meister, Die gr. Dial. I σελ. 132, Meyer Gr. Gr. § 197, 2 καὶ 283, Brugmann Gr. Gr.

σελ. 158. Ἐκ τοῦ *σάζω* παρήχθη τὸ *σαστὴρ* κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ *φράζω - φραστήρ*, *κλύζω - κλυστήρ*, *δαμάζω - Δαμάστης*, *ὑβρίζω - ὑβριστής* (μεταγ. *ὑβριστήρ*), *ἁρμόζω - ἁρμοστήρ* (Ξενοφ. Ἑλλην. Δ, 8, 39), *ἀσπίζω - ἀσπιστήρ* κ. τ. τ.

Ἑτέρας ἐξηγήσεις τοῦ *σαστὴρ* προβάλλουσιν ὁ Bréal καὶ ὁ Th. Reinach, ἃς ἴδε ἐν Revue des études grecques V, σελ. 407.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ στ. 55-56 πρέπει νὰ συμπληρωθῇ *μήτε γυν[αῖκες εὐτεκ]νοῖεν*.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Ἐν τῇ ἐν σελ. 57 ἐκδοθείσῃ λακωνικῇ ἐπιγραφῇ ἀποκατεστάθη κατὰ παραδρομὴν ὁ Ἀττικὸς τύπος *Τεραστί[ου]* ἀντὶ τοῦ Δωρικοῦ *Τεραστί[ω]*.

Α. Ν. Σ.

Ἀβλεψίᾳ χρησάμενος ἐδημοσίευσα ἐν Ἀρχ. Ἐφημερίδι 1890 σ. 117-118 τὸν 6ον στίχον τῆς ὑπ' ἀρ. 58 ἐπιγραφῆς ΝΑLΟΜΑΤΑΔΕ, ἐνῷ ὁ λίθος φέρει ΑΝΑLΟΜΑΤΑΤΑΔΕ, ὅπως ὀρθῶς ἐν τῇ μεταγραφῇ ἔγραψα. Συνεπλήρωσα δὲ τὸν 1ον αὐτῆς στίχον, μετ' ἐνδοιασμοῦ ἐννοεῖται, *ἱππώνων μίσθωσις*, ἐνῷ ὁ Kirchhoff νομίζει ὀρθοτέραν τὴν συμπλήρωσιν *ἵππων ὠναὶ* (C. I. A. IV ἀρ. 288α) ἐπὶ τοῦ μεγαλογραμμάτου κειμένου στηριζόμενος, ὅπερ ὅμως, ὡς συνήθως συμβαίνει, δὲν ἀποδίδει πιστῶς τὰ ἴχνη τῶν γραμμάτων. Τὰ ἴχνη τοῦ 9ου γράμματος φαίνονταί μοι, καὶ πάλιν ἐξετάσαντι τὸν λίθον, ὡς λείψανα Μ καὶ οὐχὶ Α.

Δ. Φ.

(Ἐξεδόθη τῇ 15ῃ Ἀπριλίου 1893).

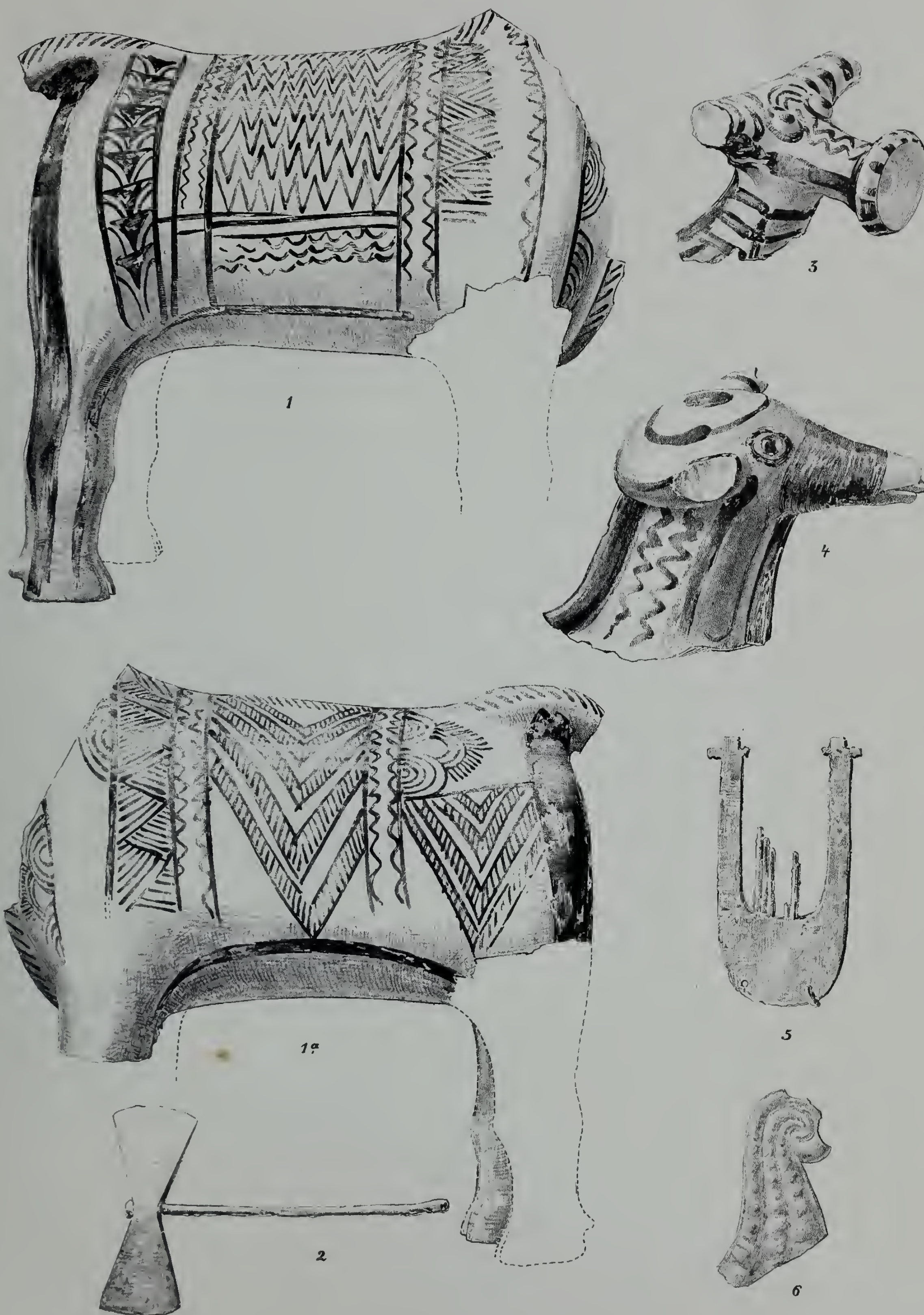
ΤΥΠΟΙΣ - ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ - ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΕΚ ΤΟΥ ΑΜΥΚΛΑΙΟΥ

ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΕΚ ΤΟΥ ΑΜΥΚΛΑΙΟΥ

ΕΚ ΤΟΥ ΑΜΥΚΛΑΙΟΥ

1

4a

3

2

4

5

ΕΚ ΤΟΥ ΑΜΥΚΛΑΙΟΥ

ΑΝΑΘΗΜΑ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

ΑΘΗΝΑ ΕΞ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΠΗΛΙΝΟΝ ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΕΞ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

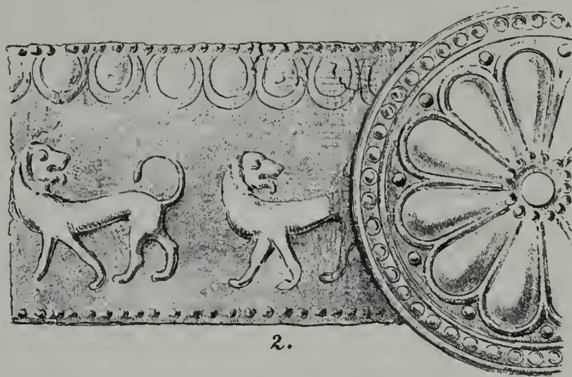

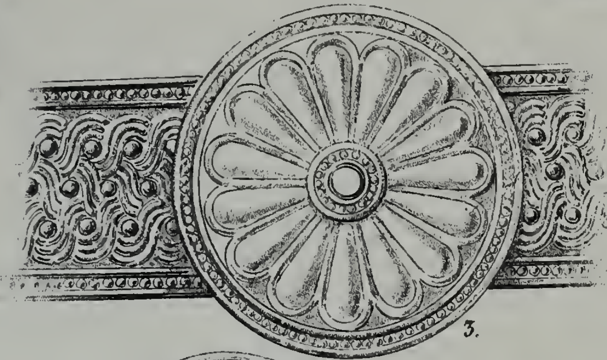
ΒΟΙΩΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

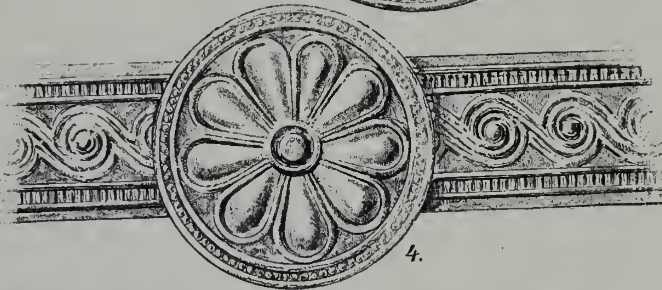

ΒΟΙΩΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

1ª

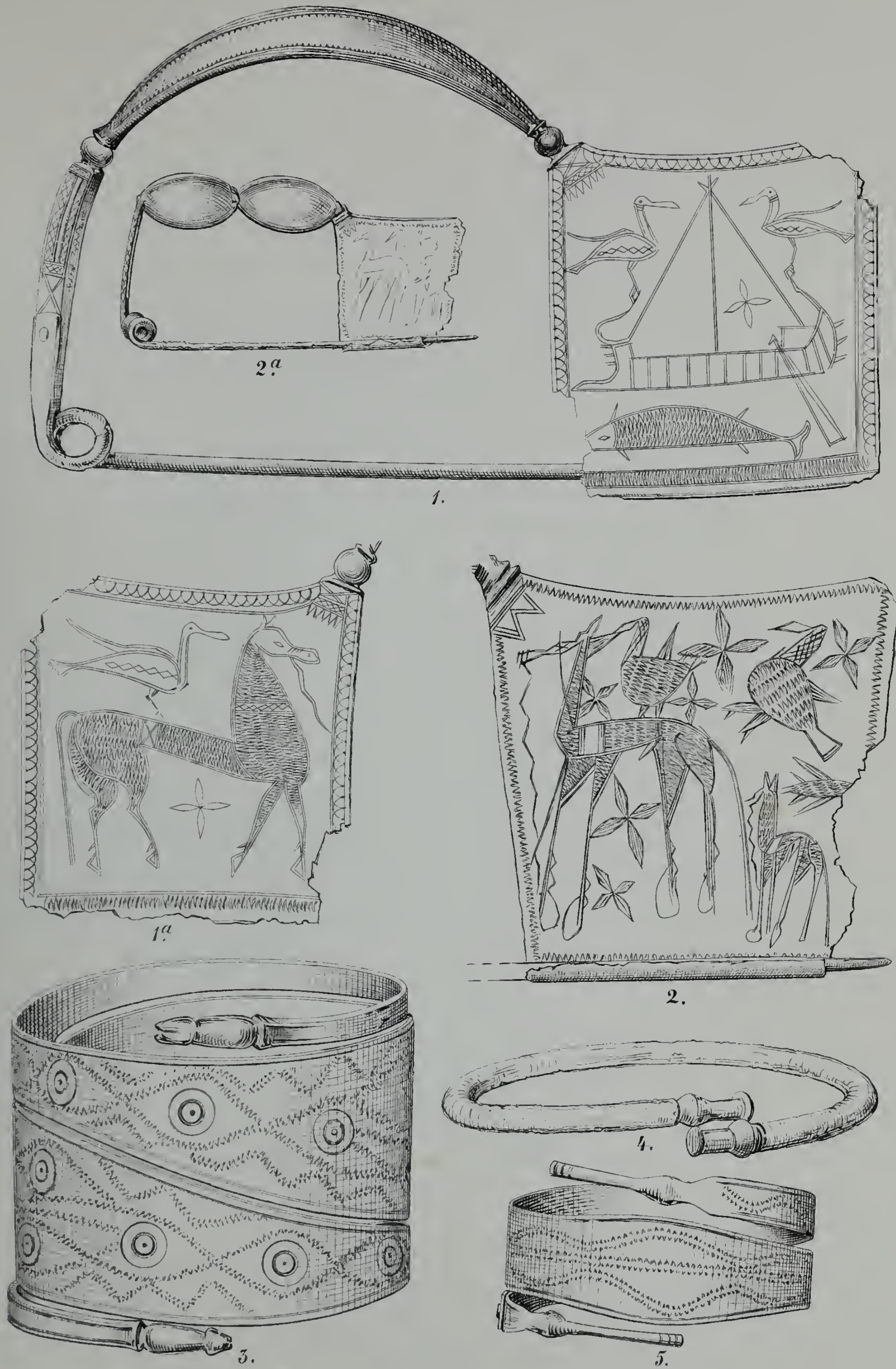

2.

3.

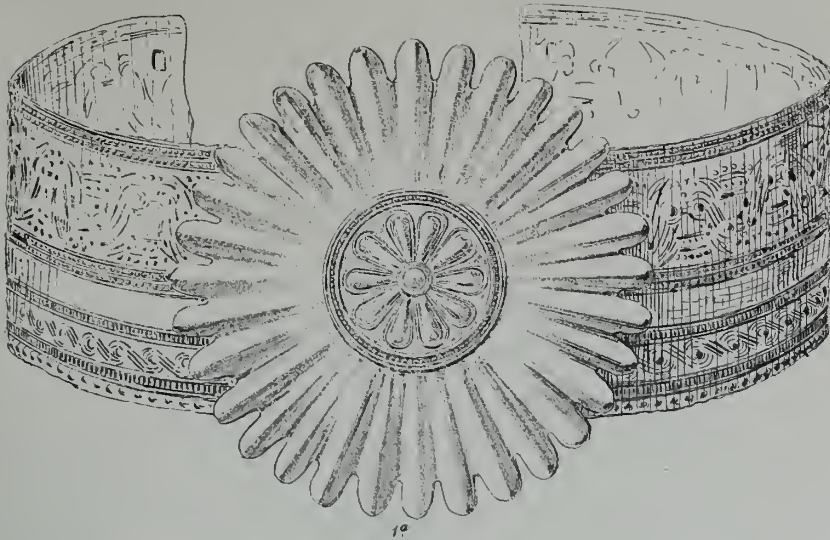

4.

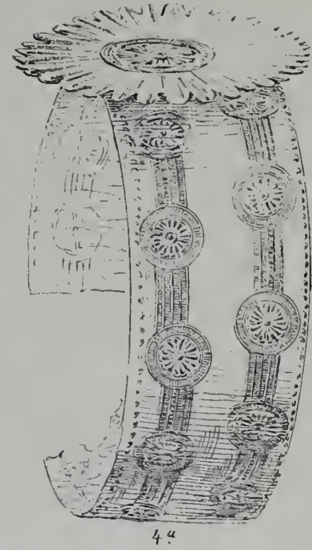

1.

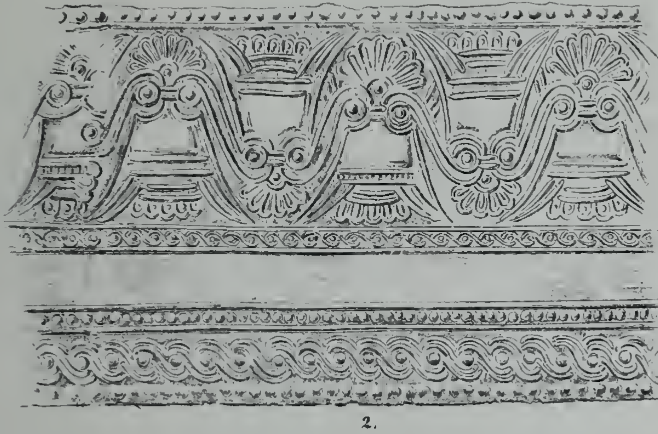
ΒΟΙΩΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

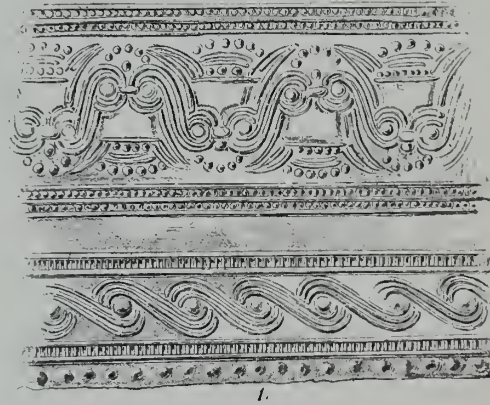

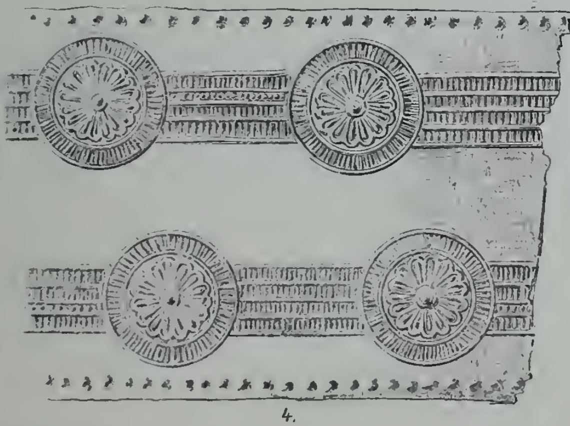
ΒΟΙΩΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

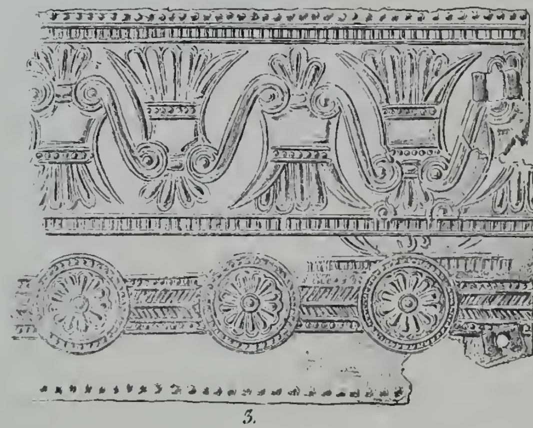

1a

4a

2.

1.

4.

3.

5.

ΒΟΙΩΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

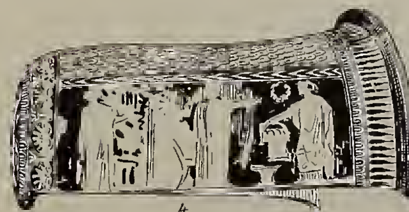
1.

3.

2.

4.

ΟΝΟΣ ΠΗΛΙΝΟΣ.